

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਟੀਕ ਟਕਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ

(ਪਹਿਲੀ ਪੋਥੀ)

ਟੀਕਾਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :-

ਸ਼ੋਰਬੰਡਵਾਸੀ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ

ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖਾਲਸਾ'

ਜਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਰੋਸਾਇਆ ਚੌੜਾਧਿਕਾਰੀ

ਦਾਸ਼ਨਿ ਦਾਸ਼:- ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਖਾਲਸਾ'

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਹਿਤਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਰਤਨਾ ਰਤਨ ਪਦਾਰਥ ਬਹੁ ਸਾਗਰੁ ਭਰਿਆ ਰਾਮ ॥
ਬਾਟੀ ਕੁਰਬਾਣੀ ਲਾਗੇ ਤਿਨੁ ਹਥਿ ਚੜਿਆ ਰਾਮ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਟੀਕ
ਟਕਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ
(ਪਹਿਲੀ ਪੋਥੀ)

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਰਹਸਾਸਿ ਸਾਹਿਬ
ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ

ਟੀਕਾਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :-

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ

ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖਾਲਸਾ'

ਜਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਵਰੋਸਾਇਆ ਉਤ੍ਰਾਧਿਕਾਰੀ

ਦਾਸਨਿ ਦਾਸ-ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਖਾਲਸਾ'

ਚੌਕ ਵਰਤੀ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ (ਮਹਿਤਾ)

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਛਾ: ਮਹਿਤਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

ਭੋਟਾ ਸਜਿਲਦ ੨੫) ਰੁਪਏ ਕੇਵਲ

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੋਟ—ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖ ੨੫) ਪੋਥੀ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧ ਭੋਟਾ ਨਾ ਦੇਵੇ ਨਾ ਲਵੇ ।

ਸਾਹਿਗੁਰ

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ, ਬਿਨਾਂ ਅਗਿਆ ਕੋਈ ਨਾ ਵਾਪੇ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ—੩੦੦੦

ਸਿਮਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ੫੦੫, ੧੬ ਕੋਤਕ,
ਸੰਮਤ ੨੦੩੫ ਬਿ. ੧ ਨਵੰਬਰ ੧੯੭੪ ਈ. ਨੂੰ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲੀ ਪੋਥੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਭੋਟਾ ਸਜਿਓਦ : ੨੫ ਰੁਪਏ ਕੇਵਲ
ਨੋਟ—ਕੋਈ ਵੀ ਗੁਰਮੁਖ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭੋਟਾ ਨਾ ਦੇਵੇ ਨਾ ਲਵੇ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਦਾਸਤਿ ਦਾਸ-ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਖਾਲਸਾ'
ਗੁਰਵਰਤੀ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਥਾ ਬਿੰਡਰਾਂ (ਮਹਿਤਾ)
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪਿੰਡ ਤੋ ਡਾ. ਮਹਿਤਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

ਫਾਪਰ : ਸਿੰਘ, ਹਰਦਾਸ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ,
ਰਾਣੀ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਸਰੋਵਰਪੁਰਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-ਫੋਨ : 49386

ਪੋਥੀ ਮਿਲਣ ਦੇ ਪਤੇ :-

1. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪਿੰਡ ਤੋ ਡਾ. ਮਹਿਤਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)
2. ਡਾ. ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੁਸਤਕਾ ਵਾਲੇ, ਮਾਈ ਸੇਵਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
3. ਡਾਈ ਟਰੇਡਿੰਗ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਗਲੀ ਸਹੀਦ ਬੰਗਾ, ਨੈਤੋ ਕੋਲਸਰ,
ਮਕਾਨ ਨੰ. ੧੯੨੯/੪, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
4. ਡਾਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਬਜਾਜ', ਪਿੰਡ ਧਰਮ ਕੋਟ (ਡੀਰੋਜਪੁਰ)
5. ਜਥੇ ਵਿੱਚੋਂ (ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਥਾ ਹੋਵੇ)

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਟੀਕ
ਟਕਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ
(ਪਹਿਲੀ ਪੋਥੀ)

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਰਹਰਾਸਿ ਸਾਹਿਬ
ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਨ ਮੋਹਿਲਾ

ਤਤਕਰਾ

ਵੇਰਵਾ	ਅੰਗ	ਵੇਰਵਾ	ਅੰਗ
ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸਟੀਕ	੧	ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਕਿਥੋਂ ਚਲੀ	੪੭
ਮੰਤਰ	੧	ਅਰਥ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ੪੮ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਮ	੫੧
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਮੰਤਰ		ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ	੧
ਤੋ ਅਲੰਕਾਰ	੧੧	ਸੰਤ ਗਿ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖਾਲਸਾ'	
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ	੧੪	ਬਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ	੨
ਸੰਤ ਗਿ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖਾਲਸਾ'		ਕਬਿੱਤ—ਰੋਹੀ ਕਿਰਪਾ ਸੇ	
ਦਾ ਮੰਤਰ	੧੫	(ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ)	੩
ਗੁੱਥ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ ਅਰਦਾਸ	੧੬	ਬਖਸਿਸ਼ ਦੇ ਬਦਨ	੮
ਕਾਰਨ ਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਬਿਨਾਸ	੧੮	ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਪ੍ਰਣਾਲੀ	੧੨
ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਿਥੋਂ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ	੨੩	ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਿਯਮ	੧੩
ਪੁਸ਼ਨ—ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ	੧	ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਦਬ	੧੬
ਛੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਅੰਸਾ, ਅਵੇਸਾ ਆਦਿ	੨	'ਯਯੋ' ਅਖਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ	੨੨
ਵੀਦਿਯ, ਲੰਡਿਕ ਤੇ ਸ੍ਰੋ-ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ	੧੨	ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੇ ਫੜੇਣ ਦੀ ਬਿਧੀ	੨੩
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਬੰਟ	੩੨	੧ ਓ ਦਾ ਸੁੱਧ ਉਚਾਰਨ	੨੫
ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਖਰ ਕਿੱਥੋਂ ਚਲੇ	੪੫	ਅਰਥ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ	੩੦
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮੱਤ ਦੋਤ ਜਾਂ ਅਦੋਤ	੪੬	ਓਅੰਕਾਰ ਦੇ ੬੪ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੇਦ	੩੨

ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ
ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ
॥ ਜਪੁ ॥

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥ ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ
ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥੧॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :—‘ੴ ਓ’ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ
‘ਇਕ ਓਅੰ’ ਕਰਕੇ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ । ਕਈ
‘ਏਕੰਕਾਰ ਓਅੰਕਾਰ’ ਕਰਕੇ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ ?

ਉੱਤਰ :—‘ੴ ਓ’ ਇਸ ਦਾ ਸੁਧ ਉਚਾਰਨ ‘ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ’ ਹੈ।
ਕਿਉਂਕਿ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਸਿਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ
ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਮਾਣ, ਦੂਜੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ, ਤੀਜਾ ਅਨਭਵ ਭਾਵ ਦਲੀਲ ਜਾਂ ਸੋਚ ।

੧. ਪ੍ਰਮਾਣ :—ਅਜੇਹਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਜੋ ‘ਇਕ ਓਅੰ’ ਜਾਂ
‘ਏਕੰਕਾਰ ਓਅੰਕਾਰ’, ਕਰਕੇ ਉਚਾਰਨਾ ਦਸੇ । ਸਗੋਂ ‘ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ’
ਕਰਕੇ ਉਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
ਵਿਚ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ
ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਹਨ ।

ਯਥਾ :—ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ :—

“ਓਅੰਕਾਰਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਤਪਤਿ ॥ ਓਅੰਕਾਰੁ ਕੀਆ ਜਿਨਿ ਚਿਤਿ ॥
ਓਅੰਕਾਰਿ ਸੈਲ ਸੁਗ ਭਏ ॥ ਓਅੰਕਾਰਿ ਬੋਦ ਨਿਰਮਏ ॥”

(ਦਖਣੀ ਓਅੰਕਾਰੁ ਅੰਗ ੯੨੯)

“ਓਅੰਕਾਰਿ ਉਤਪਾਤੀ ॥ ਕੀਆ ਦਿਨਸੁ ਸਭ ਰਾਤੀ ॥”
(ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੫ ਘਰੂ ੩, ਅੰਗ ੧੦੦੩)

“ਓਅੰਕਾਰਿ ਆਦਿ ॥ ਕਥਨੀ ਅਨਾਦਿ ॥”
(ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਦਸਮ ਅੰਗ ੬)

“ਪ੍ਰਿਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ ॥ ਸੋ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਮੋ ਰਹਾ ॥”
(ਦਸਮ ਅੰਗ ੧੫੮ ਚੋਪਈ)

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਰਚਿਤ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ :-
“ਇਕ ਕਵਾਉ ਪਸਾਉ ਕਰਿ ਓਅੰਕਾਰਿ ਅਕਾਰੁ ਪਸਾਰਾ ॥”
(ਵਾਰ ੬, ਪਉੜੀ ੪)

“ਓਅੰਕਾਰੁ ਅਕਾਰ ਕਰਿ ਇਕੁ ਕਵਾਉ ਪਸਾਉ ਕਰਾਇਆ ॥”
(ਵਾਰ ੮੯ ਪਉੜੀ ੨)

“ਓਅੰਕਾਰ ਅਕਾਰ ਜਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸਿਰੇਦਾ ਸੋਈ ॥
ਇਕ ਕਵਾਉ ਪਸਾਉ ਜਿਸ ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਲੋਈ ॥”
(ਵਾਰ ੪੦ ਪਉੜੀ ੧੨)

“ਇਕੁ ਕਵਾਉ ਪਸਾਉ ਕਰਿ ਓਅੰਕਾਰ ਅਕਾਰ ਸਵਾਰੇ ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਲਿਹਾਰੇ ॥” (ਵਾਰ ੪੦, ਪ: ੭)
“ਓਅੰਕਾਰਿ ਅਕਾਰੁ ਕਰਿ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ ਧਾਰੇ ॥”
(ਵਾਰ ੪, ਪ: ੧)

“ਓਅੰਕਾਰਿ ਅਕਾਰ ਚਲਿਤੁ ਰਚਾਇਆ ॥” (ਵਾਰ ੨੨, ਪ: ੧)
“ਓਅੰਕਾਰ ਅਕਾਰ ਕਰਿ ਤੈ ਗੁਣ ਪੰਜ ਤਤ ਉਪਜਾਇਆ ॥”
(ਵਾਰ ੩੬, ਪ: ੧੩)

ਕਬਿੱਤ ਸਵੈਯੋ :- “ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ ਕੇ ਬਿਥਾਰ ਕੇ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ,
ਸਬਦਿ ਸੁਰਤਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਸਮਾਵਈ ॥”
(ਕਬਿੱਤ ੧੬੫ਵੀਂ)

“ਜਾ ਕੇ ਓਅੰਕਾਰ ਕੇ ਬਿਥਾਰ ਕੀ ਅਪਾਰ ਗਤਿ,
ਸਬਦ ਬਿਬੇਕ ਦੇਖ ਜੀਹ ਕੈਸੇ ਗਾਵਈ ॥”
(ਕਬਿੱਤ ੨੭੦ਵੀਂ)

“ਜਾ ਕੇ ਓਅੰਕਾਰ ਕੇ ਅਕਾਰ ਹੈ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ,
ਕੀਰਤਨ ਸਮੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸੇ ਲਗਨ ਹੈ ॥”
(ਕਬਿੱਤ ੨੩੭ਵੀਂ)

“ਸੂਖਮ ਸਬਲ ਓਅੰਕਾਰ ਕੇ ਅਕਾਰ ਹੁਇ,
ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਬੇਕ ਬੁਧਿ ਭਏ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਹੈ ॥”
(ਕਬਿੱਤ ੨੫੮ਵੀਂ)

“ਅਨਿਕ ਅਕਾਰ ਓਅੰਕਾਰ ਕੇ ਬਿਥਾਰ ਤੋਹਿ,
ਨੰਦ ਕੇ ਨੰਦਨ ਕਹੇ ਕੋਨ ਪ੍ਰਭਾਈ ਹੈ ॥”
(ਕਬਿੱਤ ੫੫੬ਵੀਂ)

ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸੁਚ ਉਚਾਰਨ ਆਪ ਹੀ ਦਸ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਏਹੋ ਉਚਾਰਨ ਹੈ।

੨. ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ :- ਜੋ ਪਰੰਪਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਜਿਉਂ ਕੀ ਤਿਉਂ ਸੀਨੇ ਬਸੀਨੇ ਚਲੀ ਆਵੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਹੈ। ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਖਾਲਸੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪੰਥੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਤ ਦੇ ਖਿੱਚੇ ਖਿੱਚੀ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਇਸ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜ ਕਲ੍ਹ ਦੇ ਕਈ ਦੂਜੇ ਮਤਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਪਾ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਅਨੇਕਾਂ ਪੂਰਬੋਕਤਿ ਗਲਤ ਪਾਠ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਜਾਣੂ ‘ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ’ ਪਾਠ ਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯਕ ਟਕਸਾਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਜੋ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਸੀਨੇ ਬਸੀਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚਲੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਵਿਚ ‘ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ’ ਪਾਠ ਹੀ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ‘ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ’ ਪਾਠ ਹੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਵਿਚ ਸਿੱਧ ਹੈ।

੩. ਅਨੁਭਵ (ਦਲੀਲ ਜਾਂ ਸੋਚ) :-

‘੧੬’ ਇਸ ਨੂੰ ਪਦ-ਛੇਦ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸੇ ਬਣਦੇ ਹਨ :-

ਸ੍ਰੀ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ

(੧) ਇਕ-(੧) ਓਅੰ-(੧) ਕਾਰ।
 'ਓ' ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਉਚਾਰਨ ਓਅੰ ਹੈ। ਅਤੇ ਜੋ 'ਓ' ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਾਰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਭੀ ਲਕੀਰ ਨੂੰ ਲਕੀਰ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਾਰ ਆਖਦੇ ਹਨ। (ਅੰਗ ੪੭੨)
 "ਕਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਯਥਾ:-"ਓ ਕੈ ਚਉਕਾ ਕਵੀ ਕਾਰ॥"
 "ਰੂਪ ਕੀਆ ਕਾਰਾ ਬਹੁਤ ਬਿਸਥਾਰੁ॥"
 (ਬਸੰਤ ਮਹਲਾ ੧ ਅੰਗ ੧੧੬੯)
 "ਜਾਤੀ ਕਵੀ ਕਿਆ ਬੀਅੋ ਜਾ ਚਾਰੇ ਬੈਠੀਆ ਨਾਸਿ॥"
 (ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ਅੰਗ ੯੧)

ਇਸ ਵਾਸਤੇ (੧) ਇਕ-(੧) ਓਅੰ-(੧) ਕਾਰ, ਸਾਰਾ ਉਚਾਰਨ ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ ਸਹੀ ਹੋਇਆ।
 ਸਾਰੀ ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ, ਦਸਮ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤੇ ਬਾਣੀ ਕੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀ ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ, ਦਸਮ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤੇ ਬਾਣੀ ਕੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਅਦਿਕ ਬਹੁਤ ਘਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਵੀ 'ਓ' ਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੇਵਲ (੧) ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਚਾਰਨ ਵੀ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿਚ ਮਹਲਾ ਬਚਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਵਰਤੀ ੧, ੨, ੩, ੪, ੫, ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਥਾਈਂ ਹਿਦਾਇਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ:-

- (੧) ਰਾਗੁ ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ ੧ (ਅੰਗ ੧੪) ਅੰਕ ੧ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ ਪਹਿਲਾ।
- (੨) ਕਉਥੀ ਕੁਆਰੇਰੀ ਮਹਲਾ ੪ ਚਉਥਾ, ਅੰਕ ੪ ਨੂੰ 'ਚਉਥਾ' ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। (ਅੰਗ ੧੬੩)।
- (੩) ਵਡਹੰਸ ਮਹਲਾ ੩ ਤੀਜਾ (ਅੰਗ ੫੮੨)।
- (੪) ਸੋਰਠੀ ਮਹਲਾ ੪ ਚਉਥਾ (ਅੰਗ ੬੦੫)।
- (੫) ਸੋਰਠੀ ਮਹਲਾ ੧ ਦੁਰਗੀ ਪਹਿਲਾ (ਅੰਗ ੬੩੬)।
- (੬) ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੩ ਤੀਜਾ (ਅੰਗ ੬੬੪)।
- (੭) ਬਸੰਤ ਮਹਲਾ ੩ ਤੀਜਾ (ਅੰਗ ੧੧੬੯)।

ਇਸ ਹਿਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ, ਦੂਜਾ,

ਸ੍ਰੀ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਤੀਜਾ, ਚਉਥਾ, ਪੰਜਵਾਂ ਅਤੇ ਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਿਚ ਦਸ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ 'ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ' ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਨਿਯਮ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਮਾਣ, ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ, ਅਨੁਭਵ ਜਾਂ ਦਲੀਲ ਕਰਕੇ ਸੁਧ ਉਚਾਰਨ 'ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ' ਹੀ ਸਿਧ ਹੈ। 'ਇਕ ਓਅੰ', 'ਇਕਕਾਰ ਓਅੰਕਾਰ', ਇਹ ਕਿਸੇ ਸੂਰਤ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। 'ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ' ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ।

"ਓਅੰਕਾਰੀ ਬੰਦੇ ਸੰਜੁਗਤੀ"

ਇਸ ਕਰਕੇ 'ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ' ਹੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਰ ਕੋਈ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣਾ ਸੰਕੇਤ (ਨਿਯਮ) ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਰਚਣ ਲਗਿਆਂ ਜੋ ਓਅੰਕਾਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਕਾਰ ਪਾਈ ਹੈ, ਉਹ ਇਕ ਨਿਯਮ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰ 'ਓ' ਦੀ ਕਾਰਨ ਰੂਪ ਹੈ ਤੇ ਕਾਰ ਦਾ 'ਓ' ਪਦ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ 'ਓ' (ਅ, ਓ, ਮ) ਤਿੰਨਾਂ ਵੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਵਾਚਕ ਹੈ ਤੇ ਕਾਰ ਚੇਤਨ ਸੁਧ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਵਾਚਕ ਹੈ। ਵੇਵਤੇ ਚੇਤਨ ਬਿਨਾਂ ਜੜ੍ਹ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕਾਰ ਦਾ ਕਾਰਜ 'ਓ' ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਓਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮੰਗਲ

ਚੌਪਈ :-

ਅਖਿਕ ਅਦੁਨੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ॥ ਓਅੰਕਾਰ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਅਭਿਵਾ ॥
ਸਤਿਨਾਮੁ ਗੁਰ ਅਮਰ ਪਿਆਰੈ ॥ ਭਰਤਾ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਵਾਰੈ ॥
ਪੁਰਖੁ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਖਦਾਨੀ ॥ ਨਿਰਭਉ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਭੁਨ ਖਾਨੀ ॥
ਨਿਰਵੈਰੁ ਗੁਰੂ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ॥ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਿਆਇ ॥
ਅਸੂਨੀ ਤੇਭ ਸਹਾਦਰ ਰਾਈ ॥ ਸੈਭੇ ਗੁਰ ਦਸਮੇਸ ਸਹਾਈ ॥
ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਭੰਬ ਗੁਰ ਗਿਆਨਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੰਦਨ ਭਗਵਾਨਾ ॥

ਅਰਥ ਪ੍ਰਾਰੰਭ

ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਭਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ
ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੇ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਜਪੁ ॥ ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥
ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥੧॥

ਅਰਥ ਨੰਬਰ ੧

(੧)-ਜੇ ਇਥੇ ਇਕ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਹੈ ਅਦੈਤ ਸਰੂਪ ਅਖੰਡ ।

(ਬਿ)-ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੈ ।

(ਸਤਿ) ਨਾਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ । (ਨਾਮ) ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ।

(ਭਰਤਾ) ਸਾਥੀ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਨੂੰ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਹੈ । (ਪੁਰਖ) ਪੂਰਨ ਹੈ ।

(ਨਿਰਭਉ) ਭੈ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ । (ਨਿਰਵੈਰੁ) ਵੈਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ।

(ਅਕਾਲ) ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ (ਮੂਰਤਿ) ਸਰੂਪ ਹੈ ।

(ਅਜੂਨੀ) ਜੂਨਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ । (ਸੈਭੇ) ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਹੈ ।

(ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ) (ਗੁਰ) ਚੇਤਨ ਸਰੂਪ ਹੈ, (ਪ੍ਰਸਾਦਿ) ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੈ ।

(ਹੈ) ਅਭਿਆਨ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ (ਹੈ) ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ।

‘ਵਾ’ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਭਿਯਾ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

(ਜਪੁ) ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ।

(ਆਦਿ ਸਚੁ) ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਆਦਿ ਵਿਚ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਸੀ ।

(ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ) ਜਦੋਂ ਸਤਿਜੁਗ, ਤ੍ਰੇਤਾ, ਦੁਆਪਰ ਆਦਿ ਜੁਗਾਂ ਦੀ ਮੁਯਾਦਾ
ਥਾਪੀ ਉਦੋਂ ਭੀ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਸੀ ।

(ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ) ਹੁਣ ਭੀ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਹੈ ।

(ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਮਾਉ ਦੇ ਹਨ
ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਭੀ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਹੋਵੇਗਾ ।

(ਅਰਥ ਨੰਬਰ ੨)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਨੂੰ ਤਾਰਦੇ ਹੋਏ “ਫਿਰ
ਜਾਇ ਚਕੇ ਸੁਮੇਰ ਪਰ, ਸਿਧ ਮੰਡਲੀ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਆਈ ॥” (ਪਉੜੀ ੨੮ ਵਾਰ ੧)
ਜਿਸ ਵਕਤ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬੱਤ ਤੋਂ ਗਏ ਹਨ, ਚੁਰਾਸੀ ਸਿਧ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਆਦਿਕ
ਸਾਰੇ ਪੁਛਣ ਲੱਗੇ “ਸਿਧ ਪੁਛਣ ਸੁਣ ਬਾਲਿਆ, ਕੌਣ ਸ਼ਕਤੀ ਤੁਹਿ ਇਥੇ
ਲਿਆਈ ॥” ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਥੇ ਲਿਆਈ ਹੈ ?
ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ “ਹਉ ਜਪਿਆ ਪਰਮੇਸਰੇ
ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਸੰਗ ਤਾੜੀ ਲਾਈ ॥” (ਪਉੜੀ ੨੮ ਵਾਰ ੧) ਹੇ ਸਿਧ !
ਅਸੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ‘ੴ’ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਇਥੇ ਆਏ ਹਾਂ ।

ਤਾਂ ਸਿਧਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ “ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੇਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ‘ਓਅੰ’
ਮੰਤਰ ਹੈ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ‘ੴ’ (ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ) ਕਿਉਂ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ?

ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਹੇ ਸਿਧ !
ਜੇ ਓਅੰ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਉਹ ਤ੍ਰਿਪਾ ਰੂਪ ਹੈ । ਰਾਜਸੀ, ਤਾਮਸੀ, ਸ਼ਾਂਤਕੀ ਰੂਪ ਮਾਇਆ
ਹੈ । “ਰਜ ਗੁਣ ਤਮ ਗੁਣ ਸਤ ਗੁਣ ਕਹੀਐ, ਏਹ ਤੇਰੀ ਸਭ ਮਾਇਆ ॥”
ਸੋ ਉਹ ਤ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਜਟਾਇਕ ਰੂਪ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਉਹ ਓਅੰ (ਅ, ਓ, ਮ)
ਹੈ । ਅਸੀਂ ‘ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ’ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਆਦਿ ਵਿਚ
ਇਕੜਾ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਅਦੈਤ ਰੂਪ ਦਾ ਜਟਾਇਕ ਹੈ । ਇਹ ਆਦਿ ਵਿਚ
ਇਕ ਇਸ ਕਰਕੇ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਏਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ
ਓਅੰਕਾਰ ਦੇ ਬਿਬਾਦ ਹਨ । ਸੱਤਾਂ ਮੱਤਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨੌ, ਨੌ

ਓਅੰਕਾਰ ਦਾ ਲਖਨ ਅਰਥ ਨਿਰਗੁਣ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਤੀਕ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਸਰਗੁਣ ਦੀ ਹੈ। ਅਹੰਗਾਰੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਨਿਰਗੁਣ ਦੀ ਹੈ। ਕਾਇ ਵਾਲੇ ਓਅੰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਤਰਕ ਰੂਪ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਮਤ ਵਿਚ ਰੂਹ ਮੁਕੱਦਸ, ਖੁਦਾ ਤੇ ਈਸਾ ਪੈਗੰਬਰ ਤਿੰਨ ਮੰਨੇ ਹਨ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਖੁਦਾ ਤੇ ਪੈਗੰਬਰ ਦੋ ਮੰਨੇ ਹਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੇਦ ਹਨ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਮੱਤਾਂ ਦੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਵਰਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਦੱਸ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜਿਹੜਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ, ਉਹ ਅਵੈਤ ਬਾਦ ਹੈ, ਦ੍ਰੈਤ ਬਾਦ ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਕੋ ਦਾ ਭਬਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਕੋ ਦਾ ਮੰਤਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਕੋ ਦਾ ਪੂਜਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਕੋ ਦਾ ਸੇਵਕ ਆਪ ਬਣ ਹਾਂ, ਇਕ ਦੇ ਸੇਵਕ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਯਥਾ:—“ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਇਕੋ ਹੈ॥ ਇਕੋ ਹੈ ਭਾਈ ਇਕੋ ਹੈ॥”

(ਆਸਾ ਮ: ੧, ਅੰਗ ੩੫੦)

“ਇਕਮੁ ਏਕੰਕਾਰੁ ਨਿਰਾਲਾ॥ ਅਮਰੁ ਅਜੋਨੀ ਜਾਤਿ ਨ ਜਾਲਾ॥”

(ਬਿਲਾ: ਮ: ੧ ਅੰਗ ੯੩੮)

“ਇਕੋ ਇਕੁ ਕਹੈ ਸਤੁ ਕੋਈ ਹਉਮੈ ਭਰਬੁ ਵਿਆਪੈ॥

ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਇਕੁ ਪਛਾਣੈ ਇਉ ਘਰੁ ਮਹਲੁ ਸਿਵਾਪੈ॥

ਪ੍ਰਭੁ ਨੌਜੈ ਹਰਿ ਦੂਰਿ ਨ ਜਾਣਹੁ ਇਕੋ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਬਾਈ॥

ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਵਰੁ ਨਹੀ ਦੂਜਾ ਨਾਨਕ ਇਕੁ ਸਮਾਈ॥੫॥”

(ਰਾਮ: ਮ: ੧, ਦਥ: ਓਅੰਕਾਰ ਅੰਗ ੯੩੦)

“ਇਕੋ ਕਹਿ ਸਚ ਇਕਾ ਜਾਣੈ ਹਉਮੈ ਦੂਜਾ ਦੂਰਿ ਕੀਆ॥”

(ਰਾਮ: ਮ: ੧, ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ ਅੰਗ ੯੪੦)

“ਇਕੁ ਸਰੋਵੈ ਤਾ ਗਤਿ ਮਤਿ ਪਾਵੈ ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ਰਹਾਈ॥”

(ਰਾਮ: ਮ: ੧ ਦਥ: ਓਅੰ: ੯੩੦)

ਫੇਰ ਪੰਜਵਾਂ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ:—

ਯਥਾ: “ਇਕੋ ਜਪਿ ਇਕੋ ਸਾਕਾਸ਼ੀ॥ ਇਕੁ ਸਿਮਰਿ ਇਕੋ ਮਨ ਆਹਿ॥

ਸਕਸ ਕ ਰਾਨ ਗਾਇ ਅਨੇਕ॥ ਮਨਿ ਜਨਿ ਜਾਪਿ ਇਕੁ ਭਗਵੰਤ॥

ਇਕੁ ਇਕੁ ਹਰਿ ਆਪਿ॥ ਪੂਰਨ ਪੂਰਿ ਹਰਿਓ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਆਪਿ॥

ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਕਰਗਾ ਸਭ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਮੇਤ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਕਰਗਾ ਸਭ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗੀ। (ਅੰਗ 300)

ਸਮੇਤ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਕਰਗਾ ਸਭ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗੀ। (ਅੰਗ 300)

ਸਮੇਤ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਕਰਗਾ ਸਭ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗੀ। (ਅੰਗ 300)

ਸਮੇਤ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਕਰਗਾ ਸਭ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗੀ। (ਅੰਗ 300)

ਸਮੇਤ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਕਰਗਾ ਸਭ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗੀ। (ਅੰਗ 300)

ਸਮੇਤ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਕਰਗਾ ਸਭ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗੀ। (ਅੰਗ 300)

ਸਮੇਤ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਕਰਗਾ ਸਭ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗੀ। (ਅੰਗ 300)

ਸਮੇਤ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਕਰਗਾ ਸਭ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗੀ। (ਅੰਗ 300)

ਸਮੇਤ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਕਰਗਾ ਸਭ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗੀ। (ਅੰਗ 300)

ਸਮੇਤ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਕਰਗਾ ਸਭ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗੀ। (ਅੰਗ 300)

ਸਮੇਤ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਕਰਗਾ ਸਭ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗੀ। (ਅੰਗ 300)

ਸਮੇਤ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਕਰਗਾ ਸਭ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗੀ। (ਅੰਗ 300)

ਸਾਹਿਬ ਨਿਯਮ ਹਨ। ਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਨਿਯਮ

(੧੪) ਪਦ-ਛੇਦ ਕਰਕੇ ੧+੪। ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(੧)=ਇਕ ਕਉਣ ਹੈ ਜੋ ਅਦ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਨੀ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਯਥਾ: "ਇਕ ਸੇਵਾ ਅਦ੍ਰਿਤੀ ਬ੍ਰਹਮ"।

ਸੋ ਜੋ ਸਜਾਤੀ, ਵਿਜਾਤੀ, ਸ੍ਰੇਗਤਿ ਭੇਦ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਸਜਾਤੀ :- ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਜਾਰੀ ਦਾ ਤੇ ਵੀ ਹੋਣਾ। ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜਾਰੀ ਦਾ ਵੀ ਬਾਅਦ ਮਨੁੱਖ ਹੋਦਾ ਹਨ। ਇਉਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਜਾਤੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵਿਜਾਤੀ :- ਦੂਸਰੀ ਜਾਤੀ ਵੀ ਹੋਣੀ। ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਆਦਿਕ ਤੇਜ ਜਾਤਾਂ ਦਾ ਹਨ। ਇਉਂ ਵਿਜਾਤੀ ਭੇਦ ਭੀ ਜਾਤੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੇਗਤੀ :- ਜੋ (ਸ੍ਰੇ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ (ਗਤ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ, ਅੰਗ ਪ੍ਰਭੇਦ। ਜਿਵੇਂ ਬ੍ਰਿਛ ਦਾ ਮਛ, ਭਾਣੇ, ਟਹਿਣੀਆਂ, ਫਲ, ਫੂਲ, ਪੱਤਰੇ ਆਦਿਕ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ ਸਿਰ, ਬਾਹਾਂ, ਹੱਥ, ਉਂਗਲਾਂ ਆਦਿਕ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ (ਸ੍ਰੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ (ਗਤ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਅੰਗ ਦਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਇਕੋ ਇਕ ਚੇਤਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਯਥਾ: "ਇਕ ਦਾਸੇ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਮਾਸਿ"। (ਅੰਗ ੧੧੬੭)

ਅੰਗ ਪ੍ਰਤੀਗਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਕਾਂ ਰੂਪ ਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤ੍ਰਿਨਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਜਾਇਆ ਹੈ। ਗਾਵ ਨਿਤਗਣ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਜੇਤੀ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਯਥਾ: "ਸਭ ਮਹਿ ਜੀਰਿ ਜੇਤਿ ਹੈ ਸੋਇ"।

ਤਿਸ ਦੇ ਚਾਨਣ ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣ ਹੋਇ"। (ਅੰਗ ੧੩)

ਅੰਸਾ ਜੋ ਰੂਪ ਹੈ ਉਹ ਸਜਾਤੀ, ਵਿਜਾਤੀ, ਸ੍ਰੇਗਤਿ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਰ ਦਸ, ਕਾਲ, ਵਸਤੂ ਪ੍ਰਛੇਦ ਰਹਿਤ ਹੈ:

$$\{H^2\}$$

ਮਾ ਜਲ ਜੀ ਮਾਇਓ

ਮੀਰਾਂ (ਜਾਂ ਮੀਰਾਂ) ਮਾਂ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣਾ।
 ਕੇਵਲ ਪੁਰਖ ਹੀ ਸੀ ਮੀਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ।
 ਸਥਾਨ - ਮੀਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਲਈ ਮੀਰਾਂ ਅਤੇ ਮੀਰਾਂ
 (ਮੀਰਾਂ ਮਾਂ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣਾ)

(ਪੁਰਖ) :- ਪ੍ਰਾਨੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਪਦਾਰਥ ਹੈ।

"... ਪਰ ਅੱਜ ਤੇ ਮੁਗਲ ਫਿਰੋਜ਼ੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਲੇ ਪਾਖ ਨਹੀਂ,"

ਮ "੧੦]

"... ਪਰ ਅੱਜ ਤੇ ਮੁਗਲ ਫਿਰੋਜ਼ੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਲੇ ਪਾਖ ਨਹੀਂ,"

ਮ "੧੨੭]

• ੨੬ ਦਸ ਕਮਾਨੀ ਸਦੀ ਕਰੀ। ਹੁਸੈਨ ਹੁਸੈਨ ਹੁਸੈਨ
੨ ਸਿਲ ਦੀ ਪ: ਪੁ ਹੈ. ਸਰਦ ਦੀ ਨਿਆਈ, ਬਾਨੀ ਮਾਨੀ ਸਿਲਈ
ਦਿ ੩ ਸਦੀ ਦੀ

... (ਅੰਗ ਪੜ੍ਹ੍ਹ)

ਆਪਣੇ ਕਰਕੇ ਤੋਂ (ਰਬੁ) ਰਖਿਆ ਕਰਨ

ਪ੍ਰਤੀ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਨੰਬਰ ਰੂਪੀ ਪੁਰੀਆਂ,

$\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m v^2 \right) = \frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt}$

1. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

$\frac{1}{x^2} = x^{-2}$

ੴ ਸੇ ਵਖੀਏ ਜੁਗ ਬਾਰਿ ॥” (ਅੰਗ ੩)

... ..

“... ‘ਮੇਰਾ’ ਪੁਰਖ ਰਮਾਵਲੇ, ਮੇ ਅਪਵਿਤ ਅਮਿਤ ਖਲਾ ॥”
(ਅੰਗ ੩੦)

“... ਭਾਈਆਂ ਪੁਰਖ ਹੋਏ ਸਦੀਆਂ ॥” (ਅੰਗ ੧੨੪੨)
 “... ਭਾਈਆਂ ਵੀ ਹੈ। “ਭਾਈ ਪੁਰਖ ਸਦੀਆਂ ਨਾਹ ॥”
 “... ਪਿਰ ਪਰਖ ਨ ਜਾਣੀ, ਸਾਭੇ ਗੁਣ ਹੈ ਹੋਰ ਪਿਆਰੀ ॥” (ਅੰਗ ੧੨੪੩)

ਅੰਤਿ ਪਿਰ ਪਰਚੈ ਨ ਜੀਵੈ, ਸਾਚ ਗੁਨ ਭੀ ਹਰਿ ਪਿਆਰਿ॥" (ਅੰਗ ੫੪)

੧੨੭. ਜੁਖ ਮਤਿਗਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵਾਚਕ ਹੈ।

...ਜੀ ਹਰਿਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਹੋ ਜਿਸਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਭੂ ਕੋਲੋਂ ॥" (ਅੰਗ ੩੦)

“ਵਿਚਿ ਕਰਤਾ ਪਰਖੁ ਖਲੋਆ ॥ ਵਾਲ ਨ ਵਿਗਾ ਹੋਆ ॥” (ਅੰਗ ੬੨)

(੧੫) ਪੁਰਖ ਨਾਮ ਆਤਮਾ ਦਾ ਤੇ ਜੀਵਾਤਮਾ ਦਾ ਵੀ ਹੈ।

(੧੬) ਵਿਆਪਕ ਸਭ ਬਹਮ ਦਾ ਵਾਚਕ ਵੀ ਹੈ।

ੴ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹਰਿ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨੁ, ਹਰਿ ਅਗਮੁ ਅਗਮੁ ਅਪਾ
(ਅੰਗ ੩੩)

...ਘਰ ਘਰ ਅੰਤਰਿ ਸਰਸ ਨਿਰੰਤਰਿ ਜੀ, ਹਰਿ ਏਕ ਪਰਪ ਸਮਾਣ
(ਅੰਗ ੩੬)

(੧੭) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਵਾਚਕ ਕੀ ਹੈ।
 "ਜਿਹੁ ਸਾਣੀ ਮਾਯਾ ਰਹਿਤ ਕੀ ਤਿਸ ਅੰਤਿ ਵਾਸਾ ਹੋਇ॥" (ਸਿਰੀ ੯)

(ਨਿਰਣਉ) :—(੨) ਵੇ ਤੋਂ ਅੱਗ ਤੇ, ਉਹ ਮਰਾ ਸਿਕ
ਘਾਟਾ ਹੋਇ।

ਸਚਾ ਆਪ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਮਾਹਿਕ

(મીઠા પદ્ધતિ)

ਪ੍ਰਥਮ, - ੧੯੫੨-੫੩ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਲਾਬ ਮੁਤਾਬਕ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਅਨੁਸਾਰ (੩੯) ਹੈ

ਨਿਰ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੀਤਮਗਿਰੀ

... १११ २००१

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਉਮਰ ੨੫ ਸਾਲ ਹੈ।

[illegible]

म) वेद "मन्त्राणां" ह्ये (मन्त्र) विष्णवे नमः (उक्ति)

ਦੇ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਉਪਰਤੀ ਤੋਂ (ਨਿਰ) ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਖਾਖਾ ਪੁੰਨਾਂ ਤੋਂ ਭੀ (ਨਿਰ)

ਭਾਗ 1 ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਪਸ਼ਨ :- ਨਿਰਭੈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ?

ਉਤਰ :- ਮੁਖ ਮੰਤਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹੀ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ, ਜੀਵ ਦੀ ਬੰਧ

... ਕੋਈ ਅਗਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗਿਆਨਵਾਨ

ਅਖਰ ਤਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਕ

1. The first step is to identify the problem or question that needs to be answered. This involves understanding the context and the specific requirements of the task.

(ਆਸਾ ਅੰਗ ਪੜ੍ਹੋ)

... ..

ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਖੋਜ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਖੋਜ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

[Faint handwritten notes]

... ..

11/11/11

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਮਾਧਿ ਸ

{ 12 }

1974

“ਕੁਰਬਾਨੀ ਮਨ ਮਨ ਕੀਤੀ ॥ ਰਬਉ ਹਰਿ ਜੀਉ ਸੋਇ ॥” (ਅੰਗ ਪੜ੍ਹੋ)

ੴ ਸਚੁ ਖਾਈਐ ਜਮ ਕਾਇ ਲਏਗਾ ਸਾਹਾ ਹੈ ॥”

(ਅੰਕ ੧੦੫੪)

“३८, वीं श्रुति मंत्र गद्य भी” (पृष्ठ १५)

ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ
ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇ।

ਸੋ ਜਿਥੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਵਾਸ ਹੈ, ਉਥੇ

ਸ਼ਿਕਾ ਕਰੇ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਫਾਰਮ ਹੋਣ ਕਰ

ਇਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਇਸੇ 'ਨਿਰਬਚੀ' ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਹੈ। ਇਸ

ਲੇਕ ਹੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਤੇ ਸਿੱਕਾ ਬਰਦੇ ਹਨ।

(ਨਿਰਵੇਰ) :- ੧ ਵੱਲ ੨੪ ਮਿਲੀ ੩, ੩੫ ੪, ੩੬ ੫

ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਆਤਮਾ ਧੋਣ ਕਰਕੇ।

“੩ ਨਿਰਵਾਰ ਸਭੇ ਤੋਰੇ ਨਿਰਮਲ ।” (ਅੰਗ ੧੮)

ਅੰਨ੍ਹੇ ਭਾਂਡੀ ਕਸਦ ਨਿਰਵਰੀ (ਅੰਨ੍ਹੇ)

“ਮਰਮਾਇ ਦਰਿ ਕਾਗਦ ਫਾਰੈ ਜਨ ਨਾਨਕ ਲੇਖਾ ਸੁਖਾ ॥” (ਅੰਗ

2. [ਇਹ ਵੇਰ (ਵੇਲੇ)] ਵੈਲਤਾਈਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ

ਦਾ, ਨਾ ਅਛੀਮ ਦਾ, ਨਾ ਸੁੱਖੇ ਦਾ, ਨਾ ਡੋਡਿਆਂ (ਪੋਸਤ) ਦਾ, ਨਾ ਸਰ

ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵੇਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਥਵਾ :- ਉਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਭੀ ਵਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਕਾ :- (ਵੇਰ) ਵੇਲ ਆਦਤਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

੩. ਜਿਹੜੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ।

ਸ੍ਰ. ਨਰਸਿੰਹ ਅੰਗਿਕ ਰਾਮ ਰਾਜ ਕ ਉਨਾ ਦੇ ਵੇਰ ਭਾਰ ਨੂ (ਨਿਰ)

ਕੁਝ ਵਾਲ, ਮਟਰ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਉਹ ਸਿਰਵੇਰ ਸਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।
 ਕੁਝ ਵਾਲ, ਮਟਰ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਉਹ ਸਿਰਵੇਰ ਸਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
'ਬਣੀ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ' ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
(ਅੰਤ ੯੮)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
'ਬਣੀ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ' ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
(ਅੰਤ ੯੯)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
'ਬਣੀ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ' ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
(ਅੰਤ ੧੦੦)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
'ਬਣੀ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ' ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
(ਅੰਤ ੧੦੧)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
'ਬਣੀ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ' ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
(ਅੰਤ ੧੦੨)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
'ਬਣੀ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ' ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
(ਅੰਤ ੧੦੩)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
'ਬਣੀ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ' ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
(ਅੰਤ ੧੦੪)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
'ਬਣੀ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ' ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
(ਅੰਤ ੧੦੫)

(ਪ੍ਰਸਾਦਿ) :-

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
'ਬਣੀ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ' ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
(ਅੰਤ ੧੦੬)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
'ਬਣੀ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ' ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ।
(ਅੰਤ ੧੦੭)

ਅਰਥ ਨੰ: ੩

ਅਨੁਬੰਧਕ ਅਰਥ :- (ਅਨੁ) ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਅਰਥ ਹਨ। ੧. ਅਨੁਸਾਰ, ੨. ਅਨੁਸਾਰੀ, ੩. ਅਨੁਸਾਰੀ, ੪. ਅਨੁਸਾਰੀ।

੧. ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਰਥ :- ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਅਰਥ ਹਨ। ੧. ਅਨੁਸਾਰ, ੨. ਅਨੁਸਾਰੀ, ੩. ਅਨੁਸਾਰੀ, ੪. ਅਨੁਸਾਰੀ।

੨. ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਰਥ :- ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਅਰਥ ਹਨ। ੧. ਅਨੁਸਾਰ, ੨. ਅਨੁਸਾਰੀ, ੩. ਅਨੁਸਾਰੀ, ੪. ਅਨੁਸਾਰੀ।

੩. ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਰਥ :- ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਅਰਥ ਹਨ। ੧. ਅਨੁਸਾਰ, ੨. ਅਨੁਸਾਰੀ, ੩. ਅਨੁਸਾਰੀ, ੪. ਅਨੁਸਾਰੀ।

ਅਨੁਬੰਧ :- (ਅਨੁ) ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਅਰਥ ਹਨ। ੧. ਅਨੁਸਾਰ, ੨. ਅਨੁਸਾਰੀ, ੩. ਅਨੁਸਾਰੀ, ੪. ਅਨੁਸਾਰੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਅਥਵਾ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਅਨੁਬੰਧ ਦਿੱਤੇ ਹਨ :

੧. ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਨੁਬੰਧ :-

੧. ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਨੁਬੰਧ :-

ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਅਰਥ ਹਨ। ੧. ਅਨੁਸਾਰ, ੨. ਅਨੁਸਾਰੀ, ੩. ਅਨੁਸਾਰੀ, ੪. ਅਨੁਸਾਰੀ।

੨. ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਰਥ :- ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਅਰਥ ਹਨ। ੧. ਅਨੁਸਾਰ, ੨. ਅਨੁਸਾਰੀ, ੩. ਅਨੁਸਾਰੀ, ੪. ਅਨੁਸਾਰੀ।

ਪ੍ਰਸੰਨ :- ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਟ ਹੈ ?

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

ਬਿਸ਼ਵ :- ਸ਼੍ਰੀ ਮੈ ਬਿਸ਼ਵ ਪਤਿਸਾਹ

1. 1980
 2. 1981
 3. 1982
 4. 1983
 5. 1984
 6. 1985
 7. 1986
 8. 1987
 9. 1988
 10. 1989
 11. 1990
 12. 1991
 13. 1992
 14. 1993
 15. 1994
 16. 1995
 17. 1996
 18. 1997
 19. 1998
 20. 1999
 21. 2000
 22. 2001
 23. 2002
 24. 2003
 25. 2004
 26. 2005
 27. 2006
 28. 2007
 29. 2008
 30. 2009
 31. 2010
 32. 2011
 33. 2012
 34. 2013
 35. 2014
 36. 2015
 37. 2016
 38. 2017
 39. 2018
 40. 2019
 41. 2020
 42. 2021
 43. 2022
 44. 2023
 45. 2024
 46. 2025
 47. 2026
 48. 2027
 49. 2028
 50. 2029
 51. 2030
 52. 2031
 53. 2032
 54. 2033
 55. 2034
 56. 2035
 57. 2036
 58. 2037
 59. 2038
 60. 2039
 61. 2040
 62. 2041
 63. 2042
 64. 2043
 65. 2044
 66. 2045
 67. 2046
 68. 2047
 69. 2048
 70. 2049
 71. 2050
 72. 2051
 73. 2052
 74. 2053
 75. 2054
 76. 2055
 77. 2056
 78. 2057
 79. 2058
 80. 2059
 81. 2060
 82. 2061
 83. 2062
 84. 2063
 85. 2064
 86. 2065
 87. 2066
 88. 2067
 89. 2068
 90. 2069
 91. 2070
 92. 2071
 93. 2072
 94. 2073
 95. 2074
 96. 2075
 97. 2076
 98. 2077
 99. 2078
 100. 2079
 101. 2080
 102. 2081
 103. 2082
 104. 2083
 105. 2084
 106. 2085
 107. 2086
 108. 2087
 109. 2088
 110. 2089
 111. 2090
 112. 2091
 113. 2092
 114. 2093
 115. 2094
 116. 2095
 117. 2096
 118. 2097
 119. 2098
 120. 2099
 121. 2100
 122. 2101
 123. 2102
 124. 2103
 125. 2104
 126. 2105
 127. 2106
 128. 2107
 129. 2108
 130. 2109
 131. 2110
 132. 2111
 133. 2112
 134. 2113
 135. 2114
 136. 2115
 137. 2116
 138. 2117
 139. 2118
 140. 2119
 141. 2120
 142. 2121
 143. 2122
 144. 2123
 145. 2124
 146. 2125
 147. 2126
 148. 2127
 149. 2128
 150. 2129
 151. 2130
 152. 2131
 153. 2132
 154. 2133
 155. 2134
 156. 2135
 157. 2136
 158. 2137
 159. 2138
 160. 2139
 161. 2140
 162. 2141
 163. 2142
 164. 2143
 165. 2144
 166. 2145
 167. 2146
 168. 2147
 169. 2148
 170. 2149
 171. 2150
 172. 2151
 173. 2152
 174. 2153
 175. 2154
 176. 2155
 177. 2156
 178. 2157
 179. 2158
 180. 2159
 181. 2160
 182. 2161
 183. 2162
 184. 2163
 185. 2164
 186. 2165
 187. 2166
 188. 2167
 189. 2168
 190. 2169
 191. 2170
 192. 2171
 193. 2172
 194. 2173
 195. 2174
 196. 2175
 197. 2176
 198. 2177
 199. 2178
 200. 2179
 201. 2180
 202. 2181
 203. 2182
 204. 2183
 205. 2184
 206. 2185
 207. 2186
 208. 2187
 209. 2188
 210. 2189
 211. 2190
 212. 2191
 213. 2192
 214. 2193
 215. 2194
 216. 2195
 217. 2196
 218. 2197
 219. 2198
 220. 2199
 221. 2200
 222. 2201
 223. 2202
 224. 2203
 225. 2204
 226. 2205
 227. 2206
 228. 2207
 229. 2208
 230. 2209
 231. 2210
 232. 2211
 233. 2212
 234. 2213
 235. 2214
 236. 2215
 237. 2216
 238. 2217
 239. 2218
 240. 2219
 241. 2220
 242. 2221
 243. 2222
 244. 2223
 245. 2224
 246. 2225
 247. 2226
 248. 2227
 249. 2228
 250. 2229
 251. 2230
 252. 2231
 253. 2232
 254. 2233
 255. 2234
 256. 2235
 257. 2236
 258. 2237
 259. 2238
 260. 2239
 261. 2240
 262. 2241
 263. 2242
 264. 2243
 265. 2244
 266. 2245
 267. 2246
 268. 2247
 269. 2248
 270. 2249
 271. 2250
 272. 2251
 273. 2252
 274. 2253
 275. 2254
 276. 2255
 277. 2256
 278. 2257
 279. 2258
 280. 2259
 281. 2260
 282. 2261
 283. 2262
 284. 2263
 285. 2264
 286. 2265
 287. 2266
 288. 2267
 289. 2268
 290. 2269
 291. 2270
 292. 2271
 293. 2272
 294. 2273
 295. 2274
 296. 2275
 297. 2276
 298. 2277
 299. 2278
 300. 2279

ਜਦੋਂ ਮੁਖੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਹੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ
ਸਮੇਂ ਮੁਖੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਹੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ

ਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਵਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੱਲੇ ਮਈ ਹੈ।
 ਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਵਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੱਲੇ ਮਈ ਹੈ।

ਵੇਰਾਗ :— 'ਜੇ ਕੋਈ ਜੋ ਕਾਕ ਬਿਲਵ ਸਮ ਜਾਨ ॥'

ਸਰੀ ਸਮਾਧਾਨ ਉਪਰਾਮ ॥

ਸਟ ਸਪਤੀ ਜਿੰ ਜਿੰ ਜਿੰ ਜਹਿ ਨਾਮ ॥

ਮਨਾ ਰੋਕਣੀਆਂ।
ਮਨਾ ਰੋਕਣੀਆਂ ਵਲੋਂ ਰੋਕਣੀਆਂ

(666 IPH)

ਮਾਮਲਾ ਨੰਬਰ ੨੧੭੭/੨੦੧੭

ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

੬. ਤੀਤਖਾ=“ਆਗਿਆ ਮਹਿ ਕੁਖ ਸੋਈ ਕਰਿ ਸਖਾ
ਸੋਗ ਹਰਖ ਨਹੀਂ ਜਾਨਿਓ ॥” [ਅੰਗ ੧੦੦੦]

ਮੈਂਸਾ ਤਤੁਖਿਨ ਸਭਾ ਹੋਲਾ !

ਰਾਖ' 'ਸੁਖੁ ਦਹਿ ਤ ਕੁਥਹਿ ਅਰਾਧੀ ਸੁਖਿ ਤੀ ਕੁਥੈ ਧਿਆਈ॥'

[ਅੰਕ ੧੫੭]

‘ਮੇਰਾ ਮਨ ਤੇਰੇ ਦੁਆਰੇ ਧਿਆਈ ॥ ਇਹ ਸੁਮਤਿ ਗਰੁ ਤੇ ਪਾਈ,’ [ਅੰਗ ੭੫੭]

[ਅੰਗ ੯੯]

ਕਰਮ ਤੇ ਪੁੰਨ ਦੁਖ ਸੁਖ ਸਹਾਰਨੇ ਇਕ-ਰਸ ਜੜੇ ਰਹਿਣਾ ।

ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਦੇ ਗੁਣ ਤੁਲੀਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਖਟ ਸੰਪਤੀ ਆ ਗਈ।

ਮੇਖ ਇਛਾ :- ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਕਤੂਬ
ਵੇ ਹਰ ਸਾਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਲੋਂ ਚਿਤ ਨੇ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਜਾਵੇ।

‘ਵਾਸ ਪੁਰ’ ਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਜੋ ਸੰਜੁਗਤਿ ਹੈ, ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੈ। ਸੋ 'ਸਤਿਨਾਮੁ' ਦਾ ਜੋ
ਜਾਪਕ ਹੈ (ੴ) ਰਾਮਤਿ ਦਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ।

ਦਰਦ :- 'ਮਨ ਆਦਿਕ ਯਾਂ ਮੈਂ ਅਹੈ, ਸੋ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੀਤੁ ॥

ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਨੁਓਧ ਕੀ ਪ੍ਰਚਨ ਕਰੀ ਜੋ ਰੀਤ ॥

ਸਰ ਸਾਧਨਾ ਦਾ (ਮਲ) ਮੁਢ ਬਿੰਬਕ ਹੈ। ਬਿੰਬਕ ਕਰਕੇ ਵੈਰਾਗ ਹੈ, ਵੈਰਾਗ ਕਰਕੇ ਖਟ ਸਿੱਖਤੀ ਚੋਰ ਮੇਧ ਦਿਛਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਸਭ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਮੁਢ ਬਿੰਬਕ ਹੈ।

(ਸਤਿਨਾਮ) ਤੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਦਸੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਨੁਬੰਧ ਹੈ।

੨. ਵਿਖੈ ਅਨੁਬੰਧ :—

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਬਿਖਾ (ਵਿਸ਼ਨ) ਸਿਖਾਤ

ॐ नमः

ਮੂਲ ਮੰਤਰ

ਉਤਰ

(ਪੁਰਖ)

ਮੂਲ ਮੰਤਰ

੩. ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਅਨੁਬੰਧ :-

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 'ਮੂਲ ਮੰਤਰ' ਦੀ ਵਿਚ ਪਰਮ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਕੀ ਹੈ ?

ਉਤਰ :- 'ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। 'ਨਿਰਭਉ' ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਆ ਜੀਤ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 'ਮਹਾਰਾਜ' ਕੌਂ ਕਹਿ ਕਹਾ, ਨਿਰਭਉ ਯਾ ਮਾਹਿ ॥

ਉਤਰ :- 'ਰਹਿਤ ਜੋ ਆਤਮਾ ਨਿਰਪਰਾਪਤਿ ਕਹਿ ਤਾਂਹਿ ॥'

ਸੰਸਾਰ ਮਰਣ ਦਾ ਤੈ ਜਿਥੇ ਨਿਵਰਤ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 'ਨਹ ਕਿਛ ਜਨਮੈ ਨਹ ਕਿਛ ਮਰੈ ॥'

ਆਪਣੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕੌਂ ਕਹਿ ਕਹਾ ?

(ਅੰਗ ੨੮੭)

ਜਿਹ ਤਾਂ ਵੇਖੋ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਆਤਮਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ,

'ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਵਰ ਪਾਇਆ ਅਵਿਨਾਸੀ ਨਾ ਕਦੇ ਮਰੈ ਨ ਜਾਇਆ ॥'

(ਅੰਗ ੨੮੮)

ਸੋ ਸੰਸਾਰ ਦੁਖ ਦੀ ਨਿਵਰਤੀ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪਰਮ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ 'ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ' ਵਿਚ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਅਨੁਬੰਧ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ :- 'ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਅਨੁਬੰਧ ਕਾ ਕਹਾ ਸਰੂਪ ਬਨਾਇ ॥

ਅਨੁਬੰਧ ਸਬੰਧ ਬਖਾਨ ਹੋ, ਸੁਨੋ ਸੰਤ ਮਨ ਲਾਇ ॥'

੪. ਸੰਬੰਧ ਅਨੁਬੰਧ :- 'ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੰਭੋ' ਇਹ

ਸੰਬੰਧ ਅਨੁਬੰਧ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ :- 'ਸੋ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਨਾਮ ਹੈ ਤੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਿਆਨ ॥

ਜਨਨ ਜਨਕ ਸੰਬੰਧਤਾ, ਗਿਆਨ ਗ੍ਰੰਥ ਪਹਿਚਾਨ ॥'

ਦੋਹਰਾ :- 'ਕਾਲ ਰਹਿਤ ਜੋ ਮੂਰਤੀ, ਸੋ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦ ਮਹਾਨ ॥

ਅਜੂਨੀ ਕਹੇ ਬੰਦ ਕੋ, ਤੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਿਆਨ ॥'

(ਅਜੂਨੀ ਸੰਭੋ) ਜੋ ਅਜਨਮ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ, ਸੁਨੋ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਉਸ

ਈਸ਼ਰ ਦੇ ਸੁਆਸ ਮੰਨੇ ਹਨ ਵੇਦ; (ਵੇਦ) ਨਾਮ ਹੈ ਗਿਆਨ ਦਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

(ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ) :- ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸੰਨ :- ਗਿਆਨ ਦਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ?

ਉੱਤਰ :- ਗਿਆਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ।
ਗਿਆਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ।
ਗਿਆਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਬ

(੫੬)

ਮੂਲ ਮੰਤਰ

ਮੰਤਰ ਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਭਰਕ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਹਨ।

(ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ) :- ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹੈ, ਸਭ ਅਨੁਬੰਧਨ ਮਾਹਿ ॥
ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹੈ, ਸਭ ਅਨੁਬੰਧਨ ਮਾਹਿ ॥
ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹੈ, ਸਭ ਅਨੁਬੰਧਨ ਮਾਹਿ ॥

ਅਰਥ ਨੰ: (੪)
ਅਤੀ ਬਿਆਪਤੀ ਦੇਸ ਨਿਵਿਰਤਕ ਅਰਥ

ਪ੍ਰਸੰਨ :- ਸਿਧਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਗੁਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਅਬਿਆਪਤੀ, ਗੋਰਵਤਾ ਅਤੇ ਅਤੀ ਬਿਆਪਤੀ ਦੇਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੇਸ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਉੱਤਰ :- ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਸਿਧੇ ਇਹ ਮੰਤ੍ਰ ਇਹਨਾ ਦੇਸਾਂ ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੰਤ੍ਰ ਉਚਾਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇਸਾਂ ਦੀ ਨਿਵਿਰਤੀ ਭੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

*** ਅਤੀ ਬਿਆਪਤੀ ਦੇਸ :-** ਜੇ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਭੀ

੧. * ਅਤੀ ਬਿਆਪਤੀ ਦੇਸ :-

‘ਤੇ, ਅਲਖੁ ਵਿਰਤਕੁ ਅਤੀ ਬਿਆਪਤੀ ਕੁ ॥’
‘ਚ ਵਰਤਕੇ ਅਲਖ ਵਿਰ ਵਰਤ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੀ ਬਿਆਪਤੀ ਦੇਸ’
‘ਤੇ, ਅਲਖੁ ਵਿਰਤਕੁ ਅਤੀ ਬਿਆਪਤੀ ਕੁ ॥’
‘ਚ ਵਰਤਕੇ ਅਲਖ ਵਿਰ ਵਰਤ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੀ ਬਿਆਪਤੀ ਦੇਸ’

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ

(ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ)

ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ

ਪ੍ਰਸਨ :-

ਰਾਮ ਦਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਕੀ
ਹੋਵੇਗਾ ?

ਉੱਤਰ :-

ਜੇਕਰ ਰਾਮ ਦਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ
ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ?
ਜੇਕਰ ਰਾਮ ਦਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ
ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ?
ਜੇਕਰ ਰਾਮ ਦਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ
ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ

(ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ)

ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ

ਅਰਥ ਨੰ: (੪)

ਅਤੀ ਬਿਆਪਤੀ ਦੋਸ ਨਿਵਿਰਤਕ ਅਰਥ

ਪ੍ਰਸਨ :- ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ

ਉੱਤਰ :- ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ

*** ਅਤੀ ਬਿਆਪਤੀ ਦੋਸ :-**

੧. * ਅਤੀ ਬਿਆਪਤੀ ਦੋਸ :-
ਅਤੀ ਬਿਆਪਤੀ ਦੋਸ
ਅਤੀ ਬਿਆਪਤੀ ਦੋਸ
ਅਤੀ ਬਿਆਪਤੀ ਦੋਸ
ਅਤੀ ਬਿਆਪਤੀ ਦੋਸ

ਸ੍ਰੀ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦਾ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿਚਾ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੀ
ਬਿਅਪਤੀ ਦਸ਼ ਨੀ ਦੇ ਹਨ
ਜਿਵੇਂ ਸਿਰਾਅੀ ਗਿਆ ਸਿਰਾ ਵਾਕੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਰਾ ਵਾਕੀ ਨਾ
ਹੋਰ ਪਸ ਬਿਕਰੀ, ਮੰਚ, ਬਿਲਦ, ਅਜਿਹੇ ਕੀ ਹੋਰ ਹਨ

ਪ੍ਰਸਨ :—ਸਿਰਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਨ ਕੀ ਹੋਰ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ 'ਚ' ਸਿਰ
ਅਭੇਦ ਸਰਪ, ਇਕਿਕਾਰ ਸਾਰਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੈ (ਸੀ) ਸੋਚਾ ਸੁਪ ਹੈ,
ਕਹਿ ਦਾਦੇ ਨਾਮ ਸਬਦ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ?

ਉੱਤਰ :—ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨ
ਦਿਤਾ ਹੋ ਸਿਧ। ਜ 'ਚ' ਨੂੰ ਕੇਵਲ 'ਸਿਰ' ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸਿਰ ਤੋਂ
ਨਿਆਇਕਾਂ ਨੇ ਜਾਣੀ ਨੂੰ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਨਿਆਇਕ ਕਹਿੰਦੇ
ਹਨ ਜਾਣੀ ਮਨਖ ਤੋਂ ਮਨਖ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਮਨ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੇਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਖ ਜਾਣੀ ਬਣੀ ਤਾਂ ਹੀ
ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਿਆਇਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਅਨਸਾਰ ਜਾਣੀ ਸਿਰ ਹੀ। ਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ
ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿਰ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਸਬ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਾਣੀ ਵਿਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਤੇ
ਕੁਲ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ

੨. ਅਬਿਆਪਤੀ ਲਖਣ :—

੩. ਅਸੰਭਵ ਦੋਸ-ਲਖਣ :—

੪. ਗੋਰਵਤਾ ਦੋਸ :—

ਅਭੇਦ ਸਰਪ, ਇਕਿਕਾਰ ਸਾਰਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੈ (ਸੀ) ਸੋਚਾ ਸੁਪ ਹੈ,

ਕਹਿ ਦਾਦੇ ਨਾਮ ਸਬਦ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ?

ਉਹ ਪ੍ਰਸਨ (ਪ੍ਰਸਨ) ਪ੍ਰਸਨ ਹੋ ਸਿਰ (ਕ) 'ਚ' 'ਚ' ਸਬਦ
ਨਿਰਾ ਹੀ। ਜ 'ਚ' ਸਬਦ ਨਾ ਹੋਰ ਦੇ ਜ 'ਚ' ਸੀ। ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਲਖਣ
ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਨਿਆਇਕ 'ਚ' ਨੂੰ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਮੰਨ
ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਉਹਨ ਦਾ ਸਬਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਤਾ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਸੀ
ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਲਖਣ। (ਸਿਰ) ਕ 'ਚ' 'ਚ' 'ਚ' ਦਾ (ਲਖਣ) ਕਰਨ
ਵਾਸਤਵ ਅਸੀਂ 'ਚ' ਸਿਰਾ ਸੀ 'ਕਹਾ ਹੈ। ਜ 'ਚ' ਪ੍ਰਸਨ ਹੋ ਉਹਦਾ
ਨਾਮ ਭੀ ਸਿਰ ਹੋ ਉਹ ਅ 'ਚ' ਭੀ ਸਿਰ ਹੋ। ਮੰਨਿਆ ਹੋ ਨਾਮ ਤੇ ਰੂਪ ਸਬ
ਬੁਠ ਹਨ। ਪ੍ਰਸਨ ਦਾ ਨਾਮ ਤੇ ਸਰੂਪ ਸੋਚਾ ਹੈ। ਇਸ ਭਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸਰੂਪ
ਲਖਣ ਕਹਿ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸਨ :—ਵੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ 'ਚ' 'ਚ' ਸਬਦ ਹੀ ਕਹਿ
ਦਿੰਦੇ, 'ਕ' 'ਚ' ਸਬਦ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ? ਇੰਨ ਨਾਲ (ਹੀ)
'ਚ' ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਰਿਆਨ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ। ਭਾਵ 'ਚ' ਸਤਿਨਾਮ'
ਕਹਿ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ?

ਉੱਤਰ :—ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਭਾਈ ਅਸੀਂ 'ਕਰਤਾ'
ਸਬਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆ ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਦੇ
ਵਧੇ ਵਧੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਕੋਈ ਮਸਲਮਾਨ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ ਹੈ,
ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਕੋਈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਨਾਮਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਹੋ
ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਲਖਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ
ਕਰਤਾ ਸੀ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਲਖਣ। ਇਸ ਚਾਕੇ 'ਕਰਤਾ' ਸਬਦ ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਮੰਨਿਆ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਨਾਮ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਕਰਤਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਕਰਤਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸਨ ਹੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਧਿਰ ਨੂੰ
ਚੁਣ ਵਾਲਾ। 'ਚ' ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ 'ਕਰਤਾ' ਸਬਦ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :-

ਉਤਰ :

ۛۛۛ

ਉਤਰ :

‘ਪੁਰਖਾਂ’ ਤੇ

‘ਪਰਖ’

ਸ੍ਰੀ ਜਪਮੀ ਸਾਹਿਬ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- (੧) ਇਕ ਕਹਿ ਦਿਓ ਓ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ?
ਉੱਤਰ :- ਇਕ ਨਾਂ ਮਾਇਆ ਵੀ ਹੈ। ਪਰ ਮਾਇਆ
ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ 'ਉ' ਕਿਹਾ
ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਲਖਣ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- (੨) ਓ ਕਹਿ ਦਿਓ 'ਸਤਿ' ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ?
ਉੱਤਰ :- ਹੁਣੇ ਕਾਲ ਅਥਾਹ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਤਿ ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਤੀ ਵਿਆਪਤੀ ਦੇਸ਼ ਨਿਵੇਰਤ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਲਖਣ
ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਰਥ ਨੰ: (੫)

ਹੇਤਕ ਅਰਥ ॥ ਅਭਿਆਸ ਵਾਸਤੇ ॥

(੧) ਇਕ ਅਮਤ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਇਕ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ?

ਉੱਤਰ :- ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਕ ਹੈ। ਉਹ
ਅਮਤ ਅਤੇ ਅਮੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੈ ਜਨ ਪਰ ਪਰਤੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਅਮਤ ਅਤੇ ਅਮੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- ਅਮਤ ਅਥਾਹ ਰੂਪ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਾਹਿਬ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- (੩) ਮਾਇਆ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- 'ਮੁ' ਪ੍ਰਸੰਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ। ਸਾਰੇ ਬੰਦ ਸਾਸਤ੍ਰ ਉਸ ਨੂੰ
ਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- (੪) ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ 'ਨਾਮੁ' ਪ੍ਰਸੰਧ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- ਮਗਤ ਦਾ (ਕਰਤਾ) ਰਚਨ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ
ਪ੍ਰਸੰਧ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਕਰਤਾ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- (ਪਦਮ, ਸਾਹਿਬ) ਵਿਚ ਸਾਰ ਪੂਰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਰਤਾ
ਹੈ। ਵਿਆਪਕ ਤੇ ਕਰਕਾ।

ਯਥਾ :- ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ :

'ਅਪੁਨੇ ਕਾਰਜ ਮਹਿ ਆਪਿ ਸਮਾਇਆ ॥' (ਅੰਗ ੨੮੧)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਪੁਰਖ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- ਨਿਰਭਉ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੂਰਨ ਹੈ। ਭੈ ਵਾਲਾ ਪੂਰਨ ਨਹੀਂ
ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਰਖ ਪੂਰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਿਰਭਉ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ
ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਭੈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਿਰਭਉ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- ਨਿਰਵੈਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ। ਜਿਸਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਹੋਵੇ
ਉਹ ਨਿਰਭਉ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਸਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬੜਕਾ ਵੜਕਾ
ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਸਾਹਿਬ ਦਾ 'ਆਤਮਾ' ਆਪਣਾ ਆਪ ਸਰੂਪ ਹੋਣ
ਕਰਕੇ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਿਰਵੈਰ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- 'ਅਕਾਲ ਮੂਰਤੀ' ਜੋ ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਸਰੂਪ ਹੋਸਤੀ ਹੋਣ

ਮੀ ਨਾਮੀ ਮੀ ਜਬ

ਮੀ ਨਮੀ ਮਾਊਸ

ਪ੍ਰਸਤ
ਉਤਰ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਸਮੁੱਚਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?
ਉੱਤਰ :- ਸਭੇ ਸੁਭੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਕਰਕੇ ਅਜਨਮਾ, ਅਜਨਮਾ ਹੈ।
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਉਹ ਅਜਨਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਪਣੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਕਰਕੇ ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਅਜਨਮਾ ਹੈ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?

ਪ੍ਰਸਨ - ਜੇਕਰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਜਿਹੜੀ ਜਤ ਰੀਤ ਹੈ ਉਹ
ਉੱਤਰ - ਜੇਕਰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਜਿਹੜੀ ਜਤ ਰੀਤ ਹੈ ਉਹ
ਜੇਕਰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਜਿਹੜੀ ਜਤ ਰੀਤ ਹੈ ਉਹ
ਜੇਕਰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਜਿਹੜੀ ਜਤ ਰੀਤ ਹੈ ਉਹ
ਜੇਕਰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਜਿਹੜੀ ਜਤ ਰੀਤ ਹੈ ਉਹ
ਜੇਕਰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਜਿਹੜੀ ਜਤ ਰੀਤ ਹੈ ਉਹ

ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਇਕ ਗੁਰਮਤੀ ਦੇ ਰਸਮੀ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ।
(ਭਾਗਤ ਸਿੰਘ)

ਪਸਨ ੨੨ ਫਿਵਰੂ ੧੯੭੧

[illegible]

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ 'ਸੁਲਯਮ' ਦੇ ਪੰਨੇ ਛਾਪੇ ਦੇ ਸਟੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਾਲੇ ਸਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ) ਅਤੇ ਦ ਸਰੂਪ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- (੧) ਜਪਣ ਜਗ ਹੋਵੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅਨੇਕ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : (ਜਪੁ) ਜਪਣ ਜੋਗ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ:—(ਆਦਿ ਸਚ) ਜਗਤ ਦੇ ਆਦਿ ਵਿਚ ਸਚ ਸਰੂਪ ਹੋਣੇ ਕਰਕੇ (ਜਪ) ਜਪਣੇ ਜੋਗ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 'ਆਦਿ ਸਚੁ' ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- (ਜਗਾਦਿ ਸਭ) ਜੁਕਾਂ ਆਦਿਕਾਂ ਵਿਚ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 'ਜੁਗਾਦਿ ਸਚ' ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ : (ਹੈ ਭੀ ਸਚ) ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਹੋਣੇ
 ਵਾਲਾ ਉਹ 'ਮਹਾਵਿ ਸਚ' ਹੈ।

ਪਸਨ : 'ਓ ਭੀ ਸਚੁ' ਖਿਵੇ' ਹੈ ?

ਉਤਰ : (ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚ) (ਨਾਨਕ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾਹਿਲ ਹਨ (ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚ) ਦੂਤ ਰਹਿਤ ਪਰਸਰ ਮੀਰੋ ਨੂੰ ਭੀ

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

ਸ੍ਰੀ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਦਰ
 'ਸਚ' ਦੀ ਕਾਮ ਅਥਾਹਸੀ ਮਨ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਦਰ
 ਜੇ ਕਿਸੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਨਾਮ ਨੂੰ ਹੋਵੇ ਹੋਵੇ ਹੋਵੇ
 ਇਸੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰਾਜਤਾ ਅਥੀ ਮਾਨਤਾ ਨਿਕਾ ਕਰਦਾ ਹੈ
 ਇਸੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਾਜਤਾ ਅਥੀ ਮਾਨਤਾ ਨਿਕਾ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਰਥ
 ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਰਥ ਨੰ: (੬)-ਫਲ ਅਰਥ

ਪ੍ਰਸਨ :- ਜਿਹੜਾ ਨ ਪ੍ਰਸਨ ਕੀਤਾ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਫਲ ਕੀ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਕਰਤਾ।
 ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਨ ਪ੍ਰਸਨ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ '੧' ਓ ਸਤਿਨਾਮੁ
 ਇਸ ਦਾ ਅਕਾਸ਼ ਸੇ (ਪਾਖ, ਸੀਵ (ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ) ਗੁਰੀ ਦੀ
 ਇਸ ਦਾ ਅਕਾਸ਼ ਸੇ (ਪਾਖ, ਸੀਵ (ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ) ਗੁਰੀ ਦੀ
 ਇਸ ਦਾ ਅਕਾਸ਼ ਸੇ (ਪਾਖ, ਸੀਵ (ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ) ਗੁਰੀ ਦੀ

ਅਰਥ ਨੰ: (੭)-ਲਖਣ ਅਰਥ

ਪ੍ਰਸਨ :- ਪ੍ਰਸਨ ਜੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਕ
 ਇਸ ਦਾ ਅਕਾਸ਼ ਸੇ (ਪਾਖ, ਸੀਵ (ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ) ਗੁਰੀ ਦੀ

ਲਖਣ ਕਿਹੜੇ ਅਤੇ ਤਟਸਥੀ ਲਖਣ

ਉੱਤਰ :- ਇਸ ਦਾ ਅਕਾਸ਼ ਸੇ (ਪਾਖ, ਸੀਵ (ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ) ਗੁਰੀ ਦੀ

੧. (ਸਰੂਪ ਲਖਣ)

ਸੇ ਲਖਣ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕਹਾਉਣ ਲਈ ਸਦਾ
 ਸੇ ਲਖਣ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕਹਾਉਣ ਲਈ ਸਦਾ
 ਸੇ ਲਖਣ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕਹਾਉਣ ਲਈ ਸਦਾ
 ਸੇ ਲਖਣ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕਹਾਉਣ ਲਈ ਸਦਾ

ਸਤ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਰੂਪਤ੍ਵੀ ਦੀਸ਼ਰਹਿ ਸਰੂਪ ਲਖਣਤ੍ਵੀ ॥
 ਸਤ ਚੇਤਨ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਏਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਸਰੂਪ ਲਖਣ ਹੈ।

੨. (ਤਟਸਥੀ ਲਖਣ)

ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਸਦਾ ਨਾ ਰਹਿਣ,
 ਪਰ ਜਦਾ ਦੇਣ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਹੋਣ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਣ।
 ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਹਿਰ ਦੇ ਬਜਾਰ ਵਿਚ ਖੜੇ ਨੇ ਪੰਛਿਆ ਮੈਂ ਗੁਰਮੁਖਿ
 ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਿਆਣ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਚੂਨੇ ਗਚ ਮਕਾਨ
 ਹੈ, ਚਿੰਟੀ ਕਲੀ ਉਸਤੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਮਹੱਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ
 ਮਕਾਨ ਹੀ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਦੁਬਾਰਾ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਉੱਪਰ
 ਉਹ ਪੰਛੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਛੀ ਉਸ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ
 ਜਦਾ ਉਹ ਗਿਆ ਸਦਾ ਉਸ ਮਕਾਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਉਂ
 ਜੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਹੋਣ ਪਰ ਸਦਾ ਨਾ ਰਹਿਣ ਉਹ ਤਟਸਥੀ ਲਖਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਫੇਦਾਚਿਤ ਕੜ੍ਹੇ ਸਤਿ ਅਨ ਵਯਾਵਰਤ ਕਤਿਯ, ਤਟਸਥ ਲਖਣਤ੍ਵੀ ॥

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਨ ਜਦੋਂ ਜਗਤ ਨੂੰ ਰਚਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਕਤ ਉਸਦਾ
 ਪ੍ਰਸਨ ਪ੍ਰਸਨ ਹੈ ਅਤੇ (ਪਾਖ) ਪ੍ਰਸਨ ਹੈ, ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਵਿਚ।
 ਜਿਸ ਸਿਸਟੀ ਦੀ ਪਰਲੋ ਕਰਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚ ਕਰਤਾਪਣਾ ਨਹੀਂ
 ਹੁੰਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਮੰਤਰ ਵਿਚ :-

ਓ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਤਟਸਥੀ ਲਖਣ ਹਨ।

ਮੁਕ ਮੰਤਰ

ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

१. संस्कृत २. हिन्दी ३. उर्दू ४. अंग्रेजी ५. बंगाली ६. मराठी ७. गुजराती ८. तमिल ९. तेलुगु १०. कन्नड़ ११. मलयालम १२. सिंधी १३. पंजाबी १४. संथाली १५. कोची १६. मणिपुरी १७. नेपाली १८. बोडो १९. डोग्री २०. सिक्कीम २१. असमिया २२. ओड़िया २३. मैथिली २४. ब्रज २५. वज्जी २६. मगधी २७. सौराष्ट्री २८. गुजराती २९. मराठी ३०. हिन्दी ३१. उर्दू ३२. अंग्रेजी ३३. बंगाली ३४. मराठी ३५. गुजराती ३६. तमिल ३७. तेलुगु ३८. कन्नड़ ३९. मलयालम ४०. सिंधी ४१. पंजाबी ४२. संथाली ४३. कोची ४४. मणिपुरी ४५. नेपाली ४६. बोडो ४७. डोग्री ४८. सिक्कीम ४९. असमिया ५०. ओड़िया ५१. मैथिली ५२. ब्रज ५३. वज्जी ५४. मगधी ५५. सौराष्ट्री ५६. गुजराती ५७. मराठी ५८. हिन्दी ५९. उर्दू ६०. अंग्रेजी ६१. बंगाली ६२. मराठी ६३. गुजराती ६४. तमिल ६५. तेलुगु ६६. कन्नड़ ६७. मलयालम ६८. सिंधी ६९. पंजाबी ७०. संथाली ७१. कोची ७२. मणिपुरी ७३. नेपाली ७४. बोडो ७५. डोग्री ७६. सिक्कीम ७७. असमिया ७८. ओड़िया ७९. मैथिली ८०. ब्रज ८१. वज्जी ८२. मगधी ८३. सौराष्ट्री ८४. गुजराती ८५. मराठी ८६. हिन्दी ८७. उर्दू ८८. अंग्रेजी ८९. बंगाली ९०. मराठी ९१. गुजराती ९२. तमिल ९३. तेलुगु ९४. कन्नड़ ९५. मलयालम ९६. सिंधी ९७. पंजाबी ९८. संथाली ९९. कोची १००. मणिपुरी

ਪ੍ਰਸਨ: ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਉਪਾਇ, ਸਦਾਂ ਵਿਸ ਕਰੀ ਜੋ ਅਸਚ,
ਕਰੀ ਸਚ, ਕਰੀ ਪਰ, ਪਰ ਅਸਚੇ ਮੇਂ ਪਰ ਅਚ ਮੀ ਹੋ ਮੇਂ ਸਚ ਪਰ
ਅਚ ਮੀ ਹੋ ਮੇਂ ਪਰ ਅਚ ਮੀ ਹੋ ਮੇਂ ਪਰ ਅਚ ਮੀ ਹੋ ਮੇਂ ਪਰ ਅਚ ਮੀ ਹੋ ਮੇਂ ਪਰ
ਅਚ ਮੀ ਹੋ ਮੇਂ ਪਰ ਅਚ ਮੀ ਹੋ ਮੇਂ ਪਰ ਅਚ ਮੀ ਹੋ ਮੇਂ ਪਰ ਅਚ ਮੀ ਹੋ ਮੇਂ ਪਰ

ਗੁਰ ਉਤਰ :- ਗੁਰਮਿਤ ! ਇਹ ਸਾਡਾ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਤੇ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ।
ਸਾਡੇ ਦੇਵ ਦੇ ਉਪਰਿਸ਼ਟ ਦੇ ਸਾਡੇ ਮੰਤ੍ਰ ਆ ਜਾਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ
ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲੋਂ ਬੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠੀ ਤੇ ਅਧਿਕ ਹੀ ਵਾਸਤਾ
ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ। ਯਥਾ :-

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪੰਜ ਅਖਰ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ.

१० ३ ४ ५
११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

442 2017 年 12 月

१४

[illegible]

2 3 4 5 6 7

1911

$$x_1, x_2, \dots, x_n \in \mathbb{R}^n$$

4 2 3 8

... ..

2

$r_{n+1} = r_n + \Delta r_n$

(24)

ਮੂਲ ਮੰਤਰ

[illegible][illegible]

ਸਾਹਿਬ ਮੇਖਰਾ ਦਾਸ :-

५२ ३५८६
३५८६

੭੮੯੧੦੧੧੧੨
ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਹਿ

ਬਾਰਾਂ ਨਾਮਾਂ ਵਾਲਾ :-

ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰ

੬ ੭ ੮ ੯ ੧੦
ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭਿ

৭৭ ৭২

ਕੁਰ ਖੁਸ਼ਹਿ ॥

ਸ਼ਲਾਮ ਅੱਖਰਾਂ ਮੰਤ੍ਰ :-

ਉਂ ਨਮੋ ਭਗਵੰਤੋ ਗੁਰਮਤੀ ਵਲਭਾ
ਸਾਧਾ ।

ਸੋਲਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਵਾਲਾ :-

੧ ੨੩੪੫੬੭੮
੧੯ ਸਤਿਨਾਮੁ ਅਰਤਾ

ੴ ੴ ੴ ੴ ੴ ੴ ੴ
ਪੁ ਰ ਥੁ ਗੁ ਰ ਪ੍ਰ ਮਾ ਟਿ।

ਮੌਤ ਦੇ ਜਾਪ ਦਾ ਫਲ

[illegible]

ਸਕਲ ਰਿਪਨ ਦੇ ਖਾਮ।
ਮੇਰੇ ਮੁਖ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥੩੮॥
ਮੇਰੇ ਸੁਭਿਤ ਮੰਧ।
ਮੇਰੇ ਸਗੋਂ ਮੈਂ ਪੱਚੀ ਲਾਗੀ ਜੀਵੰਗ ॥੪੦॥
ਮਹਾਂਤਮ ਮੰਤ੍ਰ ਇਹ ਬਾਰ ਪਦਾਰਥ ਵਾਇ ॥੪੧॥
ਫ਼ਤੀਸ ਪੰਚ ਪੁਨ ਪੰਚੀ ਤੱਤ ਸੁਜਾਨ।
ਪਛਿ ਅੱਗੁ ਲਬਹੁ ਸਿੱਖ ਬੁਧਿਵਾਨ ॥੪੨॥
ਪਾਣੀ ਜੀਵ ਵਿਵਹਾਰ ਮੈਂ ਫ਼ਤੀਸ ਲਖ ਗੁਨ ਸਾਂਝ ॥੪੩॥
ਲਾਖ ਆਹੁਤਿ ਦੇ ਮੁਕਤ ਹੋਇ ਤਤਕਾਲ।
ਜਪ ਤੇ ਆਤਮ ਸੁਧ ਹੋਇ ਮਾਰਜਨ ਕੂਖਨ ਟਾਲ ॥੪੪॥
(ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥ)

ਸਪ

੧. (ਜਪੁ) ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

੨. ਜਪੁ ਨਾਮ ਬੋਧ ਦਾ (ਬੋਧ) ਨਾਮ ਗਿਆਨ ਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬੁ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਬਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

੩. (ਜਪੁ) ਜਪਣੇ ਜੋਗ ਹੈ। 'ਨਾਨਕ ਜਾਪੀ ਜਪੁ ਜਾਪ ॥' (ਅੰਗ ੯੯੬) ਵਿਚ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਜਪ ਅਰਥੇ ਜਾਪ ਜੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਗ ਧਰਮ ਹਨ।

੪. (ਜਪੁ) ਆਗਿਆ ਹੈ ਬਾਣੀ ਦੇ ਜਪਣੇ ਵੀ। ਅਥਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਹਿਬੁ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਕਥੇ ਨਾ ਵਿਸਾਰੇ ਹੁਕਮ ਹੈ ਸਭਾ ਜਪਣੇ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਪਾਉ।

੫. (ਜਪੁ) ਅਨਵੇ ਕਰਕੇ 'ਪੁਜੇ' ਤੋਂ ਪੁਜਦੇ ਜੋਗ ਹੈ।

(୧୨)

୫୧) ନ୍ୟୁକ୍ଲିୟସ୍

୫୨) ନ୍ୟୁକ୍ଲିୟସ୍

୫୩) ନ୍ୟୁକ୍ଲିୟସ୍

୫୪) ନ୍ୟୁକ୍ଲିୟସ୍

୫୫) ନ୍ୟୁକ୍ଲିୟସ୍

୫୬) ନ୍ୟୁକ୍ଲିୟସ୍

୫୭) ନ୍ୟୁକ୍ଲିୟସ୍

୫୮) ନ୍ୟୁକ୍ଲିୟସ୍

୫୯) ନ୍ୟୁକ୍ଲିୟସ୍

୬୦) ନ୍ୟୁକ୍ଲିୟସ୍

[illegible]

1. $\frac{1}{x^2} = x^{-2}$
 $\frac{d}{dx} x^{-2} = -2x^{-3} = -\frac{2}{x^3}$
 $\frac{d}{dx} \frac{1}{x^2} = -\frac{2}{x^3}$

1. $\frac{1}{x^2} = x^{-2}$
 $\frac{d}{dx} x^{-2} = -2x^{-3} = -\frac{2}{x^3}$
 $\frac{d}{dx} \frac{1}{x^2} = -\frac{2}{x^3}$

[illegible]

ਕਾਸੀ ਪਿਟਾਣਾ ਜੀ * ਭਿਯਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂਰਗਹਿੰਦੇ ਤੇ ਬਸਤੁ ਲਾਗੇ
ਠਹੇ, ਜੇ ਕਦਾ ਚਾਹੇਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਚੁਨ੍ਹਾਂ ਉਂ ਵਾਪਸ ਮੌਕਾ ਅਤੇ ਅੰਗੀ ਵਾਸਤੇ
ਜੇਸੇ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਵੇਚੇ, ਜੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣੇ। ਲੱਖ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ
ਸਾਡੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਉੱਪੇ ਤਰਾਂ ਹੀ ਕਰਾਂਗਾ।

ਦਰਨ ਸਨ ਕੇ ਫਸਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ੀਆਂ
ਉਯੋਂ ਬਣੀਆਂ ਚੌਦੀਆਂ ਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਫੇਰ ਆ ਕੇ
ਮਾਈ ਜੀ ਦੇ ਚੌਦੀ ਬਣਾ ਤੇ ਬੰਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਿੱਖ ਬਣਾ
ਦਿਓ ਜੀ। ਕਾਮੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਚੋਲੇ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਸਿੱਖ ਬਣਾਉਣ
ਵਾਲਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਮਿਲੀ ਦਾ ਜਾਚਕਾ ਹਾਂ। ਚੋਲੇ ਤੇਨੂੰ ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦੇ ਮਾਲਕ
ਮਾਈ ਜੀ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਪਾਸ ਲੈ ਕੇ ਚਲੀ ਜੋ ਸਿਸਾਰ ਨੂੰ ਤਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।
ਮਾਈ ਜੀ ਪਾਸ, ਭਗਤ ਵਡਲ, ਛਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਹਨ ਤੇ ਅਉਗਟਿਆਰਿਆਂ
ਸ਼ਬਦ ਮਾਈ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੁਜੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਕਾਮੀ, ਮਾਈ ਜੀ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ। ਜਿਵੇਂ ਭਾਈ
ਮਾਈ ਜੀ ਕਿਹਾ ਹੈ 'ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਗੁਰ ਪਿਆਰੇ'। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ
ਮਾਈ ਦੀ ਗੁਣ ਗਾਣ ਦੀ ਢੁਨੀ ਆਦਿ ਤੇ ਛਾਕ ਕੇ ਅਉਲ ਆ ਸਦੀਆਂ ਚਲੇ

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ।

[illegible]

ਸ੍ਰੀ ਭਗਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਨੇ।
 ਸ੍ਰੀ ਭਗਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਨੇ॥੨੭॥

ਮੁੰਨ ਨਛਾ ਕੁਛ ਹਾਥ ਨ ਲਹਯੋ ।
ਪਰਾਣਾ ਬਾਝਾ ਰਹਯੋ । ਮਰੋ ਦਿਤਿ ਮੈ ਕਰਨ ਘਨੇਰਾ ॥੩੨॥
ਭਾ ਗਯੋ ਰਹਾਂ ਤੇ ਕੇ ਜਨ ।
ਬੁਧੁ ਭਰ ਜੋਰਿ ਉਗਾਰੀ ॥੩੩॥
ਸੋਭਿ ਜਿਉ ਤਬ ਜਾਚਯੋ ਆਇ ।

[illegible]

ਇਕ ਹੋਈ ਮੁਥ ਤੇ ਯਹਿ ਕੁਲ। ਜਿਸ ਤੇ ਵਾਹ ਕਹੀ ਪ੍ਰਤਿਕੁਲ।

ਜੇ ਆਵਤੁ ਮੈ ਸਭਿ ਕੈ ਸਾਥ । ਦੰਤਿ ਅਹਾਰ ਤ੍ਰਿਪਤੁ ਹੋ ਨਾਥ ॥੩੬॥

(१५१८)

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਸਨ ਕਿ ਆਵਾ ਪਛੇਗਾ । ਪਰ ਕੌਢਾ ਹੀ

ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਉਹ ਸਾਡਾ ਲਿਵ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਜੀ ਵਿੱਕੀ
+ ਪਤੀ ਦੇ ਪਾਠ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਰਸਨਾ ਤੇ
ਵਸਦੇ ਹਾਂ, ਸ :

ੴ ਸਾਧੀ ਭਗਤ ਛਤਾਵੈ, ਸਾਧੈ ਭਗਤ ਨ ਛੁਟੈ ਮੋਹਿ ॥

ੲਕ ਸਮੈ ਮੇਕਰੁ ਗਾਹਿ ਬਾਧੈ ਤਰਿ ਵੁਨ ਮੈ ਪੈ ਜਥਾਬ ਨ ਹੋਇ ॥

ਅਸੀਂ ਇਸਦਾ ਬਚਨ ਪੁਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਚੰਗਾ ਤੂੰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਲੰਗਰ
ਛਕਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਥੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੁਜਾ ਹੈਂ। ਤੇਰਾ ਆਵਾ ਰਹੇਗਾ ਤੂੰ ਕੱਚਾ
ਪਰ ਪੱਕਿਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ ਜਾਵੇਗਾ।

ਫਿਜ਼ਿਕ ਕਾਲ ਨਬ ਚੈਠਯੋ ਰਹਯੋ । ਕਰੁਨਾ ਕਰੀ ਗੁਰੂ ਪੁਨ ਲਹਯੋ ।

੭. ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਦੇਵੀ ਨਾਮ ਸਤ ਨਾਮੁ ॥ ਮਿਥ ਅੰਤਰਿ ਕੇ ਹਰਿਮੁ ਨ ਮਾਨਯੋ ॥੩੯॥

ਗੁਰ ਸਿੱਖਯਾਨ ਕੇ ਚਾਕ ਅਚੱਲ ਹੈ। ਕਰੋਂ ਹਟਾਵਨ ਨਹਿ ਮਮ ਬਲ ਹੈ।

ਮੰਤ੍ਰਿ ੧ ੨ ਅੰਤਿਮ ਪਦਾਵੇ । ਇਸ ਕੋ ਭਗਿਬ ਕੋਨ ਮਿਟਾਵੇ, ੪੦।

ਐ ਸਿੰਘਤਿ ਹਿਤੁ ਥਰੇ ਅਹਾਰੇ । ਛਾਧਿਤੁ ਨ ਜਾਨਿ ਦੇਹਿ ਨਿਜ ਦੁਆਰੇ ।

ਪ੍ਰਭੂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ। ॥੪੫॥

ਸਿੰਘ ਮੰਤਰੀ ਸਿੰਘ ਮਾਨਹਿ ਜੇਈ । ਭਾਰਜ ਲਹੇ ਸਪਰਨ ਤੇਈ ।

ਇਹ ਸਿੱਖਤਾ ਤੇ ਹੈ ਨਿਕ ਬਰਨੇ । ਬਾਬਹਾਂ ਅਨਾਦਰ ਨਹਿ ਮਨ ਧਰਨੇ

ਗੁਰਿ ਸਿਖਸਨ ਤੇ ਕੁ ਨਿਤ ਕਰਨਿ ਕਿਹਰੁ ਸਨਾਦੁਰ ਸਾਹਿ ਸਹਿ ਬਹਿਰੁ ਸਹਿ ਸਾਹਿ
ਸਾਹਿਬੁ ਬਾਹਰੁ ਸੋ ਗਾਏ ਭੀਨੇ । ਸਨਮਧ ਮਿਲਹਿ, ਲਹਹਿ ਥਿਤੁ ਈਨੇ ।

ਮਿਖਣ ਬਚਨ ਏ ਜਾਨ ਸਾਠਿ ਸਿਨਸਥ ਸਿਲਾਹ, ਲਹਾਰਿ ਚਿਤ ਵਾਹਿ
ਪਾਤਕ ਤਿਨਿ ਕੁਝ ਕਿਏ ਮਸਾਰ । ਭਾਰਨੁ ਤੇਰੇ ਏਹਿ ਸਵਾਰ

ਅਬ ਨ ਚਿਤੁ ਕਰਿ ਰਿਦੁ ਸਬਾਰਿ । ਕਾਰਜੁ ਤਹੁ ਵਹਿ ਸਵਰੁ ਜਗੁਆਰਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ
 ਬਿਨੁ ਕਰਮੀ ਕਰਮੀ ਅਮ ਬਾਹਿਰ ਸਿਖ ਆਵਰ ਹੈ ਦਬਦਬੀ।
 ਕਾਹੀ ਸੀਤ ਪਦਾਰੀ ਸੀਤ ਬਿਕਰਿ ਮੇਲ ਪਾਕੀ ਕੇ ਮਿ ਮਿਥੀ।
 ਹਿਤ ਉਤਰਿ ਅਰ ਨਹੀ ਮ ਪਾਵੀ ਮਿਥਨ ਸਦਾ ਸਖੀ ਨਹਾਵੀ।
 (ਨਾਮ ੧ ਅਸ ਮੁਦ)

ਕਥ ਸਮ ਮਰਾ ਬਾਤ ਸੀ ਪਿਆ। ਸਿਖਨ ਬਾਜ ਦੀ ਕੰਧ ਵੇਲੀ
 ਪਾਸਾ ਦੀ ਚੀਦਾ ਨੂੰ ਦੀ ਮੰਤ੍ਰ ਪਦੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਮਿਥਪੀਆਂ ਕਾਧੇ
 ਆਵ ਦੀਆਂ ਕੰਧੀਆਂ ਨਿਹੀ ਪਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਮ ਸਿਖ ਕੇ ਕਰਮੀ ਸੀ।
 ਸ੍ਰੀ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਅਸੀਂ ਹੈ ਪਦੀ ਪਾਵਦੀ ਭੀ
 'ਨਾਨਕ ਬੁਧ ਰਿਯਾਤੀ ਆਪ ਪਰਸੇਸਰ' ਬਾ ਗਿਆ।
 'ਸਿਖ ਕ ਬਾਕ ਨ ਕਾ ਮਿਟਾਏ ਅਪਨ ਕਾਧੇ ਪੁਖਮ ਮਿਟਾਏ।
 ਪਾਕੀ ਦੇ ਮਲ ਕਾਰ ਰਿਕਾਈ। ਸ੍ਰੀ ਕੇ ਰਾ ਮਿਥਯਨ ਸਜਦੀ। ੧੦।

ਜਪੁ ਦੇ ਅੰਗ

ਜਿਵੇਂ ਵੇਦ ਵਿਚ ਰਿਸੇ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਸਾਧ ਕਰਨ ਲਾਗਿਆ ਸਿਨਾ ਕੇ
 ਦੀਜੀ ਦਾ ਜਪਕ ਨੂੰ 'ਨਾਮ' ਦਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਿਸੇ ਰਾ ਗੁਣਗਣ
 ਵਿਚ ਹਿਤ ਕੇ ਚੀਦਾ ਹਨ।

- ੧. ਸਿਸਟ :- ਸੇਵਾ ਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਵਿਸਟ ਦੇਵਤਾ ਹੈ
- ੨. 'ਸਖੀ' :- ਚਰਾ-ਨ ਵਾਲਾ, ਗੁਣ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਹਨ
- ੩. ਸਕ:- ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਾਇਆ ਵਾਲੇ। ਜਿਸ ਦੇ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ
- ਕ-ਗੁਣ ਪਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਚੀਦਾ ਹੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ
- ਸਾਧ ਜੀ ਹਨ
- ੪. 'ਨਾਮ' :- ਚਰਾ ਦੀ ਛੇਤੀ ਦੀ ਚਾਲ ਅੰਦਰ ਹੈ
- ੫. 'ਨਾਮ' :- ਸਾਹਿਬ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ ਸਾਧ
- ੬. 'ਨਾਮ' :- ਸਾਹਿਬ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ ਸਾਧ
- ੭. 'ਨਾਮ' :- ਸਾਹਿਬ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ ਸਾਧ
- ੮. 'ਨਾਮ' :- ਸਾਹਿਬ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ ਸਾਧ
- ੯. 'ਨਾਮ' :- ਸਾਹਿਬ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ ਸਾਧ
- ੧੦. 'ਨਾਮ' :- ਸਾਹਿਬ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ ਸਾਧ

ਸ੍ਰੀ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਰਚਣ
 ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ ਸਾਧ

ਪ੍ਰਸਨ :- ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸਨ ਕੀਤਾ ਕਿ
 ਜੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਪ੍ਰਸਨ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ?

ਸ੍ਰੀ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੀ ਹੋਣਗੀ? ਕਾਲ ਵਿਚ ਸਚਾ
 ਹੈ, ਨਾ ਅਸੀਂ ਕਰਕੇ ਕਾਲ ਚਾਨ ਹਨ (ਜਿਹ ਸੰਧੀ ਕਾਲ ਸਮੇਤ)। ਜੇ ਚਾਰ
 ਕਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਕਰਕੇ ਕਾਲ ਹਨ। ਇਉਂ ਸਵਾਲ ਪਾ ਕੇ ਜਿੰਨੀ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹੇ ਸਿਧੋ !
 (ਆਦਿ ਸਚ) ਸਾਨ ਕਰਕੇ ਦੇ ਅਦਿ ਵਿਚ ਸਚ ਸਰੂਪ ਹੈ। (ਜਗਾਦਿ ਸਚ) ਜੋਗਾ
 ਦੇ ਅਦਿ ਵਿਚ ਵੀ ਸਚ ਸਰੂਪ ਹੈ। (ਗੁਰੀ ਮਚ) ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ
 ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਹੈ। (ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
 ਕਾ ਹੋਸੀ ਨ ਭਵਿੱਖਤ ਕਾਲ ਨੂੰ ਭੀ ਸੱਚ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਸਨ :- ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਿਨ ਕਾਲ ਪੁਛ ਹਨ,
 ਅਸੀਂ ਦਾਨ ਦਸ ਦਿਤੇ ?

ਉੱਤਰ :- ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, ਹੇ ਸਿਧੋ !
 (ਆਦਿ ਸਚ) ਆਦਿ ਵਿਚ ਵੀ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਹੈ। (ਜਗਾਦਿ ਸਚ) ਜੋਗਾ
 ਕਰਦੇ ਹਾਂ (ਸਚ) ਨਿਸਚੇ ਕਰੋ (ਹੈ ਭੀ ਸਚ) ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭੀ ਸੱਚ
 ਸਰੂਪ ਹੈ। (ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ,
 ਭਵਿੱਖਤ ਕਾਲ ਵਿਚ ਭੀ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਸਨ :- ਸਿਧੋ ਵੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਧੀ ਕਾਲ
 ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ ?

ਉੱਤਰ :- ਸੁਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੇ ਸਿਧੋ ! ਦੱਸ
 ਆਏ ਹਾਂ, (ਜਗਾਦਿ ਸਚ) ਜੋਗ ਆਦਿਕ ਦਾ ਜੋ ਸੰਧੀ ਕਾਲ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ
 ਭੀ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਨਿਸਚੇ ਕਰੋ।

ਇਉਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਧ ਚਰਨੀਂ ਪੈ ਗਏ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬਾਦ
 ਦੇ ਉੱਤਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦਿਤੇ ਸਨ।

(ਅਰਬ ਨੰਬਰ ੨)

ਪ੍ਰਸਨ :- ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸਨ ਕੀਤਾ ਕਿ
 ਜੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਪ੍ਰਸਨ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੇ ਪੁਰਖ (ਆਦਿ

ਸ੍ਰੀ ਨਾਮੋ ਸਾਹਿਬ

ਦਿਖਿਆ, ਯਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮੁ ਸਾਹਿਬੁ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਮੁ ਆਪਣੇ ਹੱਥ
 ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਖੁਸ਼ੀ ਸੇਵੀ ਦੀ ਸਾਹਿਬੀ ਵਿਚ ਲਾਭ ਹੋਵੇ
 ਹੋਵੇ। ਇਕ ਸਿਖ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝ ਨੂੰ
 ਹੋਵੇ। ਇਕ ਸਿਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪੁੱਸੇ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਾਦਾ ਫੜਾਇਆ। ਸਿਖ
 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਕਿਹਾ ਮਤ ਬਚਾਵੇ। ਸਿਖ ਨੂੰ ਸੇਵੀ ਦੀ ਸਾਹਿਬੀ
 ਪੁਸ਼ਾਦਾ ਫੜਾਇਆ, ਸਿਖ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝ
 ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਮਝ ਗਿਆ,
 ਉਹ ਫੜਾ ਫੜੀ। ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਮਝ ਗਿਆ,
 ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਨ।

ਦਸ ਦਿਨ ਸਿਖ, ਸੇਵੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਕੇ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ
 ਸਿਖ ਦੀ ਨਕਲੀ ਦਾਲ ਸਬਜੀ ਬਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਸਿਖ
 ਪੁਸ਼ਾਦੇ ਹੀ ਫੜੇ ਸਨ। ਘਰ ਵਿਚ ਲਵੇਰੇ ਦੀ ਵੀ ਬੜੀ ਸੀ। ਸਿਖ ਨੂੰ ਸੇਵੀ ਸੀ
 ਬਿਠਾ ਕੇ, ਹਥ ਧੁਆ ਕੇ ਮਿਸੇ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਰੁਖ ਦਿੱਤਾ।
 ਬਸ ਮਨੀ ਜੀ ਤੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਸੰਪ ਵਾਛੇ ਵਿਚ ਘਲਣ ਲਗਾ। ਮੂੰਹ ਵਿਚ
 ਬਰਫੀ ਪਾਣੀ ਤੇ ਲੰਘੇ ਹੋਏ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਟ ਨਾਲ ਮਸਾਂ ਲੰਘਾਈ। ਅੰਦਰ
 ਲਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਸਿਖ ਅੰਦਰੋਂ ਅਚਾਰ ਲੈਣ ਗਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮਨੀ ਜੀ
 ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਪਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਸਿਵ ਕਾਇਰ ਅਦਮੀ
 ਪਿਠ ਦੇ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਵਿਉਂਤ ਮਤ ਕੇ ਪਿਛਾਤ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ।
 ਪਿਠ ਦੇ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਵਿਉਂਤ ਮਤ ਕੇ ਪਿਛਾਤ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ।
 ਵੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਪ੍ਰਗਤੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਿਖ
 ਸਮੇਤ ਸਜਣ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ
 ਬਿਠਾਇਆ। ਸਿਖ ਦੀ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ
 ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਫੜੀ ਬਝਾਈ। ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸਿਖ! ਸੇਵੀ ਦੀ ਸੇਵਾ
 ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ।
 ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ।
 ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ।
 ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ।

ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ।
 ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ।
 ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ।
 ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ।
 ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਭ ਬਿਭਾ ਕੇ

ਸਾਖੀ ਨੰਬਰ (੧) ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਲੂ ਦੀ

ਸਾਖੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਕੋਈ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਲੂ ਪਰਸ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ
 ਵਿਛਾਰ ਕੇ ਸਿਰਜੀ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕੀਤੀ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਵਜੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਤੇ
 ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਸ ਮੰਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਇਆ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
 ਤੇ ਸਿਵਜੀ ਨੇ ਚਾਰ ਦਰਿਆ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾ।

ਭਾਗ ਗੋਬ ਨੀ ਦਿਸ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :-

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ੧੮੯ ॥ 'ਰਾਜ ਕੇ ਰਿਹੁ ਪਾਇ ਕੈ, ਜਨਮੈ ਜਾ ਰਾਜ ਮਹਾਨ ॥

ਘੋਰ ਹਨੀ ਤੁਪੀ, ਦਸ ਚਾਰ ਚਾਰ ਨਿਧਾਨ ॥

(ਪ੍ਰੋ. ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ੧੫੧)

ਕਿ ਮਹਾਨ ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਂ ਸੁਰਬੀਰ ਹਨੀ ਤਪੀ ਤੇ ਚੋਲਾਂ ਵਿਦਿਆ ਦਾ
ਮੁਕਾਮ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਹੁਣੀ ਨੂੰ ਪਾਏ ਜੋਗ ਆਦਿਕ ਧਰਮ ਦੇ ਕੰਮ ਬਰਨ
ਨਾਲੇ ਜਨਮਿਅਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਵਡਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ
ਤੇ ਬਿਆਸ ਜੀ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਹੋ ਸੁਆਮੀ ਜੀ। ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸਨ। ਤਾਂ ਫੇਰ ਇਉਂ
ਕਿਸੇ ਹੋਇਆ ?

‘ਮੇਰਾ ਪਾਤਕ ਕਰੇ ਮਜ਼੍ਹੂਰ ॥ ਜਿਨ ਕੇ ਧੁਆਲੀ ਰਹਿਤ ਹਦੂਰਿ ॥’ (ਅੰਗ ੯੫੩)

ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੇ ਸਿਆਮੀ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਵਕਤ ਪਾਸ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਪਾਂਡਵ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਨੂੰ ਜੁਏ ਵਿਚ ਹਾਰ ਕੇ ਤੇ ਸ਼ਪਾਤੀ ਦੀ ਦੱਖਕ ਅਤੇ ਵੈਰਾਣ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਜ਼ਹਬ ਬਣ ਕੇ ਰਹੇ। ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਤਾਂ ਕੈਰਵਾਂ ਦੀ ਕਟਲ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੂੰ ਲੁਥੇਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ, ਉਹ ਜ਼ੁਆ ਨਾ ਬੋਰਦੇ ਤੇ ਇਤਨੇ ਦੁਖ ਨਾ ਹੁੰਦੇ। ਬਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਸੇਤੁ ਹੀ ਐਸੀ ਹੈ ਜੋ ਵਰਜਾਹਾ ਵਰਤਣਾ ਹੈ ਸੇ ਵਰਤ ਕੇ ਹੀ ਜੀ ਜਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਵੀ ਅਤੇ ਮੋਰ ਦਾ ਅੰਗ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ ਸੇ ਸਿਨਾ ਨੁ ਰੋਕ ਲਵੇ, ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਟੱਲ ਹੈ।

‘ਸਾਹਾ ਹੁਕਮ ਨ ਟਲੈ, ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਰਜਾਇ ਜੀਉ ॥’

ਜਨਮੇਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਾਹਮਣੇ ਖੂਹ, ਦੋਆ ਦਿਸਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਜਾਣ
ਬਥ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਡਿੱਗਦਾ। ਬਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੋ ਰਾਜਨ !
ਜੇ ਜਨ ਨਾਲ ਵਤਰਾਤਾ ਵਰਤਾਤਾ ਹੈ, ਮਿਵੇਂ ਕੁਝ ਮੌਰ ਆਉਂਦੀ ਹੋ ਸੇ ਪੈਨੂੰ
ਦਸਨ ਹਾ ? ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਸਿਆਣਪਾਂ ਭਰ ਲੈ ਇਹ
ਨਹੀਂ ਦਲਤੀ। ਕੀ ਦੋਹਾ ਜੀ ਜਾਸੇ ? ਜੀ ਬਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੋ ਰਾਜਨ !
ਜਾਸੀ ਦੇ ਜੇ ਕੀ ਕੁਝ ਸਾਧ ਕੁਝ ਸ਼ਾਲੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦਾਸ ਵਿਚ ਅਕ ਸਾਧ
ਜਪ ਵਾਲੀ ਗੋਲੀ ਆਵੇਗੀ ਤੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜਪ ਤੇ ਕੁਝ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਟਕਾਈ
ਬੁਣਵਾਗਾ। ਇਹ ਘੜੀ ਤੇ ਚਰਕ ਸਿਕਾਰ ਮਾਵੇਂਗਾ ਜਲ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ

[The page contains dense handwritten text in Devanagari script, which is mostly illegible due to extreme blurring.]

The page contains handwritten text in Devanagari script, which appears to be bleed-through from the reverse side of the paper. The text is mostly illegible due to fading and overlapping.

ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਕ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਖੀਰ ਦਾ ਛਿੱਟਾ
ਖਿਸਕਾਇਆ ਤਾਂ ਪਾ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ
ਜਦੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਸਾਡੀ ਬਦਲਾਏ ਆਈ ਤਾਂ ਇਉਂ ਖੀਰ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਤੋਂ
ਸਿਆਣਕੇ ਕਿ ਉਹੀ ਹੈ, ਅਖੰਡ ਕਰਕੇ ਸੋਧ ਪਾ।

ਅਖੜਾ ਹਵਾ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਉੱਡੀ ਰਾਣੀ ਦੇ ਬੇਪਛਾਣ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੋਂਦ।
 ਇਹ ਆ ਕੇ ਅਠਾਰਾਂ ਗੰਤੂ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੋ ਆਏ ਸਨ

ਜਨਮਦਾ ਦੇ ਮਥੇ, ਬਰਜਿ ਇਕਾਸਿ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ॥

‘...ਕਰ ਜਗ ਅਠਾਰਹ ਘਾਏ, ਭਿਰਤੁ ਨ ਚਲੈ ਚਲਾਇਆ ॥੪੪॥’
(ਅੰਗ ੧੩੪੪)

ਗਿਆ ਗਲਾ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਰੋਇਆ। ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ
ਪੁਰਸ਼ਾਇਆ ਹੈ :-

‘੮੯ ਜਨਮੇਜਾ ਖੁਦਿ ਗੁਣਿਆ ॥ ਇਕੀ ਕਾਰਣਿ ਪਾਪੀ ਭੁਟਿਆ ॥’
(ਅੰਗ ਦੱਖਣ)

ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਕਰਕੇ, ਰਾਜਾ ਜਨਮੋਜਾ ਭੁਲਿਆ,
ਪਾ ਦੋਇਆ ਅਤ ਰੋਇਆ। ਰਾਜਾ ਹੋਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਿਆਸ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨੀ
ਲੰਗ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਭੁਲ ਗਿਆ ਹਾਂ ਤ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਕੋਤ ਮੋਟਣ
ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੋ। ਬਿਆਸ ਨੇ ਕੋਰੂ ਮੋਟਣ ਵਾਸਤੇ ਅਠਾਰਾਂ ਪਰਬਾਂ ਵਾਲਾ
ਮੰਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੰਤਰ ਦੇ ਜੋਰਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰ ਵਾਸਤੇ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ :-

‘ਤੁਹਾਂ ਗਰਜਿਓ ਅਰਜਨੀ ਪਰਮ ਬੀਰੋ ॥

ਧਨੁਰ ਸੋਦ ਗਿਆਤਾ ਤੁੰਜ ਪਰਮ ਤੀਰੰ ॥੪੩॥੨੧੫॥

ਸੀਰੀ ਸੀਰੀ ਬਾਨਾ ਰਹੀ ਸੀਰੀ ਖੰਡੇ ॥

ਹਟਿਓ ਭੀਖਮੰ ਸਭੈ ਸੈਨਾ ਸਮੇਤੀ ॥

१३। २. ५. ६. ७. ८. ९. १०. ११. १२. १३.

ਜਪੇ ਪੰਤੂ ਪਾਇਓ ਸੁਖ ਪਾਛਦੇ ॥'

ਅਰਥ ਨੰਬਰ ੨

ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ (ਅੰਕ ੨੦੦)
ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ (ਅੰਕ ੨੦੧)
ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ (ਅੰਕ ੨੦੨)
ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ (ਅੰਕ ੨੦੩)
ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ (ਅੰਕ ੨੦੪)
ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ (ਅੰਕ ੨੦੫)

1) सिद्धार्थ का बरहमचर ६ म पुरुषमा ही प्रसिद्ध
 २) सिद्धार्थ का ३३ म पुरुषमा ही प्रसिद्ध।
 ३) सिद्धार्थ का ३३ म पुरुषमा ही प्रसिद्ध।
 ४) सिद्धार्थ का ३३ म पुरुषमा ही प्रसिद्ध।

• * * • 'ਭਾਇਕਾਂਤੀ ਪਿਰਏ ਕਲਪਨ ਗਾਠਾ' (ਅੰਕ ੧੦੦੩)

5. ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਲਾਹੌਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਲਾਹੌਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਲਾਹੌਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੇ

ਪਿਛਿਆ ਰੂਪ ਨ ਉਤਰੀ) ਬਾਹਰੋਂ ਫਰਤ ਏਖਣੇ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਨ
ਥਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੂਪ ਵਾ ਆਮਾ ਰੂਪ ਰੂਪ ਬਿਮੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਹੀਂ
ਦੇਖਦੀ ਫਾਟ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦੀ

ਦੇ ਸਮਾਜੀਆਂ ਭਾਰ) ਜੋ (ਪੁਰੀਆ) ਇੰਦੀਆਂ ਨੂੰ (ਬੰਨਾ) ਦਮਨ
ਦਾ ਵਾਹ। (ਭਾਰ) ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਲੋਂ, ਤਾਂ ਵੀ ਮਨ ਦੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ
ਰੂਪ ਰੂਪ ਵਾ ਅਸਾ ਰੂਪ ਰੂਪ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ। ਮਨ ਵਿਚ
ਰੂਪ ਬਣੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

(ਸਰਸ ਸਿਆਣਪਾ ਲਖ ਹੋਹ) ਜੋ ਕਰਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀਆਂ
ਲਖਾਂ ਸਿਆਣਪਾਂ ਪੂਰਖ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ

ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦੀ। ਮਨ ਹੁਕਦਾ ਨਹੀਂ ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ
ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ

ਸਾਖੀ ਪਾਰਸ ਨਾਥ ਦੀ

ਦੱਤਾ ਤੁੱਥੇ ਦੇ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਇਕ ਲੱਖ ਗਿਆਰਾਂ ਬਰਸ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੋਂ
ਮੁਕਾਮਾਂ, ਸਿਵ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ 'ਰੋਜ਼' ਰਹੱਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੁੰਦਰ
ਮਦਾ ਦੇ ਸਮਾਜ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਚੇਤਨਾ ਤੇਜ਼ ਸਮਾਜ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ।
ਦੁਰਾਂ ਦੂਰਾਂ ਆ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਕੰਟਾਂ ਦਿਤੀਆਂ,
ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਨਾਮਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸਮਾਜ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ
ਅਧਿਆਤਮਿਕ, ਸੋਧ ਤੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਤੰਨੀ ਦੇ ਦਿਖਾਏ। ਅੰਤ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ
ਤੇਜ਼ ਸਮਾਜ ਸੀ ਜੋ ਦੋਖਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਮਾਮਾਨ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਤੇ ਸਾਮੁੱਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਮਾਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ।
ਸਾਮੁੱਚੇ ਵਿਚਲਾ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਪੈਰੋਰ ਵਿਚਲਾਨ ਜਿੰਨੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਚਲਾ
ਨਾਲ ਸਾਮੁੱਚੇ ਨੂੰ ਜਿੰਨੇ ਲਏ। ਦੁਸਰੇ ਦਾ ਜੋ ਸੰਨਿਆਸ ਮਰ ਸੀ ਉਸ ਨੇ

[Faint handwritten text]

[illegible]

ਮਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਤਾ ਰਾਮ ॥' (ਅੰਗ ੫੪੭)

ਅਰਥ ਨੰਬਰ ੩
ਕਾਕੂ ਉਕਤ ਨਯਾਜ ਅਰਥ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਸਿਖ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, 'ਚੋਂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼
ਮੇਰੇ ਮਾਮਲੇ (ਸੋਚੇ ਸੋਚੇ ਨਾ ਹੋਵੇ) (ਸੋਚੇ) ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ
ਕੀ ਸ਼ਾਨ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦੀ (ਸੋਚੇ) ਵਿਚਾਰ ਪਰਾਪਤਿ (ਨਾ ਹੋਵੇ) ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ?
(ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ) ਜੇ ਲੱਖਾਂ ਵਾਰੀ (ਸੋਚੇ) ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ ।

ਉੱਤਰ :- ਜੇ ਸਮਿਕਤਾ ਮਾਤਾਮਾ ਸਾਂ ਤਿਸ ਜੀ ਨ ਦਰਮਾਇਆ ਸਵੈ
ਸੋਚਿ ਨ ਵਾਹੀ। ਪ੍ਰਸਸਨ ਮ ਸਬਤ ਵਾਲੀ ਸਚ। ਵਿਚਾਨ ਦ ਵੀਚਾਰਨ ਕਰਕੇ
ਪ੍ਰਾਪਤ (ਸੋਚਿ ਨ ਵਾਹੀ) ਵਿਚਾਨ ਨਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵਤੀ। ਕਿੰਤੂ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਜਾਵੇਗੀ। 'ਬਾਬੂ ਉਕਤਿ ਨਯਾਨ' ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।
(ਜਿਸਨੂੰ ਸਬ ਵਾਹੀ ਜੇ ਕਮੀ (ਸਬ ਵਾਹੀ) ਲਥੀ ਵਾਹੀ ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਸ
ਦੀ ਦਿਨ ਨ ਸਬ ਵਾਹੀ ਜੇ ਕਮੀ ਸਚ ਦ ਗੁਣ ਤੇ ਰਾਤੂ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿੰਤੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :--(ਰੂਪੇ ਰੁਪਿ ਨ ਹੋਵਈ) ਰੁਪ ਰਹਿਏ ਕਰਕੇ ਮਨ ਦੀ (ਰੁਪ)
ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਭਾਤ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ?
ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗੀ?

ਉਤਰ :- ਜੇ ਆਦਿ ਤੇ ਪਿਛੇ ਤਾਰ) ਜੋ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ
ਮਾ ਨਾ ਜੀ ਦੇ ਪੁਰਸਿਧਿ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਨੂੰ ਤੇਲ ਧਾਰਾ ਵਤ ਲਾ ਕੇ ਰਖੇਗੇ ਤਾਂ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ (ਚਉਪ) ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸ਼ਾਂਤਿ ਆਵੇਗੀ ਮਨ ਵਾਸਨੇ

ਪੁਸ਼ਨ :- ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ
ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ

ਉਤਰ :- ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ
ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ

ਪੁਸ਼ਨ :- ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ
ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ

ਉਤਰ :- ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ
ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ

ਅਰਥ ਨੰਬਰ ੪

ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ
ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੀ (ਸੋਚੀ ਹੋਵਈ) ਦੀਚ
ਜੋ ਕਰਕੇ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ

ਚਉਪ ਚਉਪ ਨ ਹੋਵਈ ਜੋ ਲਾਇ ਰਹਾ ਲਿਵ ਤਾਰ) ॥

(ਤਾਰ) *ਚਉਪਕਾਰ ਵਿਚ ਲਿਵ ਬਿਤੀ ਤੇਲ ਧਾਰਾ ਵਤ ਲਾ ਰੱਖੀਏ
ਚਉਪ ਚਉਪ ਅਭਰ ਪਦ ਦੀ ਵਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ
ਚਉਪ ਦੀ ਸਤਤਾ ਬਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਦੀ।

ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ

ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ
ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਪੁਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ

(ਸੁਸ਼ ਸਿਆਣਪਾ ਸਬ ਹੋਇ ੨ ਇਕ ਨ ਚਲੇ ਨਾਇਕ) ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਰਲਖ ਸੁਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਤੀ (ਚ ਲੇ) (ਚ) ਪਨਾ ਲੈ
ਗਈ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਆਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੁਸ਼ਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਿਆਣਪਾਂ
ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਅਭਾਵ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ

ਯਥਾ :- 'ਬਧੀ ਬਾਜੀ ਉਪਜੈ ਚਾਉ ॥ ਸਹਸ ਸਿਆਣਪ ਪਵੈ ਨ ਤਾਉ ॥'

(ਅੰਗ ੧੫੧)

ਅਰਥ ਨੰਬਰ ੫

ਭਾਵ ਅਭਾਵ ਵਿਹੂਣਕ ਅਰਥ

ਸੋਚੇ ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ :-

(ਲਖ ਵਾਰ) ਜੋ ਸਬ ਦੇ (ਲਖ) ਜਾਨਣ (ਵਾਰ) ਵਾਲਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ
(ਸੋ) ਜੋ ਦਿਸਦੇ ਜਾਨਣ ਵਾਲੀ (ਸੋਚੀ) ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ (ਸੋਚੇ)
ਸਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰਤਾ ਵਿਹਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ (ਸੋਚਿ ਨ) ਹੋਵੇ, ਇਕੋ
ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਫੁਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਫੁਰਦਾ।

ਯਥਾ :- 'ਚਿਤ ਅਚਿਤ ਸਗਲੀ ਗਈ ॥

ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ ਨਾਨਕ ਨਾਨਕ ਮਈ ॥' (ਅੰਗ ੧੧੫੭)

ਦੁਹ ਵਿਚ ਓਅਕਾਰ ਦੇ ਦਸ ਨਾਮ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ

੧ ਓਅਕਾਰ । ੨ ਪੁਣਵ । ੩ ਸਰਬ ਓਅਪੀ । ੪ ਅਨੰਤ । ੫ ੩
੬ ਸੁਕਲ । ੭ ਵੇਦਯੁਤ । ੮ ਹੋਸ । ੯ ਤੁਰਿਲ । ੧੦ ਬ੍ਰਹਮ ।

ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਿੰਘ

ਚੰਦ੍ਰਪਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਲਾਇ ਰਹਾ ਲਿਵ ਤਾਰ :-

ਭੁਖਿਆ ਭੁਖ ਨ ਉਤਰੀ ਜੇ ਬੰਨਾ ਪੁਰੀਆ ਭਾਰ :-

ਸਰਸ ਸਿਲਾਟਪਾ ਲਖ ਰਿਹਿ ਤ ਇਕ ਨ ਚਲੇ ਨਾਲਿ:-

ਅਰਥ ਨਿਬੰਧ
ਸਾਧਨ ਰੂਪ ਅਰਥ

Урач —

ਮਾਮਲੇ ਨੰ. ੧੦੧/੧੯੮੧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਬਾਣੀ ਦੀ ਮਾਮਲੇ ਨੰ. ੧੦੧/੧੯੮੧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਬਾਣੀ ਦੀ ਮਾਮਲੇ ਨੰ. ੧੦੧/੧੯੮੧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਬਾਣੀ ਦੀ

ਉਤਰ :- ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ।

ਸੈਂਥ ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ :- (ਮੰਚ) ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ (ਮਾਂਚੇ)

ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ :—ਜੇ ਲੱਖਾਂ ਵਾਰੀ ਭੀ ਸੋਚੀ ਜਾਈਦ।
ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਲਾਹੀਂਦੇ ਹਨ।

‘ਸਵਾ ਕਰਤ ਹੋਇ ਨਿਹਕਾਮੀ ॥ ਤਿਸ ਕਉ ਹੋਤਿ ਪਰਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ ।’
(ਅੰਗ ੨੮੬)

ਚੁਪੇ ਚੁਪਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਲਾਇ ਰਹਾ ਲਿਵ ਤਾਰ :—

ਨਵੀਂ ਦੀ (ਬੋਲਣ ਦੀ) ਚੁੱਪ ਕਰਨੋਂ ਕਰਕੇ, ਮਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ ਵਰਗੀ ਲਿਵਲਾਈ ਰਹਿੰਦੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੁਮ ਦਮ ਸਾਧਨ ਕਰਕੇ ਮਨ ਦੀ ਵਾਸਨਾ ਰੋਕਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕੁਖਿਆ ਕੁਖ ਨ ਉਤਰੀ ਜੋ ਬੰਨਾ ਪੁਰੀਆ ਭਾਰ :—

ਜੇਕਰ ਅੰਨ੍ਹੇ ਭਰਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਜਿਸਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਥਕ ਨਹੀਂ ਓਰਤਦੀ,
ਜੇਕਰ ਜਿਹਨਾਂ, 'ਵਸਤੂ' ਦੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ, ਭਰਤਾਂ ਦੇ, ਦੇਖੀਏ।
ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਪਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਹਸ ਸਿਆਣਪ' ਲਖ ਹੋਰਿ ਤ ਇਕ ਨ ਚਲੈ ਨਾਲਿ :—

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਥੀ ਸਿਮਾਟਾਂ, ਮਨ ਦੇ ਰੋਕਣ ਲਾਲ
ਮਿੱਠੇ ਵੀ... ਉਸਦੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਗ: ਸ੍ਰੀ ਮਾਧਵ ਪੁ: ੯ 'ਸਾਹਿਬ' ਤੇ 'ਮੀਰ' ਜਾਂ 'ਉ' ॥
ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਰੀ ਜੋ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ 'ਸਾਹਿਬ' ਤੇ 'ਮੀਰ' (ਅੰਤ ਪਦਵਾਂ)

ਸ੍ਰੀ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ (੧੨੬) ਪਉਤੀ ੧

ਪ੍ਰਸਨ :- ਸਿਖ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ-ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਅੰ
ਉਤਰ :- ਕਰੀ ਨਹਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ

ਪ੍ਰਸਨ :- ਕਿਵ ਕੁਝ ਤੁਏ ਪਾਲਿ ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ !
ਉਤਰ :- ਕਰੀ ਨਹਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ

ਪ੍ਰਸਨ :- ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ :- ਜੇ ਮਹਾਰਾਜ (ਰਜਾਈ) ਆਗਿਆ
ਉਤਰ :- ਕਰੀ ਨਹਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ

ਪ੍ਰਸਨ :- ਹੁਕਮੀ ਭੰਦਾ ਹੋਵਕੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮੇ ਵਿਚ ਰਹਣਾ ।
ਉਤਰ :- ਕਰੀ ਨਹਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ

ਪ੍ਰਸਨ :- ਸਿਖ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ-ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਅੰ
ਉਤਰ :- ਕਰੀ ਨਹਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ

ਪ੍ਰਸਨ :- ਕਿਵ ਕੁਝ ਤੁਏ ਪਾਲਿ ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ !
ਉਤਰ :- ਕਰੀ ਨਹਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ

ਪ੍ਰਸਨ :- ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ :- ਜੇ ਮਹਾਰਾਜ (ਰਜਾਈ) ਆਗਿਆ
ਉਤਰ :- ਕਰੀ ਨਹਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ

ਪ੍ਰਸਨ :- ਹੁਕਮੀ ਭੰਦਾ ਹੋਵਕੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮੇ ਵਿਚ ਰਹਣਾ ।
ਉਤਰ :- ਕਰੀ ਨਹਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ ਜਾਣਿ

ਮੀਰਜ਼ਾ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ, ਮ

$\frac{1}{2} \pi$

ਪਸਰ - (ਪੁਨਾਲਕਾ) ...

ਉਤਰ :- ਸ਼ਿਖਿਆ ਨਾਲ - ੨੨

ਉਤਰ :- ੧. ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ

9. ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਹੈ -

੨. ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਨਾਲੀਕਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

[Faint, illegible handwritten notes]

ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ - ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਿਤ ਹੋ ਕੇ ਚਲ।

੩. ਇਕ ਪੁਨਾਲਕਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੀ ਹੈ:-

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸੋਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕੀਤਾ ਹੈ।
(ਅੰਤ ਵਿੱਚ)

ਪ੍ਰ. ਸਾ ਮਰਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ, ਫੇਰ ਤੇ ਧਾਰਨ ਕਰੋ, ਫੇਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪੈਦਾ
 ਹੋਵੇ, ਸੁਖ, ਸੰਤੋਖ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਫੇਰ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸਾਖਿਆਤਾ
 ਹੋਵੇ, ਸੁਖ, ਸੰਤੋਖ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸੱਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮੈਂ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ।

੪. ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਮਰਜ਼ਾਦਾ :--ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਠ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ, ਅੱਧਾ ਵਕਫ਼ ਮੁਲਕੀ ਕਰ ਅਮ ਅੱਧਾ ਵਕਫ਼ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ।

ਅਧਾ ਵਕਤ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ, ਅੱਧਾ ਵਕਤ ਸੋਚੇ ਤੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿਚਾਰ
ਕਰੇ। ਸਿਮਰਨ ਐਨਾ ਪਰਪੱਕ ਕਰ ਲਵੇ। ਯਥਾ ਸੀ ਮਨਵਾਯ :-

‘ਗਰਮਖਿ ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ ॥’ (ਅੰਗ ੯੪੧)
ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਅਨੁ ਪਹਰ ਜਿਸੁ ਵਿਸਰਹਿ ਨਾਹੀ ॥

ਕਹਿ ਹੋਵੈ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਲਗਿ ਪਾਈ॥' (ਅੰਗ ੩੮੬)

ਫੇਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਧਰਮ
ਪਵਿਤਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ

ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋ ਗਈ

१. संस्कृत २. हिन्दी ३. उर्दू ४. अंग्रेजी ५. बंगाली ६. मराठी ७. गुजराती ८. तमिल ९. तेलुगु १०. कन्नड़ ११. मलयालम १२. सिंधी १३. पंजाबी १४. संथाली १५. कोची १६. मणिपुरी १७. नेपाली १८. बोडो १९. सिक्किमी २०. असमिया २१. ओड़िया २२. मैथिली २३. ब्रज २४. वज्जी २५. मगधी २६. सौराष्ट्री २७. गुजराती २८. मराठी २९. तमिल ३०. तेलुगु ३१. कन्नड़ ३२. मलयालम ३३. सिंधी ३४. पंजाबी ३५. संथाली ३६. कोची ३७. मणिपुरी ३८. नेपाली ३९. बोडो ४०. सिक्किमी ४१. असमिया ४२. ओड़िया ४३. मैथिली ४४. ब्रज ४५. वज्जी ४६. मगधी ४७. सौराष्ट्री ४८. गुजराती ४९. मराठी ५०. तमिल ५१. तेलुगु ५२. कन्नड़ ५३. मलयालम ५४. सिंधी ५५. पंजाबी ५६. संथाली ५७. कोची ५८. मणिपुरी ५९. नेपाली ६०. बोडो ६१. सिक्किमी ६२. असमिया ६३. ओड़िया ६४. मैथिली ६५. ब्रज ६६. वज्जी ६७. मगधी ६८. सौराष्ट्री ६९. गुजराती ७०. मराठी ७१. तमिल ७२. तेलुगु ७३. कन्नड़ ७४. मलयालम ७५. सिंधी ७६. पंजाबी ७७. संथाली ७८. कोची ७९. मणिपुरी ८०. नेपाली ८१. बोडो ८२. सिक्किमी ८३. असमिया ८४. ओड़िया ८५. मैथिली ८६. ब्रज ८७. वज्जी ८८. मगधी ८९. सौराष्ट्री ९०. गुजराती ९१. मराठी ९२. तमिल ९३. तेलुगु ९४. कन्नड़ ९५. मलयालम ९६. सिंधी ९७. पंजाबी ९८. संथाली ९९. कोची १००. मणिपुरी

1. The first part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice" and "The Hon. Mr. Justice".

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰੱਖਿਆ।

ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗੰਭੀਰ ਘਟਨਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

1. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 2. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 3. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 4. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 5. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 6. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 7. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 8. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 9. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 10. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੀਏ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਖਿ ਲਿਖਿ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ :- ਪਾਸਨ ਦੇ ਹੁ

ਗੁਰਮਿ ਲਿਖਿ ਦੁਖ ਮੁਖਿ ਹੋਇ ॥ ਵਾ: ੬॥
 'ਸਚੇ ਅਸਪਾਹ' ਹੀ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਦਖ ਮੋ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਾ: ੬॥
 'ਸਚੇ ਅਸਪਾਹ' ਹੀ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਦਖ ਮੋ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਾ: ੬॥

२. यह प्रमाण है कि वे इस प्रकार के कामों में लगे हुए हैं जो उनके लिए लाभदायक हैं।

ਇਕਨਾ ਹਕਮੀ ਬਖਸੀਸ :-- ਇਕਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਪਾਤਰ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਕਨਾ ਹੁਕਮੀ ਬੰਦੀ
'ਵਜ੍ਹੇ' ਦੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ, ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਜਾਂ ਸਜਾ ਭੁਵਾਈਅਹਿ :-

ਇਕਿ ਹੁਕਮੀ ਸਜ਼ਾ ਭਵਾਇਆ।

... ..
... ..
... ..

$\frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m v^2 + \frac{1}{2} I \omega^2 \right) = \tau \cdot \omega$

ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ:- ਇਉਂ ਕਾਫੀ ਮਾਤਰਾ ਕਰੇ

ਗੁਰਮਤਿ ਅਦਾਰਿ ਸਭੁ ਭਾਇ ॥

... ..

ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ - ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ
ਫਰਕ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਖੋ ਸੁਤਿਤਰ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮ ਜੇ ਬੁਝ -- (ਨਾਨਕ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਹਨ, ਜੋ ਸੀਵ ਉਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ, (ਹੁਕਮੀ ਬੰਦਾ
ਜਾਂ) ਚਲਦਾ, ਉਹ ਦੁਆਰਾ (ਬੁਝ) ਸਮਝ ਲਏ, ਭਾਵ ਜਿਵੇਂ ਹੁਕਮ ਦੇ
ਖਿੜਕੇ ਵਾਂਗ ਅਤੇ ਮੀਂਹ ਦੇ ਤਿਲਕੇ ਵਾਂਗ ਰੇਸ਼, ਉਸ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ, ਇਉਂ
ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਮਝ ਕੇ ਪਸੰਨ ਰਹੇ।

ਵਾ:—ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਰੀ ਮ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰਾ
ਬੜਾ ਲਏ, ਸਮਝ ਲਏ।

ਤ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ :--ਕਾਂ ਹੋਰਤਾਂ ਸਮਝਾਂ ਦਾ ਵਾਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦਾ। ਹਉਮੈ ਤੇ ਮੇਰ ਤੇ ਫੁਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵ ਇਹ ਹੁਕਮ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਉਪਰ ਕਾਇਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਵਰਤੋਂ ਗਿਆ, ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਅੱਪ ਵਰਤੋਂ ਤਾਂ ਕਾਇਮ ਹੋ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਲਵੇ, ਸਭ ਕੁਝ ਰੱਖਾ ਦਿੰਦਾ ਮੰਨ ਲਵੇ, ਉਹ ਹਿੰਮਤ ਮਮਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਥਾ :- ਗਰਮ ਮੀਂਹਿਆਂ ਹੋਏ ਪਰਵਾਣੇ ਤੇ ਖਸਮੇ ਕਾ ਮਹਲੂ ਪਾਇਸੀ ।।
(ਅੰਗ ੪੭੯)

‘ਹੁਕਮੁ ਮੰਨਹਿ ਤਾ ਹਰਿ ਮਿਲੈ ਤਾ ਵਿਚਹੁ ਹਉਮੈ ਜਾਇ ॥’ (ਅੰਗ ੫੬੦)

ਪਰਮਾਤਮਾ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਅਤੀਤ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਰਾਜੇ
ਸਾਰਿਆਂ ਤੇ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬੁਝ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਹ
ਮਾਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਕਮ ਦਾ ਬੁੱਝਣਾ ਸੰਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਿਪਾ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਥੋਂ ਜੋ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

‘ਜਿਨ੍ਹੀ ਪਛਾਤਾ ਹੁਕਮੁ ਤਿਨ ਕਰੇ ਨ ਰੋਵਣਾ ॥’ (ਅੰਗ ੫੨)

ਮਿਲਾਏ ਸਭ ਕੁਝ ਹਰਮ ਵਿਚ ਸਮਝ ਸਿਮਾਏ ਉਹ ਕਰੇ
ਗੁਪਤ ਹਨ ਮੇਰੇ ਪੁਸ਼ਟ ਹਨ ਉਹ ਹਨ

ਸ੍ਰੀ ਨਿਪੁਨੀ ਸਾਹਿਬ

ਅਰਥ ਨੰਬਰ ੨

ਬੁੱਧਮ ਗਿਆਨੀ, ਤਤ ਬੇਤੰ ਪ੍ਰਤੀ ਅਰਥ

ਪਸਲ : ...

ਉਤਰ : -- ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਮੇਤ : 1

[illegible]

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ :-- (ਹੁਕਮ ਕਹਿਯਾ) ਪਰਮੇਸ਼ਰ

ਦੁਕਮ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ :- (ਦੁਕਮ ਕਹਿਆ) ਪਰਮੇਸ਼ਰ

ਜਿਸ ਜਾਚੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਹੀਂ (ਜਾਣੀ) ਜੋਸ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੋਸਟ ਮਰਦ
ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ : ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਰ -
ਜਨਮ ਸੰਨ ੧੯੫੮ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਇ ॥' (ਅੰਗ ੨੪)
ਦਾ - ੨ - ੧੦੩ ਬੂ ਮ ਗਿਆਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਨੂੰ ਰਾ

ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ। ਸਿਮਿਤੀ, ਮਮਲੀ ਆਗਿਆ) ਇਸ ਪ੍ਰ
ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ, ਉਹ ਤਤ ਬੰਦ
ਮੇਰੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ, ਉਹ ਤਤ ਬੰਦ

ਹਰਮੀ ਦੋਵਨਿ ਜੀਅ :- ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਅ ਜਿਹ ਹਨ ਸਾਢੇ ੪

[illegible][illegible]

$\frac{1}{2} \pi$ and $\frac{3}{2} \pi$

ਹੁਕਮਿ ਮਿਲੇ ਵਡਿਆਈ :- ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖੀ ਗਿਆਨੀ ਤੇ
ਮੰਨੇ-ਫਰਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖੀ ਗਿਆਨੀ
ਵਡਿਆਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਪਾਤਕਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ
ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ
ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ

ਹੁਕਮੀ ਉਤਮ ਨੀਚ :- ਜਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ੨੩ ਬੰਦੇ ਬ੍ਰਹਮ
ਮਾਨੀਆਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਨੀਚ ਪੁਰਖ ਵੀ ਉਤਮ ਬਣ
ਦੇ ਹਨ।

ਯਥਾ :- 'ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਹਰਿ ਜਪਤਿਆ ਉਤਮ ਪਦਵੀ ਪਾਇ ॥

ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਬਿਦਰ ਵਾਸੀ ਸੁਣੈ ਕਿਸਨੁ ਉਤਰਿਆ ਅਰਿ ਜਿਸ ਜਾਇ ॥
(ਅੰਗ ੭੩੩)

ਵਾ:-ਜੇ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਉਹ ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ ਭੀ ਨੀਚ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਸਾਖੀ ਖੀਰ ਖਾਣੇ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਮੇਹਰੇ ਧਾੜਵੀ ਦੀ

‘ਲੋਗਰਿ ਦਉਲਤਿ ਵੰਡੀਐ ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖੀਰਿ ਘਿਆਲੀ ॥’ (ਅੰਗ ੯੬੭)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਸ ਭਰੀ ਪਿਉ ਵਾਲੀ ਖੀਰ ਵੇਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ
ਜਦੋਂ ਪੰਥ ਨਾਲ ਵਹ ਦੀਆ ਸਨ, ਇਕ ਆਦਮੀ ਬਨਾਉਟੀ ਸਿੱਖ ਦਾ ਰੂਪ
ਪਾਸ ਕਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਨ, ਸਿੰਗਤ ਦੀ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਖੀਰ ਖਾ ਕੇ
ਕੋਠੜੀ ਦਾ ਬਾਰ (ਦਰਵਾਜ਼ਾ) ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸੋਂ ਰਿਹਾ ਕਰੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ
ਸੂਝਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਹ ਸਿੱਖ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ
ਆਉਂਦਾ। ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਭੀ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਆਪ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ
ਕਹੋ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਬਾ ਬੜਾ ਜੀ

ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰਮ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਜਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ
 ਕਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ
 ਕਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ
 ਕਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ
 ਕਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ
 ਕਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ
 ਕਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ
 ਕਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ

ਪਰੋ ਦਸਮ ਸ੍ਰਮੁਪ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਮ ਜੀ ਹਰਨ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪਰੋ
 ਸ਼ਕਤਿ ਪਾਟ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਨਾ ਲਈ ਨਿਕਲ ਤਾਂ ਜਿਹ ਉਸ ਵਲ ਸਹਾ
 ਸ਼ਕਤਿ ਪਾਟ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਨਾ ਲਈ ਨਿਕਲ ਤਾਂ ਜਿਹ ਉਸ ਵਲ ਸਹਾ
 ਸ਼ਕਤਿ ਪਾਟ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਨਾ ਲਈ ਨਿਕਲ ਤਾਂ ਜਿਹ ਉਸ ਵਲ ਸਹਾ
 ਸ਼ਕਤਿ ਪਾਟ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਨਾ ਲਈ ਨਿਕਲ ਤਾਂ ਜਿਹ ਉਸ ਵਲ ਸਹਾ
 ਸ਼ਕਤਿ ਪਾਟ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਨਾ ਲਈ ਨਿਕਲ ਤਾਂ ਜਿਹ ਉਸ ਵਲ ਸਹਾ
 ਸ਼ਕਤਿ ਪਾਟ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਨਾ ਲਈ ਨਿਕਲ ਤਾਂ ਜਿਹ ਉਸ ਵਲ ਸਹਾ
 ਸ਼ਕਤਿ ਪਾਟ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਨਾ ਲਈ ਨਿਕਲ ਤਾਂ ਜਿਹ ਉਸ ਵਲ ਸਹਾ

ਸਾਖੀ ਨੰਬਰ ੨ ਸੰਨਿਆਸੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਕਹਾਉਣ ਦੀ

ਸੰਨਿਆਸੀ ਜੀ ਭਜਨ ਕਰੀ ਮੀ ਕਾਸੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸਿਮਰਨ
 ਸੰਨਿਆਸੀ ਜੀ ਭਜਨ ਕਰੀ ਮੀ ਕਾਸੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸਿਮਰਨ
 ਸੰਨਿਆਸੀ ਜੀ ਭਜਨ ਕਰੀ ਮੀ ਕਾਸੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸਿਮਰਨ
 ਸੰਨਿਆਸੀ ਜੀ ਭਜਨ ਕਰੀ ਮੀ ਕਾਸੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸਿਮਰਨ
 ਸੰਨਿਆਸੀ ਜੀ ਭਜਨ ਕਰੀ ਮੀ ਕਾਸੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸਿਮਰਨ
 ਸੰਨਿਆਸੀ ਜੀ ਭਜਨ ਕਰੀ ਮੀ ਕਾਸੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸਿਮਰਨ
 ਸੰਨਿਆਸੀ ਜੀ ਭਜਨ ਕਰੀ ਮੀ ਕਾਸੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸਿਮਰਨ
 ਸੰਨਿਆਸੀ ਜੀ ਭਜਨ ਕਰੀ ਮੀ ਕਾਸੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸਿਮਰਨ

ਜਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ
 ਕਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ
 ਕਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ
 ਕਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ
 ਕਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ
 ਕਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ
 ਕਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ
 ਕਿਹਾ ਕੀ ਮਿਸਰੀ ਨੀ ਜੀਵੀ ਕੀ ਮੀ ਤਾਂ ਸਮਿਧਾਨੁ ਮੀ ਨ ਕਿਹਾ ਮਿਸਰੀ

ਵੇਲ ਜਦੋਂ ਚਾਰ ਪੈਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਭੀਗਾ ਭਾਵ ਪਸੂ ਦੀ ਜਨ ਵਿਚ
 ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਭਰ ਭਜਨ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇਗਾ ? ਤਾਂ ਅਗੋਂ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਅਸੀਂ
 ਵੱਡੇ ਹਾਂ, ਓਹੀ ਜਾਤੀ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹਾਂ, ਤੇ ਨਾਲੇ ਅਸੀਂ ਸੰਨਿਆਸੀ ਤੇ
 ਪੁਨੀਕ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਪੁਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਭਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ
 ਅਹਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣਸਮੀ ਹਾਂ। ਭਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵਰਗੇ ਜਲਾਹਿਆਂ
 ਨੂੰ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ।

ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਗੁਜਰਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
 ਗ੍ਰਿਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰ ਵਿਚ ਗਏ ਦਾ ਵੱਡਾ ਬਣ ਕੇ ਜੰਮਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
 ਬੜਾ ਪੁਸ਼ਟ ਨਾਲ ਮੋਟਾ ਕੱਜਕ ਪਾਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੁਆਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ
 ਬੜਾ ਵਾਹੁਣ ਲਈ ਹਲ ਜੋੜਿਆ ਤਾਂ ਤੁਰੇ ਹੀ ਨਾ, ਬੰਨ ਜਾਵੇ ਤੇ ਫਿਰ
 ਉਠੇ ਹੀ ਨਾ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸਮਝ। ਇਸਨੂੰ ਪਿਛਲੀ
 ਸੋਢੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਟ ਕੁਟ ਕੇ ਚੰਮ ਚੁਹੜ ਦਿਤਾ। ਕਬੀਰ ਜੀ
 ਮਿਸਰ ਪਾਸੋਂ ਦੀ ਲੁਧੇ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਕਟ ਕੇ ਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਇਸਨੂੰ ਰਿਓ
 ਮਾਟੇ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਭਗਤ ਜੀ ! ਇਹ ਤੁਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਬੜੇ
 ਜਤਨ ਕਰੇ ਹਾਂ ਕਟ ਕੁਟ ਕੇ ਭੀ ਹੋਰ ਗੁਏ। ਤਾਂ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
 ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਮਿਸਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਚ 'ਕਹਾ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ'

ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਮਹਿ

ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ

ਹੁਕਮ ਅੰਸਾਰ ਸਰ ਕੋ: ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ

ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ - ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮ ਸੇ ਬੁਝ: ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਤ ਹਉਮ ਕਹ ਨ ਕੋਇ - ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਅਰਥ ਨੰਬਰ ੩
ਜਗਿਆਸੂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਰਥ
ਹੁਕਮ ਹੰਦਨਿ ਆਰਾਹ - ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ

ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ
ਮਾਨ ਕੀਮਤ ਅਪਣੀ ਪਤੀ ਨੀ ਹੈ

ਹੁਕਮ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ: - (ਹੁਕਮ ਕਹਿਆ) ਬੇਦ ਸਾਸਤ੍ਰਾ
ਨ ਦਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਨ ਜਾਈ ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਰੋਰ ਦੇ ਕਰਮਾਂ
ਚਲਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਜੁਨਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਸਦਾ ਅਭਿਨਾਸੀ ਪਦ
ਪ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਹੁਕਮੀ ਹੰਦਨਿ ਜੀਅ: - ਉਨ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਜਾਣਿਆ
ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਚਲਣੇ ਕਰਕੇ ਹੀ (ਜੀਅ) ਚੇਤਨ ਦਾ ਰੂਪ
(ਹੰਦਨਿ) ਹੋਣੀ ਦਾ ਹੈ, ਬਣੀ ਦਾ ਹੈ।
ਵ: - ਜਿੰਨੇ (ਜੀਅ) ਰਿਵੇ ਹਨ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ (ਹੁਕਮੀ) ਪ੍ਰਮੇਸਰ
ਆਪ ਦੇ ਸਰੂਪ ਸਹਿਤ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਹੁਕਮਿ ਮਿਲੇ ਵਡਿਆਈ: - ਇਹ ਜਗਿਆਸੂਆ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚੇ
ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਪ੍ਰਸਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੇਰੇ ਕਰਕ ਹੀ: -
'ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸਰ ॥' (ਅੰਗ ੨੭੩)
ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਵ: - ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਵਡਿਆਈ

ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਮਾਧਿਕਾਤਿ ਕਹਿ ਜਿਨ ਮਨਿ ਸਥਾ ਨਾਉ ॥ (ਅੰਗ ੧੬)

ਹੁਕਮੀ ਉਤਮ ਨੀਚ :- ਹੁਕਮੀ ਉਤਮ ਨੀਚ :- ਹੁਕਮੀ ਉਤਮ ਨੀਚ :- ਹੁਕਮੀ ਉਤਮ ਨੀਚ :-

ਹੁਕਮੀ ਉਤਮ ਨੀਚ :- ਹੁਕਮੀ ਉਤਮ ਨੀਚ :- ਹੁਕਮੀ ਉਤਮ ਨੀਚ :- ਹੁਕਮੀ ਉਤਮ ਨੀਚ :-

ਹੁਕਮੀ ਲਿਖਿ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ :- ਹੁਕਮੀ ਲਿਖਿ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ :-

ਹੁਕਮੀ ਲਿਖਿ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ :- ਹੁਕਮੀ ਲਿਖਿ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ :-

ਇਕਨਾ ਹੁਕਮੀ ਬਖਸੀਸ :- ਇਕਨਾ ਹੁਕਮੀ ਬਖਸੀਸ :-

ਇਕਨਾ ਹੁਕਮੀ ਬਖਸੀਸ :- ਇਕਨਾ ਹੁਕਮੀ ਬਖਸੀਸ :-

ਇਕਿ ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਕੁਵਾਈਅਹਿ :- ਇਕਿ ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਕੁਵਾਈਅਹਿ :-

ਇਕਿ ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਕੁਵਾਈਅਹਿ :- ਇਕਿ ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਕੁਵਾਈਅਹਿ :-

ਇਕਿ ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਕੁਵਾਈਅਹਿ :- ਇਕਿ ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਕੁਵਾਈਅਹਿ :-

ਹੁਕਮੇ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ :- ਹੁਕਮੇ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ :-

ਹੁਕਮੇ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ :- ਹੁਕਮੇ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ :-

ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ :- ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ :-

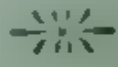
ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ :- ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ :-

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮ ਜੇ ਬੁਝੈ :- ਨਾਨਕ ਹੁਕਮ ਜੇ ਬੁਝੈ :-

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮ ਜੇ ਬੁਝੈ :- ਨਾਨਕ ਹੁਕਮ ਜੇ ਬੁਝੈ :-

ਤੁ ਹਉਮੇ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ :- ਤੁ ਹਉਮੇ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ :-

ਤੁ ਹਉਮੇ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ :- ਤੁ ਹਉਮੇ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ :-

ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰਭ

ਗਾਵੈ ਕੇ ਤਾਣੁ; ਹੋਵੈ ਕਿਸੈ ਤਾਣੁ ॥
 ਗਾਵੈ ਕੇ ਦਾਤਿ; ਜਾਣੈ ਨੀਸਾਣੁ ॥
 ਗਾਵੈ ਕੇ; ਗੁਣ 'ਵਡਿਆਈਆ' ਚਾਰ ॥
 ਗਾਵੈ ਕੇ; ਵਿਦਿਆ ਵਿਖਮੁ ਵੀਚਾਰੁ ॥
 ਗਾਵੈ ਕੇ, ਸਾਜਿ ਕਰੇ ਤਨੁ ਖੇਹ ॥
 ਗਾਵੈ ਕੇ; ਜੀਅ ਲੈ ਫਿਰਿ ਦੇਹ ॥
 ਗਾਵੈ ਕੇ; ਜਾਪੈ ਦਿਸੈ ਚੂਰਿ ॥
 ਗਾਵੈ ਕੇ; ਵੇਖੈ ਹਾਦਰਾ ਹਜੂਰਿ ॥
 ਕਥਨਾ ਕਥੀ; ਨ ਆਵੈ ਤੋਟਿ ॥
 ਕਥਿ ਕਥਿ ਕਥੀ; ਕੋਟੀ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ॥
 ਦੇਦਾ ਦੇ; ਲੇਦੇ ਬਕਿ ਪਾਹਿ ॥
 ਜੁਗਾ ਜੁਗੀਤਰਿ; ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ ॥
 ਹੁਕਮੀ; ਹੁਕਮ ਚਲਾਏ ਰਾਹੁ ॥
 ਨਾਨਕ; ਵਿਗਸੈ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ॥੩॥

੧. ਪ੍ਰਸਨ :- ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸਨ ਕੀਤਾ, ਹੇ ਗੁਰੀਬ ਨਿਵਾਚ ਅੰਤਰਜਾਮੀ
 ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਕਰਿ ਨਹੀਂ ਸਕੀਦਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ
 ਦੇ ਬਲ ਦੀ ਤੇ ਦਸ ਸਕਦੇ ? ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਕਿਹਾ
 ਕਿ ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਦੀ ਮਹੀਮਾ ਬਲ ਦੱਸਣਗੇ ਤਾਂ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਪਤਾ
 ਮਨ ਮੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਸ਼ਵਾਨ ਦੇ ਬਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ
 ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਲ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ
 ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਉੱਤਰ :- ਗਾਵ ਕੇ ਤਾਣੁ :-

ਤਾਂ ਸੁਣਿ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
 ਜਿਸਦੇ ਪਖ ਜਾਪਾਨਾ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਸਿੱਖੇ ! ਉਸ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ (ਤਾਣੁ)
 ਬਲ ਤੋਂ ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਸਮਝਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ 'ਖਿਨ ਮਹਿ ਬਾਪਿ ਓਥਾਪਨਹਾਰਾ ॥'
 (ਅੰਗ ੨੮੬) 'ਕੇਜਾ ਰਾਤਾ ਸਮਝਾ' (ਅੰਗ ੧੪੦੪) ਦੇ 'ਹਰਨ ਭਰਨ
 ਜਾ ਕਾ ਮਨੁ ਹਰਾ' (ਅੰਗ ੨੮੪)

ਜਿਹੜਾ ਅਖਿ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੇ ਮੀਚਣ ਵਿਚ ਸਿਧਈ ਨੂੰ ਰਚ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ
 ਪ੍ਰਸਨ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ । ਅੰਤੋਂ ਵਡੇ ਬਲੀ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਬਲ ਨੂੰ ਕੋਣ ਗਾ
 ਸਕਦਾ ? ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਭੀ ਸਮਰਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਹੋਵੈ ਕਿਸੈ ਤਾਣੁ :-

ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਚ (ਤਾਣੁ) ਬਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ
 ਕਹਿ ਸਕੇ 'ਵਾ' (ਪਰਮੇਸਰ ਜਿਹਾ) (ਤਾਣੁ) ਬਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਕੋਈ ਗਾ ਸਕੇ ।
 ਜੇ ਪਰਮੇਸਰ ਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਬਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਬਲ ਨੂੰ ਕਉਣ ਗਾ
 ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਪ੍ਰਸਨ :- ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜੇ ਬਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਵਾਤਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਦੇਵੇ ?

ਉੱਤਰ :- ਗਾਵੈ ਕੇ ਦਾਤਿ ਜਾਣੈ ਨੀਸਾਣੁ :-

ਜੇ ਉਸ ਦੀਆਂ
 ਵਾਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ (ਇਕ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ), ਉਹ ਭੀ ਗਿਣੀਆਂ
 ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ । (ਕੋ) ਕੋਣ ਹੈ ਉਹ ਪੁਰਖ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀਆਂ
 ਵਿੱਤੀਆਂ (ਸਮੱਗ੍ਰ) ਵਾਤਾਂ ਨੂੰ (ਗਾਵੈ) ਗਾ ਸਕੇ ।

(ਜਾਣੈ ਨੀਸਾਣੁ) ਜਿਹੜਾ (ਨੀਸਾਣੁ) ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਤੇ ਦਸ ਸਕੇ
 ਉਹ ਹੀ ਗਾਵੈ । ਪਰਮੇਸਰ ਦੀਆਂ ਵਾਤਾਂ ਨੂੰ (ਨੀਸਾਣੁ) ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਕੋਈ
 ਭੀ ਨਹੀਂ ਗਾ ਸਕਦਾ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਵਾਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਹਨ ।

ਪ੍ਰਸਨ :- ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜੇ ਵਾਤਾਂ ਨਹੀਂ ਵੱਸੀਆਂ ਜਾ
 ਸਕਦੀਆਂ ਤਾਂ ਕੌਥ ਉਸ ਦੇ ਨੀਸਾਣ ਹੀ ਦਸ ਦੇਵੇ ?

ਉੱਤਰ :- (ਜਾਣੈ ਨੀਸਾਣੁ) ਜੇ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਉਸ
 ਦੀਆਂ (ਨੀਸਾਣੁ) ਨੀਸਾਣੀਆਂ ਦਸ ਸਕੇ ।

ਮਤਾ ੨੨:੨੨

ਗਾਵੇ ਕੇ ਜੀਅ ਲ ਫਿਰਿ ਦੇਹ :- ਹੋ ਸਿਧੋ ! ਕਸਿ = ਉਸ
ਗਾਵੇ ਕੇ ਜੀਅ ਲ ਫਿਰਿ ਦੇਹ :- ਹੋ ਸਿਧੋ ! ਕਸਿ = ਉਸ

[illegible]

ਗਾਵੇ ਕੇ ਜਾਪੇ ਜਿਸੈ ਦੂਰ :- ਉਸ ਵਾਂਗੂ ਜਨ ਦ ਬਲ ਨੂੰ ਹ
 ਜਿਹਾ ਕਰੇ ਜਾਪੇ ਜਿਸੈ ਦੂਰ :- ਉਸ ਵਾਂਗੂ ਜਨ ਦ ਬਲ ਨੂੰ ਹ
 ਜਿਹਾ ਕਰੇ ਜਾਪੇ ਜਿਸੈ ਦੂਰ :- ਉਸ ਵਾਂਗੂ ਜਨ ਦ ਬਲ ਨੂੰ ਹ

[illegible]

ਗਾਵੇ ਕੇ ਵੇਖ ਹਾਨੁਰਾ ਹਜੂਰਿ :-- ਜਿਧੇ ! ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ
ਦਰ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ (ਪਾਦਰੀ) ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ
ਦਰ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ (ਪਾਦਰੀ) ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ

7. 'ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਮਾਂ' ਮਸਦਿ ਨੀ ਜੀਆ ਭਰਪੂਰਿ ॥' (ਅੰਗ ੪੨੬)

ਪਿਥ ਮਹਿ ਪੁਲਾਟ ਹੈਹਿ ਸਿਸਰਾ
ਕੀ ਵਖਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰ
ਜਾਮਿਨ ਦੀ ਬਦਲੀ

ਸਭ ਨੇ ਅਸਮਾਨੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਭ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਕਥਨਾ ਕਰੀ ਨ ਆਵੇ ਤੋਟਿ :-ਹੋ ਸਿਉ ! ਸਿਮ ਪਰਸਰ ਲੀ
ਕਥਨਾ ਕਰੀ ਨ ਆਵੇ ਤੋਟਿ :-ਹੋ ਸਿਉ ! ਸਿਮ ਪਰਸਰ ਲੀ
ਕਥਨਾ ਕਰੀ ਨ ਆਵੇ ਤੋਟਿ :-ਹੋ ਸਿਉ ! ਸਿਮ ਪਰਸਰ ਲੀ

ਪ੍ਰਸਨ :— ਜੇ ਮਾਨਸ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ! ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਨੇ ਕਥਨ ਨਹੀਂ
ਕੀਤੀ ਤਾਂ ! ਜੇ ਕਥਨ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਆਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :-ਕਥਿ ਕਥਿ ਕਥੀ ਕੋਟੀ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ :- (ਕੋਟੀ) ਕੋਝਾ
ਬੁਝਿਆ :- (ਕੋਟਿ) ਕੋਝਾ ਬਿਵਾ ਨੇ (ਕੋਟਿ) ਕੋਝਾ ਵਿਬਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਨੇ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ (ਕਥਿ) ਕਚਨ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕੇ (ਕਥਿ) ਕਥਾ (ਕਥੀ)
ਕਥੀਆਂ ਵਜ ਭੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਤੋਟਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ
ਭੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਐਵੇਂ ਕਥਨ ਕਰੀ ਰਾਜ ਹੋਣੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਸਕਾਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਹੋਣੀ ?

ਉੱਤਰ :--ਕਥਿ ਕਥਿ ਕਥੀ ਕੋਟੀ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ :--(ਕਥਿ)
ਕਥਨ ਵਾਲੇ ਕਥਾਕਥ ਹੋ ਕੇ (ਕਥਿ) ਬਥਾ ਭਾਈ (ਕੋਟਿ) ਕੋੜਾਂ ਜੀਆਂ ਨੇ (ਕੋਟਿ)
ਬੜਾ ਕੋੜਾਂ (ਕੋਟੀ) ਸੁਗਤੀਆਂ ਦੇ ਦੇ ਕੇ (ਕਥੀ) ਕਥਨ ਕੀਤਾ।
ਭੈਰਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਤੇਰਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

(੨) ਬਿਧੀ ਪਖ ਦੁਆਰਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਸਿਧਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਸੀ ਫੌਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਬਹਿਦ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਬਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹਾ ਸਕਦਾ ?

ਉੱਤਰ :-ਗਾਵੇ ਕੇ ਤਾਣ :- (ਕੋ) ਬੋਲੀ ਜਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ (ਤਾਣ)
 ਭਲ ਨੇ ਗਾਇਆ ਹੈ ।

ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਤਾਣੁ :--ਜਿਨਾ ਕਿਸੇ ਵਿਚ (ਤਾਣੁ) ਜੇਰ ਹੋਵਾ ਹੈ,

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਗਾਵੇ ਕੇ ਦਾਤਿ ਜਾਣੇ ਨੀਸਾਣੁ

ਗਾਵੇ ਕੇ ਗੁਣ ਵਡਿਆਈਆ ਚਾਰ :-

ਗਾਵੇ ਕੇ ਵਿਦਿਆ ਵਿਖਮੁ ਵੀਚਾਰੁ

ਗਾਵੇ ਕੇ ਸਾਜਿ ਕਰੇ ਤਨੁ ਖੋਹ :-

ਪਿਤਾ ਪਿੰਡੁ ਰਮਾ ਅ

ਗਾਵੇ ਕੇ ਕੀਲ ਲ ਫਿਰਿ ਦੰ

ਕੇ ਜਾਪੇ ਵਿਸੇ ਦਰਿ ਕੋਈ ਵਿਉਂ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸਰ
ਅਤੇ (ਵਿਸੇ) ਦੇਖਣ ਤੋਂ 'ਦਰਿ' ਹੈ। ਕਿੱਛਾ ਬੋਲਿਤ ਹੈ।

ਜੇ ਹੋਰ ਹਾਵਰਾ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਵਿਉਂ ਸਮਝਕੇ ਗਾਉਂਦਾ
ਸਮਝਕੇ (ਹਾਵਰਾ) ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ (ਹਾਵਰਾ) ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਕੇ

(ਕਥਨਾ ਕਥੀ ਨ ਆਵੈ ਤੋਟਿ) ਹੋ ਸਿਧੇ। ਵਿਉਂ ਭੀ ਜੋ (ਕਥਨਾ)
(ਕਥੀ) ਕਥਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਭੀ (ਨ ਆਵੈ ਤੋਟਿ) ਤੋਟਾ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਮਿਥ ਕਥੀ ਕੋਟੀ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ ਕਥਾ ਦੇ ਤਾਈਂ
ਕੁਝ ਕਾਲ ਵਿਚ (ਕੋਟਿ) ਕੋਟਾਂ ਨੇ (ਕਥੀ) ਕਥਨ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕੇ ਕਥਨ
ਕੀਤਾ, ਹੁਣ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ (ਕੋਟਿ) ਕੋਟਾਂ (ਕਥੀ) ਕਥਨ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕੇ
ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਭਵਿੱਖਤ ਕਾਲ ਵਿਚ (ਕੋਟੀ) ਕੋਟਾਂ (ਕਥੀ) ਕਥਨ
ਵਾਲ ਹੋ ਕੇ ਕਥਨ ਕਰਨਗੇ।

ਪਰ ਵਿਚ ਭੀ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਤੋਟਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
ਬੋਲਿਤ ਹੀ ਹੈ।

ਯਥਾ:- 'ਬਿਅੰਤ ਬਿਅੰਤ ਬਿਅੰਤ ਕ ਕਰੰਤ ਪਾਠ ਪੋਖੀਐ' (ਦਸਮ ਅੰਗ ੨੭)
'ਕਬੀਰ ਸਾਤ ਸਮੁੰਦਰਿ ਮਸੁ ਕਰਉ ਕਲਮ ਕਰਉ ਬਨਰਾਇ ॥

ਬਸੁਧਾ ਕਾਗਦੁ ਜਉ ਕਰਉ ਹਰਿ ਜਸੁ ਲਿਖਨੁ ਜਾਇ ॥' (ਅੰਗ ੧੩੬੮)
੩. (ਗਾਵੇ ਕੇ ਤਾਣੁ ਹੋਵੈ ਕਿਸੈ ਤਾਣੁ) (ਹੋਵੈ ਕਿਸੈ ਤਾਣੁ) ਜਿਵੇਂ
ਕਿਸ ਦੀ (ਜਾਣ) ਕੁਝ ਰੱਖਿਆ ਹੋਈ ਹੈ ਉਵੇਂ ਉਹ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਬਲ ਨੂੰ
ਗਾਉਂਦਾ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(ਗਾਵੇ ਕੇ ਦਾਤਿ ਜਾਣੇ ਨੀਸਾਣੁ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਥੇ ਤੇ (ਨੀਸਾਣੁ) ਲਿਖ
ਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ (ਦਾਣੇ) ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ
ਜਾਣ ਦਿਤੀਆ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਜਸ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।
(ਨੀਸਾਣੁ) ਪ੍ਰਕਟ ਹੀ।

ਗਾਵੇ ਕੇ ਗੁਣ ਵਡਿਆਈਆ ਚਾਰ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
(ਨਨ) ਸਮ, ਸਿੱਖ, ਦਮਿਆ, ਧਰਮ, ਵੀਚਾਰ ਆਦਿਕ ਗੁਣ ਬਖਸ਼ੇ ਹਨ।
ਜਿਹਨਾਂ ਗਾਵੇ ਦੇ ਸਾਹਿਬ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀਆ (ਚਾਰ) ਸਿੱਖਰ ਵਡਿਆਈਆਂ ਨੂੰ

ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਮਾਹਿਓ

ਗਾਵੇ ਕੇ ਜਾਇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ! ਜਪ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਦਸ ਨੂੰ ਕੇ
ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਜਾਪ ਨੀਮ) ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ! ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦਾ
ਹੈ (ਜਾਪ ਨੀਮ) ਪੁਰਾ ਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਪ ਸਿਖ ਨੂੰ ਪੁਰਾ ਕਰ
ਸਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

ਅਥਵਾ : ਜਿਹੜਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੋਤਾ (ਜੀਅ ਸੰ) ਜੀਵਤ ਗਾਵੇ ਨੂੰ ਲੈ (ਮਟ
ਕਰਕੇ (ਜਿਸੇ) ਦਸ) ਜਪ ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਤੋਂ ਹਟਾਏ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚ
ਲੀਨ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਵੀ ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ

(ਗਾਵੇ ਕੇ ਜਾਪੇ ਦਿਸੇ ਦੁਰਿ) ਜਿਹੜਾ ਜਾਨਣ ਤੇ ਯਿਸਣ ਤੇ ਦੂਰ ਹੈ
ਪਰਮਸਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਣ ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਯਿਸਣ ਤੇ ਦੂਰ ਜ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ,
ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ! (ਜਾਪ, ਜਪਾ ਦੇਖੋ ਹਨ, ਗਾ ਕੇ (ਕ) ਕੋਈ
ਅਧਿਕਾਰੀ ਜ ਪਛੇ

ਅਥਵਾ : ਜਿਹੜਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੋਤਾ (ਜਾਪੇ) ਜਾਨਣਾ ਬਧੀ ਕਰਕੇ, ਸਿਕਲੀ
ਕਰਕੇ ਤੇ (ਜਿਸੇ) ਦੇਖਣਾ ਦਿਸਣੀ ਕਰਕੇ ਲਿਸਦੇ ਅਭਿਮਾਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ,
ਉਹ ਵੀ ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ

(ਗਾਵੇ ਕੇ ਵੇਖੇ ਹਾਦਰਾ ਹਦੁਰਿ) ਜਿਹੜਾ ਨੇੜੇ ਤੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖਣ
ਵਾਲਾ ਪਰਮੇਸਰ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਉਣ ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਜੋ (ਹਾਦਰਾ) ਨੇੜੇ (ਹਦੁਰਿ) ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਖਿਆਤ ਕਰਕੇ
ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਸਰੂਪ (ਵੇਖੇ) ਵਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਥਵਾ : ਜਿਹੜਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੋਤਾ ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਤੇ ਨੇੜੇ ਆਪਣਾ
ਆਤਮਾ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਵੇ, ਉਹ ਵੀ ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ।

੬. ਪ੍ਰਸ਼ਨ :—ਹੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ! ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਗਾਈ
ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਤਾਂ ਦਸਦੇ ਹਨ।

(ਗਾਵੇ ਕੇ ਤਾਣੁ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਤਾਣੁ) ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ (ਤਾਣੁ) ਬਲ ਦੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ (ਤਾਣੁ)
ਬਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਜਬਾ :—ਤੂੰਵੇ ਹੀ ਬਲ ਰਾਮ ਲੈ ਨਾਲ ਬਾਣਾ ਦਹਸਿਰ ਘਾਇਆ ॥
ਜੇਥੇ ਹੀ ਬਲ ਫਿਸਨ ਲੈ ਕੰਸੁ ਕੋਈ ਪਕੜਿ ਗਿਰਾਇਆ ॥

(ਦਸਮ ਅੰਗ ੧੧੯ ਚੌਥੀ ਦੀ ਵਾਰ)

ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਮਾਹਿਓ

ਕੋਣ ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਕਵਲ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਜਿਹੜਾ (ਜੀਅ ਸੰ) ਜੀਵ
ਗਾਵੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕਰਕੇ (ਜਿਸੇ) ਦਸ, ਦਸ ਸਰੂਪ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ
ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਅਥਵਾ : ਜਿਹੜਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੋਤਾ (ਜੀਅ ਸੰ) ਜੀਵਤ ਗਾਵੇ ਨੂੰ ਲੈ (ਮਟ
ਕਰਕੇ (ਜਿਸੇ) ਦਸ) ਜਪ ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਤੋਂ ਹਟਾਏ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚ
ਲੀਨ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਵੀ ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ

(ਗਾਵੇ ਕੇ ਜਾਪੇ ਦਿਸੇ ਦੁਰਿ) ਜਿਹੜਾ ਜਾਨਣ ਤੇ ਯਿਸਣ ਤੇ ਦੂਰ ਹੈ
ਪਰਮਸਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਣ ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਯਿਸਣ ਤੇ ਦੂਰ ਜ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ,
ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ! (ਜਾਪ, ਜਪਾ ਦੇਖੋ ਹਨ, ਗਾ ਕੇ (ਕ) ਕੋਈ
ਅਧਿਕਾਰੀ ਜ ਪਛੇ

ਅਥਵਾ : ਜਿਹੜਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੋਤਾ (ਜਾਪੇ) ਜਾਨਣਾ ਬਧੀ ਕਰਕੇ, ਸਿਕਲੀ
ਕਰਕੇ ਤੇ (ਜਿਸੇ) ਦੇਖਣਾ ਦਿਸਣੀ ਕਰਕੇ ਲਿਸਦੇ ਅਭਿਮਾਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ,
ਉਹ ਵੀ ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ

(ਗਾਵੇ ਕੇ ਵੇਖੇ ਹਾਦਰਾ ਹਦੁਰਿ) ਜਿਹੜਾ ਨੇੜੇ ਤੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖਣ
ਵਾਲਾ ਪਰਮੇਸਰ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਉਣ ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਜੋ (ਹਾਦਰਾ) ਨੇੜੇ (ਹਦੁਰਿ) ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਖਿਆਤ ਕਰਕੇ
ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਸਰੂਪ (ਵੇਖੇ) ਵਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਥਵਾ : ਜਿਹੜਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੋਤਾ ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਤੇ ਨੇੜੇ ਆਪਣਾ
ਆਤਮਾ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਵੇ, ਉਹ ਵੀ ਗਾ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ।

੬. ਪ੍ਰਸ਼ਨ :—ਹੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ! ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਗਾਈ
ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਤਾਂ ਦਸਦੇ ਹਨ।

(ਗਾਵੇ ਕੇ ਤਾਣੁ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਤਾਣੁ) ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ (ਤਾਣੁ) ਬਲ ਦੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ (ਤਾਣੁ)
ਬਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਜਬਾ :—ਤੂੰਵੇ ਹੀ ਬਲ ਰਾਮ ਲੈ ਨਾਲ ਬਾਣਾ ਦਹਸਿਰ ਘਾਇਆ ॥
ਜੇਥੇ ਹੀ ਬਲ ਫਿਸਨ ਲੈ ਕੰਸੁ ਕੋਈ ਪਕੜਿ ਗਿਰਾਇਆ ॥

(ਦਸਮ ਅੰਗ ੧੧੯ ਚੌਥੀ ਦੀ ਵਾਰ)

ਸ੍ਰੀ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ

ਨਹਿ ਦਿਆ ਨੂੰ ਗੁਰ ਗੁਰ ਇਕ ਦਿਨ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰ ਗੁਰ ਸਾਹਿਬ
 ਨੇ ਬਾਹਰ ਨਗਰ ਵਿਚ ਬੈਠਨ ਪਾਏ। ਥੁੜ੍ਹ ਫਿਨੀ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨੋ ਵਾਪਸ
 ਆਇ ਬਾਹਰ ਸੰਗਤ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਠੰਢ ਦੀ ਰੁਤ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ
 ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਰਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਸੀ। ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਨੱਥੇ
 ਦੇ ਗਾਹਟ ਸਨ ਤਰੇ ਸਨ। ਸਰੀਰ ਫਿੰਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਈ ਆਦਮ ਸਿੰਹ
 ਸੰਗਤ ਦੀ ਚੋਰਚੀ ਸਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਜਾਣਕ ਚਿਤ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸਿਆ। ਉਸ
 ਕਰਕੇ ਯੋਕ ਬੇਨਕੇ ਜੋ ਲੋਕਤਾ ਦਾ ਵਰ ਜਮਾ ਸੀ, ਸਭ ਮਨੁੱਖ ਇਹ ਵੇਖਿਆ
 ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੈ ਅੰਗ ਵਿਚ ਅੰਗੀਨੇ ਲਾ ਦਿਓ ਸਭ ਮਨੁੱਖ ਜੀ ਸ਼ੋਰ ਦੂਰ
 ਕਰਕੇ ਆਰਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਅਗ ਬਲਟ ਕੇ ਬੜਾ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆ। ਹਜ਼ੂਰ
 ਵਾਪਸ ਚਿਤ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਪੁਛਿਆ, ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਸਵਾ ਕੀਤੀ
 ਹੈ, ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦਿਤਾ ਹੈ? ਸੰਗਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਬਾਬਾ ਆਦਮ ਜੀ ਸਾ
 ਭੈਰਵਾ ਵਿਚ ਲੋਕਤਾ ਦੇ ਰਿਖਾ ਹੈ। ਲਾਂਗਰੀ ਸਿਖ ਨੇ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ
 ਹੈ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇਹ ਸੰਖ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਵੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਕਾਨ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ
 ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭਾਲਕੇ ਲਿਆਉ, ਜਿਸ ਸਿਖ ਨੇ ਐਸੀ ਘਾਲ ਘਾਲੀ ਹੈ।
 ਹਕਮ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਖ ਭਾਈ ਆਦਮ ਪਾਸ ਗਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਹਨ
 ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਨਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਛੋਟੀ ਚਲ। ਭਾਈ ਆਦਮ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ
 ਚਰਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਕੇ ਅਤਿਅੰਤ ਨਿਮਤਾ ਗੁਣੀਥੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਬੰਨ ਕੇ
 ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਬਚਨ ਫਰਮਾਏ, 'ਤੇਰੀ ਘਾਲਿ ਪਰੀ ਸਭ ਥਾਂ ਦੇ।
 ਮਾਗ ਕਰ ਬਰ ਸੇ ਆਇ' (ਹਾਸਿ ੨ ਅੰਸੂ ੪੨) ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ
 ਮਾਗ ਕਰ ਅਪਣੀ ਪਰਵਾਲੀ ਦੀ ਬ੍ਰਿਧ ਅਵਸਥਾ ਵੇਖਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਦੁਖ
 ਮੰਗਣੀ ਕੀਤੀ। ਹੋ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਆਪਣੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ
 ਦਾਸ ਦਾਸੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਸਿਖ ਜੇ ਤੇਰੇ ਲ
 ਦਾਸ ਦਾਸੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਸਦਾ? ਭਾਈ ਫੇਰ ਸਿੱਕੇ ਚਿਆ। ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ
 ਇਸ ਨੂੰ ਹਰਮ ਚਾਕੀ -

ਸ੍ਰੀ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ
 ਸ੍ਰੀ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ
 ਸ੍ਰੀ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ

ਆਪਣੀ ਦਾਸੀ ਬ੍ਰਿਧ ਅਵਸਥਾ, ਸਰੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਕੇਸ ਚਿਟੇ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ।
 ਉਸੇ ਜਾਤਕ ਮੰਨੁ ਪੜ੍ਹ ਮੰਗਿਆ ਬੜੀ ਸਰਮ ਆਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ
 ਮੰਗਿਆ ਮੰਗਿਆ, ਭਾਈ ਦੀ ਸੁਪਨਾ ਨੇ ਬੜਾ ਅਵਸਰ ਕੀਤਾ। ਕਿ
 ਹੈ ਮਨ ਮਨਾ ਇਹ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਸ਼੍ਰੀਮ ਦਾ ਧਨ ਗਿਆ
 ਜਾਵੇ, ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੋਗ ਵਿਚ ਹਾਸ ਜਾਵੇ। ਕੋਈ ਚੰਜਾਤ ਵਿਚ ਲਟਿਆ
 ਜਾਵੇ, ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਓਸ ਨਿਅ ਮੰਦਰ ਢਹਿ ਗਿਆ। ਵੇਰਾਗ
 ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਲਗੀ ਕਿ ਜਿਸ ਐਸਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆਉਣਾ। ਭਾਈ ਆਦਮ
 ਓਸ ਸਮੇਂ ਪਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਚਿੰਤਾ-ਤਰ ਵੇਖਕੇ ਰਹਿਣ ਲਗਾ ਹੋ ਭਾਗ
 ਵਾਲੀ। ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁਛਾਸੁ ਜੀ ਨ ਇਕ ਸਮਾਂ ਭਲਕ ਦਾ ਵਿਰ ਦਿਤਾ
 ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਮੰਗ ਲੈਣਾ, ਮੈਂ ਹਾਲ ਉਮੀਦ ਹੈ
 ਕਿ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਸਿਖਣੀ ਚਿਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਈ।
 ਬਹਿੰਦੀ ਮੈਂ ਨਾਲ ਜਾਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਪੁਤਰ ਦਾ ਦਾਨ ਮੰਗਾਂਗੀ। ਅਗਲੇ
 ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਇਕ ਸਿਖ ਭਾਈ ਆਦਮ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇ
 ਭੁਜਿਆ। ਦੇਵ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਦਰਸਨ
 ਕਰਕੇ ਨੇਤਰਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਸਫਲਾ ਕੀਤਾ। ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ
 ਕਿਹਾ, 'ਜਾਚੁ ਬਰ ਬਾਂਛਤਿ ਸੋ ਅਹਾ' ॥੩੭॥ ਦੇਹ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਪੁਤਰ
 ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੇ। ਸੁਣਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਧਿਆਨ ਲਾਕੇ ਵੇਖਿਆ ਬਚਨ ਕੀਤੇ
 ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਪੁਤਰ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਤੁਹਾਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਪੁਤਰ
 ਨਹੀਂ। ਦੁਬਾਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੇ ਫਿਰ ਇਹੋ ਬਚਨ ਕਹੇ। ਪਰ ਇਧਰੋਂ
 ਸਿਖ ਸਿਖਣੀ ਦੇਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸਚਾ ਤੇ ਇਕੋ ਇਕ ਪੁਤਰ ਵੀ ਹੀ ਮੰਗ ਜਾਣਕੇ
 ਤੀਸਰੀ ਵਾਰ ਬਚਨ ਕਹੇ, 'ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਹਮ ਖੋਜਨ ਕੀਨਾ। ਤੇਹਿ ਭਾਗੁ ਪੈ
 ਸਿਤਿ ਹੀਨਾ ॥੪੧॥ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕੀਨਿ ਮਹਾਂਨਾ। ਜਿਸ ਤੇ ਹਮ ਨੇ ਬਾਕ
 ਬਖਾਨਾ। ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਪੁਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਭਾਗਤੀ ਦੀ ਅੰਸ
 ਵਿਚੋਂ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਭਾਈ ਭਗਤ ਰਖਣਾ। ਇਹ
 ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਦੇਵ ਪਤੀ ਸਤੀ ਚਿਤ ਵਿਚ ਭਾਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਜਿਵੇਂ ਜਨਮ
 ਤੋਂ ਕੰਗਾਲ ਨੂੰ ਕਲਪ ਬਿਛ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਧਾਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
 ਕਸੇ ਨੂੰ ਹੋਵੇ ਮਾਨ ਅਠਾਰਾ। ਸਧੀਆ ਨੇ ਨਿਧੀਆ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈਆਂ
 ਧਨ। ਵਰ ਲੈਕੇ ਆਪਣੇ ਨਗਰ ਜਾ ਵਸੇ। ਬ੍ਰਿਧ ਬੈਸ ਤਨੁ ਜਰ ਸੋ ਕ੍ਰਾਂਸ।

ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਦੇਹਿ ਬਸਿ ਅਸ ਅਵਸਰਿ ਜਪੁ ਏਕ ਬਰਖ ਜਾਇ ਬੀਨਯ ਕਾਲੁ ਮਨਮ
ਲੀਨ ਬਰਖਾ ਸ ਬਾਲੁ ਦੇਹਿ ਨ ਕਦ ਪੁਸੈਨ ਬਿਸਾਲੁ । ਗਤ ਕੇ ਸਿਮਰਿ
ਬਰਖਾ ਨਾਲੁ ਭਵਿ । ਗਾਇ ੪ ਅੰਸੁ ੧੧
ਸੋ ਜਿਨਾ ਨੇ ਸੋਸਾਰੀ ਦਾਨ ਮੰਗਣ ਲਈ ਹੋ ਜਿਆ, ਸੋਇਆ, ਉਹ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਉਹ ਗੁਰੂ ਕੀਆ ਹੁੰਦੀਆਂ ਦਾਤਾ ਨੂੰ (ਨੀਸਾਣ) ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇ
ਗਾਇ ੪

(ਜਾਣੇ ਨੀਸਾਣ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ੧ ਪੁਸ਼ਪਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ (ਨੀਸਾਣ) ਪ੍ਰਗਟ
ਕਰੇ, ਜਾਣੇ ਨੀਸਾਣ ਵਾਸਤੇ ਗਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸਾਖਿਆਤਤਾ
ਹੋ ਗਈ

ਜਿਵੇਂ ਭਾਈ ਵੀਰ ਲਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਹੋਈ। ਸਰੂਪ ਦੀ ਸਾਖਿਆਤਤਾ ਹੋਣ
ਤੇ ਹੀ ਉਹ ਨੇ ਉਚਾਰਿਆ :

“ਨੂਰੁ ਦਰੁ ਹਰੁ ਚਰਮੁ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ।
ਗੁਰੁ ਦਰੁ ਹਰੁ ਜਿਸਮੁ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ।”
ਬੁਢਾ ਹੋਇਰ ਬੁਢਾ ਦਾਸੁ ਬੋਧੀ ਦੋਦਾਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ।
ਦੀਸੁਰੁ ਹਾਜਰੁ ਹੈ ਯਸਾ ਦੇਖ ਦਾਸਨੁ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਨੂੰ ।
ਨਾ ਰਿਵਾਜੈ ਦਰੋਹਾਇਲ ਨ ਦਰਿਯਾਇ ਨ ਸਾਹਿਲੁ ।
ਨਾ ਯੋਮਣੁ ਸੇਰੀਅੰ ਉਸ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟਾ ਨ ਦਰਿਆ ਤੇ ਕੋਢੇ ।
ਸਾਈ ਹਰ ਜਾ ਜਾਤ ਦਿਸਦਾ, ਖੁਲੇ ਬਰ ਦੋਦਾਰੇ — ਸੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ॥
ਨਾ ਭੀ ਪੰਥੁ ਯੋਗ ਵਿਚ ਨ ਕੋਈ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ, ਨਹੀਂ ਅੰਧਾਰੇ ।
(ਗਜਲ ੩ ਭਾ: ਨੰ: ਲਾ:)

ਉਹ ਜੋ ਅਜ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇਸਤ ਦਰ ਹਰ ਜਾ ਕਿ ਮੋਬੀਨਮ ॥

ਜਦੋਂ ਦਸਾ ਕਰੀ ਸਵਾ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਗਤ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਵਿਚ ਹਰ ਜਾ ਰਿ
ਜਿਹ ਵਿਚਾਏ ਨ ਦਰਦਾ ॥

ਬੁਢਾ ਹੋਇਰ ਬੁਢਾ ਦਾਸੁ ਬੋਧੀ ਦੋਦਾਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਦੁਨੀਆਇ ਅਹਲਿਲਹਾ ॥

ਜਿਸ ਦਾ ਦਸ ਮੇ ‘ਗੋਯਾ’ (ਤੂੰ) ਕਿਥੇ ਛੱਡ ਜਾਵਾਂ। ਏਸ ਦੁਨੀਆਇ

ਜਿਥੇ ਦੇਖਾਂ ਤਿਥੇ ਸਾਈਂ ਗੈਰ ਨ ਕੋਈ ਦਿਸਦਾ, ਪੂਰਾ
ਜਿਸ ਦਾ ਦਸ ਮੇ ‘ਗੋਯਾ’ (ਤੂੰ) ਕਿਥੇ ਛੱਡ ਜਾਵਾਂ। ਏਸ ਦੁਨੀਆਇ

ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

(ਗਾਵੇ ਕੇ ਗਾਵੇ ਵਡਿਆਈਆ ਚਾਰ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਣ ਸਤ ਸੰਤਖਾਇ ਦੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਗਾਇਆ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਹੋਈ। ਯਥਾ: “ਧਾ ੧੨ ਭਾਗ ਤਿਨਾ ਸਾਧ ਜਨਾ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਗਾਇ
ਨਾੀ ਜਨ ਬਣਤਿਆ ॥ (ਅੰਗ ੬੪੯)

ਹਰ ਰਸਾਨੇ ਗਾਇ ਹਰ ਅਮਰ ਅਦਬ ॥

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਰਾਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਆਇਆ ਦੇ ਅਦਬ (ਨਿਮ੍ਰਤਾ) ।

ਮੇ ਚਾਇਲ ਯਾਦ ਖੁਦਾਇ ਹਮ ਬਲਬ ॥

ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੀ ਯਾਦ ਆਵੇ ਯਾਦ, ਮੇ ਸਲਾ ਤ ਵੀ

ਅਦਬ ਜਿਸ ਸੰਤਗੁਰੂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਯਾਦ ਗਾਤ ਰਸਾਨੇ, ਯਾ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ।

ਦਿਲ ਵਿਚ ਜਿਕਰ ਸਾਈਂ ਦਾ ਕਰਦੇ ਜਪਦੇ ਨਾਮ ਜਬਾਨੀ, ਰਹਿਨ ਧਿਆਨੀ ।

(ਗਜਲ ਪਵੀਂ ਭਾ: ਨੰ: ਲਾ: ਜੀ)

(ਵਡਿਆਈਆ ਚਾਰ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਚਾਰ) ਸੰਸਾਰ ਵਡਿਆਈਆਂ ਦੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਗਾਇਆ ਕੀਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ।
ਯਥਾ:—“ਸਭਿ ਸਤ ਸਭਿ ਤਪ ਸਭਿ ਚੈਕਿਆਈਆ ॥

ਸਿਧਾ ਪੁਰਖਾ ਕੀਆ ਵਡਿਆਈਆ ॥

ਤੂਧੁ ਵਿਣ ਸਿਧੀ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਈਆ ॥”

(ਅੰਗ ੯)

“ਹਰਿ ਭਗਤਾ ਦੇਇ ਵਡਿਆਈ ਗਰੀਬ ਅਨਾਥਿਆ ॥” (ਅੰਗ ੯੦)

“ਹਰਿ ਆਪਣੀ ਭਗਤਿ ਕਰਾਇ ਵਡਿਆਈ ਵਖਾਲੀਅਨ ।” (ਅੰਗ ੯੦)

(ਗਾਵੇ ਕੇ ਵਡਿਆਈ ਵਿਖਮ ਵੀਚਾਰ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਵਿਖਮ) ਬਠਨ

ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਵੀਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਗਾਇਆ ਕੀਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਉਹ ਵੀਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ।

(ਗਾਵੇ ਕੇ ਸਾਜਿ ਕਰੇ ਤਨੁ ਖੋਹ) ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ

ਸਾਜਨਾ ਕਰਕੇ ਤਨ ਦੇ ਅਭਿਆਨ ਨੂੰ (ਖੋਹ) ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗਾਇਆ,

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ।

ਜਿਵੇਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਜੋ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਰਹਿਤਵਾਨ, ਨਾਮ ਰਸਾਇ, ਬਾਣੀ ਦੇ ਨਿਤਨਮੀ, ਜਮੀ, ਸਤੀ,

ਪ੍ਰਾਪੀ, ਸਰਬੀਰ, ਬਾਦਨ, ਧੀਰਜਧਾਰੀ, ਪਰਉਪਕਾਰੀ, ਧਰਮ ਦੀ ਖਤੀ

ਦੀ ਉਹ ਕਰਕੇ ਵਡੇ ਕੇ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ, ਪੰਥ ਦੇ ਹਰ ਹਕਮ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨ

ਵਾਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਨਗਰ ਪਿੰਡ ਪੂਰਲੇ ਭਿਖੀ ਵਿੱਠੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਿਲਾ

[illegible][illegible]

ਸਮੇਂ ਵੀ ਪ੍ਰਸਸੰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜ ਲਿਆ। ਉਹ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੀ।
 ਦੂਜੇ ਹੋਰ ਵਾਸਤੇ ਗਏ। ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਉਪਰ ਜਿੰਨਾ ਨੇ ਪਰ ਕਾਸਿਆ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸਿਧਾ।
 (ਗਾਏ ਕੇ ਜੀਅ ਲੈ ਫਿਰਿ ਦੇ) ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ
 ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਗਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੀ
 ਭਾਵ ਕੰਠ ਕੇ ਫੜ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਦੇਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੀ
 ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਨਾਥ ਨੇ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਵਨਾਥ ਜੋ ਸੰਗਠਾ ਦੀਪ ਦਾ

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ
ਜਿਵੇਂ ਮਛਿੰਦਰ ਨਾਥ ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਵਨਾਥ ਜੋ ਸੰਗਲਾ ਦੀਪ ਦਾ
ਜਾਸ ਸਾ ਅਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਾਂਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸਦੇ
ਪਿਤਾ "ਅਮਰੂ" ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਨੇ ਜਦੋਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮਛਿੰਦਰ ਨਾਥ ਪਰ
ਗੱਲਿਆਂ ਪੜ੍ਹਨ "ਸ਼ਰੀ" ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਨੇ
ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਨਤਾ ਵਿਚ ਲਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਨੇ
ਸਾਡੇ ਰਾਜਾ ਵਜੋਂ ਕਿ ਛਾਪ ਸਾਡੇ ਪੁਨ ਕੱਢੀ, "ਜਾਗ ਮਛਿੰਦਰ ਗੋਰਖ ਅਤੇ"
ਇਸ ਉਸ ਦੀ ਦਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਦਿਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼
ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਗੱਲ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਸੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਸੁਭਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੧॥ ਸੁਣਿ ਮਛਿੰਦਰ
ਸੁਭਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੧॥ ਸੁਣਿ ਮਛਿੰਦਰ
ਸੁਭਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੧॥ ਸੁਣਿ ਮਛਿੰਦਰ

ਸਾਥ ਮਾਧਿਅਮ ਅਥਿਧ ਨੀਸਾਦੀ ॥ (ਅੰਗ ੮੭੭)

ਮੇਂ ਪਰਛਾਇਆ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸਿੱਧੀ ਵਾਸਤੇ ਜਿੰਨਾ ਨੇ ਕਾਇਆ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ
ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਕਲਿਆਣ ਕੁਰੂ ਹੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ
ਕਮਾ ਕਰੀ ਹੈ

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਪੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਪਾਪੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਉਹੀ ਪਾਪੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਪੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ :- "ਤੰ ਸਾਹੀ ਸੂਰਿ ॥ ਨਿਜ ਆਤਮੈ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ ॥" (ਅੰਗ ੬੫੭)

“ਜਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਹਾਥ ਪੈ ਨੇਰੈ ਸਹਜੇ ਹੋਇ ਸੁ ਹੋਇ ॥” (ਅੰਗ ੬੫੭)
 “ਦੁਰਿ ਨ ਨੇਰੈ ਸਭ ਕੈ ਸੰਗਾ ॥” (ਅੰਗ ੨੩੬)

ਪਰ ਕੁਜਾ ਦੀਦੇਮ ਅਨੁਵਾਰੇ ਖਦਾ ॥

ਹਰ ਥਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਨੂਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਦਾ।

ਬਸਕਿ ਅੰਚ ਸੁਹਬਤ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਸੁਦ ਜਲਸ ॥

ਗੱਲ ਕੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸੰਗਤ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵਿਚ (ਮੈਂ) ਪਿਆ ਹਾਂ ਰਬ ।

ਜਿਤ ਵਲ ਦੇਖਾ ਨੂਹ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਾਇ ਨ ਕਾਈ ਖਾਲੀ ਬਹੁਤ ਮੰਝਾਲੀ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ ਨਜ਼ਰ ਨਿਰ ਲੀ ਸੰਤ ਵਾਲੀ।

(ਗਜ਼ਲ ਪਦੀਂ ਭਾ: ਨੰ: ਲਾਲ ਜੀ)

(ਗਾਵੀ ਕੋ ਵੱਖ ਹਾਇਰਾ ਹੁਦੂਰਿ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ (ਹਾਇਰਾ) ਨੇੜੇ

ਉਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਵੇਖ ਲਿਆ ਸੀ।

ਯਥਾ:- 'ਕਾਸ਼ਿ ਧਤਰਾ ਕੋਪਿਤਿ ਰਿਸਾਇ ॥

੩੪ ਲਾਖਨਹਾਰੇ ਮੋਹਿ ਬੁਝਾਇ ॥

ਪ੍ਰਭੁ ਬੋਝ ਤੇ ਨਿਕਸੇ ਕੈ ਬਿਸਥਾਨ ॥ ਹਰਨਾਮਸੁ ਛੇਦਿਓ ਨਖ ਬਿਦਾਰ ॥

(ਅੰਗ ੧੧੯੪ ਬੰਸਿਤ ਭਗਤ ਬਾਣੀ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ: -ਫਰ ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਤਨਿਆਂ ਦੇ ਕਥਨ

ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਤੋਟਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ।

ਓੜਤ-(ਕਬਰਾਂ ਕੱਖੀ ਨਾ ਆਵੇ ਤੋਂ:ਟ)ਓ ਸਿਧੇ ! ਪ੍ਰਮਸ਼ਰ ਦੀ ਕਬਰਾਂ ਦਾ ਕਬਰ

[illegible]

॥ ਚਉਥੀ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ॥

ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬੁ, ਸਾਚੁ ਨਾਇ; ਭਾਖਿਆ ਭਾਉ ਅਪਾਰ ॥
ਆਖਹਿ, ਮੰਗਹਿ, ਦੇਹਿ ਦੇਹਿ; ਦਾਤਿ ਕਰੇ ਦਾਤਾਰੁ ॥
ਫੇਰਿ, ਕਿ ਅਗੈ ਰਖੀਐ; ਜਿਤੁ ਦਿਸੈ ਦਰਬਾਰੁ ॥
ਮੁਹੇ, ਕਿ ਬੋਲਣੁ ਬੋਲੀਐ; ਜਿਤੁ ਸੁਣਿ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ; ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ ॥
ਕਰਮੀ ਆਵੈ ਕਪੜਾ; ਨਦਰੀ ਮੋਖੁ ਦੁਆਰੁ ॥
ਨਾਨਕ, ਏਵੇ ਜਾਣੀਐ; ਸਭੁ ਆਪੇ ਸਚਿਆਰੁ ॥ ੪ ॥

੧ ਪ੍ਰਸ਼ਨ.-ਸਿੰਧਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜਿਵੇਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰਾਖੂ, ਪ੍ਰਿਥੂ, ਮਾਨਧਾਤਾ, ਦਲੀਪ ਆਦਿਕ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜਸਚੁਕ ਹਨ, ਕਈ ਹੁਣ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਣਗੇ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ੋਸਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਮਾਂ ਵਿਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੋਣਾ ਹੈ ? ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ੋਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਮਿਟ ਚੁਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਉਤਰ:-ਤਾਂ ਸੁਣਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਿੱਧਾਂ ਦੇ ਪਰਥਾਇ
ਉਂਝੀ ਬਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹੋ ਸਿੱਧੇ! ਉਹ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਰਗਾ
ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਫ਼ ਅਸੀਂ ਵਸਦੇ ਹਾਂ :-

ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬ:—ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ (ਸਾਚਾ) ਸਚਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਯਥਾ:—

“ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥ ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥”

‘ਕਾਇਮੁ ਦਾਇਮੁ ਸਦਾ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ॥’ (ਅੰਗ ੩੪੫)

‘ਦੀਗਰੋ ਰਾ ਅਜ਼ ਕੁਜ਼ਾ ਆਰੇਮ ਮਾ।’

ਦਸਦ ਨੂੰ 'ਕਾਥ' ਲਿਖਾਇਕਿ ਅਸੀਂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ :- ੧ ਮਾਥਾ ਜਨਮ ਭੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ

ਵੇਲਾ ਹੈ ਦਸ ਸਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮਾਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮਾਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮਾਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ।

ਕੋਥੇ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਕੀ ਮਹੀ ਸਨੀਆਂ ਅੰਗ ੧੨੧

ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਮਾਥਾ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ
ਇਸ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਕੁਝ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅਨੰਤ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇ
ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮਾਥਾ

ਮਾਥਾ ਅਵਸਥਾ ਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ
ਕਦੇ ਸਾਰ ਕੇ ਰਨ ਕੇ ਰਨ ਅਵਸਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਅਵਸਥਾ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਨਿਆਈ
ਕਦੇ ਵਿਚ ਕਰ ਚੁਕਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮੰਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ ਹੈ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਕਲਮਗ ਦਾ ਸਮਾ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੈ

ਮਾਥਾ - ਸਮਾਜੀ ਰੂਪ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਲਿਜਗ ਉੱਤੇ ਮੇਰਾ ਮਾਥਾ। (ਅੰਗ ੪੦੬)

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਸਮਾਜੀ ਦੁਆਪਰਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਚਾਰ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਕਲਿ ਕਲ ਨਾਮ ਅਧਾਰ। (ਅੰਗ ੩੪੬)

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ, ਸਿਧ ਨਾਮ ਬਵਹ ਬਵਹ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ। (ਅੰਗ ੧੧੮੫)

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ। (ਅੰਗ ੧੪੭)

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ। (ਅੰਗ ੩੦੦)

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ। (ਅੰਗ ੧੩੧੮)

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ। (ਅੰਗ ੧੪੮)

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ। (ਅੰਗ ੬੧੮)

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ। (ਵਾਰ ੪੧੮ ਪਉੜੀ ੧)

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ। (ਅੰਗ ੧੩੭)

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ। (ਅੰਗ ੬੨੪)

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ। (ਅੰਗ ੧੦)

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ। (ਅੰਗ ੬੭੪)

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ ਮਾਥਾ।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

(ਜਿਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦਰਬਾਰ) ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸੋਚਣ ਦਿਸ ਪਵੇ। ਪਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਵਡਿਆਈ) ਸਰੂਪ ਦੀਆਂ ਗਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤੇ ਦਾ ਸੋਧਨ ਕਰਾ ਕੇ, ਜਦੋਂ ਜੀਸ ਦੀ ਸੋਧ ਕਰ ਕੇ, ਜੀਵ ਦੀ ਅਲਪਗਤਾ ਖਟ ਵਿਕਾਰ ਛਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਭੇਦ ਸਰਬਗਤ ਛੱਡ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਾਚ ਅਰਥ ਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਾ ਕੇ ਲਖ ਅਰਥ ਵਿਚ ਇਕਤਾ ਕਰ ਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਸਤ ਚੇਤਨ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸਿਖ ਤਾਈਂ ਬਖਸ਼ਦ ਹਨ।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਉਸਦੇ ਤਾਈਂ (ਆਪਣੇ) ਪਾਰਾਵਾਰ ਤੇ ਗਤਤ ਪਰੋਸਨ ਦਾ (ਭਉ) ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਕੇ (ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ) ਉਹ ਸਿਖ ਸਿਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਆਪਣਾ ਆਰਮਾ ਸਰੂਪ (ਸਰੂ ਆਪ ਸਚਿਆਰ) ਵਿਚ ਵਾਹਨ ਪ੍ਰਸਿਦ ਸਵਿਆ ਵਿਚ (ਸਚ) ਸਚਾ (ਆਪ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਰਥ :- (ਦੂਸਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅੰਨਵੈ ਕਰਕੇ) ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕੇਸਾ ਹੈ। (ਸਾਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਰਾ) ਉਹੀ ਕਾਲ ਅਥਾਹੁ ਸਤ੍ਰੇ, ਨਾਸ ਨਹਿ ਸਾਹ ਹੈ। (ਸਾਹਿਬ) ਮਾਇਆ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੁਆਰਾ (ਮਾਇਆ ਮਥਲ ਹੋਰ ਸਾਹਿਬ) (ਸਾਹਿਬ) ਮਾਲਕ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਕੀ ਹੈ ?
ਜਵਾਬ :- (ਸਾਹ ਨਾਹਿ) ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਹੈ।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

(ਜਿਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦਰਬਾਰ) ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸੋਚਣ ਦਿਸ ਪਵੇ। ਪਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਵਡਿਆਈ) ਸਰੂਪ ਦੀਆਂ ਗਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤੇ ਦਾ ਸੋਧਨ ਕਰਾ ਕੇ, ਜਦੋਂ ਜੀਸ ਦੀ ਸੋਧ ਕਰ ਕੇ, ਜੀਵ ਦੀ ਅਲਪਗਤਾ ਖਟ ਵਿਕਾਰ ਛਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਭੇਦ ਸਰਬਗਤ ਛੱਡ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਾਚ ਅਰਥ ਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਾ ਕੇ ਲਖ ਅਰਥ ਵਿਚ ਇਕਤਾ ਕਰ ਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਸਤ ਚੇਤਨ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸਿਖ ਤਾਈਂ ਬਖਸ਼ਦ ਹਨ।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਉਸਦੇ ਤਾਈਂ (ਆਪਣੇ) ਪਾਰਾਵਾਰ ਤੇ ਗਤਤ ਪਰੋਸਨ ਦਾ (ਭਉ) ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਕੇ (ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ) ਉਹ ਸਿਖ ਸਿਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਆਪਣਾ ਆਰਮਾ ਸਰੂਪ (ਸਰੂ ਆਪ ਸਚਿਆਰ) ਵਿਚ ਵਾਹਨ ਪ੍ਰਸਿਦ ਸਵਿਆ ਵਿਚ (ਸਚ) ਸਚਾ (ਆਪ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਰਥ :- (ਦੂਸਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅੰਨਵੈ ਕਰਕੇ) ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕੇਸਾ ਹੈ। (ਸਾਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਰਾ) ਉਹੀ ਕਾਲ ਅਥਾਹੁ ਸਤ੍ਰੇ, ਨਾਸ ਨਹਿ ਸਾਹ ਹੈ। (ਸਾਹਿਬ) ਮਾਇਆ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੁਆਰਾ (ਮਾਇਆ ਮਥਲ ਹੋਰ ਸਾਹਿਬ) (ਸਾਹਿਬ) ਮਾਲਕ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਕੀ ਹੈ ?
ਜਵਾਬ :- (ਸਾਹ ਨਾਹਿ) ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਹੈ।

ਮਨੀਓ ਉਦਾ ਮਨ ਵਿਚ ਦੀ ਪੁਰਸ਼ ਮਾਈਓ ਦੇਣ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੁਰਸ਼
ਲਗਾ ਜਾਵਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਸਿਮਰਨ ਕਰੀਓ ਜਾਂ ਸਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀਓ ਤਾਂ ਆਪਣੇ
ਮਨ ਨੂੰ ਵੀ ਮਨ ਦੇ ਸਹਾਇਆ ਪਾਏ ਭੀ ਸਫਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਨ ਵਿਚਾਗੇ
ਮਾਈਓ, ਇਹ :-

ਪੁਸ਼ਟ :- 'ਮਨ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਿਸ ਜਾਵੇ ਨਾ ਭਲਾ ਕੀ ਹੋਵੇ ?'

ਦੁਖ ਪਰਹਰਿ ਸੁਖ ਘਰਿ ਲੈ ਜਾਇ : 'ਹੋ ਸਿਧੋ ! ਦੇਖ ਸਿਧ !

ਦੁਖ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮਨ ਅੰਦਰ ਪਰਹਰਿ ਹਨ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਮਨ ਅੰਦਰ ਸੁਖ ਹਨ ਤਾਂ

ਲੋਕ ਪੁਲਕ ਉਠ ਪਾਏ ਵਿਚ (ਜੀਵ) ਸਾਈਓ ?

ਪੁਸ਼ਟ :- 'ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਸਾਈਓ ਕਿਸ ਪੁਰਾਣ ?'

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਦੋ : 'ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ (ਨਾਦ) ਸਬਦ ਉਪਦੇਸ਼ ਲਿਆ

ਗਈਓ ?'

ਪੁਸ਼ਟ :- 'ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਵੇਦ ਕੀ ਹੋਇਓ ?'

ਉਤਰ :- **ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੇਦੀ :** 'ਹੋ ਸਿਧੋ ! (ਗੁਰਮੁਖਿ) (ਗੁਰ

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ (ਮੁਖਿ) ਮਖ ਵਿਚ ਹੀ (ਵੇਦ) ਵੇਦ ਹਨ ।

ਪੁਸ਼ਟ :- 'ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵੇਦ ਦੇ ਮੁਖ ਵਿਚੋਂ

ਵੇਦ ਨਿਕਲੇ ਹਨ ? ਆਪ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਮਖ ਵਿਚ ਦਸਦੇ ਹੋ ?'

ਉਤਰ :- ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ : 'ਹੋ ਸਿਧੋ !

ਸਾਹਿਬ ਮਖੀ ਪੁਰਸ਼ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ (ਗੁਰ) ਗੁਰੂ ਸਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਪੁਰਸ਼ ਹੀ ਸਭ ਮਹਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ । ਅੰਤ ਹੋ

ਇਹ ਪੁਰਸ਼ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਪੁਰਸ਼

ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਣ ।

ਪੁਸ਼ਟ :- 'ਇਹ ਵੇਦ ਦੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਰੂ ਭਾਸਿਆ ।' (ਅੰਗ ੧੦੮)

ਪੁਸ਼ਟ :- 'ਦੇਖ ਹੋ ਗੁਰੂਬ ਨਿਵਾਸ ਜੀ ! ਸਤਿਗੁਰੂ (ਪੁਰਸ਼) ਦਾ ਸਾਹਿਬ

ਸਾਹਿਬ, ਆਪ ਜੀ, ਪਾਠ ਕਰੋ ਦਸੋ ਜੀ ?'

ਉਤਰ :- 'ਹੋ ਸਿਧੋ ! ਉਹ (ਈਸਰ) ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦਾ ਵੀ ਨਾਮ

ਸਾਹਿਬ (ਰਾਮ) ਪੁਰਖ ਦੀ (ਰਖ) ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ

ਰਾਮ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਰਮਾ ਦੀ ਗਾਥੀ
ਰਾਮ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਰਮਾ ਦੀ ਗਾਥੀ
ਮਾਯਾ ਪੁਰਸ਼ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਰਮਾ ਦੀ ਗਾਥੀ
ਬੁਧਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਰਮਾ ਦੀ ਗਾਥੀ
ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਰਮਾ ਦੀ ਗਾਥੀ

ਮਨੀਓ 'ਮਨ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਿਸ ਜਾਵੇ ਨਾ ਭਲਾ ਕੀ ਹੋਵੇ ?'

ਪੁਸ਼ਟ :- 'ਮਨ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਿਸ ਜਾਵੇ ਨਾ ਭਲਾ ਕੀ ਹੋਵੇ ?'

ਸਾਹਿਬਾ ਦਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹੈ

ਪੁਸ਼ਟ :- 'ਕੀ ਸਮੇਂ ਨਿਰੰਕਾਰ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ, ਸ਼ਿਵ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਬ੍ਰਹਮ

ਨਾਮ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ?'

ਉਤਰ :- 'ਹੋ ਸਿਧੋ ! ਗੁਰੂ ਹੀ ਸੰਗ ਸ਼ਿਵ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਹੀ ਸੰਗ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਹੈ,

ਗੁਰੂ ਹੀ ਸੰਗ ਬ੍ਰਹਮ, ਗੁਰੂ ਹੀ ਸੰਗ ਪਾਰਬਤੀ, ਲੱਛਮੀ, ਸਰਸਵਤੀ

ਅਭਵਾ :- (ਗੁਰੂ ਈਸਰ) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਸ਼ਿਵ ਹੀ ਸੰਘਾਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਸਿਖਾ ਦੇ ਬਿਕਾਸ ਦਾ ਸੰਘਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਲਬ ਲੇਖ ਕਾਮੁ ਕੁੰਧ ਮਹੁ ਮਾਰਿ ਕਛੁ ਤੁਧੁ ਸਪਰਵਾ ਰਆ । (ਅੰਗ ੬੬੮)

(ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ) (ਗੁਰੂ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ (ਗੁਰੂ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੀ (ਰਖ) ਰੱਖਿਆ

ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਸ਼ਿਵ ਦੀ

ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿਖਾ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦੀ ਅਤੇ

ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਆਦਿ ਸੁਭ ਗਣਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਬਰਮਾ ਗੁਰੂ) (ਗੁਰੂ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ।

ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੁਭ ਗਣ

ਵੇਂ ਗ ਬਿਬੇਕ ਬਟ ਸੇਪਤੀ ਮੇਖ ਸਿਫਾ ਅੰਤ ਸੁਵਟ, ਮੰਨਣ, ਨਿਧਿਆਸਟ

ਆਦਿ ਸਿਖਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਪਾਰਬਤੀ ਮਾਈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਾਰਬਤੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ।

ਪਾਰਬਤੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਅਭੇਦ ਸੀ, ਪਹਿਲ ਜਨਮ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਸਤੀ

ਸੀ। ਦਹ ਦੱਫ ਪਰਜਾਪਤ ਦੀ ਪੁਤਰੀ ਸੀ। ਸਦਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਸ਼ੀਤ

ਅਰਥ ੨ :- ਸਿਖ ਪ੍ਰਤੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ

ਜੋ ਸਿਖ ! ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸਿਦਾ ਦਾ ਸਰੂਪ ਐਸਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ (ਬਾਪਿਆ ਨਾਮ ਨਿ) ਕਿਸੇ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਕੇ, ਬਣੀ ਉਹ ਭੋ- ਮੀ ਵਾਕ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਚਾਰ ਭਾਗ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਵਲੋਂ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ, ਸਥਾਪਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

‘ਧਿਆਨ ਮੈਂ ਨ ਆਵੇ ਤਾਂ ਕੋ ਧਿਆਨ ਕੀਜੈ ਧਿਆਮੀਅੰ’
(ਦਸਮ ਅੰਗ ੧੩੨)

‘ਸਿਹ ਰੋਥ ਰੰਗ ਨ ਰੂਪ ॥ ਸੋ ਜਾਨੀਐ ਸਮਰੂਪ ॥’

ਉਹ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ‘ਸਮ’ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਕਰਕੇ ਮੁਨੀਮਾਨ ਪਦਾਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਕਾਰਜ ਦੀ, ਸੋਹ ਦੀ, ਜਾਂ ਪੱਥਰ ਦੀ ਸਮਾਨੀ ਅਦਿ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਉਕਰੀ ਹੋਈ ਸੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਾਪਿਆ ਹੋਇਆ, ਬਾਪਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(ਕੀਤਾ ਨ ਹੋਇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਲਪਨਾ ਕਰਕੇ ਕਿ ਗਣੇਸ਼ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਹੈ, ਆਦਮੀ ਦੇ ਧੜ ਤੇ ਹਾਥੀ ਦਾ ਸਿਰ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਾਂ ਕੋਝਾ ਨਦੀ ਦਾ ਪੱਥਰ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਿਹਾ ਰਾਖਸ਼ਣੀ ਨੇ ਸਤ ਤੋੜਨ ਤੋਂ ਸਤਾਧ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਪੱਥਰ ਬਣੇ। ਉਦੋਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰਾ ਨਦੀ ਦਾ ਪੱਥਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਕਾਲ ਪੱਥਰ ਵਿੱਚ ਚਿੱਟੀ ਜਿਹੀ ਧਾਰ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਸਿਆਮ ਮੂਰਤਿ, ਬਤੁਰ ਕੁਝ ਕਲਪਨਾ ਕਰਕੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਉਪਾਸਨਾ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਕਣੀ ਅਰਥ :- ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਮੈਂ ਬ੍ਰਹਮ ਹਾਂ। ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਨ ਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ ਆਦਮੀ ਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਅਹੰਕਾਰ ਉਪਾਸਨਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਸ਼ੁਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਅਥਵਾ :- (ਕੀਤਾ ਨ ਹੋਇ) ਸਾਧਨਾ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋ- ਹੋਇਆ ਸਮਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਥਵਾ :- ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਬਨਾ ਉਹ ‘ਕਸੇ ਪਾਸੇ’ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸਰੂਪ ਹੈ ॥
ਉਹ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ‘ਸਮ’ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਕੇ, ਬਣੀ ਉਹ ਭੋ- ਮੀ ਵਾਕ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਚਾਰ ਭਾਗ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਵਲੋਂ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ, ਸਥਾਪਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

‘ਧਿਆਨ ਮੈਂ ਨ ਆਵੇ ਤਾਂ ਕੋ ਧਿਆਨ ਕੀਜੈ ਧਿਆਮੀਅੰ’
(ਦਸਮ ਅੰਗ ੧੩੨)

ਉਹ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ‘ਸਮ’ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਕਰਕੇ ਮੁਨੀਮਾਨ ਪਦਾਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਕਾਰਜ ਦੀ, ਸੋਹ ਦੀ, ਜਾਂ ਪੱਥਰ ਦੀ ਸਮਾਨੀ ਅਦਿ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਉਕਰੀ ਹੋਈ ਸੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਾਪਿਆ ਹੋਇਆ, ਬਾਪਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅਥਵਾ :- (ਆਪੇ ਆਪਿ ਨਿਰੰਜਨ ਸੋਇ) (ਸੋਇ, ਉਹ (ਆਪੇ ਆਪਿ) ਆਪਣਾ ਆਪ ਰੂਪ ਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰੂਪ ਹੈ। ‘ਆਪ’ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਅੰਤਰਿਕਸ਼ਣਾਂ ਦਾ ਸਾਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਤੇ (ਆਪਿ) ਆਪੇ ਹੀ ਅਵੇਤ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਨਿਰੰਜਨ) ਸੁਧ ਸਰੂਪ ਬਿਰਾਜ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਆ ਤਿਨਿ ਪਾਇਆ ਮਾਨੁ :- (ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਆ) ਜੋ ਗੁਰਸਿਖ ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਦਾ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਭਾਵ ਚਿੰਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਜਿਨਿ ਪਾਇਆ ਮਾਨ) ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਸੇ (ਮਾਨ) ਸੇਵਾ ਦਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਵਾ :- (ਮਾਨੁ) ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਵਾ :- (ਪਾਇਆ ਮਾਨੁ) ਪਾਇਆ ਮਾਨ, ਮਾਣ ਤੇ ਰਹਿਤ, ਨਿਰੰਗਾਰ ਪੁਣਾ ਭਾਵ ਨਿਰਮਾਣਤਾ, ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਨੂੰ (ਪਾਇ) ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਵਾ :- ਮਾਨ ਸੋ ਬਟ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾ ਬਿਹੀ ਪੰਥ ਕਰਕੇ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬਟ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਵਾਲੇ।

੧ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨੂੰ ਸਤਿ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਕਥਾ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹੋ ਸੰਦੇਹ ਹੈ ‘ਜੇਹੂ ਵਿਸ ਸਸਾਰੁ ਰੂਮ ਦੇਖਦੇ ਦਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੈ ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ’
(ਅੰਗ ੯੨੨)

1. $\frac{1}{x^2} = x^{-2}$
 $\frac{d}{dx} x^{-2} = -2x^{-3} = -\frac{2}{x^3}$
 $\frac{d}{dx} \frac{1}{x^2} = -\frac{2}{x^3}$
 2. $\frac{1}{x^3} = x^{-3}$
 $\frac{d}{dx} x^{-3} = -3x^{-4} = -\frac{3}{x^4}$
 $\frac{d}{dx} \frac{1}{x^3} = -\frac{3}{x^4}$
 3. $\frac{1}{x^4} = x^{-4}$
 $\frac{d}{dx} x^{-4} = -4x^{-5} = -\frac{4}{x^5}$
 $\frac{d}{dx} \frac{1}{x^4} = -\frac{4}{x^5}$
 4. $\frac{1}{x^5} = x^{-5}$
 $\frac{d}{dx} x^{-5} = -5x^{-6} = -\frac{5}{x^6}$
 $\frac{d}{dx} \frac{1}{x^5} = -\frac{5}{x^6}$
 5. $\frac{1}{x^6} = x^{-6}$
 $\frac{d}{dx} x^{-6} = -6x^{-7} = -\frac{6}{x^7}$
 $\frac{d}{dx} \frac{1}{x^6} = -\frac{6}{x^7}$
 6. $\frac{1}{x^7} = x^{-7}$
 $\frac{d}{dx} x^{-7} = -7x^{-8} = -\frac{7}{x^8}$
 $\frac{d}{dx} \frac{1}{x^7} = -\frac{7}{x^8}$
 7. $\frac{1}{x^8} = x^{-8}$
 $\frac{d}{dx} x^{-8} = -8x^{-9} = -\frac{8}{x^9}$
 $\frac{d}{dx} \frac{1}{x^8} = -\frac{8}{x^9}$
 8. $\frac{1}{x^9} = x^{-9}$
 $\frac{d}{dx} x^{-9} = -9x^{-10} = -\frac{9}{x^{10}}$
 $\frac{d}{dx} \frac{1}{x^9} = -\frac{9}{x^{10}}$
 9. $\frac{1}{x^{10}} = x^{-10}$
 $\frac{d}{dx} x^{-10} = -10x^{-11} = -\frac{10}{x^{11}}$
 $\frac{d}{dx} \frac{1}{x^{10}} = -\frac{10}{x^{11}}$

$\frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m v^2 + U(r) \right) = \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m v^2 \right) + \frac{d}{dt} U(r)$

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

[illegible]

ਪਸ ਤੇਸੇ ਓਦਿ ਨਰਾ ॥ (ਅੰਗ ੧੧੬੩)

$$f_{\mu\nu} = \partial_\mu A_\nu - \partial_\nu A_\mu$$
$$x^2 + y^2 = 1 \quad \text{and} \quad x^2 + y^2 = 4$$

•

[illegible]

ਪਰਮ ਨਾਮ ਵਾਨ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਂਗੀ ਹੋਵਾਂਗਾ।
(ਦੀਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ੀ ਤੇ ਭਾ. ਗਾ.)
ਮੇਰੇ (ਰਾਜੀਸ਼, ਚਾਤੇ) ਕਰੀਬ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਂਗੀ ਤੇ
ਨਾਮ ਸੁਣ ਕਰੀਬ, (ਮਨ) ਮੰਨ ਕਰੀਬ (ਰਾਜੀਸ਼)
ਪਰਮ :- ਤੇਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਫਲ ਕੀ ਪੁੱਛ ਤੇਰਾ ਹੈ? ਪੁੱਛ ਕਰੇ ਸ਼ਰਧਾਂਗੀ
ਉਹ :- (ਪਰ ਪਰਮ ਨੇ ਸ਼ਰਧਾਂਗੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ)

[illegible]

ਪੰਨੀ ਵਾਲਾ ਤੇ ਸਾਧਨ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ? ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਿਆਨ ਦੀ

ਓਹ ਸੁਣੇ - ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਮਖ ਸੁਣ ! (ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਦੇ) ਓਹ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੀ ਤਾਂ (ਨਾਦੇ) ਸਬਦਾ ਜਾ
ਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਮਨ ਜੋ ਵਸ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ (ਟਿਕਾਉਣ ਵਾਸਤੇ) ਜਦੋਂ
ਕੀਰਤਨ ਵਲੋਂ ਥਕ ਜਾਵੇ ਉਦੋਂ (ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੇਦੀ) (ਗੁਰਮੁਖਿ) ਮਖੀ ਗੁਰੂ
ਦੇਸੀ ਸਬਦ ਦੀ (ਜਾਂ) ਸਰੂਪ ਦੇ (ਵਦ) ਗਿਆਨ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰਦੇ
ਦੇ ਹਨ । ਜਦੋਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਤੇ ਜਥਾ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨੋਂ ਥਕ ਜਾਣ ਤਾਂ

ਉਸ ਵਲ ਗੁਰਮਤਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਮਨ ਨਿਤਿ ਰਹਿਆ
ਸਮਾਈ ਵਿਚ (ਸਮਾਈ) ਸਮਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ
ਗੁਰਮਤਿ ਨ ਮਨ ਨੁ ਵਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਗਿਆਨੁ ਧਿਆ : ਸਿਖਰੁ ਮਿਲੈ ਪੀ ਅਪਿਸ ਅਸਤੀ ।

(੨੧੮ ੧੩ ੫ ੩)

ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਸਰਪ ਗੀਤ ਗਾਵੇ। ਕੇ ਸਰਪ ਧਿਆਨ ਸਾਵੇ, ਜੀ ਗੁਰਮਤਿ
ਸਰਪ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦਾ ਹਨ ਜੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸਰਪ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰਮਤਿ ਨ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੁ ਵਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਗੁਰਮਤਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ, ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਮਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਸਾ
ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਕਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ
ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਅਗਿਆਨ ਹੈ ਅਥਵਾ :—ਜੀ ਗੁਰਮਤਿ
ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸਰਪ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੀ
ਬਿਤੀ ਜੋਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਵਿਚ ਸਮਾਇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਵਾ : (ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਇ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਦੇ (ਨਾਇ)
ਸਬਦ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰਮਤਿ ਨੇ ਸੁਣਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ (ਗੁਰਮਤਿ ਵੇਦੀ)
(ਗੁਰਮਤਿ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ) (ਵੇਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ) (ਗੁਰਮਤਿ ਰਹਿਆ)
ਸਮਾਈ ਮਖੀ ਰਾਜੇ ਸੇਵਾ ਮੇਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕਰਮਿਸ਼ ਦਾ ਚਿਤ ਸਮਾਇਆ
ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਥਵਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਏਕਤਾ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪਿਆ : ਗੁਰਮਤਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੁਖੀ ਹਨ।
ਦੁਆ : ਗੁਰਮਤਿ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ।
ਸੇਵਾ : (ਗੁਰਮਤਿ) ਮਖੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਚੇਤਨ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ।
ਸੇਵਾ ਜਾਣਾ ਆਖਾ ਨਾਹੀ) ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਸਦਾ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਪ੍ਰਸੰਸਾ : ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਪ ਕਬਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।
ਸੇਵਾ : ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮ ਜੀ) ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ! ਸਕੀ।
ਕਰਮ : ਕਰਮ ਨਾਮ ਜੀ) ਸਮਾਈ ਕਰਮੇ ਸ੍ਰੀਮ ਦਾ ਲਬਣ ਹੋ।
ਗੁਰਮਤਿ : ਗੁਰਮਤਿ ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ। (ਸ੍ਰੀਮ)
ਗੁਰਮਤਿ : ਗੁਰਮਤਿ ਗੁਰਮਤਿ ਗੁਰਮਤਿ ਗੁਰਮਤਿ ਗੁਰਮਤਿ
ਦਾ ਅਰਥ : ਗੁਰਮਤਿ (ਗੁਰਮਤਿ) (ਗੁਰਮਤਿ) (ਗੁਰਮਤਿ) (ਗੁਰਮਤਿ)

ਦੀ ਹੈ। ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਅਰ ਸਮਝਾਇਤੀ ਹੈ।
ਸਕੀ ਜੀਅ ਕਾ ਇਕ ਦਾਤਾ, (ਸਕੀ) ਸਾਨਿਆ ਜੀਅ ਦਾ ਇਕ
ਅਰਥ ਸਰਪ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾਤਾ ਹੈ।
(ਸ ਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਮ) (ਸੇ ਮੇ) (ਸੇ) ਉਹ (ਸੇ) ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ
ਸ੍ਰੀਮਤਿ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਵਕਤ ਸਿਖ ਨੇ ਨਿਸਚਾ ਕੀਤਾ ਅਰ
ਸ੍ਰੀਮਤਿ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਰਪ ਹੈ।
ਗੁਰਮਤਿ : ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉਹ ਸਰਪ ਕਦੇ ਕੁਲ ਵੀ ਜਾਂਦਾ
ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੀਅ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਰਪ ਹੀ ਕਦੇ ਕੁਲ ਵੀ ਜਾਂਦਾ
ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਦਾ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਵਕਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਰਪ ਹੈ। ਹਰ

ਅਰਥ ਨੰਬਰ ੩ (ਅੰਨਵੈ)

(ਅਰਥ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ ਸਿਰਫ ਅੰਨਵੈ ਕਰਨਾ ਹੈ)
(ਨਾਨਕ ਗਾਵੀਐ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨ) (ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨ) ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। (ਗਾਵੀਐ ਸੁਣੀਐ ਮਨਿ ਰਖੀਐ ਭਾਉ) ਸਤਿਗੁਰੂ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਗਾਵੀਐ) ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਤਾਂ (ਸੁਣੀਐ) ਸੁਣ ਕਰੀਐ (ਮਨਿ) ਫੇਰ
ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ (ਰਖੀਐ) ਨਿਧਿਆਸਟ ਕਰੀਐ। ਫੇਰ (ਭਾਉ) ਗਿਆਨ ਦਾ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਬਾਪਿਆ
ਨ ਜਾਇ) ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਰਪ
ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। (ਆਪੇ ਆਪਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਸੋਇ) ਆਪਣਾ ਆਪ (ਨਿਰੰਜਨ)
ਸੁਧ ਸਰਪ ਹੈ। (ਸੋਇ) ਤੇ ਪਦ ਦਾ ਲਾਭ ਅਰਥ ਹੈ (ਜਿਨਿ ਸੋਇਆ ਤਿਨਿ
ਪਿਆ ਮਾ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦਾ ਸੁਣਨ, ਮੰਨਣ,
ਨਿਧਿਆਸਟ ਰੱਖ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ (ਮਾਨ) ਗਿਆਨ ਨੂੰ
ਪਿਆ ਹੈ। (ਦਬ ਪਰਹਰਿ ਸੁਖ ਪਰਿਲੇ ਜਾਇ) ਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਹੀ ਸਾਰੇ
ਦੁਖ ਦੀ ਨਿਵਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ। (ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਇ)
ਗੁਰਮਤਿ ਵੇਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ
ਹੋਈ ਹੈ ਇਹੀ ਸਬਦ ਹੈ ਜਿਸ (ਗੁਰਮਤਿ) ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ (ਵੇਦੀ) ਵੀਚਾਰਿਆ

ਉਸ ਵਲ (ਦਿਸ਼ਾ) ਦੀਆਂ ਸਮਾਪਤੀਆਂ ਗੁਣਨਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ
ਸਮਾਪਤੀ ਵਿਚ (ਸਮਾਪਤੀ) ਸਮਾਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 3 ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ
ਗੁਣਨਾਂ 2 ਮਾਤਰਾ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ।

• જિજ્ઞાસુ ઇચ્છતા હતા કે જેથી બધું જાણી શકાય તેમની માટે

(२) १७ ५० ३)

ਦਾ - (ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਗੀ - ਗਾਵੇ, ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਧਿਆਨ ਲਾਵੇ) ਮਾ ਗੁਣਸੰਮਿ
ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਮਾ ਗੁਣਸੰਮਿ ਸ਼ਰਧਾ, ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਹਨ।
ਧਿਸ਼ ਪਰਮਾਤਮਾ ਗੁਣਸੰਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ) ਗੁਰਮਖੀ ਦਾ ਮਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਸਰ
ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਕਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ
ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਰ ਗੁਰਮਖੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਹੈ। ਅਥਵਾ : ਜਾਂ ਗੁਰਮਖਿ
ਕੀਤਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਾਂ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਰੂਪ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ
ਬਿਨੀ ਮੰਤਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਵਿਚ ਸਮਾਇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਵਾ :-(ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਇ) ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖੋਂ ਜਾਣੇ (ਨਾਇ)
ਸਬਦ ਓਪਰਾਸ ਗੁਰਸਿਖ ਨੇ ਸੁਨਣਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ (ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੇਦੇ)
(ਗੁਰਮੁਖਿ) ਅਧਕਾਰੀ ਨੇ (ਵੇਦੇ) ਵੀਚਾਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ (ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਹਿਆ)
ਸਮਾਈ ਸੁਖੀ ਗੁਰੂ ਜੋ ਬਾਅਦ ਉਸ ਵਿਚ ਗੁਰਸਿਖ ਦੇ ਚਿਤ ਸਮਾਇਆ
ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਅਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਏਕਤਾ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭੂ, ਗਾਇਕ, ਸਿਨੇਮਾ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਮਾਧੀ ਹਨ।

ਸੂਚੀ : ਗੁਰਮਤਿ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਹੈ ।

ਅੰਤਰਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤਾ ਦੇ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ।

ਜੇ ਇਹ ਸਭਾ ਸਾਥ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਾਨਸਿਸ ਜੋ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਸਦੇ

ਸਭ ਸਰਪ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਬਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਪ ਕਥਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਰਦੇ ?

ਸਿ-੧ :- (ਕਿ ਹੋ ਕਥਨੁ ਨਾ ਜਾਈ) ਹੋ ਗੁਰਮਿਖ ! ਸਭਾਨੀ ਸਿ-੨

ਬਨਾ 'ਕੜਾ' ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਲਖਣਾਂ ਬਿਤੀ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਲਖਣ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਮਾਧਾ ਇਕ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ (ਗੁਰੀ) ਮਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ (ਇਕ)

ਛੇਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ

ਤੀਰਥ ਨਾਵਾ, ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵਾ; ਵਿਣੁ ਭਾਣੇ, ਕਿ
ਨਾਇ ਕਰੀ ॥ ਜੇਤੀ ਸਿਰਥਿ ਉਪਾਈ ਵੇਖਾ; ਵਿਣੁ
ਕਰਮਾ, ਕਿ ਮਿਲ ਲਈ ॥ ਮਤਿ ਵਿਚਿ ਰਤਨ
ਜਵਾਹਰ ਮਾਣਿਕ; ਜੇਇਕ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖ ਸੁਣੀ ॥
ਗੁਰਾ; ਇਕ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ ॥ ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ
ਇਕੁ ਦਾਤਾ; ਸੇ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ ॥੬॥

ਅਰਥ ਨੰ: ੧

ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਲਈ ਸਰੋਵਰ
ਵਿਚੋਂ ਜਲ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਖੰਭਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਬਕਤੀ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੇ
ਥਾਂ ਹੀ ਜਵਾਹਰ ਮਾਣਿਕ ਦੇ ਵੇਖਣੇ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੇਖਕੇ ਮੁੜ ਆਏ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਪਰਥੇ। ਸਿੱਧਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਹਮਰ ਨੂੰ ਲਾਲਚ ਵਿਚ
ਲਿਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਲਈਏ। ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਮੱਤ ਬੜਾ ਪ੍ਰਗਟ
ਵਗਾ ਪ੍ਰਸਿਧੀ ਵਧੇਗੀ। ਪਰ ਸਮਰਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਇਸ ਬੁਨੀ ਮਾਇਆ
ਵਚ ਕਉਣ ਫਸਾ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਇਆ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਬਾਰਾਂ
ਹੋਰ ਦੇਵ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਮਮਕਾ ਤੋਂ ਮਾਇਆ ਵਿਚ
ਨਿਚਰਾ ਦਿਆਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ, ਵਰਗ ਬਖਸ਼ਕੇ ਨਿਗਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਈ
ਗੁਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਉਂ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ:-

‘ਸੋਧੀ’ ਮਨੇ ਬੀਚਾਰਿਆ, ਕਿਵੇਂ ਦਰਸਨ ਦੇ ਲਵੇ ਬਾਲਾ।
ਅਮਾ ਜੋਰੀ ਕਲੀ ਮੰਤ੍ਰ, ਹਮਰੇ ਪੰਥ ਸਰੇ ਉਕਿਆਲਾ।
ਬੰਧਨ ਦਿਨਾ ਨਾਥ ਜੀ, ਪਾਣੀ ਭਰ ਲੈਵਣਿ ਉਠਿ ਚਾਲਾ।
ਸਾਬਾ ਆਇਆ ਪਾਣੀਅੰ, ਭਿਨੇ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲਾ।
ਮਾਤਰੁ ਅਰਮ ਅਗਾਧਿ ਪੁਰਖੁ, ਕੇਹੜਾ ਬਲੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਲਾ।
ਵਿਸਰਿਆ ਹੁਣ, ਨਾਥ ਜੀ! ਪਾਣੀ ਠਉਰ ਨਹੀਂ ਉਸਿ ਤਾਲਾ।

ਸ਼ਬਦ ਸਿਰੀ ਸਿੰਧ ਮੇਤਲੀ, ਕੀਤਮ ਆਪਣਾ ਪੰਥ ਨਿਰਾਲਾ
ਰਹਿਜਾਰਾ, ਨਾਨਕ ਨ ਮ ਸੁਖਾਲਾ ਤੇ (ਦੇਵ ੧ ਪਾ ੧੧)

ਜਦੋਂ ਮਨਿਤਰ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀਰ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਵਿਖਾਕੇ ਭੁਲਾ ਨਾ
ਸਕੇ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਕੀਤਮਾ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ
ਸਕਦੀ ਨਾਲ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਮਿੱਤਰੀ ਜਾਵਗੀ ਮਿ. ਸ਼ਬਦ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਾਇਆ ਜੀ ਦਰਮਾਉ ਦੇ ਹਨ।

ਤੀਰਥ ਨਾਵਾ ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵਾ:-

ਜਾਉਣ ਜਾਈਐ ਜੇ (ਤਿਸੁ) ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ (ਭਾਵਾ) ਭਾਮਿ, ਜੇ ਤਿਸ ਪਰਮੇਸਰ
ਦੀ ਰਬਾ ਵਿਚ ਬਲੀਏ ਵਾ ਭਾਵਨਾ ਸਰਧਾ ਹਵੇ। ਜੇ ਤਿਸ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ
ਭਾਣਾ ਮੰਨੀਏ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਬਾਈਂ ਭੀ ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਬਾਰੇ
ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ:-

‘ਤੀਰਥ ਨਾਵਣ ਜਉ ਤੀਰਥ ਨਾਮੁ ਹੈ

ਤੀਰਥ ਸਬਦ ਬੀਚਾਰੁ ਅੰਤਰਿ ਗਿਆਨੁ ਹੈ॥’ (ਅੰਗ ੬੮੭)

ਹੇ ਸਿੱਧੇ! ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਜਾਉ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੋ, ਸਾਡਾ ਤੀਰਥ
ਤਾਂ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਹੈ।

ਵਿਣੁ ਭਾਣੇ, ਕਿ ਨਾਇ ਕਰੀ:-

ਤਿਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ (ਭਾਣੇ)
ਭਾਣਾ ਮੰਨੇ ਤੇ ਬਿਨਾ ਨਹਾ ਕੇ ਕੀ ਕਰੇਗੇ? ਵਾ:-ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ (ਭਾਣੇ)
ਭਾਉ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਹਾ ਕੇ (ਕਿ) ਕੀ (ਕਰੀ) ਕਰੀਏ? ਵਾ:-ਬਿਨਾ
ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ (ਭਾਣੇ) ਚਾਹਨਾ ਤਾਂ ਨਹਾ ਕੇ ਕੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ?
ਨਹੀਂ ਭਾਣਾ ਕੀ ਕਰੇਗਾ? ਭਾਵ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

‘ਅੰਤਰਿ ਮੇਲੁ ਜੇ ਤੀਰਥ ਨਾਵੇ ਤਿਸੁ ਬੈਕੁੰਠ ਨ ਜਾਨਾ।’ (ਅੰਗ ੪੮੪)

‘ਤੀਰਥਿ, ਤੇਮ ਨਿਵਾਰਿ ਨ ਨੁ ਤੇ; ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਨ ਭਾਇਆ।’ (ਅੰਗ ੧੨੫੫)

‘ਨਾਵਣ ਚਲੇ ਤੀਰਥੀ ਮਨਿ ਧੋਣੇ ਤਨਿ ਚੋਰ॥

ਇਕੁ ਭਾਉ ਲਬੀ ਨਾਤਿਆ ਦੁਇ ਭਾ ਚਰੀਅਸੁ ਹੋਰ।’ (ਅੰਗ ੭੮੮)

‘ਪਾਪ ਕਰਹਿ ਪੰਚਾ ਕੇ ਬਸਿ ਰੇ॥ ਤੀਰਥਿ ਨਾਇ ਕਹਹਿ ਸਭਿ ਉਤਰੇ।’

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

੧. ਸਾਖੀ ਤੁੰਬੀ ਦੀ

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

੨. ਸਾਖੀ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪਤੀ ਸਾਹਿਬ

ਇਹ ਸਾਹਿਬ ਸਾਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਅਨੁਸਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗੁਪਤੀ ਕੀਤਾ
ਹੈ ਜੋ ਭਗਵਾਨ ਦੀਆਂ ਸੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਜਾਣ ਕੇ ਬੀਬੀ ਨਿਅਮਿਤਾ
ਹੀ। ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਸੋਈ ਸਰਬ ਕੀ ਹੀ। ਭਗਤ ਜੀ ਇਹ ਕਹਿ
ਮਨਤੀਆਂ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਰਮੇਸਰ ਨਿਰਮਾਪੁਰਾਣੀ ਨਾਮ ਦੇ
ਭਗਤ ਜੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਜਗਤ ਨਾਥ ਜੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ
ਸਵਕਾ ਤੇ ਉਹ ਦਿਨ ਕਿ ਨਹੀਂ ਉਭਤਾ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਗਏ
ਗਏ ਹਨ। ਪਰਮੇਸਰ ਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਉਭਤਾ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਗਏ
ਹਨ। ਇਨ੍ਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਉਥੇ ਚਲੇ ਗਏ।
ਠੇਕਰ ਵਾਪਸ ਕਰਕੇ ਜਲਮੀ ਦਾਸ ਜੀ ਆਏ ਤੇ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ
ਵਿਚ ਸਹਾਯਾ ਜੀ ਦੇ ਦਲਬਨਾ ਲਈ ਆਏ ਸਨ ਸਾਬ ਪਛਾਣਾ ਕਿ
ਭਗਤ ਜੀ ਕਿਥੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਾਧਿਆ ਕਿ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਉਭਤਾ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਗਏ ਹਨ।
ਇਹ ਸਾਹਿਬ ਗਲ ਸੁਣਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਯਾਤਰਾ
ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਗਏ।
ਪਰਮੇਸਰ 'ਵੇਰ ਮੇਰਾ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਏ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ
ਦਾਸਨ ਕਰਨ ਹਨ। ਸੋਦਾ ਨੂੰ ਉਤਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜਗਤ ਨਾਥ ਜੀ ਦੀ
ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਗਏ ਹਨ। ਪਰਮੇਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹਾਥੀ ਹੁਣ ਠਾਕ ਹੀ ਉਹ
ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਸਫਲ ਹੋਈ ਹੈ।
ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਕਾਮਨਾ ਅਰਮ ਵਿਕੀ ਲਾਲਚ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਇਸ਼ਤਾਨ
ਕਰਨ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਨਾਲੋਂ ਬਾਵਾ ਜੀ ਦਾ ਦਲਬਨ ਨ ਲੇ (ਮੁਵੇ)
ਜੇ ਮੇਰੇ ਇਹ ਸਾਹਿਬ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਸਵਲ ਨਹੀਂ ਹਨ।
ਪਰਮੇਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਉਭਤਾ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਗਏ ਹਨ।
ਇਹ ਸਾਹਿਬ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਯਾਤਰਾ
ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਗਏ।

ਉਤਰ :-ਸੋਤੀ ਸਿਰਠ ਉਪਾਈ ਵੇਖਾ:-ਹਿਧੇ! (ਜੇਤੀ)

ਵਿਟੁ ਕਰਮਾ ਕਿ ਮਿਲੈ ਲਈ :-ਬਿਨਾ (ਕਰਮੀ) ਭਾਗਾ ਤੋ

ਵਿਟੁ ਕਰਮਾ ਕਿ ਮਿਲੈ ਲਈ :-ਬਿਨਾ (ਕਰਮੀ) ਭਾਗਾ ਤੋ

ਸ੍ਰੀ ਸਪਤੀ ਸਾਹਿਬ

ਇਹ ਸਾਹਿਬ ਸਾਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਅਨੁਸਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗੁਪਤੀ ਕੀਤਾ
ਹੈ ਜੋ ਭਗਵਾਨ ਦੀਆਂ ਸੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਜਾਣ ਕੇ ਬੀਬੀ ਨਿਅਮਿਤਾ
ਹੀ। ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਸੋਈ ਸਰਬ ਕੀ ਹੀ। ਭਗਤ ਜੀ ਇਹ ਕਹਿ
ਮਨਤੀਆਂ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਰਮੇਸਰ ਨਿਰਮਾਪੁਰਾਣੀ ਨਾਮ ਦੇ
ਭਗਤ ਜੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਜਗਤ ਨਾਥ ਜੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ
ਸਵਕਾ ਤੇ ਉਹ ਦਿਨ ਕਿ ਨਹੀਂ ਉਭਤਾ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਗਏ
ਗਏ ਹਨ। ਪਰਮੇਸਰ ਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਉਭਤਾ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਗਏ
ਹਨ। ਇਨ੍ਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਉਥੇ ਚਲੇ ਗਏ।
ਠੇਕਰ ਵਾਪਸ ਕਰਕੇ ਜਲਮੀ ਦਾਸ ਜੀ ਆਏ ਤੇ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ
ਵਿਚ ਸਹਾਯਾ ਜੀ ਦੇ ਦਲਬਨਾ ਲਈ ਆਏ ਸਨ ਸਾਬ ਪਛਾਣਾ ਕਿ
ਭਗਤ ਜੀ ਕਿਥੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਾਧਿਆ ਕਿ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਉਭਤਾ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਗਏ ਹਨ।
ਇਹ ਸਾਹਿਬ ਗਲ ਸੁਣਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਯਾਤਰਾ
ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਗਏ।

੧ ਸਾਖੀ ਲਛਮੀ ਤੇ ਕਰਮ ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਸੰਬਾਦ

ਇਹ ਸਾਹਿਬ ਸਾਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਅਨੁਸਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗੁਪਤੀ ਕੀਤਾ
ਹੈ ਜੋ ਭਗਵਾਨ ਦੀਆਂ ਸੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਜਾਣ ਕੇ ਬੀਬੀ ਨਿਅਮਿਤਾ
ਹੀ। ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਸੋਈ ਸਰਬ ਕੀ ਹੀ। ਭਗਤ ਜੀ ਇਹ ਕਹਿ
ਮਨਤੀਆਂ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਰਮੇਸਰ ਨਿਰਮਾਪੁਰਾਣੀ ਨਾਮ ਦੇ
ਭਗਤ ਜੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਜਗਤ ਨਾਥ ਜੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ
ਸਵਕਾ ਤੇ ਉਹ ਦਿਨ ਕਿ ਨਹੀਂ ਉਭਤਾ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਗਏ
ਗਏ ਹਨ। ਪਰਮੇਸਰ ਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਉਭਤਾ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਗਏ
ਹਨ। ਇਨ੍ਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਉਥੇ ਚਲੇ ਗਏ।
ਠੇਕਰ ਵਾਪਸ ਕਰਕੇ ਜਲਮੀ ਦਾਸ ਜੀ ਆਏ ਤੇ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ
ਵਿਚ ਸਹਾਯਾ ਜੀ ਦੇ ਦਲਬਨਾ ਲਈ ਆਏ ਸਨ ਸਾਬ ਪਛਾਣਾ ਕਿ
ਭਗਤ ਜੀ ਕਿਥੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਾਧਿਆ ਕਿ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਉਭਤਾ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਗਏ ਹਨ।
ਇਹ ਸਾਹਿਬ ਗਲ ਸੁਣਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਯਾਤਰਾ
ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਗਏ।

ਇਹ ਸਾਹਿਬ ਸਾਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਅਨੁਸਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗੁਪਤੀ ਕੀਤਾ
ਹੈ ਜੋ ਭਗਵਾਨ ਦੀਆਂ ਸੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਜਾਣ ਕੇ ਬੀਬੀ ਨਿਅਮਿਤਾ
ਹੀ। ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਸੋਈ ਸਰਬ ਕੀ ਹੀ। ਭਗਤ ਜੀ ਇਹ ਕਹਿ
ਮਨਤੀਆਂ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਰਮੇਸਰ ਨਿਰਮਾਪੁਰਾਣੀ ਨਾਮ ਦੇ
ਭਗਤ ਜੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਜਗਤ ਨਾਥ ਜੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ
ਸਵਕਾ ਤੇ ਉਹ ਦਿਨ ਕਿ ਨਹੀਂ ਉਭਤਾ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਗਏ
ਗਏ ਹਨ। ਪਰਮੇਸਰ ਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਉਭਤਾ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਗਏ
ਹਨ। ਇਨ੍ਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਉਥੇ ਚਲੇ ਗਏ।
ਠੇਕਰ ਵਾਪਸ ਕਰਕੇ ਜਲਮੀ ਦਾਸ ਜੀ ਆਏ ਤੇ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ
ਵਿਚ ਸਹਾਯਾ ਜੀ ਦੇ ਦਲਬਨਾ ਲਈ ਆਏ ਸਨ ਸਾਬ ਪਛਾਣਾ ਕਿ
ਭਗਤ ਜੀ ਕਿਥੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਾਧਿਆ ਕਿ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਉਭਤਾ ਸੋਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਗਏ ਹਨ।
ਇਹ ਸਾਹਿਬ ਗਲ ਸੁਣਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਯਾਤਰਾ
ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਗਏ।

ਲੱਛਮੀ ਨੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕੇ ਪਾਛਿਆ, ਜੇ ਨਾਲ ਕੀ ਗਲ ਬਣੀ? ਤਾਂ ਮਿਸ਼ਨ
ਸ੍ਰੀ ਵਰਤਾ ਸੁਣਾਈ। ਮਾਂ ਕੇ ਹੋਰ ਨਿਕ ਬਤਾ ਕੀਸੀ ਲਾਲ ਮਿਸ਼ਨ, ਅਤੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਬਤਾ ਸਾਥਕ ਰੱਬੀ। ਮਿਸ਼ਨ ਮਤਲਬ ਕੇ ਉਹਨੀ ਸਬ
ਵਿਚ ਹਾ ਮਿਆ ਰਸਮ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣ ਨੂੰ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ। ਤਾਂ ਅੰਦਰ
ਨਿਕ ਬਤਾਓ ਪਾਛੀ ਮੰਗੀ। ਜਦੋਂ ਮੀਟਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ
ਵਿਚ ਤਿਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਮੰਗੀ ਨਾ ਮਿਸ਼ਨ ਮਿਆ ਤਾਂ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪਾਛੀ
ਘਰ ਰਿਹਾ। ਮਿਆ ਨੇ ਹੋਰ ਬਤਾ ਦਿਨ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰਲ ਵਿਚ ਪਾਛੀ
ਲੱਛਮੀ ਲਣ ਸਾਦਾ ਵਧਿਆ। ਵਿਥਿਆ ਪੁਛਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਪਾਛੀ
ਸਮੇਂ ਲਾਲ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਤਿਰ ਪਿਆ ਤੇ ਇਹ ਗਰੀਬ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਹੀ ਰਿਹਾ,
ਮਿਟ ਕਰਮਾ ਕਿਛ ਪਾਈਸੀ ਨਾਹੀ, ਜੇ ਬਹੁਤੋਰਾ ਧਾਵੇ। (ਅੰਗ ੭੨੨)

ਮਿਟ ਕਰਮਾ ਕਿਛ ਪਾਈਸੀ ਨਾਹੀ, ਜੇ ਬਹੁਤੋਰਾ ਧਾਵੇ। (ਅੰਗ ੭੨੨)
ਮੈਂ ਲੱਛਮੀ ਨੇ ਕਰਮ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਕਿ ਮੈਂ ਹਾਰੀ। ਹੁਣ ਤੂੰ
ਇਸ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਹ। ਕਰਮ ਦੇਵਤੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ
ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ, ਕੇਵਲ ਦੋ ਪੈਸੇ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਰਮ ਦੇਵਤੇ ਨੇ
ਲੱਛਮੀ ਨੂੰ ਦੋ ਪੈਸੇ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰੋਂ ਕੁਝ ਲੈ ਕੇ ਪਾ ਲਈਂ।
ਉਹ ਰਹੀਸ਼ ਦੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰੋਂ ਇਕ ਮੱਛੀ ਮਰੀਦ ਕੇ ਘਰ ਲੈ
ਗਿਆ। ਕਰਮ ਦੇਵਤੇ ਉਹ ਮੱਛੀ ਮਰੀਦ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਹ ਲਾਲ ਨਿਗਲਿਆ ਸੀ।
ਮੱਛੀ ਉਹ ਤਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਲਾਲ ਨਿਕਲ ਆਇਆ, ਵਧ ਕੇ ਲਕੜਹਾਰਾ
ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਾਹਲ ਲਗਾ, ਕਿ ਲੱਛਮੀ ਪਿਆ, ਲੱਛਮੀ ਪਿਆ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਆਂਢਣ ਭਰ ਗਈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ।
ਉਸ ਅੰਦਰ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰਾ ਦੀ ਬੈਠੀ ਕੰਧ ਦੇ ਉਤੇ ਦੀ ਚਲਾ ਕੇ ਲਕੜਹਾਰੇ ਦੇ
ਪਾਸੇ ਵਰਸਦ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਹ ਧਨ ਰੀ ਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ
ਮੇਰਾ ਵਰਸਦ ਵਿਚ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲੱਛਮੀ ਲਾਹੁਣ ਵਾਸਤੇ ਚੜਿਆ।
ਮੇਰਾ ਵਰਸਦ ਵਿਚ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲੱਛਮੀ ਲਾਹੁਣ ਵਾਸਤੇ ਚੜਿਆ।
ਮੇਰਾ ਵਰਸਦ ਵਿਚ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲੱਛਮੀ ਲਾਹੁਣ ਵਾਸਤੇ ਚੜਿਆ।

ਮੇਰਾ ਵਰਸਦ ਵਿਚ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲੱਛਮੀ ਲਾਹੁਣ ਵਾਸਤੇ ਚੜਿਆ।
ਮੇਰਾ ਵਰਸਦ ਵਿਚ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲੱਛਮੀ ਲਾਹੁਣ ਵਾਸਤੇ ਚੜਿਆ।
ਮੇਰਾ ਵਰਸਦ ਵਿਚ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲੱਛਮੀ ਲਾਹੁਣ ਵਾਸਤੇ ਚੜਿਆ।

ਭੈ? ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲੈ ਭੀ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਕੀ ਨਿ, ਭੈ? ਭਾਵ ਨਹੀਂ
ਨਿ, ਲਕੜਹਾਰੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ। ਲੱਛਮੀ ਮਹਾਰਾਂ ਦੀ ਬੈਠੀ, ਹਾਰ ਅਤੇ
ਕਾਲ ਦ ਚਕੀ, ਹਰ ਕਥ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਕਰਮਾ ਕਰਕੇ ਸਭ ਕਥ
ਮਿਲ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਮਖਵਾਕ:

ਮਿਸ਼ਨ ਮ-ਮਾ ਰਿਵਾਜ ਪਾਈਸੀ ਜੋ ਬਾਹਰ ਲੋਚਾ ਜੀ, (ਅੰਗ ੭੦੬੨)
ਮੈਂ ਸੇ ਹੋਰਾ ਮੰਗੀਸੀ ਇਕ ਕਰਮਾ ਪਾਇਆ ਨ ਜਾਇ। (ਅੰਗ ੭੦੭)
ਮਿਟ ਕਰਮਾ ਕਿਛ ਪਾਈਸੀ ਨਹੀ, ਕਿਛਾ ਕੀ ਕਹਿਓ ਜਾਇ, (ਅੰਗ ੭੦੮)

੨. ਸਾਖੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੋਂ ਸੂਰੀ ਬਣਨ ਦੀ

ਇਕ ਆਦਮੀ ਜੋ ਇਕ ਉਸਤ੍ਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੋਂ ਤੀਜਾ ਸਿਨਾ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੀ,
ਇਹ ਬਹੁਤ ਚਮਾਚ ਸਨ। ਜੇਗਲ ਚਾ ਲੋਕਤਾਂ ਆਦਿ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ
ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਵਰ ਕ ਉਸ ਦਾ ਅੰਨ ਆਦਿ ਲੈ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ
ਦਿਨ ਉਸ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸਿਵਲੀ ਦਾ ਉਪਾਸ਼ਕ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ
ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਤੇ ਤਰਸ
ਆਇਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਸਿਵ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰੋ, ਉਹ ਛੋਟੀ
ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਏ ਹਨ। ਉਨਾਂ ਪਾਸ ਤਸੀਂ ਆਪਣੀ ਗਰੀਬੀ ਦੂਰ ਕਰਵਾ
ਦਿਉ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਤਿਨੇ ਹੀ ਜੇਗਲ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਸਿਵਲੀ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ
ਵਿਚ ਜੁੜ ਗਏ। ਕਥ ਸਮਾ ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸਿਵ ਭਗਵਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਏ
ਆ ਕੇ ਉਸ ਪਰਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ 'ਵਰੇਭੂ' ਵਰ ਮੰਗ! ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਮੇਰਾ ਸਰੂਪ ਸੰਦਰ ਤੇ ਸਰੀਰ ਨੇਜਵਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਿਵਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ
'ਸਥਾ ਅਸਤ੍ਰੀ'। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸੇ ਵਕਤ ਉਸ ਦਾ ਸੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹੋ
ਗਿਆ। ਇਤਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਇਕ ਰਾਜਾ ਘੋੜੇ ਨੇ ਚੜਿਆ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਦਾ ਖੇਡਦਾ
ਇਸ ਪਾਸ ਆ ਨਿਕਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਸੰਦਰ ਸਰੂਪ ਵੇਖਿਆ
ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਚਿੱਤ ਲਭਾਇਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਾਣੀ ਬਨੇਣ
ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਚੜਾ ਲਿਆ ਤੇ ਸਹਿਰ ਵਲ ਵਾਪਸ ਤਰ ਪਿਆ। ਇਸ
ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਆਇਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ
ਨਾਲ ਤੁਰ ਚੱਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਉਂ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਵਲੀ
ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਆ ਕੇ ਦਰਸਨ ਦੇਕੇ ਕਿਹਾ ਹੋ ਪੁਰਸ਼ਾ! ਵਰ ਮੰਗ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ
ਗੁਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਸੂਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਤਾਂ ਸਿਵਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਸਿਕ ਲੇਹਿ ਬਝਾਈ :—

ਗਰਾ: ਇਕ ਲੋਹ ਬੁਝਾਈ :- ਮਾਫਿ 1 ਮੈਂ 2 ਫਿ

ਗੁਰੂ: ਇਕ ਦਾਤਾ :- ਸਾਹਿਬਾ ਜੀਆ ਦਾ ਨਾਮ

ਸਭਨਾ ਸਾਥੀ :- (ਸੋ) ਓਹ (ਮੈਂ) ਮੰਨੂੰ

ਸੋ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ
(ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਕਲਾਸ ਲਈ।

ਅਰਬ ਨੇ ੨-ਪਸਨੇ-ਮੁਖੀ ਸੀ! ਅਸੀਂ ਅਰਬਾਂ ਦੇ

... (1) ... (2) ... (3) ... (4) ... (5) ... (6) ... (7) ... (8) ... (9) ... (10) ... (11) ... (12) ... (13) ... (14) ... (15) ... (16) ... (17) ... (18) ... (19) ... (20) ... (21) ... (22) ... (23) ... (24) ... (25) ... (26) ... (27) ... (28) ... (29) ... (30) ... (31) ... (32) ... (33) ... (34) ... (35) ... (36) ... (37) ... (38) ... (39) ... (40) ... (41) ... (42) ... (43) ... (44) ... (45) ... (46) ... (47) ... (48) ... (49) ... (50) ... (51) ... (52) ... (53) ... (54) ... (55) ... (56) ... (57) ... (58) ... (59) ... (60) ... (61) ... (62) ... (63) ... (64) ... (65) ... (66) ... (67) ... (68) ... (69) ... (70) ... (71) ... (72) ... (73) ... (74) ... (75) ... (76) ... (77) ... (78) ... (79) ... (80) ... (81) ... (82) ... (83) ... (84) ... (85) ... (86) ... (87) ... (88) ... (89) ... (90) ... (91) ... (92) ... (93) ... (94) ... (95) ... (96) ... (97) ... (98) ... (99) ... (100) ...

ਮ) ਕੁਪ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਅੰਤਰ ਸਰ-ਗੀ (ਮੇ) ਮਿ
ਕਾਵਾ) ਕਾਵਾ) ਰੋਵੀ, ਸਰਧਾ ਪੇਵਰ
ਕਾਵਾ) ਕਾਵਾ) ਕਾਵਾ) ਕਾਵਾ) (ਮੇ)

...ਭਾਗੀ ਸਨ। ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਭਾਗੀ ਸਨ।

...ਭਰਿ ਵਾਨੁ ॥ (ਅਗੇ ੧੩)

3) (ਇਸ ਗਾਣੇ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ

12. 12. 1971 (दि. 12. 12. 1971)

ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ (ਕਿ)
ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ (ਕਿ)
ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ (ਕਿ)
ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ (ਕਿ)

[illegible]

(हिन बरना कि मिले लखी) (हट बटमा) चिका (बना)

‘ਕਵਨੁ ਸੁ ਦਾਤਾ ਲੇ ਸੰਚਾਰੇ ॥’ (ਅੰਗ ੧੮੧)
‘ਅਪਨੀ ਵਸਤੁ ਤੁ ਆਪਿ ਪਛਾਨੁ ॥’ (ਅੰਗ ੮੬੨)

ਕਈ ਪਾਠੀ 'ਕਿਮਿ ਲੈ ਲਈ' ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਕਮ
ਕਿਸੇ ਨ ਕਿਵੇਂ ਲ ਲਿਆ ਹੈ? ਪੰਡਿਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾਖੇ ਵਾ
ਨੇ ਭੀ 'ਕਿਮਿ ਲੈ ਲਈ' ਪਾਠ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪਾਠ ਨਹ
'ਕਿ ਮਿਲੇ ਲਈ' ਸੁਧ ਪਾਠ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਸਚਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਵਾ:- (ਵਿਣੁ ਕਰਮ) ਬਿਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੁਝ ਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੋਇ ਦਇਆਲੁ ਤ ਸਰਧਾ ਪੂਰੀਐ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੋਇ ਦਇਆਲੁ ਨ ਕਬਹੂੰ ਬੁਰੀਐ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੋਇ ਦਇਆਲੁ ਤਾ ਦਖ ਨ ਜਾਣੀਐ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੋਇ ਦਇਆਲੁ ਜਾ ਹਰਿ ਨੇਗੁ ਮਾਣੀਐ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੋਇ ਦਇਆਲੁ ਤਾ ਜਮ ਕਾ ਡਰੁ ਕੇਹਾ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੋਇ ਦਇਆਲੁ ਤਾ ਸਦ ਹੀ ਸੁਖੁ ਦੇਹਾ ॥

ਲੰਮੀ ੨੮ ਗਲੀ ਲਬਕੀ ਹੁਜਾਰ ਵਰ ਦੀ (ਆਰਜਾ), ਉਮਰ ਹਜਾਰ।

ਹੋਰ ਦਸੁਣੀ ਹੋਇ:—ਰਾਹ ਜਗਾ ਨਾਹੀ ਹੋਰ (ਦਸੁਣੀ) ਦਸ ਗਲੀ
ਗਵ ਰਾਲੀ ਜਗਾ ਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਅਥਵਾ (ਚਾਂਚੀ) ਚਾਂਚ ਜਗਾ ਦੀ ਅਸੁਣੀ
ਦਸੁਣੀ ਗਲੀ ਜਗਾ ਦੀ, ਇਹ ਜਾਗੀ ਮਿਲਾ ਕੇ ਚਰਾਲੀ ਜਗਾ ਦੀ ਲੰਮੀ
(ਆਰਜਾ) ਉਮਰ ਹਜਾਰ।

ਪਰ ਕਾਏ ਭਰ ਜੀ, ਕਮਨ, ਤੇ ਬਹੀਲ ਤਾਂ ਬਿਨੁ ਸਿਮਰਨ ਕੋਟਿ ਬਰਖ ਜੀਵੇ
ਸਰਾਲੀ ਅਸੁਣ ਸਿਧ ਨਾਦ ॥ (ਅੰਗ ੧੨੦੪) ਤਾਂ ਸਿਮਰਨ
ਜੋ ਬਿਨੁ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਸਰੀ ਦਧਦਾਇਕ ਹੋਈ ਹੋ। ਜਿਵੇਂ ਸੁਪ ਦੀ ਉਮਰ
ਜਿਉ ਜਿਉ ਵਧੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੀਹਰ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਿਉ ਜਿਉ ਵਧੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੀਹਰ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਜਿਉ ਜਿਉ ਵਧੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੀਹਰ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਨਵ ਖੰਡਨ ਕੇ ਰਾਜ ਕਮਾਵੇ, ਅੰਤਿ ਚਲੈਗੇ ਰਾਹੀ ॥ (ਅੰਗ ੧੧੨)

ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਦਾ ਮਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸਾਖੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਜੋਗੀ ਦੀ

ਸਾਧ ਸਿੰਘ ਜੀਉ! ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਜੋਗ ਹੋਇਆ
ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੁਟੀ ਗੰਢੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਾਂ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਸੀ ਕਿ,
ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਾਹਿਬ ਅੰਬ। ਬਰ ਲੈ ਦੇਸ ਉਧਾਰ ਦਯੋ ਸਤ।
ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਬਹੁ ਬਾਰ ਉਚਾਰੀ। ਦੁਟੀ ਮੇਲਨ ਬਾਤ ਚਿਤਾਰੀ।
(ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਤਾਪ)

ਸਿੰਘ! ਤੂੰ ਜੋਗ ਬਣਕੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸੇ ਵਰ ਲੈ ਕੇ ਮਾਏ
ਜੀ। ਐਸੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ਾਂ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਾਣੀ
ਦੀ ਚਾਲੇ ਪਾਏ ਤਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ
ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਜੋਗੀਆਂ ਤੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਜੋਗੀਆਂ
ਜੋਗੀਆਂ ਤੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਜੋਗੀਆਂ ਤੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਜੋਗੀਆਂ
ਜੋਗੀਆਂ ਤੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਜੋਗੀਆਂ ਤੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਜੋਗੀਆਂ

ਉਮਰ ਕੇ ਜਿਥੇ ਕਿਥੇ ਘੋੜੇ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਘਾਹ ਕੱਢ ਆਇ
ਜਿਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਵਰਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਉਸ ਸਲਾਹ ਦੇ
ਦਸੁਣ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਜੋਗੀਆਂ ਭਾਈਆਂ ਦਾ ਆਖਰਮ ਮੀ। ਉਮਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ
ਵਿਚ 'ਸਾਖੀ' ਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਪਾਸੇ ਪੜਿਆ ਕਿ ਤੁਲਾ ਦੇ
ਦਸੁਣ ਪਾਸ ਕਿਸ ਨੇ ਭੋਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਕਿਧਰੇ ਆਪਣੇ ਉਸ ਸੇਵਕ ਪਾਸੇ ਹੈ?
ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਸੁਣ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸ਼ੇਖ ਮਸਤ ਮਥ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰੀ ਜੰਗ ਕਰਕੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਕੀਤੀ ਤੇ
ਮਹਾਨ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਸੇਵਕ ਪਾਸੇ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਹੈ? ਇਸੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਕਬ ਕੁ ਸਿੰਘ ਭੀ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ
ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਪਕਰਾਏ। ਇਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ੩੫
(੩੫) ਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਉਸ ਜਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਦਾ
ਮਾਣ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਹਾ,

‘ਸੁਨਤਿ ਸਾਧ ਭਰਕਤਿ ਕਹਿ ਬੈਠਾ। ਤਿਸ ਗੁਰ ਤੋ ਹਮ ਨੇ ਕਯਾ ਲੈਨਾ।
ਸਾਧੀ ਸਾਧਨਾ ਹੋਇ ਨ ਕਈ। ਸਾਤ ਸਮੇਤ ਨਗੀ ਚਿੱਤ ਹਈ ॥’
(ਐਨ ੧ ਅੰਸੂ ੧੩)

ਇਸਨੀ ਫੁਟੀ ਉਮਰ ਹੈ ਕੋਈ ਸਾਧਨਾ ਨਹੀਂ ਸਾਧੀ ਹੋਣੀ, ਇਸ
ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਿਤ ਸਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ
ਹੈ? ਇਹ ਤੁਰਕ ਕੀਤੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁਣਕੇ ਆ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਧ ਬੜੇ ਚਿਰ ਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ
ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ। ਉਸ ਵਕਤ ਉਸ ਸਾਧ ਦੇ ਸੇਵਕ ਭੀ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਸਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ
ਪੜਿਆ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਉਸ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਉਮਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ
ਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ:—

‘ਰਾਤ ਕੀਹ ਪੰਚ ਹਜਾਰਨ ਬਰਸ। ਖਟ ਵੀਹ ਉਪਰ ਭੇ ਸਰਸ।
ਸਾਸ ਟਿਕ ਇ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਵੇ, ਬੈਸ ਸਿਮਤ ਕਿਤਿਕ ਬਤਾਵੇ ॥੩੧॥
ਕੋਬ ਕੋਬ ਰਜਨ ਸਮਾਧੀ ਕਰੇ। ਬਲ ਬਿਲੋਕਹਿ ਸਿਉ ਉਤ ਫਿਰੇ ॥’
(ਐਨ ੧ ਅੰਸੂ ੧੩)

ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ ਪੰਜ ਹਜਾਰ ਇਕ ਸੌ ਵੀਹ (੧੧੨੦) ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੈ।
ਸਮਾਸ ਟਿਕਾ ਕੇ ਸਮਾਧੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਹੀ ਕਈ ਕਈ

ਕੀਟਾ ਅੰਦਰਿ ਕੀਟੁ ਕਰਿ — (ਕੀਟਾ) ਕੀੜਿਆਂ ਅੰਦਰ

ਸਾਖੀ :- ਜਿਸ ਵਕਤ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੀਠੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਲਹਾਈਕ ਪਿਤਾ (ਜਿਥਾ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ) ਰਹੇ ਸਨ। ਉਥੇ ਇਕ ਭਾਰੀ ਫਨ ਵਾਲਾ ਸਪ ਕੀੜਿਆਂ ਵਾਲਾ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸੱਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਸਪ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਾਸੋਂ ਕਰ ਦੇਵੀਏ ਸਾਂਗਰਾ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ, ਕਿ ਨਹੀਂ ਭਾਈ ਸ਼ਰਨ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਕਲਿਆਣ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨੇੜੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚਰਨ ਛੁਹਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਕਲਿਆਣ ਕੀਤੀ। ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਠੋਕਰ ਵਾਲ ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਫਟ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕੀੜੇ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਦੇਹ ਨਿਕਲੀ, ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਮਾਮਾਜੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ! ਇਹ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ? ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਜੋਹੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਦਸ? ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੈਂ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਾਇਆ ਜੋਹੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੁਸ਼ਨ ਸਿਮਰਨ ਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਨਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭੋਟਾ ਦੇਵੇ ਮੈਂ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਕਲਿਆਣ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਰ ਗਿਆ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਫਰਮਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿ :-

ਅੰਤਿ ਬਾਲਿ ਜੋ ਲਛਮੀ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੋ ਮਰੈ ॥
ਸਰਪ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥ (ਅੰਗ ਪੜ੍ਹਵੇ)

ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਹੈ ਉਹ (ਕੀਟਾ) ਕੀੜਿਆਂ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸੀ ਲੋਕ ਨੂੰ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਸੀ ਕੀੜੀ ਦੁਰਦਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਦੁਰਦਸਾ ਦੀ ਦਿੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੀਟਾ ਅੰਦਰਿ ਕੀਟੁ ਕਰਿ :- (ਕੀਟਾ) ਕੀੜਿਆਂ ਅੰਦਰ

ਕੀੜਿਆਂ ਅੰਦਰ (ਕੀਟਾ) ਕੀੜਾ ਕੌਣ ਸੱਪ ਕੀੜਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਪ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮਾਮਾਜੇ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੜ ਨ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪਥਾਰ ਕੀੜਿਆਂ ਦੀ ਜੂਨੀ ਵਿਚੋਂ ਸਰਪ ਕੀੜਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਸੀ ਲੋਕ ਭੀ ਉਸ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਪਰਦੇ ਹਨ। ਕਿ ਇਹ ਰਿਸਾ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਲੜਕੇ ਦਖ ਦਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਸਪੈ ਦੁਖ ਪੀਆਲੀਐ ਵਿਹੁ ਮੁਖਹੁ ਸੰਦੇ ॥' (ਭਾ: ਗ:)

ਸਾਖੀ ਕੀੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸੱਪ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਪਾ: ੬

ਜਿਸ ਵਕਤ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੀਠੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਲਹਾਈਕ ਪਿਤਾ (ਜਿਥਾ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ) ਰਹੇ ਸਨ। ਉਥੇ ਇਕ ਭਾਰੀ ਫਨ ਵਾਲਾ ਸਪ ਕੀੜਿਆਂ ਵਾਲਾ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸੱਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਸਪ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਾਸੋਂ ਕਰ ਦੇਵੀਏ ਸਾਂਗਰਾ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ, ਕਿ ਨਹੀਂ ਭਾਈ ਸ਼ਰਨ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਕਲਿਆਣ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨੇੜੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚਰਨ ਛੁਹਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਕਲਿਆਣ ਕੀਤੀ। ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਠੋਕਰ ਵਾਲ ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਫਟ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕੀੜੇ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਦੇਹ ਨਿਕਲੀ, ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਮਾਮਾਜੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ! ਇਹ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ? ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਜੋਹੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਦਸ? ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੈਂ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਾਇਆ ਜੋਹੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੁਸ਼ਨ ਸਿਮਰਨ ਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਨਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭੋਟਾ ਦੇਵੇ ਮੈਂ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਕਲਿਆਣ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਰ ਗਿਆ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਫਰਮਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿ :-

ਅੰਤਿ ਬਾਲਿ ਜੋ ਲਛਮੀ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੋ ਮਰੈ ॥
ਸਰਪ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥ (ਅੰਗ ਪੜ੍ਹਵੇ)

ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਹੈ ਉਹ (ਕੀਟਾ) ਕੀੜਿਆਂ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸੀ ਲੋਕ ਨੂੰ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਸੀ ਕੀੜੀ ਦੁਰਦਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਦੁਰਦਸਾ ਦੀ ਦਿੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

[Faint handwritten text in Gurmukhi script, mostly illegible due to fading and bleed-through.]

[Faint handwritten text in Gurmukhi script, mostly illegible.]

ਕੁਲਵੰਤਿਆ ਕੁਟ ਦੇ :—

ਫੇਰਾ ਕੋਇ ਨ ਸੁਝਈ :—

ਜੇ ਤਿਸੁ ਕੁਟ ਕੋਇ ਕਰੇ :—ਜਿਥਾ (ਤਿਸ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਜੀ
 ਭਰੇ ਹੋ, ਕਿ ਹੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੈਂ ਤੋਰੇ ਤੇ ਉਪਕਾਰ

ਪੂਰਾ ਕਰਿ ਮਿਲੇ ॥ (ਸੰ ੧੨੩੮)
 ਜੇਕਰ ਵਾਸੀ ਇਕ ਬਰਨ ਹੋ, ਜੇਕਰ
 ਜਿਸੇ ਜਿਸੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕਰੇ ਤੇ ਉਪਕਾਰ
 ਸਕਦਾ। ਜੇ ਜੇਥਾ ਪੁਰਖ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਿਥਾ
 ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ

ਨਿਮਤਾ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪੁਰਖ ਉਪਕਾਰ ਕਰਦਾ
 ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪੇ ਬੜੇ (ਕੁਟਵੰਤਿਆ) ਕੁਟਾ ਵਾਲੇ ਹੋ
 ਹੋਣੇ ਨਾਮ ਹੋ ਕੀਤਾ

ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) , ਇਹ ਸਹਿਕਾਰ ਸਿੰਧਾਂ ਨੇ ਨਸਬਕਾਰ ਕੀਤੀ।

ਸਾਹਿਬ ਜੀ !
ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੀ ਤੀ ।
ਅਰਥ ਨੰਬਰ ੨ :- ਪੁਸ਼ਨ:-ਬਾਬਾ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ! ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਿਵੇਂ ਹੋ
ਨਿੱਜ ਸਹਿਜ ਬੰਨੀ ਕਰੀ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ! ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਿਵੇਂ ਹੋ
ਸਕੀਦਾ ਹੈ ?

ਸਰਕਾਰੀ ਹੈ।
ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਆਦਮੀ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਆਦਮੀ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਆਦਮੀ ਹਨ।

[illegible]

ਦਿੱਖਿਆ ਦੀ ਵਾਸਤਾ (ਦਿੱਖੀ) ਉਣੀ ਹ ਜਾਵੇਗੀ ਨਿਵੇਂ ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ।
 (ਨਵਾ ਖੰਡੀ ਵਿਚ ਜਾਣੀ) ਫੇਰ ਨੇ ਖੰਡੀ (ਹਿਸਿਆ) ਵਾਲਾ ਜੋ ਸਰੀਰ ਹੈ।
 ਸਿਸਟ ਵੇਚੇ ਵੇਚੇ ਦੀ ਜੇਤਿ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਜਾਣ ਲਵੇਗਾ ਨੇ ਖੰਡੀ ਦੀ
 ਸਿਸਟ ਵੇਚੇ ਵੇਚੇ ਦੀ ਜੇਤਿ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਜਾਣ ਲਵੇਗਾ ਨੇ ਖੰਡੀ ਦੀ
 ਸਿਸਟ ਵੇਚੇ ਵੇਚੇ ਦੀ ਜੇਤਿ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਜਾਣ ਲਵੇਗਾ ਨੇ ਖੰਡੀ ਦੀ
 ਸਿਸਟ ਵੇਚੇ ਵੇਚੇ ਦੀ ਜੇਤਿ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਜਾਣ ਲਵੇਗਾ ਨੇ ਖੰਡੀ ਦੀ

[illegible]

... ॥

“ਮੁਲਾਹਿਦੇ, ਸਿਮਰਨ ਕੀਰਤਨ ਪਾਠਸੇਵ ਅਰਚਾਨ ॥
ਇਹ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਨਿਵੇਦਨ ਜਾਨ ॥”

੧. ਸੂਫਣ ਭਗਤੀ :- ਬਾਕ ਭਗਤ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ
ਸੁਣਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

2. ਸਿਮਰਨ ਭਗਤੀ :- ਸਿੱਖ ਨਾਗ ਬਰਦਾਸ਼ੀ ਦੇ ਜਨ ਰਾਜ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰ

ਮੇਰਾ ਮਾਮ ਪੁਸ਼ਟਰ ਦਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

4. ਕੀ ਨਿਯਮਤੀ : ਨਿਯਮਤੀ ਵਿਚਰ ਆਦਿਕ ਨੂੰ ਸਮਝਣ

ਮਾਮਲਾ ਨੰਬਰ : ੧੮੬੭/੧੯੭੭
ਦਿਨ : ੧੯੭੭ (ਸੋਮਵਾਰ)

੫. ਅਰਚਾਨ ਪੂਜਾ :-ਜਿਵੇਂ ਕੁਚਿਜਾ ਤੇ ਸੁਦਾਮੇ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਪੁਜਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

੬. ਦੋਸਤਾ ਭਾਵ :- ਜਿਹੜੇ ਹਨੁਮਾਨ ਨੇ ਧਾਰਿਆ

७. प्रत्येक एक-दिनांकित नमूने के लिए एक नमूना लेना।

੮. ਬੰਦਨਾ :-ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਿਥੂ ਰਾਜੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆ ਰਿਸ਼ਟਨ ਜੀ ਦੇ
ਚਾਰਾ ਅਫ਼ਾਨ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ।

੯. ਸਰਬ 'ਨਿਵੇਦਨ':—ਜਿਵੇਂ ਬਲ ਰਾਜੇ ਨੇ ਸਭ ੦੪ ਅਰਪਿਆ ਸੀ।
ਜਿਹਾ ਸਾਰੇ ਇਕ ਇਕ ਭਰਾਤੀ ਕਰਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੁ ਗਏ।

ਇਹਨਾਂ ਨੇ (ਬੰਦੀ) ਹਿੰਸਿਆਂ ਵਾਲੀ ਭਗਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ
ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਮਾਣ ਲਈਦਾ ਹੈ।

‘ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਭਗਤਿ ਕਰਿ ਪਾਇਆ ।’ (ਅੰਗ ੩੨੪)

ਅਠੀ ਪੜ੍ਹੀ ਅਠ ਥੰਡ, ਨਾਵਾ ਥੰਡੁ ਸਰੀਰ .

ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਨਉਂ ਨਹਿ ਨਾਮੁ ਏਕ ਭਾਲਹਿ ਗੁਣੀ ਗਹੀਰ ॥' (ਅੰਗ ੧੪੬)

ਜਾਲ ਚਲਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵਾ: - ਜਦੋਂ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਅਵਿਦਿਆ ਤੇ ਹੋਰ
ਅਧਿਆਸ ਦੇ ਮਿਟਣੇ ਕਰਕੇ ਰਾਜਸੀ, ਤਾਮਸੀ, ਸਾਂਤਕੀ ਸੁਭਾ ਸਭ ਨਾਸ਼ ਹੋ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮਧ, ਮੈਕਰ, ਕਿਰੋਮਾਨ ਕਰਮ ਇਹ (ਨਾਲਿ ਚਲੈ ਸਭੁ ਕੋਇ)
ਸਭ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(ਚੰਗਾ ਨਾਉਂ ਰਖਾਇ ਕੈ) ਫੇਰ (ਚੰਗਾ) 'ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ
ਪੁਨਰ 1' (ਅੰਗ ੨੩) ਰੂਪ ਨਾਮ ਰਖਾ ਕਰਕੇ।

(ਜਮੁ ਕੀਰਤਿ ਜੀਗ ਲੇਇ) ਜਗਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਸਿਧਰ ਦਾ ਆਪ ਜਮ
ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿਧਰ ਦੀ (ਕੀਰਤਿ) ਕੀਰਤਨ ਭਰਾਤੀ
ਏ ਕੇ ਉਦਯੋਗ ਲੈ ਕੇ ਨਿਰਾਲ ਹੋਇ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਮਿਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ ?

... of the ... (1981)

सुप्रसन्नः

30) 14f 4.11.19

உள்ளுமே

॥ ३ ॥

ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ (ਸ਼੍ਰੇਣੀ) ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕ ਅਨੁਸਾਰ।

—३६—, दिनांक २०/११/४७

— ३२५ —

[illegible]

ਅੱਠਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ

ਸੁਣਿਐ; ਸਿਧ ਪੀਰ ਸੁਰਿ ਨਾਥ॥
 ਸੁਣਿਐ; ਧਰਤਿ ਧਵਲ ਆਕਾਸ॥
 ਸੁਣਿਐ; ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ॥
 ਸੁਣਿਐ; ਪੋਹਿ ਨ ਸਕੈ ਕਾਲੁ॥
 ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ; ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ॥
 ਸੁਣਿਐ; ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ॥੮॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ. ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਖੁੱਡਿਆ, ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਸ਼ਿੰਘਾ ਬਰਫੇ ਸੁਣਦ
ਦਾ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਨੇ ਜੀ ?

ਸ਼ਬਦ ੧ ਓਂ ਨਮੋ :- ਸੁਣਿਐ ਸਿਧ ਪੀਰ ਸੁਰਿ ਨਾਥ :- ਹੇ ਸਿੱਖ !
ਸੁਣਨ) ਸੁਣ ਕੇ ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਪੀਰ ਹੈ,
(ਸੰਤ) ਦਵਰਾ ਹੈ, ਨਾਥ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ :- ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ, ਸਾਧੂ, ਮਹਾਤਮਾ, ਮਕੰਮਲ ਸੰਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ।

੨. ਜਿਸ ਨੇ 'ਸੱਤੀਆਂ' ਨਿਧੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਣ, ਤੇ ਕਰਾਮਾਤਾਂ
ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਪੂਜਾ ਪਤਿਸ਼ਟਾ ਵਿਚ
ਲਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ।

ਸਿਧੂ ਹੋਵਾ ਸਿਧਿ ਲਾਈ ਰਿਧਿ ਆਖਾ ਆਉ ॥

ਗੁਰਮਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਰਾਖੇ ਰਹਿੰਦੇ। (ਅੰਗ ੧੪)

੨ (ਸਿੱਧ) ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ।

੪. ਜੋਗ ਮਾਰਗ ਦੇ ਆਚਾਰਯ, ਯੋਗੀਆਂ (ਗੁਰਖ ਪੰਥੀਆਂ) ਦੇ ਮੰਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਯਤੀ (ਸਿੱਖ ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਚੌਥਾਸੀ ਹੈ।

੧ ਉਤਮਿ, ੨ ਅਸਨਾਥ, ੩. ਅਸਰਵਿਨਾਸੀ, ੪. ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦੀ,
੫. ਅਥਿਨਾਸੀ, ੬. ਅਮਰਨਾਧਿ, ੭. ਅਮ੍ਰਿਤ ਭੋਗੀ, ੮. ਆਨੰਦਰੂਪੀ
੯. ਆਪਸ੍ਰੂਪੀ, ੧੦. ਐਘਰ, ੧੧. ਈਸ਼ੁਰ, ੧੨. ਏਕਰੰਗੀ, ੧੩. ਏਕਾਂਗੀ

ਮੇਰਾ ਵਾਸੀ ਸਾ ਨ ਜਦੋਂ ਆਏ ਤਾਂ ਬਾਬੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਸਾਰੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਪਰ
ਮੇਰਾ ਨਾ ਆਇਆ। ਇਕ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਮਦਦ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਆ ਕੇ ਦਾਸਿਆ
ਕਿ ਬਾਬੀ ਜੀ ਮੌਹਨ ਤੋਂ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਬੀ ਜੀ ਉਸਦੇ ਘਰ ਗਏ। ਜਾਂ ਕ
ਮੇਰਾ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ ਗੁਰੀ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਕਿਹਾ,
ਉਹ ਮੇਰਾ ਬਾਬੀ ਨਹੀਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ। (ਅੰਗ ੧੩੮)
ਮੇਰਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਾਸ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ। (ਅੰਗ ੧੩੯)
ਜੀ ਜੀ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮੇਰਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ ਕਾਲ (ਪੋਹਿ) ਪੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਦਾ ਮੇਰੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਚਿਰਜੀਵੀ ਲੋਕਸ ਅਤੇ ਬਗਵਾਲਤ
ਜਿਹੀ ਵੀ। "ਇਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ ਕਾਲ
ਪੋਹਨੀ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਜੀ ਤੋਂ ਉਨਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹੋਣ ਬਖਸ਼ਤਾ। ਚਾਹਿਆ
ਸੀ ਸਿੱਖ ਕਰਮੀ ਨੂੰ ਜਾਹਰ ਦਿਖਾਏ, ਸਭ ਲਗਾਇਆ, ਨਾਲ
ਕੋਰਨਾ ਦਾ ਦਾਸਿਆ। ਗੁਰਮਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚ
ਮਾਏ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਅੰਸੀ ਮਹਿਮਾ ਨੇ।

"ਜਲ ਅਤੇ ਵੀਰਿ ਘਰਿਆ ਜਲੈ ਨ ਭੁਬੰ ਗਰਪਸਾਦਾ। (ਵਨ ੧: ੫: ੨)
ਮੇਰਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੇਰੇ ਮਾਰੇ ਹਰਿ ਜਾਂਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ॥
ਮੇਰਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਤਾਂ। ਹੁਣੇ ਟਾੜੂ ਟਹਿ
ਕਰਨੇ। (ਅੰਗ ੧੪੦)

ਮੇਰਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ
ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ ਕਰਨੇ
ਮੇਰਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ ਕਰਨੇ

ਮੇਰਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ
ਮੇਰਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ ਕਰਨੇ
ਮੇਰਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ ਕਰਨੇ
ਮੇਰਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ ਕਰਨੇ

ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ; ਤਿਨ ਕਉ ਕਾਲ ਨ ਖਾਤੇ॥

ਜੇ ਹੈ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰਸਿ ਮਾਤੇ॥ (ਅੰਗ ੧੪੧)

ਹਰਿ ਭਾਇ ਤਿਨ ਕੀ ਕਥਾ ਨਿਰਾਧੀ ਹੈ॥ (ਅੰਗ ੧੪੨)

ਤਿਥੇ ਕਾਲ ਨ ਸੰਚਰੈ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਇ॥ (ਅੰਗ ੧੪੩)
ਤਿਥੇ ਕਾਲ ਨ ਆਪਣੇ ਜਿਥੇ ਹਨ ਕਾ ਸੁਣਨ ਅਪਾਰ॥ (ਅੰਗ ੧੪੪)
ਮੇਰਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ ਕਰਨੇ
ਮੇਰਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ ਕਰਨੇ
ਮੇਰਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ ਕਰਨੇ
ਮੇਰਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ ਕਰਨੇ

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ:- ੧ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੋ
ਗੁਰਮਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ ਕਰਨੇ
ਗੁਰਮਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ ਕਰਨੇ
ਗੁਰਮਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ ਕਰਨੇ
ਗੁਰਮਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ ਕਰਨੇ
ਗੁਰਮਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਕਾਲ) ਕਾਲ ਕਰਨੇ

ਗੁਰਮਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ:-
ਸਤਿ ਸਿਰੀ ਕੀ ਸਵਾ ਕਰਨੀ। ਮਿਲ ਸੰਗਤਿ ਮੇਂ ਉਮਰ ਗੁਜਰਨੀ।
ਦੁਜੀ ਸਿਰੀਹਾਸ ਤੀ ਗੁਰ ਸੁਣੀਏ। ਮਨ ਏਕਾਗਰ ਰਾਖੇ ਗੁਣੀਏ॥੨੩੩॥
ਸਤਿਗੁਰ ਧਿਆਨ ਰਿਦੇ ਮੇਂ ਧਾਰੈ। ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਮਨ ਭੇਰ ਵਿਚਾਰੈ।
ਰੋਚੀ ਪਰੇਮ ਸਹਿਤ ਗੁਨ ਗਾਵਨ। ਗਾਵਤ ਪੁਲਕਾਵਲ ਤਨ ਆਵਨ॥੨੩੪॥
ਮਨ ਸਮ ਕਰ, ਦਮ ਇੰਦ੍ਰੇ ਕੀਨੇ। ਸੁਟਗ ਚਾਹ ਕੇ ਕਰਮ ਕੁਜੀਨੇ।
ਪਰ ਕੇ ਦੇਖ ਨ ਮਨ ਮੇਂ ਧਾਰੈ। ਹਾਣ ਲਾਭ ਜਗ ਸਮਤਾ ਵਾਰੈ॥੨੩੫॥
ਫਲ ਬਿਨ ਰਹੈ ਹਰਖ ਤਜ ਸੋਕਾ। ਸਰਬੀ ਬਿਧ ਭਗਤੀ ਹਰਿ ਲੋਕਾ।
ਨਿਚਾ ਯੋਗ ਖੇ ਸਦੀ। ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਵਲੋਂ ਫੋਲ ਨ ਕਦੀ॥੨੩੬॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਭੈ ਕੋ ਜਾਨੈ। ਬਿਆਪਕ ਸਭ ਕੇ ਬੀਚ ਪਛਾਨੈ।
ਨਿਕ ਕਰਮ ਮਾਯਾ ਨਹਿ ਸੋਧੈ। ਹਰਿ ਕੇ ਰੰਗ ਰਚਿਯੋ ਮਨ ਸੋਧੈ॥੨੩੭॥
ਇਹ ਨਵ ਬਿਧ ਕੀ ਭਗਤਿ ਬਖਾਨੀ। ਇਕ ਧਾਰੇ ਉਧਰੈ ਸੋ ਪ੍ਰਾਨੀ॥੨੩੮॥
ਫੁਲ ਸਹਿਤ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤਰੈ। ਸਿੰਗ ਸਮੁੰਦ ਪੁੰਮੀ ਉਧਰੈ॥੨੩੯॥
(ਅੰਗ ੧੪੦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

ਨਿਵਿਰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੋ ਨਿਸਚ ਸੀ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਿਨ ਮੋਤੀ ਰਾ ਹੀ
ਹੈ। ਬਣੀ ਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਣੀ ਤੇ ਬਿਨ ਕਈ ਕਮਿਆਣੇ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਮਰਥ
ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ

‘ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰਿ ਜੀਰਤਨੁ ਸੁਣੀਐ। ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟਿ ਹਰਿ ਜਸ ਮੁਖਿ ਭਈਐ॥
ਕੀਮ ਕਸਿਮ ਮਿਦੁ ਏ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਦੇਵੈ ਮਾਨਾਂ ਹੋ॥’ (ਅੰਗ ੧੦੭੫)

‘ਗੁਰਸਾਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਭ ਸਫਲ ਸਦਾ ਸੁਖਦਾਈ॥’ (ਅੰਗ ੬੨੯)

‘ਸੁਖ ਨਾਮੁ ਦੁਖਾ ਜੋ ਮੋਟਵੈ ਵਾਲਾ ਧਨੰਤਰ ਵੈਦ ਭੀ ਅਤੇ (ਪਾਪ ਕਾ
ਨਾਮ ਪਾਪਦਾ ਦਾਨਾ ਪਾਪ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੋ ਬਿਆਸ ਰਿਖੀ ਜੀ
ਤਸੀਹੁ ਭੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

੨. (ਦੁਖ) ਦੁਖ ਕਰਨ ਹੋਵੇ ਮਿਸਰਾ (ਖ) ਸਾਹਿਬ, ਮਿਸਰ ਮਰਨ ਦੇ
ਦੁਖਾਈ (ਪਾਪ) ਨਿਬਿਧ ਕਰਮ ਕਾਵੇ ਨਿਨੇ ਨਿਬਿਧ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਸੁਣਨੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

੩. ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਸੁਣਨੇ ਕਰਕੇ ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਧਨੰਤਰ
ਆਦਿਕ ਜੋ ਵੈਦ ਹਨ। ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਬਿਆਸ ਆਦਿਕ
ਜੋ ਪੰਡਿਤ ਹਨ, ਨਾਮ ਦੇ ਸੁਣਨੇ ਕਰਕੇ ਹੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਤੋਂ ਪਾਪ ਨਾਸ
ਕਰਨ ਦੇ ਗੁਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ।

ਨਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ

ਸੁਣਿਐ; ਈਸਰੁ ਬਰਮਾ ਇਦੁ॥ ਸੁਣਿਐ; ਮੁਖਿ ਸਾਲਾਹਣ ਮੰਦੁ॥
ਸੁਣਿਐ; ਜੰਗ ਜੁਗਤਿ ਤਨਿ ਭੇਦੁ॥ ਸੁਣਿਐ; ਸਾਸਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਵੇਦੁ॥
ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ; ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ॥ ਸੁਣਿਐ; ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ॥੯॥

ਸੁਣਿਐ ਈਸਰੁ ਬਰਮਾ ਇਦੁ :- ੧ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ

‘ਕੀਮ ਕਸਿਮ ਮਿਦੁ ਏ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਦੇਵੈ ਮਾਨਾਂ ਹੋ॥’ ਹਰਿ ਵਿਚ
‘ਗੁਰਸਾਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਭ ਸਫਲ ਸਦਾ ਸੁਖਦਾਈ॥’ ਵਾਸਾ ਮਤੀ ਮਸਾਣੇ
ਰਬਾਣੀ :- ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ (ਮੰਦੁ) ਮਿਦੁ ਸੁਰਗ ਦੇ

ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ। ਵਾ - - - - - ਦੇ ਚੰਦਮ ਨੇ, ਜਿਸਦਾ ਮਤ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ
ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਈਸਰ, ਬ੍ਰਹਮਾ, ਇਦੁ ਭੇਦੁ, - - - - -

੨. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ (ਈਸਰੁ) ਸਿਵ ਜੀ ਸਨਕ ਸੰਦਨ
ਆਦਿਕਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਹਨ। (ਬਰਮਾ) ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਭੀ ਨਾਮ
ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। (ਇਦੁ) ਈਦਮਾ ਭੀ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ
ਹਨ। ਵਾ :- (ਜਿਨ੍ਹਾਂ) ਇਦੁ ਦੇਵਤਾ ਭੀ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ
ਹਨ। ਜਦੋਂ ਗੋਤਮ ਰਿਖੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਕਰਕੇ ਸੁਣਨੇ ਤੇ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ
ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।
ਵਾ (ਇਦੁ) ਈਦਮਾ ਦੀ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਸਾਤਿ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਮ ਦਾ ਬਹੁਮਾਣ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਬ੍ਰਹਮਪਤ
ਇਸਨ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਬਹੁਤ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਤਾਂ ਈਦਮਾ ਨੇ
ਮਗਰਾਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਬ੍ਰਹਮਪਤ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੋਂ ਬੁਧ ਨਾਮੇ ਪੁਤ੍ਰ ਪੈਦਾ ਕਰ
ਲਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਹਮਪਤ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ
ਚੰਦਮਾ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਾਹ ਤੂੰ ਵਧਦਾ ਘਰਦਾ ਰਹੇਂਗਾ। ਦਸਮ
ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ‘ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੇ ਭਯੋ ਚੰਦ ਕਾਲੇਕ ਲਗਾਏ॥’
(ਦਸਮ ਅੰਗ ੮੩੨ ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੧) ਇਤਿ ਆਦਿਕ ਇਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਸਨ, ਸੋ
ਚੰਦਮਾ ਭੀ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਬਾਂਤ ਹੋਇਆ।

੩. (ਈਸਰੁ) ਸੁਣਨ ਦੇ ਮਹਾਤਮ ਨੂੰ ਸਿਵ ਜੀ ਵੀ ਅਠਾਸੀ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹਾ
ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੋਹਣੀ ਅਵਤਾਰ ਵੇਲੇ ਮਦੋਂ ਚੋਲਾਂ ਰਤਨ ਵੇਖ
ਇਸ ਨੂੰ ਜਹਿਰ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿਤੀ। ਤਾਂ ਇਸਨੇ ਕੰਠ ਵਿਚ ਧਾਰੀ। ਭਾਵ ਹਜਮ
ਕਮ ਲਈ ਸੀ। ਨਾਮ ਦੇ ਸੁਣਨੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਤ ਨਾ ਸਕੀ
(ਬਰਮਾ) ਸੁਣਨੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਿਸਟੀ ਨੂੰ (ਸਾਜਿਆ) ਪੈਦਾ
ਕੀਤਾ। ਇਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ੧੦ ਲਖ ਵਰ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕੀਤੀ। ਦੇਵੀ
ਨੇ ਪੁਰਾਣ ਤਕ ਕਿਹਾ ਅਕਾਸ਼ ਪਰਥ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਕਰ। ਫੇਰ ਇਸਨੇ ੧੦ ਲੱਖ
ਵਰ੍ਹ ਅਕਾਲ ਪਰਥ ਦਾ ਸੁਣਨੇ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ ਇਸਨੇ ੧੦ ਲੱਖ
ਦੀ ਤਾਰਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਭੀ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਦੇ ਮਹਾਤਮ ਨੂੰ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ‘ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਵਤਾਰ’ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਚ ਦਸਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।
(ਇਦੁ) ਇਦੁ ਭੀ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਦੇ ਮਹਾਤਮ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮ (ਈਸਰ) ਸਿਵ ਸੇ ਨਾ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਸਿਵ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। (ਬਰਮਾ) ਬ੍ਰਹਮ ਜੀ ਬ੍ਰਹਮ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹਾਂ।

ਸਿਮ - ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਵਸਿਸ਼ਟ ਮਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵ ਨਾਮੋ ਸਾਹਮਣ ਦੇ ਦਸ ਪੁਤਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਦਸ ਨ੍ਰਸਿੰਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਤੀਆਂ ਰਚੀਆਂ ਮਨ। ਸਿਮ - ਜੀ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲ ਪਾਥ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। 'ਸੋ, ਬ੍ਰਹਮ ਸਿਵ ਆਦਿ ਬਾਣ ਵਾਸਤੇ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਹਨ ਉਹ ਜੋ ਪਦਵੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। (ਬਰਮਾ ਸਿੰਹ) ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ (ਸਿਮ) ਜੀ ਸਾਹ ਵਿਚ ਜੀ ਨੇ ਦਸ ਪੁਤਰਾਂ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ੭੦ ਹਜ਼ਾਰ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਾ (ਸਿੰਹ) ਸਿੰਹ ਰਾਮਾ ਵਾ (ਵਿੰਹ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਆਦਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹ ਪਦਵੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਪ ਵਾਸਤੇ ਅਧਿਆਤਮ ਰਾਮਾਇਣ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਰਾਮ ਰਿਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਸੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰਾਮ ਹੈ ਸੀਤਾ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ। ਸੀਤਾ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ ਸੀਤਾ ਨੇ ਹੀ ਸਾਰੇ ਆਕਾਰ ਧਾਰੇ ਹਨ। ਰਾਮ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਸੁਣਨ ਦੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ (ਈਸਰ) ਸਿਵ ਦੀ ਪਾਰਬਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹਨ ਇਹੀ ਸੁਣਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਬਰਮਾ) ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਬ੍ਰਹਮ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ੬੦ ਹਜ਼ਾਰ ਬਾਲ ਪੁਤਰਾਂ ਨੂੰ, ਰਿਖੀਆਂ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਸਨਕਾਦਿਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦੀ

ਮਹਿਮਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ (ਵਿੰਦੁ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਨ। ਵਾ:- (ਵਿੰਦੁ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਵਿਚ ਅੰਤਰਿਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਨੀਆਂ ਤਾਈਂ ਦਾ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਹੀ ਕਥਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ

ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ (ਬਰਮਾ) ਬ੍ਰਹਮ

ਵਿਆਪਕ (ਈਸਰ) ਈਸਰ ਹੈ ਤਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਤੇ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ। ੭. ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ (ਈਸਰ) ਸਿਵ ਜੀ (ਬਰਮਾ) ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਦੇ (ਵਿੰਦੁ) ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ।

੮. ਜੇ ਨਾਮ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਉਹ (ਈਸਰ) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ (ਬਰਮਾ) ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ (ਵਿੰਦੁ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਣ। ੯. ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਿਵ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਤੇ ਵਿੰਦੁ ਆਦਿ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੋਣਾ ਹੋਆ, ਸਕਾਵ ਜਾਣੀਦਾ ਹੋਆ ਹੈ।

ਸੁਣਿਐ ਮੁਖਿ ਸਾਲਾਹਣ ਮੰਦੁ :- ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਰ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ, ਉਹ ਗੁਰੂ (ਬਾਲਮੀਕ ਵਰਗੇ) (ਮੰਦੁ) ਮੰਦੇ ਪਾਪੀ ਸਨ, ਮੈਸਾਰ ਵਿਚ (ਮੁਖ) ਮੁਖੀ (ਕਿਸ਼ਨਾਦਿਕ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੇ ਭੀ) (ਸਾਲਾਹਣ) ਸਲਾਹੁਣੇ ਜੋਗ ਹੋ ਰਾਹ।

ਸਾਖੀ ਬਾਲਮੀਕ ਬਟਵਾਰੇ ਦੀ

ਬਾਲਮੀਕ ਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬੜਾ ਦੁਸ਼ਟਪੁਰਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਭੀ ਕੋਈ ਗਰੀਬ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਅਮੀਰ, ਰਾਹ ਤੋਂ ਲੰਘਦਾ ਵੇਖਦਾ, ਉਸਨੂੰ ਮਾਰ ਕੁਟ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਬਿਆਰਬ ਬੀਤਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਨਾਲ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਤਮਾਂ ਪੁਰਖ ਰਾਹ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸਨੇ ਸਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਭੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਮਹਾਤਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਤਾਂ ਇਕ ਚਿੱਪੀ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨੀਚੇ ਹੋਏ ਬਸ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਤੇਰੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਜੇ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪੁੱਥੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਤਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਧੋਲਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਮਹਾਤਮਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਪੜੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਆ ਹੀ ਜਾਣਗੇ। ਜਦ ਬਾਲਮੀਕ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਿ ਹੋ ਪੁਰਖਾ ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪਾਪ, ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਸਿੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਨੂੰ ਜਮਰਾਮ ਦੇ ਦੇਵੇਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਫਲ ਤੇਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਭੋਜਨ ਪਵੇਗਾ। ਜੇ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਕਹੇ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਜਾਹ

ਸਦਿਖ ਸਾਸਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਵੇਦ:-੧ ਸਾਸਤ ਨਾਨਕ ੧੫੫

੧) ਜੇਕਰ ਛੇਸ ਮਤ੍ਰਾ ਹੋਵੇ, - ੧) ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ ਹੋਣ, ਚਾਰ ਵੇਰਾ ਦਾ
 ੨) ਦੋ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ, ਚਾਰ ਹੋਣ, ਦੋ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।
 ੩) [ਜੇਕਰ] ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਛੇਸ ਮਤ੍ਰਾ, ੨੨ ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ, ਚਾਰ ਵੇਰਾ ਦਾ
 ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇ।

[illegible]

੫, ਸਫ- ਸਾ ਸ- (ਸਾ, ਓਹ ਸੇ (ਸਾ) ਸਤ ਸਤੁਪ ਪੁਸ਼ਪਰ ਹੈ ਤਿਸ
ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ 'ਸਾ'ਸੁ'ਤਿ) ਪੁਨਾ ਪੁਨਾ ਸਿਮਰਕੇ ਵੇਦ, ਗਿਆਨ ਦੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

੨ ਯਾਗਦਲਕ ੩
 ੪ ਅਤੀ ੫ ਬਿਤਾਤੀ ੬ ਫਿਲਾਸਫੀ ੭ ਲਘੁ ਹਾਰੀਤ, ੮ ਵਿਧ ਹਾਰੀਤ ੯
 ੧੦ ਆਰਥਸ ੧੧ ਯਮ ੧੨, ਆਪਸਰਧ, ੧੩, ਆਗਿਰਧ ੧੪
 ੧੫ ਆਰਥਸ ੧੬ ਬਿਤਾਤੀ, ੧੭ ਵਿਹਤ ਯਾਗਸੁਗੋ, ੧੮ ਬਿਅਸ ੧੯
 ੨੦ ਦਧ (ਦਕਸ) ੨੧ ਯੋਗਮ, ੨੨, ਬਿਧ
 ੨੩ ਪੁਸਤਕ

1. ਖੁਪ, 2. ਕਸਪ, 3. ਨਾਰਦ, 4. ਅੰਸਲਸ ਸਿਹਿਤ।
5. ਸੰਸਦ, 6. ਰਿਗ ਵੇਦ, 7. ਯਜੁਰ ਵੇਦ

१. संस्कृत २. हिन्दी ३. उर्दू ४. अंग्रेजी ५. बंगाली ६. मराठी ७. गुजराती ८. तमिल ९. तेलुगु १०. कन्नड़ ११. मलयालम १२. सिंधी १३. पंजाबी १४. संथाली १५. कोची १६. मैथिली १७. बोडो १८. डोग्री १९. नेपाली २०. संस्कृत २१. हिन्दी २२. उर्दू २३. अंग्रेजी २४. बंगाली २५. मराठी २६. गुजराती २७. तमिल २८. तेलुगु २९. कन्नड़ ३०. मलयालम ३१. सिंधी ३२. पंजाबी ३३. संथाली ३४. कोची ३५. मैथिली ३६. बोडो ३७. डोग्री ३८. नेपाली ३९. संस्कृत ४०. हिन्दी ४१. उर्दू ४२. अंग्रेजी ४३. बंगाली ४४. मराठी ४५. गुजराती ४६. तमिल ४७. तेलुगु ४८. कन्नड़ ४९. मलयालम ५०. सिंधी ५१. पंजाबी ५२. संथाली ५३. कोची ५४. मैथिली ५५. बोडो ५६. डोग्री ५७. नेपाली ५८. संस्कृत ५९. हिन्दी ६०. उर्दू ६१. अंग्रेजी ६२. बंगाली ६३. मराठी ६४. गुजराती ६५. तमिल ६६. तेलुगु ६७. कन्नड़ ६८. मलयालम ६९. सिंधी ७०. पंजाबी ७१. संथाली ७२. कोची ७३. मैथिली ७४. बोडो ७५. डोग्री ७६. नेपाली ७७. संस्कृत ७८. हिन्दी ७९. उर्दू ८०. अंग्रेजी ८१. बंगाली ८२. मराठी ८३. गुजराती ८४. तमिल ८५. तेलुगु ८६. कन्नड़ ८७. मलयालम ८८. सिंधी ८९. पंजाबी ९०. संथाली ९१. कोची ९२. मैथिली ९३. बोडो ९४. डोग्री ९५. नेपाली ९६. संस्कृत ९७. हिन्दी ९८. उर्दू ९९. अंग्रेजी १००. बंगाली

ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਪੰਥ ਮਰਦ ਭਵੇਲਿ ॥
ੴ ਸਤਿ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ॥

ਸਿਮਰਨ ਨੂੰ ਬਰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ (ਵੇਦ) ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਮਦਦ ਹਨ ਸਾਰੇ ਨਾਮ

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ॥ਸੁਣਿਅੰਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾਨਾਸੁ॥੯॥
ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਫੇਰ ਅੰਸੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ (ਵਿਗਾਸੁ) ਅਨੰਦ
ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ, ਖਿਜਾਵਟ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ (ਗਾਸੁ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ
ਸੁਣਕੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਸਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰਭ

ਸੁਣਿਐ; ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਗਿਆਨੁ ॥
ਸੁਣਿਐ; ਅਨਸਨਿ ਤੋ ॥

ਸੁਣਿਐ, ਅਠਸਠਿ ਕਾ ਇਸਨਾਨੁ ॥
ਸੁਣਿਐ, ਪੜਿ ਪੜਿ ਪਾਠਿ ॥

ਸੁਣਿਐ; ਪੜਿ ਪੜਿ ਪਾਵਹਿ ਮਾਨੁ ॥
ਸੁਣਿਐ; ਲਾਗੈ ਸਹਜਿ ਫਿ ॥

ਸੁਣਿਐ; ਲਾਗੈ ਸਹਜਿ ਧਿਆਨੁ ॥
ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ; ਸਚਾ ਹਿ ॥

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ; ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥
ਸੁਣਿਐ; ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ॥

ਸੁਣਿਐ; ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥੧॥
ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਗਿਆਨੁ ॥੧॥

ਸੁਣਿਐ; ਸਤੁ ਸੰਤੁਖੁ ਗਿਆਨੁ :- ਅਰਥ ੧. ਸਿਆਣਿਆਂ ਤੋਂ
ਕੋਹੀ ਸਖ, ਸੰਤੁਖ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।
ਸਦੇ ਉਹ ਲੱਖਦਾ

੨. ਸਾਖੀ ਜਗਤ ਮਲ ਸੇਠ ਦੀ

[illegible][illegible]

੩. ਸਾਖੀ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਡਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਬਿਨਾ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ
ਨਾਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਸੰਗਤ ਨੇ ਨਵਾਂ
ਪੁਰਾ ਹੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਚਰਨਾਂਮਿਤ ਫਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਤਾ
ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਗੰਗਾ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕਰਦਾ
ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ! ਤੁਹਾਡਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਗੰਗਾ ਵਿਚ
ਆ ਕੇ ਕਰ ਵਧੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਗੰਗਾ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੰਮਾ ਧਰਤੀ ਵਿਚੋਂ
ਫਟ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸ ਜਲ ਦੇ ਨਾਲ ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ।
ਉਣ ਉਸ ਬਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿਚ ਇੰਤਜਾਸਕ ਖੂਹੀ ਹੈ।
ਇੰਓ ਨਾਮ ਦੇ ਸੁਣ ਕਰਨੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਏੰਦ ਤੀਰਥ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਆਪ
ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੋ ਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਨਾਮ ਦਾ (ਸਫਿਲ) ਸੁਣ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਅਠਸਥਿ) ੬੮ ਤੀਰਥਾਂ
ਨਾਮ ਨਾਨ (ਕਾ) ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ? ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਗੇ। ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣ ਹੀ
ਸਕਦੇ ਹਨ।

੪ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਮਤ ਨਾਮ ਦਾ (ਸਤਿਨਾਮ) ਸੁਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ
ਅੰਤ ਵੇਲੇ, ਬਿਬੇਕ, ਖਟ ਸੰਪਤੀ, ਮੋਖ ਇੱਛਾ, ਸੁਣ, ਮੰਨਣ;
ਅਤੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਾ ਸੋਧਨ ਇਹ ਅੰਤ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ
ਉਹ ਮਹਾਰਾਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਇਹਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ
ਦਿਸਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੀ (ਕਾ) ਨਾਮ 'ਕਾਈ' ਹੈ 'ਛੇਲੀ' ਹੈ

ਅਵਿਦਿਆ ਵੀ। ਯਥਾ :—

ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਿਨ ਅਪਾਹੀ ਨੇ ਮਿਟੇ ਨ ਸੂਮ ਕੀ ਬਾਞੀ ਪਾ (ਅੰਤ) ਮਿਟ, ਅਤੇ (ਮਿਟ) ਸੁਰਸਰਾਈ ਦੀ ਜਪਤੀ (ਕਾਈ) ਛੇਤੀ ਪਈ ਹੈ, ਜਾਲਾ ਤੇ, ਉਸਨੂੰ ਲਾਹੇ ਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਮਤਾ ਦਾ ਅੰਸਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੈ।

੫. ਪੁਰਾ ਸੰਗਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਗੀ ਆਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਸ ਘਾਟ ਅਨੰਤ ਘਾਟਾਵੇ ਅਨਸਰ ਘਾਟ ਜਗੀਆ ਨੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੰਨੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨ ਕਰਨ ਅੰਦਰ ਸੁਖ ਬਿਨੀ ਹੋਕੇ ਜਿਹ ਘਾਟੀ ਤੁਹਾ ਸਾਹ ਪਾਤਸ ਰਲਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਨ ਗੁਰਮਤ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਰਸਮ ਸਿਮਰਨ, ਰੂਪ ਜਲ ਦੇ ਪਰਵਾਹ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਾ :—ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਠਾਹਠ ਘਾਟਾ ਤੇ ਸੰਤਤਰ ਹੋਣਾ ਹੀ ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

੬. ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ ਹੀ (ਅਨ) ਹੀ ਜੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਅਤੀਤੀ ਨੇ ਸੁਣਾ ਇਹ ਜੇ ਅਠ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੇ (ਸਾਠ, ਮਰਸਰਾਈ ਕਰਕੇ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਕਰਕੇ ਨਿ:ਸ੍ਰਿਤਾ ਧਾਰਨ ਰੂਪ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

੭. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ (ਕਾ) ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਭੀ ਨਾਮ ਦੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਤੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਾ ਮਹਿਮਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਾਲ ਅਧਿਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਨਾਮ ਦੇ ਸਪਣ ਤੇ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਹੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤ੍ਰਾ ਸਫਲੀ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ।

ਸੁਣਿਐ ਪੜਿ ਪੜਿ ਪਾਵਹਿ ਮਾਨੁ :—੧. ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਦੇ ਹਨ

ਤਾ ਹੀ ਪੜਦੇ ਹਨ। ਜ ਸੁਣਨ ਨਾ ਤਾਂ ਪੜ ਕਿਵੇਂ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦੀ (ਪੜਿ) ਪੜਾਈ ਪੜਕੇ (ਮਾਨ) ਸੰਤਕਾਰ ਪਾਵਾ, ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਾ : ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪੜੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ (ਪੜਿ) ਪੜ ਕੇ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਨੂੰ (ਪੜਿ) ਪੜਕੇ ਗੀਤਾ ਆਦਿਕਾ ਨੂੰ ਦਾ ਆ ਵਿਚਲਕ (ਮਾਨ) ਸਮਕਾਰ (ਪਾਵਹਿ) ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਵਾ :—ਸਾਤਿ ਵਦਾ ਸਮਾਨ ਨੂੰ (ਪੜਿ) ਪੜਕੇ, ਕਾਵ, ਕੇਸ਼, ਵਿਆਕਰਣ ਆਦਿਕਾ ਨੂੰ, ਪੜਿ, ਪੜ ਕ ਸਮਾਰੀਵਰ (ਮਨ, ਮਣ ਸ.ਤਕਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਰਸ, ਤਾਤੁ ਜੀ ਦੇ ਨਮੁ ਸੁਣਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

੨. ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨ ਹਨ ਉਹ ਗੁਰਮਤ, ਜਿਹੜੇ (ਪੜਿ) ਪੜਦੇ ਹਨ ਅਵਿਦਿਆ ਦਾ ਵਾ ਦਾ ਦੇ ਪਿਹਨਾਂ ਨੂੰ (ਪਾਤਿ) ਪਾਤ ਕਰਕੇ (ਮਾਨ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮੰਨਣ ਗਿਆਨ (ਪਾਵਹਿ) ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਾ ਮਦ ਪ੍ਰਸਾਦੀ : ਅੰਤਰ ਮ ਮ ਅਨਰਦ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਉਸਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹਨ।

੩. ਉਹ (ਪੜਿ ਪੜਿ) ਪੜ ਪੜ ਕਾਲ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਸੰਕਾਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

੪. ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨ, ਸੁਖਮ ਤੇ ਸਬਲ ਦੇ ਅ ਕਾਮ ਦੇ (ਪੜਿ) ਪੜਿਆ ਨੂੰ (ਪੜਿ) ਪਾਤ ਕਰਕੇ ਵਾ ਜੀਵ ਦੀ ਮਦ ਕਦ ਗਿਆਨ ਦਾ ਮ ਪੜਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਤਕੇ ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਦੇ (ਮਾਨ) ਮੰਨਣ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

੫. ਗੁਰਮਤ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ (ਪੜਿ) ਪਾਤਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਰਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੇ ਕਾਮਾਦਿਕ ਵਿਕਾਰ ਹਨ, ਤਿਨਾਂ ਨੂੰ (ਪੜਿ) ਪਾਤਕੇ ਭਾਵ ਨਾਸ ਕਰਕੇ (ਮਾਨ, ਸਤਿਕਾਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਾ :—(ਮਾਨ) ਮੰਨਣ ਜੋਗ ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਨੂੰ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

੬. (ਪੜਿ) ਪੜਨੇ ਵਾਲੇ ਅਤੇ (ਪੜਿ) ਪੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਾਮ ਸੁਣਕੇ ਹੀ ਅੰਦਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਣਿਐ ਲਾਗੈ ਸਹਜਿ ਧਿਆਨੁ :—੧. ਨਾਮ ਦੇ (ਸੁਣਿਐ) ਸੁਣਨੇ

ਕਰਕੇ (ਸਹਜਿ) ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਧਿਆਨ ਕਿਥੇ ਕਰੀਏ? ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਿਤ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਕਰੋ।

ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰ ਵਕਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁਣਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮੂਰਤੀ ਰੱਖ ਕੇ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਆਪਕ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸੁਣਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਿਤ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇਨ ਸਦੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਾਹ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਧੁਨੀ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ (ਸਹਜਿ) ਸਾਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਹਜਿ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

‘ਰਸਨਾ ਗਣ ਕਪਾਲ ਨਿਹਿ ਗਾਇਣ ॥ ਸਾਹਿਬ ਸਰੂਪ ਰਹਸੁ ਮਨਿ ਉਪਜਿਓ
ਸਗਲਿ ਦੁਖ ਪਲਾਇਣੁ ॥’ (ਅੰਗ ੭੧੩) ਚਿਤ ਦੀਆ ਸਾਹਿਬ ਦਾਸਨਾ
ਹੋ ਜਾਵੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਆਪਕ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿਆਨ ਮਤ ਮਦਾ ਹੈ।

ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਗੋਂਦਾ ਜੀ ਦੀ

ਮੰਤਵ ਦਾਸਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖ
ਪਿਆਰੇ ਭਾਈ ਗੋਂਦਾ ਜੀ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਭਾਈ
ਮੰਤਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

‘ਭਾਈ ਗੋਂਦਾ ਗੁਰ ਭਗਤ, ਗੁਰ ਮਰਤਿ ਕੇ ਧਯਾਨ।
ਦਰਸਹਿ ਦਰਸਨ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਸਦਾ ਨੈਮ ਇਮ ਜਾਨਿ।’ (ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੂਰਮ)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਵਿਚ ਲੀਨ, ਮਸਤ ਹੋਏ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ
ਸਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ
ਕਿਹਾ, ਅਸੀਂ ਤੋਰੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਾਬਲ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ
ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਲਾਭ ਕੀ ਸਿੱਖੀ ਦਿਓ ਕਰਾਓ ਅਤੇ ਜੇ ਕਾਬਲ ਦੀ ਕਾਰ ਕੋਟ
ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਅਵੇ ਉਸ ਨਾਲ ਲੰਗਰ ਚਲਾਓ। ਇਹ ਆਗਿਆ ਸੁਣ ਕਰਕੇ
ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ, ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਵਿਚ
ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ, ਚਰਨ ਛੋੜਕੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਅਮਲ
ਮਣਕੇ ਕਾਬਲ ਨੂੰ ਚਲ ਕਾਏ। ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪਰਮਸਾਲ ਬਣਵਾਈ ਅਤੇ
ਨੇਰਾ ਚਲ ਓਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਪਰਮਸਾਲ ਵਿਚ ਦੋਵਾਨ ਸਜਾਉਂਦੇ ਅਤੇ
ਨਿਰਪ੍ਰਾਪ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਚਿਤ ਲੀਨ ਕਰਕੇ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੰਤਵ
ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਗੋਂਦਾ ਜੀ ਸਨਣ ਵਿਚ ਲਾਭਿੰਦਾ, ਯਥਾ:- ‘ਰਾਗੀ
ਸੁਣੀਐ ਮਨਿ ਰਖੀਐ ਕਥੇ ॥ ਚਿਤ ਕਰਦਿਆ ਕਰਦਿਆ ਸਹਿਜੇ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆਨ ਜੁੜ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਛੋੜ ਕੇ
ਨਹੀਂ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਚਰਨ ਨੂੰ ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ
ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਨ ਜੁੜ ਗਿਆ, ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਲ ਇਸ਼ਨਾ
ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਪੁ ਜੀ ਦੇ ਪਾਟ ਕਰਕੇ ਪਿਆਨ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਏ, ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਚਿਤ ਸੁਰਿਆ ਪਾਟ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਪਾਟ ਪਾਸ ਅਗੀਧਿਓ ਕਹਿ ਰਾਗ
ਸਾਬ ॥ ਇਸ ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਲਾਜਿ ਤਯ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਾਜਿ ਸਮਾਪ ਬਿਜ ਨਯੇ।’

(ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ)

ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਪਾਟ ਕਰਕੇ ਤੇ ਸਮਾਪ ਵਿਚ ਸੇਵਾ
ਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨ ਪਾਟ ਕਰਕੇ।

‘ਗੁਰ ਦਰਸਾ ਮਹਿ ਗੁਰ ਸਮਾਪ ਮੇਰੇ ਬਿਖੇ ਸੇਵਾ ਕਰਾਏ।’

‘ਮੇਰੇ ਮਾਨਸ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ
‘ਚ ਚਰਨ ਨਿਰਮਲ ॥’ ਮਨ ਹਰਿ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਜਾਹੇ ਹਨ
ਜੋ ਪਦ ਨ ਲੱਗਾ ਨਿਰਮਲ ਵਰਤ ਨਿਗਾਹੀ ॥ ਪਦ ਧਰਮ ਪਦ ਕਿਸ ਨੂੰ
ਸਭ ਅੰਗ ਪਦਕਤ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਚਰਨ ਨਿਗਾਹੀ ॥ ਪਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਰਥ
ਬੁਝੀ ੭ ਗਿਆ। ਲੰਗਰੀ ਸਿੱਖ ਨੇ ਆ ਕੇ ਬਣਤੀ ਕੀਤੀ, ਜਪਾਹਰ ਦਿਨ
ਨਿਰਮਲ ਹੋ। ਪਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਲੇ ਹੀ ਨਾ, ਇਹ ਵੇਖਕੇ ਸਾਹਿਬ ਹੋਰ
ਨੇਰਾ ਦਰਸਨ ਸੀ ਕਿ ਮਾਨਸ ਜੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਸਮੀ। ਕੋਨ ਲਖੇ ‘ਬਨ ਅੰਤਰਜਾਮੀ’
ਨੂਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਗੋਂਦਾ ਜੀ ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਹਨ ਕਿਸੇ
ਸਾਲ ਚਰਨ ਪਿਆਨ ਵਿਚ ਵਿਉਂ ਪਕੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਵੇ ਸੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ
ਅੰਤਰ ਪਿਆਨ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਜੋਫਾ ਮਾਰ ਕੇ ਪਕੜਿਆ ਸੀ।
ਭਾਈ ਗੋਂਦਾ ਜੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਲੋਕੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਟ ਤਕ, ਚਰਨ ਪਕੜੀ ਪਿਆਨ
ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਰਨ ਰਹੇ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਭ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਧਰ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ‘ਹਮ ਪ੍ਰੇਮ ਰੋਪਨ ਤਮ ਬਾਧੇ’ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਜੇਵਟੀ (ਰੱਸੀ) ਵਿਚ
ਬੰਧੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਦੇ ਪਤੀਆ ਬਿਤੀਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਨੇ ਫੇਰ ਅਰਦਾਸ
ਕੀਤੀ, ਚਾਰ ਪਤੀ ਮਰ ਰੇ ਫੇਰ ਬੈਠਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਲੰਗਰ ਠੰਢਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ,
ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੇਰ
ਵੀ ਬੁਝ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਟਿਕੇ ਰਹੇ। ਅਖੀਰ ਜਦੋਂ ਦੇ ਪਤੀਆ ਦਿਨ
ਰਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨੇਤ੍ਰ ਬੋਲੇ ਅਤ ਚਰਨ ਪਾਟ ਕਰਕੇ, ਸੰਗਤ ਨੇ
ਦੇ ਪਤੀ ਕੀਤੀ ਮਹਾਰ ਜੀ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਪ ਜੀ ਸਹਾਇਨ ਅਚੱਲ
ਟਿਕੇ ਰਹੇ ਹੋ? ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਆਖ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ
‘ਕਾਬਲ ਮਹਿ ਗੋਂਦਾ ਸਿਖ ਰਹੇ। ਧਰ ਪਯਾਨ ਦੇਵੇ ਪਦ ਗਏ।
ਕਿਸ ਧਿਧਿ ਤਿਸ ਤੇ ਚਰਨ ਛੁਟਾਵੇ। ਬਿਨਾ ਛੁਟੇ ਕਿਸ ਲੰਗਰ ਜਾਵੇ।’ ੭੬
ਰਹਯੇ ਉਡਕਤਿ ਛੇਰਹਿ ਮੋਹੀ। ਦਿਧ ਗਹਿ ਰਾਖਯੇ ਤਯ ਗਾਨ ਹੋਹੀ।
ਜਿਸ ਸੰਧਯਾ ਹੋਈ ਦਿਨ ਰਯੇ। ਤਬ ਗੋਂਦਾ ਜਾਗਤਿ ਤੀਹ ਭਯੇ ॥੨੭॥

ਫੌਜੀ ਸਮਾਧਿ ਏਹੁ ਸਧ ਹੁੰਦੀ । ਤਸੇ ਚਰਨ ਗਰ ਕੇ ਤਸਿ ਜਾਯੀ ।
 ਰਹ ਸਮਿਗਰੁ ਜੀ ਏਨ ਕੇ ਯੋਗਿ ਵਿਰ ਗਏ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਵਰਨਿਆ ।
 ਸੰਗਿ ਬਾਹ ਸਿਸਮਾਦੇ ਹੋਯੋਆ । ਸੰਗਿ ਤੇ ਨ ਉਹ ਸਮਾਂ ਤੇ ਜਿਨ ਲਿਖ ਲਿਖਾ
 ਕਿ ਪਾਤ ਕਰੀਗੇ । ਕਥ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਗਈ ਗੋਦਾ ਜੀ ਕਾਬਲ ਦੀ
 ਸੰਗਿ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਦਰਸਨ ਵਾਸਤੇ ਆਯਾ ਤਾਂ ਸੰਗਿ ਤੇ ਨੇ ਭਾਖੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ
 ਨਾਮ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹ ਸਿਰੀਰ ਦਸਿਆ ਅਤੇ ਪਾਛਿਆ । ਤਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ
 ਦਸਿਆ ਕਿ ਨੀਕ ਧਰਮ ਜਿਨ ਗਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ
 ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਇਉਂ ਸੁਣ ਕੇ :-

ਮੰਨਿ ਦਰਿਦਰਿਸਿ ਨੇ ਸਭਿ ਬਿਰਤਤਿ । ਬਿਸਮੈ ਯੇ ਲਖਿ ਸਿਧਾ ਤੇ ॥੨੩॥
 'ਸਮਿਗਰ ਮਨਿ ਮਹਾਂ ਮਹਾਂ' ਕਯਾ ਅਲਪਗਣ ਜੀਵ ਹਮ ਜਾਨੇ ।
 ਭਾਈ ਗਾਏ ਕੀ ਵਡਿਆਈ । ਭਈ ਅਧਿਕ ਸ੍ਰੀ ਮਖ ਤੇ ਗਈ ਗਥ ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਜਾਨਾ । ਨਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੇ ਬਸੀ ਮਹਾਨਾ ।
 ਅਸ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਜੋ ਮਨਹ ਬਿਸਾਰੇ । ਮਾਨੁਖ ਜਨਮ ਮਗਤ ਸੇ ਹਾਰੇ ।
 ਸੇ ਜਿਹੜੇ ਗਰਬ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਚਿਤ ਨੂੰ ਸਨਣ ਵਿਚ ਲਾਉਂਦੇ
 ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਈ ਗਾਏ ਜੀ ਵਾਂਗ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਹੀ ਧਿਆਨ ਮਗ ਲਾਂਦਾ ਹੈ
 ਅਤੇ ਨਿਰਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

੨ ਜਿਨ ਦਾ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ (ਸਹਜ) ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਧਿਆਨ (ਲਾਗੂ)
 ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਸੁਨਣ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਤਾਈਂ
 ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਨਾਮ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਲੱਗਾ ਹੈ ।

ਵਾ :- ਜ (ਸਹਜ) ਸਾਂਤੀ ਵਾਲੇ (ਧਿਆਨ) ਧਿਆਨ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖ ਹਨ,
 ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਸਨਣ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਕੀ ਟ ਵਿਚ (ਲਾਗੂ)
 ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

੩ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਨਿਰਗੁਨ ਦੇ (ਸਹਜ) ਗਿਆਨ ਅਤੇ
 ਸਰਗਟ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ (ਲਾਗੂ) ਲੱਗ ਜਾਈਦਾ ਹੈ ।

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ :- ਸਮਿਗਰੁ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ
 ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਸੁਣ ਕੇ ਪਾਸਾਹ ਜੀ ਦੇ ਭਗਤ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ
 ਨਾਨਕ ਦੇਵ (ਨਾਮ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ 'ਨਾਮ ਮਪਤ ਕੋਟਿ ਸੂਰ੍ਯ'
 ਉਸ ਦੇ ਸਰ-ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਚਿੰਤ ਅੰਦਰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੇ
 ਬਿਜਾਅ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਸੁਣਿਅ ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ :-

ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਨਾਲ
 ਦੁਖ ਪਾਪ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਨਾਲ
 ਦੁਖ ਪਾਪ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਨਾਲ
 ਦੁਖ ਪਾਪ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਨਾਲ
 ਦੁਖ ਪਾਪ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਨਾਲ
 ਦੁਖ ਪਾਪ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਜਿਵੇਂ :- ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ, ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ, ਅਤੇ ਜੇਤ
 ਦੇ ਸਹੀਦਾ ਨ ਪਰਮੇਸਰ ਸਹੀਦਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਅਕਹਿ ਤੇ ਅਸਹਿ ਕਸਦੇ
 ਸਹਾਰੇ, ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਿਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਕੇ ਸਾਤ ਗਾਂਢੇ, ਗੁਰੂ ਕੇ
 ਬਾਗ ਜੈਤੋ ਦੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਗੱਲੀਆਂ, ਭਾਂਗਾਂ ਆ ਕੇ ਪੂਰਨ ਸਾਤ ਹਸ। ਵੱਚ ਰਹੇ ।
 ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਦਿਆਂ ਤੇ ਸੁਣਦਿਆਂ ਦੁੱਖ ਭੁਖ ਤੇ ਮਾਰਾਂ ਸਹਾਰ ਕੇ ਸਬਰ ਸੁਕਰ
 ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਹੀਦ ਹੋਏ ਸੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਿਖਾ ਭਗਤਾ ਨ ਨਾਮ ਸੁਣਨ
 ਕੀਤਾ । ਦੁਖ ਪਾਪ ਨਾਸ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਮੈਥੀਆਂ
 ਮੈਥੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ।

ਗਿਆਰਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ

ਸੁਣਿਐ ਸਰਾ ਗੁਣਾ ਕੇ ਗਾਹ ॥ ਸੁਣਿਐ ਸੇਖ ਪੀਰ ਪਾਤਿਸਾਹ ॥
 ਸੁਣਿਐ ਅੰਧੇ ਪਾਵਹਿ ਰਾਹੁ ॥ ਸੁਣਿਐ ਹਾਥ ਹੋਵੇ ਅਸਗਾਹੁ ॥
 ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥ ਸੁਣਿਐ ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥੧॥

ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਦੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਮਹਿਮਾ ਹੈ ।

ਸੁਣਿਐ ਸਰਾ ਗੁਣਾ ਕੇ ਗਾਹ :- ੧ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ
 ਹੈ ਕਿ ਮਿਹ (ਸਰਾ) ਤੀਰ ਹੈ, (ਗੁਣ) ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ (ਗਾਹ) ਚਿੰਨ੍ਹ ਦਾ ਅਸਥਾਨ
 ਮੰਨੀ ਹੈ । ਇਉਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬਸਤੂ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸਬਲ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਤਾਈਂ (ਗਾਹ) ਗੁਣ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
੧. ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ (ਗਾਹ) ਵਿਸਿਆਂ ਦੇ (ਸਰ) ਸਰੋਵਰ ਸੇ
ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ (ਗਾਹ) ਦਬਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਹਕ
ਸ੍ਰੀ ਨਮ੍ਹ ਜੀ ਸਾਹਿਬ (ਗਾਹ) ਦਾ ਦਮਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਸੁਰਮ,
੧੦. ਨਾਮ ਸੁਣਕੇ ਹੀ (ਸਰ) ਸਾਨੇ (ਗਾਹ) ਸਬਦ, ਸਪਰਸ ਆਦਿ ਨੂੰ
(ਗਾਹ) ਦਬਾ ਲਈਦਾ ਹੈ।
੧੧. ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਰਮ (ਸਰ) ਸਾਰ ਰੂਪ
ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ (ਗਾਹ) ਗਿਆਨ ਦਾ (ਗਾਹ) ਅਸਥਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਾ:-(ਗਾਹ)
ਜਗਾ ਰੁਚੀਆ ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
੧੨. ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨੋਂ ਸੇ ਰਜੇ, ਸਤੋ, ਤਮੇ
ਆਦਿ (ਗਾਹ) ਗੁਣ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਸਰ) ਸਰ ਕਰਕੇ ਰੁਚੀਆ ਪਦ ਰੂਪੀ
(ਗਾਹ) ਜਗਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ।
੧੩. ਜਿਹੜੇ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਉਹ (ਗਾਹ) ਗੁਣਾਂ ਦੇ
(ਸਰ) ਸਰੋਵਰ ਜੋ ਵਦ ਹਨ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਗਾਹ) ਵਿਚਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਸੁਣਿਐ ਸੇਖ ਪੀਰ ਪਾਤਿਸਾਹ :-੧. ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ
ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ ਨਾਂ ਸੇਖ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਪੀਰ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਨਾਂ
ਪਾਤਿਸਾਹ ਹੈ।
(ਸੇਖ) :-ਇਹ ਅਰਥੀ ਦਾ ਸਬਦ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ 'ਬੁੱਢਾ, ਬਜ਼ੁਰਗ,
ਵਿਦਵਾਨ, ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ' ਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਰਾਈ (ਸੁਲਤਾਨ ਦੇ
ਉਪਾਸ਼ਕ) ਅਤੇ ਚੰਜਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਸੇਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ
ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹਨ ਇਉਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸੇਖ ਬ੍ਰਿਹ ਜਾਤੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ
ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਉਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਏ ਨੂੰ ਭੀ ਸੇਖ ਆਮ ਆਖਦੇ ਸਨ। ਮੁਸਲਮਾਨ
ਸਿਖਿਆ ਦਾਤੇ, ਉਸਤਾਦ ਯਾਂ ਭੋਰਦਾਰ ਨੂੰ ਭੀ ਸੇਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਸੇਖ
ਸਬਦ ਸੋਧਨਾਗ ਲਈ ਭੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ।
੨. (ਸੇਖ) ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਆਦਿਕ ਅਤੇ ਉਸਦੇ (ਪੀਰ) ਮੁਰਸ਼ਦ ਸ਼ਾਹ ਸਰਫ
ਆਦਿਕ, (ਪਾਤਿਸਾਹ) ਰਾਇ ਬਯਾਰ, ਬਾਬਰ ਆਦਿਕ ਨਾਮ ਸੁਣ ਕੇ ਦੀ
ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਸੁਣ ਕੇ

੨ (ਸਰਾ) ਜੀਸ ਵਾਲ (ਗੁਣਾ) ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਧਨਖਧਾਰੀ ਅਤੇ (ਗਾਹ)
ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਵਾਲੇ ਬਹਾਵਰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਸੁਣਵ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੩ (ਸਰਾ) ਜੀਸ ਵਾਲ (ਗੁਣਾ) ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਧਨਖਧਾਰੀ ਅਤੇ (ਗਾਹ)
ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਵਾਲੇ ਬਹਾਵਰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਸੁਣਵ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੪ (ਸਰਾ) ਜੀਸ ਵਾਲ (ਗੁਣਾ) ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਧਨਖਧਾਰੀ ਅਤੇ (ਗਾਹ)
ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਵਾਲੇ ਬਹਾਵਰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਸੁਣਵ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੫ (ਸਰਾ) ਜੀਸ ਵਾਲ (ਗੁਣਾ) ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਧਨਖਧਾਰੀ ਅਤੇ (ਗਾਹ)
ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਵਾਲੇ ਬਹਾਵਰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਸੁਣਵ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੬ (ਸਰਾ) ਜੀਸ ਵਾਲ (ਗੁਣਾ) ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਧਨਖਧਾਰੀ ਅਤੇ (ਗਾਹ)
ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਵਾਲੇ ਬਹਾਵਰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਸੁਣਵ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੭ (ਸਰਾ) ਜੀਸ ਵਾਲ (ਗੁਣਾ) ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਧਨਖਧਾਰੀ ਅਤੇ (ਗਾਹ)
ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਵਾਲੇ ਬਹਾਵਰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਸੁਣਵ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੮ (ਸਰਾ) ਜੀਸ ਵਾਲ (ਗੁਣਾ) ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਧਨਖਧਾਰੀ ਅਤੇ (ਗਾਹ)
ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਵਾਲੇ ਬਹਾਵਰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਸੁਣਵ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੯ (ਸਰਾ) ਜੀਸ ਵਾਲ (ਗੁਣਾ) ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਧਨਖਧਾਰੀ ਅਤੇ (ਗਾਹ)
ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਵਾਲੇ ਬਹਾਵਰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਸੁਣਵ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੧੦ (ਸਰਾ) ਜੀਸ ਵਾਲ (ਗੁਣਾ) ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਧਨਖਧਾਰੀ ਅਤੇ (ਗਾਹ)
ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਵਾਲੇ ਬਹਾਵਰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਸੁਣਵ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੧੧ (ਸਰਾ) ਜੀਸ ਵਾਲ (ਗੁਣਾ) ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਧਨਖਧਾਰੀ ਅਤੇ (ਗਾਹ)
ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਵਾਲੇ ਬਹਾਵਰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਸੁਣਵ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੧੨ (ਸਰਾ) ਜੀਸ ਵਾਲ (ਗੁਣਾ) ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਧਨਖਧਾਰੀ ਅਤੇ (ਗਾਹ)
ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਵਾਲੇ ਬਹਾਵਰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਸੁਣਵ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੧੩ (ਸਰਾ) ਜੀਸ ਵਾਲ (ਗੁਣਾ) ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਧਨਖਧਾਰੀ ਅਤੇ (ਗਾਹ)
ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਵਾਲੇ ਬਹਾਵਰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਸੁਣਵ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਰਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਧਾਈ (ਗਾਹ) ਗੁਣ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

੯ (ਸਰਾ) ਨਾਮ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਹੈ। (ਗੁਣਾ) ਵਿਸਿਆਂ ਦੇ (ਸਰਾ) ਸਰੋਵਰ ਜੋ
ਇਹੋ ਹਨ ਜਿਹੀ ਵਿਸਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ (ਗਾਹ) ਦਬਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਰੋਕ
ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਸਿਆਂ ਦਾ ਦਮਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਸੁਰਮੇ,
ਸਰਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਵ ਕਰਦੇ ਹਨ।

੧੦ ਨਾਮ ਸਰੋਵਰ ਹੀ (ਸਰਾ) ਸਾਰੇ (ਗੁਣਾ) ਸਬਦ, ਸਪਰਸ ਆਦਿ ਨੂੰ
(ਗਾਹ) ਦਬਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

੧੧ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਵ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖ (ਸਰਾ) ਸਾਰ ਰੂਪ
ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ (ਗੁਣ) ਰਿਆਨ ਦਾ (ਗਾਹ) ਅਸਥਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਾ:- (ਗਾਹ)
ਜਗਾ ਤੁਲੀਆ ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

੧੨ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਵ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਜੋ ਰਜੋ, ਸਤੋ, ਤਤੋ
ਆਦਿ (ਗੁਣਾ) ਗੁਣ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਸਰਾ) ਸਰ ਕਰਕੇ ਤੁਰੀਆ ਪਦ ਰੂਪੀ
(ਗਾਹ) ਜਗਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ।

੧੩ ਜਿਹੜੇ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਉਹ (ਗੁਣਾ) ਗੁਣਾਂ ਦੇ
(ਸਰਾ) ਸਰੋਵਰ ਜੋ ਵਦ ਹਨ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਗਾਹ) ਵਿਚਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਣਿਐ ਸੇਖ ਪੀਰ ਪਾਤਿਸਾਹ :- ੧. ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ
ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ ਨਾਂ ਸੇਖ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਪੀਰ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਨਾਂ
ਪਾਤਿਸਾਹ ਹੈ।

(ਸੇਖ) :- ਇਹ ਅਰਬੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ 'ਬੁੱਢਾ', ਬਜ਼ੁਰਗ,
ਵਿਦਵਾਨ, ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ' ਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਰਾਈ (ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ
ਉਹਾਸਕ) ਅਤੇ ਬੋਜਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਸੇਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ
ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹਨ ਇਉਂ ਮਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸੇਖ ਬ੍ਰਿਹ ਜਾਤੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ
ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਏ ਨੂੰ ਭੀ ਸੇਖ ਆਖ ਆਖਦੇ ਸਨ। ਮਸਲਮਾਨ
ਸਿੱਖਿਆ ਦਾਤ, ਉਸਤਾਦ ਯਾਂ ਭੋਰਦਾਰ ਨੂੰ ਭੀ ਸੇਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਸੇਖ
ਸ਼ਬਦ ਸੋਸ਼ਨਾਗ ਲਈ ਭੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ।

੨. (ਸੇਖ) ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਆਦਿਕ ਅਤੇ ਉਸਦੇ (ਪੀਰ) ਮੁਰਸ਼ਦ ਸ਼ਾਹ ਸਰਫ
ਆਦਿਕ, (ਪਾਤਿਸਾਹ) ਰਾਇ ਬਲਾਰ, ਬਾਬਰ ਆਦਿਕ ਨਾਮ ਸੁਣਵ ਦੀ
ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਸੁਣਵ ਦੀ

ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਮਾਰੀ ਗਈ ਹਨ।

੩. (ਸਿਖ) ਸੋਸਨਾਗੀ ਭੀ ਪਰਮਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਕਾਹਿਦਾ ਹੈ। ਸੋਸਨਾਗੀ ਸਿਰ ਸਹਸ ਬਣਾਈ ॥ ਵੈ ਸਹੀਸ ਰਸਨਾਹ ਸਹਾਈ ॥

ਦਰਤ ਅਬ ਯਹ ਨਾਮ ਅਪਾਈ ॥ ਮਨੇ ਉਨ ਪਾਵਨ ਪਾਯਾ (ਦਸਮ ਮਹਾ)

ਅਤੇ ਸੋਸਨਾਗੀ ਦਾ ਪੀਤ, ਸੋਸਨਾਗੀ ਦੀ ਸੋਸਾ ਉਪਰ 'ਬਨਾਜਣ ਵਾਲਾ ਕੋਣ' ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਭੀ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸਣਦੇ ਜਾਣ ਕੇ ਅਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। 'ਕਰਨਿ ਵਡਲ ਹਰਿ ਬਿਰਦੁ ਆਪਿ ਬਨਾਇਆ ॥

ਜਹ ਜਹ ਸਿਤ ਅਰਾਧਿਹ ਤਹ ਤਹ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ॥' (ਅੰਗ ੪੫੬)

ਇਉਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਭੀ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਵਾ (ਪੀਤ) ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਰਜ਼ਦ ਪੈਰੋਬਰ ਭੀ (ਪਾਤਿਸਾਹ, ਪਾਤਿ) ਤਖਤ

ਦਾ (ਸਾਹ) ਮਾਲਕ ਮਹਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਵਾ ਜਨਕ ਵਰਗੇ ਜੋ ਹਏ ਹਨ ਉਹ ਭੀ

ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੪. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਾਂ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦਾ ਸ਼ਬਦਾ ਤ ਭਰੋਸੇ ਰੂਪ ਕੰਨਾ

ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ (ਸਿਖ) ਬਾਕੀ ਜੋ ਜੋਸਣ ਮਰਨ ਦੀ (ਪੀਤ)

ਪੀੜਾ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਿਵਿਰਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਵਾ ਅਵਿਦਿਆ ਦੀ (ਪਾਤਿ)

ਪੀੜ ਨੂੰ (ਸਿਖ) ਸੁਕਾ ਕੇ (ਪਾਤਿਸਾਹ, ਪਾਤਿ) ਸਰੂਪ ਰੂਪੀ ਤਖਤ ਦੇ (ਸਾਹ)

ਮਾਲਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

'ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਨ ਦੁਇ ਏਕ ਹੈ ਬਿਬ ਬਿਚਾਰ ਕਛੁ ਨਾਹਿ ॥' (ਦਸਮ ਅੰਗ ੫੬)

੫. ਜਿਉਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਕਰਨਗੇ ਜੋ ਉਹ (ਸਿਖ) ਬਿਰਧ

ਜਾਮੀ ਵਸ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁਣਾ ਜਾ (ਪੀਤ) ਬਣਨਾ ਚਾਹੁਣਾ ਜਾ (ਪਾਤਿਸਾਹ)

ਬਣਨਾ ਚਾਹੁਣਾ ਉਹ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਹੜਾ ਫਲ ਚਾਹੁਣਗੇ ਉਹ ਵੀ ਫਲ

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੁਣਿਐ ਅੰਧੇ ਪਾਵਹਿ ਰਾਹੁ:—੧. ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਮਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਉਸਨੂੰ ਭੇਡ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਨਵਰ ਦਾ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਚੁੰਨ ਕੇ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਜਾਣਾ

ਉਹ ਸੁਣਿਐ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿ ਇਧਰ ਆ ਜਾਉ ਸੀ ਰਾਹ ਦੇ

ਸਥਾ 'ਤੇ ਉਹ ਜਾਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਸੁਣ ਕੇ ਅੰਧੇ ਪੁਰਖ ਭੀ ਰਾਹ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

੨. ਅੰਧੇ ਅਗਿਆਨੀ ਜੀਵ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਨ ਕਰਨ

ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

੩. (ਅੰਧੇ) ਜਿਥੇ ਬੁਧੀ ਕਰਕੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਣ। ਜਿਥੇ ਬੁਧੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ

ਉਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ (ਰਾਹ) ਰਾਹ ਨੂੰ, ਵੱਡਿਆਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ

੧. ਉਹ ਉਹ ਭਾਗੀ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨ ਦੇ (ਰਾਹ) ਰਸਤੇ ਨੂੰ (ਪਾਵਹਿ) ਪਾ ਲੈਂਦੇ

ਹਨ। ਜੋ ਅਗਿਆਨੀ ਜੀਵ ਅੰਧੇ ਨੂੰ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਕਰਨਗੇ ਉਹ ਭੀ ਭਾਗੀ

ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਪਾ ਲੈਣਗੇ।

'ਤਾਵਰੇ ਬਿਰਧਾਹ ਸਟਾਹ ਉਧਰਹਿ ਬਿਨਸਹਿ ਪਾਪ ਘਨੋਰੇ।

ਪਸੁ ਪਰਤ ਮੁਗਧ ਕਉ ਤਾਰੇ ਪਾਹਨ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੇ ॥ (ਅੰਗ ੮੦੨)

'ਸੁਣਤੇ ਪੁਨੀਤ ਕਹਤੇ ਪਵਿਤ ॥'

ਵਾ: (ਅੰਧੇ) ਅਗਿਆਨੀ ਜੀਵ ਭਾਗੀ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ

ਦਾ (ਰਾਹ) ਰਸਤਾ ਪਾ ਕੇ (ਪਾਵਹਿ) ਵਾ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ

ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਅੰਧੇ ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ

ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦਾ ਰਾਹ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਹੈ।

'ਪਿਰਾਲ ਪਰਬਤ ਪਾਰਿ ਪਰੇ ਖਲ ਚਤੁਰ ਬਛੀਤਾ ॥' (ਅੰਗ ੮੦੬)

'ਹਮ ਅੰਧਲੇ ਅੰਧ ਬਿਬੇ ਬਿਬੁ ਰਾਤੇ ਕਿਉ ਚਾਲਹ ਗਰ ਚਾਲੀ ॥' (ਅੰਗ ੬੬੭)

'ਮੂਕ ਉਚਰੇ ਸਾਸਤ੍ਰ ਖਟਿ ਪਿੰਗ ਗਿਰਨ ਚਤ੍ਰਿ ਜਾਇ ॥

ਅੰਧ ਲਖ ਬਧਰੇ ਸੁਨੇ ਜੋ ਕਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਾਇ ॥' (ਦਸਮ ਅੰਗ ੪੭)

੩. 'ਜਾ ਜਾਪੈ ਕਿਛੁ ਕਿਥਾਉ ਨਾਹੀ' (ਅੰਗ ੧੦੭੦) ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ

ਅਗਿਆਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਇਥੇ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇ। ਅਸੀਂ

ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ

ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਜਦ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਨ

ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਈਏ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬ੍ਰਿਤੀ ਅੰਦਰ ਖਿੜੀ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਂਦਾ ਹੈ।

'ਕੋਟਿ ਸੂਰ ਨਾਨਕ ਜਾਕੈ ਪਰਗਾਸ ॥' (ਅੰਗ ੭੧੭) ਹੋ ਜਾਦਾ ਹੈ ਉਸ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਅਗਿਆਨੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਬਧ ਰੂਪੀ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ

ਵਿਚਾਰ ਰੂਪੀ ਨਿਗ੍ਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਅਨਭਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ

(ਰਾਹ) ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਉਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਟ

ਸੂਰਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ 'ਨਮੋ ਸੂਰਜ ਸੂਰਜ ॥ ਨਮੋ ਚੰਦ੍ਰ ਚੰਦ੍ਰ ॥' 'ਰਾਮਾਨ ਰਾਜ ॥

ਭ ਨਾਨ ਭਾਨ ॥ ਦੇਵਾਨ ਦੇਵ ॥ ਉਪਮਾ ਮਹਾਨ ॥' (ਜਪ ਸਾਹਿਬ) ਸੁਆ

ਅਨਭਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸੁਣਨ ਦੀ

ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

੪. (ਅੰਧੇ) ਜਿਥੇ ਬੁਧੀ ਕਰਕੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਣ। ਜਿਥੇ ਬੁਧੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ

ਉਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ (ਰਾਹ) ਰਾਹ ਨੂੰ, ਵੱਡਿਆਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ

ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ (ਪਾਵਹਿ) ਪਾ ਲਈਦਾ ਹੈ ।

ਸੁਣਿਐ ਹਾਥ ਹੋਵੈ ਅਸਗਾਹੁ :- ਪਸਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਣਵੇ ਕਰਕੇ ਸਿਹਤ (ਅਸਗਾਹੁ) ਝੁੰਮ ਦਰਿਆ ਹਨ, ਉਹ (ਹਾਥ) ਹੜਤਾ ਕੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਿੱਚ ਹੋਥ ਹੋਥ ਪਾਣੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ :-

(ਸਾਖੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ)

ਮਦੋਂ ਦਰਿਆ ਅਟਕ ਤੋਂ ਪਾਰ ਅਕਾਲੀ ਫੁਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰ: ਹਜ਼ੂਰ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਮੀਰ ਕਰਦ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮਹਾਂਸਾਹਿਬ ਰਣਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸੱਚ ਖ਼ਬਰ ਜਾਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਤਾਂ ਸ਼ੇਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬੜੀ
ਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਆਪ ਮੀਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚੜ੍ਹ ਪਏ ਉਸ ਸਮੇਂ
ਅਟਕ ਦਰਿਆ ਬੜੀ ਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੇ ਕਹੇ ਭੀ
ਕਿਸ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਾਰ ਹੋਣ ਵਿਚ ਅਟਕ ਪਾ ਜਿੰਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ
ਰੋਜ਼ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਭੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਦਾਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ੇਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ
ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਬਾਬਾ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੰਗਰਾਬਾਦ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ
ਮਾਨ ਬਾਬਾ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਦੀ ਉਨੇ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ
ਬਾਬਾ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਤੇਕਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ
ਅਜ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਚਿਹਰਾ ਉਦਾਸ ਹੈ, ਕਿਸ ਸਚ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋ? ਤਾਂ ਕਿਹਾ

ਲਿਆ ਤੇ ਸਦੀਆਂ ਨੇ ਅ
ਜੇ ਹੁਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬਦੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ

ਮ ਅ ਮਿਤ ਫਕਰਗ ਤਾ ਦਮ ਰਧਗੀ । ਸਤਿਗੁਰ ॥

1 ਜੀ ਨੇ ਬਣਾਓ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਂ ਪੈਂਦੇ

ਰਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ

ਵਰਗ ਅਤੇ ਕਾਠ ਦੀਆਂ ਤੰਬਾ ਚਲਾਵਯਾ । ਸੋ ਉਹ ਕਿਹੜਾ

‘મનિષ દાણે’.

ਜੀ ਪਾਰਲੇ ਪਾਸ ਫੌਜ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਅਟਕ ਨੂੰ ਪਾਰ
ਕਰਨਾ ਹੈ ਪਰ ਦਰਿਆ ਬਹੁਤ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਪ ਭ੍ਰਿਯਾ ਬਰੇ
ਨ ਅਦਾਲਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥੀ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਖੜਾ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ
ਸਰਕਾਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਲਾਇਕ ਕਰ ਦਿਤਾ ਪਰ ਪਤੀਲਿਆਂ ਪੜਦਿਆ
ਜੀ ਦਾ ਰੋਗ ਪਾ ਕੇ ਸਾਬ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥੀ ਭੀ ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਰ
ਸੀਪਲਿਆ। ਚਿਫ਼ ਮੇਲ ਲੰਘਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਰਹਿਤ ਸੀ ਗਵਲਰ ਦੀ ਕਰਕ ਨਾ
ਰਹੇ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਦੀ ਭੇਟਾ ਹੋਣ ਦਿਓ। ਇਉਂ
ਇਹ ੨੦੦ ਸਿਪਾਹੀ ਭਰਸ ਤੋਂ ਹਟੇ ਪਟ ਕਰਕੇ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ ਸਨ, ਬਾਕੀ
ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਕਰਦੀ ਪਾਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਸੋ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਕੇ ਹੁੰਘਾ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਤੇ
ਸਾਰੀ ਫ਼ੌਜ ਪਾਰ ਲੰਘ ਗਈ।

੨. ਸਾਖੀ ਗੁਜਰੀ ਦੀ

ਇੱਕ ਗੁਜਰੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਲੋਕੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਵੇਚਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਇੱਕ
ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਡਿਤ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸ
ਗੁਜਰੀ ਨੇ ਵੀ ਕਥਾ ਸੁਣੀ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਸੰਸ਼ਰ
ਦਾ ਨਾਮ ਬੇੜੀ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਬੇੜੀ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਇਵੇਂ
ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਨਾਮ ਪਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰਬੰਧ ਵੀ ਦਰਿਆ,
ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੇ ਆਸਰੇ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਣਕੇ ਗੁਜਰੀ ਨੂੰ
ਨਾਮ ਤੇ ਨਿਸਚਾ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸੰਸ਼ਰ ਦਾ
ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜ ਦਰਿਆ ਦੇ ਘਾਟ ਨੂੰ ਕੀ ਜਾਣਾ ਹੈ? ਸਿੱਧੇ
ਪਸ-ਹੀ ਪਾਰ ਹੋ ਚਲੀਏ। ਇਹ ਖੋਕਾ ਨਿਸਚਾ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦਾ
ਉਚਾਰਨ ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਲੰਘ ਗਈ। ਗਿੱਟੇ
ਗਿੱਟੇ ਕਿਤੇ ਰੋੜੇ ਰੋੜੇ ਪਾਣੀ ਆਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆ ਜਾਇਆ
ਕਰੇ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪ ਕੇ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰ। ਇੱਕ
ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਪੰਡਿਤ ਤੋਂ ਮੈਂ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸੁਣੀ ਹੈ
ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਉਂਦਾ ਛਕਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚਕ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ

ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਮਰਦਾਸਦ ਹੋ ਸਕੇ। ਹੱਥ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪਾਉ ਪੈਰ ਨੀ ਮੀਰ
ਗੁਰ ਅਰ ਨਾਮ ਤੇ ਹੋ। ਦਰਿਆ ਕਲ ਮਾਕ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਬੋਤੀ ਵੱਲ ਨੂੰ
ਚੱਲੇ। ਜਾਂ ਗੁਰਮਤੀ ਕੇ ਹੋਈ ਜੀ ਸਿਰਥ ਦੀ ਸੇਰੇ ਮਗਰ ਮਗਰ ਆ ਜਾਉ।
ਪਾਣੀ ਹੱਥ ਕੇ ਹੋ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੀ ਸੰਘਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਨਾਮ ਦੀ ਸਮਤ
ਨਿਸਚ ਕਰਕੇ ਪਾਣੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਪਾਣੀ ਹੱਥ ਹੱਥ ਆਇਆ ਪਤ ਪੰਡਿਤ ਜੀ
ਨਿਸਚ ਕੇ ਜੀਵੇ ਇਹ ਝੋਂਟ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਹ ਦੇਖਕੇ ਗੁਰਮਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ—

‘ਪੜ੍ਹਦਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪੜ੍ਹਿ ਗਿਆ, ਪੜ੍ਹ ਲਏ ਚਾਰੇ ਵੇਦ।
ਨਿਸਚ ਮਨ ਨ ਆਇਓ ਰਹਿਓ ਢੇਡ ਕੇ ਢੇਡ।’

ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਨਾਮ ਸੁਣਕੇ ਨਿਸਚਾ ਕਰਕੇ ਪਾਰ ਉਤਰ ਗਈ ਹਾਂ। ਪਾਣੀ
ਐਨੀ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਵਿਚੇ ਭੁੱਖੀ ਜਾਮਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਰਮਸਰ
ਦੇ ਨਾਮ ਸੁਣਦੀ ਮਹਿਮਾ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਹੈ।

੨. ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ

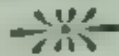
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਭਤੀਜੇ
ਸਨ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਕੇ, ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ
ਵਾਸਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗੇ ਕੇਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ
ਕੀਤਾ। ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਗਾਦੀ ਸੁੱਟੀ
ਦੂਜੇ ਸ: ੧੬੩੯ ‘ਚ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਰਾਏ ਬਖਸ਼ੀ ਨੇ ਅ: ੫ ਮੋਤੀ ਮੇਤ ਸਮਾ ਗਏ।
ਜਦੋਂ ਗੁਰਮਤੀ ਨੂੰ ਸ: ੫ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ
ਪਵਿਤਰ ਦਾਸਤਾ ਵਾਸਤੇ ਸਿੰਗਰ ਸਮੇਂ ਚਾਲ ਪਾ ਦਿੱਤੇ।

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਨਿਸਚਾ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਉਂਚੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਨ ਛਿਪਣ
ਵਾਲੇ ਸੀ ਸਿਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅ: ੨ ਕਰਕੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਿਨਾਰ ਤੇ ਕਈ
ਮਹਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸਾਧ ਸਿੰਗਰ
ਜੀ, ਮੇਰੇ ਇਹ ਅਸੀਂ ਭੁੱਖੇ ਰਹਾਗੇ ਨਾਲ ਪਾਲਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਤਕਸੀਫ
ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਦਰਿਆ ਲੰਘਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਗਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਹੁੰਚਣਾ
ਚਾਹੀਦਾ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਇਹ ਪਾਣੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ
ਨਾਮ ਸੁਣਾ ਸੀ, ਦਾਸ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਪਾਸ ਬੈਠਾ ਪਤ ਰਿਹਾ ਸੀ:—

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ:— ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਬੰਨ ਜੀਅ ਨਾਲੇ ॥ ਜਲ ਨਾ ॥ ਭੁੱਖ

ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਨੂੰ ਵੇ, ਗੁਰਮਤੀ ਸਾਧ ਜਾਲੇ ॥ ੧੬੪੫ ॥
ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇਹ ਪੰਗਤੀ ਸਨ। ਸਾਧ ਜੀ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਅਸਗਾ: ੧
ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ
ਤੇ ਨਿਸਚਾ ਕਰਕੇ ਪਾਰ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਇਹ ਨਿਸਚਾ ਪਾਰ ਕੇ, ਸਾਰੀ ਸਿਰਤ ਨੂੰ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੁਖ ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਤਾਂ
ਸਿੰਗਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸੁਣ ਦਰਿਆ ਕੀ ਹੈ? ਜਿਸ
ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਸੀ ਨੇ
ਵਿਚਾਰ ਉਚਾਰਿਆ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਆਪ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਵਚਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਹੱਥ ਨੇ ਪਾਣੀ ਆਇਆ ਸਾਰੀ ਸਿਰਤ ਵੇਖ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਸਮਾਈ
ਹੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਲੰਘ ਗਈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਭੀ ਲੋਕ ਤੱਕ ਪਾਣੀ
ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਸਿਰਤ ਵਾਇਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਚਨ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਥੇ
ਤੀਸਰੇ ਪਾ: ਜੀ ਵੀ ਵੇਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਾਲਕ ਬੇਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ
ਗੱਲ ਤੋਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਇਆ ਤਾਂ ਇਉਂ
ਹੋਵੇਗਾ। ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਦੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਿਆ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਯੋਗ ਹਨ। ਇਉਂ ਜਾਣਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਗੋਬਿੰਦਗਲ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਗੁਰ ਗੁਰਮਤੀ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਬਚਿਲੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਾਰੀ
ਸਿੰਗਰ ਨੇ ਇਸਨਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਭਾਈ
ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਿੰਘਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਤਰਜਾਮਤਾ
ਨਾਲ ਜਾਣਕੇ ਦੱਸ ਦੇਣ ਕਿ ‘ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਸੀ’ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਿਸਚ
ਕਰਕੇ ਜਾਣਾਂਗਾ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਸਰੂਪ
ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਸਿੰਗਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ
ਦੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਭੇਟਾ ਹਾਜਰ ਕਰਕੇ ਬਸੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਮੇਰੇ ਦਸ ਕਿ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਗਲ ਮਨ
ਵਿਚ ਧਾਰ ਕ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ? ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ
ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਹਿਮਾ ਕਰਨ

ਨਾਇ ਸੁਣਿਐ ਸੁਧ ਉਪਜੈ ਸੁਧ ਸੁਧ ਜਾਵੈ ॥
ਗੁਰਮਤੀ ਨਾਇ ਪਾਸੀਐ ਨਾਨਕ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ॥੧॥
ਪਉੜੀ ੧ ਨਾਇ ਸੁਣਿਐ ਸਚਿ ਸੈਸਐ ਜਸ ਨੇਤਿ ਨ ਆਵੈ ॥
ਪਾਇ ਸੁਣਿਐ ਅਟਿ ਚਾਨਣਾ ਆਨੁਰ ਗਾਵੈ ॥
ਨਾਇ ਸੁਣਿਐ ਆਪੁ ਬੁਝੀਐ ਲਾਹਾ ਨਾਉ ਪਵੈ ॥
ਨਾਇ ਸੁਣਿਐ ਪਾਪ ਕਟੀਅਹਿ ਨਿਰਮਲ ਸਚ ਪਾਵੈ ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਇ ਸੁਣਿਐ ਸੁਧ ਉਪਜੈ ਨਾਉ ਗੁਰਮਤਿ ਪਿਆਵੈ ॥੧੨॥

ਬਾਰਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰਭ

ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ; ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ॥ ਜੇਕੇ ਕਹੇ; ਪਿਛੇ ਪਛੁਤਾਇ ॥
ਕਾਗਦਿ ਕਲਮ; ਨ ਲਿਖਣਹਾਰਾ ॥ ਮੰਨੇਕਾ; ਬਹਿ ਕਰਨਿਵੀਚਾਰਾ ॥
ਅੰਸਾ ਨਾਮੁ; ਨਿਰੇਜਨੁ ਹੋਇ ॥ ਜੇਕੇ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ; ਮਨਿ ਕੋਇ ॥੧੨॥

ਹੁਸ਼ਰ ਨੇ ਗੁਰ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਣਕੇ ਦੀ ਮੰਗਾਂ ਕਹੀ, ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਧਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਤੇ ਮੰਨਣ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਭੀ ਦਸ ?

ਉੱਤਰ: * (ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ, ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ) ਹੋ ਸਿਰਹ! ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆ ਦੀ ਜੋ (ਗਤਿ) ਰੀਤੀ (ਮੁਯਾਦ) ਹੈ ਵਾਂਗੋ-ਜੇ (ਗਤਿ) ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਵਾਂਗੋ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ (ਗਤਿ) ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ (ਗਤਿ) ਜੋ ਬਿਵਸਥਾ ਹੈ ਵਾਂਗੋ ਮਨ ਦੀ (ਗਤਿ) ਚਾਲ ਪਾਤਕ ਦੀ ਗਵਾਹਤ ਦਾ ਰਤਾ ਦੀ ਜੋ (ਗਤਿ) ਰੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਣ ਕੇ (ਗਤਿ) ਗੁਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆ ਨੂੰ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸਾਖੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ

ਸੋਈ ਸਭਾਨ, ਕਾਲਜਗੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਉਹਾਰ ਕਰਤਾ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਮਦਸ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ ਦਿਤਾ ਸਾ।

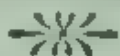
ਅਸਾਹ ਸਿੱਖ ਮ ਮੋਨਹੁ ਪਯਾਰਾ। ਸਾਖ ਜਨਮ ਦਲਭ ਕੇ ਧਾਰੇ।
ਹੁਟਿ ਸਿਮਰ ਨਿਰਮਲਾ ਨ ਸੋਦਹ। ਨਾਨਕ ਸਰਗ ਨਹਿ ਪੁਨ ਪਨ ਜੋਵਾ ॥੧॥
ਹਟ ਟਿੰਗ - ਯਾ ਆਵਨ ਜਾਨਾ। ਉਚ ਨੀਚ ਬਲ ਕਰਨ ਪਯਾਨਾ।
ਸ਼ਿਰਨਾਮ ਜਮ ਚਿਹ ਬਸ ਵਾਹ। ਮਨ ਕੇ ਸਕਲ ਬਿਕਾਰ ਨਸਾਵਹ ॥੨॥
ਰਮਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਧਨਿ ਗਰ ਉਪਦਸ਼। ਕਾਟਹ ਬਿਕਟ ਕਪਾਟ ਕਲੇਸ਼ ॥੩॥

(ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਸੂ:)

ਅੰਸਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਧਾਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੬੩੭ ਬਿ: ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਤਾਇ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਭਾਈ ਸਹਾਰੀ ਮਲ ਜੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਬੇਨਤੀ, ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਭਤੀਜੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲੋ। 'ਸਭ ਮਹਿ ਆਪ ਹੋਇ ਸਿਰਮੋਰ। ਕਰਹ ਬਯਾਹੁ ਚਲਿਕੇ ਤਿਸ ਨੌਰ।' ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰ ਰਖਣ ਵਾਸਤੇ ਚੋਲ, ਹੋ ਭਾਤਾ ਜੀ ਸੁਣੋ! ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਦੋਸਾਂ ਬਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭੀਜੇ ਪਾ: ਜੀ ਤਕ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਵੇਖੋ ਨ ਠਹਰੀਏ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਜਾਣਗੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ:

'ਗੁਰ ਸਿੱਖਸਣ ਕੇ ਹੁਇ ਅਪਮਾਨਾ। ਇਤੀ ਨ ਮੇ ਮਹਿ ਬਕਤਿ ਮਹਾਨਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਪਗ ਪੰਕਜ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀ। ਜਿਨ ਕੇ ਦਰਸਨ ਨਿਤ ਸੁਖ ਛੇਮੀ ॥੩॥'
ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਤੇਰੇ ਸਿੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਿਕਤ ਆਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਜਾਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਸਹਾਰੀ ਮਲ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਸਪਤਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇਵੋ। ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਆਪਣੇ ਤਾਇ ਸਹਾਰੀ ਮਲ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਲਾਹੋਰ ਜਾਓ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿਆਣੇ ਹੋ। ਨਾਲੇ ਸਾਰੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਸਾਕਾਂ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਮਾਣ ਪਛਾਣ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ

ਨਾਇ ਸੁਣਿਐ ਸਹਜੁ ਉਪਜੈ ਸਹਜੇ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ॥
 ਗੁਰਮਤੀ ਨਾਉ ਪਾਈਐ ਨਾਨਕ ਗੁਣ ਗਾਵੈ॥੧੭॥
 ਪਉੜੀ ॥ ਨਾਇ ਸੁਣਿਐ ਸਹਿ ਸੰਸਾਰੇ ਜਮੁ ਨੇੜਿ ਆਵੈ॥
 ਨਾਇ ਸੁਣਿਐ ਘਟਿ ਚਾਨਣਾ ਆਨੁ ॥੧੮॥
 ਨਾਇ ਸੁਣਿਐ ਆਪੁ ਬੁਝੀਐ ਲਾਗੁ ਨਾਉ ਪਾਵੈ॥
 ਨਾਇ ਸੁਣਿਐ ਪਾਪ ਕਟੀਯਹਿ ਨਿਰਮਲੁ ਸਚ ਪਾਵੈ॥
 ਨਾਨਕ ਨਾਇ ਸੁਣਿਐ ਸੁਖ ਉਜਲੈ ਨਾਉ ਗੁਰਮਤਿ ਪਿਆਵੈ॥੧੯॥ (੧੨੪੦)

ਬਾਰੂਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰਭ

ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ; ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ॥ ਜੇਕੋ ਕਹੈ; ਪਿਛੇ ਪਛੁਤਾਇ॥
 ਕਾਗਦਿ ਕਲਮ; ਨ ਲਿਖਣਹਾਰੁ॥ ਮੰਨੇਕਾ; ਬਹਿ ਕਰਨਿਵੀਚਾਰੁ॥
 ਐਸਾ ਨਾਮੁ; ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ॥ ਜੇਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ; ਮਨਿ ਕੋਇ॥੧੨॥

ਜਦੋਂ ਤੇ ਚਾਰ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਣਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਹੀ, ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਧਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਰਤ ਤੇ ਮੰਨਣ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕੀ ਦਸੇ?

ਉਤਰ: *(ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ, ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ) ਹੋ ਸਿੱਧੋ! ਨਾਮ ਦਾ

ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆ ਦੀ ਜੋ (ਗਤਿ) ਰੀਤੀ (ਮੁਯਾਦਾ) ਹੈ ਵਾ-ਜੋ (ਗਤਿ) ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਵਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆ ਨੂੰ ਜਿਤੀ (ਗਤਿ) ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ (ਗਤਿ, ਜੋ ਬਿਵਸਥਾ) ਹੈ ਵਾ ਮਨ ਦੀ (ਗਤਿ) ਚਾਲ ਪਰਤ ਜੀ ਕਵੇ ਮਨ ਦੇ ਰਹਾਣ ਦੀ ਜੋ (ਗਤਿ) ਜੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਨਣ ਕੀਤਾ ਗੁਣ ਗਾਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆ ਨੂੰ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ

ਸਾਖੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ

ਸਦੀ ਮਧ ੧੨, ਕਲਮਗੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਉਧਾਰ ਕਰਤਾ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਸੰਗਤੀ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਾ ਸਾ:

‘ਸਾਹਿ ਸਿਖ ਮੇਰੇ ਪਯਾਸੇ। ਮਾਨਖ ਜਨਮ ਦਲਭ ਕੇ ਧਾਰੇ।
 ਹਰਿ ਮਿਸਰਾਇ। ਇਥਾ ਨ ਜੋਵਹ। ਨਰਕ ਸਰਗ ਨਹਿ ਪਨ ਪਨ ਜੋਵਹ॥੩॥
 ਹੁਣੇ ਟਿਕ ਜਗ ਆਵਨ ਜਾਨ। ਉਚ ਨੀਚ ਥਲ ਕਰਨ ਪਯਾਨ।
 ਸਤਿਨਾਮ ਰਸ ਨਿਭ ਬਸਾਵਹੁ। ਮਨ ਕੇ ਸਕਲ ਬਿਕਾਰ ਨਸਾਵਹੁ॥੪॥
 ਰਮਹੁ ਪ੍ਰਮ ਧਰਿ ਗਾਰ ਉਪਦੇਸ਼। ਕਾਟਹੁ ਬਿਕਟ ਕਪਾਟ ਕਲੇਸ।’

(ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਸ:)

ਐਸਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਧਾਰ ਕੇ ਸੰਗਤੀ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੬੩੭ ਬਿ: ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਭਾਈ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਭਾਈ ਸਹਾਰੀ ਮੱਲ ਜੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਬੰਨਤੀ, ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਭਤੀਜੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਫ਼ਿਕਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲੋ। ‘ਸਭ ਮਹਿ ਆਪ ਹੋਇ ਸਿਰਮੌਰ। ਕਰਹੁ ਬਯਾਹੁ ਚਲਿਕੈ ਤਿਸ ਠੋਰ।’ ਉਸ ਦੀ ਬੰਨਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰ ਰਖਣ ਵਾਸਤੇ ਬੋਲੇ, ਹੇ ਭਾਈ ਜੀ ਸੁਣ! ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਵੇਸਾ ਬਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਤੀਜੇ ਪਾ: ਜੀ ਤਕ ਦੀਆਂ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਨ ਠਹਰਾਏ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮੜ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ:

‘ਗੁਰ ਸਿੱਖਜਨ ਕੇ ਹੁਇ ਅਪਮਾਨ। ਇਤੀ ਨ ਮੇ ਮਹਿ ਸ਼ਕਤਿ ਮਹਾਨ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਪਗ ਪੀਕਸ ਕੇ ਧੁਮੀ। ਜਿਨ ਕੇ ਦਰਸਨ ਨਿਤ ਸੁਖ ਫੇਮੀ॥੩੩॥’

ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਤੇਰੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਿਕਤ ਆਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਜਾਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਸਹਾਰੀ ਮੱਲ ਨੇ ਬੰਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਸਪੁਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇਵੋ। ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਸਹਾਰੀ ਮੱਲ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਸਾਹਿਬ ਜਾਓ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿਆਣੇ ਹੋ। ਨਾਲੇ ਸਾਰੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਸਾਕਾਂ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ

ਕਿੰਨੇ ਸੋਚੇ ਜਾਣੇ ਪਿਛੋਂ ਕੁਝ ਅਗ ਨ ਆ ਜਾਣੇ । ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਕਾਮ
ਕਾਮ ਸੀ ਹੀ ਸਿਰਾਲਾਟਾ । ਇਹ ਜੀਆ ਬਣਾਆ ਦਿਖਾ ਕੇ ਕਹਿ
ਲੱਗਾ ਜੀ ! ਸੋਚੇ ਗਏ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ । ਅਸੀਂ ਹੀ ਆਪਣੇ
ਯੋਗ ਆਦਰ ਕਰਨਾ, ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਰਸਤ ਦੇਣੀ । ਮੇਰੀ ਸੋਚਾ ਕਰਨਾ
ਸਿਰੋਪਾਓਂ ਦੇਣੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ।

ਕਿਹਾ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਜਾਣਾ ਜੋਗ ਹੈ । ਕਾਰਜ ਸੰਤੋਸ਼ ਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਅਸੀਂ
ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ । ਪਰ ਇਸਨੇ ਜਥਾਬ ਦੇ ਨਿਰਾਸ਼ਰ ਮਾਨਸ ਆਣਾ
ਮਾਨਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸੁਖ ਮਹਾਂਦਿਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸੋਚਿਆ ਅਤੇ ਮਾਨਸ ਵਿਚ ਜਾਣ
ਲਈ ਕਿਹਾ । ਤਾਂ ਉਹ ਮਸਤ ਸੁਭਾ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ 'ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਰੋਸ ਮਸਤ
ਮਾਨਸ । ਕੇਂਦਰ ਕਿਸ ਕੇਂਦਰ ਜੀਓ' ਨਹੀਂ ਮਾਨਸ ਵਿਚ ਮਹਾਂਦਿਵ ਜੀ
ਨਹੀਂ ਚਾਹੀ 'ਮੈਂ ਕਰਨ ਅਗਾਰੀ' ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 'ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੀ
ਦਿਸ ਦਖਾ । ਜਿਨ ਕੇ ਸਿਦਲ ਸਸੀਲ ਵਿਸੇਖਾ' ਅਤੇ ਜਾਨ ਵਾਸਤੁ ਕਿਹਾ ।
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 'ਦੇਹ ਤੇ ਸੁਭਮ
ਕਾਮ ਮਾਹ ਸੋਧ । ਪਠਹ ਆਪ ਜੀਓ ਆਨੰਦ ਹੋਹ' ੧੧॥ ਜੀਓ ਜਾਵਨ
ਮਹਾਂਦਿਵ ਜੀਓ । ਜੀਓ ਆਇਸੁ ਮਥ ਦੇਹ ਨਿਸ਼ਿਮ ਦੇਰ ਨ ਕਰੇ ਪਿਤਾ
ਜੀਓ । ਪੁਨ ਦੋਹਿ ਮੈਂ ਤੁਰਨ ਤਹਾ ॥ ਰਾਸ ੧੨ ॥ ਅੰਸੂ ੧ ॥

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਹਰਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ
ਮਹਾਂਦਿਵ ਜੀਓ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਰ ਰਹਿ ਕੇ, ਵਿਆਹ ਦਾ ਕਾਮ ਸੰਤੋਸ਼
ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਧਰਮਸਾਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਚਰੇ ਸੋਚਣਾ
ਨੂੰ ਚਲੇ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਾਥੇ ਬੁਲਾਏ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ । ਸੱਤ ਬਚਨ
ਦੇ ਹੋਰ ਅਸਥਾਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਤਿਆਰੀ ਬਰ ਲਈ । ਆਪਣੀ
ਮਾਨਸ ਤੇ ਜੀਓ ਰਾਮਦਾਸ ਕਰਨ ਗਏ ਜਾਂ ਮਾਨਸ ਜੀ ਨੇ ਅਸਥਾਨ
ਜੀਓ, ਮਾਨਸ ਅਸਥਾਨ ਚਲੇ ਉਥੇ । ਹੁਣ ਸਦਾ ਹਿਤ ਕੇ ਅਸਥਾਨੀ
ਮਾਨਸ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ, ਜੀਓ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਸਭ ਨੂੰ ਸਿਧਿ ਤੇ ਸੁਖ ਨੂੰ ਸੁਖੀ
ਦਿਖਾ ਕੇ ਅਸਥਾਨ ਦੇਵ ਜੀਓ ਚਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ । ਇਕ ਮਹਾਂਦਿਵ
ਸਹਾਰੀ ਜੀ ਦੇ ਪਰ ਰਹਿ ਕੇ, ਵਿਆਹ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਵੇ, ਧਰਮਸਾਲਾ ਬਣਾ ਕੇ,
ਜੀਓ ਮਾਨਸ ਦੇਵ ਜੀਓ ।

ਹੁਣ ਜੀਓ । ਜਦ ਬੈਠੇ ਉਥੇ ਚ ਕੇ ਜੀਓ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ, ਕਦੇ
ਸਾਥੇ ਬਾਹਰ ਰਾਹ ਉਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇ ਹੋਵੇ । ਜੀਓ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ, ਕਦੇ
ਜੇ ਖਾਣਾ, ਪੀਣਾ, ਸੋਣਾ ਹੋਵੇ । ਜੀਓ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ, ਕਦੇ
ਸਬਦ ਤੇ ਅਸਥਾਨ ਮਾਨਸ ਪਾਠ ਦਿਆ ਅਤੇ ਵੇਰਾਗ ਵਿਚ ਆ ਕੇ
ਦਾਸ ਨਾ ਚਲੇ । ਜੀਓ ਮਾਨਸ ਪਾਠ ਦਿਆ ਅਤੇ ਵੇਰਾਗ ਵਿਚ ਆ ਕੇ
ਸਿਰੋਪਾਓਂ ਦੇਣੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚੇ । ਜੀਓ ਮਾਨਸ ਪਾਠ ਦਿਆ ਅਤੇ ਵੇਰਾਗ ਵਿਚ ਆ ਕੇ
ਲਲ ਰਬ ਚਲੇ । ਜੀਓ ਆਇਸੁ ਮਥ ਦੇਹ ਨਿਸ਼ਿਮ ਦੇਰ ਨ ਕਰੇ ਪਿਤਾ
ਜੀਓ ।

ਜਦ ਮਲੇ ਹੀ ਮਨ ਨਾ ਨਹਿਰ ਸਕਿਆ ਤੇ ਹਿਤ ਪੁਰਖਾ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਕੇ ਸਿੱਖ
ਦੇ ਹੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲ ਫੇਜ ਦਿਤਾ ।

ਮਾਭ ਮਹਲਾ ੫ ਚਉਪਦੇ ਘਰੁ ੧ ॥ ਸੋਰਾ ਮਨ ਲੇਚੇ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਗਾਈ ॥
ਬਿਲਖ ਕਜੇ ਚਾਹਿਕ ਕੀ ਨਿਆਈ ॥ ਜੁਖਾ ਨ ਉਤਰੇ ਸਾਤਿ ਨ ਆਵੇ ਬਿਨੁ
ਦਰਸਨ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ਜੀਉ ॥ ੧ ॥ ਹਉ ਘੋਲੀ ਜੀਉ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ ਗੁਰ
ਦਰਸਨ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ਜੀਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਪਿਥੀ ਚੰਦ ਨੇ ਇਹ ਚਿੰਨੀ ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਤੀ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਇਹ
ਚਿੰਨੀ ਪਿਥਾ ਜੀ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾ ਮੇਰੇ ਫੇਰੇ ਕੁਝ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇ
ਦੇਹੇ । ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛੇਕਾ ਕੇ ਰੋਜ ਦਿੱਤਾ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ
ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ । ਜਦ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਾਫੀ ਦਿਨ ਚਿੰਨੀ
ਦਾ ਸਵਾਦ ਚਿੰਨੀ ਕੇ ਦੂਜੀ ਚਿੰਨੀ ਸਿਹ ਲਿਖ ਕੇ ਕੇਸੀ
ਯਥਾ : 'ਉਹ ਮੁਖ ਸੁਆਵ' ਜੀਉ ਸਹਜ ਧਨ ਬਾਣੀ ॥ ਚਿਰੁ ਹੋਆ ਦੇਖ
ਸਾ ਰੋਗ ਪਾਣੀ ॥ ਧੰਨ ਸ ਦਸ ਜਗੁ ਤੂੰ ਵਸਿਆ ਮੇਰੇ ਸਜਣ ਮੀਤ ਮੁਰਾਰੇ
ਜੀਉ ॥ ੧ ॥ ਚ ਘੋਲੀ ਹਉ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ ਗੁਰ ਸਜਣ ਮੀਤ ਮੁਰਾਰੇ
ਜੀਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹਉ ਚਿੰਨੀ ਕੀ ਚਸ ਤੁਰਾ ਲੈ ਨ ਉਹੀ ਸਿਖ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਇਆ ।
ਪਿਥੀ ਚੰਦ ਨੇ ਚਿੰਨੀ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰਖ ਲਈ । ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਮਤ ਦਿਤਾ । ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਫੇਰ ਇਕ ਮਹਾਂਦਿਵ ਉਥੇ ਕੇ ਇਹ ਚਿੰਨੀ ਚਿੰਨੀ
ਲਿਖੀ : 'ਇਕ ਘੋਲੀ ਨ ਮਿਲਤੇ ਤਾ ਕਾਲਿਜਗ ਹੋਤਾ' । ਇਹ ਕਹਿ ਮਿਲੀਐ
ਪਿਆ ਤੁਧੁ ਭਗਵੰਤਾ ॥ ਮੇਹਿ ਰੈਣਿ ਨ ਵਿਗਾਏ ਨੀਦ ਨ ਆਵੇ ਬਿਨੁ ਦੇਖ ਗੁਰ
ਦਰਬਾਰੇ ਜੀਉ ॥ ੩ ॥ ਹਉ ਘੋਲੀ ਜੀਉ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ ਜਿਸੁ ਸਚੇ ਗੁਰ

21. 24 25 26 27

ਸੋ ਕੇ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ :-

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਮਾਛੀ ਮਾਛੀ ਮਾਛੀ (ਮਾਛੀ ਮਾਛੀ ਮਾਛੀ) ਮਾਛੀ
ਮਾਛੀ ਮਾਛੀ ਮਾਛੀ ਮਾਛੀ (ਮਾਛੀ ਮਾਛੀ ਮਾਛੀ) ਮਾਛੀ
ਮਾਛੀ ਮਾਛੀ ਮਾਛੀ ਮਾਛੀ (ਮਾਛੀ ਮਾਛੀ ਮਾਛੀ) ਮਾਛੀ

ਭਾਗ ੧ (ਮਨ) ਸਿਰਮੌਰੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ

1. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 2. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{4} = \frac{1}{8}$
 3. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{4} = \frac{1}{16}$
 4. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{8} = \frac{1}{16}$
 5. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{8} = \frac{1}{32}$
 6. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{8} = \frac{1}{64}$
 7. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{16} = \frac{1}{32}$
 8. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{16} = \frac{1}{64}$
 9. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{16} = \frac{1}{128}$
 10. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{32} = \frac{1}{64}$
 11. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{32} = \frac{1}{128}$
 12. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{32} = \frac{1}{256}$
 13. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{64} = \frac{1}{32}$
 14. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{64} = \frac{1}{256}$
 15. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{64} = \frac{1}{512}$
 16. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{128} = \frac{1}{64}$
 17. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{128} = \frac{1}{512}$
 18. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{128} = \frac{1}{1024}$
 19. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{256} = \frac{1}{128}$
 20. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{256} = \frac{1}{1024}$
 21. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{256} = \frac{1}{2048}$
 22. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{512} = \frac{1}{256}$
 23. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{512} = \frac{1}{2048}$
 24. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{512} = \frac{1}{4096}$
 25. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{1024} = \frac{1}{512}$
 26. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{1024} = \frac{1}{2048}$
 27. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{1024} = \frac{1}{8192}$
 28. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2048} = \frac{1}{1024}$
 29. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{2048} = \frac{1}{512}$
 30. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{2048} = \frac{1}{4096}$
 31. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{4096} = \frac{1}{2048}$
 32. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{4096} = \frac{1}{1024}$
 33. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{4096} = \frac{1}{32768}$
 34. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{8192} = \frac{1}{4096}$
 35. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{8192} = \frac{1}{2048}$
 36. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{8192} = \frac{1}{65536}$
 37. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{16384} = \frac{1}{8192}$
 38. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{16384} = \frac{1}{4096}$
 39. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{16384} = \frac{1}{131072}$
 40. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{32768} = \frac{1}{16384}$
 41. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{32768} = \frac{1}{8192}$
 42. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{32768} = \frac{1}{262144}$
 43. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{65536} = \frac{1}{32768}$
 44. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{65536} = \frac{1}{16384}$
 45. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{65536} = \frac{1}{524288}$
 46. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{131072} = \frac{1}{65536}$
 47. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{131072} = \frac{1}{32768}$
 48. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{131072} = \frac{1}{1048576}$
 49. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{262144} = \frac{1}{131072}$
 50. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{262144} = \frac{1}{65536}$
 51. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{262144} = \frac{1}{2097152}$
 52. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{524288} = \frac{1}{262144}$
 53. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{524288} = \frac{1}{131072}$
 54. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{524288} = \frac{1}{4194304}$
 55. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{1048576} = \frac{1}{524288}$
 56. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{1048576} = \frac{1}{262144}$
 57. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{1048576} = \frac{1}{8388608}$
 58. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2097152} = \frac{1}{1048576}$
 59. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{2097152} = \frac{1}{524288}$
 60. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{2097152} = \frac{1}{16777216}$
 61. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{4194304} = \frac{1}{2097152}$
 62. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{4194304} = \frac{1}{1048576}$
 63. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{4194304} = \frac{1}{33554432}$
 64. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{8388608} = \frac{1}{4194304}$
 65. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{8388608} = \frac{1}{2097152}$
 66. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{8388608} = \frac{1}{66778816}$
 67. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{16777216} = \frac{1}{8388608}$
 68. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{16777216} = \frac{1}{4194304}$
 69. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{16777216} = \frac{1}{134217728}$
 70. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{33554432} = \frac{1}{16777216}$
 71. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{33554432} = \frac{1}{8388608}$
 72. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{33554432} = \frac{1}{268435328}$
 73. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{66778816} = \frac{1}{33554432}$
 74. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{66778816} = \frac{1}{16777216}$
 75. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{66778816} = \frac{1}{524288000}$
 76. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{134217728} = \frac{1}{66778816}$
 77. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{134217728} = \frac{1}{33554432}$
 78. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{134217728} = \frac{1}{1073743360}$
 79. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{268435328} = \frac{1}{134217728}$
 80. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{268435328} = \frac{1}{66778816}$
 81. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{268435328} = \frac{1}{2146182400}$
 82. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{524288000} = \frac{1}{262144000}$
 83. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{524288000} = \frac{1}{131072000}$
 84. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{524288000} = \frac{1}{4194304000}$
 85. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{1048576000} = \frac{1}{524288000}$
 86. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{1048576000} = \frac{1}{262144000}$
 87. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{1048576000} = \frac{1}{8388608000}$
 88. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2097152000} = \frac{1}{1048576000}$
 89. $\frac{1}{4} \times \frac{1}{2097152000} = \frac{1}{524288000}$
 90. $\frac{1}{8} \times \frac{1}{2097152000} = \frac{1}{16777216000}$
 91. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{4194304000} = \frac{1}{209$

[illegible]

ਮਨੁ ਕਾ ਕੇ ਹਮਰਿ ਸੁਖਾਖ (ਮਨੁ ਮਰਮੁ ਹਮਰਿ ਹਮਰਿ) । (ਕੀਰਤੀ ਨਾਮੁ) ।
ਮਨੁ ਕਾ ਕੇ ਹਮਰਿ ਸੁਖਾਖ (ਮਨੁ ਮਰਮੁ ਹਮਰਿ ਹਮਰਿ) । (ਕੀਰਤੀ ਨਾਮੁ) ।
ਮਨੁ ਕਾ ਕੇ ਹਮਰਿ ਸੁਖਾਖ (ਮਨੁ ਮਰਮੁ ਹਮਰਿ ਹਮਰਿ) । (ਕੀਰਤੀ ਨਾਮੁ) ।

ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪੁਰਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। 'ਜਿਉਂ ਸਲ ਨਹੀਂ ਸਲ
ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪੁਰਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। (ਸੰਗ ੨੭੮) ਉਪਰੋਂ
ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪੁਰਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

(2) कक्षा (3) विषय

ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੀ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਦਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣਕ ਨਾਂ

१. ...
 २. ...
 ३. ...
 ४. ...

... ..
... ..
... ..

1. $\frac{1}{x^2} = x^{-2}$
 $\frac{d}{dx} x^{-2} = -2x^{-3} = -\frac{2}{x^3}$

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਰੀਤ-ਰਿਵਾਜ, ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਰੀਤ-ਰਿਵਾਜ, ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

[illegible]

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ

(ਕਾਂਗੜਾ) ਉਹਨਾ ਗੁਰਮਤਾ ਨੂੰ (ਅੰਦਰ) ਰੋਗ (ਕਾਂਗੜਾ) ਕੀ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਹਨ।

ਨਾ ਹੋਣੀ ਹੈ? (ਕਲਮ) ਅਵਿਦਿਆ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਹੈ
(ਕਲਮ) (ਕਲਮ) ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨ ਕਾਲਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਅਤੇ

(ਮ) ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਾ:- (ਮ) ਮਮਰਾ ਤੋਂ ਪਿੰਡਾ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ
ਮਮਰਾ (ਕਮ) ਕਾਲਾ ਨਹੀਂ ਜਾਇਦਾ, ਵਾ:-
ਕਮ, ਮਮਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਮੇਰੇ ਮਨ (ਕਲ) ਕਾਏ

[illegible][illegible]

ਧਰਮ ਗਾਇਕਾ ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਬਾਨੀ ਨਿਜਮ ਨ ਕਾਸੀ (ਅੰਗ ੧੨੩)
ਉਹ ਦਾਸਾਸ ਸਾਹ ਪਾਤ ਦਿਖੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾਸੀ ਮਾਮਿ
ਜੀ ਦੇ ਬਨੀ ਕਾਸੀ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਖਸਾਹੀ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਾਲਾ
ਭਾਰਜ ਪਾਸ ਦਿਖਾਈ ਅੰਗੇ ਕਾਰਜ ਪਾਤ ਦਿਖੇ ਹਨ। ਅਰ ਸਾਨਿਆ
ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਾਨਸੀ ਕਾਰਜ ਮਾਮ ਸਮਝਾਨੀ ਬਨੀ ਕਾਸੀ ਦੇ ਸਮੇਂ
ਜੋ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਤਰਕਰਣ ਲਿਖਾਰੀ ਵੀ ਉਹਨਾ ਗੁਰਮਤਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।
ਅੰਤਰਕਰਣ ਦਾ ਅਕਸਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਜ ਮਾਮ ਦੇਵੀ।
ਮਾ ਉਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਸਤੀ ਹੋਈ ਸਿਆਹੀ ਅਤੇ ਸਤੀ ਹੋਏ ਕਾਰਜ ਦੀ ਸਿਆਹੀ
ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਿਖ ਦੀ ਸਿਖਤੀ ਸਰਦਾ। ਜਿਸੇ ਅੰਤਰਕਰਣ ਦਾ ਅਕਸਰ
ਉਹਨਾ ਦਾ ਸਰ ਰਿਖਾ ਹੈ। ਅੰਤਰਕਰਣ ਕਾਰਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੁਪੀ ਕਲਮ
ਦੇਹ ਧਿਆਸੀ (ਅਭਿਆਸੀ) ਜੀਵ ਉਥੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤ
ਲਿਖਾਰੀ ਅਤੇ ਧਰਮਗਾਨਾ ਮਨਸੀ ਆਦਿ ਕੋਈ ਕੀ ਉਹਨਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ
ਦੀ ਸਿਖਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਫਰ ਉਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ?

(ਮੰਨੇ ਕਾ ਬਹਿ ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰ) ਵਿਆਕਰਣ ਦੀ ਰੀਤੀ ਅਨਸਾਰ (ਮੰਨੇ
ਕਾ ਬਹਿ) ਮੰਨੇ ਦੇ ਨੀਨ ਦੀ ਲਾਮ ਵਿਚੋਂ ਈਤੀ ਲੈ ਕੇ ਅੰਗ ਕੰਕਾ ਲੈਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਅੰਗ ਕੰਕਾ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚੋਂ ਐਤਾ ਨਿਕਲੇਗਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ (ਮੰਨੇ
ਦੇਕ ਅਬਹਿ) ਬਣ ਗਿਆ। ਅਰਥ ਬਣਿਆ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਮਤ (ਦੇਕ ਅਬਹਿ)
ਇਕ (ਅਬਿਨਾਸੀ) ਨਾਮ ਤੋਂ ਰੰਗਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ (ਮੰਨੇ) ਮੰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਜਿਹੜੇ ਜਰਿਆਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਣਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਸੰਗਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾ ਨੂੰ
ਭੀ ਉਹ ਗੁਰਮਤ (ਕਰ ਨ ਵੀਚਾਰ) ਸਰਪ ਦ ਗਿਆਨ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ
ਹਨ। ਉਹ ਜੰਗਿਆਸੂ ਭੀ ਸਰੂਪ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

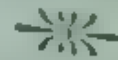
ਵਾ:-ਉਹ ਗੁਰਮਤ (ਮੰਨੇ) ਮਨ ਕਰਕੇ (ਦੇਕ ਅਬਹਿ) ਇਕ ਅਬਿਨਾਸੀ
ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਕਰਕੇ (ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰ) ਉਸਦੀ ਵਿਚਾਰ
ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਵੇਂ ਵਿਆਕਰਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਓ, ਅ, ਏ ਅੱਖਰ
ਮਹਾਨਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਅਕਸਰ ਪਾਖਸਾਹੀ

(ਅਸਾ ਮਾਮ ਮੇਰੇ ਮਨੁ ਤੇ ਮਾਮੇ ਕੇ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ॥)

ਹੇ ਸਿਧੇ! ਇਹੋ ਜਿਹਾ (ਨਿਰੰਜਨ) ਸੁਧ ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ।

ਜੇ ਕਦੀ ਅਰਥ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਮੰਨਣ ਕਰੇ ਤਾਂ (ਮੰਨੇ, ਓਹ) (ਨਿਰੰਜਨ ਹੋਇ)
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਵਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ਹੈ।
ਜੇ ਕਦੀ ਅਰਥ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਮੰਨਣ ਕਰੇ ਤਾਂ (ਮੰਨੇ, ਓਹ) (ਨਿਰੰਜਨ ਹੋਇ)
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਵਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ਹੈ।
ਜੇ ਕਦੀ ਅਰਥ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਮੰਨਣ ਕਰੇ ਤਾਂ (ਮੰਨੇ, ਓਹ) (ਨਿਰੰਜਨ ਹੋਇ)
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਵਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ਹੈ।
ਜੇ ਕਦੀ ਅਰਥ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਮੰਨਣ ਕਰੇ ਤਾਂ (ਮੰਨੇ, ਓਹ) (ਨਿਰੰਜਨ ਹੋਇ)
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਵਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ਹੈ।

✽ ਤੇਰੁਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰਥ ✽

ਮੰਨੇ; ਸੁਰਤਿ ਹੋਵੇ ਮਨਿ ਬੁਧਿ॥ ਮੰਨੇ; ਸਗਲ ਭਵਣ ਕੀ ਸੁਧਿ॥
ਮੰਨੇ; ਮਹਿ ਚੰਦਾ ਨ ਖਾਇ॥ ਮੰਨੇ; ਜਮ ਕੈ ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਇ॥
ਐਸਾ ਨਾਮੁ; ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ॥ ਜੇ ਕੇ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ; ਮਨਿ ਕੋਇ॥੧੩॥

ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਮੰਨਣ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਕਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਆਪ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੰਨੀ ਕੁ ਕਥਨ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਤਨੀ ਮਹਿਮਾ ਤਾਂ ਕਹੋ।
ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਸਰਤ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ?

ਉਤਰ:-ਮੰਨੇ ਸੁਰਤਿ ਹੋਵੇ ਮਨਿ ਬੁਧਿ :-੧ ਹੇ ਸਿਧੇ! ਜੇ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰੀਏ ਤਾਂ (ਮਨਿ) ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਬੁਧਿ) ਬੁਧੀ ਦੇ
ਅੰਦਰ (ਸੁਰਤਿ ਹੋਵੇ) ਗਿਆਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ।

੨. (ਸੁਰਤਿ) ਨਾਮ ਚੇਤਨ ਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ (ਸੁਰਤਿ)
ਸੋਸਟ ਚੇਤਨ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ (ਮਨਿ) ਮਨ ਅੰਦਰ ਅਤੇ (ਬੁਧਿ) ਬੁਧੀ
ਅੰਦਰ (ਹੋਵੇ) ਸਾਥਿਆਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਇ ਮੰਨਿਐ ਦੁਰਮਤਿ ਗਈ ਮਤਿ ਪਰਗਟੀ ਆਇਆ॥ (ਸਾਰੰਗ ਵਾਰ ਮ:੪)
੩. ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ (ਮਨਿ ਬੁਧਿ) ਮਨ ਤੋਂ ਬੁਧੀ ਵਿਚ
(ਸੁਰਤਿ ਹੋਵੇ) ਉਸਦੀ ਸੋਸਟ ਪੀਤੀ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਮਨ
ਸ਼ੋਕਲਪ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਓਥੇ ਬ੍ਰਹਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।

‘ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਨੇ ਜਾਤੀ। ਤੂੰ ਤੂੰ ਬੁਧਮ ਸਿਟਾਤੀ।’ ‘ਮੇਰੇ ਜਹ ਮਨੇ ਪਾਵਨਾ
ਤਹ ਤਹ ਹਰਿ ਤੇਰੇ ਨਾਲੇ॥’ ‘ਤੂੰ ਬੁਧੀ ਬੁਧਮ ਤੇ ਬਿਨਾ’ ਹਰਿ ਕਮੀ ਨਿਮਰਾ
ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।
 ੪. ਸੁਮਾਰ ਨਾਮ ਹੈ ਜਿਨ ਦਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
 (ਸੁਰਤਿ) ਚਿੱਤ ਚੇਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਹੋਵੇ) ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਸਧੀ) ਏਧ ਦਾ ਜਿਸ
 ਜੀ ਦੇ ਨਿਸਚੈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵੀ। ਜਾਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
 ਨਾਮ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾ:-ਉਮ ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ
 (ਸਧਿ) ਰੋਧ ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸਾਰੀ (ਸੁਰਤਿ) ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ. ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਕਰਕੇ ਮਨ ਤੇ ਬਾਹੀ ਦੀ ਸਹੀਮ (ਸਹੀਮ) ਗਿਅਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਦਾ ਇਹ ਸਰੂਪ ਹੈ ਬੁਧੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਤਰਮੁਖ ਬਿਰਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

੬. ਨਾਮ ਦਾ ਮਿਣਨ ਕਰਕੇ (ਮਨਿ) ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ (ਸੁਰਤਿ) ਵਲਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ
ਦਾ (ਬਧਿ) ਬੋਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

9 ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ (ਮੰਨਿ) ਮਨ ਦੇ ਹੋਰਣ ਦੀ (ਸੁਰਾਤ) ਸੁਰਤੀ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਦੀ (ਬੁਧਿ) ਬੁਧੀ ਦੇ ਟਿਕਾਉਣ ਦੀ ਦਾਤ ਪਾਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗਰਮਾਤ ਮਤਿ ਅਚਲ ਹੈ ਚਲਾਇ ਨ ਸਕੈ ਕੋਇ ॥੧੪॥

ਮੰਨੇ, ਸਗਲ ਭਵਣ ਕੀ ਸੁਧਿ :-੧. ਜੋ ਗਣਮਧ ਵਹਿਗੁਰ
ਨਾਮੁ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਦ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਸਗਲ) ਖਾਤਿਆਂ (ਭਵਣਾਂ)
ਭਵਣਾਂ (ਵਿਚ ਜੋ ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ) ਉਸ (ਕੀ) ਦੀ (ਸੁਧ,
ਗਿਆਨ ਤੇ ਮਾਨੀ ਹੈ)

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਸਿਰਤਾਈ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼
ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਹੋਇਆ ਅਜੇ ਮੁਥੜਾ ਬੰਦਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਥਾਂ ਹੋਇਆ
ਤਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਗ-ਮੁਥੜੇ ਨੂੰ ਸਤਾਰਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ

[illegible]

‘ਨਾਇ ਮੰਨਿਐ ਪੰਥ ਪਰਗਟਾ ਯਾਹਿ ਜੀ ਸਾਹਿਬੁ’

੨. ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾ ਭਵਨਾ ਜਾਗ੍ਰਤ ਸਪਨ
ਸੁਖੋਪਤ ਵਿਚ ਭੇਟ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ (ਭਵਨ) ਭ੍ਰਮਣ ਵਾਲੇ ਮਨ
ਦੇ ਰੋਕਣ ਦੀ (ਸੁਧਿ) ਗਿਆਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

3 ਜਾਗ੍ਰੂਕ, ਸੁਪਨ, ਸਬੋਪਤ ਤਿੰਨਾਂ (ਭਵਨ) ਭਵਨਾਂ ਵਿਚ ਤਰੀਆ ਨਾ ਹੋ
ਸਭਦਾ ਸਾਖੀ ਹੈ ਤਿਸ ਦੀ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

੪. ਸਾਰਿਆਂ ਫ਼ਵਵਾਂ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਮੰਨਣ ਕਰ ਕੇ ਉਸਦੀ (ਸੁਧਿ) ਗਿਆਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਾ:- (ਸੁਧਿ) ਸੁਧ ਸਰੂਪ ਦੀ ਪਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

੫. (ਸ਼ਗਲ ਭਵਣ) ਸੰਪਰਨ ਭਾਵਨਾ ਤਾਈਂ ਨਾਮੁ ਦੇ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਸ਼ਹਿ) ਪਵਿਤ੍ਰ (ਕੀ) ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। 'ਨਾਨਕ ਧਰਮ ਅੰਸੇ ਰਵਹਿ ਕੀਤੇ ਭਵਨ ਪਨੀਰਮ' (ਅੰਗ ੧੪੨੫) 'ਜਿਥੈ ਚਿਹੁ ਜਾਇ ਤਿਥੈ ਚਿਹੁ ਸੁਰਖਹੁ ਓਸ ਕੇ ਮੁਹਿ ਤਿਨੈ ਸਭ ਪਾਪੀ ਤਰਿਆ।' (ਅੰਗ ੮੭)

੬ ਜੋ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਬਲੇ ਵਿਚ (ਸਗਲ) ਸਾਰਿਆਂ ਭਵਨਾਂ ਦੀ (ਸੁਧਿ) ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਕੀ ਹੈ? ਭਾਵ ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਭਵਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹਨ ਅਥਵਾ ਸਾਰੇ ਭਵਨਾਂ ਦੀ (ਸੁਧਿ) ਬਖ਼ਰ ਹੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਰੂਪ ਪਰਪੰਚ ਸਾਇਕੀ ਨਜ਼ਰ ਮਿਥਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸਤ, ਚੇਤਨ, ਅਨੰਦ ਬ੍ਰਹਮ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ।

੧. ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ (ਸਗਲ) ਸਾਰੇ (ਭਵਨ) ਘਰ

ਸਾਸਤਰੀ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਗਿਆਤ ਹੋ ਜਾਵੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਣ ਸਾਧਿਕ ਦੀ
ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ ਜਿਵੇਂ ਭ੍ਰਿਗੂ ਫਲੂ ਬਿਚਿਰ ਨੂੰ ਹੀ ਤਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਹੋ ਸਕੇ।

੮ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਸਾਧਿਕਾ ਭਵਨਾਂ ਦੀ ਅਥਵਾ ਘਰਾਂ ਦੀ ਸੁਖਿ
ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਸਾਰ ਕਰਣ ਪਵਿਤਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ

‘ਬਾਨ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮਾਨ ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸੁਨਨ ਕਹਨਹਾਰੇ ॥

ਕਹ ਨਾਨਕ ਪਵਨ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜਾ ਮਹਿ ਸੀਤ ਬਾਜੇ ॥’ (ਮੰਗ ੧੫੧੫)

(ਮੰਨੇ ਮਹਿ ਚਰਾ ਨ ਖਾਇ) ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਸਭ ਮਹਿ

ਮੂੰਹ ਤੇ (ਚਰਾ) ਜਮਾ ਦੀਆ ਚਰਾ, ਲਕਾ ਦੀਆ ਜਰਕਾ ਰੂਪ ਦਾ ਲਾਨਾ
ਰੂਪ ਚੋਟਾਂ ਨਹੀਂ ਖਾਏ, ਸੁਨਾ ਵਿਚ ਭਟਕਣ ਰੂਪ ਚਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮੂੰਹ ਤੇ
ਚੋਟਾਂ ਨਹੀਂ ਖਾਏ। ਯਥਾ:-

‘ਨਾਇ ਮੰਨਿਆਂ ਭਵਲੁ ਲੰਘੀਐ ਫਿਰਿ ਬਿਘਨੁ ਨ ਹੋਈ ॥’ (ਵਾਰ ਸਾਰੰਗ)

ਅਥਵਾ:- (ਮਹਿ) ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਚੋਟਾਂ ਨਹੀਂ ਖਾਏ।

ਸਾਖੀ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੀ ਸਹੀਦੀ ਦੀ

ਜਦ ਆਹਮ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮ ਫੌਜਾਂ
ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਥਾ ਵਿਰਾਤ ਨ ਸਕੀਆਂ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਮੁਸਲਮ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਚੋਟੀਆਂ
ਚਾਲਾ ਚਲਾਈਆ ਸਰ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਇਹ ਕਾਰੀਬਨ ਸੰਮਤ ੧੮੧੦ ਜਾਂ
੧੧ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਬਾਲ
ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਫੌਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸੁੱਟ
ਲੈਣ, ਬਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲੈਣ ਤੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹ ਦੇਣ। ਇਸ ਭ੍ਰਿਸ਼
ਜਾਮ ਨਾਲ ਦਸ ਵਿੱਚ ਹਾਕਮਾਂ ਮੱਚ ਗਈ। ਕਈ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਤਾਂ ਫੌਜੀਆਂ
ਨਾਲ ਮਕਾਬਲਾ ਕਰਦੀਆਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਕਈ
ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਫੜੀਆਂ ਲਾਹੌਰ ਪਹੁੰਚ ਲੱਗੀਆਂ। ਲਾਹੌਰ, ਜਿਥੇ ਕੁ ਅੱਧੇ ਕਲ
‘ਸਿੰਘਣੀਆਂ’ ਦਾ ਸਹੀਦ ਰੱਜੇ ਨ, ਇਥੇ ਭਰਿਆ ਵਿਚ ਸਭ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖ
ਦਿਤਾ ਗਿਆ, ਕਈ ਦਿਨ ਖਾਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਨਿਕੋ ਨਿਕੋ
ਬੱਚੇ ਜੋਹੀਣ ਵਾਲੇ, ਰੇ ਰੇ ਸਵਾਂ ਨੂੰ ਚਬੜਨ, ਪਰ ਮਾਵਾਂ ਕੁਝ ਖਾਣ ਤੇ
ਜਾਮਾ ਨੂੰ ਜੋਹ ਆਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚਾ ਜਾਮਾ ਨੂੰ ਉਹ ਦਹ ਕਿਥੇ ਪਿਆਉਣ ?
ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿੱਕੇ ਨਦੀਆਂ ਸਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ
ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ ਨਾਲ ਲੰਘੇ ਆ ਦੇ ਦ ਚੁਪ ਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਚੌਕੀ ਪੀੜ

ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਮਣ ਚਾੜੇ ਪੀੜ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲਾ ਜਾਣੇ।
ਨਹੀਆਂ ਦਿਤਾ। ਪਰ ਅੱਧੀ ਅੱਧੀ ਜਲੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਿਆਸਾ ਸਭ ਨੂੰ ਪੀਣ
ਸਨੀ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਅਨਾਜ ਦੇਣ ਦੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਿਆਂ
ਪਾਸਤਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਮੌਨ ਦੇ ਪਲ ਬਿਰਾਖੀ ਦੀਆਂ ਆਪਣੇ
ਦੱਖਾਂ ਤੇ ਕੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਤ ਸੁਕਰ ਦੀਆਂ ਠੋਕਰਾਂ ਨਾਲ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ
ਸਤਨ ਕਰਦੀਆਂ।

ਜਦ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭੁਖੀਆਂ ਰਿਹਾਈਆਂ ਬੀਰ ਜਾਤ, ਪਰ
ਸਿਰਫ ਨ ਹਾਲੀਆਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੀਰ ਮੀਨੂ ਨ ਬਦ ਆਕੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ
ਆਖਿਆ ਕਿ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਪਿਛੇ ਜੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜੁਆਨੀ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ
ਦੀਆਂ ਹ, ਓ ਨਾ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਸੁੱਖ ਦੇਣਾ ਹੈ ? ਉਹ ਤਾਂ ਆਪ ਜਗਲ
ਵਿਚ ਰਲਦ ਰਿਹਦ ਹਨ।

ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਸੁਣਿਆ ! ਤੈਨੂੰ ਕਲਖਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸੁੱਖਾਂ ਲਈ ਕੁਝ
ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸੀ ਕਦਰੀਬਰ ਜੀ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਣੇ ਦਾ ਸਦਕਾ
ਇਹ ਕਥਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਾਂ। ਤੇ ਇਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਦੱਖ ਤੇ ਮਸੀਬਤਾਂ ਕਹਿ ਕਹਿ
ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਫੁਲਾਉਣ ਲਈ ਜੋਰ ਲਾਉਣਾ ਦੇਂਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆ
ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੀ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਦੇ। ਜਿਸ ਇਸਲਾਮ
ਲਈ ਤੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਦੇਂਦਾ, ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ। ਜਾਨ ਭਾਵੇਂ ਰਹੇ ਜਾਂ ਨਾ
ਰਹੇ, ਇਸਦੀ ਸਾਨੂੰ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖੀ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ
ਲਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ
ਲਈ ਹੀ ਲੱਗੇਗਾ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਬੰਸੁਖ
ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।’

ਇਹ ਸਣ ਕੇ ਜਾਲਮ ਮੀਨੂ ਨੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ
ਫੜਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਬੰਦ ਲਓ, ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿਓ।
ਬੱਚਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮਰੇ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀਆਂ ? ਬੱਸ ਫੇਰ ਕੀ ਸੀ ?
ਜਾਲਮਾਂ ਨੇ ਬੱਚੇ ਬੰਦ ਲਏ। ਹੋਰ ਬਿਚਲਾਏ ਬੱਚੇ, ਜਿਵੇਂ ਜੀਅ ਆਖਿਆ,
ਕੋਹ ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿਤ ਗਏ। ਕਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਟੰਗ ਟੰਗ ਕੇ, ਕਈ ਤਲਵਾਰਾਂ
ਨਾਲ। ਪਰ ਕੌਣ ਸੀ ਮੀਨੂ, ਤੇ ਕੀ ਸਨ ਇਹ ਜਾਲਮ ? ਜੇ ਪੰਜਾ ਪਿਆਰਿਆ
ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀਆਂ ਭਾਵ ਚਿੱਤ
ਵਿਚ ਧਾਟਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਤਰਾਂ ਨੂੰ

ਪ੍ਰਿਥਾ ਜੀ ਮੁਖ ਕੀ ਸਮਝਿਅ ਸੰਤਗਤੀ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਜਾਣੇ ॥
 ਵੇਖੋ ਕਿਉਂ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਰੀ ਸਮਝਿਅ ਅਗ ਨਾਏ ॥ ਪੂਰ ਕੀ ਅਗਿਆ ਮਾਏ
 ਮਾਏ ਦੀ ਸਮਝਿਅ ਨਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ ॥ ਧੰਨ ਸਨ ਉਹ ਮਾਏ, ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ
 ਰਚਿਅ ਨੂੰ ਸਮਝਿਅ ਦੇਖਣ, ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ! ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ! ਆਖ
 ਨਾਮ ਸਨਾ ॥ ਸਿ ਆਖ ਨਾਮੀ ਸਾ ॥ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ॥ ਸਿ ਆਖ
 ਨਾਮ ਸਨਾ ॥ ਤੇ ਸਿਧੀ ਲਈ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ॥ ਜਮ ਨਿਰਦੋਸ਼
 ਹੋ ਕਾਹਲ ਹੀ ਨ ਹਾਰ ਜਾਏ ॥ ਸੋ ਸਕਤ ਹੋ ਜਾ ਸਾਹਮਣੇ ਜੀ ॥ ਸਮ
 ਜਾਨਮਾ ਨਾਪ ਕਰਨ ਨਾ ਨੀ ਰੋਕਿਆ ॥ ਸਾਡੀ ਕੰਧ ਨੇ ਦਾਗ ਨਹੀ
 ਲਗਾ ਦਿਤਾ ॥

ਜਾਮਨ ਦੇ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਨਾ ਪਹੀਜਿਆ ॥ ਚੋਚਿਆ ਜੇ ਦੇ ॥ ਚੰਦ ਕ
 ਗੁਰ ਪਰ ਪਰੋ ਕ ਸਿਧੀਆ ਦੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲਗਾ ॥ ਅਜੇ ਵੀ
 ਵੇਲਾ ॥ ਕਿ ਮਾ ਕਿਹਾ ਮੇਨ ਕੇ ਚਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਵ ॥ ਉਸ ਨੇ
 ਸਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਥਾ ਦਲਾਲਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ॥ ਪਰ ਸਿਧੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ-“ਉ
 ਜਾਲਮਾਂ ! ਜਿਸ ਮਜਹਬ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇਨੇ ਜਾਲਮ, ਨਿਰਦਾਸੀ ਤੇ ਨੀਚ ਹੋਣ ਕਿ
 ਮਾਸੂਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਨਾ ਝਿਜਕਣ, ਅਸੇ ਮਜਹਬ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕੋਣ ਕਰੇਗਾ
 ਦੋਜਗਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਜਨ ਲਈ ॥ ਹੀ ਤਾਂ ਲੱਟ ਲੱਟ
 ਬਲ ਰਹੀ ਹੈ ॥ ਤੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਜੋ ਜੁਲਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਰੱਜ ਕੇ ਕਰ ਲੈ, ਪਰ
 ਇਹ ਆਸ ਛੱਡ ਦੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਸਲਮਾਨਣੀਆਂ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੀਆ ॥ ਭਵੇਂ ਕੁਝ
 ਵੀ ਹਵਾ ਸਾਡੇ ਦੇਣ ਦੇਣੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ, ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਛੱਡਾਂਗੀਆਂ ॥

ਜਿਹੜਾ ਕ ਮੈਨੂੰ ਪਾਪੀ ਨੇ ਸਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਰੇ ਮਰਵਾ ਮਰਵਾ ਕੇ
 ਨਿਵਲ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਉਸ ਦੀ ਗਲ ਨ ਮੰਨੀ ॥

ਕਾਵ ਮੈਨੂੰ ਨੇ ਸਾਧਾ ਜੇਤ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੁਤਰਾਂ ਦੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਸਿਧੀਆ
 ਧਰਮ ਗਾ ॥ ਜਾਣ ਗਿਆ ॥ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ
 ਧਰਮ ਰਚ ਵਸ ਆਪੀ ॥ ਤੇ ਸਬਦ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮੇਰੇ ਸਬ ਕ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਸਭਾ
 ਜਿਹਾ ॥ ਭਥਾ ॥ ਅੰਦਰੋਂ ਜਿਨ ਕਾ ਮੇਰੇ ਤੁਹਾ ਤਿਨ ਕਾ ਸਬਦ ਸਚੇ ਸਵਾਰਿਆ ॥
 ਸਿਧੀ ਨੂੰ ਕੋਣ ਕਲਾ ਮਰਦਾ ਹੈ ॥ ਮੇਰੇ ਦੀਆਂ ਚੋਟਾਂ ਉਨ ਦੇ ਕਾ
 ਰਾਤ ਮਰਦੀਆ ॥ ਜਿਨ ਨੇ ਜਾਣ ਲਿਆ ॥ ਕਿ ॥ ਮੇਰੇ ਕਦੇਬ ॥
 ਵੇਰਵਾ ਚਲ ਨਾਹੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ॥ ਸਾਥ ਤੇਰੇ ਚਲ ਨਾਹੀ ਤਿਸ ਨਾਲ ॥ ਕਿਉਂ
 ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ॥ ਅਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੀ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਸਦਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ॥

ਜੇ ਸਕ ਬੀਜੀਆ ਪਾਸ ਦੇ ਨੇ ਮਸਤ ॥ ੩ ॥ ਸਰਸੰਗ ਪੀਜੇ
 ਹਨਾ ਧੀਆਂ ਪੁਤਰਾਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਾਨ ਦਾ ਮ ॥ ਕਰਕੇ ਸਮਝਾ ਦੀਆਂ ਚੋਟਾਂ ॥ ਹੀ
 ਬਦਾ ਜੇ ਕਾਮਾਧਿਕ ਹੋਵੇ ਚਨ ॥ ਨ ਆਥਾ ॥ ਜਿਸ ਦੀ ਅੰਗਤਿ ਪਰ ਚੇਤ ਵਸੀਹ
 ਨਾਮ ਹੋਵੇ ॥ ਮ ॥ ਅ ਜਾਨਾ ॥ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਤ ਗੁਣਾ ਪ੍ਰਾਪੀ ਹਨ ਨੂੰ ਮੁਹਿ,
 ਮ ॥ ਕ ਚੋਟਾ ਕ ॥ ਹੀ ॥ ਜ ਦੇ ॥ ਯਥਾ ॥

ਜਮ ਜਾਗੀ ਨੇ ਤਿਨ ਅ ਦੇ ਨ ਕੇ ਤਸਕਰ ਚੋਰ ਲਗਾਈਆ ॥
 ਵਾ ॥ ਜਿਸ ਪੰਗਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਜਿਉਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ॥ (ਮੰਨੈ ਤੇ, ਜੋ ਨਾਮ
 ਨ ਵਾ ਮੰਨਗਾ ॥ ਦਇ ॥ ਦਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ॥ ਉਹ (ਮੰਨੇ ਹੋਣਾ ਥਾਇ, ਮੇਰੇ
 ਜੀਆ ਚੋਟਾ ਥਾਇ ਹਨ ॥ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਜੁਨਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ॥ ਜਿਸ ਤੇ
 ਸਾਖੀ ॥ ਇਹ ਜਿਸਦੀ ਦਾ ਦੀ ਲ ਉਂਦੇ ਹਨ ॥ ਜਿਸ ਦਾ ਉਧਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ
 ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ॥ ਵੇਸ਼ਬਟ ਜੀ ਤੇ ਦਸਰਥ ਜੀ ਦੀ ਸਾਖੀ ਵੀ
 ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ॥ ਪਰ ਪ੍ਰਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਸਾਖੀ ਤੇ ਅਰਥ ਉਪਰ ਲਾਏ ਹਨ
 ਉਹ ਠੀਕ ਹਨ ॥

ਮੰਨੈ ਜਮ ਕੈ ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਇ :- ੧ ॥ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
 ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਮਾਂ ਦੇ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਜਾਏ ॥ ਹਰਿ ਗੁਣ
 ਰਮਣ ਨਾਹੀ ਜਮ ਪੀਥ ॥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਮਗਣ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ॥
 ਗਰਾਸਥਾਂ ਨੂੰ ਸੇਧਾ ਦੇ ਦਰਸਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾ ਪੰਜਾ ਪਿਆਰਿਆ ਦੇ ਦਰਸਨ
 ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਕਮੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ
 ਹੁੰਦੇ ਹਨ ॥ ਜਿਵੇ :-

ਸਾਖੀ ੧. ਇਕ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਬੰਧਾਰਾਇ ਦੇ ਰਹਿਣ
 ਵਾਲਾ ਸੀ ॥ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਸਮੇਂ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ
 ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਹੋਏ ਸਨ ॥ ਸਿਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਆ ਪ੍ਰੇਮੀਆ ਤੂੰ ਬੈਠ ਲੈ ਚਲੀਏ ॥
 ਮਿਤ ਪੇੜ ਲੁਟੀ ਪਨਿਹਾਟੀ ॥ ਸੋ ਮਾਰਗੁ ਸਿਤਨ ਦੁਗਰੀ ॥ (੩੯੩)

ਸਾਖੀ ੨. ਜਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ
 ਜੀ ‘ਖਾਲਸਾ’ ਦੇ ਮਖ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਰਾਮਪੁਰ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ
 ਦੇ ਪਾਸ ਪਿੰਡ ਮੰਗਲੀ ਜ਼ਿਲਾ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਭਾਈ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਸੀ
 ਉਸ ਨੇ ਜਥੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਰੀਰ ਛਡਿਆ ਸੀ ॥ ਜਥਾ ਉਸ ਵਕਤ ਲਾਇਲਪੁਰ
 ਸੀ ॥ ਮਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ

ਪੰਜੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੁਛਣ ਤੇ ਕਿ ਕਿਥੇ ਹਨ ?
ਤੁ ਕਹਿੰਦਾ ਆਹ ਵੇਰੇ ! ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੜੇ ਹਨ। ਆਹ
ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੜੇ ਹਨ। ਆਹ ਭਾਈ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਆਹ ਕਈ ਮਾਅਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਅਤੇ ਆਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੜੇ ਹਨ।
ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿਤੀ, ਸਾਹਿਬ ਦਾ
ਸਾਜ-ਧਾਨ ਕਰਕੇ ਅਪ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ
ਚੜ੍ਹਦੀ ਰਾਤ ਗਿਆ ਸੀ।

‘ਮੇਰੇ ਨਾਲੀ ਸੇਈ ਜਿਣਿ ਜਾਇ ॥’ (ਰਾਮ: ਵਾਰ ਸਯੋਕ ਚੌਧਵੀਂ)

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਸਮਝੇ
ਸਾਬਿ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਮ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਹੋਏ
ਹਨ। ਜਾਂ ਰਾਮਗਣ ਲੈਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਜਮਲ ਵਰਗੇ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਭਾਵੇਂ
‘ਪਰ’ ਹੋਤ ਨਾਰ ਵਿਣ ਕੇ ਹੋਥੇ ਸਮ ਕੇਕਰ ਮਾਰ ਬਿਦਾਰਾ’ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਮ
ਦੇ ਥਾਂ ਰਾਮਗਣ ਬੈਠੇ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ। ਯਥਾ :- ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ :-

‘ਅਜਮਲ ਕਉ ਅੰਤ ਕਾਲ ਮੈ ਨਾਰਾਇਨ ਸੁਧਿ ਆਈ ॥

ਜਾ ਗਾਤ ਕਉ ਮੋਹੀਸਰ ਬਾਛਤ ਸੈ ਗਾਤਿ ਛਿਨ ਮਹਿ ਪਾਈ ॥’ (੯੦੨)

ਜੋ ਦਿਲੋਂ ਲਾਕੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰੇ ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤਾਂ ਜਮ ਨੇ ਆਉਣ

ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਾ ਰਨਿਕਾ ਅੰਸ ਸਮੇਂ :-

‘ਰਾਮੀ ਬੰਨੀ ਦਬਾਣਿ ਚਤਿ ਨਰਕੇ ਵਿਚਿ ਨ ਖਾਹੈ ਗੋਤਾ ॥’ (ਵਾਰ ੧੦੬੧)

ਹ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਜਮ) ਜਮਾਨੇ ਦੇ ਸਾਬਿ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ

ਨਿਰਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਗਤਾਂ ਤੇ ਸੈਸਾਰੀਆਂ ਜੋਤ ਕਦੇ ਨ ਆਇਆ ॥ (੧੪੫)

‘ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਸਾਜਨਾ ਮੀਤਾ ਅਵਰੀਤਾ ॥’ (ਅੰਗ ੭੬੫)

‘ਕਹ ਨਾਨਕ ਚਾਲ ਭਗਤਾ ਸੁਗਹ ਸੁਗੁ ਨਿਰਾਲੀ ॥’ (ਅੰਗ ੯੧੮)

ਵਾ :- (ਜਮ ਦੇ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰ ਦਾ (ਸਾਬਿ) ਸਾਬੀ ਹੋਣੇ

(ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ, ਜਾਇ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਅਤੇ ਮਰਕੇ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ

ਜਾਂਦਾ ਵਾ :- (ਜਮ ਦੇ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੇ ਦੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਾਸਨਾਂ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ

ਤੋਂ ਹੋਣੇ ਜਾਂਦਾ ‘ਰਾਸਨ ਮ ਟ ਨਿਰਾਸਨ ਹੋਈਐ ਕਲਮਲ ਸਗਲੇ ਜਾਲਗਾ’

ਅਸਾ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ :- (ਅਸਾ) ਇਤੋ ਜਿਹਾ (ਨਿਰੰਜਨ,

ਜੰਮਣ-ਮਰਨ ਦਾ ਮਹਾਰਾਮ (ਹੋਇ) ਹੋਇ ਹੈ।

ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ :- (ਜੇ ਕੋ) ਜੇ ਕੋਈ (ਮਨਿ)

ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਮੰਨਣ, ਮੰਨਣ ਕਰਨਾ ਜਾਂਦੇ ਉਹ) (ਕੋਇ) ਕੋਈ (ਨਿਰੰਜਨ)

ਮਹਾਰਾਮ ਦਾ ਮਹਾਰਾਮ ਹੈ। ਵਾ :- ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਦਾ

ਹੋ ਉਹ ਕੋਈ ਨਾਮ ਦਾ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ੴ ਚੌਧਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ੴ

ਮੰਨੇ; ਮਾਰਗਿ ਠਾਕ ਨ ਪਾਇ ॥ ਮੰਨੇ; ਪਤਿ ਸਿਉ ਪਰਗਟੁ ਜਾਇ ॥

ਮੰਨੇ; ਮਗੁ ਨ ਚਲੈ ਪੰਥ ॥ ਮੰਨੇ; ਧਰਮ ਸੇਤੀ ਸਨਬੰਧੁ ॥

ਅਸਾ ਨਾਮ; ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥ ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ; ਮਨਿ ਕੋਇ ॥ ੧ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਮਹਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਮੰਨਣ ਦਾ ਹੋਰ

ਮਹਾਰਾਮ ਵਰਮੇਂਦੇ ਹਨ।

ਮੰਨੇ ਮਾਰਗਿ ਠਾਕ ਨ ਪਾਇ :- ੧. ਜਦੋਂ ਪਾਪੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਜਮ

ਪਕੜ ਕੇ ਧਰਮ ਰਾਜੇ ਪਾਸ ਲਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ‘ਜਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ

ਤਪਤਿ ਬਹੁ ਘਾਮ ॥’ (ਅੰਗ ੨੬੪) (ਜਹ) ਜਿਥੇ ਜਮ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਬਹੁਤ

ਤਪਸ਼ ਵਾਲੀ ਮਹਾਂ ਭਿਆਨਕ (ਘਾਮ) ਗਰਮੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਥੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਤਿਖੀ ਤੋਹ

ਲਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਜਮਦੂਤ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਪੁੰਨ ਖੋਹ ਲੈਂਦੇ

ਹਨ। ਪੁੰਨ ਲੋਗਣ ਤੋਂ ਛਾਂ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਛਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਛੀ ਪੁੰਨ ਖੋਹ

ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਯਥਾ :- ‘ਕਰਮ ਧਰਮ ਪਾਖੰਡ ਜੇ ਦੀਸਹਿ ਤਿਨ ਜਮੁ ਜਾਗਾਤੀ ਲੁਟੈ ॥’

ਜੋ ਪਾਪੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਇਹ (ਠਾਕ) ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ

ਹਨ ਪਰ ਜੋ (ਮੰਨੇ; ਮਾਰਗਿ ਠਾਕ ਨ ਪਾਇ) ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਦਾ

ਮੰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੇ (ਮਾਰਗਿ) ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜਮ, ਦੇਵਤੇ, ਦੇਵਤ

ਕੋਈ (ਠਾਕ) ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਯਥਾ :-

‘ਜਹ ਲਾਲਚ ਜਾਗਾਤੀ ਘਾਟ ॥ ਦੂਰਿ ਰਹੀ ਉਹ ਜਨ ਤੇ ਬਾਟ ॥’ (੩੯੩)

ਜਿਥੇ ਲਾਲਚੀ ਜਾਗਾਤੀਆਂ ਦਾ ਘਾਟ ਤੇ ਜੀਵ ਦੇ ਪੁੰਨ ਲੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਜਨ)

ਭਗਤਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਰਸਤਾ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੁਛਣ ਤੇ ਕਿ ਕਿਉਂ ਹਨ ?
 ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਆਂ ਵੇਖੋ ! ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੜੇ ਹਨ। ਆ
 ਭਾਈ ਧਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੜੇ ਹਨ। ਆਹ ਭਾਈ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਆਹ ਭਾਈ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਅਤੇ ਆਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਆਹ ਭਾਈ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਅਤੇ ਆਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਆਹ ਭਾਈ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਅਤੇ ਆਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਆਹ ਭਾਈ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਅਤੇ ਆਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਆਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ
 ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਨਸ ਦੇ ਨਿਮਾਣਿਆ ਦੇ ਵਰਣਨ ਹੋਏ
 ਹਨ। ਮਾਨਸਗਣ ਲਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਜਮਲ ਵਾਂਗ ਪਾਪੀਆ ਨੂੰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਭਾਵੇਂ
 'ਪ੍ਰਭੂ ਹੋ ਨਾਰਿ ਸਿਣ ਕਹਿਓ ਮਮ ਕੰਕਰ ਮਾਰ ਬਿਦਾਰ' ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ
 ਦੇ ਬਾ ਨਾਮਗਣ ਬੈਠੇ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ। ਯਥਾ :- ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ :-

"ਅਜਮਲ ਕਉ ਅੰਤ ਕਾਲ ਮੈ ਨਾਰਾਇਨ ਸੁਧਿ ਆਈ ॥

ਮਾ ਗਾਏ ਕਉ ਜੋਗੇਸਰ ਬਾਛਤ ਸੋ ਗਤਿ ਫਿਨ ਮਹਿ ਪਾਈ ॥" (੯੦੨)

ਸੋ ਜੋ ਦਿਲੋਂ ਲਾਕੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰੇ ਉਸ ਦੇ ਨਜ਼ੇ ਤਾਂ ਜਮਾਂ ਨੇ ਆਉਣਾ

ਹੀ ਕੀ ਹੈ। ਵਾ ਗਨਿਕਾ ਅੰਤ ਸਮੇਂ :-

"ਗਈ ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਚੜ੍ਹਿ ਨਰਕੇ ਵਿਚਿ ਨ ਖਾਧੋਸੁ ਗੰਤਾ ॥" (ਵਾਰ ੧੦ਵੀਂ)

੨. ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਜਮ) ਜਮਾਨੇ ਦੇ ਸਾਥਿ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਨਿਰਲੋਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਗਤਾਂ ਤੇ ਸੈਸਾਰੀਆ ਜੋੜ ਕਦੇ ਨ ਆਇਆ ॥ (੧੪੫)

"ਉਹ ਬਲਿਹਾਰੀ ਸਾਜਨਾ ਮੀਤਾ ਅਵਰੀਤਾ ॥" (ਅੰਗ ੭੬੫)

"ਹੋਤ ਨਾਨਕ ਚਾਲ ਭਗਤਾ ਜੁਗਹੁ ਜੁਗੁ ਨਿਰਾਲੀ ॥" (ਅੰਗ ੯੧੮)

ਵਾ :- ਜਮ ਕੋ ਜੰਮਨ ਮਰਨ ਵਲ ਸਰੀਰ ਦਾ (ਸਾਥਿ, ਸਾਥੀ) ਹੋ ਕੇ

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ (ਜਿਥੇ ਜੰਮਕ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ) ਅਤੇ ਮਰਕ ਜੁਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ

ਜਾਂਦਾ :- (ਜਮ ਕੋ, ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੇ ਦੋਣ ਵਾਲੀਆ ਵਾਸਨਾ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ

ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ 'ਬਾਸਨ ਮੇਟਿ ਨਿਬਾਸਨ ਹੋਈਐ ਕਲਮਲ ਸਗਲੇ ਜਾਲਕ'

ਅਸਾ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਹੋਇ :- (ਅਸਾ) ਇਹ ਜਿਹਾ (ਨਿਰੰਜਨ,

ਜਿਹਾ ਨਾਮ ਮੰਨਣ ਦਾ ਮਹਾਤਮ (ਹੋਇ, ਹੋਇ) ਹੈ।

ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ :- (ਜੇ ਕੋ) ਜੇ ਕੋਈ (ਮਨਿ)

ਮਨ ਦੇ ਅੰਤਰ ਮਨ ਮੰਨਣ ਕਰਨਾ ਜਾਣ (ਹੋਇ, ਹੋਈ) (ਨਿਰੰਜਨ)

ਜਿਹਾ ਨਾਮ ਮੰਨਣ ਦਾ ਮਹਾਤਮ (ਹੋਇ, ਹੋਈ) ਹੈ।

ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ :- (ਜੇ ਕੋ) ਜੇ ਕੋਈ (ਮਨਿ)

ਚੋਧਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ

ਮੰਨੇ; ਮਾਰਗਿ ਠਾਕ ਨ ਪਾਇ॥ ਮੰਨੇ; ਪਤਿ ਸਿਉ ਪਰਗਟੁ ਜਾਇ॥
 ਮੰਨੇ; ਮਗੁ ਨ ਚਲੈ ਪੰਥ ॥ ਮੰਨੇ; ਧਰਮ ਸੇਤੀ ਸਨਬੰਧੁ ॥
 ਅਸਾ ਨਾਮੁ; ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ॥ ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ; ਮਨਿ ਕੋਇ॥ ੧੪॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਮਹਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਮੰਨਣ ਦਾ ਹੋਰ
 ਮਹਾਤਮ ਵਰਣਨ ਹੋਏ ਹਨ।

ਮੰਨੇ ਮਾਰਗਿ ਠਾਕ ਨ ਪਾਇ :-

੧. ਜਦੋਂ ਪਾਪੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਜਮ
 ਪਕੜ ਕੇ ਧਰਮ ਰਾਜੇ ਪਾਸ ਲਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ 'ਜਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ
 ਤਪਤਿ ਬਹ ਘਾਮ' (ਅੰਗ ੭੬੪) (ਜਹ) ਜਿਥੇ ਜਮ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਬਹੁਤ
 ਤਪਸ ਵਾਲੀ ਮਹਾਂ ਭਿਆਨਕ (ਘਾਮ) ਗਰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਤਿਖੀ ਤੋਹ
 ਲਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਜਮਦੂਤ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਪੁੰਨ ਬੰਧ ਲੈਂਦੇ
 ਹਨ। ਪੁੰਨ ਲੋਗਣ ਤੇ ਛਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਛਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਭੀ ਪੁੰਨ ਬੰਧ
 ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਯਥਾ :- 'ਕਰਮ ਧਰਮ ਪਾਖੰਤ ਜੇ ਦੀਸਹਿ ਤਿਨ ਜਮੁ ਜਾਗਾਤੀ ਲੁਟੈ ॥'
 ਸੋ ਪਾਪੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਇਹ (ਠਾਕ) ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ
 ਹਨ ਪਰ ਜੇ (ਮੰਨੇ; ਮਾਰਗਿ ਠਾਕ ਨ ਪਾਇ) ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਦਾ
 ਮੰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੇ (ਮਾਰਗਿ) ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜਮ, ਦੇਵਤੇ, ਦੈਤ
 ਰਾਜੀ (ਠਾਕ) ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਯਥਾ :-
 'ਮਹ ਲਾਲਚ ਜਾਗਾਤੀ ਘਾਟ ॥ ਵਰਿ ਰਹੀ ਉਹ ਜਨ ਤੇ ਬਾਟ ॥' (੩੯੩)

ਜਿਥੇ ਲਾਲਚੀ ਜਾਗਾਤੀਆ ਦੇ ਘਾਟ ਤੇ ਜੀਵ ਦੇ ਪੁੰਨ ਲੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਮਨ)
 ਭਗਤਾਂ ਤੇ ਉਹ ਰਸਤਾ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

‘ਜਸੁ ਜਾਗਾਤਿ ਨਾਹੀ ਕਾਮੁ ਤੇ ਮਿਸ ਅਗਨਿ ਬਥੀ ਠਨ ਸੀਨਾ ॥’ (ਅੰਗ ੧੦੮੮)

‘ਠਾਕਿ ਨ ਹੋਤੀ ਜਿਹੁ ਦਰਿ ਸਿਹੁ ਹਵਾ ਸੁ ਪੁਸ਼ਿਨ ॥’ (ਅੰਗ ੨੫੫)

‘ਤਿਰਮਕਾਰੁ ਹਰੁ ਕਵਿਤਿ ਨਹੁ ਭਵੈਰ ਮਾਨੁ ਜਗਨੁ ॥’ (੧੩੫੬)

ਸੋਭਾਹੀਨ ਨਹੁ ਭਵਿਤਿ ਨਹੁ ਧਰਿਸਿ ਸੰਸਾਰ ਦਥਾ ॥’ (੧੩੫੬)

੨. ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਮਾਰਗ) ਭਗਤੀ ਸਾਹਿਤ ਗਿਆਨ ਦੇ ਧਰਮ ਦੇ ਰਸਮੇ ਵਿਚ, ਕਾਮਾਦਿ (ਠਕ) ਨੇਕ ਕਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਵਾ:-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕੋਈ ਈਰਖਾਲੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਜਨ ਸਿਖਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਯਥਾ:-

‘ਲਗੁ ਵਰ ਨ ਸਰਾਪ ਨ ਆਪ ਜਟਾਵਈ ॥’ (ਵਾ: ੩ ਪਉੜੀ ੭)

੩. ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਬਿਰਥੀ ਦਾ ਨਿਰਪਰਕਰ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਵਲ ਚੱਲਣ ਵਲ ਕਖਾਏ ਦੇਸ਼ ਰਾਗ ਦੁਖ ਜਾ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿਕ ਵਾ ਭਵਵਾਦੀ ਪਦਮਾਰਥ ਦੇ (ਮਾਰਗ) ਰਸਤੇ ਵਿਚ (ਠਾਕ) ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਯਥਾ:-

‘ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਨੀਸਾਣਿ ਠਾਕ ਨ ਪਾਈਐ ॥’ (ਅੰਗ ੧੪੬)

ਮੰਨੇ; ਪਤਿ ਸਿਉ ਪਰਗਟੁ ਜਾਇ:-੧. ਜੋ ਜ ਗੁਰਮੁਖ ਪ੍ਰਮਸਰ

ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਦਾ ਹਨ ਉਹ (ਪਤਿ, ਇਸਰ (ਸਿਉ) ਮਮੇਤਾ ਇਸ ਸੋਸ਼ਾਦ ਵਿਚ ਤੀ ਅੰਤ ਪੂਰੇ ਵਿਚ ਤੀ ਪਰਗਟੁ ਹੋ ਜਾਣ ਹਨ ‘ਚਲਿਆ ਪਤਿ ਸਿਉ ਜਾਸੁ ਮਵਾਰਿ ਵਾਜਾ ਵਾਇਸੀ ॥’ (ਅੰਗ ੭੩੦) ‘ਵੀਲੁ ਰਬਾਬੀ ਬਲਦੁ ਪਰਾਵਨੁ ਰਬਾਬੀ ਰਾਸ ਬਜਾਵੈ ॥’ (ਅੰਗ ੭੭੭) ਸਭ ਦੇਵਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਰਾਪ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ।

ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਲੋਕ ਛਿਪੇ ਹੋਏ ਹੋਏ, ਜੋ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਵਾਨ ਹਨ।

ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਪਤਿ) ਪਤੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਸਰਾਪ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ (ਜਾਇ) ਸਾਰੀਆਂ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ‘ਨਾਮੁ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸਰ ॥’ (ਅੰਗ ੨੭੩) ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ

ਅਤੇ ਮਨੁਆ ਇਕਤੁ ਘਰਿ ਆਵੈ ਮਿਲਉ ਗੋਪਾਲ ਨੀਸਾਣੁ ॥’ (ਅੰਗ ੮੩੩)

‘ਨਾਮਿ ਜਾਨੈ ਜਨੁ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ॥’ (ਅੰਗ ੧੧੭੪)

‘ਬਗੁਨੁ ਜਗਾ’ ਜਿਹਾ ਦਾਸਿਆ ਬੀ ਚੌਕਾ ਦੇਵਿਚ ਚਮਿਰੇਦਾ ॥’ ਵਾ:੧੦੫:੧੭)

‘ਉਹ ਜੀ ਸਰਾ ਜਾਗਿ ਜਾਗਿ’ ਜੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਦਨਾ ਜਾਗਾ ॥’ (ਅੰਗ ੬੩੮)

‘ਨਾਮੁ ਮਨਿ ਤਨਿ ਵਾਸਿਆ ਜੋਈ ॥ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਕਰੇ ਸਭ ਕੋਈ ॥’ (ਅੰਗ ੬੭੫)

੩. ਜਿਹੜੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ (ਪਤਿ) ਇਸਰ ਦਾ ਦਸ ਵਾਲੇ ਸ. ਜੋਧ, ਦਾ. ਆ. ਧਨਮ, ਈਰਖਾ ਆਦਿ ਰਾਗ ਦੇ (ਸਿਉ) ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਣ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਰਾਪ ਰੂਪੀ (ਜਾਇ) ਜਗ੍ਹਾ

ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ ਉਚਰਾਂ ਪਤਿ ਸਿਉ ਘਰਿ ਜਾਂਈ ॥’ (ਅੰਗ ੧੨੩੬)

‘ਪਰਗਟੁ ਪਾਹਾਰੈ ਜਾਪਦੇ ਸਭਿ ਲੋਕ ਸਣੇ ॥’ (ਅੰਗ ੨੧੬)

‘ਹਰਿ ਕਾ ਭਗਤੁ ਪ੍ਰਗਟੁ ਨਹੀਂ ਛਪੈ ॥’ (ਅੰਗ ੨੬੫)

ਮੰਨੇ; ਮਗੁ ਨ ਚਲੈ ਪੰਥ:-੧. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ

ਕਰਨ ਵਾਲ ਗੁਰਮੁਖ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾਂ ‘ਕੋਈ ਤੋਨ ਦੀ, ਕੋਈ ਬੰਨ ਦੀ, ਕੋਈ ਪਹਾੜਾਂ ਵਾਲੀ ਰੰਨ ਦੀ, ਢੋਲ ਢਮਕਾ ਸਰਵਰ ਦਾ ॥’ ਆਦਿ ਉਪਾਸਨਾ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾਂ (ਵ) ਨਾਨਾ ਭੇਖ ਰੂਪ (ਮਗੁ) ਪਗਭੰਗੀਆਂ ਦੇ (ਪੰਥ) ਰਸਤੇ (ਨ) ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ। ਉਹ ਫੇਰ ਕਿਸ ਰਸਤੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਜੀ ? ਤਾਂ ਫਤਮਾਉ ਦੇ ਹਨ (ਚਲੈ ਪੰਥ) ‘ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਾਢੀ ਰਾਹੁ ਸਹਿਰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ ਇਸ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ:-‘ਇਕ ਉਤਮ ਪੰਥ ਸਨਿਓ ਗਰ ਸੰਗਤਿ ਤਿਹ ਮਿਲੇਤ ਜਮ ਤ੍ਰਾਸ ਮਿਟਾਈ ॥’ (ਅੰਗ ੧੪੦੬)

‘ਘਰਬਾਰੀ ਹੋਇ ਵਰਤਿਆ ਘਰਬਾਰੀ ਸਿਖ ਪੈਰੀ ਪਾਇਆ ॥’

(ਵਾਰ ੬ ਪਉੜੀ ੨ ਭਾ: ਗਾ:)

੨. ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗੁਰਮੁਖ (ਮਗੁ) ਮੌਤ ਦੇ (ਪੰਥ) ਰਸਤੇ (ਚਲੈ) ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। ਭਾਵ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

੩. ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਅਕਾਲ ਪਰਬ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ (ਮਗੁ) ਮਾਰਗਾਂ ਵਿਚ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। (ਨ ਚਲੈ ਪੰਥ) ਪਦਮਾਰਥ ਦੇ (ਪੰਥ) ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਚਲਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਰ ਵਕਤ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦੇ ਪੰਥ ਰੂਪ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾ-ਭਗਤੀ ਸਹਿਤ ਚਲਦਾ ਹੈ।

‘ਭੂ ਹਰਿ ਮਾਰਗਿ ਆਪਿ ਚਲਦਾ ਹੋਰਨਾ ਨੈ ਹਰਿ ਮਾਰਗਿ ਪਾਏ।’ (੧੪੦,
ਮ ਗੋਟੀ ਪਾਠ ਮੰਨ ਕੇ (ਮੰਨੇ ਮਰਾਨ ਚਲੇ ਪਿਥੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ
ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਮਰੂਨ) ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ (ਪਿਥੇ) ਪ੍ਰਮਾਦਬ ੨, ਪ੍ਰਮ ਦੇ ਰਸਤੇ
ਵਿਚ ਚਲਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਪਾਠ (ਮੰਨੇ, ਮਰਾਨ ਚਲੇ ਪਿਥੇ) ਨਿਨਾ ਵਰਤਾ ਕਾ...। ਇਹ
ਪਾਠ ਹੀ ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ ਮਸਤ ਹੋ। ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਅੰਕੁਸ਼ ਹੋ ਪਾ... ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਜੀ ਦੇ ਜਿਥੇ ਇਕ ਬਾਬਰਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਬਾ... ਪ੍ਰਮਾਦ ਆ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਪਾਠ ਬਾਰੇ ਮਲਾਰ ਦੀਆਂ ਅਸਟਪਦੀਆਂ ਵਿਚ
ਆਇਆ ਹੈ। ‘ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਤਹ ਮਗੁ ਨ ਚਲਣਹਾਰ॥’ (ਅੰਗ ੧੨੭੫)

ਮੰਨੈ: ਧਰਮ ਸੇਤੀ ਸਨਬੰਧ :- ੧. ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਮਖ ਨਾਮ ਦਾ
ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੋਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਧਰਮੀ
ਪਦਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਤਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਖਸ਼ ਹੋਏ ਪੰਜਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਰਹਿਤ
ਵਾਲ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਸਾ ਪਕਾ ਸਬੰਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੇਤੀਰ ਭਾਵੇਂ
ਨਾਮ ਹੋ ਜਵੇ ਪਰ ਧਰਮ ਨਾਲੋਂ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਟੁਟਦਾ। ਕਦੀ ਜਾਕਤ ਤੋੜ
ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਜਿਵੇਂ :-

ਸਾਖੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਹੀਦ ਹੋਣ ਦੀ

੨੯ ਫਰਵਰੀ ਸੰਨ ੧੭੧੬ ਸੁਤਾਬਕ ੧੭੭੩ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ
ਬਹਾਦਰ ਦੇਸ ਦੇ ਨਾਲ ੭੪੦ ਹੋਰ ਕੈਦੀ ਸਿੰਘ ਜਥੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ
ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਖਤਾ ਦ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸੀਮਾ ਨਜਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ
ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਜਰਨ ਸਰੋਂ ਸਿੰਘ ਕੈਦੀ ਸਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ
ਇਸ ਸਾਖੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਾਥ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਮੇ ਮੌਤ ਸੋਗ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾਲ
ਸਾ... ਸਾ... ਵਿਚ ਸਿੰਘ ‘ਸਾਥੋਂ ਇਹ ਤੁਨ ਮਿਥਿਆ ਜਾਨੈ’ ਆਇਕ
ਦੇ... ਸਾ... ਸਾ... ਤੇ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡਦੇ ਰਹੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾਗਾਂ ਵਿਚ
... ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ। ਬਾਬਾਗਾਂ ਵਰਤਮਾਨ ਨੇ ਹਕਮ
... ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਇਕੋ
... ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਣਾ ਛੱਡ ਕਰ ਲੈਣ, ਜੇਹੜਾ ਮੁਸਲਮਾਨ
... ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ।

ਹੁਕਮ ਪਿਛੋਂ ਸੋ ਸਿੰਘ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਗੋਦ ਗੁੰਮੀ ਰਖੀ

ਸ਼ਹਿਦ ਵਿਚ ੨੨੦ ਹੋਰ ਵਾਹੀ ਗਾਮੀ ਕਿ ਲੋਕ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਹੋਇਆਂ ਹੋਇਆਂ
ਦੇਖਣ ਆਏ। 11. ਪਾ ਨੂੰ ਮਸੀ ਚਾਂ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦਾਨੀਆ ਮੋੜ
ਕੱਸਾ ਵਾਹੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਮਨ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਤਲ-ਸਾਮ ਦੇ
ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕਾਜੀ, ਮਿਕ ਮਿਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਛਾਣਾ ਕੀਤਾ। ਕਤਲ-ਸਾਮ ਦੇ
ਨੂੰ ਮਲਮਲੇ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਤੋਰੀ ਸਜਾਵ ਮੋੜ
ਮਲਮਲੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਧਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਧੋਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ
ਸਿੰਘਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਗਾ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੇਖਿਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਮੋੜ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੀ ੪ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਟਾ ਕਰਕੇ
ਉਂ ਬੇਮਬ ਰਹੀ ਹਨ, ਵਾਹੀ ਕਰ ਸਨੂੰ ਜਿਸ ਮੋੜ ਦਾ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ
ਸਹੀਦੀ ਦਾ ਜਾਮ ਪਿਲਾ ਦੇ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੀ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ
ਵਿਚ ਛੋੜੀ ਜਾ ਕੇ ਛੱਡੇ ਗਏ। ਸਿੰਘ ਕੀ ੧ ਜੋ ਮੋੜ ਕੇਲੇ ਭਰ ਜਾਵੇ। ਸੋ
ਬਹੀਦ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਅਸਚਰਜ ਘਟਨਾ ਹੋਈ।
ਮੁਸਲਮਾਨ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ
ਭੁੱਲੀ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ੧੯-੨੦ ਸਾਲ ਦਾ ਭਝੰਗੀ ਸਿੰਘ ਭੀ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ,
ਜੋ ਕੈਦੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮਾਂ ਦਾ ਇਕਲੋਤਾ
ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਮਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਤੇ ਉਸਨੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਛੱਡਾਉਣ ਵਾਸਤੇ
ਬਾਰ ਯਤਨ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਕੋਈ ਸਫਲਤਾ ਨਾ ਹੋਈ। ਅਖੀਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮਾਈ
ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਅੱਗ ਲੇਟ ਗਈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਕੇ ਪੁਕਾਰ
ਕੀਤੀ। ਫਰੁਖਸੀਅਰ ਨੇ ਹਾਥੀ ਰੋਕ ਲਿਆ ਤੇ ਮਾਈ ਨੂੰ ਪਛਿਆ, ‘ਤੂੰ ਕਿਉਂ
ਰੋਂਦੀ ਹੈਂ?’ ਮਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜਹਾਂ ਪਠਾਹ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਬੇਕਸੂਰ ਪੁੱਤਰ ਨੇ
ਕਤਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ, ਹਿੰਦੂ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਤੁਹਾਡੇ
ਹੱਥੀ ਐਵੇਂ ਫੜ ਲਿਆ ਹੋਣਾ। ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ
ਪਾਸ ਖੜ੍ਹੇ ਅਹਿਦੀਏ ਨੂੰ ਦੁਬਾਇਆ ਕਿ ਛੇਤੀ ਜਾਹ, ਉਸਨੂੰ ਕਿਤੇ ਮਲਾਦ
ਕਤਲ ਨਾ ਕਰ ਦੇਣ। ਜਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕੰਮੇ ਦੂਰ ਨ ਜਾਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ
ਜ਼ਰਕਾ ਕਤਲਗਾਹ ਵਿਚ ਬਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਚਲੇਤਾ ਸੀ। ਉਸ
ਆਦਮੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਲੜਕ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ
ਹੀ ਪਛਿਆ ‘ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ! ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕਿਉਂ

ਮਰਾ, ਮੈਰੀ, ਉਪਰਿਯਾ ਆਇ ਗਏ ਦੇ (ਸਨ) ਸਤਿਗੁਰੂ (੧) ਸੇਵਕ
ਜੀ ਦੇ, ਉਹ ਸੇਵਕ ਮਰਾ ਮੈਰੀਆ ਜੀ ਦੇ । ਸਮਾਨ ਪਰਮ ਤੇ ਰੂਪ
ਨਾਲ ਸੇਵਕ ਹੋ ਜਾਵੇ । ਜਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਕ ਹੋ ਜਾਵੇ ।

ਵਾ : ਸੇਵਕ ਦਾ ਸਤਿ, ਸੇਵਕ ਦਾ ਗੁਣ ਦੇ, ਸਾ : ਸਾ : ਸੇਵਕ ਦੇ ਪੁਸ਼ਪ
ਨਾਲ (ਸੇਵਕ ਸੇਵਕ ਦੇ) ਜੀ ਦੇ *
੨ ਜਿਉਂਦਾ ਰਾਗ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਈ ਕਿ ਧਰਮ ਰਾਜੇ ਨੂੰ 'ਮਰ ਚਲੀ'।

ਸਮਾਨੀ ਵਧੀ, ਫਿਰ ਸਾਰੀ ਜਮਪੁਰੀ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਈ ਸੀ :-
'ਕਰਾ ਕਰਾ' ਨਾਮਾ ਜਨਕ ਹੈ ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜੀ

ਦੇਵ ਲੋਕ ਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਤੇ ਗੰਧਰਬ ਮਰਾ ਸਮਾਨ ਵਾਸੀ।
ਸਮਾਨ ਰਾਜਿਆਂ ਪਕਾਰ ਸਾਧਿ ਵਿਸਾਵਸਿ ਜੀਅ ਸੇਵਕ ਨਿਰਾਸੀ

ਧਰਮਰਾਇ ਨ ਆਖਦਨ ਸਭਨਾ ਦੀ ਕਰਾ ਕਰਾ ਬਖਾਸੀ
ਕਰੇ ਬੇਨਤੀ ਧਰਮਰਾਇ ਦੇ ਹਉ ਸੇਵਕ ਨਾਕਰ ਅਰਿਨਾਸੀ।

ਗੁਰੂ ਧਰਮਰਾਇ, ਇਕ ਨਾਉ; ਪਾਪ ਨਾਸਿ ਕਰੇ ਨਿਰਜਾਸੀ।
ਪਾਪੀ ਪਾਪ ਨ ਪੁਜਨੀ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਉ ਅਵੁਧ ਨ ਰੁਲਾਸੀ।

ਨਰਕ ਹੋਵੇ ਜੀਅ ਜਨ ਕਰੀ ਗਲ ਸਿਲਕ ਜਮ ਵਾਸੀ।
ਮੁਕਤਿ ਮੁਕਤਿ ਨਾਵੈ ਕੀ ਦਾਸੀ । (ਵਾਰ ੧੦ ਪਉੜੀ ੩)

ਜੀਅ ਲੋਕ ਨਿ ਸੇਵਕ ਕਰਾਇਨਿ ਦਰਿ ਵੇਰ ਨ ਕੋਈ ਪਾਇਦਾ ॥ (੧੦੭੬)
ਜਿਉਂਦਾ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗੁਰਮਤਿ ਧਰਮ ਰਾਜਾ ਪਾਸ

ਜਮ ਪੁਰੀ ਵਿਚ ਰਾਜਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾ ਉਸਦਾ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ
ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸਦਾ ਧਰਮਰਾਜ (ਸੇਵਕ, ਨਾਲ, ਸਨੇਹ) ਸੇਵਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਸਭਾ : 'ਜਮ ਰਾਜ' ਜਿਸ ਦੇ ਹੋਰ ਸੇਵਕ ਨਿਤ ਹੋਈ ।' (ਅੰਗ ੧੨੪੮)
ਜਮਕ ਦੇ ਕੋਲ ਜਮ ਰਾਜਿਆ ਹੈ, ਨਿਤ ਦਾ ਸੇਵਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

੪ ਨਾਮ ਪੁਸ਼ਪ ਵਾਲੇ ਜੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸੇਵਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਧਰਮ,
ਨਾਮ, ਗੁਣ, ਸਭ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਨਾਲ ਸੇਵਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਗੁਣ ਵਿਚ

ਜੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਐਸਾ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਹੋਇ :- ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਹੋਣ
ਲੀਓ ਜਿਹਾ, ਨਿਜਾ, ਸੁਖ ਸਰੂਪ ਪੁਸ਼ਪ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮਹਾਤਮ (ਹੋਇ)
ਹੋਵੇ ।

ਜੇਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ :- ਜੇਕੋ ਮੰਨਿ ਪੁਸ਼ਪ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ
ਮੰਨਣਾ ਮਨ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪੁਰਖ ਉਸ (ਨਿਰੰਜਨ) ਸੁਖ
ਸਰੂਪ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਦਰਾਂ ਪਉੜੀ ਪਾਰੰਭ ॥

ਮੰਨੈ; ਪਾਵਹਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ ॥ ਮੰਨੈ; ਪਰਵਾਰੈ ਸਾਧਾਰੁ ॥

ਮੰਨੈ; ਤਰੇ ਤਾਰੇ ਗੁਰਸਿਖ ॥ ਮੰਨੈ; ਨਾਨਕ ਭਵਹਿ ਨ ਭਿਖ ॥

ਐਸਾ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਹੋਇ ॥ ਜੇਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ, ਮਨਿ ਕੋਇ ॥ ੧ ॥

ਹਜ਼ੂਰ ਫਿਰਾ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣ ਦਾ ਹੋਰ ਮਹਾਤਮ ਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਕਿਤੇ ਜਾਣ
ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਮੰਨੈ; ਪਾਵਹਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ :- ੧. ਜੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪੁਸ਼ਪ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ
ਮੰਨਣ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਹ (ਮੋਖ ਦੁਆਰ) ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ

ਉਹ (ਦੁਆਰ) ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੀ (ਮੋਖ) ਮੁਕਤੀ (ਪਾਵਹਿ) ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਕਾਵ ਆਵਾਗਉਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਾ :- (ਦੁਆਰ) ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚ

ਹੀ ਗਵਾਹ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੀ (ਮੋਖ) ਮੁਕਤੀ (ਪਾਵਹਿ) ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
'ਨਾਨਕ ਘਰ ਬੈਠਿਆ ਜੇਗੁ ਪਾਈਐ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਉਪਦੇਸਿ ॥' (ਅੰਗ ੧੪੨੦)

ਵਾ :- ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਗੋਲਕਾਂ ਰੂਪ (ਦੁਆਰ)
ਦੁਆਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ (ਮੋਖ) ਮੁਕਤੀ (ਪਾਵਹਿ) ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸਭਾ :- 'ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਨਿਆ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ ॥' (ਅੰਗ ੮੩੩)
'ਮੰਨਣ ਮਨਨ ਬਾਹਰੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਜਗ ਵਿਚ ਆਇ ॥' (ਭਾ: ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਵਾ : ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਚਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਮੰਨੇ ਹਨ :- ੧. (ਸਮ) ਮਨ ਦੀਆਂ
ਵਾਸਨਾਂ ਰੋਕਣੀਆ, ੨. ਸੇਤੁਖ, ੩. ਸਤਿਸੰਗਤਿ, ੪. ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ (ਮੰਥ) ਮਕਤੀ ਦਾ
(ਦਮਾਦ ਦਮਾਦਾ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ) ਬੁਝ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
(ਸਮਿਸੇਰ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਸਮ ਸਾਹਨ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ)।

ਮੰਨੇ ਪਰਵਾਰੇ ਸਾਧਾਰ :—ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ

ਆਪ ਸੁਧਾਰੇ ਤੇ ਆਪਦ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਲਾ ਕੇ ਸਧਾਰ ਕੇ ਦਿ
ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ 'ਸਟ ਕਿਕਾ ਕਿਕੀ' ਕਮਾਲਿ ਤੇ ਕਮਾਲੀ ਤੇ
ਲੈਈ ਸਮਿਤ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਲਾਕ ਲਾਇਕ ਗੁਰਮੁਖ
ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਬਣਾਕੇ ਰਾਜੀ ਸਹਿਤ ਗਿਆਨ ਦੇ ਬੜੇ ਚਾਤ ਕੇ, ਸੁਧਾਰ ਕੇ,
ਨਾਮਿਕਾ ਹੈ ਭਾਵ :- 'ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਭਰਮ ਤੋਰੇ । ਸਰ ਪਰਵਾਰ ਚਤੁਰਦਿਆ
ਬੋਝੇ ।' (ਅੰਗ ੩੩੭) ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਵੇਰੀ ਪਾਇਆ
ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਿੰਘਣੀ ਸਾਹਤੀ ਜਾ ਧਰੀ ਹੀ ਬੰਨੀ ਫਿਰੇ । ਜੋ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੰਘ ਹੈ ਉਸਦੇ
ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਸਾਰੀ, ਲਾਗਤ ਧੋਤੀ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਬੰਨਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪੰਜ
ਕਰਾਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰਹਿਤ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਹਜਰ ਨੇ 'ਨਰ ਮਨੁਖਾ ਨੇ ਦੇਕੁ
ਨਿਧਾਨਾ' (ਅੰਗ ੭੬੭) ਦੀ ਮਹਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਗੁਰਸਿਖ ਆਪ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਰਕਦ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਛਕਾ ਕੇ ਪੰਜਾਂ ਕਰਾਰਾਂ ਦੀ ਰਹਿਤ
ਰੱਖਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਭਰਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । 'ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਣੀ ਮਿਲ ਬਹਿ
ਰਚਕਾ ਕਰੇ ਅਪਾਰ । ਭਜਨ ਸਥਾਇ ਪਤ੍ਰ ਕਉ ਹਰਿ ਭਜ ਬਾਸੈ ਬਾਗ' (ਸੋ ਸਾਖੀ
ਯਥਾ :- 'ਪ੍ਰਭੂ ਤੂੰ ਠਾਕੁਰ ਸਰਬ ਪ੍ਰਾਪਕ ਲਾਭ ਮੋਹਿ ਕਲ੍ਹ ਸਹਿਤ ਸਭਿ ਗੋਲਾ',
ਇਉਂ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ । ਉਹ ਪਰਵਾਰ ਦੇ
ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਾਧਿਕ ਬਣਾ ਕੇ ਚੰਦਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਯਥਾ :-
'ਗੁਰਮੁਖ ਕੀਦੇ ਚੰਦਰਦਾ ਭਾਈ ਦੇ ਨਾਵੇ ਸੋਕ ਕਣੀ ॥' (ਅੰਗ ੬੦੮)
'ਨਾਇ ਮੰਨਿਆ ਹੁਲ ਉਧਰੇ ਸਬੁ ਕਟਿਬ ਸਬਾਇਆ ।' (ਅੰਗ ੧੨੪੧)
'ਸੇ ਕਟਿਬ ਸਿੰਗ ਲੋਗ ਫੁਲ ਸਬਾਇਆ ॥' (ਅੰਗ ੭੧੦)

ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਆਕਲ ਦੀ ਪੁਤਰੀ ਦੀ

ਘਰ ਵੱਡੇ ਇਕ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ ਗੁਰਸਿਖ ਬਸਹਿ ਤਿਖਾਨ ।
ਰਾਮਦਾਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਧਰੀ ਮਹਾਨ ॥
ਭਾਈ ਆਕਲ ਜੀ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਨ । 'ਵੱਡੇ ਘਰ' ਸਿਖ
ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ । ਸਰਧਾ ਤੇ ਭਰੋਸੇ ਸਹਿਤ ਭੈ ਮਹੀਨੇ ਪਿਛੇ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਉਸਦੇ ਘਰ ਇਕ ਪੁੱਤਰੀ ਨੇ
ਜਾਮ ਲਿਆ । ਜਦੋਂ ਸੱਤ ਬਰਸਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਭਾਈ ਆਕਲ ਜੀ ਨੇ ਇਸਦੀ
ਸਨਸਧ 'ਰਸ ਬਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ' ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਮੁਣ
ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਹ ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਕਿੱਤ ਸਗਾਈ (ਕੁਤਮਾਈ) ਕਰਿ
ਆ । ਉਹ ਭਾਲਦਾ ਭਾਲਦਾ 'ਫਿਰਜੀ ਕਿਤਿਕ ਬਲ ਮਿਧਾਏ ਨ ਹਾਣੀ । ਚੰਮਤ
ਆਯੋ ਪੂਰ ਤੁਕਲਾਣੀ ।' ਤੁਕਲਾਣੀ ਨੌਕਰ ਵਿਚ ਪਹਿਚ ਗਿਆ । ਉਸ ਪਿੰਡ
ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਦਾ ਨਾਮੇ ਤ੍ਰਿਖਾਟ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ । ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਯੋਗ
ਮਾਣ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਭਾਈ ਆਕਲ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਕੁਤਮਾਈ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਦੋਂ
ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਭਾਈ ਆਕਲ ਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ 'ਸੰਨ ਆਕਲ ਨੇ ਬੁਝਣ
ਤਰੀਕੇ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕਿ ਨਹੀਂ ਨਿਹਰਯੋ ? ਬਿਪੁ ਕਹੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ' ਬਿਚਾਰਾ ।
ਨੀਕੇ ਦੇਕ ਨਿਕੋਤ ਨਿਹਾਰਾ ।' ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ ਵਿਆਹ ਦਾ ਦਿਨ ਨੀਅਤ
ਕੀਤਾ । ਜਦ ਆ ਗਈ, ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸਪੁਤਰੀ ਦਾ ਅਨੰਦ
ਕਾਰਜ ਭਾਈ ਸਾਧੂ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਪਰ ਭਾਈ ਆਕਲ ਜੀ ਨੇ ਪਛਾਣ ਲਏ
ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਿੱਖੀ ਤਾਂ ਸੁਲਤਾਨ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹਨ । ਬੜਾ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ
ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੁੱਤਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ
ਵਿਚ ਪ੍ਰਪੱਕ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਫੇਰ ਦਿਤ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ
ਲੱਗਾ ਕਿ ਹ ਪੁੱਤਰੀ ! ਤੇਰੇ ਸਹੁਰੇ ਸੁਲਤਾਨ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹਨ, ਪਰ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ
ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ । ਤੇਰਾ ਮੱਥਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨ
ਥਕ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭਲੀ ਕਰਨਗੇ । ਬੀਬੀ ਦਿਤ ਨਿਸਚੈ ਵਾਲੀ ਇਹ ਗਲ
ਸੁਣਕੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਈ । ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ ! ਬੜੀ ਅਣਬਣ ਗੱਲ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ।
ਪਰ ਚਿਤ ਭੋਲਿਆ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਜੁੜਕੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗੀ
ਹੋ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁਣ ਆਪ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ।
ਜੇਸ ਤਰਾਂ ਜੱਗਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹੋ 'ਹਰਿ ਜਗ ਜਗੁ ਭਗਤ ਉਪਾਇਆ
ਪੰਜ ਰਖਦਾ ਆਇਆ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥' ਦੁੱਖਦੀ ਦੀ ਲਾਜ ਰਖੀ, ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਦੀ
ਮਖਆ ਕੀਤੀ, ਨਾਮ ਦਵ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ
ਕਰੋ । ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਹੁਰੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਲਓ । ਮੇਰੇ ਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰੋ, ਤਰਸ
ਕਰੋ । 'ਮਵ ਗੁਨ ਕਹਾ ਜਗਤ ਗੁਰਾ ਜਉ ਕਰਮੁ ਨ ਨਾਸੈ ॥ ਸਿੰਘ ਸਰਨ ਕਤ
ਜਈਐ ਜਉ ਜੇਬੁ ਗ੍ਰਾਸੈ ॥' ਹੋ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਫੇਰ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਉਪਕਾਰ
ਹੋਇਆ ਜ ਕਰਮ ਹੀ ਨਾ ਨਾਸ ਹੋਇ । ਮੇਰੇ ਦੀ ਸਰਨ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਕੀ

ਲਾਭ ਨ ਹੋਰ ਵੀ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਗੁਸਦੇ ਰਾਹਣੇ ? ਸਰ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਹਾ ਦੀ
ਸਰਨ ਲੈਣ ਦਾ ਫਰਕ ਕੀ ਸਾਥ ਨੇ ਕਰਮਾਂ ਰੂਪੀ ਗਿਣਤੀ ਵਜੋਂ ਹੀ ਸਮਝ ਰਹੇ ?
'ਮਧਨੇ ਘਾਤ ਜਾਈਐ ਪੁਰ ਕੇ ਧਰਮ'। ਫੇਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛਾਕ ਤੋਰ ਰਿਸ ਪਸੇ
ਸਾਵਏ। 'ਆਨ ਨ ਬੀਆ ਰਹੀ ਸਮਸਾਰ'। ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਿਨਾਸ ਦੇਣ (ਬੀਆ)
ਦੁਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੰਘਾ ਕਰੇ ਜੇ ਮੇਰ ਮੱਥ ਤੇ ਕੀ ਮਾਤਾ ਸਬ ਮੇ
ਭੀ ਬਰਮਾਂ ਅਨਸਾਰ ਪਿਆ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਆਪ (ਰੂਪ) ਕੀ ਮੇਰਾ ਬੁਰਾ ਲੋਭ
ਮੰਦ ਇਉਂ। ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਵਿਚ ਮਸੀ ਹੀ ਲਖ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਹੀ
ਮੰਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਹੈ। ਇਉਂ ਬੰਨਤੀਆਂ ਕਰਨ ਲਗ ਪਸੀ ਸੁਰ ਪੁਤ ਪੰਤ
ਤਰਲਾਈ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਭੋਗ
ਪਿਤ ਤੇਲੀ ਭਾਈ ਸਾਈਂ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਸੀ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਰੁਤ ਹੋਣ
ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਤ ਵਲ ਹੀ ਜੀਵ ਵਿਦਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਜਾਂਦਿਆਂ
ਭਾਈ ਸਾਈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਸਮੇਤ ਅਰੀ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤੇ ਭੋਜੀ ਨੂੰ ਰਹਾਉ ਨੇ
ਚਾਕਾ ਹੈ ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹੂ ਜੀ ਕੁਝ ਪਿਛ ਰਹਿ ਰਾਹ। ਦੂਰੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ
ਵਾਰ ਦ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣੋ ਭਾਈ ਆਕਲ ਦੀ ਪਸੰਦੀ ਦੇ ਫੋਨਾਂ ਵਿਚ
ਪਈ ਜਾਚਿਤ ਬਜਾਨ ਲਾਇ ਰਿਆ। ਕਹਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਸੇ ਦੇ ਕ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਤੁਸੀਂ ਸਾਤਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਭੋਗ ਵਲ ਲੈ ਚੱਲੋ। ਕਹਿ ਰ ਲਾਸਚ ਵੱਸ ਹੋਕ ਉਹ
ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਈ। ਭੋਜੀ ਤੇ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਤੇ ਹੀ ਬਾਬੀ ਭਲੀ ਵਿਚੋਂ ਉੱਥੇ ਰਹੀ
ਤੇ ਉਹ ਕ ਸਾਤਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਉਚੀ ਅਤੇ 'ਮਗ ਕਰਿ ਮੇਰ ਬੰਦਨਾ
ਕੀਨਿ। ਚੈਠੀ ਬਬਦ ਬਿਖੈ ਚਿਤ ਦੀਨਿ॥'

ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ
ਬੀਬੀ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿਧਰੇ ਆਈ ਹੈ, ਕੀ ਕਾਰਨ
ਨਹੀਂ ਜਾਵੇ? ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਕਹਿ ਸੁਣਾਈ ਕਿ 'ਮੰਦਰ ਕੇ ਸੇਵਕ ਸਮਝਾਰ
ਇਹ 'ਚੜ੍ਹਾ' ਚੜ੍ਹਾ ਕਰਾ ਦਿਤਾ। ਅੱਥ ਮੈਂ ਦਰਸਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਕਾ,
ਪਰ ਮੇਰਾ ਮਨ ਬਿਨਾਸ ਦਾ। ਸੁਨਿ ਕੰਨਯਾ ਤੇ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ। ਹੋਰੀ ਸਰਧਾ
ਪੁਸ਼ ਬਿਸਾਲ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮ ਕਹਯੋ। ਤੇਰੇ ਲੇਖ ਇਸੀ ਬਿਧਿ
ਸਾਧੀ। ਚਲਿ ਆਈ ਸਤਿ ਮਿਗਤਿ ਸਰਨੀ। ਲਿਖਹਿ ਲੇਖ ਅੰਬਿ ਸਿਉ ਸਰ
ਰਨੀ।' ਫੇਰ ਬੀਬੀ ਨ ਭਟਾ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਖੀ ਜੋ ਘਰੇ ਲੋਕੇ ਆਸਾ ਸਾ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਬੰਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। 'ਸੁਨਿ ਪੁਸ਼ਿਨ ਗਣ ਬਕ

ਬਖਾਨਾ। ਨਵੇਂ ਲੇਖ ਸਿਖਿਓ ਤੁਹਾਨਾ। ਪਿਤਾ ਕੀ ਸਿਖ, ਸੇ ਤੇ ਕਰਯੋ।
ਘਨ ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਿਖਾਨ ਬਕਯੋ ਤੇ ਸਿਖੀ ਦਾਨ ਦੀਨਿ ਹਮ ਤੇਹੀ। ਅਧਿਕ
ਸਿਖ ਸੁਰ ਮੇਰ ਹੋ। ਪਤਿ ਕਾ ਸਿਖ ਹੋਇ ਹੈ ਭਲਿ। ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਕੇ ਮਾਨਗ
ਚਲ ਰਹੇ ਹੋ ਸਿਖੀ ਜਾਨੇ ਨੂੰ ਭਾਖੀ ਸਾਹੂ ਕੀ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆ ਪਉਚੇ।
ਸਿਖੀ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਜਿਸ ਵੀ ਨੇਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ
ਕਰਕੇ ਮੇਰ ਗਿਆ। ਪਸੰਦ ਕੀ ਹੀ ਕਾਮੀ ਸਾਹੂ ਤੇਰਾ ਸਹੁਰਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਖ
ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਦੀ ਸਵਾ
ਫਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿਖ ਬਣ ਜਾ। ਹਿੰਦੂ ਘਰ ਵਿਚ ਜਨਮ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂ ਤੁਰਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਬਿਅਨਤ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਤੁਰਕ
ਦਰਬਨ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹੂ ਜੇ
ਜੁਪਾ ਵਿਸ਼ਵੀ ਪਈ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਚਰਨਾਂ ਪੈ ਗਿਆ, ਲੋਗ
ਉਸਦੇ ਚਿੱਤ ਸਰਧਾ ਵਹੀ ਦੇਖਕੇ ਆਪਣਾ ਸਿਖ ਬਣਾ ਲਓ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ
ਉਹਦੇ ਦਿਤਾ। ਸਿਖ ਬਣ ਕੇ ਭੋਲਾ ਲੋਕੇ ਵਿਦਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ
ਤਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਮਿਥੀ ਨਾਲ ਲੋਕੇ ਦੇਹਾਂ (ਪਤੀ ਸਤੀ) ਨੂੰ ਸਰਵਰ ਦੇ ਮੁਕਾਮ
ਤੇ ਮੱਥਾ ਟਿਕਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕੇ ਗਏ, ਜਾਂਦਿਆਂ ਸਾਰ ਭਾਈ ਸਾਹੂ ਨੇ ਲੋਕ ਮਾਰੀ
ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਖ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ ਇਸ ਮੁਕਾਮ ਨੂੰ ਚਾਹੁ
ਦਵਾਗਾ। ਸਾਹਿਬ ਨ ਬਖਾ ਜੇਰ ਲਾਇਆ ਪਰ ਸਾਹੂ ਨੇ ਇਕ ਨ ਮੰਨੀ।
ਮੱਥਾ ਤਾਂ ਕੀ ਟਕਣਾ ਸੀ ਸਗੋਂ ਵਾਹੁਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਣ
ਲਗ ਪਏ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਵਰ ਨੇ ਕਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਾਵਰਾ ਹੋ
ਗਿਆ ਹੈ, ਇਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰੇ ਸੇ ਕਏ। ਭਾਈ ਸਾਹੂ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਕਹੀ ਲੋਕੇ
ਮੁਕਾਮ ਵਾਹ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਦਿਨ ਉਠਕੇ ਬਣਾ ਵਿਆ ਕਰਨ ਇਹ ਰਾਤ ਨੂੰ
ਚਾਹ ਦਿਆ ਕਰੇ। ਤੇ ਅਖੀਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾ ਕੇ ਹੀ ਹਟਿਆ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ
ਮਰਦ 'ਦਮਦ ਘਰ ਪੱਕਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕੇ
ਪਉਚ ਤੇ ਨਾਮ ਰਚਣ ਲਈ ਬੰਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਭਾਈ ਰੂਪਾ ਨਾਮ
ਜੀਆ। ਜੋ ਸਤ੍ਰਾ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖ ਹੋਇਆ। ਪਿਉ ਪੁਰਖ ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਸਰਧਾ
ਵਾਲੇ ਹੋ। 'ਸਕ ਦਿਨ ਬਹਰ ਲਕੜਾ ਕੋਟਿਆ' ਤੇਹ ਲਗੀ, ਕੰਨੇ ਦਾ ਪਾਟੀ
ਠੇਕਾ ਜਾਣ ਕੇ ਮਿਲਪ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਛਕਾ ਕੇ ਛਕਾਗਾ। ਅਸੀਂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਪ੍ਰਮ ਦੀ ਬਿਰਾਦੀ, ਹਸਨ ਦੀ ਹ ਕਹਿ ਤੋਂ ਸਿਖਰ ਦਾ ਹੋਰੇ ਗਾਲੀ ਕੀ ਭੋਲੀ
 ਤੋਂ ਪ੍ਰਮ ਦੀ ਬਿਰਾਦੀ ਹੋਰੇ ਜਲ ਫਰਕਾ ਆਇ । ਤੋਂ ਇਹਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮ ਦੇਖਕੇ ਬਖਸ਼ਿਆ
 ਕੀਨੀਆ । ਲੰਗਨ ਚਮਾਚੀਣ ਲਈ ਹਕਮ ਕੀਤਾ ਤੋਂ ਬਚਨ ਕੀਤ ਕਿ ਰਾਤ
 ਲੰਗਨ ਵਿਚ ਗਿਆ ਬਾਲਣ ਰਾਖੀ ਵਢਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਬਖਸ਼ਿਆ
 ਕੀਤਾ ਤੋਂ ਲੰਗਨ ਚਮਾਚੀਣ ਰਾਤ । ਹੁਣ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰ ਲੰਗਨ
 ਚਮਾਚੀਣੀ ਤੋਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਬਾਗੀਆ ਮਲਨ ਕਰਨ ਦੇ ਕਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ
 ਰਾਸ ਨ ਆਮ ਅਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੰਗਨ ਵਿਚ ਗਿੱਲ ਬਾਲਣ ਰਸਦਾ ਭਿੰਨਾ ਹੈ ।
 ਸੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜ ਸਮਾਜਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ ਮੰਨਣ ਵਾਲ ਹਨ ਉਹ ਆਪ
 ਨਾ ਮਨਦ ਹੀ ਹਨ ਪਾਕ ਪੁਵਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਖ ਬਖਾਕੇ ਸਧਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ
 ਤੇ ਅਤਾਧ ਪਾਖ ਦ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮਖ (ਪਰਵਾਰ)
 ਇੰਦੀਆ ਦ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਨੇਰੂ ਬਿਗਾਨੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਕਥੇ ਬਾਮੀ ਵਾਂਗ ਦੇਖਣ ਭਰਦੇ
 ਹਨ । ਕਨ ਪਰਾਈ ਨਿੰਦਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਉਸਤਤੀ ਸੁਣਨ ਵਾਸਤੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ
 ਲਗਦੇ ਹਨ, ਰਸਨਾ ਸੁਆਦਾ ਵਿਚ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਚਮੜੀ ਸਪਰਸ ਵਿਚ ਲਗਦੀ
 ਹੈ, ਇਸ ਇੰਦੀਆਂ ਰੂਪ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਆਸਰੇ
 ਸਹਿਤ ਕਰਕੇ ਰੋਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਧਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਯਥਾ:-
 'ਅੰਤਰਿ ਗੁਰੁ ਆਰਾਧਣਾ ਜਿਹਵਾ ਜਪਿ ਗੁਰੁ ਨਾਉ ॥
 ਨੇਤ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੋਖਣਾ ਸ੍ਵਣੀ ਸੁਣਨਾ ਗੁਰੁ ਨਾਉ ॥' (ਪ੧੭)

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰਸਿਖ ਨੇਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । 'ਏ ਨੇਤ੍ਰੁ ਮੇਰਿਹੁ
 ਹਰਿ ਤਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਧਰੀ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ । (ਅੰਗ ੯੨੨)
 ਅਤੇ ਰੇਨਾ, ਸ੍ਵਣਾ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ 'ਏ ਸ੍ਵਣਹੁ ਮੇਰਿਹੁ ਸਾਚੇ
 ਸੁਣਨਾ ਪਠਾਏ । ਸਾਚੇ ਸੁਣਨੈ ਨੋ ਪਠਾਏ ਸਰੀਰਿ ਲਾਏ ਸੁਣਹੁ ਸਤਿ ਬਾਣੀ ॥
 ਜਿਸ ਸਤੀਸਾ ਰਨ ਹਰਿਆ ਹਆ ਰਸਨਾ ਰਸਿ ਸਮਾਣੀ ॥' (ਅੰਗ ੯੨੩)
 'ਸਿਸ ਪੁਤ੍ਰ - ਸ ਪੁਤ੍ਰ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਿਖਿਆ ਧਾਰਕੇ ਗੁਰਮਖਿ ਇੰਦੀਆ
 ਰੂਪੀ ਪੁਵਾਨ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਬਨੇ ਪਾਸਿਓਂ ਹਟਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਯਥਾ:-
 'ਬਬੀਰ ਗੁੰਗਾ ਹੁਆ ਬਾਵਰਾ ਬਹਰਾ ਹੁਆ ਬਾਨ ॥
 ਪਾਵਹੁ ਤੇ ਪਿੰਗਲ ਭਇਆ ਮਾਰਿਆ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਨ ॥ (੧੩੭੪)
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਰੂਪੀ ਧਣਖ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮ ਦਾ ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ
 ਤਾਂ ਪ੍ਰਮ ਦੀ ਬਿਰਾਦੀ ਹੋਰੇ ਜਲ ਫਰਕਾ ਆਇ । ਪਿੰਗਲ ਦੀ ਨਿਆਏ ਹੋ
 ਗਿਆ ਹੈ । ਬਬੀਰ ਬਰਕੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਰੀਤ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਇਸ
 ਕਰਕੇ ਬੋਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਯਥਾ:- 'ਸਲੋਕ ਮ: ੨੪ ਅਖੀ ਬਾਬਹੁ ਵੇਖਣਾ ਵਿਦੁ
 ਰੰਨਾ ਸੁਣਨਾ, ਪੈਰਾ ਬਾਬਹੁ ਖਲਣਾ ਵਿਦੁ ਹਕਾ ਕਰਣਾ ॥ ਜੀਏ ਬਾਬਹੁ
 ਚੋਲਣਾ ਇਉ ਜੀਵਤ ਮਰਨਾ ॥ ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਣਿ ਕੈ ਰਉ ਖਸਮੇ
 ਮਿਲਣਾ ॥' (ਅੰਗ ੧੩੯)
 ੩. (ਪਰਵਾਰ) ਜਿਹੜੀਆਂ ਬ੍ਰਿਤੀਆਂ ਹਨ । ਪ੍ਰਮਣ, ਵਿਪਰਮ, ਨਿੰਦਾ,
 ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ, ਵਿਕਲਪ । ਇਹ ਭੀ ਮਨ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਹੈ ਤੇ ਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
 ਗੁਰਮਖ ਬ੍ਰਿਤੀਆਂ ਰੂਪੀ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਭੀ (ਸਾਧਾਰ) ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ
 ੪. ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮਖ ਮਿਸਰ ਦੀ ਜੇਮਣ ਮਰਣ ਦੀ,
 ਦੇਹ ਅਧਿਆਸ ਦੀ, ਸੁਰਗ ਲੋਕ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਦੇ ਸਥ ਦੀ, (ਪਰਵਾਰ) (ਵਾਰੇ)
 ਵਾੜ ਤੋਂ, ਹੋਰ ਤੋਂ (ਪਰ) ਪਰ ਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਅਤੇ ਨਾਮ ਦੇ (ਸਾਧਾਰ)
 (ਸ+ਆਧਾਰ) ਆਧਾਰ ਦੇ (ਸਾ) ਸਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨ ਧਾਰਨਾ
 ਤੋਂ ਹੀਣਾ (ਧਾਰ) ਧਾਰਨਾ ਦੇ (ਸ) ਸਹਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਭਾਵ ਸਭ ਗਣ ਤੇ
 ਤਰਣਾਦਿਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ (ਸਾ) ਉਹ ਗੁਰਮਖ
 ਪ੍ਰਮਸਰ ਨੂੰ ਰਾਹੂ (ਧਾਰ) ਧਾਰਨ ਕਰਾਕੇ ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਦੀ ਵਾੜ ਤੋਂ ਪਰੇ
 ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ।

* ੧. ਪ੍ਰਮਾਣ - ਪੁਸ਼ਟ ਧਰਮੀਆ ਚਮਾਚੀਣ ਮਨ ਦਾ ਪਾਖ ਹੋਇਆ
 ਨਿਵਿਰਤੀ- ਵਿਸਰਉ ਕਛੁ ਸੇਗਿ ਨ ਚਾਹਿ ਮਨ ਤਿਆਗਿ ਜਾ ॥ ਅੰਗ ੫੨੦
 ੨. ਵਿਪਰਮ - ਬਖਾ ਜਾਸਕੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੇ ਉਲਟ ਸੁਭ ਜਗਤ ਨੂੰ
 ਤੇ ਸਭਾ ਜਾਣਨਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਮ ਨ ਅਤੰਤ ਤਰਕ ਜਾਣਨਾ ਤੇ ਵਰਤੀ ਯਥਾ
 'ਏ ਨੇਤ੍ਰੁ ਮੇਰਿਹੁ ਹਰਿ ਤਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਧਰੀ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ' ਅੰਗ ੧੨੨
 ੩. ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੪. ਵਿਕਲਪ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੫. ਪਰਵਾਰ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੬. ਆਧਾਰ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੭. ਸਾ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੮. ਸਹਿਤ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੯. ਜਾਂਦੇ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੧੦. ਧਾਰਨਾ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੧੧. ਪ੍ਰਮਸਰ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੧੨. ਰਾਹੂ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੧੩. ਧਾਰ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੧੪. ਧਾਰਨ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੧੫. ਕਰਾਕੇ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੧੬. ਦੇਹ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੧੭. ਅਭਿਮਾਨ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੧੮. ਦੀ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੧੯. ਵਾੜ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ
 ੨੦. ਤੋਂ - ਜੇ ਮਨ ਮਾਨ ਦ ਅਵਾਦ ਤੇ ਮਨ ਬੁਧ ਨ ਅਵਦਿਆ ਵਿਚ ਲੀਏ

ਮੰਨੈ ਤਰੈ ਤਾਰ ਗੁਰਸਿਖ :- ੧ ਜੋ (ਗੁਰ) ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਆਪ

ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜੋਨਾ (ਸਿਖ,
ਗੁਰਸਿਖ) ਨੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸਨੇ ਜਾਣਿਆ ਹੋਵੇ। (ਅੰਗ ੧੩੨੩)

ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਹ ਬਹੁ ਸਿ ॥ (ਅੰਗ ੧੩੨੩)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੀ ਕਹਿ ਬਹੁ ਬਖਸ਼ਿਓ ਆਪ ਮੁਖ ੨ ਸੋ ॥ (੩੩੦੧)

ਜੇ ਇਸ ਨਾਮ ਮੇਲਿਤ ਓਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨਿ ਵੇਖੀਐ ॥ (੧੨੪੧)

ਜੇ ਇਸ ਨਾਮ ਸੇਵਿ ਉਧਾਰਿ ਮਨ ਰਸਨ ਰਸਾਇਆ ॥ (੧੨੪੧)

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨ ਆਪ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰੇ, ਜੇ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਲਿਤ ਕਰੇ

ਬਖਸ਼ਿਓ ਨੀਤੀ, ਯਥਾ :-

ਭਾਈ ਕਰੀ ਰਪਸਿਆ ਵੇਰਵਾਗੁ ਹਮਿ ਸਿਓ ਬਣਿ ਆਈ ॥ (ਵਾ: ੧ ਪ: ੨੪,

ਇਹ ਬਿਧ ਕਰਤ ਰਪਸਿਆ ਭਯੋ ਏ ਕੇ ਸਕ ਨੁਪ ਹੁ ਗਯੋ ॥ (ਦਸਮ ਪੜ)

ਦਸਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਕਰਾਕੇ

ਸਭ ਸਿਸਟੀ ਨੂੰ ਤਾਰਿਆ ॥

ਬੜਾ ਤਾਰੇ ਚਾਹਿ ਚਕਿ ਨਉਖੀਤਿ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਸਚਾ ਚੋਆ ॥ (ਵਾ: ੧ ਪ: ੨੩)

ਕਲਿਜੁਗ ਬਾਬੇ ਤਾਰਿਆ ਸਤਿਨਾਮੁ ਪਤਿ ਮੰਨ੍ਹ ਸੁਣਾਇਆ ॥

ਬਾਬੇ ਤਾਰਣਿ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਆਇਆ ॥ (ਵਾ: ੧ ਪ: ੨੩)

ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। 'ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇਰੇ ਤਾਰੇ ਨ ਗਿਨਾਤ ਹੈ।'

੨ ਜੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪ ਭੀ (ਤਰੈ) ਤੇ

ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ (ਗੁਰ ਸਿਖ) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ

ਸਾਖਿਆ ਦੇ ਕੇ (ਤਾਰ) ਤਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਤੇਰੇ ਜਤਨ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਲੋਏ ਲਈਏ ਪਾਰ ਕਰ

ਨਿਯਾਤੀ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰਸਿਖ ਜਤਨ ਦੀ ਨਿਯਾਤੀ ਹਨ। ਆਪ ਸੰਸਾਰ ਸਮੇਂਦਰ

ਦਾ ਵਿਸਿਆ ਰੂਪ ਆਈ ਹੈ, ਜੇ, ਤਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੋਨਾਂ ਨੂੰ ਭੀ (ਗੁਰ ਸਿਖ)

ਸਾਖਿਆ ਦੇ ਕੇ (ਤਾਰ) ਤਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਯਥਾ :- 'ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੋ ਉਧਾਰਨਾ ਕਾਈ ਦੇ ਨ ਵੇਖ ਕਰਨੀ ॥' (ਅੰਗ ੬੦੮,

ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤੁ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥ (ਅੰਗ ੨੮੫)

ਜੇ ਤੇਰੇ ਜਤਨ ਹੋਵੇ, ਤੇਰੇ ਜਤਨ ਨੇ ਤੇਰੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪਾਏ ॥ (੧੪੦,

ਜੇ ਤੇਰੇ ਜਤਨ ਹੋਵੇ, ਤੇਰੇ ਜਤਨ ਨੇ ਤੇਰੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪਾਏ ॥ (ਅੰਗ ੨੮੫)

ਜੇ ਤੇਰੇ ਜਤਨ ਹੋਵੇ, ਤੇਰੇ ਜਤਨ ਨੇ ਤੇਰੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪਾਏ ॥ (ਅੰਗ ੨੮੫)

ਆਪ ਤੇਰੇ ਜਾਣਨ ਸਤਿਨਾਮ ॥ (ਵਾਰ ੧੨ ਪ: ੧)

ਜਿਵੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਤੁਨ ਮਨ ਧਨ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ

ਸੁੱਪ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੇਵਕ ਬਣਕੇ, ਹਰੇਕ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਖਿੱਤੇ ਮੱਥੇ ਮੰਨਕੇ,

ਆਪਣੀ ਹਰਾਮ ਫਤ੍ਹ ਕੇ 'ਗੁਰ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸੇਵਕ' ਜੋ ਰਹੇ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ

ਮਨ ਮੰਨਿ ਸਹੈ ॥ ਅਤਸਾਰ ਸਵਾ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਮੰਥ ਨੇ ਵਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਅੰਥ ਪਿਆਰਾ ਰਾਗ ਨੂੰ ਗੁਰ ਮੰਥ ਪਿਆਰਾ। ਮੰਥ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ ਜਗ

ਲੰਘਣਾ ਹੋ ॥

ਹਰ ਇਸਤ੍ਰ ਹਥਿ ਆਇਆ ਵਰਸਾਣੇ ਬਹੁਤੇਰੇ

ਤਿਸੁ ਲਗਿ ਮੁਕਤੁ ਛੇਦੇ ਘਨੇਰੇ ॥ (ਅੰਗ ੧੦੧)

ਆਪ ਤੇਰੇ ਗੁਰਸਿਖ ਤਰੇਹੀ ॥ (ਵਾਰ ੧ ਪਉੜੀ ੩)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਬਾਈ ਮੰਜੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ੭੨ ਪੀਹੜੇ

ਮਾਈਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬਖਸ਼ਿਏ। ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਬੇਅੰਤ

ਜੀਆ ਨੂੰ ਤਾਰਿਆ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਾਈ ਅਦਲੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ

ਨ ਸੁੰਦਰ ਸਾਹ ਨੂੰ ਤਾਰਿਆ।

ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀ

ਇਕ ਵੇਰੀ ਛੇਵੇਂ ਪਾ: ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲ ਸਾਥੇ ਮਾਤਾ
ਮਰਵਾਹੀ ਜੀ ਅਤੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਪਾਸ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ
ਸਿਫਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਅੰਸੇ
ਸਿੱਖ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਾਓ ਜੀ, ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕੇ ਭਾਈ
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਬਲਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਵਿਥਿਆ
ਸਾਥੀ, ਤੇਜੀਆ ਇਹ ਮਾਤਾਵਾਂ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਤਾਂ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ
'ਮੈਂ ਪਹਿਲੇ ਚੰਦੀਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਵੇਰੀ ਮੈਂ ਸਰਹਾਲੀ 'ਚੋਂ ਮੱਥਾ ਕੱਢੀਆਂ
ਅਤੇ ਰੁਖ ਚਿਨ ਪਿਛੋਂ ਪਿੱਛੇ ਵਿਚ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਵਾਹਰ
੨੨ ਪਈ ਅਤੇ ਚੇਲ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਇਕ ਛਪੜ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮੱਥਾ ਵਾੜ
'ਦੀਆ ਅਤੇ ਆਪ ਭਾਈ ਅਦਲੀ ਪਾਸ ਬੈਠ ਗਿਆ ਜੋ ਉਸ ਛਪੜ ਦੇ ਨੇੜੇ
ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸਰਨ
ਪਿਆ ਹਾਂ ਕਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦਸਮਣਾ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲ, ਮੈਂ ਫੇਰ ਕਦੇ ਕੋਈ ਚੋਰੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਪੁ ਸੀ ਸਾਹਿਬ

ਅਦਿਕ ਨਹੀਂ ਕਰੀਗਾ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਅਦਲੀ ਨੇ ਸਰਨ ਪਿਆ ਜਾਣਕੇ ਕਿਹਾ ਇਥੇ
 ਬੈਠ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਤੇਰੀ ਲੋੜਿਆਂ ਹੱਥ
 ਲੈਣਗੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਵਾਹਰ ਕੀ ਮਥਾ ਦਾ ਪੈਰ ਨਾ ਧਰੇ ਵਖਰੀ
 ਆ ਰਈ ਅਤੇ ਉਸ ਚੰਦਰ ਤੋਂ ਅਗੇ ਕਈ ਖਜ ਨਾ ਮਿਲਿਆ - ਤਾਂ ਭਾਈ ਅਦਲੀ
 ਜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੰਦ ਕਰਾ ਪਿਆ - ਤਾਂ ਉਹ
 ਪਾਸ ਜਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਉਹ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੇ ਮੱਥਾ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਵੇਚਿਆ
 ਜਾ ਸਕਿਆ ਤੇ ਬਿਨਾ ਮੱਥੇ ਨਹੀਂ ਵੇਚਿਆ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਮੱਥਾ ਨੂੰ
 ਵੇਚ ਲਏ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਕਿ ਚੰਦਰ ਹੈ? ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੱਥਾ ਤਾਂ ਜੰਗਰ
 ਗਿਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਨੀਆਂ ਹੈ ਹਨ ਜਿਨੀਆਂ ਚੋਟੀ ਹੋਸਾਅ ਸਨ - ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
 ਹੱਥ ਦੇ ਰਗ ਨਹੀਂ ਰਲਦੇ। "ਯਕਉਂਕਿ ਜੋ ਬੁਰੀਆਂ ਸਨ ਉਹ ਕਾਲੀਆਂ ਤੇ
 ਕਾਲੀਆਂ ਬੁਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜੋ ਛੋਪਰੀਆਂ ਸਨ ਉਹ ਕੁੰਢੀਆਂ ਤੇ ਕੁੰਢੀਆਂ
 ਛੋਪਰੀਆਂ। ਜੋ ਅਵਸਰਾਂ ਸਨ ਉਹ ਸੂਈਆਂ ਜੋ ਸੂਈਆਂ ਸਨ ਉਹ ਫੰਡਰਾਂ
 ਪੁਰੀ ਹੋਣ ਲਗੀਆਂ ਸਨ। ਕਹਿ ਦੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਭਾਈ ਅਦਲੀ ਜੀ
 ਮੱਥਾ ਪਾਸਵੀ ਸਵਾ ਦੇ ਉਮਰ ਬਚਨ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਪਾ ਪੈਦਾ ਜਾਣਕੇ
 ਉਹਨਾਂ ਜਿਨੀਆਂ ਬਿਅਲ ਕੀਤਾ। ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਪਾਸ ਚਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀ।
 ਇਹ ਵਾ ਕੋਈ ਜਰਿਆਸ ਜੀਵਨ ਸੁਧਾਵਣ ਇਹ ਅਦਿਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿ
 ਫਿਰ ਨੂੰ ਚਲ ਗਏ। ਪਿਛੋਂ ਭਾਈ ਅਦਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਵੇਖ ਭਾਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ
 ਦੀ ਸਰਨੀ ਨੇ ਮੱਥੇ ਦਾ ਫੰਗ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਤੇ ਤੇਰੀ ਰਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੋ ਭਾਈ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 ਇਸ ਲਈ ਜਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨ ਪੈ ਜਾਹ, ਤੇਰੀ
 ਕਲਾਸਟ ਵਰਗੀ। ਮੱਥੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਵਾਪਸ ਭੇਜ
 ਦਿੱਤੀਆਂ। ਤੇਰੇ ਮੱਥੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਅਦਲੀ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆ ਤੇ
 ਉਹਨਾਂ ਜਾ ਦੇ ਚਾਹੀ। ਵੇਚ ਸੁ ਅੰ ਸਿਰਸਰ ਸਾਹਿਬ ਚਲਾ। ਭਾਈ ਅਦਲੀ
 ਜੀ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ
 ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬਕ ਜਾਣ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਲਈ
 ਮੱਥਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਭਾਈ ਚੰਦਰ ਫੜ
 ਜਾਵੇ। ਭਾਈ ਅਦਲੀ ਜੀ ਦਾ ਮਾਲ ਹੈ ਉਹ ਵਾਪਸ ਕਰ। ਸੁਭਾ ਬਦਲ, ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ
 ਮੈਂ ਹਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸਭ ਹੁਕਮ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਤੇ ਮੰਨ
 ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਬਖਸ਼ੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵੇਰ

ਸ੍ਰੀ ਸਪੁ ਸੀ ਸਾਹਿਬ

ਪਉਤੀ ੧੫

ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਕ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਪੰਜਵੇਂ ਪਾ: ਜੀ ਅਤੇ ਛੇਵੇਂ ਪਾ: ਜੀ
 ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਅਤੇ ਉਮਰ ਬਿਤੀਤ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਭਾਈ ਅਦਲੀ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਪਾ
 ਕੀਤੀ ਹੀਨ ਕੇ ਚੋਟੀ ਅਮਿਆ ਤਾਂ ਰਹਿਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਪਾ: ਜੀ ਦਾ ਚਰਨਾ ਵਿਚ ਦੋ ਸਿੱਖ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ
 ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚੇਰੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਫਿਰ ਕਰਕੇ
 ਦਾ ਸਨ ਵਿਚ ਪਾ: ਜੀ ਨੇ ਚਾਹੀ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੇ ਜਾਹ ਅਤੇ
 ਜਾ ਕੇ ਦਾ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਤੇ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਦੇ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰੀ। ਇਸਨੂੰ
 ਸੀ। ਹਰਮ ਸਨ ਪਾ: ਜੀ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਸਨ ਪਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤ ਦੇ "ਦੇਉ"
 ਨਗਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਚੋਲੇ ਬੈਠਾ ਉਹ ਬਿਛ ਹੋਇਆ ਹੋ ਗਿਆ।
 ਪਰੀ ਦੇ ਲੋਕਾ ਮਹਾਤਮਾ ਜਾਣ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸੰਗਲ
 ਵਿਚ ਸਿੰਦਰ ਸਾਹ ਫਕੀਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਮਾਣ
 ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸਾਬਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਭਰਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ
 ਬਾਬਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਅੱਖਾ ਤਾੜ ਕੇ ਸੋਰ ਵੱਲ ਤੋਂ ਕਿਆ ਤਾਂ ਸੋਰ ਪੱਥਰ
 ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਮੜ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿੰਦਰ ਸਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਜ਼ੋਰ
 ਲਾਇਆ ਪਰ ਸੋਰ ਇਕ ਪੈਰ ਭੀ ਨਾ ਹਿੱਲਿਆ। ਤਾਂ ਮਾਣ ਛੱਡ ਕੇ ਸਰਨੀ ਪੈ
 ਗਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਸੀ ਭਾਰੀ ਤਪ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਹੋ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਜੋ ਗਲਤੀ
 ਕੀਤੀ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਤੇ ਸਰ ਦੀ ਮਕਤੀ ਕਰ ਦਿਉ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ
 ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਸ ਉਹ ਪਾਣੀ ਛਿੜਕ ਕੇ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹੇ। ਜਦੋਂ
 ਇਉਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸੋਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ
 ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਪੁਲੋਕ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ
 ਸਿੰਦਰ ਸਾਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਉਥੇ ਅਗੇ ਜਾਣ
 ਲਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਫਿਰ ਕਰੋ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪੁਲੋਕ ਨੂੰ ਲੈ
 ਚਲਿਓ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੇਰੀ ਤੇ ਤੇਰੀ ਇਕੋ
 ਜਿਨੀ ਉਮਰ ਬਾਕੀ ਹੈ ਤੇ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਹੀ ਚਲਾਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ
 ਕਿਹਾ ਫਿਰ ਕਹਿਉ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹੋਇਉ। ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸਤ ਬਚਨ ਚੋਰ
 ਕਿਹਾ ਸਿਮਰਨ ਦਿਨ ਜਾਤ ਕਰਨਾ। ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਮਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਨਿਮਤਾ
 ਧਾਰਨੀ, ਸੋ ਸਿੰਦਰ ਸਾਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਰਮਖ ਜੀਵਨ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ। ਸੋ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਉਸਦੇ ਪਾਸ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਗਏ, ਇਕੱਠਿਆਂ ਨੇ ਚਰਚਾਈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੇ ਪਾਸ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਗਏ, ਇਕੱਠਿਆਂ ਨੇ ਚਰਚਾਈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੇ ਪਾਸ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਗਏ, ਇਕੱਠਿਆਂ ਨੇ ਚਰਚਾਈ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀ ਹੁਲ ਵਿਚ ਇਸੇਤਰ੍ਹਾਂ ਚਰਚਾਈ ਕਲਾ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਭਗਤੀ ਪਰਉਪਕਾਰ, ਸਿਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਲ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ 'ਛੀਨਾ' ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਛੀਨਾ ਵਿਚ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਬਿਧੀਆ ਛੀਨਾ, ਗੁਰੂ ਕਾ ਮੰਨਾ ਆਦਿ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਸਭ ਬੰਧ ਜਾਨ ਪ੍ਰਾਂਤ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੇ ਪਤਰ ਭਾਈ ਲਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡ ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਵਸਾਇਆ। ਇਥੇ ਹੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਕੁਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅੱਜ ਹੁਣ ਪਟੀ ਆਦਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿਤਰ ਬੰਸਾਵਲੀ

੧. ਬਾਬਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ 'ਛੀਨਾ'	੨. ਬਾਬਾ ਲਾਲ ਚੰਦ ਜੀ।
੩. ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਜੀ	੪. ਬਾਬਾ ਹਕਮ ਚੰਦ ਜੀ।
੫. ਬਾਬਾ ਜੀਉਣ ਜੀ।	੬. ਬਾਬਾ ਜਸਪਤ ਜੀ।
੭. ਬਾਬਾ ਭਗ ਸਿੰਘ ਜੀ।	੮. ਬਾਬਾ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਜੀ।
੯. ਬਾਬਾ ਨਥਾ ਸਿੰਘ ਜੀ।	੧੦. ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ।
੧੧. ਬਾਬਾ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ।	

ਗੁਰ ਸਿਖਰ ਗੁਰਸਿਖ ਹੈ, ਪੀਰ ਪੀਰਹੁ ਕੋਈ।

ਜੋ ਭਾਈ ਭਾਈ ਤੇ ਭਾਈ ਮਨਸੁਖ ਸਾਹੁਕਾਰ ਲਾਹੌਰ ਵਾਸੀ, ਉਸ ਤੇ ਸਿਵਾ ਕੇ ਨਾਸਾ ਸੋਰਲਾਦੀ ਦਾ ਉਸ ਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਲਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸਦੇ ਦੇਹ ਨਾਲ ਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅਗੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਬੇਅੰਤ ਭਾਵੇ, ਇਸੇ ਗੁਰਸਿਖ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰੇ ਹਨ।

ਜਿਸੇ ਗੁਰਸਿਖ ਜੀ ਨੇ ਸੁ ਮਨ ਪ੍ਰਭੂਚਨ ਨੂੰ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿਖ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ - 'ਛੀਨਾ' ਸੀ

ਮੰਨੇ ਨਾਨਕ ਭਵਹਿ ਨਾ ਭਿਖ :- ੧ ਨਾਮ ਜਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਗੁਰਸਿਖ ਜੀ ਨੇ ਕ, ਭਖ, ਭਿਖਿਆ ਨਾ ਜੀ ਮੰਨਦੇ, ਭਵਹਿ, ਭਿਰਦੇ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਯਥਾ :- 'ਛੀਨਾ' ਬੰਸਨ ਕੀ ਆਸ ਨ ਕਰਨੀ ਨਾਚਿਤ ਮਿਲੇ ਸੇ ਪਾਥ ਸ਼ਬਦ ਮ: ੧। ਜਿਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭਵਾ ਘਰਿ ਘਰਿ ਭਾਖਿਆ ਲੇਸੀ।

ਦਰਗਹ ਲੰਘਾ ਮੰਗੀਐ ਕਿਸ ਕਿਸ ਚਿਤ ਦੇਉ ॥ (੧੦੮੯)

ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਜੋ ਰਹੈ ਸਮਾਜਿ ॥ ਕ ਹ ਕੀਯਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਇ ॥ (੧੦੯੦)

੨. ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਮਖ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨੇ ਹਨ ਉਹ (ਭਵਹਿ) ਨਾ ਭਿਖ (ਭਿਖ) ਕੇਵਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਰਿਹਦੇ। ਜਿਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਿਹਾ ਕੇਖ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਗੁਰੂ ਗਾਏ 'ਗੁਰੂ ਰਾਮ' ਜੋ ਮਨਨਾ ਗਾਏ 'ਸਮਨਾ ਦਾਸ' ਸਿਉ ਨ ਨ੍ਹਾਂ ਰਖਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਏ ਦਨੀਆ ਦੇ ਮਹਾਨ ਲਗਕ ਭਖਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਭਉਂਦੇ। ਜੇ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ 'ਮਗਤ ਕੀ ਭਭਾ ਚਲ ਚਲ ਚਲ ਕੇ ਪਾਏ ਚਖ' ਪ੍ਰਮਾਣ ਨ ਸਮਾਲ ਦੇਖ ਮਗਤ ਕੀ ਮੁਰਤੀ, ਉਹ ਗੁਰਮਖ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਕ ਚਿੱਤ ਇਕਾਗਰ ਮਨ ਸ ਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਜੁੜ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਖੀ :- ਇਕ ਵਾਰੀ 'ਦੇਵ ਪੁਰੀ' ਨਾਮ ਵਾਲਾ ਰਾਏ ਪੁਰ ਦਾ ਸਾਧੂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਾਸੀ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਾਲਿਆ ਦੇ ਦਰਬਨ ਕਰਨ ਮਸਤੂਆਣੇ ਆਇਆ। ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਸੀਂ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਨਿਰਲਪ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ?

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂ ਪਰਖਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਭੂਰੀ ਸੀ। ਪਟਿਆਲੇ ਵਲ ਜਾਏ ਦੀ ਰਾਣੀ ਨੇ ਭੁੱਟਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਾਧੂ ਨੇ ਭੂਰੀ ਲੈਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਮੁੜੋਂ ਨਾ ਮੰਗਿਆ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਭੂਰੀ ਆਪਣੇ ਉਪਰੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਸਾਧੂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਧੂ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਸੰਕਲਪ ਕਿਉਂ ਉਠਾਇਆ ਸੀ? ਅਸੀਂ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਭੂਰੀ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਇਉਂ ਅਸੀਂ ਮਾਇਆ ਤੋਂ 'ਨਲਪ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿੰਨੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾ ਲੈਣ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਲਗਦਾ ਹੈ? ਜਿਵੇਂ ਕਈ ਸਾਧ ਮਹਾਤਮਾ ਕੋਲੋਂ ਨਾਲ ਲਕੀਰਾ ਕੱਢ ਕੱਢ ਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਸਾਡਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ, ਭਜਨ ਕਰਨਾ, ਕਥਾ ਕਰਨੀ ਇਹ ਲਕੀਰਾਂ ਵਾਂਗ ਸਾਡੀ ਚੋਸਟਾ ਹੈ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਚਿਤ ਸਿਮਰਨ ਭਜਨ ਵਿਚ ਹੀ ਪਰਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਸਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਜੇ ਮੈਂ (ਭਖ) ਕਿਹੜਾ ਧਰਨ ਕਰਾਂ? ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂ ਪਰਖਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਭੋਲਿਆ! ਭੋਲਾ ਇਕੋ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕੈਂਚੀ

ਸ੍ਰੀ ਨਾਮੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਉਸਨੇ ਪਾਸ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਮੰਨ ਨਾ। ਨਾ ਤੇਨ ਤੇ ਪਾਤ ਸਿਵੇ
ਭਗਤ ਕਈ। ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਮਕਰ ਸੰਨ ਕਰ ਸੰਨ ਕਰੀਐ ਸੈ ਨ ਸਚੀਯਾ ਰਾਖੀ ॥
ਜੇ ਹੋਵੇ ਪੰਥ ਪੰਥ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰ, 'ਮੰਨੇ' ਨਾਨਕ ਕਰ, 'ਨ' ਰਿਖ
ਪਾਤਾ ਮੰਨੇ ਕਥਾ ਵਿਚ ਨਾ ਕਾਮੇ ਕਛਹਿ ਪਾਤਾ, 'ਮ' ਸਤ ਕੀ
ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਰਚਾਇਆ ਪਾਤਾ ਕੀਐ 'ਦੇ' ਤੇ
ਮਨਿਆ ਦਾ ਲਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਪਤਾ ਦਿਨਿਆ ਹੈ। ਕਿ ਪਾਤਾ ਮਨੇ ਰਿਖਿਆ
ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਸਹੀਦੀ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਗ਼ਨੀਬਾ ਦੀ ਜ਼ਰੀਆ ਦਾ ਪਾਤਾ ਕਰ
ਸਟ ਕੇ ਸਾਧ ਨੇ ਵਾਤਾ ਤੇ ਕੇਸ ਰਖ ਲਏ। ਸਾਵਧਾਨ ਨਾ ਅਰਜ਼ਾ ਦੀ
ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਕੀਤੀ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਰੱਖੀ।

੨. ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਖ) (ਕਿਥ) ਭਵਿੱਖਤ
ਕਾਲ, ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ, ਵਿਚ ਦੇਹ ਅਧਿਆਸ ਸਹਿਤ ਨਹੀਂ ਭਉਂਦੇ।

੩. ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਫ਼ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਰੂਪ (ਕਿਥ) ਭੋਖੇ ਵਿਚ
ਨਹੀਂ ਭਉਂਦੇ ਵਿਚਦੇ। ਵਾ ਜੇਮਣ ਮਟਣ ਰੂਪ ਕਿਥਿਆ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਭਉਂਦੇ
ਭਟਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵਿਚਦੇ। 'ਗਣ' ਰਾਵੇ ਨਿਤ ਨਿਤ 'ਨ' ਨਵੇਂ ਲੱਖ ਚਉਂਦਾ ਸੋ
ਜੋਨਿ ਨ ਭਵੇ' (ਅੰਗ ੧੩੪੦)।

੪. (ਕਿ) ਨਾਮ ਹੈ ਧਰਤੀ, ਉਹ ਗਰਮਾਥ ਧਰਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ
ਦਾ ਵਿਚ ਲੱਖ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਿਚਦੇ ਹਨ ਅਤੇ (ਖ) ਨਾਮੁ ਹੈ ਆਕਾਸ ਦਾ
ਨਾਮ ਜੀਆ ਦਾ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਆਕਾਸ ਵਿਚ ਸਿਧ ਚੰਦਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ
ਹਨ। 'ਸ' ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਹੀਂ ਵਿਚਦੇ, 'ਗਣ' ਨਹੀਂ ਭਉਂਦੇ।

ਅਰਥਾਤ: '੩' ਧਰਤੀ (ਖ) ਆਕਾਸ ਅਦਿਕ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਰਚਤ ਸਰੀਰ
ਵਿਚ ਜੂਨਾਂ ਨਹੀਂ ਭਉਂਦੇ, ਨਹੀਂ ਭਉਂਦੇ, ਤੇ ਪਾਤਾ ਮੇ ਆਕਾਸ ਸਭ ਕੇ
ਮਨੇ ਨਾਮੁ ਪਾਤਾ ਜਾਣ ਸਾਧੇ ਹਨ। 'ਨ' ਜਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਰੂਪ ਰਿਖ
ਜੇ ਸਤ ਕੀ ਵਾ:—ਜੇਵੀ ਹਵਾ ਤਿਆ ਤੇ ਕਬਲਾ, ਮਤੀਆ ਮਟਾ ਰੂਪਾ
ਜੀਆ ਰੂਪਾ ਦੇ ਦਰੇ ਦਰਾ— (੩੪) ਕਿਥਿਆ ਮੰਨੇ
ਜਿਹੜੇ।

ਜੇ ਸਾਹਿਬ ਭਰ ਹੈ ਮਨਮੁਖੁ ਹੋਇ ਚੰਦੇ ਦਾ ਬੰਦਾ।' (ਵਾ: ੧੫ ਪੜਾ
ਮੰਗਦੇ ਫਿਰਦੇ। 'ਸਾ' ਕੇ ਨਾਉਰੂ ਉਚਾ ਹੋਈ ॥ ਸੈ ਮਨੁ ਪਰ
ਹੋਰ ਭਿਸੇ ਦੇ ਦਰ ਦੇ ਮੰਗਤੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ।

ਸ੍ਰੀ ਨਾਮੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਅਸਾ ਨਾਮੁ, ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ:—ਜੇਹੇ ਜਿਹਾ ਭਾਈ ਪਰਮੇਸਰ
ਨਿਰੰਜਨ ਦੇ ਨਾਮੁ ਨਾਮੁ ਹੋਇ ਹੈ।

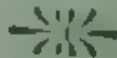
ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੇ; ਮਨਿ ਕੋਇ:—ਜੇ ਕੋਈ ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ ਮਨ
ਵਿਚ ਜਾਏ 'ਅਸ' ਕਦੀ ਨਿਰੰਜਨ ਦਾ ਸਰੂਪ ਤੇ ਜਾਣੇ।
'ਨਿਰੰ'—'ਨਿਰੰ'—'ਹੋਇ' ਜੀ ਨੇ ਕਿਸਤਾ ਕਰਕੇ ਜਿਹ ਚਾਰ ਮੰਨਣ ਦੀਆਂ
ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਮੰਨਿਆ, ਚਾਰ ਪਉਤੀਆਂ, ਚਉਥੇ ਪਾਸਾਹ ਜੀ ਨੇ
ਦਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਾਸ ਵਿਚ ਮਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਪਉਤੀ ॥ ਨਾਮੁ ਮਨੁ ਉਪਜੇ ਨਾਮੇ ਗਤਿ ਹੋਈ। ਨਾਇ ਮੰਨਿਐ
ਉਪਜੇ ਨਾਮੇ 'ਨ' ਮੰਨਿਐ 'ਨ' ਇ ਮੰਨਿਐ ਭਵਜਲੁ ਲੰਘੀਐ ਫਿਰ
ਸਾਹਿਬ 'ਮ' ਨਾਮੁ ਨਾਮੇ ਮੰਨਿਐ ਜਿਨ ਦੇਵ ਸੋਈ ॥੯॥ (ਅੰਗ ੧੨੪੧)

ਪਉਤੀ ॥ ਨਾਇ ਮੰਨਿਐ ਨਾਮੁ ਉਪਰੈ ਸਭ ਕੁਟਿਬ ਸਥਾਇਆ ॥ ਨਾਇ
ਮੰਨਿਐ ਸੰਗਤਿ ਉਪਰੈ ਜਿਨ ਰਿਏ ਵਸਾਇਆ ॥ ਨਾਇ ਮੰਨਿਐ ਸੁਣ ਉਪਰੈ
ਜਿਨ ਰਸਨ ਰਸਾਇਆ ॥ ਨਾਇ ਮੰਨਿਐ ਦੁਖ ਭੁਖ ਕਈ ਜਿਨ ਨਾਮਿ ਚਿਤੁ
ਸਾਇਆ ॥ ਨਾਮੁ ਨਾਮੁ ਮੰਨਿਐ ਸਾਲਾਹਿਆ ਜਿਨ ਗੁਰੂ ਮਿਲਾਇਆ ॥੧੦॥

ਪਉਤੀ ॥ ਨਾਇ ਮੰਨਿਐ ਦੁਰਮਤਿ ਗਈ ਮਤਿ ਪਰਗਟੀਆਇਆ ॥ ਨਾਇ
ਮੰਨਿਐ ਪੁੰਨਿ ਰਈ ਸਵਿ ਰਰ ਕਵਾਇਆ ॥ ਨਾਇ ਮੰਨਿਐ ਨਾਮੁ ਉਪਜੇ
ਸੁਖ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ॥ ਨਾਇ ਮੰਨਿਐ ਸਾਹਿਤ ਉਪਜੇ ਹਰਿ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇਆ ॥
ਨਾਮੁ ਨਾਮੁ ਰਹੇਨ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ ॥੧੧॥ (ਅੰਗ ੧੨੪੨)

ਪਉਤੀ ॥ ਨਾਇ ਮੰਨਿਐ ਸਰਤਿ ਉਪਜੇ ਨਾਮੇ ਮਤਿ ਹੋਈ ॥ ਨਾਇ ਮੰਨਿਐ
ਨਾਉਰੂ ਨਾਮ ਸਥਿ ਸੋਈ ॥ ਨਾਇ ਮੰਨਿਐ ਕੁਮ ਕਦੀਐ ਫਿਰਿ ਦੁਖ ਨ
ਜੇ ਨਾਮੁ ਮੰਨਿਐ ਸਾਲਾਹੀਆ ਪਾਪਾਂ ਮਤਿ ਧੋਈ ॥ ਨਾਮੁ ਪੂਰੇ ਗਰ ਤੇ
ਉ ਮੰਨਿਐ 'ਨ' ਦੇਵ ਸੋਈ ॥੧੨॥ (ਅੰਗ ੧੨੪੨)

ਸੋਲ੍ਹਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰਭ ॥

ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ ਪੰਚ ਪਰਧਾਨ॥ ਪੰਚ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ॥
ਪੰਚ ਸੋਹਹਿ ਦਰਿ ਰਾਜਾਨੁ॥ ਪੰਚ ਕਾ ਗੁਰੁ ਏਕੁ ਧਿਆਨੁ॥
ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਕਹੈ ਵੀਚਾਰੁ॥ ਕਰਤੇ ਕੈ ਕਰਣੈ ਨਾਹੀ ਸੁਮਾਰੁ॥
ਧੋਲ ਧਰਮੁ ਦਇਆ ਕਾ ਪੂਤਾ॥ ਸੰਤੋਖੁ ਬਾਪਿਰਖਿਆ ਜਿਨਿ ਸੂਤਿ॥
ਜੇ ਕੋ ਬੁਝੈ ਹੋਵੈ ਸਚਿਆਰੁ॥ ਧਵਲੈ ਉਪਰਿ ਕੇਤਾ ਭਾਰੁ॥
ਧਰਤੀ ਹਰੁ ਪਰੇ ਹੋਰ ਹੋਰੁ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਭਾਰੁ ਤਲੈ ਕਵਣੁ ਜੋਰੁ॥
ਜੀਅ ਜਾਤਿ ਰੇਤਾ ਕੇ ਨਾਵ॥ ਸਭਨਾ ਲਿਖਿਆ ਵੁੜੀ ਕਲਾਮ॥
ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੈ ਕੋਇ॥ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿਆ ਕੇਤਾ ਹੋਇ॥
ਕੇਤਾ ਤਾਣੁ ਸੁਆਲਿਹੁ ਰੂਪੁ॥ ਕੇਤੀ ਦਾਤਿ ਜਾਣੈ ਕੋਣੁ ਕੂਤੁ॥
ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ॥
ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣੁ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ॥ ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰੁ॥
ਜੇਤੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰੁ॥ ਤੁਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੋਕਾਰੁ॥ ੧੬

‘ਹੋਲ’, ‘ਕੋਣ’ ਪਾਠ ਇਥੇ ਕਰਤੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ
ਬਾਰੇ ਉਹ ਨੂੰ ਅੰਕੜ ਨਾਲ ਹਨ,

ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ
‘ਨਾਧਿਆਸਟ’ ਜਾਂ ‘ਨਾਧਿਆਸਟ’ ਉਚਾਰਿਆ ਸਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ
ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਮੁਰਦਾ ਜੀਉਂਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇੱਕ ਪਉੜੀ ਘਟਾ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅੱਖਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਹੀ ਹੈ। ਪੰਡਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ
ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਨਿਧਿਆਸਟ ਦਾ
ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵਿਚ ਪੰਗਤੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ :-

‘ਪਾਚੇ’ ਸਮੇਤੀ ਗਾਇਤਰੀ ਲੇਖੇ ਕਾ ਚੇਤੁ ਖਾਤੀ ਬੀ॥
ਕਿ ਕਰਿ ਨੇਤਾ ਟਗਰੀ ਮੇਰੀ ਲੇਖਿ ਲਾਗਤ ਜਾਤੀ ਬੀ॥ (ਅੰਗ ੮੭੪)
ਇਸ ਅੰਦੋਲਣ ਨੂੰ ਮਟਣ ਵਾਸਤੇ ਸੀਰਖਾ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ
ਸ਼ੰਕਾ ਪਾਸਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਹਜ਼ੂਰਿ ਨੇ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।
‘ਪੁਰ’ ਕਾ ਕਾਮਾ ਸਭ ਕਿਛੁ ਪੁਰਾ ਘਟਿ ਵਹਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ॥
ਨਾਨਕ ਗਾਮਥਿ ਅੰਮਾ ਜਾਣੈ ਪੂਰੇ ਮਾਹਿ ਸਮਾਹੀ॥ (ਅੰਗ ੧੪੧੨)

ਜੇ ਕੜ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਸਿੱਖਰਨ
ਨੂੰ। ਇਸ ਵਿਚ ਘਾਟ ਵਾਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੇ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਨਾਮ ਲੇਖਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤਾਂ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਮੁਰਦਾ
ਜੀਉਂਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੰਸ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ
ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਉਚਾਰ ਕੇ ਮੁਰਦਾ ਜੀਉਂਦਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਪਉੜੀ ਘਟਾ ਦਿਤੀ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਯਕ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਾਣੀ
ਤੋਂ ਸ਼ੰਕਾ ਪਉਣ ਲਈ ਕਿਆਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ
ਸਪੰਨ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਦੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਮੁਰਦਾ ਜੀਉਂਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਪਰ ਕਮਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਚਾਰ ਪੌੜੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਵਟ ਦਾ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪੌੜੀਆਂ ਵਿਚ
ਮੰਨਣ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਇਸ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਨਿਧਿਆਸਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ, ਨਿਧਿਆਸਟ ਦਾ ਸਰੂਪ,
ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਲੇਖਣਾ ਦਾਮਾਰਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਵਿਖਤ ਬਚਨ, ਜੋਗ ਮਾਰਗ ਅਤੇ
ਖਟ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਇਸ ਪਉੜੀ
ਵਿਚ ਹਨ।

ਅਰਥ ੧:- ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ
ਤੋਂ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਤੇ ਬੋਨਤੀ ਕਹੀ, ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗਰੀਬ
ਨਿਵਾਸ ਜੀ! ਆਪ ਕਿੰਪਾ ਕਰਕੇ ਨਿਧਿਆਸਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕਥਨ ਕਰੋ ਜੀ?

ਉੱਤਰ:- ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ:- ਹੇ ਸਿੱਖ! (ਪੰਚ) ਨਾਮ ਸੁਸ਼ਟ ਦਾ
ਹੈ। ਸੁਸ਼ਟ (ਜੋ ਸੰਤ, ਭਗਤ, ਗਰਮੁਖਿ ਹਨ) ਉਹ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ
ਪਰਵਾਣੀਕ ਹਨ।

ਪੰਚ ਪਰਧਾਨ :- (ਅਤੇ ਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੀ) ਉਹ (ਪੰਚ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੰਤ ਭਗਤ, ਪਰਧਾਨ) ਸੁਖੀ ਹਨ।

ਪੰਚੇ ਪਾਵਹਿ; ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ :- ਉਹ (ਪੰਚ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਰਮੁਖਿ

ਜੋ ਹਨ ਕੇ ਹਿਰਦਾਸ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਗ ਹੀ ਸੁਰਗ ਲੋਕ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਣੇ ਸੁਖੀ ਹੋ ਆਪਣੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਯਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮਤਲਾ ੧ :-

‘ਨਾਨਕ ਧਰਮ ਅੰਸਿ ਚਵਾਹਿ ਕੀਰੇ ਕਵਣੁ ਪਨੀਪੀ’ (ਅੰਗ ੧੫੫)

‘ਹੈ ਰੇ ਦਰਗਹ ਕਹੀ ਨ ਕੇਉ ॥ ਆਉ ਬਨੁ ॥ ਦਰਸਤ ਜਪੁ’ (ਅੰਗ ੨੨੨)

‘ਤਿਰਸਕਾਰ ਨਹ ਭਵਿਤਿ ਨਹ ਭਵਿਤ ਮਾਨ ਭੀਗਨਹ ॥’ (ਅੰਗ ੧੩੬)

ਸੋਗ ਹੀਨ ਨਹ ਭਵਿਤਿ ਨਹ ਭਵਿਤ ਸੰਸਾਰ ਦਖਨਹ ॥’ (ਅੰਗ ੧੩੬)

ਸੁਨਕ ਰਾਮੇ ਦੀ ਸੁਰਾ ਨਰਕ ਵੀ ਖਾਸੀ ਕਰਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ :-

ਪੰਚੇ ਸੋਹਹਿ; ਦਰਿ ਰਾਜਾਨੁ :- ਜੋ ਕਰਕੇ ਉਹ (ਸੰਤ ਭਗਤ) ਵਿਸ਼ਨੂੰ

ਜੀ ਦੇ (ਦਰਿ) ਬੈਠੇ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਓਥੇ ਭੀ (ਰਾਜਾ) ਰਾਜਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ

(ਸੋਹਹਿ) ਸੋਭਦੇ ਹਨ। ਤਕ :- ‘ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਭਗਤ ਜਨਾ ਕਉ ਦਿਤੀਅਨੁ ਸਿਰਿ

ਛਤੁ ਸਥਾ ਹਰਿ ਬਣਾਇ ॥’

ਪੰਚਾ ਕਾ ਗੁਰੁ ਏਕੁ ਧਿਆਨੁ :- ਉਹ ਜੋ (ਪੰਚ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਹਾ

ਪੁਰਖ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਰ ਵਕਤ ਇਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ

ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਚਿਤ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਾ :- ਇਕ ਅਮਰ ਰੂਪ

(ਜਾਂ ਭੈਣ ਰੂਪ) ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ‘ਸੋਗੁ ਧੋਬਣ ਤੇਤਾ ਧਿਆਨ’

ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਅਰਥ ੨ :- ਜੋ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜੋ ਸੰਤ ਹਨ ਉਹ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਵਾਣੀਕ ਹਨ।

ਅਥਵਾ ਨਿਧਿਆਸਟ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕਥਨ ਕਰੇ।

ਸੋਧੋ ! ਇਹ ਨਿਧਿਆਸਟ ਦਾ ਸਰੂਪ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸਦੇ ਹਾਂ।

(ਪੰਚ) ਪੰਜਾਂ ਗੁਣਾਂ ਸਤ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਧਰਮ, ਵੀਰਾਗ

ਦੀ (ਧਾਰਨਾ) ਕਰਕੇ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ (ਪਰਵਾਣ) ਪਰਵਾਣੀਕ ਹਨ। ਇਸ

ਵਿਚ ਗੁਣ ਗ੍ਰਾਂਥ ਕਰਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਜਾਤੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾ

(ਪੰਚ ਪਰਧਾਨ) ਜਿਹੇ ਪੰਜਾ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਮੋਹ, ਮਾਯ, ਹੰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ

ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਹੇ ਪਾਸਲ ਵਿਚ ਭੀ (ਪਰਧਾਨ) ਸੁਖੀ ਹਨ। ਇਸ

ਵਿਚ ਸੁਖੀ ਹੋਣੀ (ਜਿਸੇ ਸਤ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਧਰਮ, ਵੀਰਾਗ) ਪਤਾ ਹੋ

ਵੇਗਾ। ਜਿਸੇ ਸਤ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਧਰਮ, ਵੀਰਾਗ ਪਤਾ ਹੋ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਤੀ ਬ੍ਰਿਤੀ

ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਿਰਜਣ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਸ੍ਰਿਤੀ ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ

(ਪੰਚੇ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ) ਵੇਰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪੰਜਾਂ ਤੋਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ

ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜਿਸੇ ਵਿਚ ਆਦਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

੧. ਆਕਾਸ਼ ਦਾਗ ਨਿਰਬੇਕ ਹੋਣਾ।

੨. ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਮੇਲ ਲਾਹ ਕੇ ਭੀ ਉੱਜਲ ਰਹਿਣਾ।

ਯਥਾ :- ‘ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਨਿਰਮਲ ਤੇ ਨਿਰਮਲ’ ॥

ਜੇਸ ਮੈਲ ਨ ਲਾਗੈ ਜਲਾ’ (ਅੰਗ ੨੭੨)

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰਮੁਖ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਸਹਿਤ ਜਲ ਵਾਂਗ ਨਿਰਮਲ ਤੇ

ਨਿਰਮਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੩. ਧਰਤੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਖਿਮਾ ਧਾਰਨੀ।

ਯਥਾ :- ‘ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੈ ਧੀਰਜ ਏਕ ॥

ਜਿਉ ਬਸਹਾ ਕੇਉ ਖਦੈ ਕੇਉ ਚੰਦਨ ਲਿਪ ॥’ (ਅੰਗ ੨੭੨)

੪. ਅਗਨੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਗੁਰਮੁਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਹਿਤ ਹੋਂਦੇ ਹਨ।

‘ਸੁਕਾਇ ਅਕਾਇ ਜੇ ਨਿਕਾਟ ਆਵੈ ਸੀਤੁ ਤਾ ਕਾ ਜਾਇ ॥’ (ਅੰਗ ੧੦੧੮)

੫. ਪਵਨ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਨਿਰਲੋਪਤਾ ਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਧਾਰਦੇ ਹਨ ਯਥਾ :-

‘ਸੀਤ ਮੰਦ ਸੁਗੰਧ ਚਲਿਓ ਸਰਬ ਥਾਨ ਸਮਾਨ ॥

ਜਹਾ ਸਾ ਕਿਛੁ ਤਹਾ ਲਾਗਿਗਿ ਤਿਲੁ ਨ ਸੰਕਾ ਮਾਨ ॥’ (ਅੰਗ ੧੦੧੮)

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪੰਜਾਂ ਤੋਤਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ

ਦਰਗਹ ਸੋਚਥੰਭ ਵਿਚ (ਮਾਨੁ) ਸਤਿਕਾਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਯਥਾ :-

‘ਭਗਵੰਤ ਭਗਤ ਕਉ ਭਉ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ ਆਦਰ ਦੇਵਤ ਨਾਮ’ (ਸੋਤਸਰੀ ਮ: ੫)

(ਪੰਚੇ ਸੋਹਹਿ ਦਰਿ ਰਾਜਾਨੁ) ਸੰਤ, ਭਗਤ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਪੰਜ ਸਬਦ,

ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਰੀਧ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਆ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ (ਦਰਿ) ਸੰਸਾਰ

ਨਹੀਂ ਵੇਚੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਾਂ (ਦਰਿ)

ਭੇਦ ਵਿਚ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜਾ ਰੂਪ ਹਕ ਸੋਭਨੀਕ ਹੋਏ ਹਨ। ਯਥਾ :-

ਪ੍ਰਥਮ ਕਉ ਸਿਮਰਾਪਿ ਸਿ ਸਰਬ ਕੇ ਰਾਜੇ ॥ (ਅੰਗ ੨੬੩)
 ਤਥਾ :- ਨਾਨਕ ਹੋਨਿ ਪਰਿਸਾਹੀਆ ਕੂੜੀਆ ਨਾਮਿ ਰੰਗ ਪਾਤਸਾਹ (੧੪੧੩)
 (ਪੰਚਾ ਬਾ, ਰਾਜ ਮੋਕ ਧਿਆਨ ॥) ਉਹ ਸੰਤ ਭਗਤ (ਪੰਚਾ) ਪੰਜੇ ਗਿਆਨ
 ਇੰਦ੍ਰੀਆ ਦੇ ਗੁਰੂ ਇਕ ਮਨ ਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਰੋਕਣ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ
 ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿੱਚ ਜੋੜੀ ਰਖਦੇ ਹਨ।
 ਯਾ :- ਮਨ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਨਿਧਿਆਸਟ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕਥਨ ਭੀਤਾ ਹੈ।

ਅਰਥ ੩ :- ਪ੍ਰਸਨ :- ਜਿਸ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਾਰਦੇ ਹਨ ਉਹ

ਪਰਮੇਸਰ ਕੌਸਾ ਹੈ ?

(ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ) ਉਹ (ਪੰਚ) ਨਾਮ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ (ਪਰਵਾਣ) ਪਰਮ ਅਣੂ ਰੂਪ 'ਸੂਡਮ' ਤੇ 'ਸੂਡਮ' ਕਰ ਚੀਨੇ (ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ)
 ਸੂਖਮ ਤੇ ਸੂਖਮ ਰੂਪ (ਪੰਚ) ਚੇਤਨ ਸਰੂਪ ਨਿਰਗੁਣ ਹੈ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਜਾ ਰਹ
 ਆਦਿਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਹੀਂ।

(ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ) ਉਹ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਧਨ ਬ੍ਰਹਮ ਬ੍ਰਹਮ
 (ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਅਕਾਸ, ਆਦਿਕ ਤੋਂ ਵੀ ਵਡਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰਿਆ
 ਵਿਚ ਪਰਧਾਨ ਹੈ। 'ਕੋਟ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਨਾਨਕ ਸੁਆਮੀ ਸਰਬ ਜੀਆ ਕਾ
 ਵਾਤਾ ਹੈ ॥' ਹੋਣੇ ਕਰਕੇ ਪਰਧਾਨ ਵਡਿਆਂ ਤੋਂ ਵਡਾ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਹੈ।

(ਪੰਚ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ) ਉਹ ਪੰਚ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ
 ਨੇਤਰ (ਦਰ) ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਕਲ ਕੇ ਵਸਤੂ ਦਾ (ਮਾਨੁ) ਜਾਨਣਾ
 ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਸਤੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਤਦ ਹੋਦਾ ਹੈ ਜਦ ਬਿਰਤੀ ਅਰੂਤ
 ਚੇਤਨ ਨੇਤਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਕਲ ਕੇ 'ਘਟ ਅਵਾਛਿਨ' ਚੇਤਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਵੇ

(ਪੰਚ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ) ਪੰਚ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਰਾਜਾ ਰੂਪ ਸਭ ਤੋਂ
 (ਦਰਿ ਅੰਦਰ ਸੋਭ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ਪੰਚ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ) ਸਾਜਿਆਂ ਦਾ (ਰੂਪ) ਪੂਜਨੀਕ ਜੋ (ਪੰਚ
 ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ) ਸਿੱਧੇ ਖੁਸ਼ ਇਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਾਰਨ ਕਰੇ।

ਅਰਥ ੪ :- ਜਿਸ ਸਰੀਰ ਬਰਥੇ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ
 ਕਿਸ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਮੁਖ ਵਸਤੂ ਕੀ ਹੈ।

(ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ) ਸ਼ਬਦ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਰਸ ਗੰਧ ਸਿਹ ਪੰਜ ਸਿਮ ਵਿਚ
 (ਪਰਵਾਣ) ਪਰਮ ਅਣੂ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਹਨ। ਤੇ ਸੂਖਮ ਤਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸੂਖਮ ਸ਼ੀਰਾ
 ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਹੋਈ ਹੈ।

(ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ) ਧਰਤੀ ਪਾਣੀ ਅਗ ਹਵਾ ਅਕਾਸ ਇਹ ਪੰਜ ਇਸ ਵਿਚ
 ਅਸਥੂਲ ਤਤ ਹਨ। ਅਤੇ ਸਥੂਲ ਤਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥੂਲ ਸ਼ੀਰਾ ਦੀ ਉਤਪਤੀ
 ਹੋਈ ਹੈ।

(ਪੰਚ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ) ਜੋ (ਪੰਚ) ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਏ ਹਨ
 ਉਹ (ਦਰ) ਅੰਦਰ (ਗੰਧ) ਅੰਤਰਕਰਨ ਜਗਾ ਵਿਚ (ਮਾਨੁ) ਮੰਨਣ ਗਿਆਨ
 ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਚੇਤਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਥਵਾ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ
 ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। 'ਸਰੇ ਅੰਸ ਭੂਤਨ ਕੀ ਜੋ ਹੈ। ਤਾ ਤੇ ਅੰਤਰਕਰਨ ਭਯੋ ਹੈ'।
 ਦੁਆਰਾ ਰੂਪਾਂ ਦਾ (ਮਾਨੁ) ਗਿਆਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ੧. ਨੇਤਰ ਚੇਤਨ ਸਤਾ
 ਦੁਆਰਾ ਸਬਦ ਦਾ (ਮਾਨੁ) ਗਿਆਨ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ੨. ਭੋਜਨ ਚੇਤਨ ਸਤਾ
 ਚੇਤਨ ਸਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰਸ ਦਾ (ਮਾਨੁ) ਗਿਆਨ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ੩. ਰਸਨਾ
 ਸਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਪਰਸ ਦਾ (ਮਾਨੁ) ਗਿਆਨ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ੪. ਚਮੜੀ ਚੇਤਨ
 ਹੈ। ੫. ਨਕ ਚੇਤਨ ਸਤਾ ਦੁਆਰਾ ਗੰਧ ਦਾ (ਮਾਨੁ) ਗਿਆਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।
 (ਪੰਚ ਸੋਹਹਿ ਦਰਿ ਰਾਜਾਨੁ) ਇਹਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਣ ਜਿਹੜੇ
 ਹਨ ਇਹ ਰਾਜਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ (ਸੋਹਹਿ) ਸੋਭ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਾਖੀ ਪ੍ਰਾਣ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਝਗੜਾ

ਇਕ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਆਪੋ ਵਿਚ ਸੰਬਾਦ ਹੋਇਆ !
 'ਏਏ ਕਹਿਣ ਅਸੀਂ ਵਡੇ ਹਾਂ, ਪ੍ਰਾਣ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਵਡੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਸਾਰੇ
 ਸੋਧਾ ਕਰਾਇਣ ਲਈ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਕਲ ਗਏ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ
 'ਇੰਦ੍ਰੀਆ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਸਾਰੇ ਨਿਕਲ ਜਾਓ। ਪਹਿਲਾਂ
 ਨੇਤ੍ਰ ਗੁਪਤ ਹੋ ਗਏ ਅੰਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਸਰੀਰ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ। ਕਿੰਨ ਗੁਪਤ
 ਹੋ ਗਏ ਬੋਲਾ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਸਰੀਰ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ। ਕਿੰਨ ਗੁਪਤ
 ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਸਾਰੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ ਪਰ ਪ੍ਰਾਣ
 ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰ ਸਹਿਕਦਾ ਰਿਹਾ, ਜੀਓਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ
 ਨੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਜਾਓ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ

ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਾਹਿਬ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਕਲ ਗਏ ਤਾਂ ਸਾਹੀਬ ਨਿਦਾਨ ਸਮੇਤ,
ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਪਿਆ। ਯਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ :-
“ਚ-੧੦” ਅਰਥ ਪਰੇ ਹੀ ਮੁਖ ਹੁਨ ਨਿਕਲੇ ਗਏ ॥ (ਅੰਗ ੧੮੨)
“ਚ-੧੧” ੨੩ ਹੋਇ ਗਇਓ ਸੁਆਹਾ ॥ (ਅੰਗ ੩੯੨)
“ਜੀਸੇ ਏਹ ਖੁਲ ਇਕ ਗੀਬਿ ॥” (ਅੰਗ ੬੩੨)
“ਸਾਸ ਬਿਨਾ ਜਿਉ ਦੇਹੁਰੀ ਕਤ ਸੋਭਾ ਪਾਵੈ ॥” (ਅੰਗ ੧੧੨੨)
“ਪਰ ਵਲੀ ਗਾਵੇ ਸਿਰ ਭਾਰਿ ॥” (ਅੰਗ ੮੭੯)

ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਿਕਲੇ।

ਜਾਂ ਬਹਮਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਸੀ ਰਾਜਾ ਨਾਮ ਤਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ ਹੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਣ ਦੇ ਆਸਰ ਤਹਾਏ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ (ਪੰਚ) ਪੰਜ ਪ੍ਰਾਣ (*ਪ੍ਰਾਣ, ਅਪਾਣ, ਵਿਆਨ, ਸਮਾਨ, ਉ-
ਓਦਮਾਨ) (ਦਰ) ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤਤਾਂ, ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਹਤੀਆਂ
ਦ ਰਾਜਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਪੰਚ ਕਾ, ਗੁਰ ਦਰ ਧਿਆਨ) ਇਹਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾ ਤਤਾਂ
ਦ ਰਾਜਾ ਸਭ ਦੇ ਚੇਤਨ ਹੈ ਉਸ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਕਰਨਾ ਬਿਨੀ ਕਰਨੇ
ਧਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਰਥ - ਪ੍ਰਸੰਨ :- ਹੋ ਸੰਤ ਸ੍ਰੀ ! ਉਹ ਨਿਰੰਗਣ ਨਿਰਾਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ

ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

ਜਿਵੇਂ :- ਬਿਧੀ ਪਖ ਸੇ ਵਿਸੇ ਹੈ ਨਿਬੇਧ ਪਖ ਸੇ ਅਵਿਸੇ ਹੈ। ਸੇ ਪਹਿਲੇ

ਪ੍ਰਾਣ ਦਾ ਹੋਣ :-

੧. ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ੨. ਅਨਮਾਨ ਪ੍ਰਮਾਣ ੩. ਉਪਮਾਨ ਪ੍ਰਮਾਣ

ਅਤੇ ੪. ਪ੍ਰਮਾਣ ੫. ਅਨਮਾਨ ਪ੍ਰਮਾਣ ੬. ਉਪਮਾਨ ਪ੍ਰਮਾਣ

ਪੰਜ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ।

ਪੰਜ ਪਰਧਾਨ) ਇਹਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਤੋਂ ਛੇਵਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ

ਅਪਾਣ - ਮੂਲ ਦੁਆਰਾ
ਸਮਾਨ - ਨਾਭੀ ਵਿਚ।

ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਗਣ ਸਿੱਧੀ ਹੋਈ ਹੈ।
ਪ੍ਰਮਾਣ (ਦਰ) ਵਿਚ (ਗਹਿ)
ਸਤਿਗੁਰ ਅਤੇ ਗਿਆਨ
ਅੰਤਰ ਅੰਤਰ ਰੂਪ ਜਗ੍ਹਾ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਤੱਖ
ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਇਕ
ਪ੍ਰਮਾਣ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੁਆਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹੈ।

ਅਰਥ :- (ਪਰਵਾਣ) *ਉਪਮਾਨ ਪ੍ਰਮਾਣ : ਉਪਮਾਨ ਕੇ ਕ ਰਿਸੇ
ਵਸ-ਨੂੰ ਮੋਹ ਕਰਨਾ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਕਾਸ਼ ਦੀ ਨਿਆਦਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਚੇਤਨ
ਮੁਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਇਉਂ ਉਪਮਾ ਦੇ ਕੇ (ਪੰਚ) ਪ੍ਰਮਾਣ ਨੂੰ (ਪਰਵਾਣ)
ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਜਣਾਇਆ ਹੈ।

(ਪੰਚ ਪਰਧਾਨ) ਅਨਮਾਨ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੁਆਰਾ (ਪੰਚ) ਪ੍ਰਮਾਣ ਨੂੰ ਪਰਧਾਨ
ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ।

(ਪੰਚ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹਿ ਮਾਨ) ਅਰਥਾਪਤੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੁਆਰਾ (ਦਰ)
ਅੰਤਰਕਰਨ ਰੂਪੀ (ਗਹਿ) ਜਗ੍ਹਾ ਅੰਦਰ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ (ਮਾਨ) ਮੰਨਣ
ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪਾਈਦਾ ਹੈ।

(ਪੰਚ ਸੇਹਿਓ ਦਰਿ ਰਾਜਾਨ) ਅਵਤਿਰਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੁਆਰਾ (ਦਰਿ)
ਸਾਮਸ਼ੋਰੀਤ ਵਿਚ (ਰਾਜਾਨ) ਰਾਜਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸੇਭਨੀਕ ਹੋ ਕੇ,
ਜਿਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ ਉਦੇ ਹਨ।

(ਪੰਚ ਕਾ ਰੁਰ ਏਕ ਧਿਆਨ) (ਗੁਰੂ) ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਸਬਦ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਰਕੇ
ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਅਦੁੱਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ। ਵਾ ਪੰਜਾਂ
ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਜੋ ਗੁਰੂ ਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਤੱਖ ਚੇਤਨ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਧਿਆਇਣਾ ਕਰੀਏ।

ਇਉਂ ਬਣ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦੇ ਇਹੀ ਪੰਚ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਨਿਬੇਧ ਪੰਚ
ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਤ ਰੂਪ ਆਪੋ ਆਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਤੇਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣ
ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤਰ ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ੨੧੧, ੧੨, ੧੩ ਸਭ ਤੋਂ ਦੇਖ।

ਅਰਥ ੬ :- ਜੇਹਾ ਮਾਰਗ ਸੋਚੀ ਦਸਦੇ ਹਨ।

(ਪੰਚ ਪਾਸਵਾਣ) ਹਰਿਮਾ ਜਗੀ ਪੰਜ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਵਾਂ (*ਪ੍ਰਾਨ, ਸਮਾਨ, ਬਿਆਨ, ਉਦਿਆਨ, ਅਧਿਆਨ) ਨੂੰ ਕੇਰ ਕੇ ਵਾ ਸਾਧ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਣੀਕ ਹੋਏ ਹਨ।
(ਪੰਚ ਪਰਧਾਨ) ਵਰ ਜਿਹ (ਪੰਚ) ਪੰਜ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾ, ਧਨਿਸ ਅਦਿ
ਪੈਦਾ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ (ਪਰਧਾਨ) ਸੁਖੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਜ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪਉਣਾ :-
੧. ਕਿਕਲ ਫਿੱਕ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ, ੨. ਭੁਰਮ :- ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ
ਵਾਲੀ, ੩. ਨਾਗ :- ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ, ੪. ਦਵਦਤ :- ਅਵਾਸੀ ਲਿਆਉਣ
ਵਾਲੀ, ੫. ਧਨਿਸ :- ਮਨੇ ਤੇ ਮਗਰਾਂ ਪੈਦਾ ਫਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਉਣ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ,
ਪੰਚ ਪਾਵਹਿ ਦਸਗ੍ਰਹਿ ਮਾਤ੍ਰੇ ਪੰਜ ਅਵਸਥਾ, ਖਚਰੀ, ਖਚਰੀ, ਚਦਚਰੀ,
ਅਭਚਰੀ ਤੇ ਉਨਮਨੀ ਦੁਆਰਾ (ਦਰ) ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਰੂਪੀ (ਗ੍ਰਹਿ) ਜਗਾ ਵਿਚ
ਮਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਾ :- (ਦਰ) ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਰੂਪੀ (ਗ੍ਰਹਿ) ਜਗਾ ਦੇ
ਮਾਨ। ਰਿਆਨ ਨੂੰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਅਵਸਥਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ।

੧. ਖਚਰੀ :- ਭਾਲਵ ਨਾਲ ਮਥਾਨ ਲਾ ਕੇ ਜੋਗ ਦਾ ਰਸ ਲੈਣਾ ਭਾਵ ਹਲਕ
ਵਿਚ ਜਬਾਨ ਦੇ ਕੇ ਮਿਠੀ ਕਫ਼, ਰਸ ਧਾਤੂ ਦਾ ਰਸ ਲੈਣਾ। ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ
ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਿਆ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ
ਹੋ ਜਾਣੀ।

੨. ਭੁਰਚਰੀ :- ਭਰਵੱਟਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿਗ੍ਰਾ ਟਿਕਾ ਲੈਣੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ
ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੋ ਜਾਣੀ।

੩. ਚਰਚਰੀ :- ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਟਿਕਾ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਜਲ ਵਿਚ
ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋ ਜਾਣੀ।

੪. ਅਰਚਰੀ :- ਭੇਡ ਚੌੜਾ ਦੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋਣਾ ਵਾ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ
ਪ੍ਰਵਾਣ ਦੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਦੇ ਸਹੇਸਰ ਜਲ ਕਵਲ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲੈਣਾ।

੫. ਉਦਿਆਨ :- ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਭਾਲ
ਅਸਿਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਆਸਾਂ ਨੂੰ ਕੰਢ ਕੇ, ਖਿਚ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਭਾਗੀਨੀ, ਇਸਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਦਲ ਦੀਆਂ ਤਰੀਆਂ ਤੇ ਮਨ ਦੀ
ਸੁਖਾਹੀ ਜਾਂ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਚੇਤਨ ਦੀ ਲਾਟ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ ਅਤੇ

ਮਸਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣਾ, ੨. ਅਧਿਆਨ
ਤ ਹੋਣਾ ਤੇ ਬਿਆਨ - ਦੋਤ ਤੇ ਮਿਧਾ
। ਉਦਿਆਨ - ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਉਜਾਗ ਰੂਪ ਨਜ਼ਰ

ਸੁਆਸੀਨਾ ਕੇਰੇ ਤੇ ਮਨ ਦੇ ਰਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ।
ਇਸ ਤੋਂ ਪੰਜ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਰੀਅ ਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪੰਜ ਅਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਰੂਪੀ ਜਗਾ ਦੇ
ਰਿਆਨ ਦੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਵਾ :- ਸਮਾਨ ਪੰਜ ਅਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ (ਦਰਗਹਿ) ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ
(ਮਨ) ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

(ਪੰਚ ਪਾਵਹਿ ਦਸਗ੍ਰਹਿ ਮਾਤ੍ਰੇ) ਪੰਚ ਜੋ ਜੋਗੀ ਹਨ।
ਪੰਜ ਦਸਵੇਂ ਅਵਿਦਿਆ, ਅਸੰਮਤਾ, ਅਭੀਨਿਵੇਸ਼, ਰਾਗ ਤੇ ਦੁਖ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਦੀ ਨਿਵਾਰਨੀ ਕਰਕੇ (ਰਾਜਾਨ) ਰਾਜਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ (ਦਰਿ) ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ
(ਜੋਗਹਿ) ਸੋਹਦੇ ਹਨ। ੧. ਅਵਿਦਿਆ :- ਸਰੂਪ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ,
੨. ਅਸੰਮਤਾ :- ਸਮਾਨ ਚਿਤੀ ਨਾ ਹੋਣੀ, ੩. ਰਾਗ :- ਮੋਹ, ੪. ਦੋਖ :- ਵੈਰ,
੫. ਅਭੀਨਿਵੇਸ਼ :- ਉਲਟੀ ਹੋਣ, ਬੇਦ ਬਾਸਤ੍ਰ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟੀ ਬਾਤ ਦਾ
ਹੋਣ ਕਰਨਾ

(ਪੰਚ ਪਾਵਹਿ ਦਸਗ੍ਰਹਿ ਮਾਤ੍ਰੇ) ਪੰਚ ਜੋ ਜੋਗੀ ਹਨ।
ਪੰਜ ਤੋਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਇਕ (ਗੁਰ) ਚੇਤਨ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦੇ
ਹਨ। ਚੇਤਨ ਦੀ ਲਾਟ ਦੇ ਦਰਸਨ, ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ।
੧. ਧਰਤੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਗੋਭਿਆਂ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਧ ਹੋ
ਜਾਵੇ ਉਹ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਦੱਬ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ੨. ਲੋਕ ਤਕ ਪਾਣੀ ਦਾ ਧਿਆਨ
ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਤਰਦੇ ਨਹੀਂ। ੩. ਨਾਭੀ ਤਕ ਅਗਨੀ ਦਾ
ਧਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੜਦੇ। ੪. ਨਾਭੀ ਤੋਂ
ਲੈ ਕੇ ਚੰਨ ਤਕ ਪਉਣ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪਉਣ ਵਿਚ
ਉਂਚ ਰੀਆ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ੫. ਚੰਨ ਤੋਂ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਤੱਕ ਅਕਾਸ਼ ਦਾ ਧਿਆਨ

ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਇਸ ਤੋਂ ਪੰਜ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਰੀਅ ਦੀਆਂ ਹਨ।
ਵਾ :- ਸਮਾਨ ਪੰਜ ਅਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ (ਦਰਗਹਿ) ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ
(ਮਨ) ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
(ਪੰਚ ਪਾਵਹਿ ਦਸਗ੍ਰਹਿ ਮਾਤ੍ਰੇ) ਪੰਚ ਜੋ ਜੋਗੀ ਹਨ।
ਪੰਜ ਦਸਵੇਂ ਅਵਿਦਿਆ, ਅਸੰਮਤਾ, ਅਭੀਨਿਵੇਸ਼, ਰਾਗ ਤੇ ਦੁਖ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਦੀ ਨਿਵਾਰਨੀ ਕਰਕੇ (ਰਾਜਾਨ) ਰਾਜਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ (ਦਰਿ) ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ
(ਜੋਗਹਿ) ਸੋਹਦੇ ਹਨ। ੧. ਅਵਿਦਿਆ :- ਸਰੂਪ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ,
੨. ਅਸੰਮਤਾ :- ਸਮਾਨ ਚਿਤੀ ਨਾ ਹੋਣੀ, ੩. ਰਾਗ :- ਮੋਹ, ੪. ਦੋਖ :- ਵੈਰ,
੫. ਅਭੀਨਿਵੇਸ਼ :- ਉਲਟੀ ਹੋਣ, ਬੇਦ ਬਾਸਤ੍ਰ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟੀ ਬਾਤ ਦਾ
ਹੋਣ ਕਰਨਾ

੨ ਬਹੁ (ਪੰਚ) ਚੇਤਨ (ਪਦ) ਪਰ ਉਤ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰੂਪ ਹੈ (ਵਾਣ) ਅਸਥਨ ਦੀ
ਨਿਸ਼ਾਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਾਤਾ ਬਚ ਨੂੰ ਅਸਥਨ ਉਘਾਉਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਦੁੱਧ
ਉਘਾਉਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਅਸਥਨ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਾਲਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ
ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ਟ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਧਨ। ਰੂਪੀ ਅਸਥਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਦੁੱਧ
ਉਘਾ ਕੇ ਪਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।
੩ (ਵਾਣ) ਨਾਮ ਹੈ ਤੀਰ ਦਾ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਾਲ ਰੂਪੀ ਤੀਰ ਤੇ
(ਪਦ) ਪਦ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਲ ਰੂਪੀ ਤੀਰ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ। ਯਥਾ :-
੪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਹੀ ਮਿਰਿ ਕਾਲਾ। (ਅੰਗ ੧੦੩੮)
੫ (ਪਰਵਾਣ) ਪਰਮਾਤਮਾ ਰੂਪ ਸੂਖਮ ਜੋ ਸਬਦ ਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ
ਸੂਕਸ਼ਮ ਸੂਕਸ਼ਮ ਕਰ ਚਾਨ੍ਹ ਸਾਰਿਆ ਦਾ (ਪਰ) ਪਰਾ ਰੂਪ (ਪੰਚ, ਮੁਖੀ) ਹੈ।
(ਪਦ) ਨਾਮ ਹੈ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਅਤੇ (ਵਾਣ) ਨਾਮ ਹੈ ਤੀਰ ਦਾ। ਜਿਹੜੇ
ਭਰਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੀਰ ਵਾਗ ਨਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ
ਜਿਵੇਂ :- ਮਰੇ ਸਹੁ ਸੰਪੈ ਜਨ ਉਪਦਿਓਓਰਿ ਉਲਟੇ ਨਿਸੈ ਲਗਾਵੈ-ਗ। (੧੩੧੧)
*ਹਰਿ ਦੁਗੁ ਦੁਗੁ ਭਗਤ ਉਪਾਇਆ ਪੈਸ ਦਬਦਾ ਆਇਆ ਰਾਮਰਾਜੇ।
*ਦਣਾਦਸਿ ਦੁਸਟੁ ਹਰਿ ਮਾਇਆ ਪਟਲਾਦ ਤਦਾਇਆ। (ਅੰਗ ੪੫੧)
ਭਰਤ ਪ੍ਰਦਾਦ ਸੀ ਦੀ ਦਇਆ ਕੀਨੀ ਅਤੇ ਹਟਾਖਸ ਦੁਸਟ ਨੂੰ ਹਰੀ
ਨਾਮ ਸੰਪੈ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਮਾਇਆ। ਇਹੀ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ
ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
ਵਾ :- ਅਨਾਨਾ ਰੂਪੀ (ਪਦ) ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਮੋਟਨ ਵਾਸਤੇ (ਵਾਣ) ਤੀਰ
ਦੀ ਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ।
੬ ਨਾਮ ਹੈ ਆਦਾ ਦਾ। ਉਹ (ਪੰਚ) ਚੇਤਨ (ਵਾਣ) ਆਦਤਾ ਤੇ
(ਪਦ) ਪਦ ਹੈ।
੭ ਜੇ ਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ (ਪਦਵਾਣ) ਪ੍ਰਵਾਣੀਕ ਹੈ
੮ ਜੇ ਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ (ਵਾਣ, ਦਸ ਭਾਸ਼ਾ ਮੰਨ ਕੇ
੯ ਜੇ ਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ (ਪਦ) ਪਦ ਹੈ।
੧੦ ਜੇ ਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ (ਵਾਣ) ਵਾਣ ਹੈ।
੧੧ ਜੇ ਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ (ਪਦ) ਪਦ ਹੈ।
੧੨ ਜੇ ਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ (ਵਾਣ) ਵਾਣ ਹੈ।
੧੩ ਜੇ ਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ (ਪਦ) ਪਦ ਹੈ।
੧੪ ਜੇ ਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ (ਵਾਣ) ਵਾਣ ਹੈ।
੧੫ ਜੇ ਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ (ਪਦ) ਪਦ ਹੈ।
੧੬ ਜੇ ਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ (ਵਾਣ) ਵਾਣ ਹੈ।
੧੭ ਜੇ ਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ (ਪਦ) ਪਦ ਹੈ।
੧੮ ਜੇ ਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ (ਵਾਣ) ਵਾਣ ਹੈ।
੧੯ ਜੇ ਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ (ਪਦ) ਪਦ ਹੈ।
੨੦ ਜੇ ਮਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ (ਵਾਣ) ਵਾਣ ਹੈ।

੨੭ ਬਣ ਬਣ ਕੇ ਹਰਕਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।
ਵਾ :- 'ਚੀਨ ਕਣਾ ਕੀ ਸਾਸਿਆ ਜੇਲੀ। ਨਾਮ ਪਰਧਾਨ ਕਹਾਵੈ ਸੋਈ।'
ਰੂਪ ਮਾਇਆ ਜੋ (ਪਦਵਾਣ) ਮੰਨੀ ਹੈ ਉਸ (ਪੰਚ) ਚੇਤਨ ਦੀ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਲੋਕ ਹੀ
ਮਿਟਾ ਰੂਪ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਪਰਧਾਨ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ
(ਪੰਚ) ਚੇਤਨ ਇਸ ਦਾ ਭੀ (ਪਰਧਾਨ) ਮੁਖੀ ਹੈ।
(ਪੰਚ) ਪਾਵਾਨ, ਦਰਗਹਿ ਮਾਨ (ਪੰਚ) ਚੇਤਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਹਨ
(ਵਾਣ) ਅੰਦਰ (ਗਹਿ) ਜਗਾ ਤਰੀਖ ਪਦ ਵਿਚ ਜੋ ਬਣਾ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦੇ ਅਵਿਸ਼
ਸ਼ਯੇ ਅਨਭਵ ਸਰੂਪ ਹੈ ਉਸ ਦੇ (ਮਾਨ) ਗਿਆਨ ਨੂੰ (ਪਾਵਾਨ) ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਵਾ :- (ਦਰਗਹਿ) ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ (ਮਾਨ) ਗਿਆਨ ਹੈ ਉਹ ਭੀ
(ਪੰਚ) ਚੇਤਨ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਪਾਈਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਗਿਆਨ ਚੇਤਨ ਦੇ ਆਸਰੇ
ਹੀ ਹਨ।
(ਪੰਚ) ਸੋਹਿਯ, ਦਰਿ ਰਾਜਾਨ) ਤਿਸ (ਪੰਚ) ਚੇਤਨ ਦੀ ਸੱਤਾ ਕਰਕੇ ਹੀ
ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ (ਦਰਿ) ਵਿਚ ਮਿਲਕੇ (ਰਾਜਾਨ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲ
ਹੋ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਬੋਤੇ (ਸੋਹਿਯ) ਸੋਹਦੇ ਹਨ।
(ਪੰਚ) ਕਾ, ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਧਿਆਨ) ਉਹ (ਪੰਚ) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ ਉਸਦੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ (ਇਕ) ਇਕ (ਗੁਰੂ) ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਉਣੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ। (ਵਾ) ਇਕ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਵਾ :- ਉਹ (ਪੰਚ) (ਧਿਆਨ) ਚੇਤਨ ਸਰੂਪ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਉਸ
ਵਿਚ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਲ ਉਣ ਕਰਕੇ (ਗੁਰੂ) ਚੇਤਨ ਸਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ।
ਵਾ :- (ਪੰਚ) ਚੇਤਨ ਨੇ ਹੀ (ਗੁਰੂ) ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਧਾਰਨ (ਕਾ) ਕੀਤਾ ਹੈ।
'ਗਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਗੋਵਿੰਦ ਰੂਪ।' (ਅੰਗ ੧੧੯੨)
'ਆਪਿ ਨਰਾਇਣੁ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਯਉ॥
ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਆਕਾਰੁ ਜਤਿ ਜਗ ਮੰਡਿਲ ਕਰਿਯਉ॥' (ਅੰਗ ੧੩੮੪)
ਅਤੇ ਉਸ (ਦੇਵ) ਇਕ ਚੇਤਨ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਧਿਆਈਦਾ ਹੈ।
'ਜੇ ਤੇ ਕੀ, ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੁ' ਹੋ ਸਿੱਖ! ਜੇ (ਕੋ) ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੈ
ਤਾਂ ਤੂੰ ਜਿਸਨੂੰ (ਕਰੇ) ਕਹਿਣਾ ਕਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਤਾਈਂ (ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੁ)
ਨਿਰਨਾ ਕਰਕ ਦੱਸ ਦੇਸੀਏ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਤੁਰਾ ਸ਼ੰਕਾ ਨਿਵਿਰਤ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਵਾ :- ਜੇ (ਕੋ) ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਿ ਉਹ ਕੈਸਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ? ਤਾਂ (ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੁ)
ਵੀਚਾਰ ਕਰ, ਕਿ ਅਨਭਵ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਵਾ:- (ਪਰਦੇ ਸਭ ਸਭ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਜੋ ਮਾਗ੍ਰਿਤ ਆਇ ਤਿਨੀ ਅਥਵਾ 'ਏਪਰਿ' ਪਾਰਾਮਾ, ਏਸੇ (ਕਰਾ) ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਤ੍ਰੁ ਮ ਰਿਅਾ ਦੁ ਪੁਤਰੀ (ਭਾਰ) ਭਾਲ ਲਿਆ ਤੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਹੁਣ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ? ਉਹ ਗਿਆਨ ਲਈ ਕੁਮਰਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ
ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਹੁਣ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ? ਉਹ ਗਿਆਨ ਲਈ ਕੁਮਰਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ

[illegible]

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਹੇ ਸਾਧਕ ਜੀ ! ਜਿਹ ਜਿਹੜੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਹਨ ਗਿਆਨ ਦੀ

[illegible]

ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ (ਜਾਂ) ਨਹੀਂ। ਗੁਰਮਤਾ ਨੇ ਇਸ (ਭਾਵ) ਅਧਿਕਾਰ
 ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਗੁਰਮਤਾ ਸਾਰਾ ਦੇ (ਤੋਲੇ) ਤੋਲਿਆ
 ਸ਼ੁੱਧ ਨੂੰ ਭਾਵ ਕਥਾਵਾਂ ਦੇ। ਇਹ ਗੁਰਮਤਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ (ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ)
 ਕਿ ਇਹ ਗੁਰਮਤਾ ਸਾਰਾ ਦੇ (ਤੋਲੇ) ਤੋਲਿਆ ਸ਼ੁੱਧ ਨੂੰ ਭਾਵ ਕਥਾਵਾਂ ਦੇ।
 ਇਹ ਗੁਰਮਤਾ ਸਾਰਾ ਦੇ (ਤੋਲੇ) ਤੋਲਿਆ ਸ਼ੁੱਧ ਨੂੰ ਭਾਵ ਕਥਾਵਾਂ ਦੇ।
 ਇਹ ਗੁਰਮਤਾ ਸਾਰਾ ਦੇ (ਤੋਲੇ) ਤੋਲਿਆ ਸ਼ੁੱਧ ਨੂੰ ਭਾਵ ਕਥਾਵਾਂ ਦੇ।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਇਕ ਅਦੋਤ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝ ਲਵਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਕੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਣ ਕੇਸੀ ਤਮ ਜਾਨੀ ਹਨ ਜਿਹ ਰਸੇ ਗੁਣੀ ਹਨ ਉਹ ਲੋਭੀ ਹਨ, ਉਦਮੀ
ਪ੍ਰਣ ਪਦਮ-ਥ ਪਦਮੀ ਵਰਗ ਹਨ। ਸੋਸਤੋ ਗੁਣੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਤਰ ਸਮ
ਲੀ ਫਿਲੀ 'ੀ. ਤਮ ਜਾਨੀ ਹਨ ਵਰਗੇ ਹਨ ਰਿਪੀਆ ਸਿੰਧੀਆ ਚਾਹਿਦੇ ਹਨ।

ਅਪਣੀ ਵੀਰਿਆ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ, ਵਿਹਾੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀ ਵੀਰ ਹਨ ਕੋਈ ਉੱਤਮ ਹੈ, ਕੋਈ
ਮੁਖੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਸਮਾਜੀ, ਕੋਈ ਅਧਮ ਹੈ। ਇਹ (ਰੰਗਾ ਕੇ ਨਾਵ) (ਰੰਗਾ)
ਕਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਨੂੰ ਚੋਰਥ ਕਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਭੇ ਗਣੀ ਨੂੰ ਨਹਿਮਾਈ ਵਾਲਾ
ਕਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਜੇਕਰ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੈ।

[illegible]

ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿ (ਦਰੀਆਈ) ਦੁਵੀ ਬਰ ਹੋਏ ਹਨ
 ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਭਵਿੱਖ ਰਮ
 ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਾ:- ਲਖ
 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾ ਸੁਣਾ ਹੀ ਪੁਰਾਣੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਦਰਿਆ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ
 ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਆਦਮੀ ਵੇਚੇ ਨੇੜੇ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।
 ਵਾ:- (ਦਰਿਆ ਦੀ ਸਰੋਤੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕੀਤੇ १
 ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨ ਆਪਣੇ (ਦਰਿਆ) ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚੀ ਕੀਤੀ ਕੁਝ ਜੀ ਨੇ
 ਕਦੇ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਦਸੀਏ। ਕਬਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦੀ।
 (ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ: ਏਕ ਵਾਰ ॥) ਉਹਨਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਇਕ
 ਵਾਰ ਰਮ ਕੀ (ਵਾਰਿਆ) ਵਰਣਨ, ਕਬਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਵਾ:-
 ਇਕ ਰਮ ਮਾਤ੍ਰ ਤੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਣਿਆਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਬਨ
 ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਾ:- ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਨ ਵਿਚ
 ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵਾਰ ਵਾਰ ਮਤ ਕੇ ਸੁਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।
 (ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਥੀ ਭਲੀ ਕਾਰ) ਹੈ ਅਧਿਕਾਰੀ ! ਜਿਹੜੀ (ਕਾਰ)
 ਹਿੰਦ ਕਮਾਲ ਤੇਨੁ ਭਾਇੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਕਰ।
 ਜੇ ਕਾ ਮਨ ਵਿਚ ਪਾਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਫਰਨਾ ਫੁਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਕਾਮ
 ਰਮ ਕਰ: ਜੇ ਕਾ ਕ ਮਨ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਗਤੀ ਕਰ। ਜੇ ਭਗਤੀ ਕਰਕ ਮਨ
 ਅਚਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਇਸਥਿਤ ਹੋ
 ਜਾ। ਇਉਂ ਆਪ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਆਪ ਵਿਚ ਅਪਨੀ ਵਸਤੂ ਤੂੰ ਆਪਿ
 ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮਨੁ ਕਾਜੀ ਦੀ ਚੰਗੀ ਲੋਗਤੀ ਹੈ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਕਰ ਲੈ।
 (ਸੁਸਦਾ ਸਯਾਮਾ: ਨਿਰੰਕਾਰ) (ਤੂੰ) ਤੂੰ ਪਦ ਦਾ ਲਖ ਅਰਥ ਜੀਵ
 (ਸਾ ਮਾਮਾ:) ਜੇ ਕਦੇ ਕਦੇ ਲਖ ਅਰਥ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਨਿਰੰਕਾਰ
 ਸੁਧ ਦਾ, ਅਸੀਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ 'ਤੂੰ' ਅਸੀਂ ਵਾਕ ਹੈ ਸਾਮ ਵਦ ਵਿਚ। (ਤੂੰ) ਜੀਵ
 ਅਨੰਦ, ਸਾਮ ਸਯਾਮਾ:) ਸੀਸਰ ਸਵੇਂ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸੁਧ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਹੈ 'ਤੂੰ'।
 ਵਰਣਨਾ ਹੀ ਗਿਆਨ ਕਰਕ ਜੀਵ ਦਾ ਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਅਵਿਦਿਆ ਫਰ ਕੇ
 ਅਨੰਦ ਦਾ ਖੇਤਰ ਰੱਖ ਅਸੀਂ ਦਾ ਭਾਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਦੇਵੇਂ 'ਤੂੰ'।
 ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ ਰੁਪ ਹੀ ਹੈ ਇਹ ਮਹਾਵਾਕ ਚਿੰਤਾਮਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। -੦-

ਸਤਾਰਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ

ਅਸੰਖ ਜਪ; ਅਸੰਖ ਭਾਉ ॥ ਅਸੰਖ ਪੂਜਾ; ਅਸੰਖ ਤਪ ਤਾਉ ॥
ਅਸੰਖ ਗਰੰਥ; ਮੁਖਿ ਵੇਦ ਪਾਠ ॥ ਅਸੰਖ ਜਗ, ਮਨਿ ਰਹਹਿ ਉਦਾਸ ॥
ਅਸੰਖ ਭਗਤ; ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰ ॥ ਅਸੰਖ ਸਤੀ; ਅਸੰਖ
ਦਾਤਾਰ ॥ ਅਸੰਖ ਸੂਰ; ਮੁਹ ਭਖ ਸਾਰ ॥ ਅਸੰਖ ਮੇਨਿ; ਲਿਵ
ਲਾਇ ਤਾਰ ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ; ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥ ਵਾਰਿਆ ਨ
ਜਾਵਾ; ਏਕ ਵਾਰ ॥ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ; ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥ ਤੂ
ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ; ਨਿਰੰਕਾਰ ॥੧੭॥

ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਥਮ ਗੀਤਾ ਹੈ ਕਿਪਾਲੂ ਜੀ ! ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਕਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- ਜਾਂ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਭਾਈ ! ਸਾਂਤਕੀ ਰਾਜਸੀ, ਤਾਮਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਹੈ। ਪਰਿਥਾ ਸਾਂਤਕੀ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦਸਵੇਂ ਹੈ।

ਅਸੰਖ ਜਪ :- ਸੰਖ ਨ ਉਂ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਹੈ (ਅਸੰਖ) ਨਾਉਂ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਨੰਗਿਣਤ ਦਾ ਹੈ।

ਅਸੰਖ ੧. ਅਸੰਖ ਅਨੰਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਤਪ ਤਪ ਸੰਕਟ ਮੇਰਾ, ਸੰਕਟ ਮੇਰਾ, ਭਾਗ ਅਣ ਭਾਗੀ ਸਾਧਿਆਇ, ਸੁਖ-ਦੁਖ, ਸੰਸਾਰ ਸਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਾਧਨ, ਅਸੰਖ ਰਖਣ ਪਾਪ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਪਾਸੂ ਜਪ ਆਇਕ। ੨. ਅਸੰਖ ਜਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ੩. ਅਨੰਗਿਣਤ ਹੀ ਜਪ ਦੀ ਬਿਧੀਆਂ ਹਨ। ੪. ਅਨੰਗਿਣਤ ਹੀ ਜਪ ਦੇ ਕਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਹਨ। ੫. ਅਸੰਖ ਜਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਅਸੰਖ ਜਪ :- ਜਪ ਨਾਲ ਪੰਜ ਪੰਥ ਅਰਥ ਲਾਈ ਜਾਣੇ।

ਅਸੰਖ ਭਾਉ :- ੧. (ਅਸੰਖ) ਅਨੰਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ (ਤਾਉ ਪ੍ਰਮਾਣ) ਭਾਉ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ। ਚੰਦ ਚਰਚ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ੧੭

ਮਿਸਟਰ ਜੀ 'ਤੇ ਪਾਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜੀਵਨ ਪਾਠੇ
ਉਂਦਾ ਪਾਪ ਚਾਹਿਦ ਕਿਉਂ ਕਰਿ ਤੁਪਤਾਵੈ।' (ਅੰਗ ੭੦੮)

੩. ਅਨੰਗਿਣਤ - ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਬਿਧੀਆਂ ਹਨ।
੪. ਅਨੰਗਿਣਤ - ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਸਤਕ ਹਨ।
੫. ਅਨੰਗਿਣਤ - ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਯਥਾ :- 'ਜੇ ਤੂੰ ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ ਸਭੈ ਜਿਨ ਪ੍ਰਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ ॥'

ਅਸੰਖ ਪੂਜਾ :- ੧. (ਅਸੰਖ) ਅਨੰਗਿਣਤ ਅਨੰਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਹੈ। ੨. ਅਨੰਗਿਣਤ ਅਨੰਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ੩. ਅਨੰਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਬਿਧੀਆਂ ਹਨ। ੪. ਅਨੰਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਹੈ। ੫. ਅਨੰਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪੂਜਾ ਦੇ ਕਥਨ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਹਨ। ੬. ਅਨੰਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪੂਜਾ ਦੇ ਫਲ ਹਨ।

ਅਸੰਖ ਤਪ ਤਾਉ :- ੧. (ਅਸੰਖ) ਅਨੰਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਰਾਜਸੀ, ਤਾਮਸੀ, ਸਾਂਤਕੀ ਤਪ ਹੈ। ੨. ਅਨੰਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਤਪਾਂ ਦੇ (ਤਾਉ) ਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਕਰੋਣ ਵਾਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ੩. ਅਨੰਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਤਪਾਂ ਪਾਠ ਦੀਆਂ ਬਿਧੀਆਂ ਹਨ। ੪. ਸਦੇ ਸੱਚਾ, ਖਰਾ, ਲਾਭਵੰਦਾ ਸੋਦਾ ਕਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਗਏ, ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਤਪਾਇ ਵੇਖ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਫਕਾ ਕੇ 'ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਪੁੰਨ ਬੀਜਿਆ' ਫਿਰਿ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਦੇ ਹਰਿ ਪੇਨ ਕਰੀ ॥ ਉਹ ਐਸਾ ਤਪ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ :-

ਸੰਦਰ ਆਸੁ ਏਕ ਨਿਰਾਗੀ ॥ ਜਹਿ ਤਪੀਸ ਤਪ ਤਪਾਹਿ ਭਾਰੀ ॥
ਕਿਹ ਆਸਨ ਕਿਯ ਉਰਧ ਬਾਹੂ ॥ ਬਿਟਪਨ ਲਟਕਤਿ ਕੇ ਉਲਟਾਹੂ ॥
ਏਕ ਚਰਨ ਪਰ ਕੋਇਕ ਠਾਵੈ ॥ ਸੁਖ ਪਰਸੇਕ ਜਿਨਹਿ ਰੁਚਿ ਬਾਵੈ ॥
ਕਹੀ ਮਿਧਾਸਨ ਕੇ ਪਦਮਾਸਨ ॥ ਬਾਰਿਪਾਨ ਕੇ ਰਹਤਿ ਬਿਨਾਸਨ ॥
ਸੇਰੇ ਰੰਗ ਲਾਗੀ ਭਸਮਗਾ ॥ ਜਟਾ ਸੀਸ ਜਿਨ ਦੂਸਰ ਅੰਗ ॥
ਜਿਨ ਬਾਕਲ ਧਿਯ ਕੇ ਅੰਗ ਨੰਗ ॥ ਅਗਨ ਉਸਨ ਸੇ ਕੰਧਿ ਉਸੰਗਾ ॥
ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਜਲ ਕੰਠ ਪ੍ਰਮਾਣਾ ॥ ਸਿਮਰ ਇਕਾਕੀ ਕੇ ਭਗਵਾਨਾ ॥
ਕੇ ਨਾਏ ਦਿਨ ਰੋਨ ਬਿਤਾਵੈ ॥ ਕੇ ਮਨੀ ਨਹਿ ਬਚਨ ਅਲਾਵੈ ॥੪੬॥

(੨) ਅਨੰਗਿਣਤ ਹੀ (ਦਾਤ+ਆਰ) ਦਾਤੀ ਨੂੰ (ਆਰ) ਪ੍ਰਾਪਤ

ਕਰਨ ਵਾਲ ਹਨ।

(੨) ਅਨੰਗਿਣਤ ਹੀ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦੇ ਫਲ ਹਨ।

(੩) ਅਨੰਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਬਿਧੀਆਂ ਹਨ।

(੪) ਅਨੰਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾਨ ਦਾ ਕਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

(੫) ਅਨੰਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜਪ ਮਾਣਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ

ਸੋਚ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਦਾਨੀ ਹੈ। ਦਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਪ ਮਾਣਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ
ਬੀ. ਆ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਬਾਪਾ ਵਿਚ ਜਪ ਮਾਣਾ ਕਿ
ਲੇਖਕਾਂ ਕਹਿਣ ਕਿ ਬੜਾ ਦਾਨੀ ਹੈ। ਦਾਹਿਦ ਹਨ ਜਾਨੀਆ ਸਾਡੀ ਸਿੱਧਾ ਕਰੇ
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਦਾਨੀ ਹਨ।

ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਐਸਾ ਦਾਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ
ਵਡਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੰਗਤਾ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਉਹ ਸਾਨਿਆ ਦਾ ਦਾਤਾ ਹੈ।

ਜੇ ਜੇਹ ਦਾਤ ਹਨ ਜੇ ਦਾਨ ਦੇਣੇ

ਅਤ ਗੁਣਾ ਦੇਣੇ ਸੇਵਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ।

ਜੀ ਮਾਣੀ ਦੀ) ਅਹਰਣ ਦੀ

ਜਾਰੇ ਅੰਤ ਬਿਥਾਣ।

ਹਨ ਜ ਦਾਨ ਕਰਕੇ ਸੇਵਾ

ਅਨੰਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦੇ ਸਦਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ।

ਅਸਿਖ ਸੂਰ, ਮੁਹ ਭਖ ਸਾਰ :- ਅਨੰਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦੇ ਸਦਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਰੀ (ਅਸਿਖ) ਸੂਰਮੇ (ਮੁਹ) ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। (ਦਾਤਾ ਦੀ
ਦੇ ਦਾਨ ਨੂੰ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਅਸਿਖ ਸੂਰਮੇ ਦੇ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਅਨੰਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਦਾਤਾ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਸਹਿਬ ਸੂਰਮੇ ਦੇ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਕਲਰੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਸੋਧ : ਦੋਹ ਸਿਵਾ ਏਰ ਮੰਗਿ ਲੈ, ਸਕ ਕਰਮਨ ਤੇ ਕਬਹੂ ਨ ਦਰੈ।

ਨੇ ਭਰੇ ਅਰਿ ਸ ਜਬ ਜਾਇ ਲਏ, ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਅਪਨੀ ਜੀਤ ਕਰੈ।

ਅਰੁ ਸਿਖ ਹੀ ਆਪਨੇ ਹੀ ਮਨ ਕੇ, ਇਹ ਲਾਲਚ ਪਉ ਰਣ ਮਉ ਉਚਰੈ।

ਜਬ ਆਵ ਕੀ ਅਉਧ ਨਿਦਾਨ ਬਣੈ, ਅਤ ਹੀ ਰਣ ਮੈ ਤਬ ਜੂਝ ਮਰੈ॥ (ਦਸਮਦਸ)

ਹੋਰ ਸੂਰਮਿਆ ਦੇ ਲਾਖਣ ਦਸਦ ਹਨ :-

ਸੋਧ :- ਧਨ ਜੀਏ ਫਿਰ ਕੇ ਮਗ ਮੈ, ਮੁਖ ਤੇ ਹਰਿ, ਚਿਤ ਮੈ ਜੁਧ ਬਿਚਰੈ॥

ਦੋਹ ਅਨੰਤ, ਨ ਨਿਤ ਰੈ; ਜਸ ਨਾਵ ਚੜ੍ਹੇ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤਾਰੈ॥

ਘੋਰਜ ਧਾਮ ਬਨਾਇ ਇਹੋ ਤਨ; ਬੁੱਧਿ ਸੁ ਦੀਪਕ ਸਿਉ ਉਜੀਆਰੈ।

ਗਿਆਨਹਿ ਕੀ ਬਢਨੀ, ਮਨਹੁ ਹਾਥ ਲੈ, ਕਾਤਰਤਾ ਕਤਵਾਰ ਬੁਹਾਰੈ॥

ਦੁਸਮਣਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੇ ਸੂਰਮੇ ਬਣਾਵਰ ਹਨ।

ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੂਰਮੇ ਹਨ। 'ਸੂਰਮਾ' ਰਬੀ, ਮਹਾਰਬੀ, ਅਤਰਬੀ ਹਨ।

ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸੂਰਮਪੁਟਾ ਹੈ। ਦਾ :- ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ

ਸੂਰਮਤਾਈ ਦਾ ਫਲ ਹੈ। ਦਾ :- ਅਨੰਗਿਣਤ ਹੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸੂਰਮਤਾਈ ਦਾ ਕਥਨ

ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਰਾਜਮੀ ਸਿਸਟੀ ਕਥਨ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿਸਟੀ ਕਰਕੇ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਅਸਿਖ ਸੂਰ; ਮੁਹ ਭਖ ਸਾਰ ॥) (ਅਸਿਖ) ਅਨੰਗਿਣਤ ਹੀ ਸੂਰਮੇ ਬਹਾਦਰ

ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਸੂਰ) ਸੂਰਮ ਵਾਗ ਬਹਮ ਗਿਆਨ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।

ਮੋਹ ਨੂੰ (ਭਖ) ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਖੀ ਨਿਰਮੋਹ ਰਾਜੇ ਦੀ

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਕ ਨਾਮ ਹੋਰ ਬਨ ਵਿਚ ਸਿਰਾਜ ਨੇ ੨, ੨ ਪੌਰੇ ਦੇ
ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪੌਰਿਆ ਤੋਰੇ ਪਿਛੋਂ ਨਾਮ ਕੀ ੧੭
ਰਾਜ ਪੌਰੇ ਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਰੀ ਪਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਰਮੋਹ ਰਾਜਾ ਹੈ। ਇਥੇ
ਨੇ ਕਿਹਾ ਰਾਜਾ ਕੀ ੧੭ ਪੌਰੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ੧੭ ਪੌਰੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ੧੭ ਪੌਰੇ
ਨਾਮ ਨਿਰਮੋਹ ਰਾਜਾ ਦੀ ੧੭ ਪੌਰੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ੧੭ ਪੌਰੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ੧੭ ਪੌਰੇ
ਮਿਥੀ ਕੀ ਹੋਰ ਲਗਾ ਚੰਗਾ ਮੈਂ ਪੁਰਖ ਏਵੇ ਦੇ ਰਿਖੀ ੧੭ ਪੌਰੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ੧੭ ਪੌਰੇ
ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਰਾਜ ਪੌਰੇ ਨਾਲ ਜ ਸਿਰਾਜੀ ਸਨ ਸਿਰਾਜੀ ੧੭ ਪੌਰੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ੧੭ ਪੌਰੇ
ਮਾ ਰਾਜਾ ਸੀ ਦੇਸ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰਾਜ ਪੁਰਖ ਦੇ ਅਮਰ ਕਿਉਂ ਕੇ ਰਿਖੀ
ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੇਰੇ ਅੰਗ ਤਕ ਇਥੇ ਠਹਿਰੇ ਮੈਂ ਦੇਸ ਨਿਰਮੋਹ ਰਾਜਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿਧੀ
ਕਰਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰਿਖੀ ਕਹਿਕੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ੧੭ ਪੌਰੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ੧੭ ਪੌਰੇ
ਪਹਿਲੇ ਰਾਜਾ ਰਾਜਾ ਦੀ ਦਾਸੀ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਤਪਸਵੀ ਦੇ ਰਿਖੀ ਕੀ ਹੋਰ ਲਗਾ :-

ਦੋਹਰਾ :- ਪ੍ਰੀ ਸੁਣ ਚੋਰੀ ਸਿਆਮ ਕੀ ਬਾਤ ਬਤਾਉਂਦਾ ॥
ਕਵਰ ਬਿਨਾਸਿਉ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਆਸਟ ਪਰਿਉ ਮੇਰਾ ॥

ਉੱਤਰ ਚੋਰੀ ਦਾ :- 'ਨਾ ਮੈ ਚੋਰੀ ਸਿਆਮ ਕੀ, ਨਾ ਕੋ ਮੇਰਾ ਰਾਮ ॥
ਪ੍ਰਾਰਥਾ ਬਸ ਮੇਲ ਯਹਿ ਸੁਨੇ ਰਿਖੀ ਅਭਿਰਾਮ ॥'

ਜਦੋਂ ਰਿਖੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦਾਸੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹ
ਰਾਜ ਪੁਤਰ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਪਾਸ ਆਕੇ ਬਹਿਣ ਲਗਾ।

ਦੋਹਰਾ :- ਪ੍ਰੀ ਸੁਣ ਚਾਤੁਰ ਸੁੰਦਰੀ, ਅਬਲਾ ਜੋਬਨ ਵਾਨ ॥
ਦੇਵੀ ਵਾਹਨ ਦਲਮਲਿਉ, ਤੁਮਰੇ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ॥'

ਤਦੋਂ ਰਾਜ ਪੁਤਰ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਕਹਿਣ ਲਗੀ :-

ਦੋਹਰਾ :- 'ਤਪੀਆ ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਕੀ ਕਿਆ ਜਾਨਤ ਹੈ ਲੋਗ ॥
ਮਿਲੇ ਕਰਮ ਵਸ ਆਨ ਹਮ ਅਬਿ ਬਿਧਿ ਕੀਨ ਵਿਜੋਗ ॥'

ਰਿਖੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਇਸਨੇ ਭੀ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਰਾਜ ਪੁਤਰ
ਸ ਆਇਆ ੧੭ ਪੌਰੇ ਲਗਾ :-

ਰਾਜਾ ਤੁਮਰੇ ਬਿਪਤ ਅਤਿ ਸੁਤ ਖਾਯੇ ਸ੍ਰਿਗਰਾਮ
ਮੇਰਾ ਰਾਜਾ ਸੀ ਕਉ ਮਿਲੇ ਮੇਰੇ ਕੇ ਕਾਮ ॥

ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਉੱਤਰ :-

ਦੋਹਰਾ :- 'ਰਾਜਾ ਮੁਖ ਤੇ ਰਾਮ ਕਹੁ ਪਲ ਪਲ ਘੜੀ ਘੜੀ ॥
ਸੁਤ ਆਇਉ ਮ੍ਰਿਗ ਰਾਜ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਮੜੀ ॥'

ਜਵਾਬ ਰਾਜੇ ਦਾ। ਦੋਹਰਾ :- 'ਤਪੀਆ ਤਪ ਰਿਉ ਛੋੜਕੇ ਦੀਹੀ ਤਨਕ ਨਹੀਂ
ਸੋਗ। ਵਾਸਾ ਮਰਾ ੩ ਸਤਾਇਆ ਸਤੀ ਮਸਾਫਰ ਲੋਗ ॥ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮੁਸਾਫਰਖਾਨੇ
ਵਿਚ ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਜਾਵੇ। ਇਉਂ ਸਾਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਥੇ ਮੁਸਾਫਰਖਾਨੇ
ਸਮਾਏ ਵਿਚ, ਅਵਸਥਾ ਰੂਪ ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹਨ।
ਰਿਖੀ, ਸਰ ਸੰਦੇਹੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਮੋਹ ਵੇਖ ਕੇ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਯਾ, ਅਤੇ ਕਹਿਣ
ਲੱਗਾ ਕਿ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ ਸਿਨ੍ਹਾ ਸਿਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਦੋਹਰਾ ਕ੍ਰਿਪਾ।
ਦੋ :- 'ਮੇਰਾ ਰਾਜਾ ਕਿਆ ਜੋਕ ਹੋ ਕੱਟ ਤਪੀ ਸੇਨਿਆਸ ॥ ਜਾ ਪਰ ਪ੍ਰਾਭ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕੇ ਨਿਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਖੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ
ਅਸੀਸਵਾਦ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਰਾਜਪੁਰਖ ਨੂੰ ਕਹਿਣ
ਲੱਗਾ ਕਿ ਜੇ ਸਿਰਾਜ ਆਣ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਦੁਸਮਣ ਰਾਜੇ ਨੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਤੋਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ
ਮੇਰਾ ਵਿਰ ਮਾਰ ਦਿਨਾ ਹੈ। ਰਿਖੀ ਉਂਝ ਵਾਚ। ਦੋਹਰਾ :-

'ਸੁਣ ਨਿਪੁ ਰੋਣ ਬਾਤ ਮਮ ਮਹਾਂ ਸ਼ੋਕ ਕੀ ਖਾਨ ॥
ਨਿਕਸੇ ਪੌਰੇ ਰੂਪ ਮੇ ਭਈ ਤਵ ਕੁਲ ਕੀ ਹਾਨ ॥'

ਉੱਤਰ ਰਾਜਪੁਰਖ ਦਾ ਦੋਹਰਾ :-

'ਇਕ ਦਿਨ ਲੋਕ ਕੁਟੀਬ ਤੇ ਆਖਰ ਬਿਭੜਨ ਹੋਇ ॥
ਤਾਂਤੇ ਹਮ ਪਹਿਲੇ ਤੁਮੇ ਸੋਗ ਨ ਕਰਹੂੰ ਕੋਇ ॥'

ਦੋਹਰਾ :- 'ਚਲਤੇ ਮਾਰਗ ਦੇਕ ਮੇ ਮਿਲੇ ਬਟਾਉ ਸਾਬ ॥ ਭਾਵੇਂ ਅਬ ਹੀ

ਬੀੜਤੋਂ ਕਵੇਂ ਕੇਸ ਪਿਆਸ ॥ ਕਿਆ ਗਹੀਓ ਕਿਆ ਫੇਰੀਏ ਧੋਤ ਜੀਤਾ ਕਾਸ ॥
 ਫੇਰ ॥ ਸਰ ਜਾਤੀ ਹੋਏ ਘਰ ਬੰਦੁ ਰਾਸ ॥
 ਇਉਂ ਸੋਹ ਜੇ ਸਾਰ ਲਹ ਵਸਗਾ ਹੈ, ਥਨਨ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ (ਅਖ) ਥਾਣਾ ਭਾਵ
 ਮੇਰਾ ਕਾਸ ਹੈ।

ਅਸੰਖ ਮੋਨਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ਤਾਰ :- ਅਸੰਖ ਅਸੰਖ ਤੋਂ ਮੋਨੀ

ਪੁਰਖ ਹਨ ਜ (ਤਾਰ, ਤਾਰ ॥ ਵਰ ਲਿਵ ਲਾਹੀ ਸਖ ॥)

੧. ਅਨਗਿਣਤ ਮੋਨ ਧਾਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ।

੨. ਅਨਗਿਣਤ ਹੀ ਗੰਥ ਹਨ ਮੋਨ ਦਾ ਬਚਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

੩. ਅਨਗਿਣਤ ਹੀ ਮੋਨ ਦੇ ਫਲ ਹਨ।

੪. ਅਨਗਿਣਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਮੋਨ ਹੈ। ਗ੍ਰੀਹ ਮੋਨ, ਜਤੁ ਮੋਨ, ਕਾਸਟ

ਮੋਨ, ਤੇ ਗਿਆਨ ਮੋਨ ਆਦਿਕ।

ਗ੍ਰੀਹ ਮੋਨ :- ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਜਾਂ ਮਗਰੋਂ ਬਚਾਨ ਵਿਚ
 ਬੰਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰੀਹ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਜੀਵ ਮੋਨੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਤੁ ਮੋਨ :- ਮੂਰਖਤਾ ਕਰਕੇ ਰੂਪ ਰਹਿਣਾ ਚਤੁਰ ਪੁਰਖਾਂ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਕੰਮ
 ਨਾ ਆਉਂਦੀ।

ਕਾਸਟ ਮੋਨ :- ਕਈ ਮੋਨੀ (ਕਾਸਟ) ਲਕੜ ਵਾਂਗ ਹਨ ਕਰਕੇ ਮੋਨ ਰਖਦੇ
 ਹਨ, ਕਿਸ ਸਾਧਨ ਵਾਸਤੇ ਮਨ ਧਾਰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਜਿਲੇ ਆਦਿਕ ਕਦੇ
 ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਨਹੀਂ।

ਗਿਆਨ ਮੋਨ :- ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ
 'ਜਤੁ ਮੋਨ, ਜਹ ਨਾਹਿ ਮਮ, ਸਭ ਬਿਕਲਪ ਭੇਦ ਫੀਨ ॥'

ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਪੁਰਖ ਸੋਲ, ਜਾਨ ਮੋਨਤਾ ਲੀਨ ॥'

ਗਿਆਨ ਮੋਨ :- ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਅਕਿਸ਼ਨ ਦੀ ਭਾਵ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਹਾਂ ਦੇ
 ਅਕਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਾ 'ਵਚ ਵ' ਤੋਂ ਨੂੰ ਪੁਰਨ ਜਾਨਕੇ
 'ਮਮ' ਦੇ ਵਿਕਲਪ 'ਮਮ' ਤੋਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਗਿਆਨ ਮੋਨਤਾ ਹੈ
 'ਮਮ' ਤੋਂ ਮਮਤਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਚੰਦੀ ਲਾਏ' (ਅੰਗ ੬੭੧)

ਰੁਸਰਤਿ ਕਦਣੁ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ :- ਹੋ ਸਿੱਧੇ! ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ
 ਰੁਸਰਤਿ ਕਦਣੁ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ਹੈ। ਉਹ ਜੀਵ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ
 ਰੁਸਰਤਿ ਕਦਣੁ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ਨੂੰ ਧਰਨ ਕਰਕੇ ਮੋਨ
 ਹੋ ਜਾਂ ਸਕਦਾ।

ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ: ਦੇਕ ਵਾਰ :- ਉਸ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜਸ ਦਾ (ਦੇਕ)

ਵਾਰ (ਵਾਰ) ਨੇਮ ਮਾਪ ਕੇ ਵਾਨਣਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।
 (ਮ - ਪ ਕ - ਮ - ਮੀ ਕੁਪੀ ਕਾਸ) ਹੋ ਸਿੱਧੇ! ਪਦਮੋਸਰ ਦੀ ਰਜਾ

ਬਾਜੀ ਕਰੀਏ ਕਿ ਹੋ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਆਪ ਮੀ ਨੂੰ (ਭਾਵੇਂ) ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਸਾਈ)
 ਹੋ ਹੀ ਕਾਰ (ਭਲੀ) ਚੰਗੀ ਹੈ।

(ਤੁ, ਸਦਾ ਸਲਾਮਤ; ਨਿਰੰਕਾਰ) ਹੋ ਨਿਰੰਕਾਰ ਤੂੰ ਸਦਾ ਭਾਵ ਤਿੰਨਾਂ
 ਗਲਾਂ ਵਿਚ (ਸਲਾਮਤ) ਇਸਚਿਤ ਰੂਪ ਹੈ।

ਇਉਂ ਉਸ ਸੱਚੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਤੇ ਨਿਸਚਾ ਹੋਣਾ
 ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਰਥ ੨ :- ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਸਿੱਖ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਗਰੀਬ

ਨਿਵਾਸ ਜੀ! ਜੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਸਪਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- (ਅਸੰਖ ਜਪ) (ਅਸੰਖ) ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਦਾ ਵਾਚਕ
 ਹੈ। ਅਤੇ (ਜਪ) ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਹੈ। (ਜਪ ਪਦ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਨਾਲ
 ਲਾਉਣਾ।)

(ਅਸੰਖ ਜਪ; ਅਸੰਖ ਕ ਉ) ਹੋ ਗਰਸਿਖ! (ਅਸੰਖ) ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ
 ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ 'ਜਨਾਂ ਨੇ ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ
 (ਅਸੰਖ) ਬੰਨ੍ਹਤ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਨੇ (ਭਾਉ, ਪ੍ਰੇਮ ਵਾ) ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ।

(ਅਸੰਖ ਪੂਜਾ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਾਂ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ
 ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ (ਅਸੰਖ) ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਨੂੰ (ਪੂਜਾ) ਪੂਜ ਲਿਆ ਹੈ। ਯਥਾ :- ਸ੍ਰੀ ਮਖਵਾਕ

'ਪੂਜ ਪੂਜਹੋ ਨ ਮ ਅਰਾਧਿ' (ਅੰਗ ੧੩੦੪) ਜੋ ਨਾਮ ਦਾ ਅਰਾਧਣਾ ਹੈ
 ਜੋ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਦੀ ਪਜਾ ਹੈ। ਹੋਰ 'ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਆਹਿ ਨ ਤੋਰੀ ॥' (ਅੰਗ ੫੨੫)

'ਪੂਜਾ ਕੀਏ ਨਾਮ ਧਿਆਈਐ, ਬਿਨ ਨਾਵੇ ਪੂਜ ਨ ਹੋਇ ॥' (ਅੰਗ ੪੮੯)
 ਨਾਮ ਦੇ ਸਦਾਸ ਹੋਰ 'ਜਾਪ ਤਾਪ ਕੋਟਿ ਲਖ ਪੂਜਾ ਹਰਿ ਸਿਮਰਣ ਤੁਲਿ ਨ

ਸਾਧਣ' (ਅੰਗ ੯੮੭) ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਲਖਾਂ ਪੂਜਾ ਕਰ ਲਵੇ, ਕੋਈ ਦੇਵਤਿਆਂ
 ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪ ਲਵੇ, ਕੋਈ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਤਪ ਕਰ ਲਵੇ ਕੋਈ ਚੀਜ ਸਿਮਰਨ ਦੇ
 ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਪੂਜਦੀ। ਸੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਿਮਰਨ, ਜਪ

ਜੀ ਚਿੰਤਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਸੋ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਜਾ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ

ਪ੍ਰਸਿਧਰ ਨੂੰ ਪੁਜ ਲਿਆ।

(ਅਸਿਖ ਰਖ ਤਾਉ) ਪ੍ਰਸਿਧਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਜਪਿਆ ਹੈ

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਰੂਪ ਰਾਸ ਲਏ ਹਨ। 'ਸਭ ਜਪ ਰੂਪ ਤਿਨਹੀ ਕੀਤ ॥'

ਰਾਮਸੀ ਰੂਪ :- ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਚਮਕ ਕਰਕੇ ਬੈਠਣਾ।

ਤਾਮਸੀ ਰੂਪ :- ਜਲ ਧਾਰਾ ਕਰਨੀ, ਧੁਟੀਆਂ ਲਾਉਣੀਆਂ ਆਦਿ। ਚਾਹੇ

ਪਾਸੇ ਚਾਰ ਧੁਟੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਵਾਂ ਜਨ ਹਾਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਉਪਰੋਂ ਸੂਰਜ ਨੇ

ਰੂਪਣਾ ਇਹ ਪੰਜ ਧੁਟੀਆਂ ਲਾਉਣੀਆਂ। ਇਹ ਤਾਮਸੀ ਰੂਪ ਹੈ।

ਸਾਂਤਕੀ ਰੂਪ :- ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨ ਦਾ ਇਕਾਗਰ

ਹੋ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਜਤ ਆਣਾ।

ਇਉਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਅਸਿਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਹਨਾਂ

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜਪ ਰੂਪ ਕਰ ਲਏ ਹਨ।

'ਤਪਨ ਰੂਪ ਗੁਰ ਗਿਆਨ'। ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਰੂਪ ਸਿਰਿ ਰੂਪ ਸਾਰ' (ਅੰਗ ੪੨੩,

(ਅਸਿਖ ਕਾਰਥ; ਮੁਖਿ ਵੇਦ ਪਾਠ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ (ਅਸਿਖ) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਪਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ (ਅਸਿਖ) ਅਨੰਗਿਣਤ

ਗੋਬ ਪੜ੍ਹ ਲਏ ਹਨ। ਐਸਾ ਕੋਈ ਗੋਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਾ ਪੜਿਆ

ਹੋਵੇ। ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਅਰਥ, ਮਤਲਬ, ਸਾਰ, ਸਿਧਾਂਤ, ਉਹਨਾਂ

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਗੋਬਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ

ਸਾਹਿਬਾਤ ਤੋਂ ਆਣਾ ਹੈ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ।

(ਮੁਖਿ ਵੇਦ ਪਾਠ, ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਮਥ ਪਾਠ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਆਦਿਕ ਕੀ ਸਾਰੀਆਂ

ਉਹਨਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਕੰਠ ਹੋਈਆਂ ਸਮਝੇ। ਸਭ ਵਿਦਿਆ ਸਤੁਰਨ ਹੋ ਆਈਆਂ

ਹਨ। 'ਪਰਲ ਪਰਬਤ ਪਾ ਰ ਪਰੇ ਬਲ ਚਤੁਰ ਬਕੀਤ ॥' (ਅੰਗ ੮੦੯)

(ਵਾ ਅਸਿਖ ਪ੍ਰਸਿਧਰ ਦ ਨ ਮ ਨੂੰ ਮਥਾਂ ਜਪ ਕੇ 'ਵੇਦ' ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ

ਕੀਤੀ ਹੈ ਵਾ ਮਾਤੀ ਸੁਖ ਨੂੰ 'ਵੇਦ' ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ (ਗੋਬ) ਤਿਨ ਪੁਰਖ

ਦੀਆਂ ਰਚਾ। ੨. 'ਚਰ ਮਤ ਰੁਪੀ'। ੩ ਸਿਖ ਹੀਥੀ। ੩ ਕਰਮ ਗੋਬੀ।

(ਪਾਠ) ਪਾਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। (ਗੋਬੀ) ਗੋਬ ਭਾਵ ਬੋਧਣ, ਪ੍ਰਸਿਧਰ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾ ਮਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰਕਾਵਟ।

(ਅਸਿਖ ਮਥਾ; ਮਾਨੇ ਰਾਹਿ ਉਪਾਸ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਅਸਿਖ ਪ੍ਰਸਿਧਰ ਦੇ

ਨ ਮ ਨੂੰ ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜੋਗ ਕਰਮ ਲਏ ਹਨ।

'ਆਰਮ ਨੀ ਪਰਮਾ-ਮ ਨੀ ਸੋਜੀ ਸਾ ਜੋਗ' (ਸਿਖ) ਗਿਆਨ ਜੋ ਸ਼ਿਸ਼ਨ

ਆਰਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿਧਰ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਦਾ ਨਾਮ ਜੋਗ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਮਤ ਹੈ। ਜੀਵ

ਸਾਖ ਨ ਹੀ ਸਮਝਣਾ।

'ਜੋਗਾਸ ਚਿਤ ਸਿਰੀ ਨਿਰੋਧ'। 'ਇਹ ਪਤੰਜਲ ਨੇ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚਿਤ

ਦੀਆਂ ਬੁਝੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਹੀ ਜੋਗ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਜੋਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਕਰਮ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

(ਸਭਾ-ਮ ਮ ਦੇ ਫੁਟ ਨੇਟ ਦੀ ਭਾਕੀ

ਸਮਝਣਾ ਕਾਵ ਨਸਤ ਮ। 'ਸਭ ਰੂਪ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸਭ ਚੇਤਨ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਸਮਝਣਾ।

ਅਰਥ ਤੇ ਜਾਣਾ ਮਨ ਅਧਿਆਸ ਹੈ।

ਸਭਾ - 'ਸਿ' ਸਿਖ ਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾ ਨਾ ਮਿਲੀਓ ਇਹ ਜਗਤਾ ॥' (ਵੰਗ ੬੨੨)

'ਇ' ਇਕ ਕਾ ਰਕਾਬ ਹੈ ਬਾਬ ਸਨਤ ਦੇਸਿ ਨਿਕਟਾਇਓ।

ਕਾਬੀ - 'ਕਾ' ਕਾਬ ਪਰਚੇ ਬਿਨ ਪਖ ਦੁਗਤਿਓ ॥ (ਅੰਗ ੬੨੪)

ਕਾਬਰਤ - 'ਕਾ' ਕਾਬਰਤੀ ਸਭ ਦਿਉ ਮਿਨ ਸਬਜ ਹਉ ਨ ਆਇ।

ਕਾਬਰਤ - 'ਕਾ' ਕਾਬਰਤੀ ਸਭ ਹਉ ਸਮਾਇ ॥ (ਅੰਗ ੬੨੬)

- 'ਸਭਾ' ਸਭਾ - 'ਸਭਾ' ਸਭਾ ਵਿ ਰਚੇ ਸਭਿਆ ਦੀ ਭਾਵ ਸਮੀ ਰੀਟੀ

ਆਰਮ ਨੀ ਪਰਮਾ-ਮ ਨੀ ਸੋਜੀ ਸਾ ਜੋਗ' (ਸਿਖ) ਗਿਆਨ ਜੋ ਸ਼ਿਸ਼ਨ

ਆਰਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿਧਰ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਦਾ ਨਾਮ ਜੋਗ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਮਤ ਹੈ। ਜੀਵ

ਸਾਖ ਨ ਹੀ ਸਮਝਣਾ।

'ਜੋਗਾਸ ਚਿਤ ਸਿਰੀ ਨਿਰੋਧ'। 'ਇਹ ਪਤੰਜਲ ਨੇ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚਿਤ

ਦੀਆਂ ਬੁਝੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਹੀ ਜੋਗ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਜੋਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਕਰਮ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

(ਸਭਾ-ਮ ਮ ਦੇ ਫੁਟ ਨੇਟ ਦੀ ਭਾਕੀ

ਸਮਝਣਾ ਕਾਵ ਨਸਤ ਮ। 'ਸਭ ਰੂਪ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸਭ ਚੇਤਨ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਸਮਝਣਾ।

ਅਰਥ ਤੇ ਜਾਣਾ ਮਨ ਅਧਿਆਸ ਹੈ।

ਸਭਾ - 'ਸਿ' ਸਿਖ ਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾ ਨਾ ਮਿਲੀਓ ਇਹ ਜਗਤਾ ॥' (ਵੰਗ ੬੨੨)

'ਇ' ਇਕ ਕਾ ਰਕਾਬ ਹੈ ਬਾਬ ਸਨਤ ਦੇਸਿ ਨਿਕਟਾਇਓ।

ਕਾਬੀ - 'ਕਾ' ਕਾਬ ਪਰਚੇ ਬਿਨ ਪਖ ਦੁਗਤਿਓ ॥ (ਅੰਗ ੬੨੪)

ਕਾਬਰਤ - 'ਕਾ' ਕਾਬਰਤੀ ਸਭ ਦਿਉ ਮਿਨ ਸਬਜ ਹਉ ਨ ਆਇ।

ਕਾਬਰਤ - 'ਕਾ' ਕਾਬਰਤੀ ਸਭ ਹਉ ਸਮਾਇ ॥ (ਅੰਗ ੬੨੬)

- 'ਸਭਾ' ਸਭਾ - 'ਸਭਾ' ਸਭਾ ਵਿ ਰਚੇ ਸਭਿਆ ਦੀ ਭਾਵ ਸਮੀ ਰੀਟੀ

ਆਰਮ ਨੀ ਪਰਮਾ-ਮ ਨੀ ਸੋਜੀ ਸਾ ਜੋਗ' (ਸਿਖ) ਗਿਆਨ ਜੋ ਸ਼ਿਸ਼ਨ

ਆਰਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿਧਰ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਦਾ ਨਾਮ ਜੋਗ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਮਤ ਹੈ। ਜੀਵ

ਸਾਖ ਨ ਹੀ ਸਮਝਣਾ।

ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਤ (ਜੋਗ) ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਰਾਜ ਲੀਯਾ ਤੇ ਨਾਮ ਬਨਾਈ'। ਜਗ ਬਣਿਆ ਹੈਗੀ ਕੀਰਤਨ ਗਾਈ॥' (ਅੰਗ ੩੮੫)

(ਮਨਿ ਰਹਾਹ ਉਦਾਸ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸੰਬ ਪ੍ਰਮਸਰ ਨੂੰ ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਮਨ ਕਰਕੇ (ਉਦਾਸ, ਉਪਰਾਮ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਿਰਲੋਪ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। 'ਜਿਉ ਕਮਲ ਰਹੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਹੋ' ਜਿਵੇਂ ਕਮਲ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਨਿਰਲੋਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਥੋਂ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ ਮਨ ਕਰਕੇ ਕਵਲ ਵਾਂਗ ਨਿਰਲੋਪ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਿੰਮ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। 'ਜੇਸ ਸਲ ਮਹਿ ਕਮਲ ਅਲਪ ਹੈ' (ਅੰਗ ੩੮੫)

'ਵਿਚ ਗੁਰ ਗੁਰਬਚਨਿ ਓਦ ਸੀ; ਹਉਮੈ ਸੋਹੁ ਨਲ ਨਿਆ' (ਅੰਗ ੫੧੩)
'ਦੀਸਹਿ ਸਭ ਮਹਿ ਸਭ ਤਰਹ ਤੇ; ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਚਾਇ ਧਾਮ ਨੁ ਪਾਤਰੇ' (੮੧)
'ਭਗਤੁ ਵਡਾ ਰਾਜਾ ਜਨਕੁ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਓਦ ਸੀ।' (ਵਾਰ ੧੦)

(ਸਭਾ ੩੮੫ ਦੇ ਹੁਟ ਨਾ ਦੀ ਤੇ)

੩ ਵਿਪਰਮੇਸ਼ਾ - ਜੇਵੇਂ ਕੇ ਕਰਮ ਦਾ ਭਰ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਸਾਹਾ ਪਸਾਰ ਸੰਤ ਹੋ। ਨਿਵਰਤੀ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੰਨ੍ਹੇ ਮਾਮਲੇ ਸਭਾਜੀ ਸਨ।
ਅਵਰ ਨ ਕਹੀ - ਅਵਰ ਨ ਕਹੀ ਗਿਆ॥

ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਅਸਿੰ ਕਾਟਕ ਭ੍ਰਮ ਸਰਾਭਾ ਅਵਰ ਨ ਕਹੀ ਟਰੇ ਭਰੇ। (੧੦੭੫)
ਜੇਵੇਂ ਪ੍ਰਾਨ ਦਸ-੧੧ ਰੂਪ ਬਧਨ ਹਨ। 'ਵੇਰਾ' ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ।

ਧਰਮਾ - ਸਾਧਨ ਸਭਾ ਸਭ ਨ ਕਹੀ ਹੈ। ਅਸਾ ਮਾਇਆ ਵਿਚ।
ਸਨਾਤਨ ਵਿਚ 'ਸਨ ਸਰਾਭਾ' ਫਿਰ ਬਾਹਰਿ ਰਹੇ ਨੇ। (ਅੰਗ ੧੦੭੩)
ਸਰਾਭਾ - ਸਰਾਭਾ - ਸਰਾਭਾ - ਸਰਾਭਾ। ਜਿਸ ਅਰਥ ਨੂੰ 'ਸਰਾਭਾ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ।
ਸਰਾਭਾ - ਸਰਾਭਾ - ਸਰਾਭਾ - ਸਰਾਭਾ। ਜਿਸ ਅਰਥ ਨੂੰ 'ਸਰਾਭਾ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ।
ਸਰਾਭਾ - ਸਰਾਭਾ - ਸਰਾਭਾ - ਸਰਾਭਾ। ਜਿਸ ਅਰਥ ਨੂੰ 'ਸਰਾਭਾ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ।

'ਨਾਮਖਿ ਸਬ ਦਾਸ ਮਾਧ ਮਗ ਮਾਇਆ ਅੰਦਰਿ ਕਰਨਿ ਉਦਾਸੀ।' (ਵਾਰ ੧੫)
'ਕਨੀ ਮੰਦਰੀ ਸਨੁ ਰਾਮ ਸ'। ਧਰਿ ਸਿਰਿ ਮੁਲਾਸੀ।' (ਵਾਰ ੨੯ ਪਉਤੀ ੧੫)

ਸਾਹਿਬਾ ਦਾਸ, ਪ੍ਰਮਾ ਧੀਆ ਦਾਸ, ਉਹ ਨਾਮਖਿ ਤੇਰੇ ਹਿਰਦ ਵਿਸਦ ਹਨ ਸੁਰਜ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਨਿਰਲੋਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਥੋਂ ਗੁਰਮੁਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਵਲ ਵਾਂਗ ਮਨ ਕਰਕੇ (ਉਦਾਸ, ਉਪਰਾਮ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਸਿਆਂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਉਪਰਾਮ (ਉਦਾਸ) ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਅਸੰਬ ਭਰ-; ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ (ਅਸੰਬ) ਪ੍ਰਮਸਰ ਨੂੰ ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਭਗਤ) ਸਾਰੀਆਂ ਭਗਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਨਵਾਭਾ ਭਗਤੀ, ਪ੍ਰਮਾ ਭਗਤੀ, ਅਪਰਾ ਭਗਤੀ ਹਨ ਭਗਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜਿੰਨੇ ਸਰਸਦ 'ਗੁਣ' ਸਾਪ ਕਰਕੇ ਭਗਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਪੁਰਖ ਅਸੰਬ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਵਿਚਿਰਿ ਚਮੰਦਾ।' (ਵਾਰ ੧੦ ਪਉਤੀ ੧੭)

(ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਗੁਣ) ਸਤੁ ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਧਰਮ, ਵੀਚਾਰ ਆਦਿਕ ਗੁਣ ਭੀ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਗਿਆਨ) ਪ੍ਰੇਖ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅਤੇ (ਵੀਚਾਰ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਅਪਰੇਖ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ।

ਪਰੇਖ ਗਿਆਨ :- ਪ੍ਰਮਸਰ ਦਿਸਦਾ ਨਾ, ਪਰ ਨਿਸਚੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਪਲਟਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰੇਖ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦਿਸਦਾ ਕੇਵੇਂ ਨਹੀਂ। ਅਪ੍ਰੇਖ ਗਿਆਨ :- ਜਿਵੇਂ ਹਥ ਦੀ ਤਲੀ ਤੇ ਬੈਰ ਰਖਕੇ ਵੇਖ ਲਈਏ ਐਥੇ ਪ੍ਰਮਸਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਖ ਕਰਕੇ ਵੇਖ ਲੈਣਾ। ਇਹ ਅਪ੍ਰੇਖ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਅਸੰਬ) ਪ੍ਰਮਸਰ ਨੂੰ ਜਪਿਆ ਹੈ।

(ਅਸੰਬ ਸਤੀ; ਅਸੰਬ ਦਾਤਾਰ) (ਅਸੰਬ ਸਤੀ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਅਸੰਬ) ਪ੍ਰਮਸਰ ਨੂੰ ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ (ਸਤੀ) ਅਸਤੀ, ਭਾਤੀ ਪ੍ਰੇਤਾ ਰੂਪ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਉਮਨੁ (ਸਤੀ) ਨਿਸਚੇ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। (ਅਸੰਬ ਦਾਤਾਰ) (ਅਸੰਬ) ਪ੍ਰਮਸਰ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦਾਨ

ਹਨ। ਅਨੰਕ ਪੁਕਾਰ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਕੌਣ ਕੌਣ ਦੀਆਂ
 ਚਾਰ ਹਿਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ।
 ੧. ਧਨ ਦੇ ਚਾਰ :- ਜਿਸ ਦਾ ਧਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹਨ।
 'ਕਈ ਕੋਟਿ ਪਰੇ ਬਠਉ ਹਿਰਾਹਿ' (ਅੰਗ ੧੭੭)
 'ਦਸ ਪਦਸਿ ਧਨ ਚਰਿ ਆਇ ਮਹਿ ਪਾਇਆ।' (੧-੧੫)
 'ਸਹੁ ਚ ਚਰਿ ਕਰ ਪਾਇ ਸਿਆਵੇ ਸਰ ਦੇ ਰਾਖ ਅਧਾਰ ਤੇਵੇ।'
 'ਅੰਭ ਹੀਰ ਤੀ ਪਹਿ ਪੂਰਜ ਦੇ ਪੁਟੀ।'
 'ਕਹਿ ਨਾਮ ਪਾਈਆ ਲਕ ਅੰਦਰ ਨੀ' (ਅੰਗ ੧੭੮)
 'ਨਤ ਪੂਰ ਪਹਿ ਪਰੇ ਬਠਉ ਛਿਨੁ ਕਰ ਦਾਖੀਆ' (ਅੰਗ ੧੭੯)
 'ਚਰ ਸਭਾ ਨਿਉ ਚਰਿ ਸਿਆਵੇ। ਧਨ ਕਾ ਛੁਲ੍ਹਾ ਚਰਿ' (੧੮੦)
 'ਚਰ ਕੀ ਹਮ ਕਰੇ ਨ ਕੇਵੇ। ਚਰ ਕੀਆ ਚਰਾ' (੧੮੧)
 'ਪੁਟ ਪਟਣ ਬਿਸਮਿਰ ਭੰਨੇ ਕਰਿ ਚਰੀ ਘਰਿ ਆਇ' (ਅੰਗ ੧੮੨)
 'ਬੁਧਿ ਖਾਸ ਨੈਵਾ ਵਸਤ ਪਟਣੀ॥ ਵੇਰੇ ਸਟੇ ਕਰਨ' (੧੮੩)
 'ਦੁਨੀਆ ਲਬ ਪਾਇਆ ਬਾਤ ਅੰਦਰ ਅਰਥ ਲੋਕ ਨ ਜਾ' (੧੮੪)
 ੨. ਮਨ ਦੇ ਚਾਰ :- ਜਿਹੜੇ ਐਸੇ ਰਨਾਹ ਕਰਕੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਲੁਕਾ ਕੇ
 ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਪਛੇਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਮੈਂ ਨਿਅਰ ਬਣਾ। ਅਰਥ ਹਾਂ ਮੈਂ
 ਕਈ ਕਾਲੀ ਜਾ ਹੋਇਤ ਨਾ। ਕੀਤੀ। ਇਉਂ ਹੁਣ ਨਾ। ਚੇਪਰੋਂ ਸੋਚ
 ਬਣਦੇ ਹਨ। ਯਥਾ :- 'ਕਬੀਰ ਮੈਂ ਪਾਪ ਕੀਏ ਹੋਵੇ' (੧੮੫)
 'ਪਰੇਟ ਕਈ ਨਵਾਨ ਸਭ ਸਭ ਪੁਕਾਰੇ' (ਅੰਗ ੧੮੬)
 'ਆਵਸੀ ਜਿਹੜੇ ਕੀ ਰਾਹ ਹੋਣਾ ਨੂੰ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰਹਿਣੀ ਚਰੀ ਕਰਦਾ' (੧੮੭)
 'ਪਾਪ ਜਦੋਂ ਹੋਵੇ ਮਾਨ ਹੋਸ ਬ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਸੋਚੋ ਪ੍ਰਗਟ
 ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪੁਕਾਰ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਚਾਰ ਹੋਏ ਹਨ।
 ੩. ਭੁਜਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਚਾਰ :- ਜਿਸ ਪਦਸਿ ਮਨ ਨ ਮਨੀ ਸੁਭ
 ਹਿੰਦ ਦੇ ਹਨ। ਯਥਾ :- 'ਮੁਢੀ ਨਾਨ ਲਲ ਮੇਰਾ' (ਅੰਗ ੧੮੮)
 'ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਨ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ' (ਅੰਗ ੧੮੯)
 'ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ' (ਅੰਗ ੧੯੦)
 'ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ' (ਅੰਗ ੧੯੧)
 'ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ' (ਅੰਗ ੧੯੨)
 'ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ' (ਅੰਗ ੧੯੩)
 'ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ' (ਅੰਗ ੧੯੪)
 'ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਮੇਰੇ' (ਅੰਗ ੧੯੫)

ਬਰਾਬਰ ਮਨ ਲੀਆ ਮੇਰੇ ਦੀ। ਕੌਣ ਲੀਆ ਮੇਰੇ ਕਰ ਬਰਾਬਰ ਕਰਾਨਕ
 ਵਿਚਲਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਰਸੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਰਸੀ ਲੋਕ ਮਹਾਂ
 ਪਾਪੀ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਸ ਦਾ ਧਨ ਕੀ ਬਣੀ ਲੀਆ ਪੰਗਤੀਆਂ ਪਿਛੇ
 ਜਾਂ ਸੀ ਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਤ ਕੇ ਉੱਚੇ। ਜਾਂ ਗਾਧਰ ਅਰਥ ਆਪਣੀ ਪੁਸ਼ਾ
 ਆਪਣੀ ਬਣੀ। ਆਪਣੀ ਕਰਦੇ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਹਨ ਸਿੰਘ
 ਨਾ ਜਾਣਾ ਵਸਤ ਪਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਚੁਆਨੀ ਨਾ ਭੇਗੇ ਤਾਂ ਉਹ
 ਜਿਹੜੇ ਹਨ। ਕੌਣ ਕੌਣ ਦੀ ਚਾਰ ਪੁਕਾਰ ਦੇ ਕਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ।
 'ਕਵੀ ਅਵਧਾ'। 'ਕੌਣ ਕਵੀ ਹੈ ਭਾਰਜਾ ਕੌਣ ਕਵੀ ਹੈ ਮਿਤ੍ਰ ਬਰ ਏਕ
 ਮਿਤ੍ਰ ਬਰ ਕੌਣ ਕਵੀ ਅਵਧੂਤ ?'
 ੧. ਕਵੀ ਦੇ ਚਾਰ ਭਾਰਜਾ :- 'ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਚੁਰਾਉਂਦਾ ਹੈ
 ਉਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਵੀ ਹੈ।
 ੨. ਅਰਥ ਚੁਰਾਏ :- 'ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਕਵੀ ਦਾ ਅਰਥ ਚੁਰਾ ਕੇ
 ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਰੱਖ ਉਹ ਪੁਤ੍ਰ ਕਵੀ ਹੈ।
 ੩. ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਚੁਰਾਏ :- 'ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਚੁਰਾ ਕੇ
 ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਰੱਖ ਉਹ ਮਿਤ੍ਰ ਕਵੀ ਹੈ।
 ੪. ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਰਥ :- 'ਜਿਹੜਾ ਸਮੇਂ ਸੁਤੰਤਰ ਰੱਖੇ ਉਹ ਸੁੱਧ ਕਵੀ ਹੋਣਾ ਹੈ।
 'ਜਿਹੜੇ ਕਵੀ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਚਰ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ
 ਨਾ ਅਸ ਅਨੰਕ ੨ ਤੀ ਚੋਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲ ਹਨ।
 (੨ ਮ ਪੈਰ) ਅਨੰਤ ੨ ਤੀ (੨ ਰਾਮ) ਧਰਮ ਤੋਂ ਵਿਰਧ ਨ ਬਿਧ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ
 (ਚੋਰ) ਚਾਕ ਵਸਤ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਬਣਾ ਪੀਣਾ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਗਲ ਘਟ ਕੇ
 ਜਾਂ 'ਬਿਸਮ' ਨਿਉਂ ਹਰਾਮ ਬਣ ਵਾਲ, ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਅਨੰਗਣਤ
 ਹਨ। ਮਸਾਲਾ ਨੂੰ ਸੁਰ ਬਾਣਾ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗਊ ਦਾ ਮਾਸ,
 ਅਤੇ 'ਸਿੱਖ' ਦਾ ਹਲਾਲ ਖਾਣਾ ਤੇ ਸਰਾਬ ਪੀਣਾ ਹਰਾਮ ਚੋਰੀਆਂ ਹਨ।

ਮੁਲਮਾਨ ਮਹੀ ਹੋਈ ਚੀਜ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦਾ ਨਾਮ ਹਰਾਮ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਹਰਾਮ ਮਾਰ ਲੈਣ ਕੋਲੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਚਿਹ ਹਲਾਲ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਪਕਰਿ ਜੀਏ ਆਨਿਆ ਦੇਹ ਬਿਨਾਸੀ; ਮਾਟੀ ਕਏ ਬਿਸਮ ਲ ਕਾਆ। ਜੋਤਿ ਸੁਰਪ ਅਨਾਹਤ ਲਾਗੀ; ਕਹੁ ਹਲਾਲ ਕਿਆ ਕੀਆ। (ਅੰਗ ੧੩੫੭)

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਕਰਾ, ਛੋਟਾ ਖਰਗੋਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਜੀਵ ਪਕੜ ਕੇ ਇਸ਼ਾਦਾ ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿਤੀ ਅਜਾਮਟੀ ਦਾ ਬਿਸਮਿਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸਮਲਾ ਦਾ ਅਰਥ ਤਾਂ ਹੈ ਤਿਸ ਦੀ ਨਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਸਮਿਲਾ ਕਹਿ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਕੁਝ ਭਲਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਰੱਬ ਮਿਟੀ ਦੀ ਦੇਹ ਦਾ ਨੀਤਾ ਹਲਾਲ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਹਰਾਮ ਹੀ ਬੀਤਾ ਹੈ। ਮੁਰਦਾਰੀ ਖਾਧਾ ਹੈ। 'ਕੁਝ ਬਲਿਸਰਦ ਰਖਾਇ' (ਅੰਗ ੧੪੦) 'ਵੇਦੀਨਾ ਕੀ ਦੇਸੀ ਵੇਦੀਨਾ ਕਾ ਖਣੁ।' (ਅੰਗ ੧੮੦)

ਜਿਹੜੇ ਹਰਾਮ ਖੋਰ ਪਾਪ ਚਲਮ ਨਹੀਂ ਬੂਤ ਨਾਲ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਵਿਚੋਂ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਰਨ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਦਾ ਧਨ ਹਲਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਦਾ ਹਰਾਮ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਹਜ਼ੂਰ ਵਰਮੇ ਦੇ ਹਨ 'ਸਮੁਦਾ ਪਾਪ ਹਰਾਮ ਮਹਿ ਹੋਇ ਹਲਾਲ ਨ ਜਾਇ॥ ਹਰਾਮ ਦੇ ਭਾਵ ਨ ਖਧ ਜਾ ਧਰਮ ਸੁ ਉਸਦ ਖਣ ਵਿਚ (ਮਰਦ) ਮਸਾਲਾ ਪਾ ਦੇਖੀਦ ਤਾਂ ਉਹ ਹਲਾਲ ਤੇ ਵਧਰਮ ਅਨਸਾਰ ਵਾਤ ਚੀਜ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਵੀ।

ਸੋ (ਅਸੰਧ) ਅਨ ਗਣਤ ਹੀ ਚੋਰ, ਚੋਰੀ, ਠੱਗੀ ਬਲੇਤ, ਬੂਠ ਥੇਲ ਕੇ ਵੱਢੀ ਲ ਕ ਧਰਮ ਤੋਂ ਵਿਰੁਧ ਹਰਾਮ (ਖੋਰ) ਖਾਏ ਹਨ।

ਅਸੰਧ ਅਮਰ; ਕਰਿ ਜਾਹਿ ਜੋਰ:- ਅਨਗਿਣਤ ਹੀ ਅੰਸੇ ਬਾਲਮ ਹਨ ਜੋ ਚੋਰ, ਚੋਰੀ, ਬਲੇਤ, ਥੇਲ ਨਾਲ ਸਬਰਦਸਤੀ (ਅਮਰ), ਖਸ ਕਰਕੇ ਖੁਲੋਕ ਨੂੰ ਮਾਰਿ, ਦਲ ਜਾਏ ਤਨ 'ਜਾ' ਚਟਾਬਸ, ਖਰਵ, ਘੋੜੇ, ਕੱਸ ਅਦਕ ਤੇ ਹੋਰ ਹੋਰ ਅਮਰ ਜੋ ਵ-ਆ ਤੇ ਵੀ ਪੁਰਮ ਕਰਮ ਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਨਾਵੇਤ ਤੇ ਵੇਦਿਅ ਅਪਦ ਤੇ ਅਨੰਤ ਵੰਸ਼ ਕਾ ਕਾ ਰਾਜਿਆ ਸੀ। 'ਚੰਦ੍ਰ ਸੂਰ੍ਯ' ਜਾ ਕੇ ਪੁਰਮ ਜੀ ਹਮ ਰੁਸ ਤੇ ਰਾਜੇ ਦੀ। (ਅੰਗ ੧੮੧)।

ਅਸੰਧ ਗਲ ਵਚ ਹੀ ਤੁਆ ਕਮਾਹਿ:- ਅਨਗਿਣਤ ਅੰਸੇ ਹਨ ਜੋ ਗਲ ਵਚ ਹੀ ਤੁਆ ਕਮਾਹਿ। ਅਨਗਿਣਤ ਅੰਸੇ ਹਨ ਜੋ ਗਲ ਵਚ ਹੀ ਤੁਆ ਕਮਾਹਿ। ਅਨਗਿਣਤ ਅੰਸੇ ਹਨ ਜੋ ਗਲ ਵਚ ਹੀ ਤੁਆ ਕਮਾਹਿ।

ਪਸ਼ੁਆ ਦੇ ਠੇਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਵੱਡੀ ਜਾਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ (ਮਿਸਲ) ਹਰਾਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਰਾਮ ਹਨ। ਵ:- (ਅਸੰਧ) ਅਨਗਿਣਤ ਹੀ ਅੰਸੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਮੰਨੀ ਦੀ ਨਾਮ ਰਾਜੇ ਦੀ ਨਾਮ ਰਾਜੇ ਵਿਚੋਂ ਚੀਜ ਦੇਣਾ ਜਿਹੇ ਹਾਲਿਅਤ ਕਮਾਹਿ ਹਨ। ਵ:- ਬਿਸੇ ਦੇ ਸਭ ਕੰਮ ਸਧਾਰਦ ਨੂੰ ਵਿਗਾਨ ਵਲ ਸਧਾ ਕੇ ਚੀਜ਼ ਲ ਬਟਵੀ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ (ਵਚ) ਟੇਕਣ ਰੂਪ (ਹਰਾਮ) ਪਾਪ ਪਾਪ ਕਰਮ ਚਿਹ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੰਚ ਦਾ ਮੰਗਣਾ ਹੋਣ ਲਗਾ। ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਲੀ ਗਯਾਦਣ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਤਾਂ ਚੀਰਥਾ ਦੀ ਮਾਰੀ ਹੀ ਜਨਾ ਦੇ ਧਨ ਅੱਗ ਲੱਭ ਦੇ ਬਾਨੇ ਆਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਠੀਕ ਤਿਆਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਬੂਤ ਦਧਾ ਹੋਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਚੀਜ਼ਾ ਹੋਇਆ 'ਮੰਚ' ਦੀ ਮੰਗਣੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅੰਗਰੀ ਵੀ ਹਟ ਜਾਊ। 'ਮੰਚ' ਦੀ ਬੇਮਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਪੈਣ ਤੇ ਉਹ ਦਾ ਮੰਗਣਾ ਹਟੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਕੰਮ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪਾ ਦੇਣਾ ਇਹ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵ:- ਸੇਤਾ ਦੀ ਨਿਵਾ ਕਰਨ ਵਲ ਮਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੇਤਾ ਕਾ ਨਿਵਰ ਮਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। (ਅੰਗ ੨੮੦)

ਅਸੰਧ ਪਾਪੀ; ਪਾਪ ਕਰਿ ਜਾਹਿ:- ਅਨਗਿਣਤ ਹੀ ਅੰਸੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਹੜੇ 'ਪਾਪੀ' 'ਪਾਪ' ਕਰਕਰ ਕੇ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਪਾਪ, ਅੰਗਤ, ਕਰਮ ਕਰਨ ਤੇ ਹੀ ਲੋਕ ਬੇਨੁਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਪੀ ਪਾਪ ਕਰਕੇ ਨਰਕ ਜਾਏਗਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾ ਕਮਾਹਿ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਪੀ ਪਾਪ ਕਰਕੇ ਨਰਕ ਜਾਏਗਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾ ਕਮਾਹਿ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਪੀ ਪਾਪ ਕਰਕੇ ਨਰਕ ਜਾਏਗਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾ ਕਮਾਹਿ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਪੀ ਪਾਪ ਕਰਕੇ ਨਰਕ ਜਾਏਗਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾ ਕਮਾਹਿ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਪੀ ਪਾਪ ਕਰਕੇ ਨਰਕ ਜਾਏਗਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾ ਕਮਾਹਿ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਪੀ ਪਾਪ ਕਰਕੇ ਨਰਕ ਜਾਏਗਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾ ਕਮਾਹਿ।

ਕੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹ ਪਾਪ ਮੰਨੇ ਹਨ :- ਯਥਾ :-
 ਬ੍ਰਹਮਣ ਕੇਯੀ ਘਾਤ ਕਰਿਓ ਅਣਗਣੀ ਕਾ ਧਾਨ ॥
 ਫਿਰਕ ਫਿਰਕਾ ਕੋਰ ਬੀਯਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ॥ (ਅੰਗ ੨੫੩)
 ਯਥਾ :- 'ਪਾਪ ਕਰਹਿ ਪੰਚਾ ਕੇ ਬਿਮਿ ਰੇ ॥ ਜੀਭ ਨਾਧਿ ਕੇ ਸੁਕਿ ਬਿਰਥੇ ॥
 ਬਹਿ ਕਮਾਵਹਿ ਹੁਏ ਨਿਮੇਰੇ ॥ ਸਮਧਿ ਬਿਧਿ ਬਨ ਜਾਏ ॥' (੧੩੫੮)
 'ਪਾਪੀ ਕਰਮ ਕਮਾਵਹੇ ਕਰਦ ਹੁਏ ਹੀਯਾ ॥ ਨਾਨਕ ਨਿਰਮਲ ਮਧਾਣੀਆ
 ਮਿਥੇ ਮਥ ਧੁਮਕਾਏ ॥' (ਅੰਗ ੧੫੨੨) 'ਪਾਪ ਸਦਾ ਪਾਪੀ ॥ ਪਿਯਾਸਾ
 ਪਾਪ ਲਏ ਪਾਏ ਪਾਸਾਨਾ ॥ ਪਤਾਰਿ ਪਾਪ ਪਤਾਏ ਆਪ ॥' 'ਸੋ ਸੋਧ
 ਵਿਸਰਾ ਸਨਾਪ ॥' (ਅੰਗ ੯੩੭, 'ਅਨੁਭਵਿ ਜਾਣੀਐ ਜਾਣੀਐ ਜੀ ਨਾਮ ॥
 ਪਾਪ ਕਮਾਵ ਦਾਸਾ ਤੇਨਾ ਕੋ ਦਨ ਬੋਧੀ ਰਾਮ ॥' (ਅੰਗ ੧੨੨) 'ਪਾਪ ਕਰੇਰੁ
 ਸਰਪਸ ਮਤੇ ॥ ਅਮਰਾਦੀਲਿ ਫਤੇ ਫਤੇ ਕਰੇ ॥ ਦੇਸਰਿ ॥ ਸਿਰਜਣਹਾਰੇ
 ਲਿਖਾ ਮੰਗੇ ਬਾਣੀਆ ॥' (ਅੰਗ ੧੦੧੯)

ਅਸੰਖ ਕੁੜਿਆਰ; ਕੁੜੇ ਵਿਰਾਹਿ:- ਅਸੰਖ ਅਨਰਿਣਤ ਹੀ
 ਅੰਸ ਅਦਮੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਕੁੜਿਆਰ) ਬੁਠ ਦੀ ਪੁਪੀ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਬੁਠ
 ਬੇਧਣ ਵਾਲ (ਕੁੜੇ) ਕੁੜਿਆਰ ਕੰਮਾਂ, ਭੇੜਾਂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਲਗੇ (ਬੁਠੀਆ
 ਗਵਾਹੀਆ ਆਦਿ ਦੇਣ ਵਿਚ) (ਵਿਰਾਹਿ) ਤਰੇ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ
 ਸੋਚ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਫਕਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬੁਠੀ ਉਗਾਹੀ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਲਵਾਂਗੇ। 'ਲੈ ਕੇ
 ਵਢੀ ਦੇਨ ਉਗਾਹੀ ਦਸਮਰਿ ਕਾ ਗਲਿ ਫਹਾ ਹੀ ॥' (ਅੰਗ ੧੦੩੭)
 ਅਨਰਿਣਤ ਹੀ ਅੰਸ, ਕੁੜਿਆਰ ਬੁਠ ਵਾਲੇ ਕੁੜੇ ਪਾਪ ਦੀਆਂ ਕੁਨਾ ਵਿਚ
 ਵਿਰਾਹੇ ਹਨ। ਵਾ:- ਕੁੜੇ ਵਿਰਾਹੀ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਵਾ:- ਅਨਰਿਣਤ
 ਬੁਠ ਬੇਧਣ ਵਾਲੇ ਕੁੜੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਫਿਰਦਾ ਹਨ। ਵਾ:- ਬੁਠ ਹੀ ਰੋਧਦੇ

ਦਰਦ ਪਾਪੀ ॥ 'ਪਾਪੀ ਪਾਪ ਨਹੀਂ, ਕਰਵਤ ਹੈ ਬੁਠ ਮੰਗੇ ॥
 ਮੁਲ ਦੀ ਘਟ ॥' 'ਫਿਰਾਨ ਸਚ ਧਾਮ; ਬੁਠ ਨ ਲਾਮ ॥'
 ਮੁਖ ਨੂੰ ਰੋਧਦੇ ਪਾਪ ॥

ਅਸੰਖ ਮਲੇ; ਮਲੁ ਭਖਿ ਖਾਹਿ:- ਅਨਰਿਣਤ ਹੀ ਜੋ ਪਦਾਸਿਆ
 ਕਰੇ ਪਾਪ (ਮਲ) ਮਲੇ, ਖਾਣ ਵਾਲੇ (ਖਾਹਿ) ਖਾਏ ਹਨ, ਉਹ ਮਲਵੇ ਹਨ।
 'ਪਾਪੀ ਪਾਪੀ ॥' 'ਮਲ ਮੁਖਰ ਉਮ ਗਹਿ ॥' (ਅੰਗ ੧੫੧੧)
 'ਮਲ ਮੁਖਰੀ ਮਲੇ ॥' 'ਮਲ ਦੀ ਫਿਰਾਨਿ ਅੰਸ ਹੀ ਉਹ ਮਲਵੇ ਹਨ।
 ਦੀਆਂ ਰੇਣ ਅੰਸ ॥' 'ਮਲ ਕਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।
 'ਮਲਵੇ ਪਾਪ ਪਦਾਸੇ ਕਰਾ ਨਿਰਸੁ ॥' (ਅੰਗ ੧੧੩੭)
 'ਵੇਦ ਪਾਪੀ ॥' 'ਮਲ ਮਲੇ ॥' 'ਮਲੇ ਭਖਿ ਖਾਹਿ ॥' 'ਭਵੇ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ
 ਕਰੇ ਵੀ ਨਾਮ ॥' 'ਮਿਵੇ ਚੰਡਲ ਜਾਤੀ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਕਰਮ ਦੇ ਕਰਨੇ
 ਵਿਚ ਹਨ। ਰਾਣੇ ਮਰਦ, ਭੁਭੀਸਨ ਭਾਤ, ਪਰਟਾਖਸ਼ ਦੁਬਟ, ਦੇਂਤੇ, ਪ੍ਰਿਯਾਦ
 ਨਾਮ ਦਵਤਾ ਜਾਤ ਕਹੇ ॥ ਕੁੜੇ ਕਰਮ ਜ ਜਗ ਮੈ ਕਰਹੀ ॥ ਨਾਮ ਅਸਰ
 ਤਿਨ ਕੇ ਸਭ ਧਾਹੀ ॥' (ਦਸਮ ਅੰਗ ੪੮) (ਅਸੰਖ) ਅਨਰਿਣਤ ਹੀ ਮਲਵੇ
 ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੰਖ ਹੀ (ਮਲ ਕਾ, ਆਪ ਦੀ ਮੈਲ ਭਖਨ ਵਾਲੇ ਮੈਲੀ ਬੰਦੇ
 ਭੇਟੇ ਹੋ ਕੇ (ਖਾਹਿ, ਖਾਏ ਹਨ। ਵਾ:- ਅਨਰਿਣਤ ਹੀ (ਮਲੁ ਭਖਿ) ਮੈਲ
 ਬਣ ਵਾਲੇ ਕਾਮ, ਸਨ ਮਲਿਆਂ ਆਦਿਕਾ ਨੂੰ (ਖਾਹਿ) ਖਾਏ ਹਨ। ਵ:-
 ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਲਿਖਾ ਗਿਆ ਹੈ ॥

ਜਿਸ ਨੇ ਮੰਗੀ ਬਾਲੀ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰਿਆ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਲਿਆ। ਕੋਹੜੀਆਂ
 ਦੇ ਮਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਗਿਆ ਥਾ ਜਾਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਹੜ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮਲ ਨੂੰ
 ਖਟ ਵਲਾ ਹੈ। ਕੋਹੜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੌਕ ਵਿਚੋਂ ਰਸਾ ਕੱਢ ਕੇ ਸਿੱਟੇ ਵਢੇ ਉਸ
 ਦੇ ਥਾਂ ਜਾਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਸੂਰ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਨਿਆਈਆਂ ਗੰਦਾ ਥਾ ਥਾ ਕੇ
 'ਨਾ (ਮਲੁ ਭਖਿ) ਮੈਲ ਖਾਣਿਆ ਨੂੰ (ਖਾਹਿ) ਖਾਏ ਵਾਲੇ ਹਨ।

(ਅਸੰਖ ਨਿੰਦਕ: ਸਿਰਿ ਕਰਹਿ ਭਾਰੁ) :- (ਅਸੰਖ) ਅਨਰਿਣਤ

ਹੀ ਨਿੰਦੇ (ਨਿੰਦਕ) ਪਰਖ ਹਨ ਜੋ ਹਰ ਵਰਤ ਸਿਰ ਉਤ ਨਿੰਦਾ ਦਾ ਭਾਰ
ਬਰੀ ਨਖਦ ਹਨ।

'ਚਰ ਜਾਰ ਜੁਆਰ ਦੇ ਸਰਾ' ਅਣਹੋਤਾ ਭਾਰ ਨਿੰਦਕ ਸਿਰਿ ਉਤ (੧੨੨੫)
ਚਰੀ, ਯਾਰੀ ਤੇ ਜਮ ਬਾਰੀ ਤੇ' ਹੀ ਨਿੰਦਕ ਸੁਰ ਹਨ। ਇਹ ਅਸੰਖ ਨਿੰਦਕ
ਦਾ ਭਾਰ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਨਿੰਦਾ ਦਾ ਭਾਰ
ਦੇ ਹੋਰ ਦਾ ਭਾਰ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉਤ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਯਮ -
ਅਨਰਿਣਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹਲਕਾਪਣ ਨਿੰਦਾ ਕਰਹਿ 'ਸ' ਜਾਰ ਜਮੀ' (੩੭੨)

ਸਾਖੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਕੇ ਕੋਹੜੀ ਹੋਣਾ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ! ਇਕ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਜੰਗ ਅੰਤਰ ਕੀਤਾ,
ਜੋ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੀਡਤ ਆਦਿਕ ਸੌਦੇ। ਛੇ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦੇ ਰਸਾ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸਨ ਬਣਾਏ। ਸਿਸ ਵਰਤ ਕੇਸਨ ਬਣ ਰਹੇ ਸਨ ਉਸ ਵਰਤ ਇਕ
ਲਿਲ ਰਹਿੰਦਾ ਸੱਪ ਰਕ ਕੇ ਉਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਿਸ ਵਰਤ ਉਤੇ ਆਈ ਜਾਂ
ਸੱਪ ਉਸਦੇ ਪੈਰੋਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਰਿੰਬਦੀ ਖੀਰ ਵਿਚ ਜਾ ਡਿਗਾ। ਉਸ ਵਰਤ
ਲਾਂਗਰੀ ਪਾਸ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਪ ਦੇ ਡਿਗਣ ਦਾ ਨਾ ਪਤਾ
ਲੱਗਾ। ਉਹ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਨਿੱਬ ਰਿਖਾ। ਅਦੋਂ ਪੰਗਤਾਂ ਬਿਠਾ ਕੇ ਲੰਗਰ
ਵਰਤਾਇਆ, ਤਾਂ ਜਿਸ ਜਿਸ ਨੇ ਖੀਰ ਖਾਧੀ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਰ ਗਏ। ਬਹੁਤ
ਸਾਰੇ ਰਾਹਮਣ ਤੇ ਸਾਧੂ ਆਦਿਕ ਮਰੇ ਵੇਖ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਬਿਆਲ
ਆਇਆ, ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਸੰਦ ਸਭਾ ਭਾਰੀ ਪਾਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਰਕਾਂ
ਵਿਚ ਜਾ ਪਵਾਂਗਾ ਤੇ ਡਿੱਤ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਾਂਗਾ, ਸਿਸ ਵਰਤ ਪਾਪ ਦਾ
ਪ੍ਰਸੰਚਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਰਨ, ਰਾਜ ਭਾਗ 'ਸ' ਅਗੀ ਕੇ ਵੇਰਾਗ ਧਾਰ ਕੇ ਮੇਰੇ
ਵਿਚ ਜਾਇਆ ਹੋਣ ਬਧ ਰਿਖਾ। ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਜਾਇਆ ਕੀਤੀ। ਇਕ
ਦਿਨ ਰਾਜਾ ਸਾਧੂ ਵਿਚੋਂ 'ਭ' ਬਾਅ ਜੰਗਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਰਤ ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ
ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਨੇਕ ਸਾਧੂ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਮਰ ਕੇ
ਜੰਗਣ 'ਭ' ਬਾਅ 'ਸ' ਅਗੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇੜੇ ਹੋ ਗਿਆ
ਜੋ, ਨਰਕ ਹੀ ਮਰ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਪੈਰ 'ਵ' ਬਾਅ ਸੀ ਉਸਦਾ
ਪਾਪ ਦਾ ਪਾਪ ਜੀ ਜੋ ਰਾਜੇ ਨੇ ਜਾਣ ਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਦਿ
ਨਰਕ ਅੰਤਰ ਮਰਨ ਤਕ ਅਸੀਂ ਜਿਹ ਪਾਪ ਕਿਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਲਗਾ, ਨਾ ਹੀ ਯਾਤਰੀ ਨਾ ਹੀ ਰਾਸ ਨੂੰ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ
ਦੇਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਾਪ ਜੋ ਬਣੀ ਨਿੰਦਿਆ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ
ਪਾਪ ਦਾ ਦੁਖ ਲੱਗੇ। ਜਿਹ ਕੜੀ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਗਈ। ਇਸ ਵਰਤ ਨਿੰਦਾ
ਕੁਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਗੀ ਜਾਂਗੀ ਜਾਂਗੀ ਜਾਂਗੀ ਜਾਂਗੀ ਜਾਂਗੀ ਜਾਂਗੀ ਜਾਂਗੀ
ਹੈ। ਨਿੰਦਕ ਆਪਣੀ ਪਾਪ ਬਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਲਾ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁਖ ਭਾਗ ਉਦੇ
ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਦਾ ਪਾਪ ਮਰ ਸੀ ਰਾਜਾ ਰੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ :-
'ਮਾਯਾ ਜਾਂਗੀ ਸਪਤ ਕੁਝ, ਭਾਗ ਦਹ ਤਨ ਏਕ ॥
ਜਗਤ ਜਾ ਸਰ ਕੁਲ ਦਹ, ਨਿੰਦਾ ਦਹ ਤਨ ਏਕ ॥

ਬਰਾਬ ਪੀੜ ਦੇ ਦੀਆ ਸਰ ਕਲਾਂ ਨਾਸ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਭਾਵ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ
ਮਾਂਦੀਆ ਹਨ ਅਸੰਖ ਜੰਗਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸਰੀਰ ਨਿਕਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਸ
ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਮਾਕ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਸੋ ਕਲਾਂ ਨਰਕ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀਆਂ
ਹਨ ਅਤੇ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਸੋ ਕਲਾਂ ਨਰਕ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀਆਂ
ਹਨ। ਇਸ ਵਰਤ ਨਿੰਦਾ ਕੁਲ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਕਰੇ। 'ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੇ ਕੀ ਨਾਹੀ
ਮਨਮੁਖ ਮਗਧ ਕਰੇ' ॥ ਮੁਹ ਕਾਲ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾ ਨਰਕੇ ਘੋਰਿ ਪਵੈਨਿ ॥
ਨਿੰਦਾ :- ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਗੁਣ ਪਰੰਤੂ ਆਪਣਾ ਪਰਤਾਪ ਵਧਾਉਣ
ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਨ ਰੂਪ ਕਥਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਿੰਦਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
(ਸਿਰਿ ਕਰਹਿ) ਭਾਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ ਭਾਵ ਪੂਰਾ ਢਿੱਲ
ਲਾ ਕੇ ਹਰ ਵਰਤ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਜਿਵੇਂ :- ਚੰਦ੍ਰ ਜਹਾਂਗੀਰ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਾਸ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ
ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਵੀ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਜੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਗੇ ਅਤੇ
ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਪਾਸ ਅਤੇ ਉਦੇ ਤੇ ਸੁਲਹੀ ਆਦਿ ਅੱਗੇ ਨਿੰਦਿਆ ਹੀ ਕਰਦਾ
ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਸੁਲਹੀ ਤੇ ਸਲਬੀ ਅਬਵਾ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਤੇ ਸੁਲਹੀ ਐਵੇਂ ਗਏ।
'ਮ ਕੋਈ ਉਸਦਾ ਮੰਗੀ ਹਵੇ ਨਾਲ ਲਏ ਸਿਧਾਵੇ' ॥ ਅਣਹੋਤਾ ਅਜਗਰੁ ਭਾਰ
ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਨਿੰਦਕ ਅਗਨੀ ਮਾ' ਹ ਜਲਾਵੇ ॥ (ਅੰਗ ੩੭੩)। ਅਨਰਿਣਤ ਹੀ
ਨਿੰਦਕ ਨੂੰ ਨਰਕ ਵਿਚ (ਸਿਰਿ ਭਾਰੁ) ਸਿਰ ਪਰਨੇ ਦੇਣ ਦੇਣ ਲਈ ਟੰਗਿਆ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾ: ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਸਿਰ ਭਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵੰਡ
ਗੁਰਾਇਣ ਲਈ। 'ਮਖੁ ਤਲੇ ਪੈਰ ਉਪਰੇ ਵਸੇ ਕੁਝ ਬਾਇ ॥' (ਅੰਗ ੭੦੬)
'ਨਿੰਦਕ ਮਾਰੇ ਤਤਕ ਲਿਖਿਨੁ ਟਿਕਨ ਨ ਦਿਤੇ ॥ ਪ੍ਰਭ ਦਾਸ ਕਾ ਦੁਖ ਨ

ਇਸ ਸ਼ਬਦਿ ਫੜਿ ਜੇਨੀ ਦੁਖ ॥ ਮਧੇ ਵਾਲਿ ਪਛਾਤਿਅਨ ਜੇਮ ਮਾਰਗਿ ਮੁਖੇ ॥
ਦੁਖਿ ਲਗੇ ਬਿਸਲਾਇਆ ਨਰਕਿ ਘੋਰ ਸੁਖੇ ॥

ਨਾਨਕੁ ਨੀਚੁ ਕਹੈ ਵੀਚਾਰੁ :- ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ

ਹਨ ਕਿ ਨੀਚ ਪਰਖਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਤਾਮਸੀ ਸਿਸਟੀ ਜੋ ਨੀਵੇਂ ਹੋਮ
ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਜੋ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ (ਵੀਚਾਰ) ਨਿਰਨਾ ਕਿਹਾ
ਹੈ। ਯਥਾ :- 'ਮੈਂ ਕੀਤਾ ਨ ਸਾਤਾ ਹਰਾਮ ਖੋਰ' ॥ ਹਉ ਕਿਆ ਮੁਹ ਦੇਸਾ ਦਸਦ
ਚੇਰੁ ॥ ਨਾਨਕ ਨੀਚੁ ਕਹੈ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ਧਾਣਕ ਰੂਪਿ ਰਹਾ ਕਰਕਾਤ ॥' (ਅੰਗ ੨੪)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਸਿਧ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਆਉ ?

ਉੱਤਰ :- ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ; ਏਕ ਵਾਰ :- ਹੋ ਰਾਈ ਅਸੀਂ ਤੇ ਇਕ
(ਵਾਰ) ਵਾਰੀ ਵੀ (ਵਾਰਿਆ) ਵਰਸਣ (ਨ ਜਾਵਾ) ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ
ਕਹੇ ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦੇ। ਸਾਕਤ ਪੁਰਖ ਅੰਧੇ ਹਨ।

'ਫਾਤਿ ਫੁਚਰਚਾ ਆਨ ਨ ਜਾਨਹਿ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਹੁ ਕੇ ਕਹਿਓ ਨ ਮਾਨਹਿ।' (੩੩੨)

'ਹਰਿ ਨ ਗਣਿਕਾ ਵਾਤਾਮਹੁ ਵਕਟਮੀ ਲੋਠੇ ॥' (ਵਾਰ ੨੭ ਪਉੜੀ ੨)

ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਕਾਹਨੂੰ ਮਾਣਾ ਹੈ ਇਕ ਵਾਰੀ ਤੇ ਨਹੀਂ
ਰੋਕਦੇ। 'ਨਿੰਦਕੁ ਸੋ ਜੋ ਨਿੰਦਾ ਹੋਰੈ ॥' (ਅੰਗ ੩੩੯)

ਸਿਧਾਂ ਕਿਹਾ ਜੀ ਆਪ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਤਰਕ ਕਰਦੇ ਹੋ ?

ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਿ ਕੇ ਇਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਫੁਲੀ ਕਾਰ :- ਜੋ ਪਰਮੇਸਰ ਤੋਂ ਭਾਉਂਦੀ

ਹੈ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ (ਭਲੀ) ਸ਼ਿਸਟ ਕਾਰ ਹੈ।

ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ :- ਪਤਮੇਸਰ ਨਿਨੀ ਗਲਾਂ

ਵਿਚ ਸਦਾ (ਸਲਾਮਤ) ਅਸੰਭਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਨਿਸਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਰਥ ੨ :- ਪਹਿਲ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਉਚਾਰਿਆ। ਇਸ ਅਰਥ

ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਬਦ ਪਾਹਸੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚੋਂ ਲਏ।

(ਅਸੰਖ ਸੁਖ, ਅੰਧ ਘਰ ॥, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਾਨਮਾਂ ਨੇ (ਅਸੰਖ) ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ

ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਮੁ ਰਖ) (ਮੁ ਰਖ) ਮੂੰਹ ਆਦਿਕ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸਿਆਂ
ਵਾਲੇ (ਰਖ) ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ ਦੱਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਅੰਧ ਬਕਵਾਸ ਕਰੀ
ਸਾਣਾ, ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੀ ਜਾਣੀ, ਬਰਾਤੇ ਪਾਈ ਰਖਦੇ, ਅੰਧੇ ਹਰ ਵਕਤ
ਬੋਲਦੀ ਵਾਗ ਮੰਗ ਮਾਰੀ ਜਾਣਾ ਅਭੱਖ ਖਾਣੀ ਜਾਣਾ, ਸਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।
ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਖਾਏ। ਸੰਜਮ ਦਾ ਖਾਂਦ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ
ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ :-

'ਬੋਝਾ ਸਵਣਾ ਖਾਵਣਾ; ਬੋਝਾ ਬੋਲਨ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਏ ॥' (ਵਾਰ ੨੮, ਪ: ੧੫)

'ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਸੁਲਪ ਸੀ ਨਿੰਦਾ; ਦਯਾ ਫਿਮਾ ਤਨ ਪੀਤਿ ॥' (ਅੰਗ ੩੦੯)

(ਮੁਰਖ) ਮੂੰਹ ਆਦਿਕ ਸਾਲੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋ ਰੋਕ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਰਬਾਨ ਨਾਲ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਨੇਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਿਗਾਨਾ ਰੂਪ ਨਹੀਂ

ਦਖਦੇ, ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਰੋਗੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਕੁਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ।

'ਅੰਤਰਿ ਗੁਰੁ ਆਗਾਧਣਾ; ਜਿਹਵਾ ਜਪਿ ਗੁਰ ਨਾਉ ॥

ਨੇਤ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਿਥਣਾ; ਸ੍ਰਵਣੀ ਸੁਨਣਾ ਗੁਰ ਨਾਉ ॥' (ਅੰਗ ੫੧੭)

(ਅੰਧ) ਅੰਧਤਾਈ ਭਾਵ ਅਗਿਆਨਤਾਈ ਨੂੰ (ਪੈਰ) ਘੋਲ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਨਾਸ

ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

(ਅਸੰਖ ਚੋਰ; ਹਰਾਮ ਖੋਰ ॥) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ (ਅਸੰਖ) ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ

ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਬੁੱਧੀ ਰੂਪੀ (ਚੋਰ) ਚੋਲੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ

ਲਿਆ ਹੈ। ਵਾ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਨੂੰ (ਚੋਰ) ਚੋਲਿਆ ਹੈ, ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। (ਹਰਾਮ ਖੋਰ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰਾਮਤਾਈ

ਨਿਖਿਧਪ੍ਰਣ ਨੂੰ ਖੋਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਭਾਵ ਮੰਦ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਵਾ :- 'ਹੁਕਾ ਹਜਾਮਤ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੋਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਅਭਾਵ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

(ਅਸੰਖ ਅਮਦ; ਕਰਿ ਜਾਹਿ ਜੋਰ ॥) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ (ਅਸੰਖ) ਪ੍ਰਮੇਸਰ

ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨਾਲ (ਜੋਰ) ਜੋੜ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ

ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈ ਹੈ। ਅਤੇ (ਜੋਰ)

ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪ ਵੀ

ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਅਨਾਗਿਣਤ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਭੀ (ਅਮਰ) ਮੁਕਤ

(ਕਰਿ ਜਾਹਿ) ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤੁ ਕਰੈ ਸਾਕਾ ॥' (ਅੰਗ ੨੯੫)

(ਅਸੰਖ ਗਲ ਵਧ; ਹੁੰਦਾ ਕਮਾਹਿ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਮਥਾ ਨੇ (ਅਸੰਖ ਪੁੰਨਮਰ
 ਦੇ ਸਾਧ ਨੂੰ (ਕਮਾਹਿ, ਕਮਾਇਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ (੩੩੩) ਆ ਗਏ ਵਧ
 ਦਿਨਾ ਹੈ। ਇਹਕਲ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਨ ਕਰਕ ਬੁਧਾ ਨਹੀਂ ਚਿੰਤਾ, ਸੁਣੀ
 ਬਦਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਰੀਤ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੀਤਿਆ
 ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀਤਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਹਲ ਹੀ ਦਿਤਾ
 ਹੈ। 'ਬੁਧ ਨ ਦੇਖੀ ਕਿਸ ਸੀਅ, ਪਰਿ ਸਿਉ ਘਰਿ ਜਾਵਈ' (ਅੰਗ ੨੨੨)
 'ਮੇਰਾ ਕਿਸੇ ਨ ਆਖਿ ਬਰਾਤ ਪਾਵਟਾ' (ਅੰਗ ੪੬੬)

(ਅਸੰਖ ਪਾਪੀ; ਪਾਪ ਕਰਿ ਜਾਹਿ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਮਥਾ ਨੇ (ਅਸੰਖ, ਪੁੰਨਮਰ
 ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਪਾਪੀ) (ਪਾਪੀ), (ਪ) ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ (ਪੀ,
 ਪਤੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :-

'ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਵਰ ਪਾਇਆ ਅਭਿਨਾਸੀ ਨਾ ਕਦੇ ਮਰੇ ਨ ਜਾਇਆ' (੭੮)

(ਪਾਪ ਕਰਿ ਜਾਹਿ) ਪਾਪ ਦੇ ਅੰਤਰ ਵਿਚੋਂ, ਉਹ, ਜੇਹਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ

(ਪਾਪ ਉਕਾਰ ਜਾਹਿ) ਬਣਿਆ। (ਉਂਦੇ) ਨਾਮ ਜਪੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ

ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਜਾਣ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਤੇ ਭਾਵ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਪਾਪ

ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਫੁੱਲਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ

ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਬੰਨ੍ਹੇ ਦੀ ਨੋਕ ਨਾਲ ਉਕਰ ਕੇ ਕੱਢ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਇਕੋਕ ਰੂਪੀ

ਬਰਛੇ ਦੀ ਨੋਕ ਨਾਲ ਉਕਰ ਕੇ ਕੱਢ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਬੁਧ ਕੇ ਕੱਢ ਦਿਤੇ ਹਨ।

ਵਾ :- ਜਿਵੇਂ ਸੰਖਮਰਮਰ : ਵੱਡੇ ਕਾਲੇ ਅੱਖਰ ਉਕਰੇ ਹਨ ਉਹ ਹਨ ਜਿਉਂ

ਜਿਹੜੇ ਪਾਪ ਅੰਦਰ ਉਕਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਜਾਹਿ) ਚਲੇ ਜਾਣ ਹਨ।

(ਅਸੰਖ ਕੁੜਿਆਂ; ਕੁੜੇ ਫਿਰਾਹਿ) (ਅਸੰਖ) ਪੁੰਨਮਰ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਮਥਾ

ਨੇ ਜਪਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੰਨਮਰ ਦੀ (ਆਰ) ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਵਾਂਗੂੰ

(ਕੁੜਿਆਂ) ਬੁਠ ਬਧਣ ਵਲ ਸਨ। ਅਤੇ ਉਹ (ਕੀਤ, ਬੁਠ ਬਧਣ ਵਲੋਂ ਤੇ

(ਕੁੜ, ਬੁਠ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕੁਸੰਗਤ ਕਰਨ ਵਲੋਂ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਹ ਬੁਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ। ਕੁੜ ਨਦਰ ਵਲੋਂ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਰਕ ਵਿਚ

ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ।

(ਅਸੰਖ ਮਲਿਕ; ਮਲੁ ਕਰਿ ਜਾਹਿ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਮਥਾ ਨੇ (ਅਸੰਖ) ਪੁੰਨਮਰ

ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਕੀਤ, ਉਹ ਨਰਕ ਜਾਣਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਲੁ ਨਰਕ ਦੀ (ਮਲੁ, ਮਲੁ,

ਜੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੂਪੀ ਮਲੁ ਹੋਵੇ ਕਰਕੇ ਸੀ, ਤੇ ਭਾਮਾਦਿਕ ਦੀ
 ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੂਪੀ ਮਲੁ, ਤੇ ਮਾਇਆ ਤੇ ਪਾਪੀ ਦੀ ਮਲੁ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮਲੋਕ ਸਭਾ ਨੂੰ
 (ਪਾਪੀ, ਨਾਮਕ) ੧੧ ਅਤੇ ਉਹ ਗੁਣਮਥਾ ਅਸੰਖ ਪੁੰਨਮਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ
 ਜਪ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ (ਪਾਪੀ) ਧਾਰ ਹਨ, ਉਹਦੇ ਹਨ, ਮਲੋਕੇ ਹਨ।
 (ਅਸੰਖ) ੧੧ ਅਤੇ ਉਹ ਗੁਣਮਥਾ (ਅਸੰਖ) ਪੁੰਨਮਰ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
 ਗੁਣਮਥਾ (੧੧) ਕਰਨ ਸਮਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਦਾ ਅੰਤਰ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਅਸੰਖ) ਪੁੰਨਮਰ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
 ਪੁੰਨਮਰ ਨੂੰ ਜਪਿਆ ਹੈ (੩੩੩) ਅਧਿਕਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ (ਅਸੰਖ)
 ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਦੇ (ਸਰ ਕਰੀ) ਨਿਵਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ
 ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਰਨ ਨੂੰ ਤੇ ਨਿਵਾਰਨ ਨੂੰ ਇਕ ਮਿੱਠੇ,
 ਰਹਿਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਏ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ
 ਕਰਾਹਿ ਬਾਹ; ਦਿੰਦੇ ਪੈਦਾ ਮਿਲਾਇ। ਮਹਾ ਸਾਗਰ ਸਮੁੰਦ ਲੰਘਣ; ਪਾਰਿ ਨ
 ਪਦਮ ਜਾਇ। (ਅੰ ੧੦੦੧) ਇਸ ਭਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੇ ਪਾਸੇ

ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੰਤ ਹੋ ਜਾਏ ਹਨ।

(ਨਾਨਕ ਨੇਚ ਕੀ ਵੀਚਾਰੁ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ

ਹਨ ਅਸੀਂ (ਨੀਚ, ਨਿਮਤਾ ਨਾਲ, ਵਾਂਗੂੰ) ਵੀਚਾਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾ, ਸਰੂਪ ਦੀ

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਵਾ :- ਸਤਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ

ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਨੀਚ) ਨਿਮਤਾ

ਵਾਲਿਆ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀ ਹੈ।

(ਵਾਇਆ ਨ ਜਾਵਾ, ਏਕ ਵਾਰ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬੇਤਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ (ਵਾਰ) ਰੋਮ

ਮਾੜ ਵੀ (ਵਾਇਆ) ਵਰਤਣ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵਾ ਹੈ।

'ਮਹਿਮਾ ਤਾ ਕੀ ਕਰਕ ਗਈਐ ਮਨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ' (੨੦੭)

'ਮਨ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਕ ਬਰਾਉ ਜੇ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੇ ਭਾਣੇ' (ਅੰਗ ੭੪੮)

ਪੁਸ਼ਨ :- ਜੇਰਿਆਸੁ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਮੈਂ ਸਾਧਨ ਕੀ ਕਰਾਂ?

ਉਤਰ :- (ਜੇ ਸਾਧ ਕਰੇ, ਸਾਈਂ ਭਲੀ ਕਾਰ) ਹੋ ਅਧਿਕਾਰੀ! ਤੈਨੂੰ ਕਰਮ,

ਉਪਾਧਾ, ਗਿਆਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਥਨ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਆਪ

ਅਧਿਕਾਰ ਵੇਖ ਜੋ ਤੂੰ ਭੀ ਉਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਾਰ ਕਰ, ਭੀ ਭਲੀ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਕਾਰ

ਦੇ ਸਨਾ ਕਰ, ਜੇ ਅਵਰਨ ਹੋ ਤਾਂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ ਸਾਧਨ ਕਰ।

(ਜੇ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ; ਨਿਵਾਰ) 'ਜੀ' ਜੀਵ ਤੇ 'ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ' ਦੀ ਸ਼ਬਦ

ਉਤਰ :- (ਜੇ ਸਦਾ ਕਰੇ, ਸਾਈਂ ਭਲੀ ਕਾਰ) ਹੋ ਅਧਿਕਾਰੀ! ਤੈਨੂੰ ਕਰਮ,

ਉਪਾਧਾ, ਗਿਆਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਥਨ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਆਪ

ਅਧਿਕਾਰ ਵੇਖ ਜੋ ਤੂੰ ਭੀ ਉਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਾਰ ਕਰ, ਭੀ ਭਲੀ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਕਾਰ

ਦੇ ਸਨਾ ਕਰ, ਜੇ ਅਵਰਨ ਹੋ ਤਾਂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ ਸਾਧਨ ਕਰ।

(ਜੇ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ; ਨਿਵਾਰ) 'ਜੀ' ਜੀਵ ਤੇ 'ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ' ਦੀ ਸ਼ਬਦ

ਉਤਰ :- (ਜੇ ਸਦਾ ਕਰੇ, ਸਾਈਂ ਭਲੀ ਕਾਰ) ਹੋ ਅਧਿਕਾਰੀ! ਤੈਨੂੰ ਕਰਮ,

ਉਪਾਧਾ, ਗਿਆਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਥਨ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਆਪ

ਅਧਿਕਾਰ ਵੇਖ ਜੋ ਤੂੰ ਭੀ ਉਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਾਰ ਕਰ, ਭੀ ਭਲੀ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਕਾਰ

ਦੇ ਸਨਾ ਕਰ, ਜੇ ਅਵਰਨ ਹੋ ਤਾਂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ ਸਾਧਨ ਕਰ।

ਦੇਹਾਂ ਦੇ ਵਾਸ ਅਰਥ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਹੈ।
ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਟ ਤੇ ਮਟ ਦੀ ਛੋਟੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਛੱਡਕੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਆਕਾਸ਼
ਜਾਂ ਇਕੋ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਦ ਤੇ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ।
‘ਅਨਲ ਅਗਮ ਜੰਮੇ ਲਹਰਿ ਮਇਖ ਦਹਿ, ਜਲ ਕੋਵਲ ਜਲ ਮਾਂਹੀ॥’ (੬੫੭)

—੦—

ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ

ਅਸੰਖ ਨਾਵ; ਅਸੰਖ ਬਾਵ ॥ ਅਤੀਮ ਅਗੰਮ; ਅਸੰਖ ਲੋਅ ॥
ਅਸੰਖ ਕਹਹਿ; ਸਿਰਿ ਭਾਰੁ ਹੋਇ ॥ ਅਖਰੀ ਨਾਮੁ; ਅਖਰੀ
ਸਾਲਾਹ ॥ ਅਖਰੀ; ਗਿਆਨੁ ਗੀਤ ਗੁਣ ਗਾਹ ॥ ਅਖਰੀ;
ਲਿਖਣੁ ਬੋਲਣੁ ਬਾਣਿ ॥ ਅਖਰਾ ਸਿਰਿ, ਸੰਜੋਗੁ ਵਖਾਣਿ ॥
ਜਿਨਿ ਏਹਿ ਲਿਖੇ ਤਿਸੁ ਸਿਰਿ ਨਾਹਿ ॥ ਜਿਵ ਫੁਰਮਾਏ;
ਤਿਵ ਤਿਵ ਪਾਹਿ ॥ ਜੇਤਾ ਕੀਤਾ; ਤੇਤਾ ਨਾਉ ॥ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ;
ਨਾਹੀ ਕੋ ਬਾਉ ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ; ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥ ਵਾਰਿਆ
ਨ ਜਾਵਾ; ਏਕ ਵਾਰ ॥ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ; ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥
੨ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ; ਨਿਰੰਕਾਰ ॥੧੯॥

ਅਰਥ ੧ :—ਪ੍ਰਸ਼ਨ :—ਸਿੱਧ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹੋ ਗਤੀਬ ਨਿਵਾਸੀ !
ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਉਹ ਵਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਥਾਂ ਭੀ ਦੱਸੋ,
ਕਿਤਨੇ ਕੁ ਹਨ ?

ਉਤਰ :—ਅਸੰਖ ਨਾਵ; ਅਸੰਖ ਬਾਵ :—ਹੋ ਸਿੱਧੇ ! ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ
ਨਾਮ (ਅਸੰਖ) ਅਨੰਗਿਣਤ ਹੀ ਹਨ।

ਯਥਾ :—‘ਭਿਰਤਮ ਨਾਮ ਕਬੈ ਤੇਜੇ ਸਿਹਸਾ॥’ (ਅੰਗ ੧੦੮੩)
੧ ਜਾਂਤੀ, ੨ ਗਣ, ੩ ਕਿਰਿਆ, ੪ ਸੰਬੰਧ, ੫ ਵਿਅਕਤੀ ਕਰਕੇ

ਭਿਰਤਮ ਨਾਮ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ੧ ਜਾਂਤੀ ਕਰਕੇ ਰਾਖਵੇਂਸੀ, ਜਾਕਵੇਂਸੀ
ਆਦਿ, ੨ (ਗਣ) ਹੋਰ ਕਰਕੇ ਸਿਆਮ ਸੰਦਰ ਆਦਿ, ੩ ਕਿਰਿਆ ਕਰਕੇ ਸਿਵੇ
ਨਮੋ ਪਾਸ ਪੈਦੇ ਗਣ ਤੇ ਦਸੰਦਰ ਆਦਿ, ੪ ਸੰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਸੀਆ ਪਤਿ,
ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ, ਜਿ ਕ ਰੇਦਾ, ਪ, ਵਿਅਕਤੀ ਕਰਕੇ ਖਾਵਨਾਦਿਕ, ਸੰਸਰਨਾਮੇ ਵਿਚ
ਅਨੰਗਿਣਤ ਹੀ ਨਾਮ ਕਰੇ ਹਨ। ਯਥਾ :—ਅਗੁਤ, ਪਰਮੇਸਰ, ਅੰਤਰਜਾਮੀ,
ਮਹਾਸਦਨ, ਜਾਮਦਰ, ਜਿਖੀਂਸ, ਗਵਟਪਨਾਮੀ, ਪਨਦੀ ਧਰ ਈਸ, ਬਨਵਾਲੀ,
ਚੰਪਣਿ ਆਦਿ, ਸ੍ਰੀ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਨਾਮ ਕਹੇ ਹਨ। ਯਥਾ :—
ਚਾਰਚੀ ਚੰਦ ॥ ੩ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਰੰਗਿ ਦੇ ॥ ਮੁਕੰਦੇ ॥ ਉਦ ਰੇ ॥ ਅਪਾਰੇ, ਦੱਖ ॥
ਪਨੀਅ ॥ ਕਰੀਅ ॥ ਨਿਨਾਮਿ ॥ ਅਕਾਮਿ ॥
‘ਤੁ ਸਰਬ ਨਾਮ ਕਬੈ ਕਵਣ ਬਰਮ ਨਾਮ ਬਰਨਤ ਸੁਮਤ ॥’
‘ਏਕ ਸੋਹ; ਰਣ ਕਵਣ ਬਖਾਨੈ ॥ ਸਹਸ ਫਨੀ ਸੇਖ; ਅੰਤ ਨ ਜਾਨੈ ॥’
ਨਵਾਨ ਨਾਮ ਜਹੈ ਦਿਨ ਰਾਤੀ; ਇਕੁ ਗੁਣੁ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਕਹਿ ਸੰਗਾ ॥ (੧੦੮੩)
ਯਥਾ :—‘ਦਵਤ ਅਬ ਲਗੇ ਨਾਮ ਅਪਾਰਾ ॥ ਤੇਮਰੇ ਤਉ ਨ ਪਾਵਤ ਪਾਰਾ ॥’
(ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਅੰਗ ੪੭) ਬੇਸ਼ਨਾਗ ਹੁਣ ਤਕ ਅਪਾਰ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਹਰ ਰੋਜ਼
ਹਜ਼ਾਰ ਨਵਾਂ ਨਾਮ ਉਚਾਰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਭੀ ਤੇਰੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਰਾਵਾਰ ਅੰਤ
ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਭਾਵ ਤੇਰੇ (ਅਸੰਖ) ਅਨੰਗਿਣਤ ਨਾਮ ਹਨ। ਪਰ ‘ਸਤਿਨਾਮੁ
ਤੇਰਾ ਪਰਾ ਪੂਰਬਲਾ ॥’ ਹੈ।

ਅਸੰਖ ਬਾਵ :—ਉਸ ਦੇ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ (ਅਸੰਖ) ਅਨੰਗਿਣਤ ਹੀ (ਬਾਵ)
ਥਾਂ ਮੰਨੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਖੀਰ ਸਮੁੰਦ ਵਿਚ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਬੇਕੁੰਨ ਵਿਚ ਮੰਨਦਾ
ਹੈ ਹਿੰਦੂ ਕੇਵਲ ‘ਦਖਨ ਦੇਸ ਹਰੀ ਕਾ ਬਾਸਾ ॥’ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਮੁਸਲਮਾਨ
ਕੇਵਲ ‘ਪਛਿਮਿ ਅਲਹ ਮੁਕਾਮਾ ॥’ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਯਥਾ :—‘ਕਾਹੂ ਲਖਿਓ
ਹਰਿ ਅਵਾਚੀ ਦਿਸਾ ਮਹਿ, ਕਾਹੂ ਪਛਾਹ ਕੋ ਸੀਮ ਨਿਵਾਇਓ ॥’ ਕੋਈ ਸਤਵੇਂ
ਪਤਾਲ ਵਿਚ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ‘ਅਲਹੁ ਏਕੁ ਮਸੀਤਿ ਬਸਤੁ ਹੈ; ਅਵਰੁ ਮੁਲਖੁ
ਕਿਸੁ ਕੋਰਾ ॥’ (੧੩੪੯) ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਦੇਸੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ।
ਜੋਗੀ ਕੇਵਲ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਯਥਾ :—‘ਜੋਗੀ ਸੰਨਿ ਧਿਆਵਨਿ
ਮੇਤੋ ਅਲਖ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾਰ ॥ ਸੂਖਮ ਮੂਰਤਿ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ ਕਾਇਆ ਕਾ
ਆਕਾਰੁ ॥’ (ਅੰਗ ੪੬੫) ਕੋਈ ਕੋਲਾਸ ਪਰਬਤ ਤੇ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰਾ
ਨੇ ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਯਥਾ :—‘ਜਿਸੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮੱਸਤ ਏਕ
ਜੇਤ ਹੈ ॥ ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ ਨ ਘਾਟ ਬਢ ਹੋਤ ਹੈ ॥’ (ਦਸਮ ਅੰਗ ੨੬)

ਕਿ ਸਰਬੰ: ਦੇਸੈ ॥ ਕਿ ਸਰਬੰ: ਭੋਜੈ ॥ 'ਘਟਿ ਘਟਿ ਮੈ ਹਰਿ ਜੂ ਬਸੈ, ਸੇਤਨ
ਕਹਿ ਪੁਆਰਿ ॥' (ਅੰਗ ੧੪੨੬) ॥

‘ਤਤ ਸਮਾਣੀ ਜਤਿ ਜਿਉ ਜਲ ਘਟਾਉ ਚੇਦੁਆ ॥’ (ਅੰਗ ੧੦੬੯)
‘ਇ’ ਜਗ ਸਰ ਕੀ ਹੈ ਕੋਠੜੀ ਸਰੋ ਬਾ ਵਿਚਿ ਵਾਸੁ (ਅੰਗ ੧੦੬੯)
‘ਸਰਨੀ ਬਾਈ ਨਵਿਆ ਆਪ’ ॥ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੇਤਨ, ਬੁ ਮਸਤ, ਪਾਤਾਧ,
ਸਮੁਦਰ, ਦਰਦ, ਪਾਪ ਚ ਰੇ ਕੀਨ, ਸਭ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਅਸਥਾਨ
ਅਧਿਕ ਸਭਨਾ ਬਾਈ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਹਨ ਤੇ
ਬਾਵ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨਸਾਰ:—‘ਪੁਰ ਜੀ ਬਸਹਿ ਸਾਧ ਕੀ ਰਸਮ’ (ਅੰਗ ੨੬੩)
ਸਾਧਿਆ ਦੀ ਰਸਮਾਂ ਨੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਨਰੁ’ ਅਰਥਿ ‘ਵਚ ਵਸਦਾ ਹੈ,
ਯਥਾ:—‘ਪ੍ਰੀਤ ਬਸਨ ਰਿਦ ਮਹਿ ਖੋਹ ॥’ ‘ਹਿੰਦੀ ਕਰਮ ਮਹਿ ਹਰਿ ਕਾ
ਬਾਸ’ ਅਯੋਨੇ ਰਥਾ ਬੁਹਮ ॥ ਵਸੀ ਅੰਨਰ ਮੰਤ੍ਰੇ ਪਾਖਾ, ਵੀ ਹੈ।
‘ਮਿਲਿ ਸਰਸੰਗਤਿ ਖੋਮ ਦਸ ਈ ਵਿਚਿ ਸੰਗਤ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਵਸੇ ਜੀਉ’
(ਅੰਗ ੬੬) ‘ਨਿਜ ਘਰ ਮੇਰੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਹੈ ਨਾਰਦ ਮਨ ॥’ (ਵਾ: ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ
‘ਸਿਖ ਪੰਚਨ ਮਹਿ ਮੇਰੇ ਬਾਸਾ ॥’ ਸਤਿਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪ: ਜੀ ਮਦਾਂ ਦਿਲੀ ਗਏ ਸੀ
ਤਦੋਂ ਵਜੀਰ ਥਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਥੇ ਭਰਾ ਕਟੀਏ? ਤਾਂ ਚਸ ਨੇ ਸਰਧਾ
ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕਈ ਥਾਂ ਦੱਸੇ। ਯਥਾ:—
ਸੁਨਤਿ ਖਾਨ ਕਰ ਜੇਰ ਉਚਾਰੀ। ‘ਬਸਹੁ ਰਿਦੇ ਤਮ ਧਾਨਾਨ ਜੁ ਧਾਰੀ ॥
ਜਿਉ ਸਤਿਸੰਗਿ ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਨ ਗਾਵੈ। ਤਹਾ ਬਸਹੁ ਤੁਮ ਕੋ ਬਨਿ ਆਵੈ।
ਸਿਮਰਾਹਿ ਸੇਤ ਰੂਪ ਅੰਬਨਾਸੀ। ਤਿਨ ਕੋ ਆਪ ਰਸਤਿ ਹੋ ਪਾਸੀ।
ਨਕਰ ਸੁਧਾਸਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ। ਨਿਸ ਦਿਨ ਬਸਹੁ ਤਿਸੀ ਕੋ ਅੰਦਰ ॥੩੦॥
ਜਿਨ ਕੋ ਸਦਾ ਸੇਤ ਗੁਨ ਲਹੈ। ਜਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੋ ਉਰ ਨਿਤ ਰਹੈ।
ਜੇ ਸਾਨਹਿ ਭਣਾ ਕਰਤਾਰ। ਤਨ ਹੋਤਾ ਜੁਤਿ ਜਮੇ ਬਿਕਾਰ ॥੩੧॥
ਸਤਲ ਸਧੀਦਸ ਓਰ ਕੋ ਹੋਰੇ। ਤਹਾ ਬਾਸ ਨਿਜ ਕਰਹੁ ਬਡੇਰੇ
ਸੰਨਤਾਨ ਸਦੇ ਸਮੀਪਰ ਜਾਗ। ਸਿਹਮਾ ਸਿੰਧਨ ਸਦ ਜੁ ਲਾਗ ॥੩੨॥
ਸੰਤਿਨਾਮੁ ਸਿਮਰਨਿ ਲਿਵ ਮਹਾਂ। ਇਹ ਸੋਰਭ ਤੇ ਮਹਿਬਤ ਮਹਾਂ।
ਪੁਨਾ ਭੁਤਾਨ ਲਖਾ ਜਹਿ ਹੋਨ। ਬਸਹੁ ਅਨੰਦ ਕਰਿ ਅਸ ਉਰ ਭੋਨ ॥੩੩॥
ਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਰਹੀਤ ਜੀ ਨਾਮ ਤੇ ਥਾਂ ਹਨ ਸਾਰੇ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ,
ਯਦ:—‘ਬਾਵਾ ਨਾਵ ਨ ਜਾਣੀਆਹ ਨਾਵਾ ਕੇਵਡੁ ਨਾਉ ॥’ (ਅੰਗ ੫੩)
ਜਿਥੇ ਵਸੇ ਮੇਰਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ਸੇ ਕੇਵਡੁ ਹੈ ਥਾਉ ॥’ (ਅੰਗ ੫੩)

ਵਾ: ਆਖਿਆ ਹੈ ਜੀ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਣ ਲਈ ਜੀ ਨਾਮ ਲੋਕ ਆਦਿਕ ਥਾਂ ਹਨ।

ਨੀਤੀ: ‘ਗੀਤ ਅਖਿ ਲੇਖ:—(ਅਰੰਮ) ਜਿਸ ਤਕ ਪਉੜ ਨ
‘ਜੀਤ ਗੀਤ’ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। (ਅਸੰਖ) ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜੇ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਬਾਸਤਵ ਕਰਕੇ ਅਗੰਮ ਹੈ, ਵੇਦਾਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਅਗੰਮ ਹੈ ਅਤੇ
ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ (ਪ੍ਰਾਪ) ਲੋਕ ਵੀ
ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇ—ਪਰਮੇਸਰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਕਰਕੇ ਅਗੰਮ ਹੈ, ਵੇਦਾਂ
ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇ ਅਤੇ (ਅਸੰਖ) ਲੋਕਾਂ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਕਰਕੇ ਵੀ (ਅਸੰਖ) ਅਨਗਿਣਤ
ਹੈ। ਵਾ: ਜਿਸ ਦੇ ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਦੇ ਨਾਮ ਸਰਗੁਣ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕਾਂ ਵਲੋਂ
ਅਰੰਮ ਨਾਮ ਅਤੇ ਸਰਗੁਣ ਦੇ ਨਾਮ ਨਿਰਗੁਨ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕਾਂ ਵਲੋਂ
(ਅੰਗ ੧੦੬੯) ਤੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ (ਅਸੰਖ) ਅਨਗਿਣਤ ਹਨ। ਗਿਣੇ
ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ।

ਅਸੰਖ ਕਹਹਿ ਸਿਰਿ ਭਾਰੁ ਹੋਇ:—(ਅਸੰਖ) ਅਨਗਿਣਤ ਹੀ
(ਸਿਰਿ ਭਾਰੁ ਹੋਇ) ਸਿਰ ਦੇ ਭਾਰ ਭਵ ਸਿਰ ਪਰਨੇ ਹੋ ਹੋ ਕੇ ਕਪਾਲੀ ਆਸਣ
ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਵਾ:—(ਸਿਰਿ ਭਾਰੁ) ਉਧਟ ਲਮਕ ਲਮਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਬਿਛਾਂ
ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਕੇ ਵਾ:—(ਸਿਰਿ ਭਾਰੁ ਹੋਇ) ਮਾਤਾ ਦਾ ਗਰਭ ਵਿਚ ਸਿਰ ਦੇ
ਭਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਪਰਾ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾ:—ਸਿਰ ਪਰਨੇ ਹੋ ਕੇ ਭਾਵ ਸਾਰਾ ਟਿੱਲ
ਲਾ ਕੇ ਉਸ (ਅਸੰਖ) ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ (ਕਹਹਿ) ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਖਰੀ ਨਾਮੁ: ਅਖਰੀ ਸਾਲਾਹ:—ਅਖਰੀ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਨਾਮ
ਜਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਖਰੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ (ਸਾਲਾਹ) ਸਿਫਤ ਭਗਤੀ
ਬਿਖਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਏਲ ਕੇ ਉਚਾਰ ਕ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋਂਦਾ ਹੈ। ਵਾ:—(ਅਖਰੀ)
ਨਾਵ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਮੱਥ ਤੇ ਲਿਖੇ (ਅਖਰੀ) ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਨਾਮ
ਜਪੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ (ਅਖਰੀ) ਲਿਖੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ (ਸਾਲਾਹ)
ਸਿਫਤ ਕਰਨੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਅਖਰੀ ਗਿਆਨੁ ਗੀਤ ਗੁਣ ਗਾਹ:—ਪ੍ਰਭੂ ਅਖਰੀ ਕਰਕੇ ਹੀ
ਵਾ:—ਮੱਥ ਤੇ ਲਿਖੇ (ਅਖਰੀ) ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਗਿਆਨ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ (ਗੀਤ) ਜੱਸ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਵਾ ਕੀਰਤਨ
ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਗੁਣ ਗਾਹ) ਗੁਣਾਂ ਦੇ (ਗਾਹ) ਅਸਥਾਨ ਬਣ ਜਾਈਦਾ

ਹੈ। ਵਾ :- (ਰੁਣ) ਵਿਸਿਆ ਨੂੰ (ਗਾਹ) ਵਥਾ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਵਾ :- (ਰੁਣ) ਨੂੰ (ਗਾਹ) ਵਿਚਾਲੇ ਵਾਲ ਬਣ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਵਾ :- (ਰੁਣ) ਨੂੰ (ਗਾਹ) ਕੁਹਣ ਕਰ ਲਈਦਾ ਹੈ।

ਅਖਰੀ: ਲਿਖਣੁ ਬੋਲਣੁ ਬਾਣਿ :- ਮਥੇ ਤੇ ਲਿਖੇ (ਅਖਰੀ) ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ (ਲਿਖਣ) ਲਿਖਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲਿਖਾਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਰਮਾਂ ਬਨਾ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲਿਖਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ (ਅਖਰੀ) ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਬਣਦਾ ਵਾ ਬੋਲਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਬੋਲਣ ਦਾ ਬੜਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੋਹਣ ਹੋ ਜਾਣ ਪਰ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਧੇਰੇ ਵਧੇਰੇ ਲੀਤਣਾ ਨੂੰ ਵੀ ਬੋਲਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਵਾ :- ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਲਿਖਣਾ, ਬੋਲਣਾ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਵੀ ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਾ :- ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਖਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਲਿਖਣਾ ਤੇ ਬੋਲਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸਨ :- ਦੂਸਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਿਹੜੇ ਅੱਖਰ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ?

ਉੱਤਰ :- ਅਖਰਾ ਸਿਰਿ; ਸੰਜੋਗੁ ਵਖਾਣਿ :- ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਕਰਮ ਦਾ (ਵਖਾਣਿ) ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਦੇ ਨਾਲ (ਸੰਜੋਗ) ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਭਾਵੇਂ ਸੇ ਸਾਰਿਆ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਰੂਪ ਅਖਰ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। 'ਕਰੀ ਲਹ ਕਲਮ ਲਿਖਯੋ ਲਿਖ ਮਾਏ ॥' (ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਅੰਗ ੪੧)

ਪ੍ਰਸਨ :- ਫੇਰ ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜਿਸ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਇਹ ਅੱਖਰ ਲਿਖੇ ਹਨ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ?

ਉੱਤਰ :- ਜਿਨਿ ਏਹਿ ਲਿਖੇ ਤਿਸੁ ਸਿਰਿ ਨਾਹਿ :-

(ਜਿਨਿ ਏਹਿ ਲਿਖੇ) ਜਿਸ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਲਿਖਾਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅੱਖਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। - ਸ 'ਸਿਰਿ ਨਾਹਿ', ਤਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਵੀ (ਨਾਹਿ) ਪਤੀ ਪਰਮੇਸਰ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਸਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਵਾ :- ਪ੍ਰਸਨ :- ਹੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ! ਉਸ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਵੀ ਅੱਖਰ ਲਿਖੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ?

ਉੱਤਰ :- (ਜਿਨਿ ਏਹਿ ਲਿਖੇ) ਜਿਸ ਪਰਮੇਸਰ ਨੇ ਇਹ ਲਿਖ ਰੂਪ ਅੱਖਰ ਲਿਖੇ ਮੇਰੇ ਮ ਸਿਰਿ ਨਾਹਿ) ਤਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਇਹ ਲਿਖ (ਨਾਹਿ) ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਅਲੇਖ ਹੈ।

ਸਥਾ :- 'ਸਰਬ ਜੀਆ ਸਿਰਿ ਲੇਖੁ ਧੁਤਾਹੁ; ਇਸ ਲੇਖੇ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜਾਉ। ਆਪਿ ਅਲੇਖੁ ਕੁਦਰਤਿ ਕਰਿ ਦੇਖੇ; ਹੁਕਮਿ ਚਲਾਏ ਸੋਧੀ ਜੀਉ।' (ਅੰਗ ੫੯੮)

ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸਥਾ :- 'ਅਲੇਖ ਹੈ ॥ ਅਲੇਖ ਹੈ ॥' ਵਾ ਵਾ ਵਾ ਰੁਣ ਨੂੰ (ਸਿਰ) ਲੇਖਣਾ ਹੋਰ ਕਈ (ਨਾਹਿ) ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸਨ :- ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ! ਉਹ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਮ ਲਿਖਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ :- 'ਜਿਦੁ ਫੁਰਮਾਏ ਤਿਵ ਤਿਵ ਪਾਹਿ :-' ਜਿਵੇਂ 'ਜਿਵੇਂ' ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਕਰਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਬਿਧਾਤਾ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਰੂਪ ਲਿਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, 'ਲਿਖ ਦਾਤਿ ਮਤਿ ਵਾਜਾਈ ॥' (ਅੰਗ ੯੮੯) ਦਾਤ, ਬੁਧੀ, ਪ੍ਰਾਪਤ, ਉਮਰ, ਸੱਚ, ਸੱਚ ਹੋਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ 'ਜਿਵੇਂ' ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਵਰਮਾਣੀ ਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ 'ਤਿਵੇਂ' ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਕਰਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸਨ :- ਤਾਂ ਫੇਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ :- 'ਜੋਤਾ ਕੀਤਾ; ਤੋਤਾ ਨਾਉ :-' ਹੇ ਸਿੱਧੇ! ਇਹ ਜਿਤਨਾ ਸੰਸਾਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਿਤਨਾ ਸਾਰਾ ਹੀ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

'ਆਇਓ ਸੁਨਨ ਪੜਨ ਕਉ ਬਾਣੀ ॥' (ਅੰਗ ੧੨੧੯)

ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ; ਨਾਹੀ ਕੋ ਥਾਉ :- ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿ ਤੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਭੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ (ਕੋ ਥਾਉ) ਕੋਈ ਥਾਂ (ਨਾਹੀ) ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ।

ਵਾ ਸਰੂਪ ਰੂਪੀ ਥਾਂ, ਸੱਚ ਖੰਡ ਰੂਪ ਥਾਂ ਕੋਈ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਖੂਹ ਦੀਆਂ ਟਿੱਡਾਂ ਵਾਂਗ ਬਾਰ ਬਾਰ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਭਰਮੇ ਭਟਕਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਗੇ।

ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ; ਕਹਾ ਵੀਚਾਰ :- ਹੇ ਸਿੱਧੇ! ਉਸ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ (ਕੁਦਰਤ) ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਵੀਚਾਰ ਕਰਕੇ ਦੱਸੀਏ?

ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ; ਏਕ ਵਾਰ :- ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਰੋਮ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ (ਵਾਰਿਆ) ਵਰਨਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਪ੍ਰਸਨ :- ਫੇਰ ਜੀ ਫੁਟਕਾਰਾ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ :- 'ਜੇ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ; ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ :-' ਉਸਦੀ ਰਜਾ ਵਿਚ ਚਲੀਏ ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀਏ ਹੇ ਪਰਮੇਸਰ! ਜੇ (ਤੁਧੁ) ਆਪ ਨੂੰ ਭ ਉਂਦਾ ਹੈ ਸਾਨੂੰ

ਭਰੋ ਹੀ ਚੋਰੀ ਕਰ ਹੈ।

ਤੂੰ, ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ: ਨਿਰੰਕਾਰ :- ਤੂੰ ਹੀ (ਸਦਾ ਸਲਾਮਤ) ਇਸਤਿਤ ਰੂਪ ਸੀ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਸਦਾ ਰਾਹਤ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਹ ਨਿਰੰਕਾਰ ! ਅੱਗ ਤੂੰ ਭੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਉਂ ਤਿੰਨਾਂ ਭਾਈ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਦੇ।

ਅਰਥ ੨ :- ਪੁਸ਼ਨ :- ਹੋ ਸੱਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ! ਤੁਸੀਂ ਪਾਪੀਆਂ ਤੇ ਪੁੰਨੀਆ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤਾਂ ਦੱਸ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਜ਼ਿੰਮਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਬਾਉਂ ਭੀ ਦੱਸ ਜੀ ?

ਉਤਰ :- ਅਸੰਖ ਨਾਵ; ਅਸੰਖ ਬਾਉ ॥ ਹੋ ਸਿੱਧੇ ! ਅਸੰਖ ਹੀ ਪੁੰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੰਖ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਬਾਉ) ਬਾਉ ਹਨ, ਪੁੰਨੀਆਂ ਦੇ ਸੁਰਗਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਨਰਕਾਂ ਦੇ।

(ਅਰੰਮ ਅਗੰਮ; ਅਸੰਖ ਲੋਕ) (ਅਸੰਖ) ਅਨੰਤ ਤੇ ਸਿਹਤ (ਲੋਕ) ਲੋਕ ਹਨ ਪਾਪੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੂੰ ਪੁੰਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਅਰੰਮ ਹਨ। ਸੁਰਗ ਲੋਕ, ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਆਦਿਕ। ਉਹ ਪਾਪੀ ਓਥੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪੁੰਨੀ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੂੰ ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਅਗੰਮ ਹਨ। ਨਰਕ, ਜਮਪੁਰੀ ਆਦਿਕ, ਉਹ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਭਾਵ ਪਾਪੀ ਜੋ ਹਨ ਉਹ ਪੁੰਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਪੁੰਨੀ ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਵਾ :- (ਅਸੰਖ) ਅਨੰਤ ਤੇ ਸਿਹਤ (ਲੋਕ) ਲੋਕ, ਮਾਤ ਲੋਕ ਦੇ ਜਾਨਾਂ ਤੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਅਦਿਕ ਅਗੰਮ ਹਨ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਦੇ ਜਾਨਾਂ ਤੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਅਦਿਕ ਅਗੰਮ ਹਨ। ਪਉਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਨ।

(ਅਸੰਖ ਕਹਿਓ; ਸਿਰਿ ਕਰ ਹੋਇ ॥) ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਪੁੰਨੇਸਰ ਨੂੰ ਅਸੰਖ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਿਹ ਕੀ ਸਿਰਿ ਕਰ ਹੋਇ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਗਣਨੀ ਤੇ ਅਨੰਤਤ ਦੋਵੇਂ ਅਤੇ ਚਿਤ ਤੇ ਅਚਿਤ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸੰਦਰਭ ਹਨ। ਸ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੰਖ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਸਿਰਿ ਕਰ ਭਾਸ਼ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਪੁਸ਼ਨ :- ਹੋ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤ ਹੋ ਜੀ ! ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕੌਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ?

ਉਤਰ :- (ਅਖਰੀ ਨਾਨਕ, ਅਖਰੀ ਸਾਲਾਹ) :- ਪੁੰਨੇਸਰ ਪਾਪੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਸ਼ਾਇਦ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਹੈ। (ਅਖਰੀ) ਅਖਰੀ ਵਾਲਾ ਜੋ ਵੇਦ ਪੁੰਨੇਸਰ (ਨਾਨਕ) ਨਾਮ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ (ਅਖਰੀ) ਅਖਰੀ ਵਾਲਾ ਜੋ ਵੇਦ ਪੁੰਨੇਸਰ ਦੀ (ਸਾਲਾਹ) ਸਭਤ ਨੂੰ ਭੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਰਥ :- (ਅਖਰੀ) ਅਖਰੀ ਗੁਣ ਗਾਹ ॥ (ਅਖਰੀ) ਵੇਦੀ ਅੰਦਰ ਦੱਸਿਆ ਤੁਸੀਂ ਪਾਪੀਆਂ ਤੇ ਪੁੰਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਪੁੰਨੇਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? 'ਸਤੋ ਸੰਸਾਰਿਤੇ ਗਿਆਨੀ' ਅਤੇ 'ਸਤੋ ਸੰਸਾਰਿਤੋ ਪਾਪੀ' ਦੋਵੇਂ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੋ ? (ਗੁਣ ਗਾਹ) ਦੋਵੇਂ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੋ ?

ਮ ਮ ਵਦ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਿਗ ਵੇਦ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗਿਆਨ, ਯਜੁਰ ਵੇਦ ਵਿਚ ਜਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਤੇ (ਹੋਤ੍ਰੀ) ਜਗ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਗਿਆਨ, ਸਾਮ ਵੇਦ ਵਿਚ ਅਥਰਵ ਵੇਦ ਵਿਚ (ਗੀਤ) ਰਾਗ ਗਾਉਣ ਦਾ ਅਤੇ (ਗੀਤ) ਰਾਗ ਗਾਉਣ ਦਾ ਗਿਆਨ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(ਅਖਰੀ) ਅਖਰੀ ਵੇਦੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੌਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ? ਅਤੇ ਬਣੀ ਦੇ ਬਣਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਕੀ ਹੈ ? ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਹਨ।

(ਅਖਰੀ ਸਿਰਿ; ਸੰਸਾਰਿ ਵਾਹਿ ॥) (ਅਖਰੀ) ਅਖਰੀ ਵਾਲੇ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਜੋ (ਸਿਰਿ, ਸੰਸਾਰੀ) ਓਅੰਕਾਰ ਮੰਤ੍ਰ ਹੋ ਉਸ ਦੇ (ਵਾਹਿ) ਉਚਾਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹੀ ਦਾ ਜ (ਸੰਸਾਰੀ) ਸੰਸਾਰ ਪਾਵੇ ਕ ਵ ਓਅੰਕਾਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰੇ।

ਪੁਸ਼ਨ :- ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੀ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਪੁੰਨੇਸਰ ਦਾ ਵੀ ਸੁਮਣੀ ਹੈ ? ਉਤਰ :- (ਜਿਨਿ ਹੋਇ ਲਿਖਿ; ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਨਾਹਿ) ਨਹੀਂ ਭਾਈ ! (ਸਿਰਿ ਨਾਹਿ ਲਿਖਿ) ਜਿਸ ਪੁੰਨੇਸਰ ਨੇ ਇਸ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਅਖਰ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਸ 'ਸਿਰਿ ਨਾਹਿ' ਦਸ ਦੇ ਦਸ (ਸਿਰਿ) ਸੁਮਣੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਓਅੰਕਾਰ ਤਾਂ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਸੁਮਣੀ ਹੈ।

ਉਸ ਪੁੰਨੇਸਰ ਨੇ ਤਾਂ ਮਰ ਰੇ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਕਲਪਤ ਰੂਪ ਹੋ ਅਤੇ ਉਹ ਅਪ ਇਸਦਾ ਅ ਦੀ ਸਰੂਪ ਹੋ, 'ਓਅੰਕਾਰ' ਓਅੰਕਾਰ। ਕਬਨੀ ਅਨਾ ਦਾ 'ਓ' ਵੇ ਅਨਾ ਦੀ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਓਅੰਕਾਰ (ਆ ਦ) ਪਹਿਲੀ ਕਬਨੀ ਹੋ ਓਹ ਅਪ ਅਦਿਤੀ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੋ 'ਓ' ਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ ॥ ਸੋ ਪੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਮੇ ਰਹਾ ॥ (ਓਵੀ ਅਵਤਾਰ ਅੰਗ ੧੫੯)

(ਜਿਵੇਂ ਫੁਰਮਾਏ; ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਪਾਹਿ ॥) ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਤਾਈਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਪੁੰਨੇਸਰ ਨੇ। ਪੁੰਨੇਸਰ ਦਾ ਸੁਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਰਯਾਦਾ ਤੋਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਰਚੇ ਵਾਸਤੇ, ਉਸ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਮ ਕਾਝ ਲਿਖ ਕੇ ਵੇਦਾਂ ਵਿਚ (ਪਾਹਿ) ਪਾਉਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੜ੍ਹੇ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਸੁਰਤੀ ਇਕ ਲੋਕ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ੮੦,੦੦੦ ਸੁਰਤੀ ਕਰਮ ਕਾਝ ਦਾ ਕਬਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਭਰੋ ਹੀ ਚੰਕੀ ਬਾਰ ਹੈ।

੩. ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ :- ੩ (ਸਦਾ ਸਲਾਮਤ) ਇਸਤਿਤ ਰੂਪ ਸੀ, ਹਰ ਕੀ ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰ! ਅਤੇ ਨੂੰ ਭੀ ਹਵਾਗਾ। ਇਉਂ ਕਿਸੇ ਕਲਾ ਵਿਚ ਜਾਣਦਾ।

ਅਰਥ ੨ :- ਪ੍ਰਸਨ :- ਹੀ ਸੱਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ !

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੀ ਹੈ, ਫ਼ਿਰਕਾ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਦਾ ਨਹੀਂ ਤਬਾਹੁ ਭੀ ਦੇਸ਼ੀ ਹੈ।

ਉਹ ਹੈ : ਅਸੰਖ ਨਾਵ; ਅਸੰਖ ਬਾਵ ॥) ਹੀ ਸੱਚੀ ਅਸੰਖ ਹੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੰਖ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਵ ॥ ਬਾਉਂ ਹਨ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸੁਰਗਾਦਿ ਅਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਰਕ ਆਦਿ।

(ਅਸੰਖ ਅਸੰਖ, ਅਸੰਖ ਲਖ ॥) ਅਸੰਖ, ਅਨੰਗਿਤ ਹੀ ਜਿਹੜੇ (ਲੇਖ) ਲੋਕ ਹਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਹਨ। ਸੁਰਗ ਲੋਕ, ਬੁਰਮ ਲੋਕ ਆਦਿਕ।

ਦੇਹ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਥੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਉਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਲੋਕ ਅਗੰਮ ਹਨ। ਨਰਕ, ਬੁਰਮ ਪੁਰੀ ਅਦਿਕ।

ਉਹ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ। ਜਾਵੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੋ ਹਨ ਉਹ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ। ਵਾ :- (ਅਸੰਖ, ਅਨੰਗਿਤ ਹੀ (ਲੇਖ) ਲੋਕ, ਅਤੇ ਲੋਕ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬੁਰਮ ਲੋਕ ਅਦਿਕ ਅਗੰਮ ਹਨ ਅਤੇ ਬੁਰਮ ਲੋਕ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਰੋਨੇ ਅਦਿਕ ਅਗੰਮ ਹਨ।

ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਹਨ।

(ਅਸੰਖ ਕਹਾ : ਜਿਹੜੇ ਕਹਾ : ਇ) ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਨੂੰ ਅਸੰਖ

ਕਹਾ : ਹੀ ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਗਣਤੀ ਤੇ ਅਨੰਗਿਤ

ਦੇਸ਼ੀ ਅਸੰਖ ਤੇ ਅਸੰਖ ਦੇਸ਼ੀ ਹੀ ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੰਖ

ਕਹਿਣ ਦੀ ਆਵੇਤੀ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸਨ :- ਸਦਾ ਸਲਾਮਤ ਸੀ ! ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਭੋਟੇ ਭਰਿੰਦਾ ਹੈ ?

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ : ਅਖਰੀ ਸਲਾਹ ॥) ਗੁਰੂ ਭਾਵ ਪ੍ਰਦੀਪਕ ਵਿਚ

ਇਹ ਅਰਥ ਹੈ। (ਅਖਰੀ) ਅਖਰੀ ਵਾਲਾ ਸੋ

ਸਿਰ ਦੇ (ਨਾਮ) ਨਾਮ ਨੂੰ ਭਰਿੰਦਾ ਹੈ (ਅਖਰੀ) ਅਖਰੀ ਵਾਲਾ

ਪਰਮਸਰ ਦੀ (ਸਲਾਹ) ਸਬਤ ਨੂੰ ਭੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਅਖਰੀ, ਗਿਆਨ ਗੀਤ ਗਣ ਰਾਹ) (ਅਖਰੀ) ਵਾਲਾ ਅਖਰੀ ਦੇ ਸਿਆ

ਹੀਆ : ਹੀ ਸਲਾਹ ॥) ਕਿਸ ਪੁਰ ਹੀ ਹੀ ? ਸੋ ਸੋ ਸਲਾਹਿਤੇ ਗਿਆਨ

ਅਖਰੀ : ਅਖਰੀ ਪੁਰ ਹੀ ? ਕਿਵੇਂ ਕਾਈਦਾ ਹੈ ? (ਗੁਣ ਗਾਹ)

ਗੁਣ : ਅਖਰੀ ਪੁਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣੀਦਾ ਹੈ ?

ਸਮਝਾਓ ਕਿ ਗਿਆਨ ਸਿਰਿਆ : ਅਖਰੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਵੇਦ ਵਿਚ ਬੁਰਮ

ਕਾਰ : ਅਖਰੀ ਵੇਦ ਵਿਚ ਜਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਖਰ (ਪ੍ਰੀ) ਜਗ ਕਰਾਉਣ

ਵੇਦਿਆ ਦੀ ਸਿਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਖਰਬਣ ਵੇਦ ਵਿਚ (ਗੀਤ) ਰਾਗ ਗਾਉਣ

ਅਤੇ (ਗੁਣ ਗਾਹ) ਗੁਣ ਗਾਉਣੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ।

(ਅਖਰੀ, ਅਖਰੀ ਤੋਪਟ ਬਾਣ ॥) (ਅਖਰੀ) ਵੇਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਦਾ

ਤੋਪਟ ਕੀ ਹੈ ? ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਬਣਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਕੀ ਹੈ ? ਇਹ ਸਾਰੇ ਵੇਗ

ਦੱਸ ਦੇ ਹਨ।

(ਅਖਰੀ ਸਿਰਿ; ਸੰਨੇਰ ਵਖਾਣਿ ॥) (ਅਖਰੀ) ਅਖਰੀ ਵਾਲੇ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਜੋ

(ਸਿਰਿ) ਸੰਨੇਰੀ ਓਅੰਕਾਰ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਉਸ ਦੇ (ਵਖਾਣਿ) ਉਚ ਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ

ਬਣੀ ਦਾ ਜੋ (ਸੰਨੇਰੀ) ਸਬੰਧ ਪਾਵੇ ਤੇ ਵੇ ਓਅੰਕਾਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰੇ।

ਪ੍ਰਸਨ :- ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੀ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਦਾ ਵੀ ਸੰਨੇਰੀ ਹੈ ?

ਉਹ ਹੈ :- (ਜਿਹੜੇ ਵੇਦ ਵਿਚ ਲਿਖੇ; ਜਿਸ ਸਿਰਿ ਨਾ ਹੀ) ਨਹੀਂ ਭਾਈ !

(ਮਾਨ ਵੇਦ ਵਿਚ) ਜਿਸ ਪ੍ਰਮਸਰ ਨੇ ਇਸ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਅਖਰ

ਲਿਖੇ ਹਨ (ਜਿਸ ਸਿਰਿ ਨਾਹਿ, ਉਸ ਦੇ ਹੀ (ਸਿਰਿ, ਸੰਨੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ

ਓਅੰਕਾਰ ਤਾਂ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਸੰਨੇਰੀ ਹੈ।

ਉਸ ਪ੍ਰਮਸਰ ਨੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਉਚਾਟਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਕਲਪਤ

ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪ ਇਸਦਾ ਅਦੀ ਸਰੂਪ ਹੈ। 'ਓਅੰਕਾਰ' ਆਦਿ। ਕਬਨੀ

ਅਨਾਵਿ ॥ ਭਾਵ ਅਨਾਦੀ ਪ੍ਰਮਸਰ ਦਾ ਓਅੰਕਾਰ (ਆਦਿ) ਪਹਿਲੀ ਕਬਨੀ

ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਆਦਿ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਤਿਨ ਕਹਾ ॥ ਸੋ ਪ੍ਰਸ ਪੂਰ

ਜਰਤ ਸੋ ਰਹਾ ॥ (ਚਵੀ ਅਵਤਾਰ ਅੰਗ ੧੫੯)

(ਜਿਵ ਰੁਮਨ, ਤਿਵ ਤਿਵ ਪਹਿ ॥) ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਬੁਰਮ ਦੇ ਤਾਈ

ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਸਰ ਨ। ਪ੍ਰਮਸਰੇ ਬੁਰਮ ਦੇ ਸਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਰਯਾਦਾ ਤੋਰਨ

ਵਾਸਤੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਦੇ ਵਾਸਤੇ, ਓਸ ਓਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਮ ਕਾਤ ਲਿਖ ਕੇ ਵੇਦਾਂ ਵਿਚ

(ਪਾਹਿ) ਪਾਉਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੁਧੇ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਸੁਰਤੀ ਇਕ ਲੱਖ ਹੈ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ੮੦,੦੦੦ ਸੁਰਤੀ ਕਰਮ ਕਰਣ ਦਾ ਕਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

੧੬,੦੦੦ ਸਰਸੀ ਨਾਨਾ ਉਪਾਸਨਾ ਦਾ ਕਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ੪,੦੦੦ ਸਰਸੀ
ਰਿਆਨ ਕਾਜ ਦਾ ਕਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ॥) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਤਿਤਨਾ ਨਾਮ ਮਾਤ੍ਰ ਹੀ
ਵੇਦ ਵਿਚ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਸਿਤਨਾ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ
ਨਾਮ ਮਾਤ੍ਰ, ਕਹਿਣਾ ਮਾਤ੍ਰ ਹੀ ਹੈ, ਦਿੱਸਣ ਮਾਤ੍ਰ ਹੀ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੇ
ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਹੈ।

ਵਿਣੁ ਨਾਇ; ਨਾ ਹੀ ਕੋ ਬਾਉ ॥ ਨਾਮ ਮਾਤ੍ਰ ਭਾਵ ਨਾਮ ਤੇ ਰੂਪ ਤੇ
ਬਿਨਾ ਜਗਤ ਦਾ ਹੋਣ ਕੇਹੀ ਬਾ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਤੇ ਵੀ। ਸਾਰਾ ਪਸਾਰਾ
ਨਾਮ ਤੇ ਰੂਪ ਦਾ ਕਥਨ ਮਾਤ੍ਰ ਹੀ ਹੈ। ਸੋਈ ਐਸਾ ਬਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਤਿ ਹੋਵੇ।
ਜਿਸ ਨੇ ਰੂਪ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੇ ਸਰਪਰ ਮਰਾਗਾ ਬ੍ਰਹਮ ਪੁਰੀ, ਨਿਰਬਾਣ ਨਹੀਂ ਰਹਣਾ ॥
ਸਿਵ ਪਰੀ ਕਾ, ਤੇ ਹਰਾ ਕਾਲਾ ਤੇ ਗਣ ਮਾਇਆ; ਬਿਨਸਿ ਬਿਤਾਲਾ ॥ (ਅੰਗ ੬੪)
'ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਿਰੰਚਾ; ਤਾਰਿਕਾ ਲਖ ਪਲਾਇ ॥' (ਅੰਗ ੬੪)
'ਮੁਕਾਮੁ ਕਰਿ ਪਰਿ ਬੈਸਣਾ; ਨਿਤ ਚਲਣੇ ਕੀ ਧੋਖ ॥' (ਅੰਗ ੬੪)
ਮੁਕਾਮੁ ਤਾ ਪਰ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਰਹੇ ਨਿਰਬਲੁ ਲੋਕ ॥' (ਅੰਗ ੬੪)

ਅਰਥ ੩ :- ਪ੍ਰਸੰਨ :- ਸਿੱਖ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਤਰ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਫਲ ਰੂਪ ਅਰਥ -
(ਅਸੰਖ ਨਾਵ; ਅਸੰਖ ਬਾ ॥) ਤੇ ਸਿੱਖ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਅਸੰਖ) ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ
(ਨਾਵ) ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ (ਅਸੰਖ) ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਉਸਦੇ
(ਬਾਵ ਸਰਪਰ) ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

(ਅਸੰਖ ਅਸੰਖ, ਅਸੰਖ ਲੋਕ) ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਸਾਸਤ੍ਰੀ ਕਰਕੇ ਭੀ ਅਗੰਮ
ਹੈ, ਵੇਖਾ ਕਰਕੇ ਭੀ ਅਗੰਮ ਹੈ ਵਾ :- ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਤੀ ਕਰਕੇ ਭੀ ਅਗੰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਦੇ
ਸਿਰਲੇਖਾ ਵਿਚਲਾ ਰਾਗੀ ਅਗੰਮ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ (ਅਸੰਖ) ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ
ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਸਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਸੰਖ ਨੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅਸੰਖ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ
(ਕ) ਤੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਉਸ ਨੂੰ (ਸਿਰ) ਸੁਮਣੀ (ਗੁਰ)
ਅਸੰਖ ਨੇ ਸੁਮਣੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸੰਨ :- ਪ੍ਰਸੰਨ :- ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਉਤਰ :- ਨਹੀਂ, ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਮਰਨ ਦੇ ਭਾਰ ਤੇ

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

(ਸਿਰ) ਸਿਰੇ ਰਾਵ ਪਾਸੇ ਤੇ ਜਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰੇ ਕੋਲੋਂ ਦੇਵ, ਪਿਤਰ
ਦੇਵ, ਦੇਵ ਜਾਂ ਰਾਮ ਦੇਵ ਆਦਿਕ ਕਈ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।

(ਅਖਰੀ ਨਾਮ; ਅਖਰੀ ਸਾਲਾਹ ॥) (ਅਖਰੀ ਨਾਮ) (ਅ-ਖਰੀ) (ਖਰੀ)
ਖਰਨ ਤੇ (ਅ) ਰਹਿਤ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਅਤੇ (ਅਖਰੀ ਸਾਲਾਹ) (ਅ-ਖਰੀ) ਜੋ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਖਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਸਦੀ
(ਸਾਲਾਹ) ਸਿਫਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਾ ਕਰੋ।

(ਅਖਰੀ; ਗਿਆਨੁ ਗੋਤ ਰਾਵ ਗਾਹ ॥) ਉਸ (ਅ-ਖਰੀ) ਖਰਨ ਤੇ ਰਹਿਤ
ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਹੀ ਗਿਆਨੁ ਧਾਟਨ ਕਰਦੇ, ਉਸ ਦੇ (ਗੀਤ) ਕੀਰਤਨ, ਮਸ ਨੂੰ
ਰਹਿਤ, ਉਸ ਦੀ ਟੁਟਾ ਦੀ (ਗਾਹ) ਅਸਥਾਨ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮਿਲਣਾ
ਕਰਦੇ, ਵਾ ਉਸ ਦੇ (ਗਣ) ਸਰੂਪ ਲੱਖਣ ਤੇ ਗੁਣਸਥੀ ਲੱਖਣਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣਾ ਕਰਦੇ
ਹਨ। 'ਵਾ' ਕਰੋ। ਵਾ :- ਜਿਸ ਨੇ (ਅ-ਖਰ) ਖਰਨ ਤੇ ਰਹਿਤ, ਨਾਸ ਤੇ ਰਹਿਤ
ਸਰੂਪ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਤੇ (ਗੀਤ) ਜਸ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ (ਗੁਣ) ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ (ਗਾਹ) ਅਸਥਾਨ ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਨੂੰ
ਦਬਾ ਲਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਦਮਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

(ਅਖਰੀ; ਲਿਖਣੁ ਬੋਲਣ ਬਾਣਿ ॥) ਉਸ (ਅਖਰੀ) 'ਅ-ਖਰ' ਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸਰ
ਦੇ ਜਾਪ ਨੂੰ ਵਿਦੇ ਰੂਪੀ ਕਾਰਣ ਦੇ ਉਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਰੂਪੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਲਿਖਣਾ ਕਰੋ
ਵਾ :- ਉਸਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।

'ਭਾਉ ਕਲਮ ਕਰਿ ਚਿਤੁ ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਭ ਸਿਖੁ ਬੀਚਾਰ ॥ ਲਿਖ ਨਾਮੁ
ਸਾਲਾਹ ਲਿਖੁ ਲਿਖੁ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰ ਵਾਰ ॥' (ਅੰਗ ੧੬) ਅਤੇ ਜਬਾਨ ਕਰਕੇ
ਅ-ਖਰ ਸਰੂਪ ਦੀ ਹੀ (ਬਾਣਿ) ਬਾਣੀ (ਬੋਲਣ) ਬੋਲਣਾ ਕਰੋ ਵਾ ਉਸ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਸ ਬੋਲਣਾ ਕਰੋ, ਉਸ ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਮਨ ਬਾਣੀ
ਸ਼ਰੀਰ ਕਰਕੇ ਯਾਦ ਕਰੋ। ਵਾ :- ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਖਰਨ ਤੇ ਰਹਿਤ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ
ਨਾਮ ਨੂੰ ਲਿਖਦੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੀ ਧਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

(ਅਖਰੀ ਸਿਰ; ਸਮੇਗੁ ਵਖਾਣ ॥) ਅ-ਖਰ ਸਰੂਪ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਹੈ ਉਸ ਦੇ
ਨਾਮ ਦੇ (ਵਖਾਣਿ) ਕਥਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ (ਸਮੇਗੁ)
ਸਬੰਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ (ਸਿਰ) ਸੁਮਣੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ
ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਵਾ :- (ਅ-ਖਰੀ) ਖਰਨ ਤੇ ਰਹਿਤ ਪਰਮੇਸਰ ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ
(ਸਿਰ) ਸੁਮਣੀ ਹੈ ਉਸਦੇ (ਵਖਾਣਿ) ਕਥਨ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮੇਗੁ
ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਿਤ ਮੁਤ ਜਾਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਮਪੀਏ ਉਵੇਂ ਉਵੇਂ ਰਸ

ਗਿਰਾਸਿ ਧਿਆਇ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ . ॥ ਵਾਲੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ।
ਨਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਈ ਰੋਗ, ਨਾ ਕੋਈ ਭਾਸ਼ਣਰ ਨਾ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਸਗੋਂ
‘ਸਰਬ ਰੋਗ ਭਾ ਅਉਖੜ ਨਾਮੁ ॥’ ਦਵਾਈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਪਾਸ ਹੈ ਜੋ ਸਾਸ ਗਿਰਾਸ
ਜਪਦੇ ਹੋ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਣਰ ਜੀ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ । ਇਕ ਵਾਰੀ
ਭਿੰਡੀਆਂ ਕਿਹਾ ਵਿਚੋਂ, ਤਖਤਿਆ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲ ਮੰਤ੍ਰ ਤੇ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ
ਦੁਣਾਇਆ ਸੀ । ਸੋ ਉਹਨਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸਿੰਘਦੀ ਵਿਚੋਂ ਤੱਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ
ਨਾਮ ਹੀ ਸੁਣਾਈ ਦੇਂਦਾ ਹੈ । ਯਥਾ :-

‘ਸਿਮਰੇ ਧਰਤੀ ਅਰੁ ਆਕਾਸਾ ॥ ਸਿਮਰਹਿ ਚੰਦ ਸੂਰਜ ਗੁਣਤਾਸਾ ॥

ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਸਿਮਰਹਿ ਸਿਮਰੇ ਸਗਲ ਉਪ ਰਜਨਾ ॥’ (੧੦੭੯)

‘ਧਰਤਿ ਪਾਤਾਲੁ ਆਕਾਸੁ ਹੈ ਮੰਗੀ ਸਿੰਦੁਤੀਏ;

ਸਭ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੇ ਰਾਮ ॥’ (ਅੰਗ ੫੪੦)

(ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ; ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪਿਆ ਹੈ ਉਹਨਾਂ
ਨੂੰ ਜੋ (ਕੁਦਰਤਿ) ਬਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸਦਾ (ਕਵਣ) ਕੀ ਵਿਚਾਰ (ਕਹਾ)
ਕਹੀਏ ? ਭਾਵ ਕਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ।

(ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ; ਏਕ ਵਾਰ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਇੱਕ (ਵਾਰ) ਰੋਮ ਵੀ
(ਵਾਰਿਆ) ਵਰਨਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਭਾਵ ਇਕ ਰੋਮ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਮਹਿਮਾ ਵਰਨਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੀ । ਸਾਰੀ ਤਾਂ ਕੀ ਕਹੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ?

‘ਜਨ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕੇਤਕ ਬਰਨਉ; ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੇ ਭਾਣੇ ॥’ (ਅੰਗ ੭੪੮)

(ਜੋ ਰੂਪੁ ਭ ਵੇ; ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ) ਜੋ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰਜਾ ਵਿੱਚ ਚਲਦੇ
ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ! ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹੋ ਭਲੀ ਕਾਰ ਹੈ ।

(੨, ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ; ਨਿਰੋਕਾਰ) ਹੋ ਨਿਰੋਕਾਰ ਤੂੰ ਸਦਾ (ਸਲਾਮਤਿ,
ਇਸ਼ੀਬਾਦ ਹਿੰਦ ਵਾਲਾ ਹੈ) । ਤਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ‘ਤੂੰ ਜੀਵ ਤੇ ‘ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ’
ਇਸ਼ਰ ਦੇਹਾ ਦੀ ਏਕਤਾ ਹਟ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਨਿਰੋਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

੧ ਸਾਮਵੰਦ ਦਾ ‘ਤ੍ਰਿਵੰਸ਼ਸੀ’ । ੨. ਰਿਗ ਵੇਦ ਦਾ ‘ਪ੍ਰਾਨਾਨਮਾਨੰਦ ਬ੍ਰਹਮ’ ।

੩ ਯਜੁਰ ਵੇਦ ਦਾ ‘ਅੰਸੁਹਮਾਸਮੀ’ । ੪. ਅਥਰਵਣ ਵੇਦ ਦਾ

‘ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਾ ਬ੍ਰਹਮ’ । ਜਿਵੇਂ ਵੇਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਚਾਰ ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਹਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਹੁਕਮ ਤੇ ਪੰਚ ਪਾਵਨਾ, ਅਸੰਖ ਜਪ, ਅਸੰਖ ਸੂਰਯ, ਅਸੰਖ ਨਾਵ ਦੀਆ ਰੋਹ
ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ‘ਤੂੰ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੋਕਾਰ ॥’ ਚਾਰ ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਉਚਾਰਨ
ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਅਤੇ ਹਰ ਅੰਸਿਤ ਰੂਪ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਜੀਵ ਦੀਸ ਦੀ ਏਕਤਾ

ਵਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਬਚਨ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ‘ਨਿਰੰਗੁਣ ਸਰਗਣ ਆਪੇ ਸੋਈ’ ॥ (੧੨੮)
‘ਨਿਰੰਗੁਣ ਆਪਿ ਸਰਗਣ ਭੀ ਓਹੀ ॥’ (ਅੰਗ ੨੮੭) ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੋ
ਬਚਨ ਹਨ ਜੋ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਹਨ । ਵੇਲੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਚਾਰ
ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਹਨ । ਏਥੋਂ ਤਕ
੧੯ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼
ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ । ਉੱਤਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਤ ਦੇਣ
ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਵੇ । ਏਥੋਂ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪੂਰਬਾਰਧ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰੂਪਾ ਨਾਲ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

XXXX

ਅਰੰਤ ਤੋਂ ਮੱਧ ਤੱਕ ਪਉੜੀ ਵਾਰ ਮੁੱਖ-ਭਾਵ

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੀ
ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਵਾਸਤੇ, ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਰੂਪ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਜਿਸ ਦੇ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ
ਸਰੂਪ ਤੇ ਤਟੋਸਥੀ ਲੇਖਣ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਵਿਚ ਕਥਨ ਕੀਤੇ ਹਨ । ਜਿਸ ਦਾ
ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇ ।

ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ:—ਇਸ ਵਿਚ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ,
ਬਾਣੀ ਦੀ ਮੋਨਤਾ, ਵਰਤ ਰਖਣੇ, ਤੇ ਬਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਆਣਪਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ
ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵੀ ਮਨ ਜਿਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚ
ਸਕੀਦਾ ਤੇ ਪ੍ਰਮਸਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ । ਅਤੇ ਫੇਰ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਚਲਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਹੁਕਮ, ਨਾਲ ਹੀ
‘ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ’ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਚ ਚਲਦਿਆਂ
ਹੋਇਆਂ ਬੂਠਾਂ ਦੇਹ ਅਧਿਆਸ ਦੀ (ਪਾਲਿ) ਵੱਟ ਦੁਟ ਕੇ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਪ੍ਰਮਸਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਦੂਜੀ ਪਉੜੀ:—ਇਸ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮਸਰ ਦਾ
ਹੁਕਮ ਕਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ । ਜਿੰਨੇ ਉੱਚੇ ਨੀਵੇਂ ਆਕਾਰ ਹਨ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲ
ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਹਨ । ਲਿਖੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਖ ਸੁਖ ਦੀ

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕ ਸਰਬਾ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲ ਬਖਸ਼ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਕ ਮਨਮੁਖ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁਨਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਭੁਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਕੀ ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੈ, ਕੋਈ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹ ਲੈ ਦੇ ਹਨ ਉਹ ਹੀਰਾ ਮਸਤਾ ਦਾ ਵਾਕ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ। ਹਉਮੈ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਹੀਰਾ ਭੰਡ ਕੇ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ :—ਇਸ ਵਿਚ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੌਸੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਬਲ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੌਸੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੌਣ ਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਦੀ ਕਥਾ ਦੇ ਕਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆ ਤੋਂ ਕਥਨ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ ਕਥਾ ਦਾ ਤੋੜਾ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ, ਪਿਛੇ ਬਾਅਤ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਅਨਾਗਤ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਗੇ ਨੂੰ ਕੌਸੀ ਕਥਨ ਕਰਨਗੇ, ਪਰ ਕਥਾ ਦਾ ਤੋੜਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਾਅਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਬਕ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦਾਤਾ ਗਾਈਂ ਦਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਚਲਾ ਕੇ ਸਦਾ ਵੇਪਰਵਾਹ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਚਉਥੀ ਪਉੜੀ :—ਇਸ ਵਿਚ ਦਸਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬੁੱਠੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਉਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਉਹ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਭੀ ਸਚਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭਾਉ, ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਆਖਿਆ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਨ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਚੇ ਨਾਮ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਤੇਰਾ ਰਖੀਦ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਾਕਿਆਈਆਂ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਕਰਦੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਪਿਆਰ ਲਗ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਸਕਾਮ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਕੁਝ ਬਾਹਰ ਬਾਰ ਮਿਥਦੇ ਹੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨਦਰ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਤੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਸਭ ਵਿਚ ਸਚਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਇਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਵੀਂ ਪਉੜੀ :—ਇਸ ਵਿਚ ਦਸਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਰੋਮਾਂਸ ਨਾਮ ਨਾ ਚਲੇ ਗਏ ਨਹੀਂ। ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ

ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਇਉਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਾਪਿਆ ਹੋਇਆ ਪਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਰਤਮਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਕਾਹਲ ਦੀ ਮੁਸਾਫੀ, ਪੈਦਰ ਦੀ ਜਾਂ ਲਹੇ ਦੀ ਮੁਰਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਬਾਪਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਪਣੀ ਮਿਥਿਆ ਪਦਾਰਥਾਕਾਰ (ਮਿਥਿਆ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਇਹੀ ਨਾਲ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਹੀਰਾ ਅਨਿਸ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਂ ਬ੍ਰਹਮਾਕਾਰ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋ ਕੇ (ਸਿੰਘ) ਉਹ ਆਪੇ ਆਪ (ਨਿਰੰਜਨ) ਸਭ ਸਰੂਪ ਮਾਇਆ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੇਵਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰ ਵਿਚੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਗਾਈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਵਾ ਪ੍ਰੀਤ ਰੂਪੀ ਰਸਨਾਂ ਨਾਲ ਗਾਈਏ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਰਖੀਏ, ਜਦੋਂ ਪੁੱਛੇ ਵਾ ਸਰਬਾ ਤੇ ਭਰੋਸੇ ਰੂਪ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣੀਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ (ਭਾਉ) ਪ੍ਰੇਮ ਰਖੀਏ। ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਸਰਬ ਰੂਪੀ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸੁਭਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਭਾਵ ਕਥਾ ਵਾਰਤਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਚਿਤ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਜੋੜ ਕੇ ਬ੍ਰਿਤੀਆ ਲੀਨ ਕਰਕੇ ਮਿਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ (ਦੀਸਰ) ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦਾ ਵੀ ਗੁਰੂ ਹੈ, (ਗੁਰਖ) ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਵੀ ਗੁਰੂ ਹੈ, (ਬਰਮਾ) ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀਆ ਪਾਰਬਤੀ, ਸੁਰਸਤੀ ਅਤੇ ਲਛਮੀ ਦਾ ਵੀ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਵੈਦੀ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਾਰਬਤੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਨਿਸ਼ਚਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਲਛਮੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਚਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੁਰਸਤੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ। ਐਸਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ਕਥਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਥਨ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕਰਕੇ ਕਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਹੋ ਗੁਰਾਂ ਸਭ ! ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਦੁਆਰਾ

ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਸਿਖਿਆ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ (ਸਭਨਾ) ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਦਾਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਭੀ ਭੁਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਭੁਲ ਨਾ ਜਾਵੇ।

ਛੇਵੀਂ ਪਉੜੀ :—ਇਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਸਿੱਖ! ਹੇ ਸਿੱਖ! ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ, ਤਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੀਏ ਜੇ ਭਾਣਾ ਮੰਨੀਏ। ਬਿਨਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨੇ ਤੋਂ ਕੀ ਨੁਵਾਰੀ ਅਤੇ ਨਹਾ ਕੇ ਕੀ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਂਗੇ? ਆਤਮਾ ਰੂਪੀ ਚੀਰਥ ਤੇ ਉਹ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਰਧਾ ਕਰਨ। ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਕੀ ਕਰਨਗੇ? ਜਿੰਨੀ ਸਾਰੀ ਸਿਸ਼ਟੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ? ਜੇ ਮਿਲਿਆ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀ ਲਿਆ ਹੈ? ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਬੁਧੀ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਗੁਣ ਹਨ। ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਏਕਤਾ ਵਾਲੀ ਸਿਖਿਆ ਸੁਣੀਏ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਸਿਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸਮਝਾਈ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਦਾਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਭੁਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਚਾਹੇਦਾ।

ਸਤਵੀਂ ਪਉੜੀ :—ਇਸ ਵਿਚ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਵੇਰਾਗ ਦਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਚਾਰ ਸੁਗਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਸ ਤੋਂ ਦਸ ਗੁਣਾਂ ਹੋਰ ੪੪ ਸੁਗਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਨਵਾਂ ਖੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਜਾਈਏ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਸ ਕੋਵਕ ਨਾਲ ਚਲ ਪਵੇ। ਚੰਗਾ ਨਾਉ ਰਖਾ ਲਈਏ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਜਸ ਹੋਵੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ, ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਭੀ ਵਡਿਆਈ। ਪਰ ਵੇਰ ਵੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨਦਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਦੇ ਅੰਮੀ ਹਾਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਗੋਲ ਨਹੀਂ ਪੁਛਦਾ, ਕੀੜਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸਪ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਲੋਕ ਕੀ ਉਸ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਧਰਦੇ ਹਨ। ਮਰਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਿਰਗੁਣਿਆਰਿਆ ਤੇ (ਗੁਣ) ਉਪਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਗੁਣ) ਗਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਗੁਣ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖ ਹੋਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ (ਗੁਣ) ਮੰਸਾ ਵ ਹੀ ਜਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅੰਸਾ ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਜੇ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੇ ਉਪਕਾਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੱਚੇ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਬੁਧ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਨਿਰੂਪਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅੱਠਵੀਂ ਪਉੜੀ :—ਇਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸ੍ਵਣ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਸਿਧ, ਪੀਰ, ਦਵਤੇ, ਨੌ ਨਾਥ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਸ੍ਵਣ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਕਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਣੀਦਾ ਹੈ, ਨਾਥ ਬਣੀਦਾ ਹੈ, ਪੀਰ ਬਣੀਦਾ ਹੈ। ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਿਧਾਂ ਦੇ ਪੀਰ ਮੰਨੇਦਰ ਨਾਥ ਅਤੇ ਕੋਰਥ ਨਾਥ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਦਵਤਿਆਂ ਦਾ ਨਾਥ ਇੰਦ੍ਰ ਭੀ ਸਰਾਪ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰ ਨੇੜ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੰਸਾ ਅਸਚਰਜ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸ੍ਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਮਣ ਮਰਣ ਦੀ ਪੀੜਾਂ ਨੂੰ (ਸਿਧ) ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ (ਸਰਿ) ਇੰਦ੍ਰੀਏ ਹਨ, ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰ, ਪੰਜ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰ, ਚਾਰੇ ਅੰਤਹਕਰਣ, ਇਹ ੧੪ ਇੰਦ੍ਰ ਹਨ, ੧੪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਵਤੇ, ੧੪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਖਤ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨੱਥ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ (ਸਰਿ ਨਾਥ) ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਅਤੇ ਨਾਥਾਂ ਦੇ ਸਿਰੰਮਣੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਅੰਸਾ (ਪੀਰ) ਵਡਾ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਸਿਧ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਵਿਚ, ਪਾਤਾਲ ਵਿਚ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਭੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਗੂੰਜਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਹਨ। ਸੱਤਾ ਦੀਪਾਂ ਵਿਚ, ਰੌਦਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ, ਮੱਤਾਂ ਪਾਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਪੋਹ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਦਾ ਖਿਤਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਦਾ ਸ੍ਵਣ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨੌਵੀਂ ਪਉੜੀ :—ਇਸ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, (ਈਸਰ) ਸਿਵ ਜੀ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਅਤੇ ਇੰਦਰ ਸਾਰੇ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਸ੍ਵਣ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਹੀ ਈਸਰ, ਬ੍ਰਹਮਾ, ਇੰਦਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਦਿਕਾਂ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਇੰਦ੍ਰ) ਚੰਦਰਮਾ ਆਦਿਕ ਭੀ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਮੰਦ ਪਰਥ ਭੀ ਹਨ। ਉਹ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਸਲਾਹੁਣੇ ਜੋਗ ਬਣ ਗਏ। ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕਰਕੇ ਲੈ ਜੋਗ, ਮੰਤ੍ਰ ਜੋਗ, ਹਠ ਜੋਗ ਆਦਿਕ ਸਾਰੇ ਜੋਗਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਗਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਮ ਦਾ ਸ੍ਵਣ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸਾਸਰ੍ਹਾਂ, ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਵੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਦਿਸਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਦਸਵੀਂ ਪਉੜੀ :--ਇਸ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਵਟ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ ਸਤ, ਸੇਖੋਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਵਟ ਕਰਕੇ ਅਠਾਹਠ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਨ ਨ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਕਾਢ ਚਲ ਪਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਸੁਣਨੇ ਕਰਕੇ ਪਤ੍ਰ ਦੀ ਦ ਪਤ੍ਰਨ ਵਾਸਿਆ ਨਾਲੋਂ ਭੀ ਮਾਨ ਪਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੇ ਸੁਣਨੇ ਕਰਕੇ ਸਹਿਜ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗਿਆਰਵੀਂ ਪਉੜੀ :--ਇਸ ਵਿਚ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਵਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਸਮਾ) ਸੋਸਟ ਗਣਾਂ ਦੀ (ਗਾ) ਜਗਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਵਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੋ ਚਾਹਣ, ਸਿੱਖ, ਪੀਤ, ਪਾਤ ਸਾਹ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਸਤਰ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਅੰਧੇ ਅਗਿਆਨੀ ਜੀਵ ਵੀ ਭਗਤੀ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਪਾਲੇਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਸੁਣਨੇ ਕਰਕੇ ਤ੍ਰਿਪੇ ਦਰਿਆ ਵੀ ਹੋਥ ਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਤਮ ਰਗਤ ਹਨ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਾਸਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਿਮਰਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਦਾ ਸੋਚਾ ਖਿਤਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਵਟ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ ਦੁਖਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਉਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੌਹਾਂ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਵਟ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਕਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਮੰਨਣ ਦੀ ਬਾਬਤ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਬਾਰਵੀਂ ਪਉੜੀ :--ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ (ਗਤਿ) ਰੀਤੀ, ਚਾਲੀ, ਮਰਯਾਦਾ, ਗਿਆਨ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜੇ ਕਈ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਹਿ ਸਕਣ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪਿਛੋਂ ਪਛਤਾਵਾ ਹੀ ਕਰੇਗਾ। ਨਾ ਕੇਵਲ ਕਾਰਜ ਹੈ, ਨਾ ਕਲਮ ਹੈ, ਨਾ ਸਿਆਹੀ ਹੈ, ਨਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਲਿਖਾਤੀ ਹੈ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਮੰਨਣ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਲਿਖ ਸਕੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਵਾਸਨਾਂ ਵਲੋਂ (ਬਹਿ) ਇਸਥਿਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪਿਆਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਨਣ ਦਾ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ (ਵੇ) ਸੁਣਕੇ ਵੀਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ 'ਸਿਤ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬੈਸ ਕਿ ਕੀਰਤਿ ਮੈ ਕਹਾ'।

ਅਨਹੀ ਸਤ ਸੀਰਾਤ ਸਿਧ ਜੀਉ ਸਭ ਦਿਵਾ । (ਅੰਗ ੧੩੬੧) ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅੰਸਾ (ਅੰਸਨ, ਸਧ ਸਰੂਪ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਨਣ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤੋਰਵੀਂ ਪਉੜੀ :--ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਨਣੇ ਕਰਕੇ ਮਨ ਤੇ ਸਧ ਅੰਦਰ (ਸਮਾ) ਪ੍ਰਤਿ ਹੋਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਸੁਰਤਿ) ਸੁਸਟ ਗਿਆਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਨਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ (ਸੁਧਿ, ਖਬਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਮਹ ਦੀਆ, ਜਮਾਂ ਦੀਆ, ਵਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਰਥਾਂ ਰੂਪੀ ਚੋਟੀ ਅਤੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਚੋਟੀ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲ ਜਮਾਂ ਦੇ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਅਜਮਲ ਪਾਪੀ ਸਾਹਿਬ ਹਰ ਦੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ, ਸੁਵਟ, ਅਤੇ ਮੰਨਣ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਮਾ ਤੋਂ ਛੁਡਾ ਕੇ ਰਾਮ ਰਣ ਲੈਣ ਆਏ, ਅਤੇ ਬੈਠੇ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ। ਯਥਾ :--

ਅਜਮਲ ਕਉ ਅੰਤ ਕਾਲ ਮੈ ਨਾਗਾਇਣ ਸੁਧਿ ਆਈ ॥

ਜਾ ਗਤਿ ਕਉ ਜੋਗੀਸਰ ਬਾਛਤ ਸੋ ਗਤਿ ਫਿਨ ਮਹਿ ਪਾਈ ॥

ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਬਮਾਨੇ ਦੇ ਸਾਥ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੇ ਸਾਥੀ ਹੋ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ।

ਚੌਧਵੀਂ ਪਉੜੀ :--ਇਸ ਵਿਚ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੇ ਭਾਉ ਭਗਤੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਰੋਕ, ਬਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦਾ। ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸਰ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਅਭੁਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਵੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾਂ ਰੂਪ (ਮਰੂ) ਪਗਡੰਤੀਆਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਦਵੀਂ ਪਉੜੀ :--ਇਸ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗੁਰਮੁਖ, ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਦੁਆਰੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਬਣਾ ਕੇ ਸੁਧਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਧਾਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਲਾਇਕ ਬਣਾ ਕੇ ਤਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਉਸ ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਦੀ ਭਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਭੋਂਦਾ। ਅੰਸਾ

(ਨਿਰੰਜਨ) ਸੁਖ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਨਣ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋਲਵੀਂ ਪਉੜੀ :- ਇਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਨਿਰਿਆਸਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ, ਨਿਰਿਆਸਟ ਦਾ ਸਾਧਨ, ਨਿਰਿਆਸਟ ਦਾ ਫਲ ਤੇ ਨਿਰਿਆਸਟ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਿੱਤੀ ਦੇ ਲਖਣਾ ਦੁਆਰਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੱਠ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਇਸ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਭਵਿੱਖਤ ਵਾਕ, ਜੋਗ ਮਾਰਗ ਅਤੇ ਖਲਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਾ ਦਾ ਨਬਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਰਤੋ ਦੇ ਕਰਤਾਰਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਅਉਂਦਾ, ਧਰਤੀ ਹੋਰ ਪਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੱਥ ਉਸ ਦੇ ਬਲਦ ਨ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੀ ਹੋਈ। ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਧਰਮ ਰੂਪੀ 'ਧੋਲ' ਬਲਦ ਜੋ ਦਇਆ ਦਾ ਪਤਰ ਹੈ ਜੋ ਸੰਤੋਖ ਰੂਪੀ ਚਾਰਾ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਨੂੰ ਮੁਝਾਦਾ 'ਚ ਟਿਕਾ ਕੇ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਜੀਵ, ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਨਾਮ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਅਗੰਮੀ ਕਲਮ, ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਵਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਦਿਤੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਰੋਜ਼ੀ ਆਦਿ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਕ ਪਹਿਰਕੇ ਭਾਵ ਮਾਇਆ ਸਬਲ ਹੋ ਕੇ ਇਕੋ ਬਚਨ ਵਾ ਕਣਨ ਤੋਂ ਸਾਰਾ ਪਸਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਲਖਾਂ ਨਦੀਆਂ, ਦਰਿਆ, ਸਮੁੰਦਰ, ਖੰਡ, ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਹੋਵੇ ਹੋ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸਮੱਗਰ ਵੀਚਾਰ ਕਹਿ ਸਕੇ ? ਉਸ ਦੇ ਰੋਮ ਦਾ ਵੀ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਉਂ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਹੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ! ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਭੋਂਦਾ ਹੈ। ਉਹੀ (ਭਲੀ, ਚੰਗੀ) ਸ੍ਰਿਸਟ ਕਾਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੂੰ ਸਦਾ ਇਸਥਿਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

'ਜੇ ਰੂਪੁ ਭ ਵੇ ਸੋ ਭਲਾ ਸਚੁ ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ ॥' ਅੰਗ ੩੧੮

ਸਤਾਰਵੀਂ ਪਉੜੀ :- ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਂਤਕੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਨਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਜਪ ਹਨ, ਪੂਜਾ ਹੈ, ਪੂਜ ਹੈ, ਤਪ, ਤਪਾ ਨੂੰ ਤਪੁਟਿ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਵਾ ਗ੍ਰੰਥ ਕਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਖਾਂ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਉਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜੋਗ ਹਨ, ਮਨ ਵਿਚ ਉਦਾਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਭਰਤ, ਗੁਣ, ਗਿਆਨ, ਵਾਚ ਰ ਹਨ। ਸਤੀ, ਸਤੀਆ, ਦਾਤ ਹਨ। ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਨਗਿਣਤ ਹੀ ਸੂਰਮੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਲੱਭੇ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਭਾਵ ਸਨਮੁਖ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਅਨਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨ,

ਦੇਸ ਧਾਰਾ ਵਾਹ ਬਿਰੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਂਤਕੀ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਪਾਟਨ ਵੀਚਾਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਸ ਦੀ ਸਾਂਤਕੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਇਕ ਰੋਮ ਮਾਤ੍ਰ ਤੋਂ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਹੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ! ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਸ੍ਰਿਸਟ ਕਾਰ ਹੈ। ਅਤੇ ਤੂੰ ਸਦਾ (ਸਲਾਮਤ) ਇਸਥਿਤ ਰੂਪ ਹੀ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ।

ਅਠਾਰਵੀਂ ਪਉੜੀ :- ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਮਸੀ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਨਗਿਣਤ ਹੀ ਬੇਸਮਝ ਪੁਰਖ ਹਨ। ਅਨਗਿਣਤ ਹੀ ਚੋਰ ਹਨ, ਨਖਿਧ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਅਨਗਿਣਤ ਜੋਰ ਕਰ ਕਰਕੇ ਜਬਰਦਾਸਤੀ ਹਕਮ ਮਨਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਨਗਿਣਤ ਹੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਗਲ ਵੱਢ ਵੱਢ ਕੇ ਵਾ ਦੂਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਂ ਹੀ ਟੋਕ ਕੇ ਪਾਪ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਨੰਕਾਂ ਪਾਪੀ ਪਾਪ ਕਰ ਕਰਕੇ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੁਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਬੂਠ ਚੋਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਅਨੰਕਾਂ ਮਲਫ਼ ਬੁਧੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ, ਮੇਲ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਪਾਲੇ ਸੂਰ, ਕੁਕੜ ਆਦਿਕਾਂ ਤਾਂਈਂ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਨਗਿਣਤ ਹੀ ਨਿੰਦਕ ਗਰਭ ਵਿਚ ਵਾ ਨਰਕ ਵਿਚ ਸਿਰ ਭਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਨੀਚ ਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੀਚ ਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਰੋਮ ਮਾਤ੍ਰ ਭੀ ਕਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਰਜਾ ਅੰਦਰ ਹਾਂ।

"ਜੇ ਰੂਪੁ ਭਾਵੇ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥ ਤੂੰ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥"

ਉਨੀਵੀਂ ਪਉੜੀ :- ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਅਨਗਿਣਤ ਹੀ ਨਾਵਾਂ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਮਨ ਦੀ ਰੀਮਤਾ ਤੋਂ ਅਤੇ ਸਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਰੀਮਤਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਸਭ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉਪਰ ਅੱਖਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖੇ ਅੱਖਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲਿਖੇ ਅਖਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਗੀਤਾ ਆਦਿ ਗੋਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ (ਗਾਹ) ਅਸਥਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਂਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਜਾਚ ਤੇ ਚੋਲਣ ਦੀ ਜਾਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਦੇਹ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਹਨ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਲੇਖ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਤਾਂ 'ਆਪ ਅਲੇਖ ਬੁਦਰਤਿ ਕਰਿ ਦੇਖੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਇ ਸੋਈ ਜੀਉ ॥' ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਫੁਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਹੁਕਮ

ਭਰਵਾ ਹੈ ਉਸੇ ਰੂਪ ਅਗੰਮੀ ਕਲਮ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖ ਪਈ ਜਾਂਦੀ ਹਨ। ਜਿਸ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਸਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕਉਣ ਵਿਚਾਰ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਰਜਾ ਅੰਦਰ ਖਲ ਅਖ ਨਿਉਂ ਕਹੇ ਹੋ ਪ੍ਰਮਸਰ! 'ਜੋ ਤਥ ਭਾਵੈ ਸਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥ ਜੁ ਸਦਾ ਸਲ ਜਮਿ ਨਿਰਕਾਰ ॥' ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ 'ਜੁ ਸਦਾ ਸਲ' ਮਤਿ ਨਿਰਕਾਰ ਦੀ ਚਾਰ ਮਹਾਂਵਾਕ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਦੋਹਾਂ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪੂਰਬਾਰਥ ਉੱਤਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਗੇ ਉਤਾਰਾਥ ਮੱਧਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ 'ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਤ' ਤੇ ਫੇਰ 'ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਤ' ਦੁਆਰਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮੱਧਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸਨੂੰ 'ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਤ' ਤੇ ਨਾਲ 'ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਤ' ਦੇ ਕੇ ਸਮਝਾਉਣਾ ਪਵੇ।

→ ਵੀਹਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ←

ਭਰੀਐ ਹਥੁ ਪੈਰੁ; ਤਨੁ ਦੇਹ ॥ ਪਾਣੀ ਧੋਤੈ; ਉਤਰ ਸੁ ਖੇਹ ॥
ਮੂਤ ਪਲੀਤੀ; ਕਪੜੁ ਹੋਇ ॥ ਦੇਸਾਬੁਟੁ; ਲਈਐ ਉਹੁ ਧੋਇ ॥
ਭਰੀਐ ਮਤਿ; ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥ ਉਹੁ ਧੋਪੈ; ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ ॥
ਪੁੰਨੀ ਪਾਪੀ; ਆਖਣੁ ਨਾਹਿ ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਰਣਾ; ਲਿਖਿ ਲੈ
ਜਾਹੁ ॥ ਆਪੇ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ ॥ ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੀ;
ਆਵਹੁ ਜਾਹੁ ॥ ੨੦ ॥

ਸਿੱਧਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹੇ ਸਤਗੁਰੂ ਜੀ! ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਧੋਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਤਾਂ ਹਥੁਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਤ ਦੇ ਕੇ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅੰਤ:—ਭਰੀਐ ਹਥੁ ਪੈਰੁ, ਤਨੁ ਦੇਹ ॥ ਪਾਣੀ ਧੋਤੈ; ਉਤਰ ਸੁ ਖੇਹ ॥
ਉ ਸਿੱਧੋ! ਜਿਵੇਂ ਜੋ ਹੱਥ ਪਰ (ਦੇਹ) ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ (ਖੇਹ) ਮਿੱਟੀ, ਘੋਟ,

ਉਹ ਦੇ (ਨਨ) ਨਾਲ (ਭਰੀਐ) ਤਾਂ ਜਦ ਭਾਵ ਲਿੱਬਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਧੋਣ, ਧੋਣ ਧਰਕ (ਸ, ਉਹ, ਖੇਹ) ਮਿੱਟੀ (ਉਤਰ) ਲਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਨ ਨਾਮ ਦੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਨਾਮ ਵੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਹੈ। ਤਨ ਦੇਖੋ ਗੋਡਿਆਂ ਤੇ ਲੱਕੇ ਮੱਥਾ ਤੱਕ ਵਿਚਲੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਅਤੇ (ਦੇਹ) ਭਾਬੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਸਮੇਤ ਮਨ। ਵਾ: ਜਹ ਤੇ (ਤਨ) ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਹੋਰ ਪੈਰ ਆਦਿਕ ਅੰਗ ਨੇ ਹਨ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਨਾਲ (ਭਰੀਐ) ਲਿਬਰ ਜਾਣ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਧੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮੈਲ (ਉਤਰ ਸ) ਲਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਉਤਰਸੁ' ਪਾਠ ਵਿੱਠਾ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਦਮਦਮੀ ਕਸਾਲ ਵਿਚ 'ਉਤਰ ਸੁ' ਪਾਠ ਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੁਜਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮੂਤ ਪਲੀਤੀ, ਕਪੜੁ ਹੋਇ :—ਜੇ (ਮੂਤ) ਪਿਸ਼ਾਬਾਦਿਕ ਨਾਲ (ਕਪੜ) ਬਸਤਰ, ਕਪੜਾ (ਪਲੀਤੀ) ਅਪਵਿਤ੍ਰ, ਖਰਾਬ, ਗਲੀਚ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ, **ਦੇਸਾਬੁਟੁ; ਲਈਐ ਉਹੁ ਧੋਇ** :—(ਉਹ) ਉਹ ਜੋ ਪਿਸ਼ਾਬ ਨਾਲ ਗੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਪੜਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ (ਦੇ, ਨਾਮ ਹੈ, 'ਲਾ' ਕਰਕੇ) ਸੋ ਸਾਬਣ ਲਾ ਕਰਕੇ ਵਾ ਸਾਬਣ ਦੀ ਚੋਸ ਦੇ ਕੇ ਧੋ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਪਾਵਤ੍ਰ, ਸਾਫ਼ ਕਰ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਜੀ! ਦੁਹ ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਤ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਸਮੇਤ ਦੁਹ ਕਪੜਾ ਆਦਿਕ ਤਾਂ ਸਬੂਲ ਹਨ ਭਾਵ ਮੋਟੀਆਂ ਚੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਮੋਟੀ ਦਸਣ ਵਾਲੀ ਮੈਲ ਹੈ। ਤੇ ਉਸਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਵੀ ਮੋਟੀਆਂ ਸਬੂਲ ਚੋਜਾਂ ਪਾਣੀ ਤੇ ਸਾਬਣ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਲੱਗੀ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਦੋਵੇਂ ਸੂਖਮ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੂਖਮ ਹੀ ਜਤਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਆਪ ਕੋਈ ਸੂਖਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਤ ਕਰੇ ਜੀ? ਤਾਂ ਉਸਰ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :—

ਭਰੀਐ ਮਤਿ; ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ :—ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਪਾਪਾਂ ਦੇ (ਸੰਗਿ) ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਵੇ, ਮਲੀਨ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਤਾਂ

ਉਹੁ ਧੋਪੈ; ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ :—ਉਹ ਬੁੱਧੀ ਪ੍ਰਮਸਰ ਦੇ (ਨਾਵੈ) ਨਾਮ ਦੇ (ਰੰਗਿ) ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ (ਧੋਪੈ) ਧੋਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਨਾਮ ਦਾ ਰੰਗ ਚਤੁਰ ਵੇ, ਤਾਂ :—'ਉਹ ਦਰੀਆਉ ਸਦਾ ਜਲੁ ਨਿਰਮਲੁ; ਮਿਲਿਆਂ ਦੁਰਮਤਿ ਮੈਲੁ ਹਰੈ ॥' (੧੩੨੯) ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਰਿਆ ਰੂਪ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗਤ ਰੂਪੀ ਘਾਟ ਤੇ ਜਾ ਕੇ, ਨਿਸਚੇ ਰੂਪ ਪਟੜੇ ਤੇ ਰੱਖਕੇ, ਨਾਮ ਦਾ ਸਾਬਣ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪ ਪਾਣੀ

ਪਾਏ, ਜੁਗਤੀਆਂ ਰੂਪ ਮੱਥੀਆਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਜੇ ਸੱਚੀ ਧੋਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ
ਇਉਂ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਯਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੁੱਧੀ ਵੀ ਸੁਖਮ, ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਵੀ
ਸੁਖਮ ਤੇ ਨਾਮ ਵੀ ਸੁਖਮ ਹੈ।

‘ਸੁਖ ਸਭਨਾ ਹੋਇ ਦਾਰੂ, ਪਾਪ ਕਢੇ ਹੋਇ॥’ (ਅੰਗ ੪੬੮)

‘ਲਾਗੀ ਮੈਲ, ਮਿਟੇ ਸਭੁ ਨਾਇ॥’ (ਅੰਗ ੩੫੨)

ਪ੍ਰਸਨ:-ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਉਹ
ਪਾਪੀ ਹਨ ਜਾਂ ਪੰਨੀ?

ਉੱਤਰ:-ਪੁੰਨੀ ਪਾਪੀ; ਆਖਣ ਨਾਹਿ:--ਜਿਹੜੇ। ਉਹ ਸਭਨਾ
ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੁੰਨੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਹਨ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ
ਵਿੱਚ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਧੋਤੀ ਗਈ ਹੈ।
ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਾਪੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਵਾ:-ਜਿਹੜੇ ਪਾਪੀ ਵੀ ਪਰਮੇਸਰ
ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਉਹ ਐਨੇ ਬਹੁਤੇ ਹੀ (ਪੁੰਨੀ) ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਮੁਕਤ
ਹੋ ਗਏ, ਆਖੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ।

ਯਥਾ:-‘ਗਨਿਕਾ ਉਧਰੀ ਹਰਿ ਕਹੈ ਤੋੜ॥’ (ਅੰਗ ੧੧੯੨)

ਜੇ ਜੋ ਨਾਮੁ ਜਪੈ ਅਪਰਾਧੀ ਸਭ ਤਿਨਕੇ ਦੋਖ ਪਰਹਰੇ॥

ਬੇਸਮਾ ਰਵਤ ਅਜਾਮਲੁ ਉਹਰਿਓ ਮੁਖਿ ਬੋਲੈ ਨਾਰਾਇਣ ਨਰਹਰੇ॥’ (੯੯੫)

‘ਕਉਨ ਕੇ ਕਲੇਕੁ ਰਹਿਓ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਲੋਤ ਹੀ॥’

ਪਤਿਤ; ਪਵਿਤ੍ਰ ਭਏ; ਰਾਮੁ ਕਹਤ ਹੀ॥’

‘ਤਾਰੀਲੇ ਗਨਿਕਾ ਬਿਨੁ ਨੁਪ ਕੁਬਿਜਾ; ਬਿਆਪਿ ਅਜਾਮਲੁ ਤਾਰੀਅਲੇ॥’

‘ਜਪ ਹੀਨ ਤਪ ਹੀਨ ਕੁਲ ਹੀਨ ਕੁਮ ਹੀਨ, ਨਾਮਿ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਤੇਉ ਤਰੇ॥’ (੩੪੫)

‘ਅਜਾਮਲੁ ਉਹਰਿਆ ਕਹਿ ਏਕ ਬਾਰ॥’ (ਅੰਗ ੧੧੯੨)

ਵਾ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਪਾਪੀ ਲੋਕ ਪੰਨੀ ਬਣ ਗਏ। ਬਲਕਿ ਜੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਸਤੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਜਹਾਜ਼ ਵਾਂਗ ਬਣ ਗਏ ਜਿਹੜੇ ਉਹ ਪੰਨੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਤੋਰ ਤੋਰ ਤੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਮੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

ਪ੍ਰਸਨ:-ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ
ਆਖਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੈ? ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਨੇ:-
ਪੁੰਨੀ ਆਖਣ ਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਨੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ
ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਪੁੰਨੀ ਨੇ ਹੀਕਾਰ ਵਿਚ ਰਹੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀਗੀ

ਲੋੜ ਹੈ? ਉਹ ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਪਾਪੀ ਹੋ ਗਏ, ਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਨੌਖ
ਰਾਜੇ ਵਰਗੇ ਪੁੰਨੀ ਵੀ ਸੱਪ ਬਣ ਕੇ ਸੁਰਗ ਵਿਚੋਂ ਡਿੱਗੇ।

ਸਾਖੀ ਨੌਖ ਰਾਜੇ ਦੀ

ਜਦੋਂ ਇੰਦ੍ਰ ਰੋਤਮ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਅਹਿੰ ਲਿਆ ਦਾ ਸਤ ਤੇਜ਼ਨ ਤੋਂ ਸੁਪ
ਭੇਡੇ ਕਵਲਾ ਦੀ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਜਾ ਛੱਪਿਆ। ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨੌਖ ਰਾਜੇ ਦੀ
ਪੁੰਨੀ ਦ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਰਕੇ ਇੰਦ੍ਰਾਸਨ ਤੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ। (ਭਾਵੇਂ ਇੰਦ੍ਰ
ਦੀ ਪੂਰਬਕਤ ਦਸਾ ਸੀ) ਪਰ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਰਾਣੀ ਸਚੀ ਪਤੀ ਸੁਤਾ ਧਰਮ ਵਿਚ
ਪੱਕੀ ਸੀ। ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਨੌਖ ਰਾਜੇ ਨੇ ਸਚੀ ਦਾ ਸਤ
ਤੇਜ਼ਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਤਾਂ ਸਚੀ ਨੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਬ੍ਰਿਹਸਪਤ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ
ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਢੰਗ ਦਸੋ? ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਸਤ ਰਹਿ
ਜਾਵੇ। ਤਾਂ ਬ੍ਰਿਹਸਪਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਨੌਖ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਹੁ ਕਿ ਰਿਖੀਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ
ਪਾਲਕੀ ਨੂੰ ਚਕਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮੇਰੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆ। ਸਚੀ ਨੇ
ਇਵੇਂ ਆਖਿਆ। ਨੌਖ ਰਾਜੇ ਨੇ ਪਵਾਣ ਕੀਤਾ ਉਦਿਆਲਕ, ਜਤ ਭਰਥਾਵਿਕ
‘ਰਿਖੀ ਪਾਲਕੀ ਨੂੰ ਲਾਏ। ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਨੌਖ ਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ
ਵਿਕਾਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਕੇ ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਪੁੰਨ ਦੀ ਕਾਹਲੀ ਵਰਤ ਰਹੀ ਸੀ।
‘ਵਿਸ਼ਨ ਪੁਰਾਣ’ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਤ ਭਰਥ ਮੇਜ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ
ਪੈਰ ਧਰਦਾ ਸੀ। ਨੌਖ ਨੇ ਕੋਰੜ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਸਰਪ ਸਰਪ’ ਭਾਵ
ਛੇਤੀ ਚਲੋ! ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਦਰਦ ਹੋਈ ਦੁਖੀ ਹੋਕੇ ਉਸਨੇ ਆਖਿਆ, ਓਇ ਬਾਮੀਆਂ
ਸਰਪ ਤੂੰ ਬਣ। ਯਾ ‘ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ’ ਵਿਚ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ
ਉਦਿਆਲਕ ਰਿਖੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸਰਾਪ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਰਹੁ ਵਿਚਾਰ।
ਬੌਸ ਰਿਖੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦੀ ਵੇਰ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨੌਖ ਰਾਜਾ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚੋਂ ਸੱਪ
ਬਣਕੇ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਆ ਡਿੱਗਾ। ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਹੜੇ ਪੁੰਨ ਕਰਕੇ
ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦ ਅਤੇ ਹੀਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਨੌਖ ਰਾਜਾ ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਫੇਰ ਵੀ ਸੱਪ ਬਣਕੇ ਧਰਤੀ
ਤੇ ਡਿੱਗਾ।

ਪ੍ਰਸਨ:-ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਕੀ ਸਾਰ ਲੋਕ ਨਾਮ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

‘ਸਤ ਰਿਖੀਆਂ ਦ ਨਾਮ ਇਹ ਹੀ ਹਨ — ੧ ਵਸਿਸਟ ੨ ਅਤ੍ਰੀ, ੩ ਅੰਗਰ।
੪ ਕ੍ਰਿਗੁ। ੫ ਪਲਸਤ। ੬ ਕੁਤੂ। ੭. ਪਲਹ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪਤੀ ਸਾਹਿਬ

ਉਤਰ :- ਜਿਹੜੇ ਪੰਨੀ ਲੋਕ ਹਨ ਉਹ ਪ੍ਰਸਿਧਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਖਦੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਸੀਂ ਵਾਨ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਰਬ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਕੀ ਲੜ ਹੈ? ਪੁੰਨ ਦੇ ਫਲ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਮਥਤ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਜਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਥੀ ਕਿਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਂ ਕਾਹੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੀ ਸਰੋਤ ਵਾਸਤੇ ਧਿਆਨ ਆਪ ਕਰ ਦੇ। ਇਉਂ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਲਈ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਨੁ ਕੀ ਲੜ ਹੈ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ? ਪਾਪੀ ਆਦਮੀ ਵਿਸੇ ਵਿਕਾਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲੋਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਨਾਮ ਪਾਪੀ ਆਦਮੀ ਵਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਿਧਰ ਦਾ ਨਾਮ ਆਖਣ ਤੋਂ ਪਾਪੀ ਤੇ ਪੁੰਨੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਖਦੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਿਧਰ ਦਾ ਨਾਮ ਆਖਣ ਤੋਂ ਪਾਪੀ ਤੇ ਪੁੰਨੀ ਦੋਵੇਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਨਾਹ) ਬਬਰ ਮਿਥੇ ਪਤੀ ਦਾ ਵਾਚਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਅੱਕਤ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹਾਹ ਮੁਕਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

‘ਨਨੈ ਨਾਹ ਭੋਗ ਨਿਸ ਭਗੈ ਨਾ ਭੀਠਾ ਨਾ ਸਮਲਿਆ ॥’ (ਅੰਗ ੪੩੩)

ਹਰਿ ਨਾਹ ਨ ਮਿਲੀਐ ਸਾਮਨੈ; ਕਰ ਪਾਈਐ ਬਿਸਰਾਮ ॥’ (ਅੰਗ ੧੩੩)

ਇਸ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਹਾਹ ਸਿਹਾਰੀ ਨਾਲ ਹੈ। (ਨਾਹ) ਬਬਰ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਇਥੇ ‘ਨਹੀਂ’ ਦਾ ਵਾਚਕ ਹੈ।

ਵਾ ਇਤਨੇ ਬੇਅੰਤ ਪੁੰਨੀ ਤੇ ਪਾਪੀ ਹਨ ਜੋ ਕਹੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਵਾ ਪੁੰਨ ਤੇ ਪਾਪੀ ਕੇਵਲ ਅਖਣ ਮਾਤ੍ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਕਾਮ ਤੇ ਨਿਖਿਧ ਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ। ਅਭਲੀ ਪੰਤਤੀ ਸਿਧ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਪ੍ਰਯੋਕ ਵਿਚ ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁੰਨੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਪਾਪੀ ਹੈ?

ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਰਣਾ; ਲਿਖਿ ਲੈ ਜਾਹੁ :- ਜੂਰ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ (ਕਰਿ) ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਸੰਮਰ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਚੰਗੇ ਜਾ ਮਾਤ ਬਿਧੀ ਨਿਬੰਧ (ਕਰਣਾ) ਕਰਤਬ ਭਾਵ ਕਰਮ (ਕਰਿ) ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਅੰਤਰਕਰਨ ਜੂਹੀ ਕਰਜ ਤੇ ਲਿਖ ਕੇ ਪ੍ਰਯੋਕ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਲੀਆ ਪਲੀਸ਼ - ਰੁੱਖਾਂ ਚਿਤ੍ਰ ਤੇ ਗੁਪਤ ਹੋਰਕ ਜੀਵ ਦੇ ਸੰਜੋਖਤ ਸੰਦਰਭੇਨ, ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੇ ਚੰਗੇ ਮੰਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਯੋਕ ਪ੍ਰਯੋਕ ਹੀ ਚਤੁਰਕਾਰੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਯਥਾ :- ‘ਪੁੰਨ ਪੁੰਨ ਜੋ ਕਰੇ ਤਾਨਾ ਦਾਨਾ, ਚਤੁਰ ਗੁਪਤ ਲੇਖੀਆ ॥’ (ਅੰਗ ੧੨੯੨) ‘ਜਿਹੜੇ ਗੁਪਤ ਸਭ ਸਮਝਤ ਲੇਖੀ ॥’ ਸੋ ਜੀਵ ਜੋ (ਕਰਣਾ) ਕਰਤਬ (ਕਰਮ) ਕਰੇ ਤਾਨਾ ਦਾਨਾ, ਚਤੁਰ ਗੁਪਤ ਲੇਖੀਆ ॥’ (ਅੰਗ ੧੨੯੨)

ਸ੍ਰੀ ਸਪਤੀ ਸਾਹਿਬ

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁੰਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਾ:- ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮੱਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ‘ਕਰਮ’ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਪੁੰਨ) ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ (ਕਰਣਾ) ਕਰਤਬ ਉਹ ਸਾਹਿਬਾ ਹਿਰਾਸਤਾਂ ਉਤੇ ਚਿਕਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਆਪਾਂ ਬਾਲਕ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਮਤ ਮਿਥਾਲ ਕੇ ਹੋਣ ਤੱਕ ਜੋ ਜੋ ਕਰਤਬ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਸਮਤ ਅੰਤਰ ਉ ਕਰੇ ਹੋਣ, ਚੰਗੇ ਕਰਨ ਤੇ ਬੱਦਲਾ ਦਾ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਧਤ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ‘ਕਰਣੀ ਕਾਰਣ ਮਨ ਮਸਵਣੀ’ (ਅੰਗ ੯੯੦) ਜਿਹੜੀ ਕਰਣੀ, ਦੋਹ ਹੈ ਕਰਤਬਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਕਾਰਜ ਬਣੀ ਹਈ ਹੈ। ਅਤੇ ਮਨ (ਮਸਵਣੀ) ਸਿਆਹੀ ਬਣਿਆ ਹੋ ਜਾਵੇ।

‘ਬੁਠਾ ਭੁਠਾ ਦਇ, ਲੇਖ ਪਏ।’ ਜਿਵੇਂ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਵਿਚ ਕਾਰਜ ਛਾਪਣਾ - ਵੇ ਕਾ ਕਲਮ ਦਵਾਤ ਦੀ ਲੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਬਰਾ ਤੇ ਭੁਧਾ ਸਭਾ, ਦ ਲਿਖਕਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਰਿਆ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਖਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਕਰਤਬਾਂ ਦੀ ਫਰਿਸਤ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ (ਕਰਿ) ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ (ਕਰਣਾ) ਕਰਤਬ (ਕਰਿ) ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੀਵ, ਉਹ ਆਪ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਕਾਰਜ ਤੇ (ਲਿਖਿ ਲੈ ਜਾਹੁ) ਲਿਖ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਯੋਕ ਨੂੰ ਲੋਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਰਾਜਾ ਦੇ ਪਾਸ ਸਭ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯਥਾ :- ‘ਚੇਰਿਆਈਆ ਬੁਰਿਆਈਆ ਵਾਧੈ ਧਰਮੁ ਹਦੂਰਿ ॥ ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਕ ਨੇਤੈ ਕੇ ਦੂਰਿ ॥’ ‘ਕਰਣੀ ਉਪਰਿ ਹੋਇ ਤਪਾਵਸੁ ਜੋ ਕੇ ਕਰੈ ਕਹਾਵ ॥’ (ਅੰਗ ੧੨੯੯) ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੜੇ ਕਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਉਪਰ ਹੀ ਨਿਆਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਥ ਕਈ ਵੱਡੀ ਜਾ ਫਰਮੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ।

ਆਪੋ ਬੀਜਿ; ਆਪੋ ਹੀ ਖਾਹੁ :- ਆਪ ਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੰਨ ਬੀਜੇ ਹਨ ਉਹ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਸੁਖ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਪ ਬੀਜੇ ਹਨ ਉਹ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਫਲ ਦੁਖ (ਖਾਹੁ) ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਖੋਗਦੇ ਹਨ।

‘ਕਰਮ ਧਰਤੀ ਸਰੀਰ ਜਗ ਅੰਤਰਿ; ਜੋ ਬੋਝੈ ਸੇ ਖਾਤਿ ॥

ਕਹ ਨਾਨਕ ਭਗਤੁ ਮੇਰੀਹ ਦਰਵਾਜੇ, ਮਨਮਖ ਸਦਾ ਭਵਾਤਿ ॥’ (ਅੰਗ ੭੮)

‘ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੇ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਮੇਦਤਾ ਬੇਤੁ ॥’ (ਅੰਗ ੧੩੪)

‘ਜਿਸ ਬਿਨੁ ਅਵਰ ਨ ਕੋਈ ਰਾਜਾ; ਕਰਿ ਤਪਾਵਸੁ ਬਣਤ ਬਣਾਈ ॥

ਨਿਆਉ ਤਿਸੈ ਕਾ ਹੈ ਸਦ ਸਾਚਾ; ਬਿਰਲ ਹੁਕਮ ਮਨਾਈ ॥’ (ਅੰਗ ੯੧੨)

‘ਕਿਹੁ ਉਨ੍ਹੀ ਕਾ ਮਿਟਸਿ ਨਾਹਿ; ਓਇ ਅਪਣਾ ਬੀਜਿਆ ਆਪਿ ਖਾਹਿ ॥’

ਮੂੰਹ ਤੇ ਗਲਾ ਸਾਹਿਬਾ ਜਾਣਾ ਹੈ । ਸਰਾਬੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਬੇੜੀ ਬਦਲ ਆਈ ਹੈ ।
ਸਭ ਨੇਰੀ ਦੀਆਂ ਫੁਟੀਆਂ ਤੇ ਪਾਪ ਨਰਦਾ ਹੈ । ਤੇ ਹੀ ਭਗਤ ਵਿਦਿਆਸ ਜੀ
ਨੇ ਸਰ ਬਣਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਯਥਾ :- ਸਰਸਵਤੀ ਸਲਲ 'ਮਤ' ਬਨਸੀ ਕੀ
ਮੇਰ ਸਨ ਕਤਰ ਨਹੀਂ ਪਾਨੀ । 'ਭਾਵ' ਰੰਗਾ ਦੇ ਪੀਵਨੁ 'ਲ' ਦੀ ਵੀ ਸਰਾਬ
ਕਿਉਂ ਨ ਬਣੇ ਹੀ 'ਭ' ਮੇਰ ਮਹਾ-ਮਾਂ ਗ-ਮਬ ਕਦ ਭੀ ਪੀਣਾ ਨਹੀਂ
ਬਣਦੇ ਕਿਉਂਕਿ (ਸਰਾ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਅਵਰ ਜਲੁ ਹੈ) (੧੫੯੩ ਅੰਗ) ਸਰਾਬ
ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਰ ਕਈ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਣਾ ਪਈ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਯਥਾ :- 'ਸਮੁੱਚੇ
ਮਰਦਾਨਾ' ੧ । ਕਲ ਕਲਵਾਲੀ ਕਾਮ ਮਦੁ, ਮਨੁਆ ਪੀਵਣੁ 'ਤ' ਕੁਧ ਕਟਹੀ
ਮੋਹਿ ਭਰੀ; ਪੀਯਾਵਾ ਅੰਗਾਰ ਮ' (੧੫੯੩) ਮਧੋਕ ਮ: ੧ । ਮਾਣਸ ਭਰਿਆ
ਆਟਿਆ, ਮਾਣਸ ਭਰਿਆ ਆਇ । ਜਿਉ ਪੀਤੈ ਮਤਿ ਦੂਰਿ ਹੋਇ, ਦੁਰਲ ਪਵੈ
ਵਿਚ ਆਇ ॥ ਆਪਣਾ ਪਰਾਇਆ ਨ ਪਛਾਣੈ, ਬਸਮੁਧ ਧਰੇ ਬਾਇ ॥
ਜਿਸੁ ਪੀਤੈ ਬਸਮੁ ਵਿਸਰੈ, ਦਰਹੁ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ । ਬੂਨਾ ਮਦੁ ਮੂਲਨ
ਪੀਯੈ, ਜ ਕਾ ਪਾਰਿ ਵਸਾਇ ॥ ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਸਚੁ ਮਦੁ ਪਾਏਅੰ; ਸਤਿਗੁਰ
ਮਿਲੈ 'ਜਸੁ ਆਇ ॥ (ਅੰਗ ੫੫੪) ਸਰਾਬ ਦਾ ਚੜਨ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਵਿਚ ਇਹ
ਕੀਤਾ ਹੈ 'ਵਕ ਮਦੀ ਦੂਜੇ ਦੁਨੀ ਜੇ ਅੰਤ ਧਨ ਧਮ ॥ ਪਾਪ ਕਰੇ ਕਿਨ
ਕਯਾ ਬਚੇ ਬਚ ਬਰਾਵੈ ਹਮ ॥ ੨੯ ॥ ੧੫ (ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ੧੭੭੭)

ਇਉਂ ਸਰਾਬ ਪੀਣ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀਮ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਅਤੇ ਇਥੇ
'ਸਰਾਬ' ਨੂੰ 'ਸਮੁੱਚੇ' ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਵਿਸਰਣਾ ਨਾਲ 'ਕੈਤੀ ਬਦਲ
ਆਈ' ਹੈ । 'ਸਮੁੱਚੇ' ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁਲਕ ਵਿਚ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਬਣਾ
ਦਿੰਦਾ ਹੈ । 'ਸਮੁੱਚੇ' ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ 'ਸਮੁੱਚੇ' ਦਾ ਮਥੇ ਨਾਮ ਲੈਣ
ਦਾ ਦੇਸ਼ ਅਪਵਿਤ੍ਰ' ਦਾ ਤਾਂ ਉਤਰਦਾ ਹੈ ਜੇ 'ਅਖ ਸਰਬਨ' ਮੰਤ੍ਰ ਨੂੰ
ਇਕ ਸੋ ਸਿਰ ਵਰ ਮਥੇ । 'ਚਰਨ ਪਰਿ ਸਿਸ਼ਯਾਨ' ਕ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਵ
ਨਸਿਆ ਦਾ ਨਿਰੋਧੀ ਬਣੇ ਬਾਤ ਕਥਾ ਲਿਖਿਆ । ਇਹਾ ਹੈ । ਤਮਾਕੂ
ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਸਰ ਦ ਪ੍ਰਾਚ ਰੰਗ ਲਗਦੇ ਹਨ । ਸਭ ਸਪ ਤੇ
ਕਾਏ ਹਨ 'ਸਮੁੱਚੇ' ਜਾਣੇ ਹਨ ।

ਸਾਖੀ-ਅਜਮੇਰ ਸਾਹ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦਾ
ਪੜਤ ਨਾਲ ਨਿਕਾਹ ਕਰਨ ਦੀ

ਜੇ ਅਜਮੇਰ ਸਾਹ ਬਾਬਾ ੧ ਦਿਆ ਹੈ । ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਬੰ

ਮੇਰ ਸਪ ਵਾਲੀ ਸੀ । ਉਸ ਨੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸਾਹਿਬਾ ਨਾਲ ਬੇਜ ਕੇ ਕਿਸ
ਤਰੀਕੀ ਪੁਤਰ ਨਾਲ ਨਿਕਾਹ ਕਰਾਇਆ ਚਾਹਿਆ । ਭਾਲਣ ਤੇ 'ਸਿਰ
ਬਾਮਣ' ਦਿਖਿਆ । ਜਿਸਨੇ ਬਾਮਣ ਦਿੱਤਾ 'ਨਮਚ' ਨਾਲ ਤਪ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਬੇਦ
ਮੰਤ੍ਰ ਸਿਧ ਕੀਤ ਹੋਏ ਸਨ । ਸ਼ਿਸ਼ਾ ਜੇਰ ਕ ਕਜਰਾ ਕ ਵਾ ਸੀ । ਬੇਦ ਦੇ
(ਬਦ) ਕ ਅਗ ਜਿਸਨ ਪੜੇ ਹੋਏ ਸਨ । ਸਿਸ਼ ਲੜਕੀ ਨ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ
ਅਜਮੇਰ ਸਾਹ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਬ੍ਰਾਮਣ ਨਾਲ ਨਿਕਾਹ ਕਰ ਲਿਆ । ਬ੍ਰਾਮਣ
ਰਤੀ ਦੁੱਖਤਾਈ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ । ਸੋਚਣ ਲਗਾ ਜੇ ਮੰਬਨ ਕਰਦਾ
ਹਾਂ ਤਾਂ ਧਰਮ ਨਾਸ ਹੋਦਾ ਹੈ । ਜੇ ਦੋੜ ਕੇ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਦਿਨਾਂ
ਦੀ ਪੀਚ ਬਾਤ ਦੂਰ ਤੌਰ ਹੈ ਪਕੜ ਲੈਣਗੇ । ਇਉਂ ਸੋਚਦੇ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ
ਮਲਛਾ ਨੇ ਉਸ ਲੜਕੀ ਦੇ ਕਲ ਘਰ ਵਿਚ ਸਵਾਂ ਕੇ, ਬਾਤਰੇ ਕੇਤਾ ਲਾ
ਦਿਤਾ । ਇਉਂ ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਾਮਣ ਬੇਘਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੇਦ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਚੁਫੇਰੇ
ਲਹ ਦਾ ਕੋਟ ਬਣਾ ਲਿਆ ਇਉਂ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਬਚਾਇਆ । ਇਸੇ ਬਿਧ
ਦਿੱਖਾ ਬਬਾਸਿ ਕਾ ਜਬੈ । ਬਦ ਮੰਤ੍ਰ ਕੇ ਪਠਿ ਕਰਿ ਤਬੈ ੧੪੧, ਕੋਟ ਲਹ ਕੇ
ਚਹੁਦਿਸਿ ਰਚਯ । ਤਿਸ ਅੰਤਰ ਬਤ ਪੈ ਕਰਿ ਬਚਯੇ ।' (ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੂਰਜ
ਅੰਸ ੨੪ ਰਿਤੁ ੫) ਜਦੋਂ ਲੜਕੀ ਨੇ ਕੋਲ ਆਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਚਾਰ ਚਫੇਰੇ
ਲੇਹੋ ਦਾ ਕਿਸਾ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ । ਬੜਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਕੋਈ ਜੋਰ
ਨ ਚਲਿਆ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਦਿਆ ਕਈ ਦਿਨ ਗੁਜਰ ਗਏ । ਬ੍ਰਾਮਣ
ਨਿਸਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਲੋਹ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਦਿਹਾ ਕਰੇ । ਇਹ ਗੱਲ ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ
ਸਾਰਿ ਫੈਲ ਗਈ । ਜਦੋਂ ਅਜਮੇਰ ਸਾਹ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਤਾਂ ਬੜਾ ਦਖੀ ਹੋਇਆ ।
ਯੋਗਾ ਉਪਾਅ ਸੋਚਣ ਲੇਹੋ ਹੋਰ ਮਲੇਛਾ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਸਦਾ
ਤਾਂ ਜ-ਨ ਹੀ ਬੜਾ ਸੁਖ ਲਾਹੈ । ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਤਮਾਕੂ ਇਸਨੂੰ ਪਿਲਾ ਦਹੁ ।
ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੰਤ੍ਰ ਤਮਾਕੂ ਨਾਲ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਵਾ ਦਿਓ । ਜੇ ਇਹ ਥੋੜ੍ਹਾ
ਵੀ ਤਮਾਕੂ ਨੂੰ ਛੋਹੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿਸ ਮੰਤ੍ਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ । 'ਕਹਯੋ
ਮਲੇਛਨਿ ਸਾਭਿ ਸਮਝਾਇ । ਇਸ ਕੇ ਜਾਨੇ ਸਨਮ ਓਪਾਇ ॥੪੬॥ ਤਨਕ
ਤਮਾਕੂ ਇਸ ਪਿਲਾਵਹੁ । ਸਭਿ ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੇ ਮੰਤ੍ਰ ਨਸਾਵਹੁ । ਕਿਸੁ ਮੰਤ੍ਰ ਕੀ
ਸ਼ਕਤੀ ਨ ਰਹੈ । ਤਨਕ ਤਮਾਕੂ ਹਿੰਦ ਜਿਛੈ ॥੪੭॥ (ਅੰਸ ੨੪ ਰਿਤੁ ੫)
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਲਾਹ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਾਮਣ ਨੂੰ ਸੜਾ ਵਿਚ ਬੁਲਾ ਲਿਆ । ਬੜੇ
ਸ਼ਨਿਕਾਰ ਨਾਲ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਲਿਆ । ਇਕ ਹੋਰ ਬ੍ਰਾਮਣ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦਾ

ਵੇਰਾ ਮਣੇ ।

ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਮੁਖ ਸੁਖ ॥
 ਆਖ ਤੇ ਹੀਮਾ ਪੀਤ ਵਾਚੇ ਤਮਾਹੁ ਰੋਸ) ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਮੇ ਅਮਾ ਲਾ
 ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦਾਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਓਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਰ ਕੇ ਪਿੰਡ
 ਦੇ ਮੁਖ ਸੁਖਦਾ ਹੈ।
 ੨ ਸਾਹਿਬ ਪੁਰਾਣ ਅਹਿਯਾਇ ੬੬ :- ਯਸੁਮਾਖੁ ਪਿਵੇਤ ਸੇ ਅਮਾ
 ਸੁਸੁਮਾਨੁ ਯਸੁਮਾਨੁ ਨ ਸੰਦੇਹਤ ਸਤਯੇ ਸਤਯੇ ਮਯੋਦਤਮ।
 ਅਥਾਸਤ੍ਰਿਯਾ ਸਤਿਗੁਰੋ ਮਹਾ ਕਾਹਿਣੀ ਸੋਚ ਹੈ, ਸੋਚ ਹੈ, 'ਸਤਿ
 ਨਾਮੁ' ਵਿਚ ਅਵੇਰੇ ਸੋਚਿਓ ਨਹੀਂ।
 ਵਿਚ ਜਪ ਵੀ ਸੋਚੋ ਨਹੀਂ।
 'ਬ੍ਰਹਮਾ' ਭਗਵੰਤ੍ਰਿਯਾ, ਵੈਸ਼ਣਵ ਸੁਦ੍ਰਸ਼ ਮੁਨਿ ਸੋਚਮ।
 ਸੁਪਰੇ ਸਦ੍ਰਸ਼ ਰਾਜਯਾਸੁਮ ਪੁ ਪਾਨ ਮਾ ॥ ੪ ॥
 ਅਰਥਾਤ (ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ) 'ਹੇ ਨਾਰਦ, ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵੈਸ਼ ਅਤੇ ਇਹ
 ਗੁਰੇ ਵਰਨ ਤਮਾਹੁ ਪੀਣ ਨਾਲ ਚੇਤਾਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਤ੍ਰੰਦ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਤਮ ਕ ਦੀ ਨਖੋਈ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ
 ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੇਠਾਂ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ :-
 'ਹੇ ਨਾਰਦ! ਇਹ ਸਭ ਲੋਕ ਜਿਕ ਤਮਾਹੁ ਪੀਣ ਕਰਕੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼
 ਹੋ ਕੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾਮੀ ਨਾਸ਼ 'ਵਜ ਪਾਏ' ਹਨ 'ਇਸ' ਵਿਚ ਜਗਾ ਜੀ ਸੋਚ
 ਨਹੀਂ 'ਇਸ' ਪਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 'ਵਿਚ ਵਰਣਾਸੁਮ ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰ
 ਨਦਰ ਅਰਣੀ ਦੇ ਬਾਹੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।'

ਅਰਿ ਮਸ (ਗੁਰੂ ਮਾਸ ਆਇ) ਖਾਣ ਨਾਲ, ਨ ਰਮਣ ਯੋਗ ਇਸਤ੍ਰੀ
 (ਰੋਸਣ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਨਾਲ ਸੰਗ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਰਾਬ ਪੀਣ ਨਾਲ
 'ਮਾਸ' ਪਾਪ ਯਗਾ ਹੈ, ਉਤਨਾ ਪਾਪ ਇਕੱਲੇ ਤੇਥਾਕੁ ਪੀਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
 'ਮਾਸ' ਦੇ ਪਾਪ ਤੇ ਆਇ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਫੇੜਾਂ ਇਸਨ ਨਾਲ
 ਸੋਧੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ੩ ਸਾਹਿਬ ਮੋਤ। ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾ
 'ਮਾਸ' ਦੇ ਇਕ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਨਾਰ
 ਦੇ 'ਮਾਸ' ਪਾਪ ਬਣਾਏ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਦ ਜਦੋਂ 'ਮਾਸ'
 'ਮਾਸ' ਪਾਪ ਬਣਾਏ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਦ ਜਦੋਂ 'ਮਾਸ'
 ਸਨ ਪੀਂਦੇ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਅਵਲ ਦੇ
 'ਮਾਸ' ਦੇ ਲੋਕ ਚੰਦ ਮਾਸ 'ਵਿਚ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ 'ਤਮਾਕ ਸਿਰਫ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਹੀ ਵਾਖਦਾ ਨਹੀਂ
 ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸਗੋਂ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੇ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਵਾਹਿ ਵਿਚ ਵੀ
 ਰੋਕ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।'

ਵਿਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਡਾਕਟਰ ਸਰ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. ਰਿਬਰਡਸਨ ਸਾਹਿਬ
 ਤਮਾਕੂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :- ੧. ਸਿੰਦ ਦਾ ਰੂਪ ਲਹੂ ਹੈ ਤੇ ਤਮਾਕੂ ਉਸ
 ਵਿਚ ਮਲੀਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨. ਮੇਹ ਦੇ ਨੂੰ ਨਿਰਬਲ ਕਰਕੇ ਪਾਚਕ ਸ਼ਕਤੀ
 ਵਿਗਾੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ੩. ਦਿਲ ਨੂੰ ਆਲਸੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਵਿਗਾੜ
 ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੪. ਪੀੜੇ ਗਿਆਨ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝ ਤੇ ਨਿਕੇਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 ੫. ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੁਖਦਾਈ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 ੬. ਨਾਤੀਆਂ ਤੇ ਪੌਠਿਆਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
 ੭. ਹਾਲੇ ਤੇ ਨਾਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਰਮੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ੮. ਫੇਫੜਿਆਂ
 ਵਿਚ ਅਜੇਹੇ ਘਾਉ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਲਗਮ ਦਾ ਰੋਗ
 ਠਹਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਾ: ਰਬਰਨ :- ਤਮਾਕੂ ਦਾ ਬਹਿਰ ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਹਾਣੀ ਪਹੁੰਚਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਾ: ਕੈਲਨ :- ਮੈਂ ਜਿੰਨੇ ਬਦਹਜ਼ਮੀ ਦੇ ਰੋਗੀ ਦੇਖੇ ਹਨ ਉਹ ਸਭ
 ਤਮਾਕੂ-ਨੋਸ ਸਨ।

ਡਾ: ਫਰਬਸ ਇੰਜੋ (ਮਾਨਸਕ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮਾਹਰ) :- ਮੈਂ ਪਾਗਲਪਨ ਦੇ
 ਰਾਹਣਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲ ਵਿਚ ਵੰਡਦਾ ਹਾਂ, ਸਰਾਬ, ਤਮਾਕੂ, ਖਾਨਦਾਨੀ।

ਡਾ: ਸੈਲਵਾਨ :- ਤਮਾਕੂ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਜੜ੍ਹ ਤੇ ਸੁਸਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਰਿਹਾ।
 ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਮਜ਼ਮੂਨਾ ਨੂੰ ਛਾਟਨ ਤੇ ਚੰਗੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ
 ਸ਼ਕਤੀ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਰ ਅਨਗਿਣਤ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਵਾਂ ਹਨ। ਜੇ ਗੁੰਬ ਦੇ
 ਵਧਣ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀਆਂ।

ਸੋ ਇਹ ਨਸਵਾਰ, ਸਿਗਰਟ, ਬੀੜੀ, ਜਰਦਾ, ਬਤੀਆ, ਪੈਟੀ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸਟ
 ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ, ਉਹ
 ਪਤਿਤ ਹੈ। ਚਉਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਹਨ :-

'ਪਾਨ ਸੁਪਾਰੀ ਖਾਤੀਆ ਮੁਖਿ ਬੀੜੀਆ ਲਾਈਆ ॥

ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਦੇ ਨ ਚੇਤਿਓ ਜਮਿ ਪਕੜਿ ਚਲਾਈਆ ॥' (ਅੰਗ ੭੨੬)

ਜਮਦੂਤਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਪੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਫੇਰਣ ਤੋਂ ਸਰੀਰ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਫੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਣੇ ਕੋਸੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ।

ਸੰਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿਸ ਦਾ (ਕਪੜ) ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪੀ ਕਪੜਾ ਮੁੜ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਕਾਮਾਇਨਾਂ ਦੀ ਕਸੀਰਤ ਕਰਕੇ, ਵਿਕਚਾਰ ਆਦਿ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਸਮਾਜ, ਤਮਾਸ਼ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਨਾਲ 'ਪਲੀ' ਅਪਣੀ ਤੇ ਸਾਧ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੋਟੇ ਰੂਪ ਸਾਬਣ ਲਾ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਲਈਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ 'ਮਾਨੂ ਪੀਨ' ਦਾ ਲਭ ਸੀ ਦਾ ਤੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾ: ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੋਟਾ ਕੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਕੇ ਭਾਈ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਬੀਰ ਬਾਲਸਾ ਸਮਾ ਦਿੱਤਾ।

(ਦੇ ਸਾਫ਼, ਲਈਐ ਓਹ ਹੋਇ)। ਉਹ ਸਾਧ ਮੰਗ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕਰਕੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੋਟੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਪੀ ਸਾਬਣ ਲਾ ਕੇ, ਸਾਧ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੀ ਘਾਟ ਤੇ ਫੋਟੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਨੂੰ ਪੀ ਪਟੇ ਤੇ ਰਖ ਕਰਕੇ, ਜੁਗਤੀ ਰੂਪ ਸੋਧੀਆਂ ਲਾ ਲਾ ਕੇ, ਹੋਮ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਾ ਪਾ ਕੇ, ਉਸ ਮਨ ਨੂੰ ਪੀ ਜਾ ਵਧੀ ਨੂੰ ਪੀ ਸਮਝ ਦੇ ਤਾਈਂ ਹੋ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਕੇ ਨੂੰ ਪੀ ਫੋਟੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਭਰਾਈ ਨੂੰ ਪੀ ਧੜ ਵਿਚ ਸਭਾ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੋਗਾਨ ਦਾ ਸਮੀਠੀ ਹੋਗ ਚਾੜ੍ਹ ਲਈਦਾ ਹੈ। "ਕਵਨ ਬਨੀ ਦੀ ਤੋਲੀ ਲਾਲੀ ਕਵਨ ਰੀਗਾ ਨੂੰ ਭਰੀ ਰਾਸਾਈ।" (੩੯੮) ਅਤੇ ਅਭਾਸ ਇਨ੍ਹੀ ਪਹਿਰ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਿੰਗਾਰ ਸਾਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਫੇਰ ਅਰਿਆਨ ਨੂੰ ਪੀ ਸੁਰਜ ਦੀਆਂ ਟਾਂਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭ ਨੂੰ ਪੀ ਕਿਰਨਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾ ਸੁਪ ਧੁਪ ਸਿਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਹਿਰੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੋਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭ ਲਾਲ ਦੀ ਪਦਮ-ਪਦਮ, ਪਦਮ-ਬਾ ਦੀ ਚਿੱਛਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪੀ, ਸਮਾਜ ਸਾਹਿਤ ਗਿੱਧਾ ਕਾ ਨੂੰ ਪੀ ਬਾਣਸ, ਪਦਮ-ਬਾ ਦੀ ਚਿੱਛਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪੀ, ਸਮਾਜ ਸਾਹਿਤ ਗਿੱਧਾ ਕਾ ਸੋਧੀ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਪੀ ਪਾਲਾ ਜਤਨਾ ਸੁਤੀ ਪੇਟ ਨੂੰ ਪੀ, ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੀ ਹੋ ਮੇਰੀ ਵਿਚ ਏਸ ਰੂਪ ਨੇ ਲਗਾਇ ਹੈ। ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਪ੍ਰਭ ਦੇ ਸਾਧ ਨੂੰ ਪੀ ਦਾ ਹੈ। ਅਨੇਕ ਦਾ ਨਾਲ ਮੀਦਨ ਬਜੀਤ ਹੋਦਾ ਹੈ।

(ਜੀਅ ਮੰਗ, ਪਾਪ ਕੇ ਸੰਗ)। (ਮੰਗ) ਬੁਧੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ

ਜਾਨ ਕੇ ਪਾਪ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜੇ ਨਾਮ ਨਾ ਵਧੇ ਤੇਗ, ਉਹ ਨਾਮ ਦਾ ਸਾਬਣ ਲਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਸ ਦਾ ਹੋਰ

ਜਾਨ ਕੇ, ਜੇ ਨਾਮ ਨਾ ਵਧੇ, ਪ੍ਰਸੰਸ ਦਾ ਸਲ ਨਾਲ ਕਟ ਕਟ ਕੇ ਦੁਹਾ

ਜੇ ਜਾਨ ਕੇ, ਜੇ ਨਾਮ ਨਾ ਵਧੇ, ਉਹ ਹੋ ਲਈਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਜਾਨ ਕੇ, ਜੇ ਨਾਮ ਦੀ ਰਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ ਜਾ ਪਾਪੀਆਂ ਦੀ?

ਉੱਤਰ:-(ਪੰਨੀ ਪਾਪੀ ਆਖਣ ਨਾਹਿ)। ਉਹ ਪਾਪੀਆਂ ਤੇ ਪੁੰਨੀਆਂ ਦੀ ਰਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਖੇ ਜਾਂਦੇ। ਭਾਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਨੀ ਪੁਰਖ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਚੀਜ਼ੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਤਾਮੁਖ ਕਾਮਨਾ ਸਾਹਿਤ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨੇ ਦੀ ਬੇਤੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਸਦਾਗ ਦਾ ਵਸਣਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੁੰਨੀਆਂ ਦੀ ਰਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨਖਿਧ ਕੰਮ, ਭੇਜ ਕੰਮ ਗੁਰੂ ਸਾਸਰਜ ਦੀ ਅਤਿਆ ਤੋਂ ਸਿਲਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪਾਪੀ ਹੋਏ ਹਨ ਗੁਰਮਤ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਲਾਏ ਦੀ ਚੀਜ਼ੇ ਜਾਣ ਕੇ ਨਖਿਧ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਪਾਪੀਆਂ ਦੀ ਰਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਰਹਿਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

'ਅੰ ਮੀ ਨਾ ਹਮ ਓਨਮ ਨੀਚ ਨ ਮਧਿਮ ਹਰ ਸਰਦਾਗਤਿ ਹਰ ਕੇ ਲੋਗ॥' ਉਨਮ ਸਕਾਮੀ ਨਹੀਂ। ਨੀਚ ਨਖਿਧ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਮਧਮ ਹੋਗਤਾ ਸਾਹਿਤ ਸਕਾਮ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

'ਸੁਰ ਸੁਕਤਾ ਸਸੀ ਮੁਕਤਾ ਬੁਹਮ ਗਿਆਨੀ ਅਲਿਪਾਇ॥' (ਅੰਗ ੧੦੦੧)

ਜੇਸੇ ਪਵਤ੍ਰ ਗੁਰਮੁਖ ਭਾਉ ਬਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਪਾਂ ਪੁੰਨਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਸੁਰੇਤਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਪਾਪੀਆਂ ਤੇ ਪੁੰਨੀਆਂ ਦੀ ਰਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਖੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਜੇ ਕਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਅਕਸ ਮਾਤ੍ਰ ਹੋ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਨੇ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਪ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।-(ਸਾਖੀ ਪੰਡਿਤ ਨਿੰਤਾ ਨੰਦ ਦੀ ੨੬੧ ਅੰਗ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ)।

(ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਰਣਾ; ਲਿਖਿ ਲੈ ਜਾਹ) ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਅੰਸੇ ਹਨ ਆਪਿ ਸਿਮਰਨ ਭਜਨ ਭਾਉ ਬਗਤੀ ਦੀ ਕਮਾਈ (ਕਰਿ) ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਤੇ (ਕਰਣਾ) ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਿਸਦੀ (ਕਰਿ) ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ, ਦਿਖ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਜੀਵ ਜਿਹੜੇ ਲਿਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ

'ਦਾਗੇ ਹੋਹਿ ਸ ਰਨ ਮਹਿ ਮੂਬਹਿ, ਬਿਨੁ ਦਾਗੇ ਭਗਿ ਜਾਈ' (ਅੰਗ ੯੭੦)

ਜਿਵੇਂ ਫੇਸੀਆਂ ਦੇ ਬਿੱਲੇ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਰਨਲ ਦਾ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਨਰਲ ਦਾ, ਉਹ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮੁਢਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗੇ ਗਏ ਹਨ ਉਹ ਕਾਮ, ਰੋਧ ਆਦਿਕ ਨੂੰ ਨਿਵਰਤ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸਿਤ ਪਾਪਤ ਕਰਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ 'ਲੈ' ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਮਣਾ ਤੇ ਮਰਣਾ (ਜਾਹ) ਚਲਿਆ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾ :- ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ (ਕਰਨਾ) ਕਰਪਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ (ਕਰਿ) ਸੁਣ ਕਰਕੇ (ਕਰ) ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ (ਲਾਇ) ਨਿਧਿਆਸਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਅੰਤਰਕਰਣ ਰੂਪੀ ਕਾਰਜ ਤੇ ਲਿਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਵਿਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ (ਜਾਹ) ਸੁਨਾ ਵਿਚ ਜਾਣਾ (ਸ੍ਰੀ) ਨਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾ :- ਜੇ (ਕਰਿ) ਹਥ ਨਾਲ (ਕਰਿ) ਕੀਤਾ ਹੈ (ਕਰਣਾ) ਕਰਤਾ ਉਹ ਸਿਸਕਾਰ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਅੰਤਰਕਰਣ ਰੂਪ ਕਾਰਜ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਸਭ ਅੰਤਰਕਰਣ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਮਿਟਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ (ਜ) ਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਈ ਲੇਖ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਦੇਣਾ ਪਵੇ। ਧਰਮਰਾਇ ਦਰਿ ਕਾਰਣ ਭਵ, ਜਨ ਨਾਨਕ ਲਖਾ ਸਮਝਾ। ਉਹ ਵਪਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰ ਪਰ ਕੇ ਦਾਨੀਆਂ; ਲਿਖਿ ਲੇਹ ਆਲ ਪਤਾਲੁ॥ ਸੋਹਿ ਜਮ ਭੇਡੁ ਨ ਲਾਗਈ, ਤਜੀਲ ਸਰਬ ਸੇਜਾਲੁ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਆਪੇ ਬੀਜ ਆਪੇ ਹੀ ਬਾਹ) ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਸਤ (ਬੀਜ) ਕਾਰਨ ਰੂਪ ਹੈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ, ਇਉਂ ਜਾਣਕੇ ਉਹ (ਆਪੇ) ਹੋਕਾਰ (ਹੀ) ਨਿਸਚੈ ਕਰਕੇ ਰਿਦੇ ਵਿਚੋਂ (ਬਾਹ) ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਭਵ ਹੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦਾ, ਹਉਮੈ ਸੇਵ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਵਾ :- ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਸਿਸਕਾਰ ਦਾ (ਬੀਜ) ਕਾਰਨ ਰੂਪ ਹੈ ਸਿਸਕਾਰ ਨੂੰ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਸਿਸਕਾਰ ਨੂੰ (ਬਾਹ) ਅਭਾਵ ਕਰਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਾ :- ਇਉਂ ਆਪ ਹੀ (ਬੀਜ, ਕਾਰਨ ਰੂਪ) ਹਨ ਉਪਾਸਨਾ ਦੇ, ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਉਸ ਅਨੰਦ ਨੂੰ (ਬਾਹ) ਖਾਦ ਹਨ ਭਾਵ ਭੋਗਦੇ ਹਨ। ਵਾ :- ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਆਪ ਹੀ (ਬੀਜ) ਕਾਰਨ, ਸਿਸਕਾਰ ਰੂਪ ਹੋ ਅਤੇ (ਬਾਹ) ਆਪ ਹੀ ਕਾਰਣ ਰੂਪ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਨਾਨਕ ਹਰਮ, ਆਵਹ ਜਾਹ), ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਦੇ ਹਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਹ ਹਰਮ ਮੰਨ ਕਰਕੇ (ਹਰਮ) ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਦੇ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰਫ ਸਾਜਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਬ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਿਹ ਨਿਰਿਤਤ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹਰਮ ਹੈ। ਵਾ :- ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਰਮ ਨੂੰ ਪਾਥ ਦੇ ਹਰਮ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਮਾਨ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾਂਦੇ। ਸੁਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਉਸਦਾ ਜਨਮ ਸਰਬ

ਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾ :- ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਹਰਮ (ਹਰਮ) ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਦੇ ਹਰਮ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਰਮ ਦੇ ਹਰਮ ਵਿਚ 'ਮਨ' ਕੀ ਰਿਤਾ ਨਹੀਂ ਜੋਵਣ ਕੀ ਨਹੀਂ ਆਸ॥ (ਅੰਗ ੨੮) ਸਿਹ ਭਾਣ ਵਿਚ ਰਾਜੀ ਰਹਿਣੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਸਿਸਕਾਰ ਵਿਚ ਉਹ (ਜਾਹ) ਰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਜਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਰਮਰਾਇ ਆਵਨ ਵਿਚ ਜੋਨ ਨ ਆਇਆ॥ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਕੇ ਦਰਸ ਮਖਾਇਆ॥ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ੴ ਇਕੀਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰਭ ੴ

ਤੀਰਥੁ ਤਪੁ; ਦਇਆ ਦਤੁ ਦਾਨ॥ ਜੇ ਕੋ ਪਾਵੈ, ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨ॥
ਸੁਣਿਆ ਮੰਨਿਆ; ਮਨਿ ਕੀਤਾ ਭਾਉ॥ ਅੰਤਰ ਗਤਿ; ਤੀਰਥਿ
ਮਲਿ ਨਾਉ॥ ਸਭਿ ਗੁਣ ਤੇਰੇ, ਮੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥ ਵਿਣੁ ਗੁਣ
ਕੀਤੇ; ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ॥ ਸੁਅਸਤਿ ਆਇ; ਬਾਣੀ ਬਰਮਾਉ॥
ਸਤਿ ਸੁਹਾਣੁ; ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ॥ ਕਵਣੁ ਸੁ ਵੇਲਾ, ਵਖਤੁ
ਕਵਣੁ; ਕਵਣੁ ਬਿਤਿ, ਕਵਣੁ ਵਾਰੁ॥ ਕਵਣਿ ਸਿ ਰੁਤੀ, ਮਾਹੁ
ਕਵਣੁ; ਜਿਤੁ ਹੋਆ ਆਕਾਰੁ॥ ਵੇਲ ਨ ਪਾਈਆ ਪੰਡਤੀ; ਜਿ
ਹੋਵੈ ਲੇਖੁ ਪੁਰਾਣੁ॥ ਵਖਤੁ ਨ ਪਾਇਓ ਕਾਦੀਆ; ਜਿ ਲਿਖਨਿ
ਲੇਖੁ ਕੁਰਾਣੁ॥ ਬਿਤਿ ਵਾਰੁ ਨਾ ਜੋਗੀ ਜਾਣੈ; ਰੁਤਿ ਮਾਹੁ ਨਾ
ਕੋਈ॥ ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ; ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸੋਈ॥
ਕਿਵ ਕਰਿ ਆਖਾ, ਕਿਵ ਸਾਲਾਹੀ; ਕਿਉ ਵਰਨੀ, ਕਿਵ
ਜਾਣਾ॥ ਨਾਨਕ ਆਖਣਿ ਸਭੁ ਕੋ ਆਖੈ; ਇਕਥੁ ਇਕੁ,
ਸਿਆਣਾ॥ ਵਡਾ ਸਾਹਿਬੁ, ਵਡੀ ਨਾਈ; ਕੀਤਾ ਜਾ ਕਾ ਹੋਵੈ॥
ਨਾਨਕ ਜੇ ਕੋ ਆਪੇ ਜਾਣੈ; ਅਗੈ ਰਇਆ ਨ ਸੋਹੈ॥੨੧॥

ਸ੍ਰੀ ਸੁਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਅਰਥ ੧ :- ਪ੍ਰਸਨ :- ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਆਪ ਨਾਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਮਕਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਸਦੇ ਹੋ ਕੀ ਜੀਰਥ, ਤਪ, ਦਇਆ, ਦਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕੀ ਪ੍ਰਕਿਰਮ ਹੈ ?

ਤੀਰਥ ਤਪੁ ਦਇਆ ਦਤੁ ਨਾਨੁ :- ਹੇ ਸਿੱਖੇ ! ਗੁਰ ਚਿੰਤਰ :- ਜੀਰਥ ਅਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਵ, (ਜਪ) ਜਾਮਨੀ ਤਾਮਸੇ ਜ ਕੋਈ ਜੀਰਥ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਵ, (ਜਪ) ਜਾਮਨੀ ਤਾਮਸੇ ਸਾਂਕਰੀ ਤਪ ਕਰ ਲਵ (ਦਇਆ) ਜੈਨੀਆਂ ਵਾਲੀ ਦਇਆ ਕਰ ਲਵ (ਸ੍ਰੀ) ਪੌਰੀਆ ਬੰਨੀ ਵਿਚੋਂ ਕਿ ਜੀਵ ਨਾ ਮਰ ਜਾਣ (ਦਤੁ) ਦਾਨ ਕਰੋ ਬਾਹਰੋਂ ਬਗਲੇ ਵਾਗ ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਦਾ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਧਨ ਦੀ ਇੰਦ੍ਰਿਆ (ਦਾਨ) ਕਿਸੇ ਕਾਮਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਰ ਲਵੇ ਵਾ :- (ਦਤੁ, ਦੇਣਾ ਕਰਦਾ ਹਨ।

ਜੇ ਕੋ ਪਾਵੈ ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ :- (ਜੇ ਕੋ) ਜੇ ਕੋਈ ਇਹ ਸਾਧਨ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਵੈ ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ) ਤਿਲ ਕੁ ਜਿੰਨਾ ਹੀ (ਮਾਨੁ, ਸਤਿਕਾਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰਸਨ :- ਸਿਧਾਂ ਪੁਰਿਸ਼ਾ ਹਜ਼ੂਰ ਚਿੰਤਰ ਦਸੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਬਾਸ਼ਕੁ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਵੀ ਦੱਸੋ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਮਹਾਤਮ ਹੈ ?

ਚਿੰਤਰ :- (ਜੇ ਕੋ ਪਾਵੈ ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ।) ਜੇ ਕੋਈ ਜੀਰਥ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਦਾ ਸਾਧਨ, ਸਹਿਜ ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੀਰਥਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ ਬਣ ਕੇ ਸਾਧਨ ਕੀਤੇ ਦਾ ਫਲ (ਮਾਨੁ) ਮਣ ਭਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਖੀ :- ਅਨਬਨ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਜਾਮ 'ਵਿਚ ਚਿੰਤਰੀ ਤੇ ਖਰਪਾ ਸੁਰਤ ਗੁਰਿਟ ਵੇਲੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਸਰਸੇ ਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਫਲ, ਇਸ ਮਨ ਵਿਚ ਬਾਹਰੀ ਬਣਿਆ। ਜਿਥੇ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਥੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਅਸਤ ਦੋਨ ਦੋਨ ਸਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੁਲਭਾਂ ਦੇ ਘਰ ਮੰਮਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਜੇਤੀਆ ਨੇ ਅਕਰਬਾ ਦੁਹਰਾ ਤੋਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰਸਨ :- (ਜੇ ਕੋ ਪਾਵੈ ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ।) ਜੇ ਤਿਲ ਕਰ ਦਾ ਮਣ ਭਰ ਭੀ ਫਲ ਪਾਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਨੁ (ਇਸ਼ਨਾਨ) ਵਾਲਾ ਹੀ ਮਾਣ ਹੈ ਗਵਾ ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਸਦਾ ਗਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅੰਤ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਸਦਾ ਗਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅੰਤ

ਸ੍ਰੀ ਸੁਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਅਨਬਨ ਵੀ ਮਨ ਗਿਆ ਅਮ ਨੇਬ ਨਾਮੇ ਵਰਗੇ ਮਿਦ ਦੇ ਬਾ ਰਾਮ ਤੇ ਜੇਠ ਕੇ ਵੀ ਅੰਤ ਨੂੰ ਮੱਧ ਬਣ ਕੇ ਤਿੰਗਾ। ਜੁਮਾਤੀ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੋਈ ? ਪੁੰਨ ਨਾਸ ਹੋਣਾ।

ਸਾਖੀ ਰਾਜਾ ਜੁਮਾਤੀ ਦੀ

ਜੁਮਾਤੀ ਨਾਮੇ ਨੇ ਮਿਦ ਪਾਵੀ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨੇਬ ਕੇ ਜੀਰ ਚੀਰ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਪਰ ਜੋਰ ਕੀਤਾ ਭਾਵ ਧਨਖ ਵਿਚੋਂ ਜੀਰ ਚੀਰਾ ਉਸ ਜੀਰ ਨੇ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਜਿੰਗਣਾ ਉਤੇ ਹੀ ਚੰਗਾ ਦਾ ਪੇਸ਼ਾ ਰੱਖ ਕੇ ਚੰਗਾ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਯਗ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਇੰਦ੍ਰ ਪਾਵੀ ਤੇ ਜਾ ਇਸਬਿਰ ਹੋਇਆ। ਤਾਂ ਸਿੰਦਰ ਤੇ-ਭੀਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਬਿਹਮਪਤਿ ਜੀ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਜੁਮਾਤੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਸਿੰਘ ਸਨ ਮੱਲ ਲਿਆ ਹੈ, ਆਪ ਮੇਰੇ ਤੇ ਫਿਰਾ ਕਰੋ ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਰਹੇ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬਿਹਮਪਤਿ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰ, ਕਿ ਆਪ ਬੜੇ ਧਰਮਾਤਮਾ ਰਾਜੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਨੇ ਬੜੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਇਸ ਤਖਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਹੋ। ਰਾਜਾ ਜੁਮਾਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਸਹਿਤ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੰਨ ਵਰਨਣ ਕਰਿਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁੰਨ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਤੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ।

ਯਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ :- "ਜੀਰਥ ਬਰਤ ਅਗੁ ਦਾਨ ਕਰਿ ਮਨ ਮੈ ਧਰੇ ਗੁਮਾਨ। ਨਾਨਕ ਨਿਹਫਲ ਜਾਤ ਚਿਹਿ ਚਿਉ ਉਚਰ ਇਸਨਾਨ॥" (ਅੰਗ ੧੪੨੮)

ਇੰਦਰ ਨੇ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬੀਤਾ। ਜੁਮਾਤੀ ਆਪਣੀ ਉਸਤਤਿ ਸੁਣ ਕੇ ਹੰਕਾਰ ਸਹਿਤ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੁੰਨ ਨਾਸ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਵਿਚੋਂ ਹੇਠਾਂ ਮਾਤਲੋਕ ਵੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੁਟ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਨੀਮਥਾਰ ਜੀਰਥ ਤੇ ਫਿੰਗਾ। ਖੁਬ ਇਸ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਨੇਪ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨਾਨਾ ਜੀ ! ਆਪ ਸਾਰੇ ਪੁੰਨ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਜੁਮਾਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਦੋਹਰਿਆ ਪਾਸੇ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਦੋਬੇ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਕਈ ਭਾਵਾਂ ਮਣ ਭਰ ਵੀ ਪਾਲਦੇ ਪਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੁੰਨ ਨਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਦਾ ਬਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦਾ।

ਪ੍ਰਸਨ :- ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਇਹਨਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤੇ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ

ਵਾਸਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਜਿੰਨੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੋਰਿਆ ਦੇ
ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਤਮਾ ਰੂਪੀ ਤੀਰਥ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ
ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਭਈ
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ਉਹ ਤਾਂ ਇਥੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:-

ਸਭਿ ਗੁਣ ਤੋਰੇ; ਮੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ :- ਹੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ! ਇਹ ਸਾਰੇ
ਗੁਣ ਤੋਰੇ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੀ ਵਿਚੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹੈ।
‘ਮੈਂ’ ਨਿਰਕਾਇਆਰੇ ਕੇ ਗੁਣ ਨਾਹੀ; ਆਪੇ ਰਹਸ ਪਇਓਲੀ।’ (੧੪੨੯)
ਅਤੇ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਸਾਰੇ ਸੁਭ ਗੁਣ ਤੋਰੇ ਹੀ, ਹੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਮੇਰੇ
ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗੁਣ ਜਾਂ ਬਕਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ‘ਸਭਿ ਅਵਗੁਣ ਮੈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ
ਕੋਈ।’* (ਅੰਗ ੭੫੦) ਅਤੇ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਵਿਣੁ ਗੁਣ ਕੀਤੇ, ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ :- ਹੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ! ਆਪ ਜੀ
ਦੇ (ਗੁਣ) ਉਪਕਾਰ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਬਗੈਰ ਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।
ਆਪ ਸਾਡੇ ਤੇ (ਗੁਣ) ਉਪਕਾਰ ਕਰੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜਹਾਤੀ ਭਗਤੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
ਵਾ :- ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ !
ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਬਰਧਾ ਆਦਿਕ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ
ਕੀਤੇ। ਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਭਗਤੀ
ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜੇ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਮ ਆਦਿ ਗੁਣ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕਰੋ
ਤਾਂ ਹੀ ਆਪ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਾ :- ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨ ਤੋਂ (ਵਿਣੁ)
ਰਹਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਸਿੱਧ ਸੰਕਾ, ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ ਸਿੱਧਣੀ ਕਿਵੇਂ ਰਚੀ ਹੈ? ਸਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੇ
ਤਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਆਂ ਤੋਂ, ਚਾਰਬਾਕੀਏ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋਂ, ਸਾਂਖੀ ਪਰਧਾਨ ਤੋਂ, ਬਿਸੇਖਕ ਕਾਲ ਤੋਂ, ਪੂਰਬ ਮੀਮਾਂਸਾ ਵਾਲੇ ਕਰਮਾਂ
ਤੋਂ, ਵੈਸ਼ਨਵ ਸੰਕ੍ਰਮੁਨਿ ਤੇ ਸਤਨਾਮ ਤੋਂ, ਅਤੇ ਵਿਦਾਂਤੀ ਅੰਗਿਆਨ ਤੋਂ, ਵਾ

*੧੪੨੯ ਅਤੇ ੧੪੩੦ ਸਾਰੇ ਪਉੜੀ ਇਕ ਹੀਨਾ ਮੇ ਰਤੇ ਟੰਗ ਰਸ ਉਹ ਏਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀਨਾ ਮੇ ਇਕ ਹੀ ਹੋਣ ਤੇ ਵਾਲਾ
ਹੀ ਅਸਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਰਤੇ, ਸਜਰ ਸਤ ਰਖਣ ਹੋਣਗੇ (ਣ) ਨਹੀਂ ਹਨ ਇਹ (ਗੁ)
ਗੁਣ ਮੇਰੇ ਵਿਚ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆ ਦੀ ਵਾਸਨਾ ਰੂਪੀ (ਭਸ) ਖਰ ਹੈ, ਸੁਆਹ ਹੈ।
ਉਹ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਜਾਣਕ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਰਥ ੧ :-ਪੁਸ਼ਨ :- ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਆਪ ਨਾਮ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਮਕਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਸਦੇ ਹੋ । ਕੀ ਤੀਰਥ, ਤਪ, ਦਇਆ, ਦਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਕਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਤ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ ?

ਗੁਰ ਉੱਤਰ :-ਤੀਰਥ ਤਪ ਦਇਆ ਜਤਨ ਜਾਨ :- ਹੇ ਸਿੱਖੇ ! ਜੇ ਕੋਈ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਵੇ, (ਤਪ) ਰਾਜਸੀ ਤਾਮਸੀ ਸਾਂਝੀ ਤਪ ਕਰ ਲਵੇ (ਦਇਆ) ਬੈਠੀਆਂ ਵਾਲੀ ਦਇਆ ਕਰ ਲਵੇ (ਮੂੰਹ ਤੇ ਪੌਣੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹੇ) ਫਿਰ ਕਿ ਜੀਵ ਨਾ ਮਰ ਜਾਣ (ਦਤ) ਦਮਨ ਕਰੇ ਬਾਹਰ ਬਗਲੇ ਵਾਂਗ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਧਨ ਦੀ ਇਛਾ ਹੋਵੇ (ਦਾਨ) ਕਿਸੇ ਕਾਮਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਰ ਲਵੇ। ਵਾ :- (ਦਤ) ਦੇਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਕੋ ਪਾਵੈ ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ :- (ਜੇ ਕੋ) ਜੇ ਕੋਈ ਇਹ ਸਾਧੇ ਸਾਧਨ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ (ਪਾਵੈ ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ) ਤਿਲ ਕੁ ਜਿੰਨਾ ਹੀ (ਮਾਨੁ) ਸਰਿਕਾਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ।

ਪੁਸ਼ਨ :- ਸਿੱਖਾਂ ਪੁਛਿਆ ਹਜ਼ੂਰ ਉੱਪਰ ਦਸੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਸਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਵੀ ਦੱਸੋ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਮਹਾਤਮ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- (ਜੇ ਕੋ ਪਾਵੈ ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ ॥) ਜੇ ਕੋਈ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸੇਹ ਸਾਧਨ, ਸਹਿਤ ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਕਰੇ ਤਾਂ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋਣੇ ਕਰਕੇ ਉਹ 'ਤਿਲ ਭਰ ਸਾਧਨ ਕੀਤੇ ਦਾ ਫਲ (ਮਾਨੁ) ਮਣ ਭਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਖੀ :- ਅਕਬਰ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਬੁਰਧਾ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਵੇਲੇ ਕਰਨੁਫੇਜ਼ ਤੇ ਸਰੰਸ ਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਫਲ, ਇਸ ਮਨਮ ਵਿਚ ਬਾਧਸਾਹ ਬਣਿਆ। ਜਿਥੇ ਦਾਨ ਭੀੜਾ ਸੀ ਉਥੇ ਪੁਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅਸਤ੍ਰ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਸਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਰਤਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪੈਸਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਜੋਤਸ਼ੀਆ ਨੇ ਅਕਬਰ ਦੇ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

ਪਰ ਨਾਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁੱਸ ਨੇ ਜੇ ਤਿਲ ਭਰ ਦਾ ਮਣ ਭਰ ਭੀ ਫਲ ਪਾਲਿਆ ਵੇਰ ਵੀ ਸੇ (ਸਾਧਨ, ਸਿੱਖ ਸਾਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਮਾਣ ਹੈ ਭਾਵ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਸਦਾ ਕ ਸਿਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅੰਤ ਨੂੰ

ਅਕਬਰ ਦੀ ਮਰ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਨੇੜ ਰਾਜੇ ਵਰਗੇ ਸਿੰਦ੍ਰ ਦੇ ਬਾ ਰਾਜ ਤੇ ਏਠ ਕੇ ਦੀ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੰਪ ਬਣ ਕੇ ਤਿੱਕੇ। ਦੁਜਾਤੀ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੋਈ ?

ਸਾਖੀ ਰਾਜਾ ਜੁਜਾਤੀ ਦੀ

ਦੁਜਾਤੀ ਰਾਜੇ ਨੇ ਮਿੰਦ੍ਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇਛਾ ਰੱਖਕੇ ਤੀਰ ਤੀਰ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਪਰ ਜੋਗੇ ਕੀਤੇ ਭਾਵ ਧਨੁਬ ਵਿਚੋਂ ਤੀਰ ਛੱਡਣਾ। ਉਸ ਤੀਰ ਨੇ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਭਿੰਗਣਾ ਉਥੇ ਹੀ ਯੱਗ ਦਾ ਧੰਮਾ ਰੱਡ ਕੇ ਯੱਗ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਯੱਗ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ ਤੇ ਜਾ ਇਸਥਿਤ ਹੋਇਆ। ਤਾਂ ਇੰਦ੍ਰ ਭੈ-ਭੀਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਬ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਜੀ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਜੁਜਾਤੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਸਿੰਘਾਸਨ ਮੱਲ ਲਿਆ ਹੈ, ਆਪ ਮੇਰੇ ਤੇ ਫਿਰਾ ਕਰੋ ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਰਹੇ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬ੍ਰਹਸਪਤਿ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰ, ਕਿ ਆਪ ਬੜੇ ਧਰਮਾਤਮਾ ਰਾਜੇ ਹੋ। ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਇਸ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਹੋ। ਰਾਜਾ ਜੁਜਾਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਸਹਿਤ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੰਨ ਵਰਨਣ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੰਨ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਤੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ। ਯਥਾ ਸੀ ਮੁਖਵਾਕ :- "ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਅਰੁ ਦਾਨ ਕਰਿ ਮਨ ਮੈ ਧਰੈ ਗੁਮਾਨੁ ॥

ਨਾਨਕ ਨਿਰੰਫਲ ਜਾਤ ਤਿਹਿ ਨਿਉ ਭੀਰ ਇਸਨਾਨੁ ॥ (ਅੰਗ ੧੪੨੮) ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਦੁਜਾਤੀ ਆਪਣੀ ਉਸਤਤਿ ਸੁਣ ਕੇ ਹੰਕਾਰ ਸਹਿਤ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੁੰਨ ਨਾਸ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਵਿਚੋਂ ਟੋਟਾਂ ਮਾਤਏਕ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੁਟ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਨੀਮਖਾਰ ਤੀਰਥ ਤੇ ਤਿੱਕਾ। ਉਥੇ ਇਸ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਤੋਪ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨਾਨਾ ਜੀ ! ਆਪ ਸਾਥੇ ਪੁੰਨ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਚਲ ਜਾਓ। ਦੁਜਾਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਦੋਹਰਤਿਆ ਪਸੈ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਇਥੇ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਕੋਈ ਭਾਵੇਂ ਮਣ ਭਰ ਵੀ ਪਾਲਵੇ ਪਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੁੰਨ ਨਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਦਾ ਬਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਪੁਸ਼ਨ :- ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਇਹਨਾ ਸਾਧਨਾਂ ਤੇ ਚੰਗਾ ਤੇ ਪਾਸਤ

ਅਰਥ ੧ :-ਪ੍ਰਸੰਨ :-ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਆਪ ਨਾਮ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦੇ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਸਦੇ ਹੋ। ਕੀ ਤੀਰਥ, ਤਪ, ਦਇਆ, ਵਾਨ ਕਠਨ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਤ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ ?

ਗੁਰ ਉੱਤਰ :-ਤੀਰਥ ਤਪ; ਦਇਆ ਦਤੁ ਦਾਨ :-ਹੋ ਜਿਥੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਇਥਨਾਨ ਕਰ ਲਵੇ, (ਤਪ) ਰਾਜਸੀ ਤਾਮਸੀ ਸਾਂਝੀ ਤਪ ਕਰ ਲਵੇ (ਦਇਆ) ਜੈਨੀਆਂ ਵਾਲੀ ਦਇਆ ਕਰ ਲਵੇ (ਮੂਰਤੀ ਪੋਟੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹੀ ਫਿਰੇ ਕਿ ਜੀਵ ਨਾ ਮਰ ਜਾਣ) (ਦਤੁ) ਦਮਨ ਕਰੇ ਬਾਹਰੋਂ ਬਗਲੇ ਵਗੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਧਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੋਵੇ (ਦਾਨ) ਕਿਸੇ ਕਾਮਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਰ ਲਵੇ ਵਾ :- (ਦਤੁ) ਦੇਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਕੋ ਪਾਵੈ; ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ :-(ਜੇ ਕੋ) ਜੇ ਕੋਈ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ (ਪਾਵੈ ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ) ਤਿਲ ਕੁ ਮਿੰਨਾ ਹੀ (ਮਾਨੁ, ਸਤਿਕਾਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰਸੰਨ :-ਸਿਧਾਂ ਪੁਛਿਆ ਹਜ਼ੂਰ ਉੱਪਰ ਦਸੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਸਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਵੀ ਦੱਸੋ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਕਿਰਤਨਾ ਕੁ ਮਹਾਤਮ ਹੈ।

ਉੱਤਰ :-(ਜੇ ਕੋ ਪਾਵੈ; ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ ॥) ਜੇ ਕੋਈ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਜਪ ਸਾਧਨ, ਸਹਿਤ ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਕਰੇ ਤਾਂ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋਣੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਤਿਲ ਤਰ ਸਾਧਨ ਬੀਤੇ ਦਾ ਫਲ (ਮਾਨੁ) ਮਣ ਭਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਖੀ :-ਅਰਥ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਤੰਗਤੀ ਤੇ ਖੁਰਪਾ ਸੁਰਕ ਗ੍ਰਹਿਣ ਵੇਲੇ ਕੁਟਰੁਕੇ ਤੇ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਦਾ ਫਲ, ਏਸ ਅਨਮ ਵਿਚ ਬਾਵਸਾਹ ਬਣਿਆ। ਜਿਥੇ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਥੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਅਸਰ ਦੇ ਬੇ ਸਨ ਏਸ ਕਰਕੇ ਜੁਨਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਮੰਮਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਜੋਤਸੀਆ ਨੇ ਅਰਥ ਦਾ ਪਛਣ ਤਾਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

ਪਰ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਜੋ ਤਿਲ ਭਰ ਦਾ ਮਣ ਭਰ ਭੀ ਫਲ ਪਾਲਿਆ ਹੋਵੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਸਨੇ, ਜਿਸਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਮਾਣ ਹੈ ਭਾਵ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅੰਤ ਨੂੰ

ਅਰਥ ਦੀ ਮਰ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਨੇਕ ਰਾਜੇ ਵਰਗੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਥਾਂ ਰਾਜ ਤੇ ਏਨ ਕੇ ਵੀ ਅੰਤ ਨੂੰ ਮੱਧ ਜਣ ਕੇ ਡਿੱਗੇ। ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੋਈ ? ਪੁੰਨ ਭਾਸ ਹੋ ਗਏ।

ਸਾਖੀ ਰਾਜਾ ਜੁਜਾਤੀ ਦੀ

ਜੁਜਾਤੀ ਰਾਜੇ ਨੇ ਇੰਦ੍ਰ ਪਾਵੀ ਦੀ ਚਿੰਟਾ ਰੱਖਕੇ ਤੀਰ ਤੀਰ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਪਰ ਜੋਰ ਕੀਤੇ ਕੁਝ ਧਨਖ ਵਿਚੋਂ ਤੀਰ ਛੱਡਣਾ ਉਸ ਤੀਰ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਡਿੱਗਣਾ ਉਥੇ ਹੀ ਪੱਗ ਦਾ ਬੰਨਾ ਰੱਖ ਕੇ ਧੰਗ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਚੰਗੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਯਗ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਇੰਦ੍ਰ ਪਾਵੀ ਤੇ ਜਾ ਇਸਥਿਤ ਹੋਇਆ। ਤਾਂ ਇੰਦਰ ਭੇ-ਭੀਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਬ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਜੀ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਜੁਜਾਤੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਸ਼ਿਸ਼ਾਸਨ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ, ਆਪ ਮੇਰੇ ਤੇ ਭਿਧਾ ਕਰੋ ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਰਹੇ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬ੍ਰਹਸਪਤਿ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰ, ਕਿ ਆਪ ਬੜੇ ਧਰਮਾਤਮਾ ਰਾਜੇ ਹੋ। ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਇਸ ਤਖਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਹੋ। ਰਾਜਾ ਜੁਜਾਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਸਹਿਤ ਆਪਣੇ ਮੁਖੋਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੰਨ ਵਰਨਣ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁੰਨ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਤੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ। ਯਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ :-“ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਅਰੁ ਦਾਨ ਕਰਿ ਮਨ ਮੈ ਧਰੈ ਗੁਮਾਨ ॥

ਨਾਨਕ ਨਿਰਫਲ ਜਾਤ ਤਿਹਿ ਮਿਉ ਕੁੰਬਰ ਇਸਨਾਨੁ ॥” (ਅੰਗ ੧੪੨੮) ਇੰਦਰ ਨੇ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਆਪਣੀ ਉਸਤਤਿ ਸੁਣ ਕੇ ਹੰਕਾਰ ਸਹਿਤ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੁੰਨ ਨਾਸ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਵਿਚੋਂ ਹੇਠਾਂ ਮਾਤੁਲਿਕ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੁਟ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਨੀਮਖਾਰ ਤੀਰਥ ਤੇ ਡਿੱਗਾ। ਉਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛੋਹਤਛੋਹ ਤਪ ਕਰ ਛਪ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨਾਨਾ ਜੀ ! ਆਪ ਸਾਥੋਂ ਪੁੰਨ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਜੁਜਾਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਦੇਹਤਿਆਂ ਪਾਸੋਂ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਉਥੇ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਕਈ ਭਾਵੇਂ ਮਣ ਭਰ ਵੀ ਪਾਲਵੇ ਪਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੁੰਨ ਨਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਦਾ ਬਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਪ੍ਰਸੰਨ :-ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਇਹਨਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤੇ ਪਰਮੰਸਰ ਦੀ

ਅਰਥ ੧ :—ਪ੍ਰਸ਼ਨ :—ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਆਪ ਨਾਮ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕਰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਮਕਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਸਦੇ ਹੋ । ਕੀ ਤੀਰਥ, ਤਪ, ਦਇਆ, ਦਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਦੀ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਤ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ ?

ਗੁਰ ਉੱਤਰ :—ਤੀਰਥ ਤਪੁ: ਜਇਆ ਜਤੁ ਜਾਨੁ :—ਹੋ ਸਿੱਖੋ । ਜੇ ਕਦੀ ਤੀਰਥ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਇਸ਼ਤਾਨ ਕਰ ਲਵ, (੨੫) ਨਾਮਸੀ ਤਾਮਸੀ ਸਾਂਝੀ ਤਪ ਕਰ ਲਵੇ (ਸਇਆ) ਜੈਨੀਆ ਵਾਲੀ ਦਇਆ ਕਰ ਲਵੇ (ਮੁਹੁ ਤੇ ਪੌਣੀਆ ਬੰਨੀ ਜਿਥੇ ਕਿ ਜੀਵ ਨਾ ਮਰ ਜਾਣ) (ਦਾਤ) ਦਸਨ ਕਰੇ ਬਾਹਰੋਂ ਬਗਲੇ ਵਾਰੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਧਨ ਦੀ ਇੰਝਾ ਹੋਵੇ (ਦਾਨ) ਕਿਸੇ ਕਾਮਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਰ ਲਵੇ । ਵਾ : (ਦਤੁ) ਦੇਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਜੇ ਕੋ ਪਾਵੈ: ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ :—(ਜੇ ਕੋ) ਜੇ ਕੋਈ ਇਹ ਸਾਧਨ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ (ਪਾਵੈ ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨ) ਤਿਲ ਕੁ ਜਿੰਨਾ ਹੀ (ਮਾਨੁ) ਸਤਿਕਾਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ । ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :—ਸਿਧਾਂ ਪੁਛਿਆ ਹਜ਼ੂਰ ਉੱਪਰ ਦਸੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਬਾਸਤਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਆਪ ਵੀ ਦੱਸੋ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਕਿਰਤਾ ਕੁ ਮਹਾਤਮ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :—(ਜੇ ਕੋ ਪਾਵੈ: ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ) ਜੇ ਕੋਈ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਸਾਧਨ, ਸਹਿਜ ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਕਰੇ ਤਾਂ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋਣੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਤਿਲ ਭਰ ਸਾਧਨ ਕੀਤੇ ਦਾ ਫਲ (ਮਾਨੁ) ਮਣ ਭਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ।

ਸਾਖੀ :—ਅਕਸਰ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਤੀਰਥੀ ਤੇ ਖੁਰਪਾ ਸੂਰਮ ਗੁਹਿਣ ਵੇਲੇ ਕਰਕੇ ਤੇ ਸਰਲੇਸ ਦਨ ਕੀਤਾ । ਉਸ ਦਾ ਫਲ, ਦਸ ਜਨਮ ਵਿਚ ਬਾਦਸਾਹ ਬਣਿਆ । ਜਿਥੇ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਥੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਅਸਤ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਸਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੁਰਤਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜੰਮਿਆ ਸੀ । ਇਹ ਜੰਮੇਰਸੀਆ ਨੇ ਅਕਸਰ ਜੋ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ।

ਪਰ ਨਾਸ ਸੋ ਗੁੱਲ ਹੈ ਜੇ ਤਿਲ ਭਰ ਦਾ ਮਣ ਭਰ ਭੀ ਫਲ ਪਾਇਆ ਵੇਰ ਵੇਰ ਸੋ (ਸਿਧਾਂ) ਸਿਧ ਕਾਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਮਾਣ ਹੈ ਭਾਵ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ । ਸਦਾ ਕਾਸਿਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਅੰਤ ਨੂੰ

ਅਕਸਰ ਵੀ ਮਰ ਗਿਆ । ਅਤੇ ਨੇਖ ਰਾਜੇ ਵਰਗੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਬਾਂ ਰਾਸ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਵੀ ਅੰਤ ਨੂੰ ਮਧ ਬਣ ਕੇ ਤਿਰੇ । ਦੁਜਾਤੀ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੋਈ ? ਪੰਨ ਨਾਸ ਹੋ ਗਏ ।

ਸਾਖੀ ਰਾਜਾ ਜੁਜਾਤੀ ਦੀ

ਜੁਜਾਤੀ ਰਾਜੇ ਨੇ ਇੰਦ੍ਰ ਪ-ਵੀ ਦੀ ਚਿਫਾ ਲੱਖਕੇ ਤੀਰ ਚੀਰ ਦੇ ਫ਼ਾਸਲੇ ਪਰ ਜੰਗਲ ਕੀਤੇ ਭ ਵ ਧਨਖ ਵਿਚੋਂ ਚੀਰ ਛੱਡਣਾ ਉਸ ਤੀਰ ਨੇ ਸਿੱਧ ਜਾ ਕੇ ਛਿੱਰਣਾ ਉਥੇ ਹੀ ਯੱਗ ਦਾ ਧੰਮਾ ਰੱਤ ਕੇ ਯੱਗ ਕਰਨਾ । ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਯੱਗ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਵ ਕਰਕੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ ਤੇ ਜਾ ਇਸਥਿਤ ਹੋਇਆ । ਤਾਂ ਸਿੰਦਰ ਭੈ-ਭੀਤ ਹੋ ਗਿਆ । ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਬਿਰਾਮਪਤਿ ਜੀ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਜੁਜਾਤੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਸਿੰਘਸਨ ਮੱਲ ਲਿਆ ਹੈ, ਆਪ ਮੇਰੇ ਤੇ ਫ਼ਿਖਾ ਕਰੋ ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਰਹੇ । ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਪਤਿ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਦਸਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰ, ਕਿ ਆਪ ਬੜੇ ਧਰਮਾਤਮਾ ਰਾਜੇ ਹੋ । ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਪੰਨ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਇਸ ਤਲਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਹੋ । ਰਾਜਾ ਜੁਜਾਤੀ ਸਣ ਕੇ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਸਹਿਤ ਆਪਣੇ ਮਖੌਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੰਨ ਵਰਨਣ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੰਨ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ । ਤੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ ।

ਯਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ :—“ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਅਰੁ ਦਾਨ ਕਰਿ ਮਨ ਮੈ ਧਰੈ ਗੁਮਾਨੁ ॥ ਨਾਨਕ ਨਿਰਫਲ ਜਾਤ ਤਿਹਿ ਨਿਓ ਕੁੰਚਰ ਇਸਨਾਨੁ ॥” (ਅੰਗ ੧੪੨੮)

ਇੰਦਰ ਨੇ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਦਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ । ਦੁਜਾਤੀ ਆਪਣੀ ਉਸਤਤਿ ਸੁਣ ਕੇ ਹੰਕਾਰ ਸਹਿਤ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੁੰਨ ਨਾਸ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਵਿਚੋਂ ਹੇਠਾਂ ਮਾਤਲੋਕ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੁਟ ਦਿਤਾ ਗਿਆ । ਨੀਮਖਾਰ ਤੀਰਥ ਤੇ ਡਿੱਗਾ । ਏਥੇ ਇਸ ਦੇ ਦੋਹਤਰੇ ਤੋਪ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨਾਨਾ ਜੀ ! ਆਪ ਸਾਥੋਂ ਪੁੰਨ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਓ । ਦੁਜਾਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਦੋਹਤਰਿਆਂ ਪਾਸੋਂ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਏਥੇ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ । ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੰਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਕੋਈ ਭਾਵੇਂ ਮਣ ਭਰ ਵੀ ਪਾਲਵੇ ਪਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੁੰਨ ਨਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਦਾ ਬਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :—ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਇਹਨਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤੇ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ

ਪ੍ਰ ਪਤੀ ਦਾ ਮੁਖ ਸ ਧਨ ਆਪ ਵੱਸ ਜੀ ?

ਉੱਤਰ :- ਸੁਣਿਆ ਮੰਨਿਆ; ਮਨਿ ਕੀਤਾ ਭਾਉ :- ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਰਧਾ ਨਾਲ ਸਣ ਕੇ, ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ, ਮਨਿ ਕੀਤਾ ਨੇ
ਨਿਧਿਆਸਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ (ਗੁਰੂ) ਗਿਆਨ ਦਾ ਗਿਆਨ
ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਾ :- ਪਰਮੇਸਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ (ਭਾਉ) ਪ੍ਰਮ
ਬਖਸ਼ ਦਿਤਾ ਹੈ। 'ਮਿਲ ਪ੍ਰਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰ ਕੁ ਪਾਇਓ' (ਦਸਮ ਅੰਗ ੧੪)
'ਪ੍ਰਮ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਭ ਪਾਨ ਨ ਆਏ ॥' (ਦਸਮ ਅੰਗ ੧੧੪) ਇਹਨਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ
ਅਸੀਂ ਰੋਗਾ ਜਾਣਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕੀਤਾ ਹਨ।

ਅੰਤਰਿ ਗਤਿ; ਤੀਰਥ ਮਲਿ ਨਾਉ :- ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਰੂਪ
ਤੀਰਥ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ (ਗਤਿ) ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਚਸ ਵਿਚ ਉਹ ਮਲ ਮਲ ਕੇ
(ਨਾਉ) ਨੂੰ ਦੇ ਹਨ।

ਸੰਗ :- ਤੀਰਥ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮਲ ਮਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਨਾਈਦਾ ?

ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :- ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਜੀਵ ਬੀਸ ਦਾ ਜੋ (ਅੰਤਰ) ਭੇਦ ਹੈ
ਏਸ ਨੂੰ (ਗਤਿ) ਨਾਸ ਕਰਕੇ, ਮੰਟਕੇ (ਤੀਰਥ) ਸੁਧ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਏਸ
ਕਰਕੇ ਅਵਿਦਿਆ ਦੀ (ਮਲਿ) ਮੈਲ (ਨਾਉ) (ਨਾ) ਨਹੀਂ ਹੈ (ਉ) ਚਨਾ ਦੇ
ਅੰਦਰ, ਵਾ :- ਰਾਗ ਦੁਹ ਦੀ ਮੈਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਮੈਲ ਕੀ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥਾ ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

ਤਾਂ ਦਸਦੇ ਹਨ :- ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਤੀਰਥ) ਪਵਿਤਰ ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ
(ਗਤਿ) ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦੇ (ਮਲਿ) ਪਹਿਲਵਾਨ ਦੀ
ਨਿਆਈਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਾਮ ਰੋਧ ਆਦਿਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਤ ਕਰਕੇ।

'ਹਉ ਗੁਸਾਈ ਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨਤਾ ॥ ਮੈ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਉਥ ਦੁਮਾਲਤਾ ॥'

ਮਿਲੇ ਪੰਜਿ ਜੁਆਨ ਮੈ, ਗੁਰ ਬਾਧੀ ਦਿਤੀ ਕੀਤੀ ਜੀਉ ॥ (ਅੰਗ ੧੪)

ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ (ਨਾਉ, ਨਉਕਾ ਬੇਤੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ) ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਬੜੀ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣੀ ਹੋ ਉਹ ਬੜੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਆਪ ਤਰੇ
ਹੁਣ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਈ ਮੰਥੇ ਭਰਾਂ, ਜਿਵੇਂ
(ਮਾਲ, ਮਧਾ) ਤੇਰੀ ਦੇ ਉਹ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਹ
ਭੜੀ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਾਰ ਦਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੀ ! ਬਾਹਰਲੇ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ

ਵਾਸਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਹੀਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ
ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਤਮਾ ਰੂਪੀ ਤੀਰਥ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ
ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੀਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ? ਤਾਂ ਹਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭਈ
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਤਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :-

ਸਭਿ ਗੁਣ ਤੇਰ; ਮੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ :- ਹੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ! ਇਹ ਸਾਰੇ

ਗੁਣ (ਤੇਰੇ) ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੀ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹੈ।
'ਮੈ ਨਿਰਕੁਣਿਆਰੇ ਕੇ ਗੁਣ ਨਾਹੀ; ਆਪੇ ਤਰਸ ਪਇਓਈ ॥' (੧੪੨੯)
ਅਤੇ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਸਾਰੇ ਸੁਭ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਹੀ, ਹੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਮੇਰੇ
ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗੁਣ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਸਭਿ ਅਵਗਣ ਮੈ ਗੁਣ ਨਹੀ
ਕੋਈ ॥' (ਅੰਗ ੧੫੦) ਅਤੇ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਵਿਣੁ ਗੁਣ ਕੀਤੇ; ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ :- ਹੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ! ਆਪ ਜੀ

ਦੇ (ਗੁਣ) ਉਪਕਾਰ ਕੀਤੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।
ਆਪ ਸਾਡੇ ਤੇ (ਗੁਣ) ਉਪਕਾਰ ਕਰੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਭਗਤੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
ਵਾ :- ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ !
ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸਰਧਾ ਆਦਿਕ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ
ਕੀਤੇ। ਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਭਗਤੀ
ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜੇ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਮ ਆਦਿ ਗੁਣ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕਰੋ
ਤਾਂ ਹੀ ਅਪ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਾ :- ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨ ਤੋਂ (ਵਿਣੁ)
ਰਹਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਸਿੱਧ ਸੰਕਾ, ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ ਸੁੰਬਦੀ ਕਿਵੇਂ ਰਚੀ ਹੈ ? ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੇ
ਤਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਤੋਂ, ਚਾਰਬਾਕੀਏ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋਂ, ਸਾਖੀ ਪਰਧਾਨ ਤੋਂ, ਬਿਸੇਖਕ ਕਾਲ ਤੋਂ, ਪੁਰਬ ਮੀਮਾਂਸਾ ਵਾਲੇ ਕਰਮਾਂ
ਤੋਂ, ਵੈਸ਼ਨਵ ਸਿੰਧੂ ਮੁਨਿ ਤੇ ਸਤਨਾਮ ਤੋਂ, ਅਤੇ ਵਿਦਾਂਤੀ ਅੰਗਿਆਨ ਤੋਂ, ਵਾ

'ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਕਾਰ ਸਾਡੀ ਪਾਤੀ ਇਕ ਹੀਨਾ ਸੇ ਰਤ ਰਗ ਕੁਸ' ਉਹ ਬਸ
ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਇਕ ਹੀਨਾ ਸੇ ਮੈ ਇਕ ਹੀ ਗੁਣ ਤੇਰਾ ਵਾਲਾ
ਦਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਰਤ, ਜੇ ਮੇਰੇ ਸਤ ਰਖਣ ਹੋਣਗੇ, (੮) ਨਹੀਂ ਹਨ ਇਹ ਗੁਣ
ਹੋਣ ਸਤ ਵਿਚ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾ ਦੀ ਵਸਤਾ ਰੂਪੀ (ਕੁਸ) ਬਹੁ ਹੀ ਸੁਆਹ ਹੀ।
ਜੇ ਤੇਰਾ ਪਤਾ ਤਾਂ ਜਾਣਕ ਬਨਤੀਆ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਵੀਸਰ ਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਮੰਨੇ ਹਨ। ਕਿਧਾ ਕਰਕੇ ਆਪ ਜੀ ਵਸ ਸਿਸਟੀ ਕਿਵੇਂ
ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ?

ਉਤਰ :- ਸੁਆਸਤਿ ਆਇ; ਬਾਣੀ ਬਰਮਾਉ :-

(ਸੁਆਸਤਿ) ਜੋ ਕਲਿਆਣ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸਰ (ਆਇ) ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲ
(ਬਾਣੀ) ਬਚਨ ਵਾਕ ਰੂਪ (ਬਰਮਾਉ) ਉਚਾਰਨਾ ਕੀਤਾ।

‘ਬਰਮਾਉ’ ਉਪਾਤੀ ॥ ਕੀਆ। ਦਾ ਸ ਸਭ ਰਾਤੀ ॥’ (ਅੰਗ ੧੦੦੨)

ਇਸ ਦੇ ਫੁਰਮਾਉਣ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਜਿਕ (ਬ) ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ
(ਰ) ਰਦ੍ਰ (ਸ਼ਿਵ ਜੀ) ਜੋ (ਉ) ਉਮਾ (ਪਾਰਬਰੀ) ਨਾ ਪੁਰਾ ਹੈ ਅਤੇ (ਮ,
ਮਾਇਆ) (ਲਛਮੀ) ਦਾ ਪੁਰਾ ਵਿਸਥੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਵਾ :- (ਸੁਆਸਤਿ
ਕਲਿਆਣ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ (ਆਇ, ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਭਾਵ ਮਾਇਆ
ਸਥਲ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਹੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਿਆਮਾ’ ਇਕ ਤੇ ਮੈਂ ਬਾਣੀ ਹੋਵਾ ਸਿਹ ਬਾਣੀ
(ਬਰਮਾਉ, ਉਚਾਰਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਆਜਿਕ ਹੋ ਗਏ। ਵਾ :-
(ਸੁਆਸਤਿ) ਕਲਿਆਣ ਸਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਜਦੋਂ (ਆਇ) ਮਾਇਆ ਵਿਚ
ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਪਿਆ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਰਜੇ, ਸਤ੍ਰੇ, ਤਮੇ, ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਰੂਪ (ਬਾਣੀ) ਬਣ
ਗਈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ (ਬਰਮਾਉ) ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਆਇਕ ਬਣ ਗਏ।

ਪੁਸ਼ਨ :- ਸਿੱਧ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਜੀ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ ਬਾਣੀ ਫੁਰਮਾਈ
ਫੇਰ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਦਧ ਤੋਂ ਦਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਚਰ ਲੱਗੇ ਕਣ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਦੁਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਪਤਰ ਤੋਂ ਮੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਪਿਆ ਬੂਟਾ
ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਉਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਮਗਤ ਰੂਪ
ਬਣਕੇ ਪ੍ਰਣਵਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਧ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ?

ਉਤਰ :- ਇਕ ਪ੍ਰਣਵਾਦ ਰੂਪਾ ਬਿਵਰਤ ਵਦ ਹਮਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਣਵਾ
ਬਦਲਦਾ ਜਵਾ। ਇਕ ਵਦੀ ਬਦਲਕੇ ਫੇਰ ਉਸ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਰੂਪ ਦਾ ਨ
ਬਣ। ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਪ੍ਰਣਵਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਬਿਵਰਤ ਵਦ
ਰੂਪ ਹੈ। ਭਾਵ ਜਿਵੇਂ ਸੋਨਾ ਗਾੜ੍ਹੇ ਬਣ ਕੇ ਫੇਰ ਭੀ ਸੋਨਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਤ
ਕਰਤਾ ਵਾਕ ਸੁਣ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਤੀਤ ਪੁਰ ਮਾਣ ਪਾਣੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ
ਜੀ, ਸੁਤ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਸੋਨਾ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਮਗਤ ਰੂਪ
ਬਣਕੇ ਪ੍ਰਣਵਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਣਵਾਦ ਵਦ ਹਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸੁਤ
ਚੇਤਾ ਮਾਣ ਰੂਪ। ਚੇਤਾ ਮਾਣ ਰੂਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਵਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਨਿਰੰਜਨ ਪਦ ਕਹਿੰਦਾ (੨੪੩) ‘ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਨੀਤ ਨਵਾ’ (ਅੰਗ ੬੬੦)

ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਪਦ ਦੀ ਦੇ ਘਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਪੈਣ ਨਾਲ
ਸੁਰਸ ਕੇਸੀ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਉਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਣਵਾਦ
ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਨਾ ਮਿਲੇਗਾ ਨਾ ਜਾਏ ॥ ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਸਦਹੀ ਜਾਏ।’
ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਣਵਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਉਂ ਨਹੀਂ
ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਨਾ ‘ਨਾ ਇਹੁ ਬੂਢਾ ਨਾ ਇਹੁ ਬਾਲਾ ॥ ਨਾ ਇਸੁ ਦੂਖ ਨਹੀਂ
ਜਮਜਾਲਾ ॥’ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ (ਸਤਿ ਸੁਹਾਣੁ; ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ)

(ਸਤਿ) ਸਚ ਸਰੂਪ ਹੈ (ਸੁਹਾਣਾ) ਸੋਭਨੀਕ ਬਚਨ ਸਰੂਪ ਹੈ। (ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ)
ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੈ ਇਹ ਉਸਦੇ ਸਰੂਪ ਲਖਣ ਹਨ ਜੋ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੇ।
ਸਤ੍ਰੇ, ਚੇਤਨ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਬਿਵਰਤ
ਦ ਮਗਤ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਵਿਗਿਤਿਆ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਉਹ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੀ ਜਿਉਂ
ਕਾ ਤਿਉਂ ਹੈ। ਮਗਤ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਹੈ। ਸੋਕਾ ॥ ਜਿਉਂ
ਹੋਆ ਆਕਾਣੁ, ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ ਸਿਸਟੀ ਦਾ ਆਕਾਰ ਰਚਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ

ਕਵਣੁ ਸੁ ਵੇਲਾ ਵਖਤ ਕਵਣੁ :- (ਵੇਲਾ) ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਅਨੁਸਾਰ,
ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਵੇਲਾ ਸੀ ਅਤੇ (ਵਖਤ) ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਲਵਜ਼ ਹੈ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ
ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਹੜਾ (ਵਖਤ) ਸਮਾਂ ਸੀ। ਵਾ :- (ਵੇਲਾ) ਦਿਨ ਦਾ ਤੇ (ਵਖਤ)
ਰਾਤ ਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਤ ਸੀ ਕਿ ਦਿਨ ਸੀ।

ਕਵਣੁ ਬਿਤਿ, ਕਵਣੁ ਵਾਰੁ :- (ਕਵਣੁ ਬਿਤਿ) ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਬਿਤ
ਸੀ ? ਫੱਕਮ ਸੀ, ਦੁੱਖ ਸੀ, ਤੀਜ ਸੀ, ਚੇਚ ਸੀ ਕਿਹੜੀ ਸੀ ? ਅਤੇ ਉਹ (ਕਵਣੁ)
ਕਿਹੜਾ (ਵਾਰ) ਦਿਨ ਸੀ ? ਐਤਵਾਰ ਸੀ ਸੋਮਵਾਰ ਸੀ। ਇਥੇ ਵਿਆਕਰਣ ਦੀ
ਭਾਵਕ ਵੀ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਹਨ। ਇਥੇ (ਬਿਤਿ) ਨਾਮ ‘ਬਿਤੀ’ ਸ਼ਬਦ ਇਸਤੀ ਲਿੰਗ
ਹੈ ਇਸ ਕੇ ਕੇ ਸਿਸ ਦੀ ਰਿਆ ਵੀ (ਕਵਣੁ) ਸ਼ਬਦ ਟਾਟਾ ਮੁਕਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ
ਸਿਸਤੀ ਲਿੰਗ ਹੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਅਤੇ (ਵਾਰੁ) ਸ਼ਬਦ ਪੁਲਿੰਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸਦੀ
ਰਿਆ (ਕਵਣੁ) ਸ਼ਬਦ ਟਾਟੇ ਨੂੰ ਆਕੁਤ ਲਾ ਕੇ ਪੁਲਿੰਗ ਹੀ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਕਵਣਿ ਸਿ ਰੁਤੀ, ਮਾਹੁ ਕਵਣੁ :- (ਕਵਣਿ ਸਿ ਰੁਤੀ) (ਸਿ)
ਉਹ (ਕਵਣਿ) ਕਿਹੜੀ (ਰੁਤੀ) ਰੁਤ ਸੀ ? ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਸੀ, ਗ੍ਰੀਸਮ ਸੀ, ਪਾਵਸ

ਸ੍ਰੀ, ਸਰਦ ਸ੍ਰੀ, ਕਿਹੜੀ ਰਤ ਸ੍ਰੀ ਅਤੇ ਰਤਾਂ ਚੋਂ ਆਪ ਦਸੇ ?
(ਮਾਹ ਕਵਣ) ਉਹ (ਕਵਣ) ਕਿਹੜਾ (ਮਾਹ) ਮਹੀਨਾ ਸ੍ਰੀ ? ਰੇਤ ਸ੍ਰੀ,
ਵਿਸਾਖ ਸ੍ਰੀ, ਜੇਠ ਸ੍ਰੀ, ਹਤ ਸ੍ਰੀ, ਵੱਖ ਵੀ ਇਸ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਵਿਆਕਰਣ ਨੇ
ਬਲਕ ਇਹ ਈ ਹੈ। (ਰਤੀ) ਸਬਦ ਇਸਦੀ ਲਿੰਗ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸਦੀ
ਵਿਆ (ਕਵਣ) ਸਬਦ ਦੇ, ਟ ਦੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾ ਕੇ ਇਸਦੀ ਲਿੰਗ ਬਣਾਈ
ਹੈ। ਅਤੇ (ਮਹੀ) ਸਬਦ ਪੁਲੰਗ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸਦੀ ਕ੍ਰਿਆ (ਕਵਣ)
ਸਬਦ ਟ ਦੇ ਨੂੰ ਐ ਕੁਝ ਲਾਕ ਪੁਲੰਗ ਹੀ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਜਿਤੁ ਹੋਆ ਆਕਾਰ :- ('ਸੁ') ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ
ਆਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬਣਾਵਟ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਤੇ (ਆ) ਵਿਸ਼ਨੂੰ (ਕਾ) ਕਰਤਾ
ਬ੍ਰਹਮਾ, (ਰ) ਰੁਦ੍ਰ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਆਦਿ ਸਦੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਪ ਦਸੇ ਸ੍ਰੀ !

ਗੁਰ ਉਤਰ-ਵੇਲ ਨ ਪਾਈਆ ਪੰਡਤੀ :- ਉਸ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਤਾਂ
ਬਿਆਸ ਆਦਿਕ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਜਿਹੜੇ ਬਿਆਸ
ਵਰਗੇ ਗਿਆਨ ਗਿਆਨਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹਾ ਕਾਰਕ ਬਣੇ ਰਹੇ ! ਉਹ ਵੀ ਉਸ
(ਵੇਲ) ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਕਿ ਫਲ ਨੇ ਦਿਨ੍ਹਰਾਤ, ਮਹੀਨੇ, ਰੁਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ
ਰਚੀ ਹੈ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਜਣ ਸਕੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ
ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ ? ਬਿਆਸ ਆਦਿਕ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਨ ?

ਉਤਰ-ਜੇ ਹਰੇ ਲੇਖ ਪੁਰਾਣ :- ਜੇ ਬਿਆਸ ਆਦਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ
ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਲਿਖਤ ਨਾ ਲਿਖੀ ਹੁੰਦੀ ? ਉਸਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ
ਆਟਾਗ ਪਟਟ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਿੱਧ (ਸ਼੍ਰੋਤ) ਬਿਤ, ਵਾਰ, ਰੁਤ,
ਮਹੀਨਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਧਾਨੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ
ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਆਸ ਆਦਿਕ
ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸ਼ਿਕਾ :- 'ਬਿਆਸ ਅੰਤਰਜਾਮੀ' ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਦੇ ਪੰਡਤਾਂ
ਜਨਮ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ-ਪ੍ਰੀਤਾ ਵਿਚ 'ਬਾ', 'ਵਾਰ', 'ਮਹੀਨਾ' ਦਾ

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ
ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ ? ਬਿਆਸ ਆਦਿਕ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਨ ?
ਉਤਰ-ਜੇ ਹਰੇ ਲੇਖ ਪੁਰਾਣ :- ਜੇ ਬਿਆਸ ਆਦਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ
ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਲਿਖਤ ਨਾ ਲਿਖੀ ਹੁੰਦੀ ? ਉਸਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ
ਆਟਾਗ ਪਟਟ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਿੱਧ (ਸ਼੍ਰੋਤ) ਬਿਤ, ਵਾਰ, ਰੁਤ,
ਮਹੀਨਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਧਾਨੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ
ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਆਸ ਆਦਿਕ
ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹਿਆਸ ਲਿਖੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ?

ਉਤਰ :- 'ਟ ਦੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ' ਪਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਦੇ ਪੰਡਤਾਂ
ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਜੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਬਿਆਸ ਆਦਿਕਾਂ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਵਿਚ
ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਤਾ ਕੇ ਜਾਣ ਲੈਂਦੇ। ਜਦੋਂ ਪੁਰਾਣਾਂ
ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਹੁਣ ਦੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਕਿਥੇ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਸੀ ?
ਦਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਦੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ
ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਪੈਕਿਬਰ ਜਾਂ ਕਾਜੀ ਆਦਿ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ ?

ਉਤਰ:- ਵਖਤੁ ਨ ਪਾਇਓ ਕਾਦੀਆ :- ('ਕਾਦੀਆ') ਕਾਜੀਆਂ
ਜੋ ਸ਼ਰਾ ਦੀ ਬਿਵਸਥਾ ਦੇ ਗਿਆਤੇ ਅਥਵਾ ਜੋ ਪੈਕਿਬਰ ਆਦਿ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰਚਨ ਦੇ (ਵਖਤ) ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਕਿ ਫਲਾਨੇ
ਵਕਤ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ

'ਪੁੰਡ ਨ ਸਾਜੇ ਪੁੰਡ ਨ ਦ ਹੋ ਪੁੰਡ ਨ ਦੇਵੈ ਲੋਇ ॥

ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤਿ ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਆਪੇ ਕਟਣੁ ਕਰੇਇ ॥' (ਅੰਗ ਪੜ)

'ਬਵਸੀਰ ਬਡੇ ਧੀਰ ਧਰਮਅੰਗ ਅਲਖ ਅਗਮ ਖੋਲੁ ਕੀਆਪਣੈ ਉਡਾਹਿਸੀਉ।'

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣਿਆ
ਹੋਵੇਗਾ ?

ਉਤਰ-ਜਿ ਲਿਖਨਿ ਲੇਖੁ ਕੁਰਾਣ :- ਜੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ
ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ (ਕੁਰਾਣ) ਸ਼ਰੀਫ ਦੇ ਅੰਦਰ
(ਸਖ) ਲੇਖ (ਲਿਖਨਿ) ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ? ਕਿ ਫਲਾਨੇ ਦਿਨ, ਮਹੀਨੇ ਰੁਤ ਵਿਚ
ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਕੁਰਾਣ ਵਿਚ ਲਿਖਤ ਨਹੀਂ
ਲਿਖੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ
ਰਚਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਜਾਂ ਹੁਣ ਦੇ ਕਾਜੀ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ ? ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੀ ਸਹ ! ਹੁਣ ਦੇ ਕਾਜੀਆਂ ਨੇ ਕੀ (ਵਖਤ) ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਸੀ ;
ਜਿਹੜੇ ਮੁਹੰਮਦ ਜੀ ਦੇ ਪੈਰਕਾਰ ਹਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਸਕਦੇ
ਜੇ ਕੁਰਾਣ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਫਲਾਨੇ ਵਕਤ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚੀ।

ਜਦ ਕਰਣ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਦਾ ਤਾਂ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖੁਭ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਜਾਣਨਾ ਸੀ। ਵਾ ਮੇਰੇ ਜੀਆ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਰਣ ਦੇ ਲੇਖ - ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਸਿਸਟੀ ਦੀ ਉਪਤੀ ਦਾ ਸਮੇਂ ਦਾ ਲੇਖ ਹੀ ਲਿਖ ਦਾ। ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸਿਧਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਹੋ ਸਿਧੇ।

ਬਿਤਿ ਵਾਰ ਨਾ ਜੋਗੀ ਜਾਣੇ :- ਤਾਂ ਤੇ ਜੋ (ਜੋਗੀ) ਗੋਰੁਖ ਨਾਥ ਆਦਿਕ ਸਿਧ ਤਨ ਉਹੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਸਿਸਟੀ ਦੀ ਜਚਨਾ ਕਿਹੜੀ (ਥੀ) ਵੇਕਰਮ, ਦੂਜਾ, ਤੀਜਾ ਅਦਿ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ ਅਮ ਕਿਹੜੀ (ਵਾਰ) ਦਿਨ ਅੰਤ ਵਾਰ ਸਮਵਾਰ ਆਦਿਕ ਕਿਹੜੇ ਦਿਨ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ।
ਪ੍ਰਸਨ :- ਫਰ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜੋਗੀ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ ?

ਰੁਤਿ ਮਾਹੁ ਨ ਕੋਈ :- ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਸਿਧੇ ! ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੋਗੀ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਸਿਸਟੀ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਹੜੀ ਰੁਤ ਸੀ ਗ੍ਰੀਸਮ ਸੀ, ਸਰਦ ਸੀ, ਕਿਹੜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹੀਨਾ ਕਿਹੜਾ ਸੀ ਵੱਗਣ ਸੀ, ਚਤ ਸੀ, ਮਾਘ ਸੀ, ਕਿਹੜਾ ਸੀ।
ਪ੍ਰਸਨ :- ਫਰ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਵੀ ਹੈ ?
ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਹੋ ਸਿਧੇ ! ਸੁਣ :-

ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ :- (ਜਾ) ਜਦੋਂ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ (ਸਿਰਠੀ) ਸਿਸਟੀ ਨੂੰ (ਸਾਜੇ) ਰਚਦਾ ਹੈ।

ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸੋਈ :- ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜਾਣ ਸਕਦਾ। ਯਥਾ ਸ੍ਰੀ ਮਥੁਰਾਕ :- 'ਜਦਹੁ ਆਪ ਥਾਣੁ ਕੀਆ ਰਹਿ ਕਰਣੈ ਸਦਾ ਪ੍ਰਾਣ ਨ ਸੋਵਰ ਬੀਆ ॥' ਜਦਹੁ ਕਿਆ ਕੋ ਲਿਖੈ ਕਿਆ ਕੋ ਦਰੇ ਜਾ ਅਣ, ਨ ਦਰੇ ਕੀਆ ॥ (ਅੰਗ ੫੫੫) ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੂਜਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਵੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜੋਗ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਉਹ ਆਪਣਾ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। (ਜਨਮ, ਜਚਨਾ, ਜੋਗੀ) ਸਿਸਟੀ ਨੂੰ ਸਾਜਣਾ ਵੀ ਭਵਨ ਦਾ ਹੈ ਅਥਵਾ ਅਪ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਸਬਦ ਕਰਾ ਕੇ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਸਨ ਆਪਣੇ ਜਾਣਦਾ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸਨ :- ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਆਪ ਫਿਰ ਤਾਂ ਕਰਕੇ ਰਚਦੇ ਹੋ ?

ਕਿਵ ਕਰਿ ਆਖਾ :- ਤਾਂ ਸਰੇ ਪਾਸਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੋ ਸਿਧੇ ! ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਖ ਦਿਖਾ ਕਿ ਇਉਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਸਟੀ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਕਿਵ ਸਾਲਾਹੀ :- ਨੇਹ ਵੀ ਕਿਵੇਂ (ਸਾਲਾਹੀ) ਮਨ ਕਰ ਦੇਈਏ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿਸਟੀ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਉ ਵਰਨੀ ਕਿਵ ਜਾਣਾ :- ਇਹ ਵੀ (ਕਿਉ) ਕਿਵੇਂ (ਵਰਨੀ) ਵਰਨਣ ਕਰੀਏ, ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿਵ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਲੇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮਿਨਾ ਦਵਾਇਆ ਦੀ ਪੁਲੇ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਵੀ (ਕਿਵ ਜਾਣਾ) ਹੋ ਸਿਧ ! ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ ? ਉਸ ਪ੍ਰਸਨ ਦੀ ਅੰਤਰਗਤੀ ਨੂੰ ਗੋਈ ਵੀ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।
ਵਾ :- ਪ੍ਰਸਨ :- ਸਿਧ ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਸ਼ਿਵ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਮੇਰੀ ਦਵਾਏ ਹਨ ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ ? ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁਣ ਕੇ ਫੁਟਮਾਉਂਦੇ ਹਨ।

(ਕਿਵ ਕਰਿ ਆਖਾ) ਹੋ ਸਿਧੇ ! ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਿਵੇਂ ਆਖਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਨੇ ਵਕਤ ਪ੍ਰਸਨ ਨੇ ਸਿਸਟੀ ਰਚੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਵੇਂ ਰਚਦਾ ਹੈ ? ਬ੍ਰਹਮਾ ਤਾਂ ਆਪ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਵਾਲੀ ਕਵਲ ਦੀ ਨਾਲੀ (ਮਾਇਆ) ਦਾ ਹੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਯਥਾ :- ਨਾਭਿ ਕਮਲ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਪਜਿ ਵੇਦ ਪੜਹਿ ਮਖਿ ਕੰਠਿ ਸਵਰਿ ॥ ਤਾਂ ਕੇ ਅੰਤ ਨ ਜਾਈ ਲਖਣਾ ਆਵਤ ਜਾਤ ਰਹੈ ਗੁਥਾਰਿ । 'ਮਹਿਮਾ ਨ ਜਾਨਹਿ ਬੇਦ ॥ ਬ੍ਰਹਮੇ ਨਹੀ ਜਾਨਹਿ ਭੇਦ । ਅਵਤਾਰ ਨ ਜਾਨਹਿ ਅੰਤ । ਪ੍ਰਸਨ ਪਾਤਬ੍ਰਹਮ ਬੰਧਿਤ ॥ ਸੇਕਰਾ ਨਹੀ ਜਾਨਹਿ ਭੇਦ ॥ ਬੋਝਤ ਹਾਰੇ ਦਵ ॥ ਵੇਵੀਆ ਨਹੀ ਜ ਨੇ ਮਰਮ ॥ ਸਭ ਉਪਰਿ ਅਲਖ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ॥' (੮੯੪)

(ਕਿਵ ਸਾਲਾਹੀ) ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਵੇਂ (ਸਾਲਾਹ) ਸਿਫਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿਸਟੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਕਿਉ ਵਰਨੀ) ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਵਰਨਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਨ ਫਲ ਨੇ ਵਕਤ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲੇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਕਿਵ ਜਾਣਾ) ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਸਨ ਫਲ ਨੇ ਵਕਤ ਰਚਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਾ :- (ਕਿਵ ਕਰਿ ਆਖਾ) ਹੋ ਸਿਧ ! ਕਿਵੇਂ ਮਨ ਕਰਕੇ ਆਖੀਏ ਕਿ ਇਉਂ ਉਪਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਕਿਵ ਸਾਲਾਹੀ) ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਲਾਹੀਏ ਬਾਣੀ ਨਾਲ, ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਾਠਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
(ਕਿਉ ਵਰਨੀ) ਕਿਵੇਂ ਵਰਨਣ ਕਰੀਏ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਕਿ ਇਉਂ ਲੈਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਕਿਵ ਜਾਣੀ) ਅਤੇ ਬੁਧੀ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਣੀਏ ਜਾਂ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਸਦੇ ਅਨੰਤ ਕੰਮਕਾ ਨੂੰ।

ਵਾ:- (ਨਿਵ ਕਰਿ ਆਖਾ) ਹੇ ਸਿਧੋ! ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਵੇਂ ਆਖੀਏ ਕਿ ਉਸਦੀ ਨੂੰ ਇਉਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ? 'ਮਿਹ ਅੰਤ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮੰਤ ਕੀਨ ਸ ਚੋਦਹ ਖੰਡ ॥'

(ਕਿਵ ਸਾਲਾਹੀ) ਉਸਦੀ ਪਾਠਨਾ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਸਲਾਹੀਏ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਕਤ ਖੇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਸਿਧਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਕਤ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਾਠਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

'ਸੈਲ ਪਥਰ ਮਹਿ ਜੰਮ ਉਪਾਏ ਤਾਡਾ ਰਿਜਕੁ ਆਗੈ ਕਰਿ ਧਰਿਆ ॥' (ਅੰਗ ੧੦)

'ਪਾਥਣਿ ਗੰਢ ਗਪਤੁ ਹੋਇ ਰਹਤਾ ਤਾ ਚੋ ਮਾਰਗ ਨਾਹੀ ॥' (ਅੰਗ ੪੮੮)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਸ਼ਨੀ ਕਰ ਉਦਰ ਉਦਕ ਮਹਿ ਪਿੰਡੁ ਕੀਆ ਦਸ ਦੁਆਰਾ ॥' ਦੇਇ ਆਹਾਰ ਅਗਨਿ ਮਹਿ ਦਾਯੋ ਐਸਾ ਖਸਮੁ ਹਮਾਰਾ ॥੧॥ ਕੀਮੀ ਜਲ ਮਹਿ ਤਨ ਤਿਸੁ ਬਾਹਰਿ ਪੰਥ ਖੋਰੁ ਤਿਨ ਨਾਹੀ ॥ ਪੂਰਨ ਪਰਮਾਨੰਦ ਮਨੋਹਰ ਸਮਾਧਿ ਦੇਖੁ ਮਨੁ ਮਾਹੀ ॥' (ਅੰਗ ੪੮੮)

(ਕਿਉ ਵਰਨੀ) ਉਸਦੀ ਲੈਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਰਨਣ ਕਰੀਏ? ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਲੋ ਕਰਦਾ ਹੈ। 'ਜਬ ਆਕਰਖ ਕਰਤ ਹੋ ਕਬਹੂ ॥ ਤੁਮ ਮੇ ਮਿਲਤ ਦੇਹ ਹਰ ਸਭਹੂ ॥'

(ਕਿਵ ਜਾਣੀ) (ਕਿਵ) ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਕਰਤਬਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹੇ ਸਿਧੋ! ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰਸਨ:- ਹੇ ਸੰਨਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹੀ ਤਾਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ?

ਨਾਨਕ ਆਖਣਿ ਸਕੁ ਕੇ ਆਖੈ:- ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਹੇ ਸਿਧੋ! (ਆਖਣ) ਆਖਣ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕ, ਭਾਵ ਕਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕ ਸਭ ਕੁਝ (ਆਖੈ) ਆਖਦੇ ਤਾਂ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਹਨ।

ਇਕਨੁ ਇਕੁ ਸਿਆਣਾ:- (ਫਿਕਰੁ ਸਿਧਾਨਾ ਪਾਠ ਹੈ)। ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਸਿਆਣਾ ਬਣ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਰਾਮਾ ਤੋਂ, ਲੀਡਰ ਤੋਂ, ਵਿਦਵਾਨ

ਤਾਂ ਸਿਹਤੀ ਹੋਕੇ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਗਈ, ਗੁਪਤ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਮੇਂ ਪ੍ਰਸਤ ਕਰਦਾ ਹੀ। ਫਿਰ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਸਿਆਣਾ ਬਣਕੇ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਜਾ ਸਕ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ, ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ, ਪਾਠਨਾ ਨੂੰ, ਉਪਤੀ ਨੂੰ, ਲੈਤਾ ਨੂੰ, ਜਾਂ 'ਜਾਣਨਾ' ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਪ੍ਰਸਨ:- ਤਾਂ ਸੰਨਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ! ਕਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਜਾਣੀਏ?

ਉੱਤਰ:- ਵਤਾ ਸਾਹਿਬ ਵਡੀ ਨਾਈ:- ਹੋ ਭਾਈ! ਉਹ (ਵਡਾ) ਤੇਜ਼ ਕਲ ਅਸਾਧ ਰੂਪ ਹੈ (ਸਾਹਿਬ) ਮਾਇਆ ਬ੍ਰਹਮ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈ, ਮਾਸਕ ਹੈ ਅਤੇ (ਵਡੀ) ਵਡੀ ਉਸਦੀ (ਨਾਈ) ਮਹਿਮਾ ਹੈ। ਵਡੀ ਉਸਦੀ (ਨਾਈ) ਆਵਾਜ਼ ਹੈ ਉਮੰਕਾਰ ਰੂਪ ਵਾ ਸਤਿਨਾਮ ਰੂਪ।
ਵਾ:- (ਵਡੀ) ਵਡ ਦੀ (ਨਾਈ) ਨਿਆਈਂ ਉਸਦੀ ਕੁਦਰਤ ਹੈ।

ਵਾ:- ਉਸ ਦੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਆਸਰੇ ਜਨਮ ਮਾਇਆ ਵੀ ਉਸ ਵਡੇ ਦੀ (ਨਾਈ) ਨਿਆਈਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਹੀ ਕਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਕਥਨ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਿਹਤੀ ਨੇ ਜੁਗਤੀਆਂ ਨਾ ਸਹਾਰੇ ਉਸਨੂੰ ਅਨਰਥਚਨੀ ਮਾਇਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਅਸਾਮਿਕ ਲੋਹਤ ਸੁਕਲ ਫਿਸਨਾ ਹੈ। (ਅਜਾ) ਅਜਨਮੀ ਹੈ, ਖਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥ ਆਈ ਹੈ। ਤੇ (ਮਿਕ) ਇਕ ਹੈ। (ਲੋਹਤ) ਲਾਲ ਰੰਗ ਵਾਲੀ ਰਜੇ ਗੁਣ

'੧ ਨ ਸਾਤਿ ਹੋ ੨ ਨ ਅਸਤਿ ਹੋ ੩ ਨਾ ਸਤਿਅਸਤਿ ਉਭੈ ਹੈ। ੪ ਨਾ ਤਿਨੈ ਹੈ ੫ ਨਾ ਅਕਤਿ ਹੈ। ੬ ਨ ਕਿਨ ਅਭਿਨ ਉਤ ਹੈ। ੭ ਨਾ ਸੁਵੇਦ ਹੈ। ੮ ਨਾ ਨਿਰਵੇਦ ਹੈ। ੯ ਨ ਸਰਵ ਸਰਵੇਦ ਸਿਰ ਕਾਦ ਦਦਾ ਹੈ।

ਸਾਤ ਅਸਤਿ ਦਾ ਆਪਣਾ ਐਉਂ ਵਿਰਧ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ ਦਾ। ਜਦ ਰਾਤ ਹੋ ਤਾਂ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਜੇ ਦਿਨ ਹੋ ਤਾਂ ਰਾਤ ਨਹੀਂ। ਇਉਂ ਜਿਥੇ ਸਤਿ ਹੈ ਉਥੇ ਅਸਤਿ ਨਹੀਂ। ਦਵ ਦਵਤ ਸਤਿ ਤ ਅਸਤਿ ਕਹ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਜਬਾਮ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਬਿਨ ਕਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਪੀਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜੇ ਅਭਿਨ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਵੀ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ। ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਅਨਾਨਾ ਸੁਹ ਮਾਇਆ ਅਸਤਿ ਸਤਿ ਦੁਖ ਰੂਪ ਹੈ। ਤੇ ਬਿਨ ਅਭਿਨ ਦਵਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਨਿਰਵੇਦ ਜੇ ਅਸਤਿ ਤਾਂ ਰਹਿਤ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬਾ ਦੇ ਤਾਂ ਜੇ ਅਸਤਿ ਦਿਖਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਿਰਵੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਸਵੇਦੀ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਅਸਤਿ ਵਿਚ ਬਤ ਕਾਦ ਹੋਤਾ। ਦਵ ਤਾਂ ਕਹ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਆਪ ਵਿਚੀ ਜੇ ਸਾਤ ਅਸਤਿ ਕਹੀਏ। ਇਉਂ ਨੇ ਜੁਗਤੀਆਂ ਜਿਤੀ ਨ ਸਾਤ ਉਸਨੂੰ ਅਨਰਥਚਨੀ ਮਾਇਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਨਿਸਦ ਦੀ ਸੁਰਤੀ ਹੈ।

ਰੂਪ ਹੈ। (ਸੁਕਲ) ਥਿਏ ਰੰਗ ਵਾਲੀ ਸਤ੍ਹਾ ਰੂਪ ਹੈ। (ਵਿਸ਼ਨਾ) ਥਾਲੇ ਰੰਗ ਵਾਲੀ ਤਮੇਂ ਰੂਪ ਰੂਪ ਹੈ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਗੋਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਚਹਰੇ ਤੇ ਤਿਸ ਹੋਵੇ ਓਸਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਹੀ ਕਵੀ ਨਾ ਕਹਿ ਸਕਣ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸੋਝਾ ਓਨਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕਹਿ ਸਕਣੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੀ ਮਾਇਆ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਵਿਚ ਤਿਸ ਦੀ ਤਰਾਂ ਹੈ। ਏਸ ਦਾ ਅੰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਅੰਤ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀ ਜਾਨਣਾ ਹੈ। (ਸਾਖੀ ਪਾ: ੬ ਚਹਰੇ ਤੇ ਤਿਲ ਵਾਲੀ)

ਕੀਤਾ ਜਾ ਕਾ ਹੋਵੈ:—ਜਿਸ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਜੇ ਕੋ ਆਪੇ ਜਾਣੈ:—ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਹੇ ਸਿਧੋ! ਜੇ ਕੋਈ ਇਉਂ ਜਾਣ ਲਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਗੇ ਗਇਆ ਨ ਸੋਹੈ:—ਅਗੇ ਵਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਸੋਹ ਨਹੀਂ ਪਾਵੇਗਾ ਐਸਾ ਪੁਰਖ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਅੰਤ ਨ ਪਾ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਸਰਮਿੰਦਾ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜਾ:—ਅਗੇ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸੋਝਾ ਨਹੀਂ ਪਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਪੁਛਣਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਸਕਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਦਸਦਾ ਥਰ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੂਰਾ ਨਾ ਦਸ ਸਕਣ ਕਰਕੇ ਸਰਮਿੰਦਾ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸਾਖੀ-ਨਾਨਕ ਜੇ ਕੋ ਆਪੇ ਜਾਣੈ

ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਪਾਸ ਇਕ ਸਿਆਣਾ ਹਕੀਮ ਆਇਆ। ਬੈਠਿਆਂ ਬੈਠਿਆਂ ਰਚਨਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਭ ਲਾਭਦਾਇਕ ਤੇ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ ਬਣਾਇਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਥੇ ਹਕੀਮ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਇਕ ਭੇਡਾ ਜਿਹਾ ਭੀੜਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵੇਖੇ ਗੰਧਗੀ ਦਾ ਕੀਤਾ, ਇਹਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ? ਐਵੇਂ ਨਿਕੰਮਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਹਕੀਮ ਜੀ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਮਿੱਠੀ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਬੜੇ ਇਲਾਜ ਕੀਤੇ ਪਰ ਹਟੀ ਨਹੀਂ। ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਬੜਾ ਦੁਖੀ ਰਿਹਾ ਇਕ ਦਿਨ ਫਿਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਓਸ ਮਹਾਤਮਾ ਪਾਸ ਹੀ ਆ ਗਿਆ ਪਿਆਰਾ ਤੇ ਬੁਨਤੀ ਕੀਤੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਈ ਉਪਾਉ ਦੱਸੋ। ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਆਖਦੇ ਹੋਇਆ ਜਾਣਕੇ ਓਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੀ ਭੀੜਾ ਜਿਸਤੇ ਤਰਕ ਭੀੜੀ ਸੀ

ਨਿਕੰਮਪਣ ਦੀ, ਕੋਲ ਮਰਿਆ ਪਿਆ ਵੇਖਕੇ ਭਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਰੇ ਕੀਤੇ ਨੂੰ ਰਗੜ ਕੇ ਨੌਕ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾ ਲਉ। ਕਰਤਾਰ ਭਲਾ ਕਰੇਗਾ। ਹਕੀਮ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਰਗੜ ਕੇ, ਪਰ ਲਜਾ ਕੇ, ਨੌਕ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾ ਲਿਆ। ਮਿੱਠੀ ਹਟ ਗਈ ਤੇ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਤਾਂ ਏਸ ਤੇ ਤਰਕ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ ਲੀਲਾ ਅਸਥਰਜ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਰਚਨਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ। ਤਰਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਛਤਾਵਾ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਐਕੇ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੋਝਦਾ।

ਅਰਥ ੨:—ਗੁਰੂ ਤੇ ਸਿਖ ਦੇ ਸੰਬਾਦ ਦੁਆਰਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:—ਬਾਬਾ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਤੀਰਥ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? ਤਪ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? ਦਇਆ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? ਦਮਨ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਵੇ?

ਗੁਰੂ ਉੱਤਰ:—(ਤੀਰਥ ਤਪ; ਦਇਆ ਦਤੁ ਦਾਨੁ) ਹੇ ਗੁਰ ਸਿਖ ਜੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਤਾਂ 'ਗੁਰ ਸਮਾਨਿ, ਤੀਰਥੁ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿ॥ ਸਰੂ ਸੰਤੋਖੁ, ਤਾਸੁ ਗੁਰੁ ਹੋਇ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥ ਗੁਰੁ ਦਰੀਆਉ ਸਦਾ ਜਲੁ ਨਿਰਮਲੁ; ਮਿਲਿਆ ਦੁਰਮਤਿ ਮੇਲੁ ਹਰੈ॥ ਸਤਿਗੁਰਿ ਪਾਇਐ ਪੂਰਾ ਨਾਵਣੁ; ਪਸੁ ਪ੍ਰੇਤੁ ਦੇਵ ਕਰੈ॥' (ਅੰਗ ੧੩੨੯)

ਤੀਰਥ ਨਾਮ ਹੈ ਪਵਿਤ੍ਰ ਦਾ, ਪਵਿਤ੍ਰ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਨ। ਜੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੀ ਪਾਪੀ, ਵਿਕਾਰਾਂ, ਅਉਗਣਾਂ, ਦੁਰਮਤੀ ਦੀ ਮੇਲ ਲਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਤੋਂ ਦੇਵਤੇ ਬਨੇਵ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜੇ, 'ਤੀਰਥ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ' ਜਾਣ ਕੇ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਇਹ ਤੀਰਥ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੈ:

'ਸਤਿਗੁਰੁ ਤੀਰਥੁ ਜਾਣੀਐ, ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਸਰਣੀ ਆਵੈ॥' (ਵਾਰ ੧੫) (ਤਪ) 'ਤਪ ਨਾਮ ਚਿਤ ਕੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਕੇ ਜਾਨੀਏ॥' (ਵੇਰਾਗ ਸਤਕ) ਚਿਤ ਦੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਤਪ ਹੈ। ਤਪਨ ਤਪੁ ਗੁਰ ਗਿਆਨ॥ (ਅੰਗ ੪੮੬) ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਤਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਰਮਣੀ ਤਪ ਹੈ। ਜਾਂ 'ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤਪਾਂ ਸਿਰਿ ਤਪੁ ਸਾਰੁ॥' (ਅੰਗ ੪੨੩) ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਦਹਿਲ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਇਹ ਤਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਰਮਣੀ ਤਪ ਸਮਝਨਾ ਥਰ। ਜਿਵੇਂ ਤਪ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਕਠਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਉਂ:—'ਗੁਰੁ ਪੀਰਾਂ ਕੀ ਚਾਕਰੀ ਮਹਾਂ ਕਰਤੀ ਸੁਖ ਸਾਗੁ॥' ਹੈ—ਸੇਵਾ ਇਉਂ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਯਥਾ: 'ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ

ਮਰਦਾ ਹੋਇ ਮਰਦਾ, ਨ ਗੰਧੀ ਹੋਵਣਾ ਸਾਬਰੁ ਸਿਰਿ ਸਤੀਦਾ ਮਰਦਾ ਹੋਇ ਮਰਦਾ
ਗੰਧਾ ਮਲ ਬਰੀਦ ਕਰ ਜਵਣਾ, ਨ ਸਿਸੁ ਬਖ ਨ ਨੀਮ ਨ ਬਣਾ ਸੋਰਣਾ
ਪੀਹਣਿ ਹੋਇ ਮਰਦਾ ਪਾਣੀ ਚਵਣਾ, ਪਥੇ ਦੀ ਜਾਗਦ ਪਤਾ ਮਲਿ ਚੋਰਣਾ
ਸਵਰ ਹੋਇ ਮਰਦਾ ਹੋਇ ਮਰਦਾ, ਦਰ ਦਰਵਸ ਮਰਦਾ ਪਿਰਮ ਦਸ ਬਵਣਾ,
ਚੰਦ ਮੁਮਾਰਥ ਲੀਦ ਪੁਗ ਖਲੋਵਣਾ। (ਵਾਰ ੩, ਪ: ੧੮)

(ਦਇਆ) ਨਿਸ਼ੇ ਦੁਖੀ ਤੇ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਅਪਣੀ ਜਾਨ ਯੋਕ ਵਾਰ ਕੇ ਉਸਰਾ
ਸਹਾਇਨਾ ਕਰਨੀ, ਜੋਖ ਦੂਜ ਕਰਨਾ। ਨਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਪਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸਰਾ
ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚਿਤ ਵਲ ਜਾਣਾ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਸੋਧੀ ਸੋਧ
ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪਾਣੀਆਂ ਬੀਨੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪੈਰ
ਜਾਨਵਰ ਨਾ ਮਰ ਜਾਣ। ਇਹੋ ਸ਼ਬਦ ਦਇਆ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ
ਨਾਮ ਦਇਆ ਨਹੀਂ। ਦਇਆ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ:- ਸੋਧੀ ਸੋਧ
ਦਿਨਾ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਫੜ ਉਣ ਲੋਕਾਂ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਉਹ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਵਰਤਾ ਕੇ ਹੋਥ ਬੰਨ ਕੇ ਸੋਧੀ ਦੇ ਅਗੇ ਖੜੇ ਰਾਤ ਤੇ ਬਣਤੀ ਕਾਢ
ਖਾਧਾਸਾ ਜ! ਅਜੇ ਹੋਇ ਦਇਆ ਬੰਨ ਆ ਨੂੰ ਜਾਵਾਣੇ ਗਿਰਜ ਫੜ ਕੇ ਸੁਣ
ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਰ ਸਪੁਤਰ ਸੇ, ਰਣੇ, ਰਸ ਕੀ ਸਰਬੰਨ ਨੇ ਬੁਨਾ ਖ
ਰੋਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਾਤੀ। ਕਵਾਂ ਕਈ ਆਪਣੇ ਅਪ ਨੂੰ ਸੁ-ਸੇ ਕਾਉਚੇ ਹੋ
ਪਰ ਅਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰ ਖਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਪ ਨੇ ਬਿਨਾ ਤੇਜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ
ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ (ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਦਿਨ ਦੇ ਕਥੇ ਸਨ) ਪਸ਼ੂ ਦੇ
ਵਪਸ ਭਈ ਤੇ ਸੁ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਵੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ
ਜਿਉਂਦੇ ਹੋ ਸਾਫ਼ ਗਾ। ਹੁਣ ਪੁਲਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਈਆ ਦੀ ਰੋਖਿਆ ਕਾਢ
ਸਾਧ ਸਿਰਤ ਜੀ! ਸਤਾਇਨਾ ਦੇ ਰੱਖ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜੀਤ ਕਰਕੇ ਮਰਵਾਇਆ
ਰਿਸ਼ਯਾ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਇ ਦਇਆ ਬੰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਦਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਮਰਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੇ ਫੜ ਪਸ਼ੂ ਦਾ ਫਾਂਸੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਬੀਬੀਆ ਦੇ ਬਣਤੀਆ ਕਰਨ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਸੋਧੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ
ਦਾਖਿਆ। ਆਪਣੇ ਮਤ ਸਤਾਇਰ ਕਾਸਿਮ ਰਹਿ ਕੇ ਪਾਥੇ ਅਜੀ ਪੁਰ ਸਥਾ
ਇਸਨਾ ਨਾਮ ਦਇਆ ਹੈ। ਇਹੋ ਸਿੰਘੀ, ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘੀ ਵਾਗ ਦਇਆ
ਕਰਨੇ ਦੁਆਰਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਭਾਇਆ, ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਤਰਸ ਕਰਨਾ, ਆਪਣੇ
ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੇ ਰੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਸੋਧੀ ਨਾਮ ਦਇਆ ਹੈ।

ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣੀਆਂ ਸਿਰ ਬਹਾਸ ਪੀਅਹਿ ਮਲ ਵਾਟੀ ਜੂਠਾ ਮੀਗਿ ਮੀ ਕ
ਬਾਹੀ ॥ ਰੋਸ ਵਾਟੀ ਹੋਤ ਮਹਿ ਸਿਨ ਭਗਤਾ ਪਾਣੀ ਦੇਖ ਸਰੀ ਹੀ। (੧੪੯)
ਇਸਨਾ ਨਾਮ ਦਇਆ ਨਾਮਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸ ਕਿ ਮਹਿਰਾਜ
ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉਹ ਜੀਅ ਦੀ ਰ ਖਿਆ ਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਤੀ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਨੇ ਦਇਆ ਮਾ ਦਇਆ! 'ਜੀਆ ਮਾਰ ਜੀਵ ਨੇ ਮੇਰੀ, ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ
ਦਖੈ' ਦਾਨ, ਤੇ 'ਸਭਨਾਨਹ ਵੇਜੇ ਭਸੁ ਪਈ ਸਿਰਿ ਖਈ।' (ਅੰਗ ੧੫੦)
ਉਹ ਜਾਨ ਨੇ ਮਿਸਨਾਨ ਤੇ (ਵੇਜੇ) ਵਾਧੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ
ਤੇ ਜਾ ਲਾਟਾ ਦੀ ਸੁਆਹ ਹੀ ਪਈ ਹੈ। ਭਾਈ ਇਸ ਕਰਕੇ 'ਨਠਸੰਠ
ਗੀਰਥ ਸਰਸ ਪੰਨ ਮੀਅ ਦਇਆ ਪਰਵਨ (ਅੰਗ ੧੫੬) ਜਿਉਤੀ ਜੀਆ ਤੇ
ਦਇਆ ਕਰਕੇ ਰ ਖਿਆ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਨਿਵਿਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ
ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਣੀਕ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ:-

ਸਾਖੀ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਦੀ

ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਇਆ ਕਰੇ।
ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ, ਹੋ ਰਾਮਨ! ਕਹਿਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਕਰਨ। ਇਸਦਾ ਸਿਕਲਪ
ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਤ ਜੀ ਕਹਿਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਕਰਨ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੀ ਰੱਲ ਹੈ
ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਗਿਆ; ਓਥੇ ਠੀ ਦੇਖਿਆ? ਕਿ ਇੱਕ ਭੀਲਾਂ ਦੀ
ਲੜਕੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪਈ ਰੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੇ ਦੁਖੀ ਦੇਖ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ,
ਹੋ ਬੇਬੀ! -ਨੂੰ ਕੀ ਤੁਲੀਫ਼ ਹੈ? ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਰੋ ਰਹੀ ਹੈ? ਇਹ ਕਹਿਣ
ਲਗੀ, ਜੀ ਮਾਤਾ ਪਸ਼ੂਆ ਵਾਲਾ ਸਭਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ।
ਮੈਂ ਰਹੀਬੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਾਹਰ ਬਾਲਣ ਚੁਗਣ ਵਸਤੇ ਆ ਗਈ ਹਾਂ। ਹੁਣ
ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਦਾਈ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਇਸ ਨੇ
ਕਿਹਾ, ਹੋ ਬੇਬੀ! ਜੇ ਕਹਿ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ
ਜੇ ਪਟਨੁ ਮਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਦਾਈ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ
ਕਹਿਦੀ ਜੀ ਕਿ ਪਾ ਕਦ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਦਾਈ ਵਾਲੀ
ਸਵਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਕੱਲ
ਆਇਆ, ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ 'ਅ ਉ ਭਗਤ ਜੀ! ਤਾਂ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਕਾਹਿਦਾ ਮਹਾਰਾਜ
ਜੀ ਭਗਤਾ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਤਾਂ ਕਾਹਿਦੇ ਕਿ ਰਜਾ
ਦਾ ਹੋਇਆ ਜੀਆਂ ਤੇ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਦਾਈ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਹੈ'

ਸ੍ਰੀ ਸਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਵੇਸ ਕਰਕੇ ਰੋਹ ਅੰਦਰ ਭਗਤੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਭਗਤ ਜੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਦੋਖ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਦੋਖ ਨਿਵਿਰਤ ਕਰਨਾ
ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਇਆ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ
ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪਰਵਾਣੀਕ ਹੈ। ਜੀਅ ਤੋਂ ਤਰਸ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ ਅਨਾਹਤ
ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪੁੰਨ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ
ਘਰੇ ਬੰਨ ਪਸ਼ੁਆਂ ਤੋਂ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਵਲੇ ਸਿਰ ਪਾਣੀ, ਖੁਰਾਕ ਨਾਲ ਰਜਾਉਣਾ
ਰੋਜ਼ਾ ਆਦਿ ਹੋਨਾਂ ਵਿਛੋਣਾ, ਸਭਾਈ ਰੱਖਣੀ, ਨਹੋਣਾ, ਖਰਖਰਾ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰੀਤ
ਸੰਭਾਲ ਕਰਨੀ, ਵੱਡਾ ਭਾਰੀ ਪੁੰਨ ਤੇ ਫਲੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਦਇਆਵਾਨ
ਪੁਰਖ ਪਸ਼ੁਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਤੇ ਕਰੋਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੀਰਵ
ਦਾ ਵਾਹ ਹੋਦਾ ਹੈ, ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਦੋਹ ਪਦਾਰਥ ਖਲ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੋਖ ਕੇ
ਵਾਹੁੰਦੇ ਤੇ ਰੋਸ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਾਟੀਆਂ ਖੜਕਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ
ਹਨ। ਕਮਾਲੀ ਵਿੱਚ ਵਾਹਾ ਤੇ ਲੋਕ ਸੋਭਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਇਆਵਾਨ ਪੁਰਖ ਤੇ
ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਭੀ ਦਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਘਰੇ ਰੱਖੇ ਪਸ਼ੁਆਂ ਦੀ ਦੇਖ-
ਸੰਭਾਲ ਪੁੰਨ ਸਮਝ ਕੇ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(ਦਤੁ) ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ (ਦਤੁ) ਦਮਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਮੀਰ
ਲੈਣੀਆਂ, ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਲੈਣੀਆਂ ਇਸਦਾ ਨਾਮ ਦਮਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਦਮਨ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ :-

ਅੰਤਰਿ ਗੁਰੁ ਆਰਾਧਣਾ ਜਿਹਵਾ ਜਪਿ ਗੁਰੁ ਨਾਉ ॥ (ਅੰਗ ੫੧੭)

ਨੇਤ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੋਖਣਾ ਸੁਣਨਾ ਗੁਰੁ ਨਾਉ ॥ (ਅੰਗ ੫੧੭)

ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਦੇਖਣੇ ਅਤੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੁ
ਦਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਨਾਮ ਸੁਣਨਾ। ਯਥਾ :- 'ਜੇਤਾ ਸਨਣਾ ਤੇਤਾ ਨਾਮੁ ॥ ਜੇਤਾ ਪੋਖਣੁ
ਤੇਤਾ ਧਿਆਨੁ ॥' (ਅੰਗ ੨੩੬) ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਹੜੇ ਇੰਦ੍ਰੀਏ ਹਰਿਆ ਪਸ਼ੁ
ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਚਲੇ ਹੋ ਕੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਰੂਪੀ ਚਾਰੇ ਨੂੰ ਚਰਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੇਰੇ
ਪਾਸੇ ਸਾਉਣ ਦਾ ਨਾਮ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਦਮਨ ਕਰਨਾ ਭਾਵ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਰੋਕਣਾ
ਹੈ। 'ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਨਪ ਨ ਪੋਖੇ ਨੇਤ੍ਰੁ' ਸਾਧ ਕੀ ਟਹਲ, ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਹੋਤਾ ॥ ਕਰਨ ਨ
ਸਨੈ; ਥਾਹੁ ਕੀ ਨਿੰਨਾ ॥ ਸਭ ਤੇ ਜਾਣੇ; ਆਪਸ ਕਉ ਮੰਦਾ ॥' 'ਦੋਖ ਪਰਾਈਆ
ਚੰਗੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਭੈਣੀ ਹੀਆਂ ਜਾਣੇ ॥' 'ਮੰਚਨ ਸਿਮਰਨ ਕਰਉ ਨੈਨ ਅਵਿਸੇਖਨੇ
ਸੁਵਨ ਬਾਣੀ ਸੁਸਰ ਪੁਜਿ ਰਾਖਉ ॥' ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੁਭ ਗੁਣ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
(ਦਾਨੁ) ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਤ ਕਰਕੇ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਣ ਦਾ ਨਾਮ, ਦਾਨ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਪਾਲ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ ॥ ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣੈ ਸੇਇ ॥ (ਅੰਗ ੧੨੪੫)
ਵਾ :- ਜੇ ਕੋਈ ਦਾਤਾ ਹੋ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦਾਨ ਦੇਣਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮ
ਗਿਆਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਾ :- ਜੇ ਕੀ ਵਸਤੂ ਆਪਣੇ
ਪਾਸ ਹੋਵੇ ਵਿੱਦਿਆ; ਬਨ, ਪਦਾਰਥ ਆਦਿਕ ਉਹ ਮਿੱਤ੍ਰ ਸੰਤੁ ਭਾਵ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ
ਸਭ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮਾਨ ਦੇਣਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿਰ ਤੱਕ ਭੀ ਦਾਨ ਦੇਣਾ ਕਰੇ।
ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਨਾ ਕਰੇ ਸਰੀਰੁ ॥ ਜੇ ਗਿਰਹੀ ਭੰਗਾ ਕਾ ਨੀਰੁ ॥ (ਅੰਗ ੯੫੨)
(ਜਿ ਕੋ ਪਾਵੈ ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ) (ਜੇ ਕੋ) ਜੇ ਕੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਕਾਮੀ
ਹੋ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ (ਤਿਲਕਾ) ਤਿਲਕ ਰੂਪ ਟਿੱਕਾ ਰੂਪ ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ
ਹੈ ਉਸਦਾ (ਮਾਨੁ) ਮੰਨਣ (ਪਾਵੈ) ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਵਾ ਉਸਦਾ (ਮਾਨੁ) ਗਿਆਨ
ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। (ਤਿਲਕਾ ਮਾਨੁ) ਤਿਲਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕੋ ਕੋ ਦੇ ਕੋਨੇ ਚੋ ਆ
ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

(ਸੁਣਿਆ ਮੰਨਿਆ; ਮਨਿ ਕੀਤਾ ਭਾਉ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮ
ਦਾ ਸੁਣਨ ਮੰਨਣ (ਮਨਿ ਕੀਤਾ) ਨਿਧਿਆਸਣ ਕਰਕੇ (ਭਾਉ) ਗਿਆਨ ਦਾ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(ਅੰਤਰ ਗਤਿ; ਤੀਰਥਿ ਮਲਿ ਨਾਉ) ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਜੀਵ ਈਸ਼
ਦੇ ਭੇਦ ਦਾ (ਅੰਤਰ) ਅੰਤਰਾ ਫਰਕ ਹੈ ਭਾਵ ਪੜਦਾ ਹੈ ਉਹ (ਗਤਿ) ਨਾਸ ਹੋ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਸੇ ਉਹ (ਤੀਰਥ) ਪਵਿਤ੍ਰ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ
ਅੰਦਰ ਮਾਇਆ ਦੀ ਇਛਾ ਵਾ ਅਲਪਗਤਾ ਪੁਣਾ ਵਾ ਫਲੇਂਡਿਓ ਕੋਟਿ ਬਿਅਨੇ
ਅਪਰਾਧਿ ਕਿਲ ਬਿਖ ਮਲਿ ॥ ਵਾ ਅਵਿੱਦਿਆ ਦੀ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ
ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਅਗੇ ਉਸਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਇਉਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਾਂਦੇ।

(ਸਭਿ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਮੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ) ਸਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਗੁਣ ਇਤੇ ਹਨ ਸੰਤਾਂ ਭਗਤਾਂ
ਨੂੰ ਉਹ ਸਤ, ਚੇਤਨ, ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸਾਖਿਆਤਤਾ ਵਾਲੇ, ਤੇਰੇ ਹੀ ਇਤੇ ਹਨ।
ਮੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ। ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯਥਾ :- ਹਭ ਗੁਣ ਤੇਰੇ
ਨਾਨਕ ਜੀਉ ਮੈਰੁ ਬੀਏ; ਮੈ ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਬਿਆ ਹੋਵੈ ॥ (ਅੰਗ ੯੬੪) ਵਾ :-
(ਮੈ) ਮਮਤਾ ਕਰਕੇ (ਨਾਹੀ ਕੋਇ) ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਭਗਤਾਂ
ਨੇ ਤੇਰੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਕਲਪ ਕੇ ਤੇਰੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ
ਕੀਤੀ ਹੈ। (ਦ) ਰਜੇ, ਤਮੇ, ਸਤੇ ਸਭ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਹੀ ਰਚੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇੰਦ੍ਰੀਏ
ਵਿਸ਼ੇ ਤੇਰੇ ਹੀ ਉਤਪਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। (ਮੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਸ ਕਰਨ ਦੀ

ਮੇਰੀ ਕੰਝੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ।
 (ਵਿਦੁ ਗਣ ਕੀਰੀ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆ ਅੰਗ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੇਖ
 ਕੀਰੀ ਬਿਨਾ ਕੀਰੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। (੨) ੭ ਅੰਗ ਰਾਜ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਨੁ
 ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਣ ਕਸਪੇ ਨਾ ਜਾਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੰਤਕਸ ਪਸੇ ਹੋਈ
 ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਭਗਤੀ ਬਣਨ ਵੇਲੇ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ, ਭਗਤ ਵੇਲੇ
 ਆ ਦਰ ਗਣ ਜੋਰੇ ਵਿਚ ਸਬ ਪਨ ਕਰਨ ਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁ ਅਖਵਾਕ:-
 'ਮੇਰੀ ਬਾਧੀ ਭਗਤ ਫੜੇ, ਹਰਿ ਜਿਸ ਕੀ ਕਾਮੀ' (ਅੰਗ ੧੦੮੯)
 'ਮੇਰੀ ਬਾਧੀ ਭਗਤ ਫੜੇ, ਬ ਪੇ ਭਗਤ ਨ ਛੁਟੇ ਸੋ' (ਅੰਗ ੧੨੫੩)
 'ਹਰਿ ਗੁਰੂ ਜਗੁ ਭਗਤ ਉਪਾ ਦਾ', ਪੰਜ ਦਖਾ ਆਇਆ ਰਾਮਗਾਜ'
 'ਗੁਰੀਬ ਨਵ ਸ ਗੁਸਈਆ ਮੇਰ', ਮਾਥੇ ਛੁਰੇ ਪਤੀ (ਅੰਗ ੧੧੦੬)
 'ਪੁਤ ਦਾਸ ਕਾ ਦਖੁ ਨ ਖਵ ਸਕ ਹ, ਫਤਿ ਜੇਨੀ ਜਾ' (ਅੰਗ ੧੨੩)
 ਜੇ ਕਹੀਓ ਉਹ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦਵਿਆ ਕਰਕੇ
 ਦਰਸਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸਦੀ ਇਕ ਅੰਗੀ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ। ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਉਸਦੇ
 ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਵਾ:- (ਗੁਣ) ਵਿਸਿਆ ਤੋਂ (ਵਿਦੁ) ਬਿਨਾਂ ਕੀਰੀ
 ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਾਥੋਂ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਵਿਸਿਆ ਤੋਂ
 ਰਹਿਤ ਕਰ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਭਗਤੀ ਕਰੀਏ ਜੀ] ਵਾ:- (ਗੁਣ) ਸਤਗੁਣ ਸਰੂਪ
 ਧਾਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਪਾਰ ਕੇ ਦਰਸਨ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 (ਸੁਅਸਤ ਆਥ, ਬਾਣੀ ਬਰਮਾਉ) ਸਿੱਖ ਨੇ ਫਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ:-
 ਸਰੋ ਪਾਸਾਹ ਸੀ! ਮੇਰੀ (ਸੁਅਸਤ) ਕਲਿਆਣ (ਆਥ) ਵਾਸਤੇ (ਬਾਣੀ
 ਬਰਮਾਉ, ਬਾਮ ਸੀਧੀ ਜਿ ਤੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਉਹ (ਬਰਮਾਉ, ਫਤਮ ਉਤਾ
 ਕਰ ਸੀ, ਉਹ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰੇ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੇ।
 (ਅਰਿਸਤ, ਸਰਾ ਮਨ ਚਰਿ) ਜਿਸ ਬਾਣੀ ਕਰਕੇ (ਸਤਿ) ਸੋਰ ਦਾ
 ਜਿਸ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸੁਰਾ ਲੈ ਕੇ ਕਾਮ ਕਪ ਆਇਕਾ ਦਾ
 ਅਰਜ ਕਰੇ ਤਾਂ ਬਰਮਾ (ਸਰਾ ਮਨ ਚਰਿ) ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ
 ਮਾਥੇ ਸੁਰਾ ਲੈ ਕੇ ਤਿਆਨ ਹੁੰਦੀ ਭਾਤ ਲੈ ਕੇ ਹੁੰਦੇ ਦਾ
 ਅਰਜ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਰਾ ਕਰੇ ਦਾ। ਸਰ:- 'ਰਾਜਾਨੀਹ ਕੀ ਦਵਾ
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਰੇ ਦਾ' (ਦਸਮ ਅੰਗ ੫੭੦)

ਗਿਆਨ ਦਾ (ਸਦਾ) ਸੁਰਾ ਭਾਤ ਲੈ ਕੇ ਆਇਕਾਈ ਦਾ ਭਾਤ ਕਰਦਾ
 ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਾਹਿਬ ਕੋਢ ਦਵਾ। ਵ:- ਸਿੱਖ! ਤੇਰਾ ਵਾਸਤਵ ਸਰੂਪ ਇਹੋ
 ਭਾਉ ਸਦਾ ਅੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹੈ।
 ਅੰਗ ਇੱਕ ਪੰਗਤੀ ਅੰਦਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਠਲੀਆਂ ਵੇਹੀ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ
 ਅਰਥ ਕਰਨਾ। ਜੇ ਅੰਗ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਸਿੱਖ!
 'ਸਤ ਗੁਰੂ ਆਗਾਜ' ਅਸੀਂ ਤੈਥੋਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਦੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ
 ਅੰਗ ਨ ਦਾ ਅਰਥ - ਹੋਇਆ?
 (ਕਵਣ ਸ ਵੇਲਾ, ਵਖਤੁ ਕਵਣੁ) ਕਿਹੜਾ ਵੇਲਾ ਸੀ? ਰਾਤ ਦਾ? ਕਿਹੜਾ
 ਵਖਤ ਸੀ ਦਿਨ ਦਾ? ਜਦ ਕੇਰੇ ਅੰਦਰ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਅਕਾਰ ਹੋਇਆ।
 ਭਾਵ ਸਦੇ ਤੈਨੂੰ ਅਗਿਆਨ ਚਿੰਬਿਆ?
 (ਕਵਣ ਬਿਤਿ ਕਵਣੁ ਵਾਰੁ) ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਬਿਤ ਸੀ? ਏਕਮ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜ
 ਸੀ? ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਦਿਨ ਸੀ ਸਮਵਾਰ ਕਿ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸੀ?
 (ਕਵਣਿ ਸਿ ਰੁਤੀ, ਮਾਹੁ ਕਵਣੁ) ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਰੁਤ ਸੀ? ਉਹ ਮਹੀਨਾ
 ਕਿਹੜਾ ਸੀ?
 (ਜਿਤ ਹੋਆ ਆਕਾਰੁ) ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖਾ। ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਅਗਿਆਨ ਦਾ
 ਕਲਪਿਆ ਹੋਇਆ ਅਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਅਤੇ ਤੈਨੂੰ ਸਫ਼ਰਨ ਹੋਇਆ ਕਿ
 ਮੈਨੂੰ ਅਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ? ਐਵੇਂ ਭਰਮ ਨਾਲ ਹੀ ਬਣਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ।
 ਉੱਤਰ:- ਸਿੱਖ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ? ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ
 ਲਗਦਾ, ਕਦੇ ਅਣਹੋਇਆ ਅਗਿਆਨ ਚਿੰਬਰ ਗਿਆ, ਆਪ ਜੀ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ
 ਕਰਕੇ ਦਸੋ?
 ਗੁਰ ਉੱਤਰ:- (ਵੇਲ ਨ ਪਾਈਆ ਪੰਡਤੀ, ਜੇ ਹੋਵੇ ਲੇਖੁ ਪੁਰਾਣ) ਹੋ ਸਿੱਖ!
 ਪੰਡਤ ਬਿਆਸ ਆਦਿਕ ਨੇ ਵੀ ਅਗਿਆਨ ਕਦੇ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਏਸ ਵੇਲੇ ਨੂੰ
 ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਬਿਆਸ ਅਦਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੀ ਵਿਚ
 ਨ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ? ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਹੈ ਕਿ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੁਣ ਜੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ
 ਸੀ? ਜਦੋਂ ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ
 ਹੋਇਆ।
 (ਵਖਤੁਨ ਪ ਇਓ ਕਾਦੀਆ; ਜੇ ਲਿਖਨਿ ਲੇਖੁ ਕਰਾਣੁ) ਅਤੇ (ਬਾਦੀਆ)

ਸ੍ਰੀਮਦ ਅਦਿ ਗਾਥੀਆ ਨੇ ਭੀ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਅਕਾਰ ਬਣਨ ਦੇ ਵਕਤ ਨੂੰ
ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜੇ ਪਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕਰਾਣ ਦੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਨ ਲਿਖਿਆ
ਹੁੰਦਾ? ਕਿ ਫਲਾਨ ਵਕਤ ਆਕੇ ਅਗਿਆਨ ਚਿੰਬੜਿਆ ਹੈ ਹਟ ਦੇ ਕਾਜੀਆ
ਨੂੰ ਵਕਤ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ਲਗਣਾ ਸੀ? ਜੇ ਕਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ
ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਕੇ ਪਤਾ ਲਗਣਾ।

(ਭਿਖਿ ਵਾਰੁ ਨਾ ਜਗੀ ਸਾਣ), ਜੋਗੀ (ਜਿਹੜੇ ਜੋਗੀ ਜੁਕਾਲ ਦਰਸੀ ਧਿਆਨ
ਲਾ ਕੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਗੋਰਖਾਦੇਕ, ਉਹ ਵੀ, ਭਿਖਿ) ਇਕਮ ਜਾਂ ਦੂਜ ਅਤੇ ਇਨ
ਸੋਮਵਾਰ ਜਾਂ ਅੰਤਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਗਿਆਨ ਆ ਕੇ ਚਿੰਬੜਿਆ, ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ।

(ਗੁਰਿ ਮਾਹੁ ਨਾ ਕੋਈ) ਜੋਤਸੀ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਕਾਲ ਦੇ ਗਿਆਨੇ ਹਨ ਕਿ
ਫਲਾਨ ਵਕਤ ਮੀਂਹ ਪਵੇ, ਹਨੇਰੀ ਆਉ, ਜਵਾਨ ਆਉ, ਕਾਲ ਪਵੇਗਾ, ਸਮਾ
ਲਗਗਾ ਇਹ ਜਮਸੀ ਵੀ, ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਗੁਤਿ ਗੁੰਧਮ ਸੀ ਕਿ ਸਰਦ? ਅਤੇ
(ਮਾਹੁ) ਮਹੀਨਾ ਚਰ ਸੀ ਜਾ ਵੇਸਾਖ ਉਸ ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ
ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ।

ਪੁਸ਼ਨ :- ਫੇਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕਦਾ
ਹੈ ਕਿ ਅਗਿਆਨ ਕਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ?

ਗੁਰ ਉਤਰ :- (ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ, ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸੋਈ) (ਜਾ
ਜਿਹੜਾ (ਸਿਰਠੀ) ਸਿਰਠੀ ਨੂੰ ਸਾਜਨ ਵਾਲਾ ਈਸਰ ਹੈ ਮਾਇਆ ਸਬਲ ਉਸਨੂੰ
(ਕਰਤਾ, ਜੋ ਜੀਵ ਹੈ) ਇਹ ਨਿਖਰ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, (ਆਪੇ ਜਾਣੈ
ਇਹ ਆਪਣਾ ਆਤਮਾ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਜਾਣੈ (ਸੋਈ) ਉਹ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਅਗਿਆਨ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਭਾਵ ਅਣਹੋਇਆ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਚਿੰਬੜਿਆ ਹੋਇਆ
ਸੀ, ਵਾ :- (ਸਿਹਤਾ, ਕਰਤਾ) ਜੀਵ ਅਤੇ (ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ) ਈਸਰ ਦੇ
ਏਕਤਾ ਕਰਕੇ (ਆਪੇ ਜਾਣੈ) ਆਪਣਾ ਆਪ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ
ਜਾਣ ਸੋ ਉਸਨੂੰ ਸਰਬ ਹੈ ਕਿ ਅਗਿਆਨ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਅਣਹੋਇਆ ਹੀ ਕਲਪਿਆ
ਹੋਇਆ ਸੀ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੁਸ਼ਨ :- ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਸਰੂਪ ਦੱਸ ਦਿਓ ਜਿਸਦੇ ਜਾਣਨੇ
ਕਰਕੇ ਅਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਚਿੰਬੜਦਾ?

ਉਤਰ :- ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੋ ਸਿੱਖ! ਤੂੰ ਦੱਸ ਤੈਨੂੰ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਕਰਕੇ
ਕਹੀਂ 'ਰ' ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਕਹੀਂ? ਤਾਂ ਫੇਰ ਸਿੱਖ ਨੇ ਬਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਜੋ
ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਬਨ ਕਰੀ ਦੇਖ?

ਗੁਰ ਉਤਰ :- (ਕਿਵ ਕਰਿ ਆਖੀ) ਹੋ ਸਿੱਖ! ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਉਸ
ਸਰੂਪ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਕਬਨ ਕਰੀ? ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ
ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣੇ ਕਿ ਰੱਬ ਕਿਸ ਹੈ? ਤਾਂ ਆਖਾਏ
ਵੀ ਨੂੰ ਉਂਗਲ ਬਰ ਵਿੱਚੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਖਰ ਰੱਬ ਹੈ। ਇਉਂ ਸਮਾਨ ਰੂਪ
ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਬੋਧ ਲਗੇਗਾ? ਏਸ ਕਰਕੇ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕਿਵੇਂ
ਆਖਣਾ ਕਰੀ? ਤੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ।

ਪੁਸ਼ਨ :- ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਕਬਨ
ਕਰ ਦਿਓ?

ਉਤਰ :- ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੋ ਸਿੱਖ! ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਮਾਇਆ
ਸਬਲ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਕਰ ਕੇ ਕਬਨ ਕਰੀਏ ਕਿ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਿਰਗੁਣ
ਸਰੂਪ ਕਰਕੇ ਕਬਨ ਕਰੀਏ? ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਨੇ ਬਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜੀ! ਮਾਇਆ
ਸਬਲ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਕਰਕੇ ਕਬਨ ਕਰੋ? ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰਿ ਫੇਰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਹਨ :

(ਕਿਵ ਸਾਲਾਹੀ) ਜੇ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਸਰਗੁਣ
ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਯਥਾਰਥ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ
ਆਸਰੇ ਲੈਕੇ ਅਥਵਾ ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਹਿਨ ਕੇ ਈਸਰ ਆਪਣੇ ਆਪ
ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਸਬਲ ਸਰਗੁਣ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਦਾ
ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਕਬਨ ਕਰ ਦਿਓ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਸੁੱਧ ਸਰੂਪ ਦਾ ਸਲਾਹੁਣਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗਾ।
ਉਹ ਕਬਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਕਰਕੇ ਵੀ। ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਤਾਂ
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ :

'ਬਾਜੀਰਿ ਜੈਸੇ, ਬਾਜੀ ਪਾਈ ॥ ਨਾਨਾ ਰੂਪ, ਭੋਖ ਦਿਖਲਾਈ ॥ (ਅੰਗ ੭੩੬)

ਜਿਵੇਂ ਬਾਜੀਗਰ ਰਾਜਾ ਆਦਿ ਬਣ ਕੇ ਕਈ ਸੁਆਗ ਧਾਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ
ਉਹ ਬਾਜੀਗਰ ਦਾ ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦਾ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ
ਭਗਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ 'ਅਨਿਕ ਰੂਪ ਧਿਨ ਮਾਹਿ, ਕੁਦਰਤਿ ਧਾਰਦਾ ॥'
(ਅੰਗ ੭੧੯) ਪਰ ਉਹ ਉਮਦਾ ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦਾ।

ਜਿਵੇਂ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ, ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਦ ਤੇ, ਪੰਥ ਦੇ ਮਾਲਿਕ,
ਸਹਬਸ ਦਾਨੀ, ਧਰਮੀ ਪਿਤਾ, ਚੋਖੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮਹਾਰਾਜ ਜਦੋਂ ਆਪ ਜਲਮ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਕੇ, ਸਹਬਸ ਵਾਰਕੇ, ਨਰੋਗੇ ਨੂੰ
ਚਫਰਨਾਮਾ ਭੇਜਕੇ ਮਾਰ ਕ, ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
ਆਪਣੀ ਰਸਨਾਂ ਤੋਂ ਉਚਾਰਕੇ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਆਪ ਪੜ੍ਹਾਏ,

ਸਾਹਿਬਾਨ ਬਰਕੇ ਵਿਚ ਆਪ ਦੱਖਣ ਦੇਸ ਵੱਲ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ
 ਚਾਲੇ ਪਾਏ। ਬਹਾਦਰ ਸਾਹ ਸਰਨੀ ਪਿਆ ਜਾਣਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਰਾਜ ਦਿਤਾ
 ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ
 ਤਿਆਰ ਪੂਰੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਜਾਕਮ ਜਰਕਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਹਿਬਸਾਹਿਬ
 ਸਰਹੰਦ ਵਿਖੇ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਬਿਟਕੇ ਬਹੀਦ ਕੀਤੇ, ਹੋਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਨ
 ਪਾਪ ਕੀਤੇ, ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਪਣੇ ਗਾਤਰੇ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ
 ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਪਣੇ ਗਾਤਰੇ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ
 ਫ਼ਿਰਾਨ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸਭ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਕੇ ਹੱਥ
 ਜੋੜ ਕੇ ਬਿਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਹਜ਼ੂਰ ਸਭ ਖਾਲਸਾ ਸੀਰੀ ਪੁੱਛੇ ਵਿੱਚ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ
 ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਘਰ ਬਾਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਸ ਵਿੱਚ ਆਇਆ
 ਹੈ, ਕੀ ਆਪ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁਰਤਾ-ਗੋਦੀ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਹੋ ? ਜੇ ਇਹ ਵੱਡੀ
 ਫ਼ਿਰਾਨ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਹੋ ਜੀ ?

ਹੋਰਗ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਕਟ ਬਿਠਾਇ ਕਰਿ; ਕਰ ਤੇ ਬਰਗ ਸਿਤਾਰਿ ॥
 ਦੇਨਿ ਲਗੇ ਯੁਤ ਤੇਜ ਕੇ, ਕਰਨ ਹੋਤ ਸਰਦਾਰ ॥ ੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਆਹੁ
 ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਪੁਨ। ਇਨ ਤੇ ਆਇ ਖਾਲਸਾ ਢਿਗ ਰਾਨ। ਦੇਖਤ, ਹਾਥ ਜੋਰ
 ਹੋਇ ਬਰ। 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅੰਧਕ ਕ੍ਰਿਪਾ ਢਰੇ ॥ ੨॥ ਜ ਕਰਿ ਬਤੀਗਿ ਮੋਹੁ ਹਿਨ
 ਪਰੇ। ਪੰਥ ਆਪ ਕੇ ਭਯਾ ਤਬਿ ਕਰੇ। ਰਹੇ ਆਇ ਤੇ ਸੰਗ ਤੁਮਾਰੇ। ਸ੍ਰੀ
 ਬਸਟ ਬਹੁ ਮਰ ਹਜ਼ ਰੇ ॥ ੩॥ ਸਰਬ ਅਕਾਟਬ ਸਿੰਘਨ ਕੋਰ। ਦਿਯੋ ਸਭਾਸ
 ਆਪ ਇਸ ਬੋਰ। ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਬਿਨੈ ਉਗਰੇ। ਇਸ ਤੇ ਬਿਨ ਕਯਾ ਬਸੀ
 ਹਮਾਰੇ ॥ ੪॥ ਜੋ ਕਰਿ ਘਾਲ ਅਕਾਰਬ ਚੋਵਹੁ ॥ ਸਹੀ ਆਪਨੇ ਸਿਖ ਰਹੇ
 ਜੋਵਹੁ। ਸਭਿ ਕੇ ਦਿਹੁ ਸਵਾਬ ਇਸ ਕਾਲਾ। ਕਯਾ ਕਰਿ ਸਬੈ ਖਾਲਸਾ
 ਜਾਲਾ। ੫॥ ਇਸ ਕਹਿ ਸਭਿ ਕੇ ਦਿਗ ਭਜਿਆਏ। ਦੁਲਤਿ ਅਧਰ ਉਮ
 ਚਿਤ ਉਪਾਏ। ਜਿਯੋ ਸਹਾਇ, ਦਾਸੈ ਇਸ ਜੀਤ। ਦੁਰਗ ਖਾਲਸਾ ਕੇ
 ਤੀਰ ॥ ੬॥ ਸੁਨਿ ਪਿਥਕੈ ਗੁਰ 'ਰਾਪਾ ਉਪਾਏ। ਨਯੋ ਮੁਖ ਸੰਮੇ ਰਿਦੈ ਉਠਾਏ।
 ਜਾਣਹੁ ਜਿਸੇ ਕਮਾਇਕ (ਕਾਮ), ਨੌਕਰ, ਨੌਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਮੇਰਾ। ਹੋਰ
 ਪ੍ਰਭੂ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰਾ ॥ ੭॥ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕੁਰਤਾ-ਗੋਦੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣ ਲੱਗੇ
 ਸਗੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਸਾ ਨੂੰ ਤੇਜ ਕਾ ਕਮ ਨਾਨ ਵਾਲਾ ਬਣਾਣ ਲੱਗੇ ਹਾਂ ਇਹ
 ਫ਼ਿਰਾਨ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਮੇਰਾ ਦੇਰਾਗੇ। ਜੇ ਪੰਥ ਮਾਰ ਇਸਨੂੰ ਦਿਤੇ ਕਿਸੇ
 ਤੇ ਘਮਸਾਣ ਦਾ ਮੁਹਾਵਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮਿਨਦੇ, ਸ੍ਰੀਦੀ ਦੇਲ ਸਹਾਇਤਾ ਲਾ

ਸਾਇਆ ਬਰੇਗਾ। ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੇ ਹਥਿਅ ਰਾਹੀਂ ਨਾਂ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪੈਰਾਂ। ਕੁਰਤਾ
 ਗੋਦੀ ਸ਼ਿਕਰਾ ਰੱਖ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਤੇ ਕੁਰਤਾ ਕੀ। ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਇਆ
 ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਕੁਰਤਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੰਜੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
 ਜੀ ਵਿਚ ਪੰਜੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਰਤਾ-ਗੋਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ,
 ਬਾਕੀਦੇ ਬਾਪਿਆ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਪੰਜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮਾਤ੍ਰਹਿਤ (ਅਧੀਨ)
 ਰੱਖਿਆ। ਬਾਬਾ ਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਬਿਨੈਦ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਭਾਹਨ ਸਿੰਘ,
 ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ (ਤਵਾ: ਖਾ: ਅਨੁਸਾਰ) ਤੇ ਭੰਗੂ ਜੀ ਨੇ ਨਾਲ ਮਾਰੇ
 ਦੇ ਸਿੰਘ ਦਲਾਏ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਬਿਨੈਦ ਸਿੰਘ, ਭਾਹਨ ਸਿੰਘ, ਦਇਆ
 ਸਿੰਘ, ਦਣ ਸਿੰਘ, ਬਾਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ। ਇਉਂ ਜਥੇਦਾਰੀ ਦੀ ਸੁਰੰਤਰ ਇਕੱਲੇ
 ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣਾ, ਮਾਣ ਵਿੱਚ
 ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣਾ, ਚੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਣਾ, ਵੇਖਰਾ ਪੰਥ ਨਹੀਂ
 ਬਣਾਉਣਾ; ਜੇ ਦਿਉਂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਤੇਜ ਘਟਗ ਬਿਘਨ ਪੈਣਗੇ। ਆਗਿਆ ਮੰਨ ਕੇ
 ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਸਭ ਦੁਸ਼ਮਨ ਮਾਰਕੇ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤੇ।
 ਵਜੀਦੇ ਆਦਿਕ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਾਰੀ ਸਰਹੰਦ ਛਾਹੀ, ਲਾਹੌਰ ਵਾਲਾ
 ਜਥਰਦਸਤ ਖਾਂ ਸੂਬਾ ਮਾਰਿਆ। ਮਭ ਤੁਰਕਾਨਾ ਗਰਕ ਕੀਤਾ, ਪਹਾੜੀਏ ਰਾਜੇ
 ਸਿਰੇ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਚਨ ਮੰਤ੍ਰਿਆ ਭਾਵ ਸਾਲੀ ਕਰਵਾਈ, ਚੋਰ ਕਰੋਣ
 ਲੱਗੇ, ਦਰਸਨ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਦਰਸਨ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ; ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ
 ਗੁਰੂ ਪੁਣੇ ਦੀ ਬਦਬੁ ਪਈ ਤਾਂ ਚੱਟ ਤੋਤ ਖਾਲਸਾ ਵੱਖਰਾ ਹੋਇਆ। ਤੁਹੀਏ
 ਬੰਦ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਈ ਤੇ ਪਕੜਿਆ ਗਿਆ ਬੰਦਹਿਮੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ
 ਗਿਆ। ੧੭੬੫ ਬਿਰਮੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ
 ਸਮਾਉਣ ਦਾ ਮਮਾਂ ਨੇੜ ਜਾਣ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਜਦੋਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ
 ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਸਚਬੰਤ ਨੂੰ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਵੇਰਾਗ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਖਾਲਸ ਨੇ
 ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

‘ਸੁਨਤਿ ਖਾਲਸੇ ਕੀਨਸਿ ਬਿਨਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ! ਹਮ ਸਭ ਕੇ ਮਨ ਗਿਨਤੀ।
 ਨੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਅੰਤ ਕੇ ਸਾਰੇ। ਸਿਰਤਿ ਲਰ ਪਕਰਾਇ ਉਦਾਰੇ ॥ ੭॥
 ਪੁਨ ਬੈਠ ਗਮਨ ਕੇ ਕਰੇ। ਹਮ ਕਿਸ ਕੇ ਪਰਾ ਪਰ ਸਿਰ ਧਰੇ ?
 ਕਿਹ ਕ ਕਰਿ ਅਲੰਬ ਕੇ ਚਲੇ ? ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਤੁਮਰੇ ਭਲੇ ? ॥ ੮॥’

ਸਵੇਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ! ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ, ਕੋਨ ਅਲੋਚ ਇਹਾ ਹਮ ਕੋਰਾ
ਕੋਨ ਕੇ ਰੋਇ ਸਮੀਪ ਬਿਥੇ ਨਿਤ, ਕਾਹਿ ਪਿਥੇ ਸਭਿ ਸਿਧ ਸਵੇਰਾ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬਿਨਾ, ਬਾਹੁ ਗਿਰਾ, ਕਿਸ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਨੇ ਕਰਿ ਪੇਰਾ।
ਦੇਖਿ ਕਿਸੇ ਹਮ ਆਨੰਦ ਪਾਵਹਿ, ਲਕ ਦਹੀ ਵਿਭਵਾਸ ਵੇਰਾ।
ਪਾਸ ਅਲੋਚ ਅਭਿ ਗੀਰ ਹੋ ਥਾਸਾ। ਕਿਤ ਦਰਸਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸਬ ਰਾਸਾ
ਕਰਹਿ ਕੋਨ ਹਮ ਕੇ ਉਪਦੇਸ਼। ਪ੍ਰਾਯੋ ਦੇਸ਼ ਨਿਮ, ਬੀਚ ਬਿਦੇਸ਼।
ਇੰਦਰਾਇਕ ਉਰ ਬਿਥੇ ਬਿਚਾਰੇ। ਹਾਥ ਸਾਥ ਸਭ ਕਾਮ ਸੁਧਾਰੇ।
ਰਦੋ ਬਾਲਸੇ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸਣਿ ਕੋ 'ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਅਭਿ ਧੀਰਜ ਦੀਨ।
ਹਮ ਸਭਿ ਬਾਤ ਪ੍ਰਥਮ ਕਰਿ ਲੀਨਿ। ਗੰਢ ਅਕਾਲ ਪਰਖ ਸੋ ਪਾਯੋ
ਸੋਪਨ ਕਰਿ ਅੰਬਰ ਪਕਰਾਯੋ ॥ ਸਦਾ ਰਹਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਨਿ ਸੁਖੀ।
ਅਪਨਨ ਕੀ ਆਸਾ ਨਹਿ ਕਰਨੀ। ਪਵੀਯਹਿ ਸਰਬ ਗੁਰਨਿ ਕੀ ਬਾਨੀ।
ਲਖੀਯਹਿ ਰਹਤ ਮੇ ਹਮਹੁ ਬਖਾਨੀ ॥

‘ਵੇਹੋ ਜੇਹ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਖਦਾਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਕੇ, ਬਾਲਸੇ ਜੀ ਨੇ
ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੋ ਸਾਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ! ਪਿਛਲੇ ਨੌਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ
ਆਪਣੇ ਰੋਲਾ ਛੱਡਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਬਾਪ ਦੇ
ਉਸਦੇ ਲੜ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਆਪ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ
ਲਾ ਕੇ ਸੰਚਰਤ ਨੂੰ ਚਾਲ ਦੇ ? ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵੀ ਇਕ ਬੰਨ੍ਹ ਬਿਨਾ ਬਹਾਗੋ
ਨਿਕਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਭਾਂਤ ਇਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰੂਪੀ ਬੰਨ੍ਹ
ਬਿਨਾ ਸਭ ਸੰਗਤ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਬਿੰਨ੍ਹ ਹੋ ਜਾਣੇ ਦਾ ਡਰ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਸਿੱਖਾਂ
ਦੀ ਸਣਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਭਾਈ ਸਿੱਖੋ ! ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਅੰਗ
ਗੁਰੂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਓ ਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਯਾ ਨ ਬਦਲੇ। ਸਦਾ ਇੱਕ ਰਸ,
ਅਜੇਦ, ਅਮਰ ਬਾਣੀਆਂ ਰਹੇ ਅਤੇ ਪਰਪਾਤ ਬਿਨਾਂ ਸੱਚਾ ਅਖੌਤ ਉਪਦੇਸ਼
ਹਮਸ, ਕਲਾਸਕਾਟਕ, ਕਰਦਾ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਸਮਦਰਸੀ, ਨਿਰਬਿਕਾਰ, ਅਗਾ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਪ ਹੋ ਜੋ ਸੁਸਤੀਆਂ ਸਰਬ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ
ਭਟਕੀ ਹੋ ਕੇ ਕਛ ਨ ਜੋਰੇ।

[ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਬਾਲਸਾ]

ਸ਼ਾਸਤਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਚਨ ਕਾਮੇ ਅਤੇ ੧੭੬੫ ਖਿਕਮੀ ਦੀ ਦੋਵਾਲੀ ਤੋਂ
ਦਿਨ ਮਰਾਥੇ ਸਭ ਬਾਲਸਾ ਦੇ ਸਿਕਸ ਵੱਖ ਸਾ ਹਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ
ਨੂੰ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ : ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਕਰਕੇ ਪੰਜ ਪੰਸੇ ਨਲਾਇਤ ਉਤਰੇ

ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਬਾਲਸ ਨ ਬੰਨ੍ਹਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਹੀ ਸੀ ਦਣ ਵਿੱਤੀ, ਤਾਬਿਆ
ਰੱਖਕੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ੧ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹੀਦ ਹੀਜ
ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਹੋ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ੩੦ ਹਜ਼ਾਰ ਅਬਦ ਲੀ
ਕੋਸ ਦਾ ਸਕਾਬਲਾ ਦੀ ਤਾ ਸੀ। ੨ ਭਾਈ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹੀਦ ਤੇ ਪਿਆਰੇ
ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ੪ ਭਾਈ ਸੰਤਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹੀਦ ਤੇ ਪਿਆਰੇ
ਸਾਹਿਬ ਪ ਭਾਈ ਹਰਿ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਤਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰੱਖ ਵੀ ਭਾਇਹੀ ਲਿਖਨ
ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਬਿਆ ਬਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਦਿਤਾ।
ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਮਗ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਸਭ ਸੇਵਾਰ ਦੀ ਗਤਤਾ-ਗੱਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਮਾਲਮ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨੀ ਪਾਇਆ, ਤੇ ਸਭ
ਬਖਸ਼ਿਆ ਅੰਜ ਤੋਂ ਏਹ ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ, ਮੋਖ, ਦੇਣਹਾਰਾ ਸਰਬ
ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਾਡਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੋਇਆ।

“ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ ਗੁਰੂ ਬਪਿਓ, ਕੁਣਕਾ ਬਣਵਾਯੋ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸਭ ਸਿਖਨ
ਕੇ ਇਸ ਹਕਮ ਸੁਨਾਯੋ। ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ ਤਬੇ ਚਲਾਯੋ ਪੰਥ।
ਸਭ ਸਿਖਨ ਕੇ ਹੁਕਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਾਨੀਓ ਗ੍ਰੰਥ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ ਮਾਨੀਓ ਪ੍ਰਗਟ
ਗਰਾਕੀ ਦੇਹ। ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਮਲਬੇ ਚੜ੍ਹੇ ਖੋਜ ਸਬਦ ਮੈਂ ਲੋਹ। ਸਭ ਗੁਰੂ
ਪਰਗਟ ਭਏ ਪੂਰਨ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ। ਜਗਮਗ ਜੇਤਿ ਬਿਰਾਜਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਮਥਾਰ। ਜੋ ਦਰਸਯੋ ਚਹਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੋ ਦਰਸੈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ। ਪਛੇ ਸੁਨੇ ਸਾਰਬ
ਲਹੈ ਪਰਮਾਰਥ ਕੇ ਪੰਥ। ਵਹਿਗੁਰੂ ਗਰ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਉਭੇ ਜਹਾਜ ਉਦਾਰ।
ਜੋ ਸਰਧਾ ਕਰ ਸਵਹੈ ਸੋ ਉਤਰੇ ਭਵ ਪਾਰ ॥”

[ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼]

ਗਰਤਾ ਗੱਦੀ ਦੇਣ ਬਾਰ ਤਵਾਰੀਖ ਬਾਲਸਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੁਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗੁਰੂ
ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ (ਸੱਚਾ ਸਿੰਘ), ਗਰਮਤ ਮਾਰੇਡ, ਮਹਿਆ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਆਦਿਕ ਗੁਰੂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਣੀਕ ਸਭ ਗੁੰਬਾ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਦਸਾਂ ਹੀ ਸਨੁਪਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ
ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ, ਗਰਮਤ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਾਕ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਆਰਾ ਸਭ
ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੀ ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ
ਕਲਿਆਣ ਕਰੇਗੀ।

“ਜਿਸਦੇ ਸਬਦ ਰਿਦਾ ਹੈ ਮੇਰੇ। ਤਿਹ ਸੋ ਮਿਥੀਅਹਿ ਸਿਧ ਸਵੇਰੇ
ਹਰਿ ਗੁਰ ਗੁਨ ਮਹਿ ਮਨਹਿ ਪਰੇਵਹੁ। ਤਿਹ ਸੋ ਮਿਲ ਨਯਾਰੇ ਨਹਿ ਹੋਵਹੁ ॥੧॥

ਦੁਖ ਦਾਰਿਦ੍ਰ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ । ਰੂਪ ਅਨੰਦ ਬਿਘਨ ਕੇ ਨਾਹੀਂ ।
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਤਹਾ ਨਿਵਾਸ । ਜਿਹੁ ਨੀਂ ਹਰਖ ਨ ਸੋਕ ਨ ਨਾਸ ॥੩੨॥
ਪਰਮ ਦੁਖੀ ਲਖਿ ਜਗ ਕੇ ਸੀਵ । ਜਿਨ ਕੇ ਮਨ ਸੁਖ ਸਾਂਤਿ ਨ ਚੀਵ ।
ਦਹ ਅਹੰਤਾ ਧਰਿ ਧਰਿ ਗਾਵੇ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਾਤਿ ਰਾਗ ਦੁਖ ਬਹੁ ਬਾਵੇ ॥੩੩॥
ਪੰਚ ਕਸਿਯਨ ਬਸੀ ਹਮੇਸ਼ । ਭਰਮਤਿ ਆਇਆ ਲਗ ਪਮੇਸ਼ ।
ਬਾਦ ਬਿਰੋਧੀ ਪਚਿ ਪਚਿ ਮਰੈ । ਸੰਕਟ ਸਹੈ ਨਰਕ ਮਹੁ ਪਰੈ ॥੩੪॥
ਤਿਨ ਜੀਵਨ ਕੇ ਹਿਰ ਕੇ ਕਹਿਓ । ਸਤਿਗੁਰ ਕਰੈ ਦੇਹ ਜਗ ਧਰਿਓ ।
ਅਪਨੀ ਸਭਤਿ ਸਹਿਤ ਉਪਦੇਸ਼ੈ । ਉਰ ਤੇ ਹਰਹਿ ਬਿਕਾਰ ਬਿਸੇਸੈ ॥੩੫॥
ਭਲੇ ਪੰਥ ਕੇ ਚਲਨ ਬਤਾਵੈ । ਸੁਯ ਲਹੈ, ਤਿਸ ਹੀਤਿ ਰਖਾਵੈ ।
ਕਸਟ ਨਰਕ ਤੇ ਲਿਖਿ ਬਚਾਇ । ਜਗੇ ਭਾਗ ਨਰ ਸੇ ਗਰ ਪਾਇ ॥੩੬॥
ਲੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤਰੈ ਜਗ ਸਾਗਰ । ਅਪਰ ਤਰਾਵਹਿ ਹੋਤ ਉਪਾਗਰ ।
ਸੁਭ ਮਗ ਕੇ ਬਤਾਇ ਕਰਿ ਭਾਰਜ । ਅਪਨਿ ਥਾਨ ਪਹਿਰੇ ਗੁਰ ਆਰਜ ॥੩੭॥
ਜਿਮ ਛਿਤਿ ਪਰ ਦੁਰਭਿਛਿ ਕਰਾਲਾ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਉਪਜਹਿ ਤਪਤ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਜੀਵ ਦੁਖੀ ਪਿਥਿ ਕੈ ਤਤਕਾਲਾ । ਬਿਦਤਹਿ ਨਭ ਮਹਿ ਮੇਘਨਿ ਮਾਲਾ ॥੩੮॥
ਬਰਖਾ ਕਰਿ ਕੈ ਤਪਤ ਮਿਟਾਵੈ । ਅੰਨ ਉਪਾਵਨ ਤੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ।
ਪਨੁ ਮੇਘ ਲੀਨ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਜਹਿ ਤੇ ਆਵਹਿ ਤਹਾ ਸਮਾਇ ॥੩੯॥
ਜਿਸ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਲਬਹੁ ਸੁਖੀਯਾ । ਸੁਭ ਮਗ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਕਰਿ ਧੀਰਾ ।
ਨਿਸ ਸਥਾਨ ਮਹਿ ਪਹੁੰਚਹਿ ਜਾਇ । ਨਿਤ ਸਿਖਨ ਕੇ ਰਹੈ ਸਹਾਇ ॥੪੦॥
ਉਪਜਹਿ ਪੇਸ ਭਾਉ ਮਨ ਜਾਂ ਕੇ । ਅੰਗ ਸੰਗ ਸਤਿਗੁਰ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇ ।
ਸਾਂਤਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕੇ ਦੋਨ । ਜਿਸ ਤੇ ਬਨਹੁ ਨਹੀਂ ਕਾਬ ਦੋਨ ॥੪੧॥
(ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਅੰਨ ੨ ਅੰਸੂ ੨੧)

ਦੇਸ ਬਰਕੇ ਕਿਸੇ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਤੇ ਨਿਸਚਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਗੱਦੀ
ਦਾ ਥੋੜਾ ਹੈ ।

“ਬਿਸਟਾ ਅਸਤ ਰਾਤ ਪਨੇਰੇ ਚਾਮ ॥ ਇਸ ਉਪਰਿ ਲੇ ਰਾਖਿਓ ਕੁਮਾਨ ॥” (੩੭੪)

“ਤਨ ਸਨੇਹ ਨ ਟਿਕਿਓ ਰਜੈ ਪੈ । ਸਿਰਤਾ ਸਮਨ ਨਦਾ ਤਟ ਜਯੈ ਤੂੰ ॥”

ਤਾਂ ਬਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਉਂ ਮਾਨਸ ਜੀ ਨੇ ਬੜੇ ਹੋਕ ਸਭ ਨੂੰ ਧੀਰਮਾਣੇ

ਇਹ ਗੱਦੀ ਦਿਖਾਈ ਕਿ ਸੁਖੀ ਦੇਹ ਸਾਬ ਸਨੇਹ ਨਾਹੀ, ਸਰਦ ਸਾਬ

ਪ੍ਰਯਾਤ ਬਦਲੇ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਸਿਫ਼ ਬਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਿਦਾ, ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਸੁਤੀ,

ਸੁਖੀ ਜਾਂ ਭਾਵ, ਇਹ ਬਿਰਾਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ । ਇਸੇ ਭਾਤ ਦੇਹ ਪਿਟਕੇਰੇ

ਹੈ । ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਭਟਕੇ ਸਵਾਹੀ ਤਸਾਫੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹਾਂ । ਅਕਾਲ
ਪਾਖ ਸਮਥਾ ਨਮਕ ਹੈ । ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਰਾਬਣੀ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਅਰਦਾਸਾ
ਸੋਧਨਗ ਬਖ ਹੀ ਮੰਨੁ ਹਾਥਰ ਸਮਥ । ਸਭ ਕਾਰਜ ਸੁਸਾਭ ਸਿੰਧ ਹੀ
ਜਾਇਆ ਬਰਨਗ ।

(ਸਵਾਰੀਖ ਖਾਲਸਾ)

ਸੇ ਇਹ ਪੰਚ ਭੂਤਕ ਸਮੀਰ ਸਾਡਾ ਵਾਸਕਵ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ । ਸਾਡਾ ਨਿਰਗੁਣ
ਸਰੂਪ, ਰੂਪ ਨੇਖ ਅਕਾਰ ਤੇ ਰਹਿਤ ਹੈ । ਇਕ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਬਦ ਹੀ ਹੈ ਜੋ :-

“ਸਮਾਉ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਾਖ ਪਾਵਹਿ ਸਾਸ ਸਾਸ ਸਮਾਲੇ । ਇਹ ਲੋਕਿ
ਪਰਕੇਕਿ ਸੰਗ ਸਹਾਈ ਜਤ ਕਤ ਮੋਹਿ ਰਖਵਾਲੇ ॥੧॥” (ਅੰਗ ੬੭੯)

“ਸਬਦਿ ਮਿਲੇ ਸੇ ਵਿਛੋੜੇ ਨਾਹੀ ਨਦਰੀ ਸਹਜਿ ਮਿਲਾਈ ਹੋ ॥ (੧੦੪੬)

ਸਾਡਾ ਆਤਮਕ ਸਰੂਪ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਇਹ ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਸਮੀਰ ਨਹੀਂ ।

“ਸਬਦ ਗੁਰ ਪੀਰਾ ਰਹਿਰਿ ਗੰਢੀਰਾ ਬਿਨੁ ਸਬਦੇ ਜਗ ਬਉਰਾਨੀ ॥ (੬੩੫)

ਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋ
ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ, ਦਸਮ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮੇਟ ਸਮਾ ਵੀ ਉਹੋ
ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ ।

ਸੇ ਸਦੋਂ ਤੋਂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਪੀ ਤਦੋਂ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਜਿਸ ਜਿਸ ਮਨੁਖ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਬਣਨ ਦੀ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪਈ । ਬੜੀ ਭਾਰੀ
ਦੁਰਦਾਸਾ ਹੋਈ १. ਇਹ ਗਲਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ; ਆਪ
ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਚਲਿਆਂ ਬੰਦਈ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਨੇਣ ਦੀ
ਕੀਤੀ । ਭਾਹੀਏ ਉਸਨੂੰ ਹਾਰ ਹੋਈ । ਉਹੀ ਤੀਰ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਹੋਏ । ਤੋਤ
ਖਾਲਸਾ ਵੱਖਰਾ ਹੋਇਆ । ਬੰਦਾ ਕੈਦੀ ਬਰਕੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ
ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ੨. ਉਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਇਹੋ ਗਲਤੀ ਪਾਲਕ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦੋਂ
ਕੀਤੀ । ਫੇਵੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਗੁਰੂ ਬਣਨਾ ਚਾਹਿਆ
ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ, ਰੋਕਿਆ
ਨ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਸਾਪ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਾਹ ਜਵਾਨੀ ਨ ਮਾਏ, ਤੇਰੀ ਦੁਰਦਾਸਾ ਹੋਵ,
ਬ-ਧਰਮਾ ਹਕ ਕੁਮੇਤ ਮਰੈ । ਇਹ ਹੀ ਹਾਲਤ ਹੋਈ ਪਾਲਕ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ
ਪਤਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕੁਮੇਤ ਨਿਰਾਦਰੀ ਨਾਲ ਮਰਨਾ ਪਿਆ ।

੩. ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਇਹ ਗਲਤੀ ਪਾਲਕ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਠੀ ਸਿੰਘ ਨੇ
ਕੀਤੀ । ਧੁਰਿ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਰਚਨੀ ਚਾਹੀ ਪਰ

ਹੀਰੋ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਅੱਖਰ ਵੀ ਨਾ ਲਿਖਿਆ। ਅਖੀਰ ਗੁਰੂ ਬਣਨ ਦਾ ਕਮਲ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਵਾਂਗ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਜੇ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਪਿਛੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਾ ਦੀ ਬਾਂਹੋਂ ਆਪਣਾ ਨਾ ਲਿਖਣ ਲੱਗਾ ਪੁਸ਼ ਪੁਸ਼ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਨਰਾਜ਼ ਹੋਏ। ਸਾਪ ਦੇ ਦਿਤਾ ਤੇ ਬਿਦਾਵਾ ਲਿਖ ਦਿਤਾ। ਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਹਠੀ ਸਿੰਘ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਥੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਬਿਨੁ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦਿਲੀ ਸਾਹਿਰ ਵਿਚ ਫੇਰ ਕੇ ਘਸੀਟ ਕੇ ਹਾਥੀ ਤੋਂ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(੪) ਗੁਲਾਬ ਰਾਇ ਤੇ ਸਿਆਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਾਈ ਸੇਵੀਆਂ ਚੋਂ ਜੋ ਸਨ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮੇਟ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਪਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਥਾਂ ਜੋ ਜੋਗ ਵਿਚ ਵਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਹਿਲੂਰੀ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਪਾਸੋਂ ੬੦,੦੦੦ ਸੌਣ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਸੌਣ ਘੁਮਾਂ ਜਗ੍ਹਾ ਸ਼ਰੀਏ। ਜਿਥੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਬੈਠਕੇ ਦੀਵਾਰ ਵਿਆ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਵੀ ਬਿਸ ਤਰਾ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਹੀ ਬਨ ਠਨ ਕੇ ਬੈਠਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। 'ਹਿਤ ਪੁਸ਼ਾ ਕੇ ਬਨਿ ਠਨਿ ਬੈਸੇ। ਦਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਬਿਦਾਸੇ ਜੈਸੇ।' ਦੋਖਾ ਦੋਖੀ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਪੁਜਨ ਲਗੇ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਥਾਂ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹੀ ਪੁਸ਼ਾ ਕਰੋਣ ਲੱਗਾ। ਵਿਭੂਤੀ ਵਧੀ ਤੇ ਹੀਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨਾਮੇ ਸਾਧ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਦੀ ਧੂਪ ਬੱਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡਣ ਲੱਗਿਆਂ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਕੇ ਵੇਖਿਆ ਬੜਾ ਚਿੱਤ ਦੁਖਿਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਬਣਕੇ ਨ ਬੈਠ। ਗੁਲਾਬ ਰਾਇ ਹੀਕਾਰ ਨਾਲ ਕਹਿਤਾ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਧੌਕੇ ਦਿਵਾਕੇ ਸਾਧ ਨੂੰ ਬਹਰ ਕਢਾ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਾਧ ਨੇ ਸਾਪ ਦਿਤਾ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਗੁਰੂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇਰੀ ਜਤਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਗੀ। ਇਹ ਬਰਨ ਥੜੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਸਬੋ ਹੋਏ ਇਹ ਆਪ ਵੀ ਤੇ ਇਸਦੇ ਚਾਰ ਪੁਤ੍ਰ ਸਨ ਉਹ ਵੀ ਸਰ ਹੀ ਮਰ ਗਏ। ਇਸਦੀ ਕੁਲ ਹੀ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜੋ ਅੰਨੀਆ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗਵਾਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗਰਤਾ ਗੱਮੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਬਣਨਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਦਸਦਸਾ ਹੋਈ ਜੜ੍ਹਾ ਹੀ ਨ ਰਹੀਆਂ। ਸੋ ਤੁਝਕੇ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਲਮ ਦੇ ਗੁਰੂ ਬਣਣ ਦਾ ਪਾਪ ਨਾ ਕਰੇ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਗਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ, ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਕਾ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਿੱਖ, ਕਿਸੇ ਦੇਹ ਧਾਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਕੇ, ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਕੁਸ਼ਟ ਕਰੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ

ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮੇਟ ਕੇਸ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜ ਗੁਰੂ ਸਰੀਰ ਸਾਥਾ ਅਸਲ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਤਾਂ ਦਾਸਤਵ ਸਾਪ ਸਤ ਕਰਨ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਜੋਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਵਿਚ ਹੈ। (ਕਿਵ ਸਾਲਾਹੀ) ਸਮੇਟਣ ਸਾਧ ਕਰਕੇ ਵੀ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਵਾਸਤਵ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗੀ? ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਫੇਰ ਜੀ! ਨਿਰਰਣ ਸਰੂਪ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਥਨ ਕਰ ਦਿਓ? ਤਾਂ ਕਿਹਾ, ਹ ਸਿੱਖ! ਦਸ ਮੇਰੇ ਤਾਏ' ਲੋਕਿਕ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਥਨ ਕਰੀਏ ਕਿ ਵੇਦਕ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦੁਆਰਾ? ਸਿੱਖ ਨ ਕਿਹਾ ਲੋਕਿਕ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕਹੋ ਜੀ?

ਉਤਰ :- ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਸਿੱਖ! ਲੋਕਿਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖੀ ਹੋਈ ਪਰਤੋਚ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯਥਾਰਥ ਬਚਤੇ ਦਾ ਕਥਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਮਸਰ ਦਿਸਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਚਿਹਨ ਆਦਿ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਚਕ੍ਰ ਚਿਹਨ ਅਰੁ ਬਰਨ ਜਾਤ ਅਰੁ ਪਾਤ ਨਹਿਨ ਜਿਹ॥' 'ਰੂਪ ਨ ਰੇਖ ਨ ਟੰਗੁ ਕਿਛੁ ਤ੍ਰਿਹੁ ਗੁਣ ਤੇ ਪ੍ਰਭੁ ਭਿੰਨ॥' (ਅੰਗ ੨੮੩) 'ਸਿੱਖ ਚਕ੍ਰ ਗਦਾ ਪਦਮ, ਆਪਿ ਆਪੁ ਕੀਚਿ ਛਦਮ; ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਲਖੈ ਕਉਨੁ ਤਾਹਿ ਜੀਉ॥' (ਅੰਗ ੧੪੦੨) ਜਦ ਦਿਸਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਲੋਕਿਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿ ਦੇਵੀਏ?

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਫੇਰ ਜੀ ਵੇਦਿਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੁਆਰਾ ਕਹਿ ਦਿਓ? ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਹੋ ਸਿੱਖ! ਦੱਸ ਗਿਆਨ ਗੁਣ ਕਰਕੇ ਕਥਨ ਕਰੀਏ ਕਿ ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ ਕਰਕੇ? ਤਾਂ ਬੰਨਤੀ ਕੀ-ਕੀ; ਕਿ ਗਿਆਨ ਗੁਣ ਕਰਕੇ ਕਥਨ ਕਰੇ ਜੀ?

ਗੁਰ ਉਤਰ :- (ਕਿਉ ਵਰਨੀ) ਹੋ ਸਿੱਖ! ਗਿਆਨ ਗੁਣ ਕਰਕੇ ਕਿਵੇਂ ਵਰਨਣ ਕਰੀਏ? ਜਿਹੜਾ ਨਿਆਇਕ ਲੋਕ ਇੱਕ ਦੋਸੀ ਪ੍ਰਮਸਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਹ ਭੀ ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਗੁਣ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਸੁਖੋਪਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੁਪਨ ਅਵਸਥਾ ਅਤੇ ਜਾਗਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਗੁਣ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੁਪਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜਾਗਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੱਸ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਦੋਸੀ ਈਸਰ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਨਿਆਇਕਾਂ ਨੇ ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਗੁਣ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਦੱਸ ਕਰਕੇ ਤੇਨੂੰ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ

ਵਰਨਣ ਕਰਕੇ ਦੱਸੀਓ ? ਉਹ ਭੇਦ ਵਾਲੀ ਹਨ ਆਰਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੇਸੀ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਆਦਮੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਪੰਛੀਏ ਕਿ ਅੱਜ ਦੱਸ ਕਿਵੇਂ ਸੱਚਾ ਹੈ ? ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਸਹਾਇਤਾ ਸੁੱਚਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਕਿਸ ਪਿਆਰੀ। ਜਿਹੜਾ ਸੁਪਨਾ ਨਾ ਆਇਣ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੋਈ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਉਹ ਹੈ ਆਰਾਮ। ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅੱਜ ਮੈਂ ਐਸਾ ਅਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁੱਚਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿਸ ਪੁਰਾਣ ਦੀ ਤੁਕਲੀਫ ਨਹੀਂ ਮੀ ਐਨਾ ਸੁੱਚ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਸੁੱਚ ਨੂੰ ਸੋ ਕੇ ਭੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹੀ ਆਰਾਮ ਚਤੁਰ ਰੂਪ ਹੈ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਨਿਆਇਤਾ ਦੇ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਗੁਣ ਕਰਕੇ ਕਿਵੇਂ ਵਰਨਣ ਕਰੀਓ ? ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸ਼ਿਵ :- ਫੇਰ ਜੀ ! ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ ਕਰਕੇ ਕਥਨ ਕਰੋ ? ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਬਕਤੀ ਬਿਤੀ ਕਰਕੇ ਕਹੀਏ ਜਾਂ ਲੋਕਣਾਂ ਬਿਤੀ ਕਰਕੇ ? ਸਿੱਖ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਜੀ ! ਬਕਤੀ ਬਿਤੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਹੋ ?

ਗੁਰ ਉੱਤਰ :- (ਕਿਵ ਜਾਣਾ) ਬਕਤੀ ਬਿਤੀ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣੇਗਾ ? ਕਿਉਂਕਿ ਬਕਤੀ ਬਿਤੀ ਕਰਕੇ ਜੋ ਵਾਚ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਖਟ ਗੁਣਾਂ ਸਾਹਿਤ ਦੋਸਰ ਦਾ ਸਰੂਪ, ਅਤੇ ਖਟ ਵਿਕਾਰਾਂ ਸਾਹਿਤ ਜੀਵ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਕਥਨ ਹੋਵੇਗਾ ਤੂੰ ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕੇਂਗਾ। ਬਕਤੀ ਬਿਤੀ ਨਾਮ ਤੇ ਰੂਪ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕਥਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਨਾਮ ਤੇ ਰੂਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਉਸਦਾ ਕਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਫੇਰ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਲੋਕਣਾਂ ਬਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕਥਨ ਕਰੋ ?

ਗੁਰ ਉੱਤਰ :- (ਨਾਨਕ ਅਖਣਿ ਸਭੁ ਕੋ ਆਖੈ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ (ਆਖਣਿ) ਜੇ ਆਖਣ ਜੋਗ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਸਭੁ ਕੋਈ, ਜਿਹੜੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬੇਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਲੋਕਣਾਂ ਬਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਖਦੇ ਹਨ।

(ਨਿਕਲ ਸਿਤ ਸਿਆਣਾ) ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਿਆਣਾ ਹੋ ਕੇ, ਇਕਦੂ ਇਕ ਚਤੁਰ ਅੰ। ਭਾਵ :- ਪੰਜੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਵਾਲਾ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਵਾਲਾ, ਤੀਜੀ ਵਾਲਾ ਤੋਂ ਚੌਥੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਵਾਲਾ, ਚੌਥੀ ਤੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਲਾ, ਪੰਜਵੀਂ ਤੋਂ ਛੇਵੀਂ ਵਾਲਾ, ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ ਸੱਤਵੀਂ ਵਾਲਾ, ਤੁਕੀਆ ਪਾ ਵਿਚ ਅਸੰਖਿਤ ਟੋ ਵਾਲਾ। ਇਉਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਿਆਣਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਣਾਂ ਟਿਕਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਆਪ ਭੀ ਉਸ ਸਰੂਪ ਦਾ ਕਥਨ ਕਰੋ ?

ਉੱਤਰ :- (ਵਡਾ ਸਾਹਿਬ ਵਡੀ ਨਾਈ) ਉਹ (ਵਡਾ) ਤੇਈ ਕਾਲ ਅਥਾਹ ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਬਿਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਭ ਦਾ (ਸਾਹਿਬ) ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਵੱਡੀ (ਨਾਈ) ਮਹਿਮਾ ਹੈ। ਵਾ ਉਸਦੀ ਸਤਿਨਾਮ ਰੂਪੀ (ਨਾਈ) ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਵੱਡੀ ਹੈ। (ਕੀਤਾ ਜਾ ਕਾ ਹਵੇ) ਜਿਸਦਾ ਭੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। (ਨਾਨਕ ਜੇ ਕੇ ਆਪੇ ਜਾਣੈ) ਹ ਸਿੱਖ ! ਜੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਗੁਣ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣ ਲਵੇ।

(ਅਰੇ ਗਇਆ ਨ ਸੋਹੈ) ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਕਿਸੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਗਵਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਉਹ ਦਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਨਮ ਪਾਵਦਾ ਹੈ। (ਸੋ-ਹੈ) 'ਹੈ' ਸੋ ਸੱਤ ਚਿੱਤ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ (ਸੋ) ਉਹ ਉਲਟ ਕੇ ਉਸਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਮਖ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਇੱਕੀਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

→ ਬਾਈਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ←

ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ਲਖ; ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸ ॥
ਉੜਕ ਉੜਕ ਭਾਲਿ ਬਕੇ; ਵੇਦ ਕਹਨਿ ਇਕ ਵਾਤ ॥
ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਨਿ ਕਤੇਬਾ; ਅਸੁਲੂ ਇਕੁ, ਧਾਤੁ ॥
ਲੇਖਾ ਹੋਇ ਤ ਲਿਖੀਐ; ਲੇਖੇ ਹੋਇ ਵਿਣਾਸੁ ॥
ਨਾਨਕ ਵਡਾ ਆਖੀਐ; ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਆਪੁ ॥੨੨॥

ਅਰਥ ੧-ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਉ ! ਕਈ ਨਿੰਨ ਹੀ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਾ ਬੀਛ ਵਿਚ ਚੋਦਾ ਹੀ ਤਬਕ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਫਿਰ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਹਨ ? ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਸਿੱਖੋ ! ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਅਗਮ ਅਪਾਰ ਗਤੀ ਹੈ।

ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਆਦਿ ਸਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਕਿ ਅੱਜ ਦੱਸ ਕਿਵੇਂ ਸੱਚਾ ਹੈ? ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਚਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਕਿਸ ਪਿਆਰਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਸੁਪਨਾ ਆਉਣ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੋਈ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਉਹ ਹੈ ਆਤਮਾ। ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅੱਜ ਮੈਂ ਐਸਾ ਅਗਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿਸ ਪੁਰਾਣ ਦੀ ਤਰਲੀਫ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਐਨਾ ਸੁੱਚ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕੇ ਕੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹੀ ਆਤਮਾ ਚੇਤਨ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਿਆਇਕਾਂ ਦੇ ਮੌਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਤਮਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਗੁਣ ਕਰਕੇ ਕਿਵੇਂ ਵਰਨਣ ਕਰੀਏ? ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸ਼ਿਸ਼ਾ:-ਫੇਰ ਜੀ! ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ ਕਰਕੇ ਕਥਨ ਕਰੋ? ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸ਼ਕਤੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕਰਕੇ ਕਹੀਏ ਜਾਂ ਲੱਖਣਾਂ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕਰਕੇ? ਸਿੱਖ ਕਹਿੰਦੇ ਲੱਖਣ ਜੀ! ਸ਼ਕਤੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ?

ਗੁਰ ਉੱਤਰ:- (ਕਿਵ ਜਾਣਾ) ਸ਼ਕਤੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੀ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣੇਗਾ? ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕਰਕੇ ਜੋ ਵਾਚ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਖਟ ਗੁਣਾਂ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਦਾ ਸਰੂਪ, ਅਤ ਖਟ ਵਿਕਾਰਾਂ ਸਹਿਤ ਜੀਵ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਕਥਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੂੰ ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ। ਸ਼ਕਤੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਨਾਮ ਤੇ ਰੂਪ ਵਾਲੀਆਂ ਥੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕਥਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਨਾਮ ਤੇ ਰੂਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਉਸਦਾ ਕਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਫੇਰ ਤੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਲੱਖਣਾਂ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕਥਨ ਕਰੋ? ਗੁਰ ਉੱਤਰ:- (ਨਾਨਕ ਆਖਣਿ ਸਭੁ ਕੋ ਆਖੈ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ

ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ (ਆਖਣਿ) ਜੋ ਆਖਣੇ ਜੋਗ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਸਭ ਕੋਈ, ਜਿਹੜੇ ਬੁਹਮ ਬੇਤ ਹਨ, ਉਹ ਲੱਖਣਾਂ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। (ਇਕਦੁ ਇਕ ਸਿਆਣਾ) ਇਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਿਆਣਾ ਹੋ ਕੇ। 'ਇਕਦੁ ਇਕ

ਚੜ੍ਹਦਾਅ'। ਭਾਵ:-ਪਹਿਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਾਲਾ, ਦੂਜੀ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਤੀਜੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਾਲਾ, ਤੀਜੀ ਤੋਂ ਚੌਥੀ ਵਾਲਾ, ਚੌਥੀ ਤੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਲਾ, ਪੰਜਵੀਂ ਤੋਂ ਛੇਵੀਂ ਵਾਲਾ, ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ ਸੱਤਵੀਂ ਵਾਲਾ, ਤੁਰੀਆ ਪਦ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ਇਉਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਿਆਣਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਗਾੜਾ ਟਿਕਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਆਪ ਭੀ ਉਸ ਸਰੂਪ ਦਾ ਕਥਨ ਕਰੋ?

ਉੱਤਰ:- (ਵਡਾ ਸਾਹਿਬੁ ਵਡੀ ਨਾਈ) ਉਹ (ਵਡਾ) ਤੇਈ ਕਾਲ ਅਚਾਹ ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਭ ਦਾ (ਸਾਹਿਬ, ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਵੱਡੀ (ਨਾਈ) ਮਹਿਮਾ ਹੈ। ਵਾ ਉਸਦੀ ਸਤਿਨਾਮ ਰੂਪੀ ਨਾਈ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਵੱਡੀ ਹੈ। (ਕੀਤਾ ਜਾ ਕਾ ਹੋਵੇ) ਜਿਸਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। (ਨਾਨਕ ਜੋ ਕੋ ਆਪੋ ਜਾਣੈ) ਹੋ ਸਿਖ! ਜੋ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣ ਲਵੇ।

(ਅਗੈ ਗਿਆਨ ਨ ਸੋਹੈ) ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਲੋਭ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਕਿਸੇ ਜੇਸ ਨੂੰ ਰਾਵਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਉਹ ਦਾਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਨਮ ਚਾਰਦਾ ਹੈ। (ਸੋ ਹੈ) 'ਹੈ' ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ (ਸ) ਉਹ ਉਲਟ ਕੇ ਉਸਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੀਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿੱਚ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

❖ ਬਾਈਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ❖

ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ਲਖ; ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸ॥
ਉੜਕ ਉੜਕ ਭਾਲਿ ਬਕੇ; ਵੇਦ ਕਹਨਿ ਇਕ ਵਾਤ॥
ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਨਿ ਕਤੇਬਾ; ਅਸੁਲੁ ਇਕੁ, ਧਾਤੁ॥
ਲੇਖਾ ਹੋਇ ਤ ਲਿਖੀਐ; ਲੇਖੇ ਹੋਇ ਵਿਣਾਸੁ॥
ਨਾਨਕ ਵਡਾ ਆਖੀਐ; ਆਪੋ ਜਾਣੈ ਆਪੁ॥੨੨॥

ਅਰਥ ੧-ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਉ! ਕਦੀ ਤਿਨ ਹੀ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਰਾਨ ਬਹੀਲ ਵਿਚ ਚੋਟਾ ਹੀ ਤਬਕ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਫਿਰ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਨੌ ਕਹਨ? ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੋ ਸਿੱਖੇ! ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਅਗਮ ਅਪਾਰ ਗਤੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਵਰਨਣ ਕਰਕੇ ਦੱਸੀਓ ? ਉਹ ਭਰ ਵਾਦੀ ਹਨ ਆਖਿਆ ਨੂੰ ਇਕ ਦੋਸੀ ਸਮਝਣ
ਵਾਲ ਹਨ . ਉਹ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸੱਤਾ ਪਿਆ ਆਦਮੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਉਸਨੂੰ ਪੱਛਮ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚਾ ਹੈ ? ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਸਹ ਮਿਹਾ
ਸੁੱਤਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ । ਮੈਨੂੰ ਸੁਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਕਿਥੇ
ਪਿਆ ਹਾਂ . ਜਿਹੜਾ ਸੁਪਨਾ ਨਾ ਆਉਣ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੋਈ ਹੀ ਕਿ ਨਹੀਂ ?
ਉਹ ਹੈ ਆਤਮਾ । ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਅਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁੱਤਾ
ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਨਹੀਂ ਸੀ ਯੋਨਾ ਸੁੱਖ ਸੀ । ਜਿਹੜਾ
ਉਸ ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਸੋ ਕ ਭੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹੀ ਆਤਮਾ ਚੇਤਨ ਰੂਪ ਹੈ । ਏਸ
ਕਰਕੇ ਨਿਆਇਕਾ ਦੇ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਕੁਦ ਕਰਕੇ
ਕਿਵੇਂ ਵਰਨਣ ਕਰੀਓ ? ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ।

ਸ਼ਿਸ਼ਾ :- ਫੇਰ ਜੀ ! ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ ਕਰਕੇ ਕਥਨ ਕਰੋ ? ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ
ਸ਼ਕਤੀ ਬ੍ਰਿਜੀ ਕਰਕੇ ਕਹੀਓ ਜਾਂ ਲੱਖਣੀ ਬ੍ਰਿਜੀ ਕਰਕੇ ? ਸਿੱਖ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ
ਜੀ ! ਸ਼ਕਤੀ ਬ੍ਰਿਜੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਹੋ ?

ਗੁਰ ਉੱਤਰ :- (ਕਿਵ ਜਾਣਾ) ਸ਼ਕਤੀ ਬ੍ਰਿਜੀ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣੇਗਾ ?
ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਬ੍ਰਿਜੀ ਕਰਕੇ ਜੋ ਵਾਚ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਖਟ ਗੁਣਾਂ ਸਹਿਤ ਈਸ਼ਰ ਦਾ
ਸਰੂਪ, ਅਤੇ ਖਟ ਵਿਕਾਰਾਂ ਸਹਿਤ ਜੀਵ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਕਥਨ ਹੋਵੇਗਾ ।
ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕੇਗਾ । ਸ਼ਕਤੀ ਬ੍ਰਿਜੀ ਨਾਮ ਤੇ ਰੂਪ ਵਾਲੀਆਂ
ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕਥਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਜੇ ਨਾਮ ਤੇ ਰੂਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਉਸਦਾ
ਕਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਫੇਰ ਤੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਲੱਖਣੀ ਬ੍ਰਿਜੀ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕਥਨ ਕਰੋ ?

ਗੁਰ ਉੱਤਰ :- (ਨਾਨਕ ਆਖਣਿ ਸਭੁ ਕੋ ਆਖੈ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ (ਆਖਣਿ) ਜੇ ਆਖਣੇ ਸੋਗ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਸਭ
ਕੋਈ, ਜਿਹੜੇ ਬ੍ਰਹਮ ਬਰੇ ਹਨ, ਉਹ ਲੱਖਣੀ ਬ੍ਰਿਜੀ ਦੁਆਰਾ ਆਖਦੇ ਹਨ ।

(ਇਕਦੂ ਇਕ ਸਿਆਣਾ) ਇਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਿਆਣਾ ਹੋ ਕੇ । 'ਇਕਦੂ ਇਕ
ਬੰਦੀਆਂ' । ਭਾਵ :- ਪਹਿਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਾਲਾ, ਦੂਜੀ
ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਤੀਜੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਾਲਾ, ਤੀਜੀ ਤੋਂ ਚੌਥੀ ਵਾਲਾ, ਚੌਥੀ ਤੋਂ ਪੰਜਵੀਂ
ਵਾਲਾ, ਪੰਜਵੀਂ ਤੋਂ ਛੇਵੀਂ ਵਾਲਾ, ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ ਸੱਤਵੀਂ ਵਾਲਾ, ਤੁਰੀਆ ਪਦ
ਵਾਲਾ, ਪੰਜਵੀਂ ਤੋਂ ਛੇਵੀਂ ਵਾਲਾ । ਇਉਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਿਆਣਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ
ਸਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਗਾਢਾ ਟਿਕਾ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਆਪ ਭੀ ਓਸ ਸਰੂਪ ਦਾ ਕਥਨ ਕਰੋ ?

ਉੱਤਰ :- (ਵਡਾ ਸਾਹਿਬ ਵਡੀ ਨਾਜੀ) ਉਹ (ਵਡਾ) ਤੇਜੀ ਬਾਲ ਅਬਾਹ ਰੂਪ ਹੈ
ਅਤਮਾਇਆ ਬ੍ਰਿਜੀ ਦੁਆਰਾ ਸਭ ਦਾ (ਸਾਹਿਬ) ਮਾਲਕ ਹੈ ਉਸਦੀ ਵੱਡੀ (ਨਾਈ)
ਮਹਿਮਾ ਹੈ । ਵਾ ਉਸਦੀ ਸਤਿਨਾਮ ਰੂਪੀ (ਨਾਈ) ਆਵਾਜ ਵੀ ਵੱਡੀ ਹੈ ।

(ਕੀਤਾ ਜਾ ਕਾ ਹੋਵੇ) ਜਿਸਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

(ਨਾਨਕ ਜੋ ਕੇ ਆਪੋ ਜਾਣੈ) ਹ ਸਿੱਖ ! ਜੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਰੂਪ ਕਰਕੇ
ਕੋਈ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣ ਲਵੇ ।

(ਅਗੇ ਗਇਆ ਨ ਸੋਹੈ) ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼
ਨੂੰ ਗਵਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਧਾਰਦਾ ਹੈ ।
(ਸੋ ਹੈ) 'ਹੈ' ਜੋ ਸੱਤ ਚਿੱਤ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ (ਸੋ) ਉਹ ਉਲਟ ਕੇ ਉਸਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ
ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਸਿੱਖ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਇੱਕੀਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

>>>>

→ ਬਾਈਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ←

ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ਲਖ; ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸ ॥

ਓੜਕ ਓੜਕ ਭਾਲਿ ਬਕੇ; ਵੇਦ ਕਹਨਿ ਇਕ ਵਾਤ ॥

ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਨਿ ਕਤੇਬਾ; ਅਸੁਲੁ ਇਕੁ, ਧਾਤੁ ॥

ਲੇਖਾ ਹੋਇ ਤ ਲਿਖੀਐ; ਲੇਖੇ ਹੋਇ ਵਿਣਾਸੁ ॥

ਨਾਨਕ ਵਡਾ ਆਖੀਐ; ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਆਪੁ ॥੨੨॥

ਅਰਥ ੧-ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਉ ! ਕਈ
ਜਿਨ ਹੀ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਰੀਫ ਵਿਚ ਚੰਦਾ ਹੀ ਤਬਕ ਦੇਸੇ
ਹਨ । ਆਪ ਜੀ ਫਿਰ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਹਨ ? ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ
ਸਿੱਧੇ ! ਉਹ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਦੀ ਅਗਮ ਅਪਾਰ ਗਤੀ ਹੈ ।

ਪੀਤਾਲ ਪਾਤਾਲ ਲਖ; :-ਪਾਤਾਲ ਦੇ ਬਲੇ ਲੱਖੀ ਹੀ ਪਾਤਾਲ ਹਨ ਅਤੇ
ਆਗਾਸ ਆਗਾਸ :-ਅਕਾਸ ਉਪਰ ਲੱਖੀ ਹੀ, ਭਾਵ ਬੇਅੰਤ ਹੀ
ਆਗਾਸ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਦੇ ਰੱਬ ਹਨ। ਲਖ ਅੰਬਰਾਂ ਦੇ ਪਾਤਾਲਾਂ ਦੇ ਪਾਤਾਲ ਹੈ
ਪਾਤਾਲਾਂ ਦੇ ਅਕਾਸਾਂ ਦੇ ਹੀ ਨਾਲ ਲੱਖੀ। ਅਭਵਾ ਬੀਪਸਾ ਅਲਿਖਤ ਹੈ। ਲੱਖ
ਕਹਿਣਾ ਤੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ ਉਹ ਬੇਅੰਤ ਹੈ।

ਉਕਤ ਉਤਰ ਕਾਲਿ ਬਰੇ ਵੇਲ ਕਹਨਿ ਇਹ ਵਾਤ :-

ਉਥੇ ਉਥੇ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। (ਉਥੇ) ਅਖੀਰ ਅੰਤ ਸਿਰਾ ਪਤਾਲੀ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ਾਂ ਦਾ (ਭਾਲ) ਤੇ ਲਭਦੇ ਹੋਏ (ਉਥੇ) ਅੰਤ ਹੀ ਸਭ ਬੰਦ ਹੋਏ, ਉਥੇ ਗਾਂਢੇ ਤਾਵ ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਸਕ, ਪਤਾਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ (ਉਥੇ) ਅਖੀਰ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਵੀ। (ਉਥੇ) ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੇਮਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਚਾਰੇ ਵੇਦ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ, ਅਖੀਰ ਖੁਫ਼ ਕੇ (ਉਥੇ ਵਾਤੇ) ਮੁੱਠੇ ਇਕੋ ਹੀ ਗਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਦੀ। ਨਿਤ ਨਿਤ ਬੰਦੀ ਬੰਦੀ ਪਰ ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਪਾ ਸਕਦੇ ਉਹ ਪਰਮੇਸਰ ਬੇਅੰਤ ਹੈ,

ਸਾਖੀ ਦਸਤਗੀਰ ਪੀਰ ਦੀ

“ਫਿਰ ਬਾਬਾ ਗੋਬਿੰਦ ਬਕਸ਼ਾਦ ਨੇ ਬਾਹਰਿ ਜਾਇ ਕੀਆ ਅਸਥਾਨਾ ।
ਇਕ ਬਾਬਾ ਅਕਾਲ ਰੂਪ ਦੂਜਾ ਰਬਾਬੀ ਮਰਦਾਨਾ । ਵਿੱਤੀ ਬਾਗਿ ਨਿਵਾਜਿ
ਕਰਿ ਮੁੰਨਿ ਸਮਾਨਿ ਹੋਆ ਜਹਾਨਾ । ਮੁੰਨਿ ਮੁੰਨਿ ਨਗਰੀ ਭਈ ਦੇਖਿ ਪੀਰ
ਭਇਆ ਹੋਰਾਨਾ ॥ ਵਧੈ ਧਿਆਨੁ ਲਗਾਇ ਕਰਿ ਇਕੁ ਫਕੀਰੁ ਫਕਾ ਮਸਤਾਨਾ ।
ਪੁਛਿਆ ਫਿਰਿ ਕੈ ਦਸਤਗੀਰ ਕਉਣ ਫਕੀਰੁ ਕਿਸਕਾ ਘਰਿਹਾਨਾ ? ਨਾਨਕ
ਕਹਿ ਵਿਚਿ ਆਇਆ ਰਬੁ ਫਕੀਰੁ ਇਕੋ ਪਹਿਚਾਨਾ । ਧਰਤਿ ਆਕਾਸ਼
ਚਉਦਿਸ ਜਾਨਾ ॥੩੫॥ (ਵਾਰ ੧)

ਫੌਰ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਗਦਾਦ ਵਿਚ ਗਏ ਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਫੇਰਾ ਕੀਤਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਤਾਈਵਾਂ ਦਸਤਗੀਰ ਨਾਮ ਪੀਰ ਸੀ। ਉਹੋ ਜਿਹੜਾ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬਹਿੰਦਾ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦਸਤਗੀਰ ਪੀਰ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਲ ਇਬਨਾਨ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ, ਆਪੋ ਵਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਮਧੁਰੀ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਸਤਗੀਰ ਪੀਰ ਦਾ ਇਕ ਚੋਝਾ ਬਾਹਰ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰੀ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਮਨ

ਸਤ ਹੀ ਇਕਾਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਮ ਵਿਚ ਲੀਣ ਤੇ ਗਿਆ । ਜਦੋਂ 'ਪਾਤਾਲ ਪਾਤਾਲ' ਸ਼ਬ, ਅਰਾਸ਼ ਅਰਾਸ਼ ॥ ਇਤਕ ਉਤਕ ਭਾਲ ਧਕੇ ਵੇਚ ਕਹਿਨਿ ਇਲ ਵਾਤ । ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਜੀ ਹੈਮਨ ਸਿਹਾ ਤੇ ਕੇ ਵੀਚਾਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਥਰਾਣ ਸਰੀਫ ਵਿਚ ਤਾਂ ਚੋਲਾਂ ਜਬਤ ਹੀ ਮੀਮਲ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਪਾਤਾਲ ਨ ਅਕਾਸ਼ ਕਸਨ ਕੀਤੇ ਹਨ । ਇਹ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ? ਪਰ ਫਿਰ ਅਗੇ ਸਮਿਰਾਨੁ ਜੀ ਸਾਰਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ, ਰੋਗ ਪਾ ਕੇ, ਫੇਰ ਸੰਦਰ ਰਬਾਬ ਵਜਾ ਕੇ ਹਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਲਾਜੀਬ ਰਨ ਨਿਰਮਲਕ ਹੀਮਾਂ, ਮੈਸੀ ਮਿਨੀ ਧਰ ਨਾਲ ਜਾਇਆ, ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਬਿਲਾ ਵਿਚ ਰਸ ਚੋਲ ਲਗਾ, ਜਦੋਂ ਅੰਮਿਤ ਵਰਸਾਉਣ ਲਗਾ, ਵਿਠਾਓ ਪਸ਼ੂ ਮਿਥੋਨੇ ਤੇ ਕੇ ਬੈਠ, ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਤਦੇ ਪੰਛੀ ਆ ਕੇ ਸੁਣਨ ਲਗੇ ਪੀਰੇ ਦ ਮਤੀਦ ਨੇ ਸੁਣ ਕੇ ਅਸਰਜਸ ਤੇ ਕੇ, ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੀਰ ਪਾਸ ਵੱਸਿਆ ਕਿ ਇਥੇ ਬਗਦਾਦ ਦੇ ਅੰਜਰ ਜਿਥੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਹੈ ਇਕ ਫਕੀਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਥਰਾਣ ਸਰੀਫ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਫਰ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾਮ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਪਤਾਲਾਂ ਹੇਠਾਂ ਲੱਖਾਂ ਪਤਾਲ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਲੱਖਾਂ ਅਕਾਸ਼ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਭੀ ਉਤਕ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਚੌਦਾਂ ਜਬਤ ਹੀ ਦੱਸੇ ਹਨ । ਫਿਰ ਦੂਜੀ ਗਲ ਇਹ ਕਿ (ਸਰੋਦ) ਸਾਜ ਵਜਾ ਕੇ ਰਾਗ ਰੋਣਾ, ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਾਣ ਕੇ, ਤੁਸੀਂ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਫਕੀਰ ਨੇ ਇਹ ਨਿਯਮ ਵੀ ਤੁਹਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਗ ਸਾਜ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾ ਰਹੇ ਹਨ । ਮੈਨੂੰ (ਗਸਲ) ਇਸਨਾਨ ਕਰਨ ਗਏ ਨੂੰ ਤਾਹੀਏ ਦੇਰ ਲਗ ਗਈ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਹ ਆਪ ਕੋਨੀ ਸੁਣਕੇ ਅਇਆ ਹਾਂ ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਪੈਰ ਨੇ ਰਸੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ
ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਇੱਕ ਪੱਥਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਮਾਰੋ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ
ਅੰਦਰ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਹਜ਼ੂਰ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮਾਰਨ
ਲਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ॥ ਗੁਰਬਰ ਅਕਾਲ ॥'
ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਜੈਗਾਹਾ ਛੱਡਿਆ। ਉਸ ਬਾਬਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ
ਹੈ 'ਸ਼੍ਰੀ ਨਿ ਨਗਰੀ ਭਈ ਦੋਖ ਪੀਰ ਭਇਆ ਹੈਰਾਨਾ ॥' ਸਾਰੀ ਨਗਰੀ ਦੇ
ਸ਼੍ਰੀ ਨੇ ਲਕ ਸਨ ਸਭ ਦੇ ਸਰੀਰ (ਸ਼੍ਰੀ) ਭਾਵ ਜੜ੍ਹ ਹੋ ਗਏ (ਸ਼੍ਰੀ) ਸਭ ਚੁਪ
ਹੋ ਗਏ, ਮੁਰਛਾ ਹੋ ਗਏ। ਨਾ ਹੱਥ ਪੈਰ ਹਿਲਣ ਨਾ ਬੋਲਿਆ ਹੀ ਜਾਏ।
ਸ਼ਾਇਆਂ ਨ ਪੱਥਰ ਚੁਕੇ ਹੋਏ ਪਰ ਬਾਹਾਂ ਲਕੜ ਵਾਛੂੰ ਜੜ੍ਹ ਹੋ ਕੇ ਉਤਾਹ ਖੜੀਆਂ
ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਸਭਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਪੱਥਰ

ਨਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਕਤ ਪੀਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਤੀ ਨਾਮ ਪਾ " ਹੇਠਾਂ ਬਹਾਨੀਆਂ ਚ ਹੀਆਂ ਪਰ ਹੇਠਾਂ ਨ ਕਰ ਸੱਭਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਹਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਆ ਕੇ ਘੁੱਟ ਲਗਾ ਕਿ 'ਇਥੇ ਵਿਚ ਬਰਾਦ ਦੇ ਵੱਡੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਲਾਈ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪ ਨੇ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਹੱਥ ਮੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਡੀ ਗਲਤੀ ਮੁਆਫ਼ ਕਰੋ। ਆਪ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੰਦਰ ਹੋ, ਕਿਹਾ ਕਰ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਚੌਲੇ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਤੇ ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ, ਸਭ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਚੌਲੇ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪਏ ਅਤੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੀ। ਫਿਰ ਦਸਤਗੀਰ ਪੀਰ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਥੇ ਸਾਡੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਰੋਦ ਵਜੋਂ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਚੋਂ ਪਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੋ ਪੀਰ ਜੀ ਭਾਵੇਂ ਮਿਟੀ ਦਾ ਬਰਤਨ ਹੋਵੇ ਜੋ ਉਸ ਵਿਚ ਜਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਪਾਤਰ ਵੀ ਸਦਿਨੇ ਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪੀਤਾ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੁਨੀ ਸ਼ੁੱਭਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਇਦਾ। ਪੀਤਾ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੁਨੀ ਸ਼ੁੱਭਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਇਦਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਹੜਾ ਰਾਗ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਭਾਂਡਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੰਦੇ ਗੀਤ ਗਾਏ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਇਹ ਜਹਿਰ ਪੀਣ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਰਾਗ ਰੂਪੀ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਸ਼ ਦੇ ਗੁਣ ਮਹਿਮਾ ਸਿਫਤ ਉਚਾਟਨ ਰੂਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾ ਕੇ ਪੀਤਾ ਜਾਵੇ ਯਥਾ :- 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਨਿਧਾਨ ਹੈ ਮਿਲ ਪੀਵਹੁ ਭਾਈ'। ਤਾਂ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਇਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸੁਰਤ ਤਾਲ ਵਿਚ ਰਾਗ ਗੋਣਾ ਇਹ ਸੋਨੇ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਸ਼ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣੇ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਣਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਰੀਬਰਾਂ ਨੇ ਸਰੋਦ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਠਾਣ ਆਦਿਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਰਾਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਸ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਤੇ ਜਸ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਵੱਡੀ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਠਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਮਕਤ ਹੋ ਜਾਇਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਵਰ ਤੇ ਰਾਗ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਪੀਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਪਤਾਲ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਫੁਰਾਣ ਵਿਚ ਤਾਂ ਚੰਦਾ ਤਬਕ ਹੀ ਲਿਖੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਭੀ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹੀ

ਹਨ, ਹੁਣ ਤੁੱਕ ਅੱਥਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖ। ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜਿਤਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਹੈ ਉਹ ਉਤਨਾ ਹੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਨੀ ਹੀ ਸਮਝ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਸ਼ ਨੇ ਜਿੰਨੀ ਗਿਆਤ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਤਨੀ ਹੀ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਦਸਤਗੀਰ ਨੇ ਹੱਥ ਮੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਮੇਰਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਚੱਲ, ਤੇਨੂੰ ਅੱਥੀਂ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਪੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੀ ਮੈਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੁਕਦਾ ਰੁਕਦਾ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਇਹ ਮੰਨਾ ਪਰ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ ਇਸ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਭਰਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਨੂੰ ਹੀ ਨਾਲ ਲੈ ਜਵੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ "ਨਾਲ ਲੀਤਾ ਚੰਦਾ ਪੀਰ ਦਾ ਅੱਥੀਂ ਮੀਟ ਗਿਆ ਹਵਾਈ॥ ਲੱਖ ਅਕਾਸ਼ ਪਾਤਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਸ਼ਤਾਂ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਨ ਤੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਵਰਤਾਉਣ। ਹਜ਼ੂਰ ਪੀਰ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਲੈ ਚੱਲ। ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕਿਨਕਾ ਕਿਨਕਾ ਵਰਤਾਏ ਲੈ ਕੇ ਕਾਠ ਦਾ ਕੋਲ ਭਰ ਲਿਆ, "ਭਰ ਕਰਕੋਲ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦਾ ਧੁਰੋਂ ਪਤਾਲੋਂ ਲਈ ਕੜਾਹੀ॥" (ਪਉੜੀ ੩੬ ਵਾ: ੧) ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲੱਖਾਂ ਪਾਤਾਲ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਇਕ ਅੱਖ ਫਰਕਣ ਵਿੱਚ ਵਿਖਾ ਕੇ, ਪੀਰ ਦੇ ਪਾਸ ਆਏ ਅਤੇ ਜੇ ਕਾਠ ਦਾ ਕੋਲ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਸੀ, ਲਿਆ ਕੇ ਪੀਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਪੀਰ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵੇਖ ਕੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਕੇ ਗੁਰਮਤ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

ਸਾਖੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ, ਕੰਵਲ ਦਾ ਅੰਤ ਪਾਉਣ ਦੀ,
ਤੇ ਮੁਹਿੰਮਦ ਜੀ ਦੀ

ਪੈਰੀਬਰ ਮੁਹਿੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿਚ, ਆਪਣੇ ਪਰਵਿਰਤ ਕੀਤ ਮੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਕ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੋਰਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਮੈਂ ਹਾਂ ਜਾਂ ੧੪ ਤਬਕ ਹਨ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਵੀ ਮਾਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂ ਮੈਂ ਹਾਂ ਜਾਂ ਇਹ ਕੰਵਲ ਹੈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਪ੍ਰਸੰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰਾਰ ਭਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ।

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਉਸਦਾ ਹੀ (ਵਿਦਾਸ) ਨਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਹੀ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਹੀ ਕੁੰਦਰਤੀ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਵਾ: ਲੇਖੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਕੁੰਦਰਤੀ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਵਾ: ਲੇਖੇ ਹਿਸਾਬ ਦਾ ਅਪਣਾ ਹੀ (ਵਿਦਾਸ) ਨਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਿਬਾ:—ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਿਵੇਂ ਆਖੀਏ?

ਉੱਤਰ:—ਨਾਨਕ ਵਡਾ ਆਖੀਐ:—ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਵੱਡਾ ਤੇਰੀ ਬਾਲ ਅਬਾਹ ਰੂਪ ਹੀ ਇਕ ਪ੍ਰਮੇਸਰ। ਉਸਦੇ ਤਾਈਂ ਵੱਡਾ ਬਾਪਿ ਬਾਪਿ ਹੀ (ਆਖੀਐ) ਉਚਾਰਨ ਕਰੀਏ।

ਆਪੇ ਜਾਣੇ ਆਪੁ:—ਹੁ ਸਿਹ! ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਜੈਸਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਕੋਈ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸੰਨ ਵਡਾ ਆਖੇ ਸਭ ਕੋਇ ॥ ਕੇਵਤ ਵਡਾ ਭੀਨਾ ਹੋਇ ॥ (ਅੰਗ ੯) ਵਾ:—ਉਹ (ਆਪੇ) ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ (ਆਪੁ) ਆਪ ਹੀ (ਜਾਣੇ) ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿਤਨੀ ਬੁਰੀ ਹੈ।

ਅਰਥ ੨:—ਹੁਣ ਸਰੂਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਥਾਇ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ।

(ਪਾਤਲਾ ਪਾਤਲ ਲਖ; ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸ ॥) ਹੋ ਸਿੱਖ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਪਾਤਲਾ ਅੰਦਰ ਪਾਤਲ ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਆਗਾਸਾਂ ਅੰਦਰ ਆਗਾਸ ਰੂਪ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਆਪਕ (ਲਖ) ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਕਰ। ਵਾ:—ਪਾਤਲ ਜਿਵੇਂ ਨੀਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਉਂ ਜਿਹੜੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਾਤਲ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਗਰੀਬੀ ਧਾਰਦੇ ਹਨ ਉਹ (ਪਾਤਲ) (ਪਾ) ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਉਸ (ਤਲ) ਲੱਖ ਸਰੂਪ ਦੇ ਤਾਈਂ ਅਤੇ (ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸ) ਆਗਾਸਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਵਹਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਚਿਦਾਕਾਸ ਰੂਪ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਚੇਤਨ ਲਖ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਉਸਦਾ (ਆ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ (ਗਾਸ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਉਤਰ ਉਤਰ ਗਲਿ ਕਰੇ) ਜਗਿਆਸੁ ਬਹਿਣ ਲੱਗਾ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਬਲ ਸਰੀਰ ਦੀ (ਉਤਰ) ਹੱਥ ਜੋ ਹਿਰਨ ਗਰਭ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿਰਨਗਰਭ ਦਾ ਉਤਰ ਜੋ ਵੀਰੁਰ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਭਾਲ ਭਾਲ ਕੇ ਮਿਰੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਬੰਦ ਰਵੀ ਹੈ।

ਵੇਦ ਕਹਿਨਿ ਸਿਤ ਵਾਤ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ (ਵੇਦ) ਰਿਸ਼ਾਨ ਦਾ (ਵਾਤ ਵਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਹੈ। ਵਾ: ਵੇਦ ਕਹਿੰਦੇ

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

(੪੯੫)

ਪਉੜੀ ੨੨

ਹਨ ਕਿ (ਇਕ ਵਾਤ) ਬਾਤ, ਬਚਨ, ਉਪਦੇਸ਼, ਵਾ, “ਏਕੋ ਹੋ ਬਤ ਸਿਆਮਾ ਪਦਮਾ ਸਾਯਤ” ਇਕ ਤੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤੇ ਹੋਵਾਂ, ਵਾਕ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੋ ਉਸਦੇ ਇਕ ਵਾਕ ਦਾ ਵੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਵੇਦ ਵੀ ਇਹ ਵਾਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੋ ਇਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ। “ਏਕਮਵਾਦੁਤੀ ਬ੍ਰਹਮ।”

(ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਿਨਿ ਕਤਬਾ) (ਸਹਸ, ਨਾਮ ਹੈ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੰਢ, ਅਠਾਰਾਂ ਪਰਣਾ, ਅਠਾਰਾਂ ਪਰਬ ਮਹਾਂਭਾਰਤ, ਤੇ ਸਿੰਧੂਤੀਆਂ ਆਦਿਕ ਵਿਚ ਜੋ ਏਕਤਾ ਦੇ ਜਨਣ ਵਾਕ ਵਾਕ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਹਨ।

(ਅਸਲੁ ਇਉਂ ਧਾਤ) ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਕੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਸਭ (ਧਾਤ) ਮਾਇਆ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਤੇ ਰੂਪ ਹਨ। ਜੋ ਧਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਵ ਨਾਸਦੇਤ ਹਨ। (ਵਾ) ਪ੍ਰਸਨ:—ਨਾਨਾ ਪੁਣਾ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਉੱਤਰ:—ਇਹ (ਧਾਤ) ਮਾਇਆ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਧਾਰੇ ਹਨ। (ਇਉਂ ਧਾਤ) ਸੁਧ ਧਾਤ ਸਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਗਹਿਣੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਥਦਾ, ਪੈਰਾ ਦਾ, ਨੱਕ ਦਾ, ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਤੇ ਨਾਮ (ਕਲਪੇ) ਰਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀਚਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਸੋਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਕਲਪਣਾ ਮਿਥਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਰੱਸੀ ਵਿਚ ਸੋਪ, ਛੁੱਕਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਜਾਂ ਤੇਜ ਅ ਇਕ ਦੀ ਕਲਪਣਾ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਕੋ ਰੱਸੀ ਹੀ ਅਸਲ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਠਾਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਵਾਲੀਏ ਤਾਂ ਇਕ ਸੋਨੇ ਦੀ ਭਣੀ (ਦੇਣੀ) ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਨਾ ਪੁਣਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਤ ਦਾ ਪਾਹਾਰਾ, ਧੀਰਮ ਰੂਪ ਸੁਨਿਆਰਾ, ਭਾਓ ਦੀ ਖੋਲ ਨਾਲ ਤਪ ਰੂਪ ਅਗਨੀ ਬਾਲਕੇ ਪ੍ਰਮ ਦੀ ਕੁਠਾਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਜੀਵਨ ਢਾਲ ਦੇਈਏ, ਤਾਂ ਜਾਵ ਪੁਣਾ ਅਲਪਗ ਪੁਣਾ ਢਲਕੇ ਹੋਗਤਾ ਦੀ ਮੈਲ ਨਿਕਲਕੇ ੧੨ ਵੰਨੀ ਦੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਦੇਣੀ ਵਤ ਸਧ ਬ੍ਰਹਮ, ਇਕ ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯਥਾ:—

“ਅਲੰਕਾਰ ਮਿਲਿ ਬੋਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇ ਕਨਿਕ ਵਖਾਨੀ ॥” (ਅੰਗ ੬੭੨)

(ਲਖਾ ਹੋਇ ਤੇ ਲਿਖੀਐ, ਹੋ ਸਿੱਖ! ਜੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪੁੰਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਸਿਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਤਾਉ ਦੀ ਕਲਮ ਬਣਾ ਕੇ ਸਰਧਾ ਰੂਪ ਵਾਤ ਅਤੇ ਚਿੰਤ ਨੂੰ ਲਿਖਾਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰਿਦੇ ਰੂਪ ਭਾਗਜ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ ਦਾ (ਲਿਖਾ) ਜੋ (ਲਿਖੀਐ) ਲਿਖ ਲਈਏ ਤਾਂ:—

(ਲੇਖੇ ਹੋਇ ਵਿਦਾਸੁ) ਫੇਰ ਉਹ ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਦਾ (ਲੇਖੇ) ਲਿਖਾ ਨਾਸ ਹੋ

ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਵਾਮੀ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਜਾਵੇ, ਸੰਮਤ ਮਰਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇ।
 'ਨਹ ਕਿਫ ਸਨਮੈ ਨਹ ਕਿਫੁ ਮਰੈ। ਆਪਨ ਚਲਿਤੁ ਆਪ ਹੀ ਕਰੈ॥' (੨੮੧)
 'ਸੰਮਤ ਮਰਣੋਂ ਬਾਹਰੇ, ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਜਗ ਵਿਚ ਆਏ॥' ਇਹ ਦੋ ਤ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ।
 (ਨਾਨਕ ਵਡਾ ਆਖੀਐ) (ਵਰਾ) ਤ੍ਰਿਸ਼ੀ ਕਾਲ ਅਬਾਧ ਰੂਪ ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਨੂੰ
 ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਲੱਖਣਾਂ ਸ੍ਰਿਸ਼ੀ ਬਰਕ (ਆਖੀਐ) ਅਖੌਦੇ
 ਹਨ ਭਾਵ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਬਦੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ੀ ਬਰਕ ਕਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਾਂ
 ਨਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 (ਆਪੋ ਜਾਣੇ ਆਪ) (ਆਪੋ) ਤਤ ਪਦ ਦਾ (ਆਪ) ਤ੍ਰਿ ਪਦ ਦਾ ਸੋਧਣ ਕੀਤਾ
 ਹੋਇਆ ਜੋ ਲੱਖਣ ਭਾਗ ਹੈ ਤਿਸਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਾ : ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ
 ਆਪਣਾ ਆਪ ਤ੍ਰਿ ਪਦ ਦਾ ਲਖ ਅਰਥ ਰੂਪ ਹੈ। ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਤਤ ਪਦ ਦਾ
 ਲਖ ਅਰਥ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਉਂ ਆਪਣੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਰਤਾ ਤਤ ਪਦ
 ਦਾ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਦਾ, ਮਾਇਆ ਦਾ ਵਾਰ ਅਰਥ ਫਤਰੇ। ਜੀਵ ਦਾ ਅਵਿਦਿਆ
 ਦਾ ਵਾਰ ਅਰਥ ਫਤਰੇ ਜੋ ਜੇ ਸੁੱਧ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ
 ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

—o—

ॐ ਤੇਈਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ॐ

ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ: ਏਤੀ ਸੁਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ॥
 ਨਦੀਆ ਅਤੇ ਵਾਹ: ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦਿ, ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ॥
 ਸਮੁੰਦ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਨ: ਗਿਰਹਾ ਸੇਤੀ ਮਾਲੁ ਧਨੁ॥
 ਕੀੜੀ ਤੁਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ: ਜੇਤਿਸੁ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ॥੨੩॥

ਅਰਥ ੧—ਪ੍ਰਸੰਨ:—ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਐਤਾ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਹੈ
 ਉਸਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਲਾਹ ਦੇਂਦੇ ?

ਉਤਰ—ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ: ਏਤੀ ਸੁਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ॥

(ਸਾਲਾਹੀ) ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜੋ ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਹੈ ਉਸਨੂੰ (ਸਾਲਾਹਿ) ਸਲਾਹ ਦੇਣਾ ਕਰਦੇ

(ਸੇਤੀ) ਏਨੀ ਸਰਤਿ ਗਿਆਤ ਸਮਥ ਹੀ ਨ ਪਾਈਆ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਹੈ ਜੀਵ
 ਨ ਕਿਥਾ :

ਮਾਣਸ ਦਨਮਿ ਹਰਿ ਪਾਈਐ ਹਰਿ ਭਾਵਣ ਵਰਾ ਰਾਮ ॥ (੮੪੪) ਕਿਉਂਕਿ :—
 ਮੰਜੀ ਐਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਚੇਤਿਐ ਜਿ ਕਾ ਜਗਿ ਆਏ ਰਾਮਰਾਮੇ ॥

ਨਦੀਆ ਅਤੇ ਵਾਹ: ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦਿ, ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ :—

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ (ਵਾਹ) ਛੋਟੇ ਨਾਲੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ
 ਭਾਰਤ ਨਿਰਸ਼ਰਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਪਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋ ਸਿੰਧ ! (ਨਦੀਆਂ) ਦੀ
 ਨਿਆਈਂ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਹਨ ਅਤੇ (ਵਾਹ) ਛੋਟੇ ਨਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਗਰੀਬ
 ਲੋਕ ਹਨ। ਸਿੰਧ ਸਮੁੰਦਰ (ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦਿ) ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦ ਵਿਚ ਹੋ
 ਰਹੇ ਹਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਜੋ ਸਮੁੰਦ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋਏ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਰੂਪੀ
 ਪਾਣੀ ਤੋਂ (ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ) ਨਿਰਲਣਾ, ਵੱਖਰਾ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ
 ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਚਿਤ ਨੂੰ ਨਿਰਲੇਪ ਰੱਖ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ
 ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਸਮੁੰਦ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਨ: ਗਿਰਹਾ ਸੇਤੀ ਮਾਲੁ ਧਨੁ :—

(ਸਮੁੰਦ) ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ (ਸਾਹ) ਸਾਹੁਕਾਰ ਅਤੇ (ਸੁਲਤਾਨ)
 ਚੌਕਦਰਤੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਿਹੜੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਗਿਰਹਾ) ਬਚਨ, ਵਾਕ
 ਰਹਿਣ (ਸੇਤੀ) ਨਾਲ ਹੀ ਜੋ ਚਾਹੁਣ ਮਾਲ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਵਾ: ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਗਿਰਹਾ) ਗੰਢ ਵਿਚ ਭਾਵ ਘਰ ਵਿਚ (ਮਾਲ) ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ
 ਆਦਿਕ (ਧਨ) ਰੋਕੜੀ ਹੈ ਅਤੇ (ਸੇਤੀ) ਚਿੰਟੀਆਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਹਨ
 ਵਾ: (ਸੇਤੀ) ਚਿੰਟੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੂਨੇਗਚ ਸੰਦਰ ਕਲੀ ਵਾਲੇ ਮੰਦਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕੀੜੀ ਤੁਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ: ਜੇਤਿਸੁ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ :—

ਉਹ ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੀੜੀ ਵਰਗੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਭਾਵ
 ਬਹੁਤ ਨੀਵੇਂ ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨੋਂ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਹੀਂ
 ਭੁਲਦੇ। ਉਹ ਕੀੜੀ ਤੋਂ ਵੀ ਛੁਟੇ ਹਨ।

“ਹੋ ਪਪੀਲਕਾ ਗੁਸਟੇ ਗੰਧਿਦ ਸਿਮਰਨ ਤੁਇਅੰ ਧਨੇ॥ (ਅੰਗ ੧੩੫੯)

ਹੋ ਕੀੜੀਏ ਤੂੰ ਵੱਡੀ ਹੈਂ ਜੇ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਧਨ ਹੈ। ਉਹ
 (ਕੀੜੀ) ਗਰੀਬ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ, ‘ਬਸਤਾ ਤੁਟੀ ਬੁੱਧਤੀ ਚੀਰ ਸਭ
 ਫਿੰਨਾ॥ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਹਾਬਰ ਹੰਕਾਰੀ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਜੋ ਨਾਮ ਨਹੀਂ

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਜਪਦੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ। ਉਹ ਸਦਾ
ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚ ਖੰਭਤ ਹੋ ਕੇ ਨਾਸ ਹੋਣ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਾ: ਜਿਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀੜੀ ਦਾਣੇ ਆਦਿ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਜਿਹੜੇ ਸਾਹ ਤੇ ਰਾਜੇ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ
ਉਹ (ਕੀੜੀ ਤੁਲਿ) ਕੀੜੀ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹਨ। (ਨ ਪਵਨੀ) ਓਨਾ ਨੂੰ
ਪ੍ਰਮਿਸਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਵਿਸ਼
ਨਹੀਂ ਭੁਲਦੇ ਹਨ।

ਕੀੜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਚੰਨ ਕਰਨ ਦੀ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਚੰਨ ਕਰਨ
ਨੂੰ ਨਰ ਨਰੋਟੀ ਦੇਹ ਮਿਲੀ ਹੈ। "ਇਸ ਦੇਹੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਮਥ (੧੧੫੯)
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਸ ਦੇਹੀ ਨਾਲ ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਏਸ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਏਸ
ਕਰਕੇ ਉਹ ਕੀੜੀ ਦੇ ਤੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੀੜੀ ਤਾਂ ਹੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ
ਪਰ ਉਹ ਪਦਾਰਥਾਂ ਕਰਕੇ ਹੋਕਾਰੀ ਹਨ।

ਜਥਾ:—"ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ਅੰਤਿ ਅੰਨ੍ਹਾ ਬੋਲਾ ॥" (ਅੰਗ ੩੧੩)
ਏਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕੀੜੀ ਤੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜੇ ਹਨ। ਵਾ:—

ਕੀੜੀ ਤੁਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ:—ਕੀੜੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਤ
ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਜੋ ਮਾਲ ਧਨ ਦਾ ਹੋਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ
ਤਾਂ ਕੀੜੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ। ਜੋ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੀੜੀ ਦੇ ਤੁਲ ਨਹੀਂ
ਹੋਏ ਫੇਰ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਜੇ ਤਿਸੁ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ:—ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਪਰਮੇਸਰ ਨਾ
ਭੁਲੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀੜੀ ਦੇ ਤੁਲ ਨਾ ਸਮਝੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਹ ਤੇ ਸੁਲਤਾਨ
ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ। ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਭੁਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀੜੀ ਦੀ
ਨਿਆਈਂ ਸਮਝਣ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। "ਖਸਮੈ ਨਦਰੀ ਕੀਤਾ ਆਵੈ ਜੇਤੇ ਚੁਗੇ
ਦਾਣੇ ॥" (ਅੰਗ ੩੬੦, ਮਿੰਨੇ ਭੋਗ ਭੋਗਦੇ ਹਨ ਖਸਮ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਨਿਰਾਹ ਵਿਚ
ਉਹ ਕੀੜਿਆ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਦਾਣੇ ਭੋਗ ਭੋਗਦੇ ਹਨ ਕੀੜੇ
ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਰਥ ੨—ਪ੍ਰਸਨ:—ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿੱਤ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਅੰਤ ਪਾ
ਕੀਵੇ ਹੋਣਗੇ?

ਉੱਤਰ:—(ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ ਵੇਤੀ ਸੁਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ) (ਸਾਲਾਹੀ)

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸਲਾਹਣੇ ਵਾਲ ਜੋ ਸੰਤ, ਮਹਾਤਮਾ ਪੁਰਖ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ
(ਸਾਲਾਹੀ) ਫਿਰਤ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਲਾਹਣੇ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ (ਸਿਤੀ)
ਭੀ (ਸੁਰਤਿ) ਗਿਆਨ, ਸਮਝ ਅੰਤ ਪਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ।
ਭਾਵ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ ਦਾ ਚੰਬੇ ਅੰਤ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ (ਸੁਰਤਿ) ਗਿਆਨ,
(ਏਵੀ) ਇਤੀ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਅੰਤ
ਯੋਗ ਦਾ ਸਨਨ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚ ਇਉਂ ਲੀਣ ਅਭੇਦ ਹੋ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ—

(ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਹ) ਨਦੀਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜਿਹੜੇ ਵਡੇ ਮਹਾਤਮਾ ਤਤ
ਚੰਨ ਹਨ ਅਤੇ (ਵਾਹ) ਵਾਹਿਗਿਆਨ, ਫੇਰ ਨਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜਿਹੜੇ ਫੇਰ
ਜਗਿਆਸੂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ ਉਹ:—

(ਪਵਾਹ ਸਮੇਸਿ ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ) ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ
ਕਰਕੇ (ਪਵਹਿ, ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਮਿਲ ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ (ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ)
ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਨਦੀਆਂ ਨਾਲੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ
ਮਿਲ ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ
ਸਕਦੇ। ਇਉਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰਸਨ:—ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਵਿਚ ਅਭੇਦਤਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਸੰਤਾਂ
ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਪਦਾਰਥ ਕੌਲ ਆਉਣ ਤੇ ਜਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚ
ਪਰਚਣ ਤੋਂ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:—(ਸਮੁੰਦ ਸਾਹ ਸਲਤਾਨ) (ਸਮੁੰਦ) ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ
ਹੈ (ਸਾਹ) ਸਾਹ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜਗਿਆਸੂ ਹਨ ਅਤੇ (ਸਲਤਾਨ) ਚੌਕਵਰਤੀ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਤਤ ਬੋਧੇ ਹਨ। ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਰੂਪ
ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸੰਤ ਅਭੇਦ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਸਾਹੁਕਾਰ ਬਣ ਜਾਣ ਤੇ ਭਾਵੇਂ
ਚੌਕਵਰਤੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਣ ਜਾਣ।

(ਗਿਰਹਾ ਸੇਤੀ ਮਾਲ ਧਨੁ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ (ਗਿਰ) ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ (ਹਾ) ਕਟਣ
ਵਾਲਾ ਜੋ ਇੰਦ੍ਰ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਖੰਭ ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਕੱਟੇ ਸਨ। ਉਸ
ਵਰਗੇ (ਮਾਲ) ਹਾਥੀ ਐਰਾਪਤ ਤੇ ਘੋੜੇ ਅਤੇ (ਧਨੁ) ਖਜ਼ਾਨੇ ਹੋਣ, ਭਾਵ
(ਸੇਤੀ) (ਸੇ) ਸਚੀ ਵਰਗੀਆਂ (ਤੀ) ਤੀਆਂ ਗਾਣੀਆਂ ਹੋਣ। ਵਾ:—ਭਾਵੇਂ ਓਨਾਂ
ਦੀ (ਗਿਰਹਾ) ਗੰਢ ਦੇ (ਸੇਤੀ) ਸਹਿਤ ਮਾਲ ਧਨ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਚੌਕਵਰਤੀ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਣ ਜਾਣ।

(ਕੀਤੀ ਤਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ ਜੇ ਤਿਸ ਮਨਹ ਨ ਵੀਸਰਹਿ) ਓਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਦ
ਤੁਲ ਬਰਾਬਰ ਵੀ ਹੋਗਤਾ ਨਹੀਂ, ਭਾਵ ਬੋਝੀ ਹੋਗਤਾ ਵੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ
ਵਰਦੀ। ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਹ ਹੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਹੀ। ਜੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮਸਰ
ਨਹੀਂ ਭੁਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਿਨੀ ਹੋਗਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲਦੀ ਸਭ
ਪਦਾਰਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਮਝਕੇ ਵਰਤਦੇ ਵਰਤਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਰਥ ੨--ਪ੍ਰਸਨ :-ਹੋ ਸਰਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ! ਪ੍ਰਮਸਰ ਦਾ ਭਜਨ

ਭਿੰਨਾ ਓ ਚਿਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਆਪ ਸਮਝੋ ?

ਉ ਤਰ :- (ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ) ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
(ਸਾਲਾਹੀ) ਪ੍ਰਮਸਰ ਦੀ (ਸਾਲਾਹਿ) ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਜੋ ਸਿਤ ਮਹਾਤਮਾ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਉਸ ਪ੍ਰਮਸਰ ਨੂੰ (ਸਾਲਾਹੀ)
ਸਲਾਹਣਾ ਬਰੇ ਸਿਫਤ ਕਰੇ। ਵਾ :- ਸਲਾਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮਸਰ ਦੀ ਸਲਾਹਣਾ

ਕਰ ਵਾ :- ਸਲਾਹਣ ਵਾਲੇ ਸਿਤਾਂ ਦੀ (ਸਾਲਾਹਿ) ਸਿਫਤ ਕਰੇ।

ਬੰਕਾ :- ਭਿੰਨਾ ਚਿਰ ਜੀ ? (ਉਤੀ ਸੁਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ) ਏਨੀ (ਸੁਰਤਿ)

ਗਿਆਤ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ? ਭਾਵ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਤੁਸੀਂ ਏਨੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ

ਪਾਪਤ ਕੀਤੀ ? ਤਾਂ ਫਿਰ ਇੰਨਾ ਚਿਰ ਸਲਾਹਣਾ ਕਰ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੇਰੀ

(ਸੁਰਤਿ) ਚਿਰਤੀ ਬੁਝਾਯਾਰ ਨਾ ਹੋਣਾ ਪਾਵੇ। ਵਾ :- ਸਲਾਹਣੇ ਜੋਗ ਪ੍ਰਮਸਰ

ਨੂੰ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਸਲਾਹਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਮੈਂ ਤੂੰ ਦੀ (ਸੁਰਤਿ)

ਗਿਆਤ (ਉਤੀ) ਇਤੀ ਭਾਵ ਸਮਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਭਾਵ ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ

ਮੈਂ ਤੂੰ ਭੁਰਦੀ ਹੈ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਵਾ :- (ਸਾਲਾਹੀ) ਸਲਾਹਣੇ ਜੋਗ ਹੋ ਕੇ (ਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਸੰਮਤ ਹੋ ਕੇ) ਉਸਦੀ

(ਸਾਲਾਹਿ) ਸਲਾਹਣਾ ਕਰੋ (ਉਤੀ) ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਏਨੀ (ਸੁਰਤਿ) ਗਿਆਤ ਨਹੀਂ

ਪਾਈ ਵਾ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ? ਕਿ :-

(ਨਦੀ ਅਤੇ ਵਾਹੁ ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦ ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ) ਜਿਵੇਂ ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ

(ਵਾਹੁ) ਵਾਹੁ, ਨਾਲ, ਜੋ ਪਾਣੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਬੁਝਾਰਾਤ ਬਣ ਕੇ, ਉੱਡ ਕੇ,

ਬੱਦਲ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ, ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਵਹੁ ਕੇ, ਫਿਰ ਨਦੀਆਂ ਨਾਲ ਬਣ ਕੇ ਮਿਸ਼

ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜੇ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ

ਹਨ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਇਨੇ ਰਾਤ ਵਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਮੁੰਦਰ ਵਲ ਨੂੰ ਤੁਰੇ ਹੀ

ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਵੇਰੇ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰ ਚੀਰ ਕੇ; ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰ ਚੀਰ ਕੇ, ਕਈ

ਸੋਰ ਕੋਟ ਕਟ ਕੇ, ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾਂ ਖਾ ਖਾ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੀਵੇਂ ਡਿਗ ਡਿਗ ਕੇ,
ਬੋਰ ਨੇਲਾ ਪਾਉਂਦਾ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ
ਮਿਸ਼ਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿਲ ਜਲ ਬੋਲ ਚਾਲ ਬੜਬੜਾਹਟ ਸਭ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ।
ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਅੰਡ ਅੰਡ ਨਹੀਂ
ਜਾਣ ਜਾਂਦੇ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਜੰਗਿਆਸੁਆ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ
ਮਥ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜ ਕੇ ਮਥ ਪਾਇਆ, ਹੁਣ ਉਸ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਲਈ ਇਨੇ
ਰਾਤ ਚਲ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੰਗਿਆਸੁਆ ਜਿਸ ਪ੍ਰਮਸਰ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਉੱਭਰਿਆ
ਹੈ, ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਇਨੇ ਰਾਤ ਚਲਦਾ। ਆਗਾਹਾ ਕੁ ਰਾਖਿ ਪਿਛਾ ਫੇਰ ਨ
ਸੁਹਰਤਾ। (ਅੰਗ ੧੦੯੬) ਉਦਮ ਕਰੋ, ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਇਨੇ ਰਾਤ ਭਜਨ ਕਰੋ,
ਜਦੋਂ ਤਕ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਅੰਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਸਿਮਰਨ, ਭਜਨ,
ਭਗਤੀ ਵੱਲ ਤੁਰੇ ਵਧਦੇ ਹੀ ਚਲੋ।

ਵਾਸਨਾ ਸਹਿਰ ਹੋਣ ਰੂਪ ਬੁਝਾਰਾਤ ਬਣਕੇ ਪੰਜਾਂ ਕੋਸ਼ਾਂ ਰੂਪ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ
ਪਹਿਰ ਕੇ ਸੰਮਤ ਮਰਣ ਦਾ ਬਣਾ ਦੁਖ ਪਾਇਆ। ਫਿਰ ਚਿਰਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ
ਪ੍ਰਮਸਰ ਵਲ ਨੂੰ ਪਿਆ ਪੰਜਾਂ ਕੋਸ਼ਾਂ ਰੂਪ ਪਹਾੜ ਹੈ, ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਮੋੜਾਂ ਨੂੰ
ਕੱਟਦਿਆਂ ਹੋਇਆ, ਕਠੋਰ ਚਿਤ ਨਾਸਤਕਾ ਰੂਪ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਮਾਰਦਿਆਂ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੜਦਿਆਂ, ਫਿਰ ਸਿਮਰ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਦੀ ਤੇ ਮੰਕਲਪਾਂ ਵਿਕਲਪਾਂ
ਦੇ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਦਿਆਂ, ਨਸਰਧਕਾਂ ਤੇ ਭੂਤਾਂ, ਪ੍ਰੇਤਾਂ, ਕਬਰਾਂ,
ਮੜੀਆਂ, ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਓਪਾਸਨਾਂ ਰੂਪ ਮਾਣੁਬਲਾਂ ਨੂੰ ਛੜਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ;
ਪੰਜੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਸਿੰਧੇ ਅਕਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਮੁੰਦਰ ਵੱਲ
ਤੁਰਿਆਂ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਅੰਡ ਨਹੀਂ
ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਇਉਂ ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਅੰਡੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਉਂ ਜਲ ਮਹਿ ਜਲੁ ਆਇ ਬਟਾਨਾ। ਤਿਉਂ ਸੋਤੀ ਸੰਗਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਨਾ॥

ਮਿਟ ਗਏ ਗਵਨ ਪਾਏ ਬਿਸਰਾਮ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਸਦ ਫੁਰਬਾਨ॥ (੨੭੮)

ਜਿਵੇਂ ਨਦੀਆਂ ਤੇ ਨਾਲ, ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬੜਬੜਾਹਟ, ਹਿਲ ਜਲ
ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਉਂ ਨਦੀਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਰੋਤ ਬੋਤ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ
ਹਨ ਅਤੇ (ਵਾਹੁ) ਨਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜਿਹੜੇ ਛੋਟੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਜੰਗਿਆਸੁ
ਹਨ। ਉਹ ਜਿਨਾਂ ਚਿਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਪੈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਅੰਡੇ ਨਹੀਂ
ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਪ ਤਪ ਰੂਪੀ ਸਾਧਨਾਂ ਰੂਪ ਬੜਬੜਾਹਟ

ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਾਧਨ ਮਿਲਦੇ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਅਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਾਧਨ ਜਰੂਰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ:- ਇਹ ਜੋ ਨਵੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲੇ ਹਨ ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਮੇਂ ਦਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਉਹ ਬਤੂਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਰਾਤ ਦਿਨ ਰੋ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਰਾਮ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਨਵੀਆਂ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਈਸਰ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਹੜੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਜੀਵ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਵਾਚ ਅਰਥ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਚੇਤਨ ਭਾਗ ਵਿਚ ਦੇਖਣਾ ਪਾਥ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਰੂਪ ਸਮੁਦਾਇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨੂੰ ਅਰਦ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਾਧਨਾਂ ਚਲ ਜਿਵੇਂ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਸੀ:- "ਰਹੀਦਾ ਚਿੰਤ ਬਦੇਸਾ ਵਾਣ ਦੁਖ ਬਿਰਹ ਵਿਭਾਵਣ ਲਭ ॥ ਇਹੁ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਨਾ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਚੇ ਵੇਖ ॥"

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਸਮੁਦਾਇ ਆਪ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ
ਉੱਤਰ:- (ਸਮੁਦਾਇ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਨ) ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸਮੁਦਾਇ ਅਕਾਲ ਪਰਬ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। (ਸੁਲਤਾਨ) ਪਾਤਿਸਾਹਾਂ ਦਾ ਭੋ (ਸਾਹ) ਜੋ ਪਾਤਿਸਾਹ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸਰ 'ਸੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਸਾਹ ਪਾਤਿਸਾਹਿਬ ਨਾਨਕ ਰਹਣੁ ਰਜਾਈ ॥' ਉਸਨੂੰ ਸਮੁਦਾਇ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਅਭੇਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਰਾਮ ਕਾਇਰ (ਗਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ) ਜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤਨੀ ਕੁ ਬਰਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
ਉੱਤਰ:- (ਗਿਰਹਾ ਸੋਤੀ ਮਾਲੁ ਧਨੁ) ਜੋ ਅਕਾਲ ਪਰਬ ਸਮੁਦਾਇ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ (ਗਿਰਹਾ) ਬਾਣੀ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਭਾਵ ਵਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੀ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਲ, ਧਨ ਰੋਕੜੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਤੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਕੀਤਾ ਲਖਨ ਸੋਈ ਕਰਾਇਨਿ ਦਰਿ ਫੇਰੁ ਨ ਕੰਦੀ ਪਾਇਦਾ ॥' (ਅੰਗ ੧੦੭੬)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ?
ਉੱਤਰ:- (ਕੀਤਾ ਜਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ) ਐਤੀ ਵੱਡੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੀੜੀ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਮਾਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਵੀ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਐਸੀ ਨਿਮਿਤ੍ਰਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਰਾਬ ਦਣ ਰੂਪ ਭਗ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ। ਸਾਰਿਆ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਬਣਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਜੇਤਿਸ ਮਨੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ) ਜੋ ਉਹ ਤਿਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ

ਭੁਲਦੇ ਹੋਰ ਤਾਂ ਉਹ ਐਸੇ ਵਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਜੇ) ਜਹਾ ਅੰਸ (ਨ, ਪਰਬ) ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ (ਤਿਸ) ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਵਿਸਰਜਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਟਵਿਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਰਥ ੪:-ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਸਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਈਸ ਦਾ ਭੇਦ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗਾ?
ਉੱਤਰ:- (ਸਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹੀ), ਖਤੀ ਸਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ (ਸਲਾਹੀ) ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਜੋ (ਸਾਲਾਹੀ) ਸਲਾਹੁਣੇ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਈਸ ਦੇ ਭੇਦ ਦੀ (ਸਲਾਹੀ) ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਪਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ (ਖਤੀ) ਇਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੁੱਕ ਗਈ, ਸਮ ਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਵ ਦੇਖਣਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

(ਨਵੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਹ, ਪਵਹਿ ਸਮੇਂਦਿ ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ) ਉਹ ਨਵੀਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਈਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ (ਵਾਹ) ਨਾਲੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਜੀਵ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਭਾਵ ਤਤੁ ਦੋ ਵਾਚ ਅਰਥ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਸਮੁਦਾਇ ਵਿਚ ਜਾ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਈਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਦਾ, 'ਗੁਰੁ ਸਿਖੁ ਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਏਕੇ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸੁ ਚਲਾਏ ॥' (ਅੰਗ ੪੪੪) ਇਹ ਵਚਨ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ॥ 'ਏਕ ਜੋਤਿ ਇਕਾ ਮਿਲੀ ਕਿੰਬਾ ਹਇ ਮਹੋਇ ॥' (ਅੰਗ ੩੩੫)

(ਸਮੁਦਾਇ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਨ; ਰਿਹਾ ਸੋਤੀ ਮਾਲੁ ਧਨੁ) (ਸਾਹ) ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਹਨ ਅਲਪਰ ਤਾਂ ਵੂਹੀ ਧਨ ਦੇ (ਸੋਤੀ) ਸਹਿਤ; ਅਤੇ (ਸੁਲਤਾਨ) ਈਸਰ ਸਰਬੱਗਤਾ ਵੂਹੀ ਮਾਲ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜੀਵ ਤੇ ਈਸ ਦੀ ਅਲਪਗਤਾ ਤੇ ਸਰਬੱਗਤਾ ਵੂਹੀ (ਗਿਰ) ਗੀਵ ਨੂੰ (ਹਾ) ਨਾਸ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਰੂਪ ਸਮੁਦਾਇ ਦੇ ਸਾਥ ਮਿਲ ਕਰਕੇ।

(ਕੀਤੀ ਜਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਅਭਿਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਭੇਦ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਜੇ ਤਿਸੁ ਮਨੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ) ਜੋ ਕਰਕੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨ ਭੁਲੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਹ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਾ: ਜਿਹੜੇ ਤਿਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਦੇ ਭੁਲ ਵੀ ਭਾਵ ਕੀਤੀ ਜਿਤਨਾ ਵੀ ਜੀਵ ਈਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਅਰਥ ੫:-ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਸਿੱਖ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਜੀ ਬੇਦ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ

ਜਾਣੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਭਾਵ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਾਧਨ ਮਿਟਦੇ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਚਿਤਨਾ ਚਿਰ ਸਾਧਨ ਜਰੂਰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਵਾ:- ਦੇਖ ਜੋ ਨਵੀਆਂ ਅਤ ਨਾਲ ਹਨ ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਮਝਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਉਹ ਖਤਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਰਾਮ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਨਵੀਆਂ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਵੀਸਰ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੋ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਜੀਵ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਚ ਅਰਥ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਉਤਨ ਭਾਗ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਰੂਪ ਸਮਝਦੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਭੇਦ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਸਾਲਾਹੀ ਚਲ ਜਿਵੇਂ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਸੀ:- 'ਫਰੀਦਾ ਚਿਤ ਖਟੋਲਾ ਵਾਣ ਦੁਖ ਚਿਰਹ ਵਿਛਾਵਣ ਲੋਭ ॥ ਇਹੁ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਣਾ ਤੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸਰੋ ਵੇਖ।'

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਸਮਝਦ ਆਪ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ?
ਉੱਤਰ:- (ਸਮਝਦ ਸਾਰ ਸੁਲਤਾਨ) ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸਮਝਦ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। (ਸੁਲਤਾਨ) ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦਾ ਭੀ (ਸਾਹ) ਜੋ ਪਾਤਿਸਾਹ ਹੈ ਪ੍ਰਮੋਸਰ 'ਸੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਸਾਹਾ ਪਾਤਿਸਾਹਿਬ ਨਾਨਕ ਰਹੁਣਾ ਜਾਈ ॥' ਉਸਨੂੰ ਸਮਝਦ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਅਭੇਦ ਹੋਏ ਹਨ। ਭਾਈ ਰਾਮ ਕਵਿਰ (ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ) ਜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤਨੀ ਕੁ ਬਰਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
ਉੱਤਰ:- (ਗਿਰਹਾ ਸੋਤੀ ਮਾਲੂ ਧਨ) ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਮਝਦ ਵਿਚ ਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ (ਗਿਰਹਾ) ਬਾਣੀ ਬੋਲਣ ਲ ਭਾਵ ਵਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੀ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਲ, ਧਨ ਰੋਕੜੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਏ ਹਨ। ਐਤੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਕੀਤਾ ਲੜ ਨ ਕਰਾਇਨਿ ਵਰਿ ਫੇਰੁ ਨ ਕੋਈ ਪਾਇਦਾ ॥' (ਅੰਗ ੧੦੭੬)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ?
ਉੱਤਰ:- (ਕੀਤੀ ਮਿਲ ਨ ਹੋਵਨੀ) ਐਤੀ ਵੱਡੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਮਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋਦਾ। ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤੇਗ ਵੀ ਮਾਰਦੀ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਅੰਮੀ ਨਿਸ਼ਿਰਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਗਾਫ਼ ਦਣ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਬਣਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤਿਸੁ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ ॥ ਜੇ ਉਹ ਤਿਸ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ

ਕੁਸਦੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਨ, ਬੇਦਗੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਜੇ) ਜੇਹਤ ਐਸੇ (ਨ), ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਿਟਦੇ ਵਿਚ (ਤਿਸੁ) ਤਿਸਨਾ ਵਿਸਰਮਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਰੰਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਰਥ ੪--ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਸਮਝਦ ਜੀ ਜੋ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਨੂੰ ਸਲਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਈਸ਼ ਦਾ ਭੇਦ ਤਾਂ ਹੋਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ?
ਉੱਤਰ:- (ਮਾਨਾਹੀ ਸਮਝਾਹਿ, ਏਤੀ ਸਮਝਿ ਨ ਪਾਈਆ) (ਸਾਲਾਹੀ) ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਨੂੰ, (ਸਾਲਾਹੀ) ਸਲਾਹ ਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਈਸ਼ ਦੇ ਭੇਦ ਦੀ (ਸੁਲਤਾਨ) ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਪਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ (ਏਤੀ) ਇਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੁਕ ਰਾਜ, ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਵ ਏਕਤਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। (ਨਵੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੋ ਸਮਝਿ ਨ ਜਾਣੀਆਹਿ) ਉਹ ਨਵੀਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਵੀਸਰ ਹੈ ਅਤੇ (ਵਾਹਿਗੋ) ਨਾਲ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਜੀਵ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਭਾਵ ਤਤ ਤ੍ਵ ਦੇ ਵਾਚ ਅਰਥ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਸਮਝਦ ਵਿਚ ਜਾ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਨੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਈਸ਼ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਦਾ। 'ਗੁਰੁ ਸਿਖੁ ਸਿਖ ਗੁਰੁ ਹੈ, ਏਕੇ ਭਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਚਲਾਏ ॥' (ਅੰਗ ੪੪੪) ਇਹ ਵਖਰਾ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ॥ 'ਏਕ ਸੋਤਿ ਏਕਾ ਮਿਲੀ ਚਿੰਤਾ ਹੋਇ ਮਹੋਇ ॥' (ਅੰਗ ੩੩੫)

(ਸਮਝਦ ਸਾਰ ਸੁਲਤਾਨ; 'ਰਹਾ ਸੋਤੀ ਮਾਲੂ ਧਨ') (ਸਾਹ) ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਹਨ ਅਲਪਗਤਾ ਰੂਪੀ ਧਨ ਦੇ (ਸੋਤੀ) ਸਹਿਤ; ਅਤੇ (ਸੁਲਤਾਨ) ਈਸਰ ਸਰਬੋਗਤਾ ਰੂਪੀ ਮਲ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜੀਵ ਤੇ ਈਸ਼ ਦੀ ਅਲਪਗਤਾ ਤੇ ਸਰਬੋਗਤਾ ਰੂਪੀ (ਗਿਰ) ਗੀਵ ਨੂੰ (ਹਾ) ਨਾਸ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਰੂਪ ਸਮਝਦ ਦੇ ਸਾਥ ਮਿਲ ਕਰਕੇ।
(ਕੀਤੀ ਤੁਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਅਤਿਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਦਾ। ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਭੇਦ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਜੇ ਤਿਸੁ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ) ਜੋ ਕਰਕੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਨ ਭੁੱਲੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਹ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਾ: ਜਿਹੜੇ ਤਿਸ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਦੇ ਤੁਲ ਵੀ ਭਾਵ ਕੀਤੀ ਜਿਤਨਾ ਵੀ ਜੀਵ ਈਸ਼ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੋਦਾ।

ਅਰਥ ੫ :- ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਸਿੱਖ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਜੀ ਬੇਦ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੋਸਰ

ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਾਧਨ ਮਿਟਦੇ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਅਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਸਾਧਨ ਜਰੂਰ ਬਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ:-ਦੇਖ ਜੋ ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹਨ ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਮੇਂਦਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਉਹ ਖੜਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਰਾਤ ਦਿਨ ਤੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਰਾਮ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਨਦੀਆਂ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਈਸਰ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਹੜੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਜੀਵ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਚ ਅਰਥ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਚਿਤਤ ਭਾਗ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਰੂਪ ਸਮੇਂਦਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਭੇਦ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਸਾਧਨਾ ਹੀ ਚਲ ਸਿਰਫ਼ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਸੀ:-'ਫਰੀਦਾ ਚਿਤ ਬਟਲਾ ਵਾਣ ਦੁਖ ਬਿਰਹ ਵਿਛਾਵਣ ਲੋਭ॥ ਇਹੁ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਣਾ ਸਾਹਿਬ ਸਚ ਦੇਖ॥'

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਸਮੇਂਦਰ ਆਪ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ?

ਉੱਤਰ:-ਸਮੇਂਦਰ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਨ) ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸਮੇਂਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। (ਸੁਲਤਾਨ) ਪਾਤਿਸਾਹਾਂ ਦਾ ਭੀ (ਸਾਹ) ਜੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸਰ 'ਸੋ ਪਾਤਿਸਾਹ ਸਾਹਾ ਪਾਤਿਸਾਹਿਬੁ ਨਾਨਕ ਰਹੁਣੁ ਰਜਾਈ॥' ਉਸਨੂੰ ਸਮੇਂਦਰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਅਭੇਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਰਾਮ ਕਵਿਰ (ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ) ਜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤਨੀ ਕੁ ਬਰਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:-ਗਿਰਹਾ ਸੋਤੀ ਮਾਲੁ ਧਨ) ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਮੇਂਦਰ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ (ਗਿਰਹਾ) ਬਾਣੀ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਭਾਵ ਵਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੀ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਲ, ਧਨ ਰੋਕੜੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਤੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਕੀਤਾ ਲਖਨ ਸੋਈ ਬਰਾਇਨਿ ਦਰਿ ਫਰੁ ਨ ਕੋਈ ਪਾਇਦਾ॥' (ਅੰਗ ੧੦੭੬)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ?

ਉੱਤਰ:-(ਕੀਤੀ ਤਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ) ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਮਾਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤੋਗ ਵੀ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਐਸੀ ਨਿਮ੍ਰਿਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਰਾਬ ਦਣ ਰੂਪ ਭੇਡ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪੂਜ ਬਣਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਜੇ ਤਿਸੁ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ) ਜੇ ਉਹ ਤਿਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ

ਭੁਲਦੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਹ ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਜੇ ਮੰਹੁ ਮੈਸੇ ਨ, ਪਰਸ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ) (ਤਿਸ) ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਿਸਰਜਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨੀਵਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਰਥ ੪:-ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਈਸ ਦਾ ਭੇਦ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇਗਾ?

ਉੱਤਰ:-(ਸਾਧਾਹੀ ਸਾਧਾਹਿ, ਇਹੀ ਸੁਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ) (ਸਾਧਾਹੀ) ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਜੋ (ਸਾਧਾਹਿ) ਸਾਧਾਹਿ ਦੇ ਵਾਸ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਈਸ ਦੇ ਭੇਦ ਦੀ (ਸੁਰਤਿ) ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਪਾਈਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਈਸੀ) ਇਹੀ (ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਹੜੇ ਪਵਤਿ ਸਮੇਂਦਰ ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ) ਉਹ ਨਦੀ ਦੀ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਭਾਵ ਤਤ ਪ੍ਰੰ ਦੇ ਵਾਚ ਅਰਥ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਈਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਦਾ। 'ਗੁਰੂ ਸਿਖੁ ਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਏਕੇ ਰਹ ਉਪਦੇਸ ਚਲਾਏ॥' (ਅੰਗ ੪੪੪) ਇਹ ਵਖਰਾ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ॥ 'ਏਕ ਮੋਤਿ ਏਕਾ ਮਿਲੀ ਚਿੰਬਾ ਹਇ ਮਹੀਇ॥' (ਅੰਗ ੩੩੫)

(ਸਮੇਂਦਰ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਨ; ਰਿਰਹਾ ਸੋਤੀ ਮਾਲੁ ਧਨ) (ਸਾਹ) ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਹਨ ਅਲਪਰਤਾ ਰੂਪੀ ਧਨ ਦੇ (ਸੋਤੀ) ਸਹਿਤ; ਅਤੇ (ਸੁਲਤਾਨ) ਈਸਰ ਸਰਬੋਗਤਾ ਰੂਪੀ ਮਾਲ ਦ ਸਹਿਤ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਹ ਜੀਵ ਤੇ ਈਸ ਦੀ ਅਲਪਰਤਾ ਤੇ ਸਰਬੋਗਤਾ ਰੂਪੀ (ਗਿਰ) ਗੀਵ ਨੂੰ (ਹਾ) ਨਾਸ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਰੂਪ ਸਮੇਂਦਰ ਦੇ ਸਾਥ ਮਿਲ ਕਰਕੇ।

(ਕੀਤੀ ਤਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਅਭਿਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਭੇਦ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਜੇ ਤਿਸੁ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰ) ਜੋ ਕਰਕੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨ ਭੁਲੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਹ ਅਨੇਕ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਭਾਵ: ਜਿਹੜੇ ਤਿਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਦੇ ਭੁਲ ਵੀ ਭਾਵ ਕੀਤੀ ਜਿਤਨਾ ਵੀ ਜੀਵ ਈਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਅਰਥ ੫:-ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਸਿੱਖ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਜੀ ਬੇਦ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ

ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਦਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਾਹਨ ਮਿਲਦੇ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਸਾਹਨ ਸਰੂਰ ਭਰਨ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਏ:- ਦੇਖ ਜੋ ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲੇ ਹਨ ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਵਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਉਹ ਖਤਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਰਾਤ ਦਿਨ ਤੁਰੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਰਾਮ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੇਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਨਦੀਆਂ ਨਿਆਲੇ ਜੋ ਚਾਹੀਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਿਆਲੇ ਜੋ ਜੀਵ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਚ ਅਰਥ ਦਾ ਈਸਰ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਜੀਵ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਚ ਅਰਥ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਚੇਤਨ ਭਾਗ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਧਿਕ ਹੋਵਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਸਾਹਨ ਹਲ ਮਿਥੇ ਰਹੀਦੇ ਜੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਸੀ:- 'ਕਰੀਦਾ ਚਿੰਤ ਬਟਯਾ ਵਾਣ ਦੁਖ ਬਿਹਰ ਵਿਛਾਵਣ ਲੋਭ ॥ ਇਹ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਣਾ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਚ ਵੇਖ ॥'

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਸਮੁੰਦਰ ਆਪ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ?
ਉੱਤਰ:-ਸਮੁੰਦਰ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਨ) ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸਮੁੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। (ਸੁਲਤਾਨ) ਪਾਤਿਸਾਹਾਂ ਦਾ ਤੇ (ਸਾਹ) ਜੋ ਪਾਤਿਸਾਹ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸਰ 'ਸੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਸਾਹ ਪਾਤਿਸਾਹਿਥ ਨਾਨਕ ਰਹੁ ਰਜਾਈ ॥' ਉਸਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਮ ਗਿਆਨੀ ਅਭੇਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਰਾਮ ਕਵਿਰ (ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ) ਜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤਨੀ ਕੁ ਬਰਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
ਉੱਤਰ:- (ਗਿਰਹਾ ਸੋਤੀ ਮਾਲੁ ਧਨੁ) ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ (ਗਿਰਹਾ) ਬਾਣੀ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਭਾਵ ਵਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੀ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਲ, ਧਨ ਰੋਕੜੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਤੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਕੀਤਾ ਲਖਾਨ ਸੋਈ ਕਰਾਇਨਿ ਦਰਿ ਫਰੁ ਨ ਕੋਈ ਪਾਇਦਾ ॥' (ਅੰਗ ੧੦੭੬)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ?
ਉੱਤਰ:- (ਕੀਤੀ ਰਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ) ਐਤੀ ਵੱਡੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਮਾਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਭੋਗ ਵੀ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਗੁਰਮਤ ਐਸੀ ਨਿਮ੍ਰਿਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਰਾਬ ਦੇਣ ਰੂਪ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ। ਸਾਰਿਆ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਬਣਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਜੇ ਤਿਸ ਮਨੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ) ਜੋ ਉਹ ਤਿਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ

ਫਲਦੇ ਫਰ ਜਾ ਉਹ ਐਤ ਵਡੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਜੇ, ਜੇਤੁ ਜੈਸੁ ਨ ਪਰਸ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ (ਤਿਸ) ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਵਿਸਰਜਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਵਿਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਰਥ ੪:-ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਸਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਈਸ ਦਾ ਭੇਦ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇਗਾ?
ਉੱਤਰ:- (ਸਾਸਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ, ਏਤੀ ਸੁਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ) (ਸਾਲਾਹੀ) ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਜੋ (ਸਾਸਾਹੀ) ਸਮਾਦਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਈਸ ਦੇ ਭੇਦ ਦੀ (ਸੁਰਤਿ) ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਪਾਈਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਏਤੀ) ਇਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੁੜ ਗਈ, ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਵ ਏਕਤਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। (ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਹ, ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦਿ ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ) ਉਹ ਨਦੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਚਾਹੀਦੇ ਹੈ ਅਤੇ (ਵਾਹ) ਨਾਲੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਜੀਵ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਭਾਵ ਤਤੁ ਜੋ ਦੇ ਵਾਚ ਅਰਥ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਈਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਦਾ। 'ਗੁਰੂ ਸਿਖੁ ਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਏਕੋ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਚਲਾਇ ॥' (ਅੰਗ ੪੪੪) ਇਹ ਵਖਰਾ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ॥ 'ਏਕ ਜੋਤਿ ਏਕਾ ਮਿਲੀ ਕਿਥਾ ਹੋਇ ਮਹਿਦਿ ॥' (ਅੰਗ ੩੩੫)

(ਸਮੁੰਦ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਨ; ਰਿਹਾ ਸੋਤੀ ਮਾਲੁ ਧਨੁ) (ਸਾਹ) ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜਿਹੜੀ ਜੀਵ ਹਨ ਅਲਪਗਤਾ ਰੂਪੀ ਧਨ ਦੇ (ਸੋਤੀ) ਸਹਿਤ; ਅਤੇ (ਸੁਲਤਾਨ) ਈਸਰ ਸਰਬੋਗਤਾ ਰੂਪੀ ਮਾਲ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜੀਵ ਤੇ ਈਸ ਦੀ ਅਲਪਗਤਾ ਤੇ ਸਰਬੋਗਤਾ ਰੂਪੀ (ਗਿਰ) ਕੀਤੀ ਨੂੰ (ਹਾ) ਨਾਮ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਸਾਥ ਮਿਲ ਕਰਕੇ। (ਕੀਤੀ ਰਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਅਭਿਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਭੇਦ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਜੇ ਤਿਸ ਮਨੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ) ਜੋ ਕਰਕੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨ ਭੁੱਲੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਹ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਾ: ਜਿਹੜੇ ਤਿਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਾਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਦੇ ਤੁਲ ਵੀ ਭਾਵ ਕੀਤੀ ਜਿਤਨਾ ਵੀ ਜੀਵ ਈਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਅਰਥ ੫:-ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਸਿੱਖ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਜੀ ਥੇਦ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ

ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਿਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨਾਂ ਬਿਰ ਸਾਧਨ ਮਿਟਦੇ
ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ ਬਿਰ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਉਨਾਂ ਬਿਰ
ਸਾਧਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਵਾ:- ਦੇਹ ਜੋ ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲ਼ੇ ਹਨ
ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਬਿਰ ਸਮੇਂ-ਬ-ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦੇ ਉਨਾਂ ਬਿਰ ਉਹ ਬਖ਼ਸ਼ਾ ਨਹੀਂ
ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਹੀਂ ਹੋਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਗਮ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ
ਬਹਿੰਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਬਿਰ ਨਦੀਆਂ ਨਿਆਪਨਾਂ ਜ
ਈਸਰ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਹੜੇ ਦੀ ਨਿਆਪਨਾਂ ਜੋ ਜੀਵ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਅਰਥ ਲਾ
ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਉਨਾਂ ਭਾਗ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਉਨਾਂ ਬਿਰ ਸਾਧਨਾਂ ਚਲ
ਜਿਵੇਂ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਸੀ:- 'ਫਰੀਦਾ ਚਿੰਤ ਬਏਯਾ ਵਾਣ ਦੁਖ
ਬਿਰਧ ਵਿਛਾਵਣ ਲੇਖ ॥ ਇਹ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਨਾ ਸੁ ਸਾਹਿਬ ਸਭੇ ਵਖ ॥'

ਪਥਨ :- ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?

ਉੱਤਰ :- (ਸਮੇਂ ਸਾਰ ਸੁਲਤਾਨ) ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਿ ਹਿੰਦੇ ਹਨ
ਸਮੇਂਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। (ਸੁਲਤਾਨ) ਪਾਤਿਸਾਹਾਂ ਦਾ ਵੀ (ਸਾਹ) ਜੋ
ਪਾਤਿਸਾਹ ਹੈ ਪ੍ਰਸੰਸਰ 'ਸੋ ਪਾਤਿਸਾਹ ਸਾਹ ਪਾਤਿਸਾਹਿਬ ਨਾਨਕ ਰਹੁਣੇ
ਰਜਾਈ ॥' ਉਸਨੂੰ ਸਮੇਂਦਰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਅਭੇਦ ਹੁੰਦੇ
ਹਨ। ਭਾਈ ਰਾਮ ਕੁਇਰ (ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ) ਜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਪਾਸਨ :- ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤਨੀ ਕੁ ਸਰਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- (ਗਿਰਹਾ ਸਿਤੀ ਮਾਲ ਹਨ) ਜੋ ਅਕਾਲ ਪਰਬ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ
ਅਭਿਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸੀਵਨ ਮੁਕਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ (ਗਿਰਹਾ) ਰਾਣੀ ਬੇਲਵ
ਨਾਲ ਭਾਵ ਵਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੀ ਜਗਿਆਸੂਆ ਨੂੰ ਮਾਲ, ਧਨ ਰੋਕੜੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਤੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦ ਮਾਲਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਕੀਤਾ ਲੰਕਾ
ਸੋਈ ਕਰਾਇਨਿ ਦਰਿ ਭੰਗੁ ਨ ਕਈ ਪਾਇਦਾ ॥' (ਅੰਗ ੧੦੭੬)

ਪਸ਼ਨ :-ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਉੱਤਰ :- (ਕੀਤੀ ਤਲਿ ਨ ਹੋਣੀ) ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਘਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਮਾਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤੰਗ ਵੀ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਕੁਰਮੁਖ ਐਸੀ ਨਿੰਮ੍ਹਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਰੁਖ ਡੇਰਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਬਣਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

(ਜੇ ਤਿਸੁ ਮਨੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ) ਜੇ ਉਹ ਤਿਸ ਪ੍ਰੇਮਬਰ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ

ਕੁਸਦੇ ਹੋਰ ਤੇ ਉਹ ਸੋਚੇ ਵੇਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਬਿਚਾਰੀ ਭਰਵੇ ਪ੍ਰੇਮਸਮ ਵਿਚ ਮਿਲ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਜੇ) ਜੰਗ ਤੇ ਮੌਜ (ਨ) ਪਰਸ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ (ਤਿਸ)
ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਿਸਰਜਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਵਿਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਰਥ ੪--ਪ੍ਰਸਨ :

ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਤਰ ਸੀਤ ਸੀਤ ਦਾ ਭਰਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਸਲ ਹੀਦੇ ਪੁੱਤ

ਉਤਰ : (ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹੀ, ਦੋਹੀ ਸਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ) (ਸਾਲਾਹੀ)
 ਖੁਸ਼ਮ ਨੂੰ ਜੋ (ਸਾਲਾਹੀ) ਸਮਾਪਤ ਵਾਲੇ ਪਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਬੀਜ ਬੀਜ ਦੇ
 ਕੇਰ ਦੀ (ਸੁਨਰਿ) ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਪਾਈਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਦੇਰੀ) ਇਤੀ
 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੱਕ ਗਈ, ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਵ ਸ਼ੇਖਰਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।
 (ਨਦੀਆ ਅਤੇ ਵਾਹ; ਪਵਹਿ ਸੁਖਿਤਿ ਨ ਪਾਈਆ)

ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਈਸ਼ਟ ਹੈ ਅਨ (ਵਾ) ਨਾਲੋਂ ਦੋ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਜੀਵ ਨਹੀਂ ਦੀ
 ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਕੇ ਭਾਵ ਤਤ ਪ੍ਰਦੇ ਵਾਚ ਅਰਥ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮ
 ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
 ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਦੀਸ਼ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਦਾ। ਗੁਰੂ ਸਿਖੁ ਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਦੋਕੇ
 ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਚਲਾਇ ਨੀ (ਅੰਗ ੪੪੪) ਇਹ ਵਖਰਾ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਮਾਂ
 ਇਕ ਜੋਤਿ ਦੋਕਾ ਮਿਲੀ ਚਿੰਤਾ ਹੋਇ ਮਹੋਇ ॥ (ਅੰਗ ੩੩੫)
 (ਸਮੇਂ ਸਾਹ ਸਲਤਾਨ: ਗੁਰਗੁ ਬੋਲੀ ੧੫੫)

(ਸਮੇਂ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਨ; ਰਿਹਾ ਸੋਤੀ ਮਾਲ ਧਨ) (ਸਾਹ) ਦੀ ਨਿਆਈਂ
ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਹਨ ਅਲਪਗਤਾ ਰੂਪੀ ਧਨ ਦੇ (ਸੋਤੀ) ਸਹਿਤ; ਅਤੇ (ਸੁਲਤਾਨ)
ਈਸ਼ਰ ਸਰਬੱਗਤਾ ਰੂਪੀ ਮਾਲ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜੀਵ ਤੋਂ ਈਸ਼ ਦੀ
ਅਲਪਗਤਾ ਤੇ ਸਰਬੱਗਤਾ ਰੂਪੀ (ਗਿਰ) ਰੀਝ ਨੂੰ (ਹਾ) ਨਾਸ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ
ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਰੂਪ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਥ ਮਿਲ ਕਰਕੇ।
(ਕੀਤੀ ਤੁਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ, ਚਿਨ੍ਹਾ ਕੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਵੀ
ਅਭਿਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਭੇਦ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
(ਜੇ ਤਿਸ ਮਨਹ ਨ ਵੀਸਰਾ) ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ...

ਸ਼ਿਖਰ ਨ ਭੁਲੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਹ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਥਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਹੋ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀੜੀ ਦੇ ਤੁਲ ਵੀ ਵ ਕੀੜੀ ਜਿਤਨਾ ਵੀ ਜੀਵ ਈਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦਾ।

ਅਰਥ ੫ :--ਪ੍ਰਸ਼ਨ :--ਸਿੱਖ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਸੀ ਬੰਦ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੋਸਰ

ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਵਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਾਧਨ ਮਿਟਦੇ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਸਾਂਦੇ ਅਕੇਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਭਾ:-ਦੇਖ ਜੋ ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲੇ ਹਨ ਸਾਧਨ ਜਰੂਰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪੈਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਉਹ ਖਤਨਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਮੇਂਦਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਰਾਮ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਗਤ ਦਿਨੇ ਤਰੇ ਜੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਰਾਮ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੇਰੇ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਨਦੀਆਂ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਚਾਹੀਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੇਰੇ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੀਵ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਚ ਅਰਥ ਦਾ ਚੀਸਰ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਹੀਦੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਜੀਵ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਚ ਅਰਥ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਚੇਤਨ ਭਾਗ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਪਾ ਲੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਰੂਪ ਸਮੇਂਦਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨੂੰ ਅਕੇਦ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਸਾਧਨੀ ਚਲ ਜਿਵੇਂ ਰਹੀਦ ਜੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਸੀ:-'ਫਰੀਦਾ ਚਿਤ ਖਟੇਧਾ ਵਾਣ ਦੁਖ ਬਿਰਹ ਵਿਛਾਵਣ ਲੇਣ ॥ ਇਹ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਨਾ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਰੇ ਵੇਖ ॥'

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਸਮੇਂਦਰ ਆਪ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ?
ਉੱਤਰ:-ਸਮੇਂਦਰ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਨ) ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸਮੇਂਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। (ਸੁਲਤਾਨ) ਪਾਤਿਸਾਹਾਂ ਦਾ ਭੀ (ਸਾਹ) ਜੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸਰ 'ਜੋ ਪਾਤਿਸਾਹ ਸਾਹਾ ਪਾਤਿਸਾਹਿਬੁ ਨਾਨਕ ਰਹਣੁ ਰਜਾਈ ॥' ਉਸਨੂੰ ਸਮੇਂਦਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਅਭੇਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਰਾਮ ਕੁਇਰ (ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ) ਜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤਨੀ ਕੁ ਬਰਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
ਉੱਤਰ:-ਗਿਰਹਾ ਸੋਗੀ ਮਾਲੁ ਧਨੁ) ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਮੇਂਦਰ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ (ਗਿਰਹਾ) ਬਾਣੀ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਭਾਵ ਵਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੀ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਲ, ਧਨ ਰਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਤੋ ਵੱਡੀ ਬਕਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਕੀਤਾ ਲੋਕਾਨ ਸੋਈ ਕਰਾਇਨਿ ਦਰਿ ਫੇਰੁ ਨ ਕੋਈ ਪਾਇਦਾ ॥' (ਅੰਗ ੧੦੭੬)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ?
ਉੱਤਰ:-(ਕੀਤੀ ਤੁਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ) ਐਤੋ ਵੱਡੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਤਮਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਮਾਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਵੀ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਅੰਮੀ ਨਿਮਿਤ੍ਰਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਰਾਬ ਦੇਣ ਰੂਪ ਭੋਗ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ। ਸਾਰਿਆ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪੂਜ ਬਣਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਜਤਿਸੁ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ) ਜੋ ਉਹ ਤਿਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ

ਜੁਲਦੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਹ ਐਤੋ ਵੱਡੇ ਹੋ ਜਾਣ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਜੋ ਸੋਹਤ ਮੇਸੋ (ਨ) ਪਰਸ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ (ਤਿਸ) ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਵਿਸਰਜਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨੀਵਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਰਥ ੪:-ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਸਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਈਸ ਦਾ ਭੇਦ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ?
ਉੱਤਰ:-(ਸਾਧਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ, ਇਤੀ ਸਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ) (ਸਾਧਾਹੀ) ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਜੋ (ਸਾਧਾਹੀ) ਸਲਾਹੁਣੇ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਈਸ ਦੇ ਭੇਦ ਦੀ (ਸਰਤਿ) ਰਿਆਜ਼ ਨਹੀਂ ਪਾਈਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ (ਸਤੀ) ਇਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮਰ ਗਈ, ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਵ ਏਕਤਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

(ਨਦੀਆ ਅਤੇ ਵਾਹ; ਪਵਹਿ ਸਮੇਂਦਿ ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ) ਉਹ ਨਦੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਈਸਦ ਹੈ ਅਤੇ (ਵਾਹ) ਨਾਲੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੋ ਜੀਵ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਭਾਵ ਤਤ ਤੂੰ ਦੇ ਵਾਚ ਅਰਥ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਸਮੇਂਦਰ ਵਿਚ ਜਾ ਪੈਂਦੇ 'ਨ ਭਾਵ ਨੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਈਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਦਾ। 'ਗੁਰੁ ਸਿਖੁ ਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਏਕੋ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ ਚਲਾਏ ॥' (ਅੰਗ ੪੪੪) ਇਹ ਵਖਰਾ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ॥ 'ਏਕੋ ਜੋਤਿ ਏਕਾ ਮਿਲੀ ਕਿਥਾ ਹੋਇ ਮਹੋਇ ॥' (ਅੰਗ ੩੪੫)

(ਸਮੇਂਦ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਨ, ਰਿਰਹਾ ਸੋਤੀ ਮਾਲੁ ਧਨੁ) (ਸਾਹ) ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਹਨ ਅਲਪਗਤਾ ਰੂਪੀ ਧਨ ਦੇ (ਸੋਤੀ) ਸਹਿਤ; ਅਤੇ (ਸੁਲਤਾਨ) ਈਸਰ ਸਰਬੋਗਤਾ ਰੂਪੀ ਮਾਲ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜੀਵ ਤੇ ਈਸ ਦੀ ਅਲਪਗਤਾ ਤੇ ਸਰਬੋਗਤਾ ਰੂਪੀ (ਗਿਰ) ਗੰਢ ਨੂੰ (ਹਾ) ਨਾਸ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਰੂਪ ਸਮੇਂਦਰ ਦੇ ਸਬ ਮਿਲ ਕਰਕੇ।

(ਕੀਤੀ ਤੁਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਮੁਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਅਭਿਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦਾ। ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਭੇਦ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਜਤਿਸੁ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ) ਜੋ ਕਰਕੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨ ਜੁਲੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਹ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਾ: ਜਿਹੜੇ ਤਿਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਦੇ ਤੁਲ ਦੀ ਭਾਵ ਕੀਤੀ ਮਿਤਨਾ ਵੀ ਜੀਵ ਈਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਅਰਥ ੫:-ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਸਿੱਖ ਬਹਿਣ ਲੋਕੋ ਜੀ ਬੇਦ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ

ਦਾ ਸਮੇਂਗਰ ਰੂਪ ਬਚਨ ਕਰਨ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਉਤਰ :- (ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ) (ਸਾਲਾਹੀ) ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੂੰ ਮ (ਸਾਲਾਹੀ)
ਸਾਲਾਹ ਵਾਲੇ ਹਨ।
(ਦਤੀ ਸਰਤਿ ਨ ਪਾਲੀਆ) ਉਨਾਂ ਨੇ ਵੀ (ਦਤੀ) ਇਤਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿ ਤੇ
ਬਰਕਤ ਬਚਨ ਕਰਨ ਦੀ (ਸੁਰਤਿ) ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਪਾਲੀ ਹੈ।
(ਨਦੀਆ ਅਤੇ ਵਾਹ) ਨਦੀਆ ਵਧ ਕੇ ਦੀਸਰ ਹੋ ਅਤੇ (ਵਾਹ) ਨਾਂ ਵਧ
ਕੇ ਜੀਰ ਹੋ, ਏਸ ਏਨੀ ਦੇ ਵਾਹ ਅਰਥ ਦਾ ਹੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
(ਪਵਿਤ ਸਮੁੰਦਿ ਨ ਜਾਣੀਆਹਿ) ਜਦ ਵਾਹ ਵਾਹ ਅਸਥਾ ਦਾ ਬਿਨਾਸ
ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਤੇ ਦੀਸ ਪੁਣਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਅਸਪਦ ਰੂਪ ਸਮੇਂਗਰ ਵਿਚ ਅਭਵ
ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਏਸ ਦੇ ਕਰਾਈ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਵਦ ਨਹੀਂ
ਜਾਣਦੇ। ਵੇਦ ਤੇ ਮੰਗਣ ਵਿਸ਼ਿਆ ਵੇਦਾਂ ਹੀ ਹੈ। ਤਿੰਨਾ ਜੁਆ ਦਾ ਹੀ
ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

(ਸਮੁੰਦ ਸਾਹ ਸਲਤਾਨ) ਗਿਰਹਾ ਸੋਤੀ ਮਾਲੂ ਧਨੁ) ਜਿਹਦੇ ਗੁਰਮੁਖ
ਜੀਵ ਭਾਵ ਮਿਟ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਰੂਪ ਸਮੇਂਗਰ ਵਿਚ, ਅਭਵ ਹੋਏ
ਹਨ, ਉਹ (ਸਾਹ) ਬੁਝੇ ਅਤੇ (ਸਲਤਾਨ) ਬੁਹਮਾ ਨਾਲੋਂ (ਗਿਰਹਾ) ਵੱਡੇ
ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਬੇਰ ਤੇ ਬੁਹਮਾ ਆਪਦੇ ਮਾਲ ਤੇ ਧਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤਾ ਦੇ (ਸੋਤੀ)
ਸਹਿਤ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪਾਸ ਬਾਅਤ ਸਮੇਂਗਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਕਾਰ ਤੂੰ
ਰਹਿਤ ਹਨ।

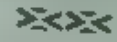
ਪ੍ਰਸਨ :- ਜੇ ਉਹ ਉਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਡੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨਾਂ ਅੰਦਰ ਹੋਰ
ਵੱਡੀ ਹਉਮੈ ਹਵਾਗੀ ?

ਉਤਰ :- (ਕੀਤੀ ਤੁਲਿਨ ਹੋਵਨੀ; ਜੇ ਤਿਸੁ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਾਹੀ) ਜਿਹਤੇ ਤਿਸ
ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਭੁਯੋਂਦੇ ਉਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਹੋਗਤਾ
ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕੁਬੇਰ ਤੇ ਬੁਹਮਾ ਉਨਾਂ ਦੇ ਤੁਲਿਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ
ਵੱਡੇ ਹਨ।

ਸਾਖੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ

ਇਕ ਵਾਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਜਿਥੇ ਵਿਚ ਸਾ
ਰਹੇ ਸਨ, ਰਾਹ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਬੇਰੀ ਤੋਂ ਇੰਨੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬੇਰ ਲਾਹ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ
ਵਲੇ ਇਕ ਇੰਦ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਾ ਵੱਸੀ। ਤਾਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਉਸ
ਬਚਿਆ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਿਟ

ਮਾਰੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜਿਆ ਕਾਕਾ ਤੁਸਾਂ ਮੇਰੇ ਤਾਲੇ ਇੰਦ
ਕਿਉਂ ਮਾਰੀ ਹੈ ? ਤਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ! ਅਸੀਂ
ਤੁਹਾਡੇ ਤਾਂ ਇੰਦ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬੇਰ ਲਾਹਣ ਵਾਸਤੇ ਬੇਰੀ ਨੂੰ ਇੰਦਾਂ
ਮਾਰਦੇ ਸਾਂ। ਮਾਲਤੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਜ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਣ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ
ਨੇ ਵੀਚਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਕ ਜੜ੍ਹ ਬੇਰੀ ਤਾਂ ਇੰਦ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰ
ਇੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਰੀ ਅਯਗ
ਗੱਲ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਦੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਮਹਾਰਾਜਾ
ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਪਿੰਡ, ਇਕ ਬੱਢਣ ਪਿੰਡ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ
ਜਲਾਲਪੁਰ ਜੰਟਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਗੁਜਰਾਤ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ
ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਇੰਦੀ
ਵਜਣ ਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਭੀ ਮਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸਰ ਮਨ
ਵਿਚੋਂ ਵਿਸਰਦਾ ਨਹੀਂ। ਐਸੇ ਉਚੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

→ ਚਉਵੀਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰਭ ←

ਅੰਤੁ ਨ ਸਿਫਤੀ; ਕਹਾਇ ਨ ਅੰਤੁ ॥ ਅੰਤੁ ਨ ਕਰਣੈ; ਦੇਇ ਨ
ਅੰਤੁ ॥ ਅੰਤੁ ਨ ਵੇਖਾਇ; ਸੁਣਾਇ ਨ ਅੰਤੁ ॥ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ;
ਕਿਆ ਮਨਿ ਮੰਤੁ ॥ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ; ਕੀਤਾ ਆਕਾਰੁ ॥ ਅੰਤੁ
ਨ ਜਾਪੈ; ਪਾਰਾਵਾਰੁ ॥ ਅੰਤੁ ਕਾਰਣਿ; ਕੇਤੇ ਬਿਲਲਾਹਿ ॥
ਤਾ ਕੇ ਅੰਤੁ; ਨ ਪਾਏ ਜਾਹਿ ॥ ਦੇਹੁ ਅੰਤੁ; ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ॥
ਬਹੁਤਾ ਕਹੀਐ ਬਹੁਤਾ ਹੋਇ ॥ ਵਡਾ ਸਾਹਿਬੁ; ਚੁਚਾ ਬਾਉ ॥
ਉਚੇ ਉਪਰਿ; ਚੁਚਾ ਨਾਉ ॥ ਦੇਵਡੁ ਚੁਚਾ; ਹੋਵੈ ਕੋਇ ॥ ਤਿਸੁ
ਉਚੇ ਕਉ; ਜਾਣੈ ਸੋਇ ॥ ਜੇਵਡੁ ਆਪਿ; ਜਾਣੈ ਆਪਿ ਆਪਿ ॥
ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ; ਕਰਮੀ ਦਾਤਿ ॥੨੪॥

ਪ੍ਰਸਨ :- ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ! ਪ੍ਰਮੇਸਰ

ਦਾ ਅੰਤ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਸਿਫਤ ਦਾ ਅੰਤ, ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਪਾ ਲਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ ?

ਉਤਰ-ਅੰਤੁ ਨ ਸਿਫਤੀ :- ਰੇ ਸਿਫਤੀ ! ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਸਿਫਤ ਦਾ ਵੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਸਿਫਤੀ) ਜੋ ਸਿਫਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਹੈ ਉਸਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਗਾਵਿਨ ਤੁਹਨੇ ਈਸਰ ਤੁਹਮਾ ਦੇਵੀ ਸੋਹਨਿ ਤੇਰੇ ਸਦਾ ਸਵਾਰੇ ॥' (ਅੰਗ ੮) 'ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਤੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਆਂਦਾ ਹੈ। ੨੫ ਧਿਆਇਨਿ, ਚੇਦ ਕਰਬਾ ਵਾਸ ਹੀਥਾ ਦਾ ਭੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਆਂਦਾ ਹੈ। ੨੬ ਧਿਆਇਨਿ, ਚੇਦ ਕਰਬਾ ਸਟੁ ਖਤੁ ॥ ਗਣਤੀ ਗਣੀ ਨ ਜਾਇ ਤੇਰੇ ਵਰਿ ਪਰ ॥ ਬ੍ਰਹਮੇ ੨੭ ਧਿਆਇਨਿ ਸਟੁ ਖਤੁ ॥ ਸਿਫਤ ਬਿਸਨ ਅਵਕਾਰ ਹਰਿ ਸਹੁ ਮੁਖਿ ਭਟਾ ॥ ਪੀਰ ਫਿੰਦੁ ਫਿੰਦੁ ਸਟਾ ॥ ਸਿਫਤ ਬਿਸਨ ਅਵਕਾਰ ਹਰਿ ਸਹੁ ਮੁਖਿ ਭਟਾ ॥ ਪੀਰ ਪਿਕਾਬਰ ਸਬ ਮਸਾਇਕ ਅਉਲੀਏ ॥ ਓਤਿ ਪਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਉਲੀਏ ॥'

ਪ੍ਰਸਨ :- ਰਹਿਣੇ ਕਰਕੇ ਅੰਤ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਉਤਰ-ਕਹਿਣ ਨ ਅੰਤੁ :- ਰੇ ਸਿਫਤੀ ! ਕਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਸਦਾ ਹੀ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। (ਕਹਿਣ) ਵਾਕਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣੇ ਕਰਕੇ ਤੀ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ।

'ਰਸਨਾ ਧਰੇ ਕਈ ਜੋ ਕੋਟਾ ॥ ੨੮ ਪਗਣਤ ਸੋ ਪਰਤ ਸੋ ਭੋਟਾ ॥' 'ਸੋਧਨਾਗ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਰਸਨਾ ਦੁਆਰਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਵੇਂ ਨਾਮ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਨਾਮਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ।

'ਸਭਿ ਧਿਆਵਹਿ ਸਭਿ ਧਿਆਵਹਿ ਤੁਹ ਜੀ, ਹਰਿ ਸਚੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰਾ ॥ (੧੦) ਪਰ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ।

'ਅੰਤ ਨ ਪਾਵਤ ਦੇਵ ਸਬੇ ਮਨਿ ਫਿੰਦੁ ਮਹਾਂ ਸਿਵ ਜੋਗ ਕਰੀ ॥' (ਅੰਗ ੧੪੦੮)

'ਕੁਤੀਆ ਕੋਰੀਆ ਕਦਾਹੀ ਚੰਦਰ ਤੋਰੀ ਦਾਤਿ ॥' (ਅੰਗ ੧੮)

'ਕੇਤੇ ਰਹੇ ਮੀਆ ਜੋ ਸਿਫਤਿ ਕਰਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ॥' (ਅੰਗ ੧੮)

'ਉਸਤਤਿ ਕਰਹਿ ਅਨੇਕ ਸਨ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਨ ॥' (ਅੰਗ ੨੭੫)

'ਉਸਤਤਿ ਕਰਹਿ ਸੇਵਕ ਮੁਨਿ ਕੋ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਕਰਹੁ ਪਾਏਐ ॥' (੫੨੮)

'ਐਸੇ ਧਣੀ ਗੁਵਿੰਦੁ ਹਮਾਰਾ ॥ ਬਹਨਿ ਨ ਸਾਭਓ ਗਣ ਬਿਸਥਾਰਾ ॥' (੧੧੫੬)

'ਕੋਟ ਨਾਮ ਜਾਕੀ ਕੀਮਤਿ ਨਾਹਿ ॥ ਕੋਟਿ ਮਾਹਮਾ ਜਾਕੀ ਨਿਰਮਲ ਹੋਸ ॥

ਕੋਟਿ ਉਸਤਤਿ ਜਾਕੀ ਕਰਤ ਬ੍ਰਹਮਿਸ਼। ਕੋਟਿ ਗੁਣਾ ਤੇਰੇ ਗਣ ਨ ਜਾਹਿ ॥' (੧੧੫੬)

ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਵਾਲ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਤੇ ਕੋ ਉਂਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

'ਰਸਨਾ ਜਪਤੀ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ॥' (ਅੰਗ ੧੨੧੫)

'ਬਬੀਰ ਤੂੰ ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਤੂੰ ਹੁਆ, ਮੁਥ ਮਹਿ ਰਹਾ ਨਾ ਤੂੰ ॥

ਜਬ ਆਪਾ ਪਰ ਕਾ ਮਿਟਿ ਗਇਆ ਜਤ ਦੇਖਓ ਤਤ ਤੂੰ ॥' (ਅੰਗ ੧੩੭੫)

ਦਸਮਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਜੋਸੀ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਦਾਤ, ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਰਚਿਆ ਮਿਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਾਣੀ ਉਸਤਤਿ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਹੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ! ਤੂੰ ਹੀ ਸਰਬ ਰੂਪ ਹੋ

ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਹੈ। 'ਜਲਸ ਤੁਹੀ ਬਖਸ਼ ਤੁਹੀ ॥' (ਦਸਮ ਅੰਗ ੧੬)

ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਅਖੀਰ 'ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ' ਉਚਾਰਦਿਆਂ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੀ ਹੋ ਗਏ। 'ਆਪੇ ਜਪਹੁ ਆਪਨਾ ਜਾਪ ॥' (ਅੰਗ ੩੪੩) ਆਤਮ ਚਿੰਤਨ

ਕਰਦਿਆਂ ਆਪੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੀ ਹੋ ਗਏ।

'ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਰਤ ਤਪਸਯਾ ਭਯੋ ॥ ਵੈ ਤੇ ਏਕ ਰੂਪ ਹੈ ਗਯੋ ॥' (ਦਸਮ ਪਾਪ)

ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀ।

ਪੰਛੀ ਉਡਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਕਾਸ਼ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ।

ਇਉਂ ਸੰਤ ਭਗਤ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਜਸ ਕਰਦੇ ਪਰਮੇਸਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ। 'ਬੇਅੰਤ, ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਇ ਪਾਇਆ; ਗਹੀ

ਨਾਨਕ ਚਰਨ ਸਰਨ ॥' (ਅੰਗ ੪੫੮)

ਅੰਤੁ ਨ ਕਰਣੈ :- ਉਸ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ (ਕਰਣੈ) ਕਰਤੂਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਜਲ ਤੇ ਬਲ ਕਰ ਬਲ ਤੇ ਕੁਆ, ਕੂਪ ਤੇ ਮੋਰ ਕਰਾਵੈ ॥' (ਅੰਗ ੧੮)

'ਕੋਟ ਪਰਲਓ ਓਪਤਿ ਨਿਮਖ ਮਾਹਿ ॥' (ਅੰਗ ੧੫੬)

'ਸਚੇ ਰੇਰੇ ਕਰਣੈ ਸਰਬ ਬੀਚਾਰ ॥'

ਵਾ :- (ਕਰਣੈ) ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਵੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਝਿਪਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ :- 'ਝਿਪਾ ਕਟਾਖੁ ਅਵਲੋਕਨ ਕੀਨੋ ਦਾਸ ਕਾ ਦੁਖ ਬਿਦਾਨਿਓ ॥ ਹਰਿਜਨ

ਰਾਖੇ ਗਰ ਗੀਵਿੰਦ ॥ ਕੋਠਿ ਲਾਇ ਅਵਗਣ ਸਭਿ ਮੇਟੇ ਦਇਆਲ ਪੁਰਖ

ਬਖਸ਼ਿੰਦ ॥' (ਅੰਗ ੬੮੧)

(ਕਰਣੈ) ਨਾਮ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਕਰੇ ਹੋਏ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਵੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ

ਨਹੀਂ ਜੋ ਪਛ ਕੇ ਰਵ ਤਾ ਕੋਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਕਥ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਆਪ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਚਾਹੁ ਤਾਂ :
 'ਹਰਨ ਭਰਨ ਜ ਕਾ ਨੇਤ੍ਰ ਕੋਰ' ਤਿਸ ਕਾ ਮੰਤ੍ਰ ਨ ਜਾਨੈ ਤੋਨ ॥' (ਅੰਗ ੨੮੪)
 'ਸ਼ੀਰ ਪ੍ਰਭ ਨ ਮਸਲਿਓ ਧਰੇ' ਜ ਕਿਛ ਕਰੇ ਸੁ ਆਪਹਿ ਕਰੇ ॥' (੧੬੩)
 'ਨਦਰਿ ਉਪਨੀ ਜ ਕਰ ਸਮਾਨਾ ਘਾਹੁ ਕਰਾਇਆ।
 ਦਰਿ ਮੰਗਿ 'ਭਖ ਨ ਪਾਇਦਾ ॥' (ਅੰਗ ੨੭੦)

'ਬੇਖਾਰੀ ੪ ਰਾਮ ਕਰਾਏ ਜਾਮਾ ੪ ਕੁਖਾਰੀ ॥' (ਅੰਤਾ ੧੨੫੨)
 'ਬਲ ਮੂਰਖ ਤੇ ਪਹਿ ਕਾਇਓ ਪਿਤ੍ਰ ਤੇ ਮੁਗਧਾਨੀ ॥' (ਅੰਤਾ ੧੨੫੨)
 'ਬਿਨ ਮਾਹ ਨੀਭ ਕੀਟ ਕਉ ਰਾਜਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਰਾਹੀਭ ਨਿਵਾਜਾ ॥' (ਅੰ ੨੭੮)
 'ਬ ਵਸੀਰ ਬਤ ਹੀਰ ਧਰਮ ਅੰਗ ਅਲਖ ਅਗਮ; ਬਲੁ ਕੀਆ ਆਪਣੇ ਉਛਾਹਿ ਜੀਉ ॥ ਅਕਥ ਰਥਾ ਰਬੀ ਨ ਜਾਇ ਤੀਨਿ ਲੇਖ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ; ਸੁਤਹ ਸਿਧ ਰੂਪ ਧਰਿਓ ਸਾਹਨ ਕੈ ਸਾਹਿ ਜੀਉ ॥ ਸਤਿ ਸਾਰੁ ਸ੍ਰੀ ਨਿਵਾਸ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਸਦਾ ਤੁਹੀ; ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿ ਜੀਉ ॥' (ਅੰਗ ੧੪੦੨)

ਵਾ:- (ਮਨਿ) ਜ ਬ੍ਰਹਮਣੀ ਪਰਮੇਸਰ ਹੈ ਉਸਦਾ (ਮੰਤ੍ਰ) ਮੰਤ੍ਰ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ (ਜਾਪੈ) ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ।

ਵਾ:- ਉਸ ਦਾ (ਕਿਆ) ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ (ਮਨਿ) ਬ੍ਰਹਮਣੀ (ਮੰਤ੍ਰ) ਮੰਤ੍ਰ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰੁ ਹੈ ਜਪ ਹਉਮੈ ਚੋਈ ॥' (ਭਾ. ਗੁ.) ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ (ਜਾਪੈ) ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ।

ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ; ਕੀਤਾ ਆਕਾਰੁ :- ਅੰਤੁ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਿਸਟੀ ਦਾ ਆਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਕਈ ਵਾਰੀ ਪੰਛੇ ਤੋੜ ਕਰਕੇ ਰਚਨਾ ਰਚੀ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਚਮ੍ਹੇ ਤੋੜ ਕਰਕੇ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਿੰਨਾਂ ਤੋੜ ਕਰਕੇ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਚਾਰ ਖਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਰਚਨਾ ਰਚੀ। ਕਦੇ ਸੂਖਮ ਸਿਸਟੀ ਰਚਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਸਖਲ ਰਚਨਾ ਰੱਚ ਦਿੰਦੀ। ਇਉਂ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਕੀਤੇ ਆਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਅਓਂਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਦੇ ਧਾਰ ਆਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਅਓਂਦਾ ਹੈ। ਵਾ:- ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਜੋ ਕਦ ਬਾਵਨ ਮਛ ਕੋਛ ਬਰਾਹ ਆਵਿਕ ਬੇਅੰਤ ਆਕਾਰ ਧਾਰੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਆਓਂਦਾ। ਵਾ:- ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਆਕਾਰਾਂ ਦਾ

ਭੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਗਰਭ ਵਿਚ ਧਰ ਦਿਤੇ ਹਨ ਯਥਾ: 'ਮਾ ਕੀ ਰਕਤ ਪਿਤਾ ਬਿਦ ਧਾਰਾ। ਸੂਰਤਿ ਸੁਰਤਿ ਕਰਿ ਆਪਾਰਾ ॥' (ਅੰਗ ੧੦੨੨) ਵਾ:- ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ (ਆ. ਕਾ. ਰੁ) ਅੰਤੋਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਲੈਣਾ (ਕਾ) ਕੌਰ ਵਿਚੋਂ ਕਰਤਾ ਸੁਹਮਾ ਲੈਣਾ ਅਮ (ਨ) ਰਾਰ ਵਿਚੋਂ ਰੁੱਝ ਬਿਦ ਜੀ ਲੈਣਾ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬੁ. ਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਸਿਵ ਜੀ ਆਦਿਕਾ ਦੇ ਆਕਾਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਇਹ ਭੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਭੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ ਸਭ ਆਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾ ਦਿਤੇ। ਇਉਂ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ।

'ਅਵਤਾਰ ਨ ਜਾਨੈ ਅੰਤੁ ॥ ਪਰਮੇਸਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਬੇਅੰਤ ॥' (ਅੰਗ ੮੮੪)
 ਵਾ:- ਅਭਿਆਕਿਰਤ, ਹਿਰਨ ਗਰਭ, ਤੇ ਵੇਹਾਟ ਆਦਿ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ।

ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ, ਪਾਰਾਵਾਰੁ :- (ਪਾਰਾ ਵਾਰ) (ਪਾਰਾਵਾਰ) ਅੰਤ, ਓਤਕ, (ਪਾਰਾ) ਪੁਲਕ (ਵਾਰ) ਇਹ ਲੋਕ, ਵਾ (ਪਾਰਾਵਾਰ) ਨਾਮ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਓਰਾਰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ (ਪਾਰਾ) ਪੁਲਕ ਕਰਕੇ ਤੇ (ਵਾਰ) ਇਸ ਲੋਕ ਕਰਕੇ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਮੁੰਦਰ ਵਾਂਗ ਓਰਾਰ ਪਾਰ ਆਪ ਹੀ ਲੋਕ ਪੁਲਕ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। 'ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਲਿ ਬਲਿ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਈਐ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਰਿਆ ॥' (ਅੰਗ ੧੦)
 'ਅਤਿ ਉਗਤਾ ਕਾ ਦਰਬਾਰਾ। ਅੰਤੁ ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ ਪਾਰਾਵਾਰਾ ॥' (ਅੰ ੫੬੨)
 (ਪਾਰਾਵਾਰ) ਨਾਮ ਹੈ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ, ਤਿਸ ਦੀ ਤੁੰ ਪਿਆਈ ਆਦਿਕ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਇਉਂ ਪਰਮੇਸਰ ਵੀ :-

'ਰੂਤੋ ਗੁਣੇ ਗਹਿਰ ਗੰਭ ਰ ਉਚੇ ਅਗਮ ਅਪਾਰੇ ॥' (ਅੰਗ ੬੧੪)
 'ਉਸਤਿ ਕਰਹਿ ਅਨੇਕ ਜਨ, ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰ ॥' (ਅੰਗ ੨੭੬)
 'ਜਹ ਦੰਬਾ ਤਹ ਦੰਬ ਤੂ; ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ ॥' (ਅੰਗ ੮੩੪)
 'ਨਾਲਿ ਕੁੰਝੁ ਸਾਬ ਵਰਦਾਤਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਭਾਲਣ ਸਿਸਟ ਗਇਆ ॥ ਅਰੇ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਓ ਤਾਕਾ ਕੰਝੁ ਛੇਦ ਕਿਆ ਵਡਾ ਭਇਆ ॥' (੩੫੦)
 ਉਸ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਪਾਰਾਵਾਰ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਪ੍ਰਸਨ :- ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੰਤ ਪਾਉਣ ਦਾ

ਮਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋਵਾ ?
ਉੱਤਰ:- ਅੰਤ ਕਾਰਣਿ; ਕੋਤੇ ਬਿਲਲਾਹਿ - ਹੋ ਜਿਹੋ ' ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ
ਅੰਤ ਪਾਉਣ ਵਾਸਨ ਬੇਤੇ ਲੋਭ ਜਗੀ ਮੇਭ ਕਰਕੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਦਿਆ, ਦਾ
ਨਿਆਇਕ ਆਦਿ ਕੇਵੇ ਵਾਲੀ, ਵਾ ਬਿਅੰਤ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬਿਲਲਾਹਿ ਕਰਕੇ ਹਨ, ਤਰਲੇ
ਸੀਏ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੰਤ ਪਾ ਲਈਏ।
ਪਥ:- 'ਕਈ ਮਤਨ ਜਗ ਬਿਦਿਆ ਬਿਚਾਰ ॥ ਸਾਹਿਤ ਮਦਪ, ਪਾਵਤ ਨ
ਪਰ ॥ ੧੨੯ ॥ ਕਈ ਉਪ ਬਾਹ ਦੇਸਨ ਮੁੰਨਿ ॥ ਕਈ ਉਰਧ ਮੱਧ
ਪਾਵਕ ਬਲਿਤ ॥ ਕਈ ਸਿਮ੍ਰਿਤ ਸਾਸਤ੍ਰ ਉਚਰਤ ਮ ॥ ਸਾਨੇ ਕੇਕ
ਬਾਬ ਕੱਥਤ ਕਾਬ ॥ ੧੩੦ ॥ ਕਈ ਅਗਾ ॥੨॥ ਕਈ ਪਉਨ
ਅਹਾਰ ॥ ਕਈ ਕਰਤ ਕੋਟ ਸਿਮ੍ਰਿਕੇ ਅਹਾਰ ॥ ਕਈ ਕਰਤ ਸਾਹ ਪੈ
ਪੜ੍ਹ ਕੱਢ ॥ ਨਹੀਂ ਮਦਪ ਦੇਵ ਹਵਾਨ ਪ੍ਰਤਫ ॥ ੧੩੧ ॥ ੧੩੨ ॥ ਕਈ ਗੀਤ
ਗਾਨ ਗੀਧੁਬ ਗੀਤ ॥ ਕਈ ਬੰਦ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬਿਦਿਆ ਪੁਨੀਤ ॥ ਕਹੂੰ ਬੰਦ
ਗੀਤ ਜਗ ਆਦਿ ਕਰਮ ॥ ਕਹੂੰ ਅਗਨਹਤ ਕਹੂੰ ਤੀਰਥ ਧਰਮ ॥ ੧੩੩ ॥
ਕਈ ਦੇਸ ਦੇਸ ਭਾਖਾ ਰੰਨਤ ॥ ਕਈ ਦੇਸ ਦੇਸ ਬਿਦਿਆ
ਪੜ੍ਹਤ ॥ ਕਈ ਕਰਤ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਬਿਚਾਰ ॥ ਨਹੀਂ ਨੈਕ ਤਾਸ ਪਾਯੋਤ ਨ
ਪੜ੍ਹਤ ॥ ੧੩੪ ॥ ਕਈ ਤੀਰਥ ਤੀਰਥ ਭਰਮਤ ਸੁ ਭਰਮ ॥ ਕਈ
ਪਾਰ ॥ ੧੩੫ ॥ ਕਈ ਦੇਵ ਕਰਮ ॥ ਕਈ ਕਰਤ ਬੀਰ ਬਿਦਿਆ ਬਿਚਾਰ ॥
ਅਗਨਹਤ ਕਈ ਦੇਵ ਕਰਮ ॥ ਕਈ ਕਰਤ ਬੀਰ ਬਿਦਿਆ ਬਿਚਾਰ ॥
ਨਹੀਂ ਤਦਪ ਤਾਸ ਪਾਯੋਤ ਨ ਪਾਰ ॥ ੧੩੬ ॥ ੧੩੭ ॥ ਕਹੂੰ ਰਾਜ ਰੀਤ ਕਹੂੰ
ਜੇਗ ਧਰਮ ॥ ਕਈ ਸਿਮ੍ਰਿਤ ਸਾਸਤ੍ਰ ਉਚਰਤ ਸੁ ਕਰਮ ॥ ਨਿਉਲੋ
ਆਦਿ ਕਰਮ ਕਹੂੰ ਹਸਤ ਦਾਨ ॥ ਕਹੂੰ ਅਸੁਮਧ ਮਖ ਕੇ ਬਧਾਨ ॥ ੧੩੮ ॥
੧੩੯ ॥ ਕਹੂੰ ਕਰਤ ਬੁਧਮ ਬਿਦਿਆ ਬਿਚਾਰ ॥ ਕਹੂੰ ਜੇਗ ਰੀਤ
ਕਹੂੰ ਬਿਰਧ ਚਾਰ ॥ ਕਹੂੰ ਕਰਤ ਜਛ ਗੰਧਰਬ ਗਾਨ ॥ ਕਹੂੰ ਬੁਧ
ਦੀਪ ਕਹੂੰ ਅਰਧਦਾਨ ॥ ੧੪੦ ॥ ੧੪੧ ॥ ਕਹੂੰ ਪਿਤ੍ਰ ਕਰਮ ਕਹੂੰ
ਬਦ ਰੀਤ ॥ ਕਹੂੰ ਨਿਤ ਨਾਚ ਕਹੂੰ ਗਾਨ ਗੀਤ ॥ ਕਹੂੰ ਕਰਤ
ਸਾਸਤ੍ਰ ਸਿਮ੍ਰਿਤ ਉਚਾਰ ॥ ਕਈ ਭਜਤ ਏਕ ਪਗ ਨਿਰਾਧਾਰ ॥ ੧੪੨ ॥ ੧੪੩ ॥
ਕਈ ਨੇਹ ਦੇਹ ਕਈ ਗਹ ਵਾਸ ॥ ਕਈ ਕ੍ਰਮਤ ਦੇਸ ਦੇਸਨ ਉਦਾਸ ॥
ਕਈ ਜਲ ਨਿਵਾਸ ਕਈ ਅਗਨ ਤਾਪ ॥ ਕਈ ਜਪਤ ਉਰਧ ਲਟਕੰਤ
ਜਾਪ ॥ ੧੪੪ ॥ ੧੪੫ ॥ ਕਈ ਜਪਤ ਜੋਗ ਕਲਪ ਪ੍ਰਮੇਤ ॥ ਨਹੀਂ ਤਦਪ
ਤਾਸ ਪਾਯੋਤ ਨ ਅੰਤ ॥ ੧੪੬ ॥ ੧੪੭ ॥ (ਦਸਮ ਅੰਗ ੨੩)

ਤਾ ਕੇ ਅੰਤ; ਨ ਪਾਏ ਜਾਹਿ :- ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ (ਅੰਤ) ਸਿਰਾ
ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਾਸੇ ਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।
'ਬੁਧਮਾ ਬਿਸਾ ਮਦੇਸੁ ਮਆਰੇ ॥ ਉਥੇ ਸੇਵਹਿ ਅਲਖ ਅਪਾਰੇ ॥
ਹੋਰ ਕਤੀ ਦਰਿ ਨੀਸਤਿ ਯਥਾਦੀ ਮੈ ਕਣਤ ਨ ਆਵੇ ਕਾਈ ਹੋ ॥' (੧੦੨੨)
'ਦੇਵਿਆ ਦਰਸਨ ਕੇ ਤਾਈ ਦੂਖ ਭੂਖ ਤੀਰਥ ਕੀਏ ॥
ਜੋਗੀ ਜਾਨੀ ਜਗਤਿ ਮਹਿ ਰਹਤ ਕਰਿ ਕਰਿ ਭਗਵੇ ਭੇਖ ਭਏ ॥੧॥
ਜਉ ਬਾਨਣ ਸਾਹਿਬਾ ਜੇਗ ਰਤੇ ॥ ਚੇਰੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕਾ ਰੂਪ ਅਨੰਤਾ ਕਹਣੁ
ਨਾ ਜਾਮੀ ਤੇਰੇ ਰਾਣ ਕੋਤ ॥' (ਅੰਗ ੨੫੯)

ਏਹੁ ਅੰਤ; ਨ ਜਾਣੇ ਕੋਇ :- (ਏਹੁ ਅੰਤ) ਇਸ ਆਦਮੀ ਦਾ ਅੰਤ
ਹੋ ਜਾਵਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ। ਉਸਦਾ
(ਏਹੁ ਅੰਤ) ਏਹੀ ਅੰਤ ਸਮਝੋ, ਜੋ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ
ਉਹ ਅਕਬ ਤੋ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਵਾ :- 'ਇਉਂ ਸਮਝ ਲਉ ਕਿ (ਏਹੁ) ਜਿਹੜਾ ਐਸਾ
ਅਸਚਰਜ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾ ਰੂਪ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਗਾਂ ਵਿਚ
ਬੈਠਕੇ ਵਖਟ ਵਾਲਾ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਰਸਨਾ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਰਸ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਤੇ
ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਪੁਰਕ ਹੋ ਕੇ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਬੈਠਾ ਹੈ ਐਸੇ ਅਸਚਰਜ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਅੰਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜੀਵ ਰੂਪ
ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਵਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਹੋ ਹੀ ਸਾਖੀ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਵਾ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਹੋ ਹੀ ਅੰਤ ਹੈ ਉਸਦਾ, ਸਮਝ ਲਉ ਕਿ ਕੋਈ ਉਸਨੂੰ ਜਾਣ
ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਵਾ :- (ਜਾਣੇ ਕੋਇ) ਜੋ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮੇਸਰ
ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਵੇ (ਏਹੁ) ਉਸ ਦਾ ਭੀ (ਅੰਤ ਨ ਜਾਣੇ) ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ
ਸਕਦਾ, ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰਸਨ :- ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤੋ ਬਹੁਤ, ਬਹੁਤ ਤੋ
ਬਹੁਤ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਤੇ ਅੰਤ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਉੱਤਰ-ਬਹੁਤਾ ਕਹੀਐ; ਬਹੁਤਾ ਹੋਇ :- ਜਿਵੇਂ ਅਨਲ ਮਨਲ ਪੰਛੀ
ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਮਿਨਾ ਉੱਚਾ ਉੱਡਕੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾਵੇ, ਉਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਆਕਾਸ਼ ਉੱਚਾ
ਵਿੱਸਦਾ ਹੈ। ਵਾ ਪ੍ਰਮੇਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਪੰਛੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਰਥ :- ਬਹੁਤਾ ਕਹਿਣ ਕਰਕੇ, ਬਹੁਤ ਬਿਸਤਾਰ ਵਾਲਾ ਸਰੂਪ ਹੀ
ਹੈ। ਕੋਈ ਸਿਰਾ ਨਹੀਂ ਵਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਾ ਜਿੰਨਾ ਬਹੁਤਾ ਕਹੀਏ ਉਨਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਪਤੀ ਸਾਹਿਬ

ਬਹੁਤਾ ਹੋਰ ਪ੍ਰੀਤ ਹੋਵੇ। ਸੋਚਨਾਗ ਨਿਤ ਹਜਾਰ ਨਾਮ ਨਵਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ
ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਬਹੁਤ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੋਰ ਨਾਮ ਅਗੇ ਆ ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
'ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਵਖਾਣੀਆਂ ਉਚ ਉਚਾ ਬਾਉ।' (ਅੰਗ ੪੪)
'ਸੁਸ਼ਰ ਵਨੀ ਜਪਿਓ ਸੁਖਨਾਗੇ ਹੋਰ ਜਪਿਆ ਅੰਤ ਨ ਪਾਵੇਗੇ।' (੧੩੦੯)
'ਬਹੁਤ ਵਡਾ ਕਹਾਇ ਅੰਤ ਨ ਪਾਇਆ।' (ਅੰਗ ੧੩੧੯)
ਪੁਸ਼ਨ :- ਉਸ ਪੁਸ਼ਨ ਦਾ ਅੰਤ ਤਾਂ ਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਸਕਦਾ। ਫੇਰ

ਬਹੁਤ ਕਹਿਣ ਦਾ ਫਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਪੁਸ਼ਨ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਜੋਸ਼ ਕਹਿਣ ਵਾਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਜੋਸ਼, ਬਹੁਤਾ ਸਖ,
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਵਾ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੇ (ਬਹੁਤਾ) ਜਾਵੇ ਬੇਅੰਤ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਆਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਬਹੁਤਾ ਪੁਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਕਹਾਓ, ਉਚਾਰਨ
ਤੇ (ਬਹੁਤ) ਬਹੁਤ ਸਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਮ
ਉਚਾਰਣ ਦਾ ਫਲ ਬਹੁਤ ਹੈ।

ਜੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਕਹਿ ਕੇ ਅੰਤ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਜਿੰਨਾ ਬਹੁਤ ਉਚ ਕਹੇਗਾ
ਉਨੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਤੇ ਵਡਿਆਈਆਂ ਹਨ।
ਕੋਈ ਅੰਤ ਸਿਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂ ਸਕਦਾ। ਵਾ :- ਬਹੁਤਿਆਂ ਨ (ਕਹਾਓ)
ਆਖਿਆ ਹੈ ਪਿਛੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅੰਗ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ?
ਪੁਸ਼ਨ :- ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਉਸਦਾ ਸਰੂਪ ਦਸ ਕਹੇ ਜਿਹਾ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ-ਵਡਾ ਸਾਹਿਬ; ਉਚਾ ਬਾਉ :- ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਭਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। (ਵਡਾ) ਹੋਈ ਕਾਲ ਅਥਾਹ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ
ਨਾ ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। (ਸਾਹਿਬ) ਆਇਆ ਬ੍ਰਿਤੀ ਵਧਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਾਲਕ
ਹੈ। (ਉਚਾ ਬਾਉ) ਉਸਦਾ ਸਰੂਪ ਰੂਪੀ ਉਚਾ (ਬਾਉ) ਅਸਥ ਨ ਹੈ। ਵਾ ਤਰੀਆ
ਪਦ ਰੂਪੀ। ਵਾ ਉਸਦਾ ਸਰਬੰਭ ਰੂਪੀ ਉਚਾ ਬਾਉ ਹੈ। ਜਿਸਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੋਈ
ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

'ਆਇ ਨ ਸਕਾ ਰੁਥ ਰਨਿ ਪਿਆਰੇ ਭੋਜ ਨ ਸਕਾ ਕੋਇ॥' (ਅੰਗ ੫੫੮)
ਜੇ ਦੇਹ ਵਿਚ ਜਾਣੀਏ ਤਾਂ ਅੰਤਹਕਰਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਬਥ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ, ਇਸ
ਕਰਕੇ ਉਚਾ ਬਾਉ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਰਹਿਮ ਭਾਵ ਅਗੋਚਰ ਹੈ।
'ਅੰਤ ਉਚਾ ਤਾ ਕਾ ਦਰਬਾਰਾ॥ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਕਛੁ ਪਾਹਾਵਾਰਾ॥'
ਕੋਟਿ ਕਾਟ ਕੋਟਿ ਲਖ ਪਾਵਹਿ॥ ਇਕ ਤਿਲ ਤਾ ਕਾ ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਵੇ॥' (੫੬੨)
ਵਾ :- ਸਤਿਸੰਗਤ ਰੂਪੀ ਉਸਦਾ ਉਚਾ ਬਾਉ ਹੈ। ਇਕ ਵ ਹੀ ਜਦੋਂ ਨਾਰਦ ਨ

ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਪਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਬੇਕੰਠ ਵਿਚ ਵੀ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਬਾਈ
ਗਿਆ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਦਰਸਨ ਕਿਤੇ ਨ ਹੋ। ਤਸੀ ਕਿਥੇ ਰਹੀਂ ਦੇ ਹੋ ?
ਤਾਂ ਉਸ ਵਲੋਂ ਭਗਵਾਨ :- ਕਿਹਾ ਸੀ, ਹੋ ਨਾਰਦ ! ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬੇਕੰਠ ਵਿਚ
ਉਦਾਸ ਹੋਈਏ ਸਦਾ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸਦੇ ਹੀ।

ਮੰਨਸ ਘਰ ਮਾਂ ਸਾਪ ਸੰਗਤ ਹੈ ਨਾਰਦ ਮਨਿ।

ਪੁਸ਼ਨ :- ਸਿਹ :- ਕਿਹਾ, ਜੀ ! ਉਸ ਉਚ ਪੁਸ਼ਨ ਵਾ ਸਰਬੰਭ, ਰੂਪੀਆ ਤੇ

ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਸਾਧਨ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਉੱਤਰ-ਉਚ ਉਪਰਿ; ਉਚਾ ਨਾਉ :- ਜਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਉਚਾ ਮਕਾਨ
ਹੋਵੇ ਉਸ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਉਨੇ ਹੀ ਵੱਡੇ ਪਉੜੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਉਸ ਉਚ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਉਚਾ ਉਚਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਉਸਦੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਵਾ ਉਸ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਧਨ
ਕਰਮ, ਉਪਾਸਨਾ, ਜਦ ਗਿਆਨ ਆਦਿ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ। ਸਭ
ਥੱਲੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਫਲੀਆਂ
ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਮ ਦੇ ਸਰਾਬਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

'ਨਾਮ ਤਲਿ ਕਛ ਅਵਤ ਨ ਹੋਇ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮਖਿ ਨਾਮੁ ਪਾਵੈ ਜਨੁ ਕੋਇ॥'
ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨ ਹਮਾਉ ਪੰਖੀ ਦੇ ਖੰਡਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਿਖਾ ਕੇ
ਸ਼ਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹਮਾਉ ਪੰਖੀ ਦੇ ਖੰਡਾਂ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼
ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਈਏ, ਇਹ ਉਸਨੂੰ ਹਮਾਉ ਪੰਖੀ ਦੇ ਦੇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਹਾਂ ਵੀ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੋਲੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨਾਮ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ।

**ਸਾਖੀ ਨਾਰਦ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੰਨ ਕਰਾਉਣ
ਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀ**

ਇਕ ਵਾਰੀ ਨਾਰਦ ਜੀ ਦੁਆਰਕਾ ਪਰੀ ਵਿਚ ਗਏ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀਆਂ
ਗੋਪੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਨਾਰਦ ਜੀ ਨੇ ਪੁਸ਼ਨ ਹੋ ਕੇ
ਅਭੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤੀ। ਉਪਰੰਤ ਪਟਰਾਣੀ ਸਤਭਾਮਾ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ
ਸਦਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਪਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ। ਨਾਰਦ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿਓ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਗਲੇ

ਜੇ ਰਸ ਜਾਤ ਮੇਲੀਨ ਵਿਸਾਲਾ।
ਸ੍ਰੇਯਾ, ਸ੍ਰਿਗਨ ਤੇ ਵਹਿ ਜਾਨਤਿ ਹੈ ਇਥੇ, ਜੇ ਰਸ ਜਾਤ ਮੇਲੀਨ ਵਿਸਾਲਾ।
ਪ੍ਰਮ ਸੇ ਨਾਮ ਵਸਤੋਂ ਜਥੇ ਹੀ ਰਸ ਜਾਤ ਮੇਲੀਨ ਵਿਸਾਲਾ।
ਜਾਹੀ ਤੇ ਨਾਮ ਅਧੀਨ ਸ੍ਰੇਯਾ, ਜਾਹੀ ਤੇ ਨਾਮ ਅਧੀਨ ਸ੍ਰੇਯਾ।
ਧਾਰਿ ਰਿਦੇ ਤਜਿਥੇ ਨ ਕਰੈ ਨਿਸ਼ਚਾਸਰ, ਜਾਹੀ ਤੇ ਨਾਮ ਅਧੀਨ ਸ੍ਰੇਯਾ।
(ਸ੍ਰੀ: ਨਾ: ਪ੍ਰ:)

ਭਾਵ:- ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ, ਪਾਲਨਾ, ਮਾਰਨਾ, ਰੱਖਿਆ, ਚਿਧਾਨ, ਮਿਹਰ,
ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਆਦਿ ਗਣ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਣਾਂ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖ ਸ੍ਰੇਯਾ
ਨੂੰ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਕਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸੇ ਨਿਰਾਕਾਰ ਦਾ ਹੀ ਸ੍ਰੇਯਾ ਅਰੂਪ
ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਸਾਕਾਰ ਪ੍ਰਮਸਰ ਹੈ ਉਹੀ ਸ੍ਰੇਯਾ
ਸਰੂਪ ਜੋ ਸਰਗੁਣ ਹੈ, ਜੋ ਆਪੋ ਕਿਸ ਅੰਗੇ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ
ਕਰਦਾ। ਸਿੱਖਤਨ ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲੀਟ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਾਨੁਸ਼ੀ ਤੇ
ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਜਪਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਹਿਰਦ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਵੇ, ਇਹ
ਹੋ ਜਾਵੇ, ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਵਿਸਰੇ ਹੀ ਨਾ, ਅਰ ਜਪਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਮ ਦ ਰੋਗ ਵਿਚ
ਰੀਗਿਆ ਜਾਵੇ ਤਦੋਂ ਹੀ ਨਾਮੀ ਦਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸਰਗੁਣ, ਨਿਰਗੁਣ ਦੀ ਹੀ (ਸਰੂਪ) ਧਾਰੀ ਹਸਤੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ
ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬਿਆਪਕ ਪਰ ਜਦੋਂ ਹੀ ਕਿ ਨਾਮ
ਜਪ ਕੇ ਉਸਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਖਿਆਤਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ
ਉਸ ਦਾ ਸਾਖਿਆਤ ਕਰਾਉਣ ਕਰਕੇ, ਉਸਦੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਸੁਭਾਵ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਦਾ
ਹੈ, ਜੋ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਮਨੋਂ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਦਾਸਤਨ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ
ਸਰਗੁਣ ਤੇ ਨਿਰਗੁਣ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਨਾਮ ਜਪਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਹਨ। ਨਾਮ
ਦਹਾਂ ਤੇ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਤਾਹੀਏ ਨਾਮ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਗਤਿਦਾਈ। ਨਿਸ ਤੇ ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕ ਲਖਾਈ।
ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰ ਗੁਰ ਮਹਿ ਲਿਖ ਜਸੁ ਨਾਮੁ। ਤਿਹ ਤੇ ਅਹੀ ਭਏ ਸੁਖ ਧਾਮੁ ਗਪਈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ ਮਹ ਰਾਜ ਨੇ ਜਦੋਂ ਮੇਹਨ
ਜੀ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪੋਥੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ
ਹਕਮ ਕਰਕੇ, ਪੋਥੀਆਂ ਪਾਲਕੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਥਾਪਨ ਕਰਾਏ, ਆਪ ਨਾਲ ਚਲਣ
ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਵੀ ਇਸੇ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਅਸਵਾਰ
ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ, ਅਵਰ

ਕਰਨਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਹੋਰ ਪਾਲਕੀ ਲਿਆਕੇ ਸਰਧਾ ਸਹਿਤ ਬੈਠੀ ਕੀਤੀ,
ਜੀ! ਨਿਰ ਆਪ ਇਸ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੈਠੇ। ਪਰ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਅਸੀਂ ਦਾਸਗੀ
ਪਾਲਕੀ ਤੇ ਵੀ ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ ਪੈਨ ਸਤਿਗੁਰ
ਜੀ ਮੁਯਾਦਾ ਪ੍ਰਮੇਸਰ, ਆਪ ਹੋਥੇ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹ ਲੈ ਕੇ ਨੀਕੇ ਬਰਨਾਂ ਪਾਲਕੀ ਦੇ
ਬੱਚੇ ਪਾਸੇ ਰਖਦੇ ਹਮ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਹਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਉਥੇ ਸ੍ਰੀ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਤੋਂ ਹੋਏ
ਹੋਏ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿ-ਸਰ ਸਾਹਿਬ ਕ ਚ ਰਸਮੇ ਪਾਏ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਦੀ ਚਲਦੇ ਹੋਏ
ਪਹੁੰਚੇ। ਇਨ ਬਚਨ ਕੀਤੇ: "ਪੋਥੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨਾ ਬਾਨ।" (ਅੰਗ ੧੨੨੬)
ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਰੂਪ ਰਚ ਕੇ ਆਪ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ
ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਿਰਾਜਦ ਰਾਜ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੋਠੜੀ
ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਚ ਪਲੇਯ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੁਖਆਸਨ ਤੇ ਆਪ
ਧਰਤੀ ਤੇ ਉਸ ਪਲੇਯ ਦ ਬਲ ਬਿਰਾਜਦੇ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ
ਕਾਇਮ ਹੈ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਸੁਖਾਸਨ ਵਾਲੇ ਪਲੇਯ ਬੱਲੇ ਚਿੱਟਾ ਚਾਦਰਾ
ਵਿਛਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ,
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋਟ ਸ੍ਰੀ ਮਊ: ਸਤਿ ਬਾਨ, ਸਮੇਂ ਸਤਿ, ਨ ਦਰਸੈ ਹੈ।
ਗ੍ਰੰਥ ਰਿਦਾ ਗੁਰ ਕੇ ਇਹ ਜਾਨਉ ਉਨਮ ਹੈ ਸਤਿ ਕਾਲ ਰਹੈ ਹੈ।
ਮੇਰੇ ਸਰੂਪ ਤੇ ਜਾਂ ਤੇ ਹੋ ਦੀਰਘ ਸਾਹਿਬ ਜਾਨਿ ਅਦਾਇਬ ਕੈ ਹੈ।
ਪੂਜਹੁ ਚੈਦਨ ਕੇਸਰ ਕੇ ਅਸਿ ਧੂਪ ਧੁਖਾਇ ਕੈ ਫੁਲ ਚਵੈ ਹੈ॥੫॥
(ਸ੍ਰੀ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਸ੍ਰ:)

ਦੇਵਡੂ ਉਚਾ; ਹੋਵੈ ਕੋਇ:- ਜਿੰਡਾ ਵੱਡਾ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਆਪ ਹੈ
ਭੰਡਾ ਵੱਡਾ ਉਚਾ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਜੈਸਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਤਿਸ ਉਚੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਸੋਈ
ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਤਿਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਜਿੰਡਾ ਵੱਡਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਸ
ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਉਚੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਬਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ। 'ਜੇਵਡੂ
ਆਪਿ ਜਾਣੈ ਆਪਿ ਆਪਿ।' ਜਿੰਡਾ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਆਪ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ
ਆਪ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। 'ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਕਰਮੀ ਦਾਤਿ॥' ਪ੍ਰਮੇਸਰ
ਦੀ (ਨਦਰੀ) ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਿਸਦੀ ਨਾਲ (ਕਰਮੀ) ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਦਾਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
ਉਸ ਨਾਮ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਦਾਤ ਕਰਕੇ ਜਿੰਡਾ ਵੱਡਾ ਆਪਣਾ ਸ੍ਰੇ-ਸਰੂਪ ਹੈ।
ਤਸ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਆਪ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਵਾ: ਜਿਵੇਂ ਜਿੰਡਾ ਵੱਡਾ ਬਿੰਦ ਹੋਦਾ ਹੈ ਉਨੀ ਵੱਡੀ ਬੋਲ ਉਸ ਤੇ ਫੈਲ ਜਾਂਦੀ
ਹੈ। ਪਰ ਬੋਲ ਬਿਨਾਂ ਆਸਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬੋਲ ਦੀ

ਹਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਹੀ ਹੈ।
 ਪ੍ਰਭੂ :- ਅਸੀਂ ਅੰਗ ਵਾਲੇ ਹਾਂ ਉਹ ਅੰਗ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਕ
 ਦਸੀ ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਥ ਵਿਆਪਕ ਹੈ।
 ਇਉਂ ਕਦ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ਹਨ। ਪਰ ਉਸਦਾ ਭੇਦ ਪ੍ਰਭੂ
 ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸਾਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਿੱਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਸੋ :- ਮਹਾਨਾਮ ਜੀ ! ਉਸ ਪ੍ਰਸਿਸ਼ਟ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਆਇਆ,
 ਚੰਦਰ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਸਿੱਧ ਕਰਕੇ ਕੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ
 ਜੀਉ ਉਸਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਇਉਂ ਉਸਦਾ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ
 ਉਹ ਵੱਡਾ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਪਰਛੇਦ, (ਪਰ)
 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ (ਜੇ) ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਰੂਪਾਂ
 ਕਰਕੇ। ਇਉਂ ਤਦ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ?
 ਉੱਤਰ :- ਹੇ ਗਾਈ ! ਉਹ ਦੋਨੋਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚ
 ਫਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ (ਪ੍ਰਭੂ) ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ
 ਰਸ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
 ਬੰਕਾ :- ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਭੇਦ ਤਾਂ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਸਿਫਤ ਹੈ,
 ਇਕ ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਸਿਫਤੀ ਹੈ ?
 ਉੱਤਰ :- (ਅੰਤੁ ਨ ਸਿਫਤੀ) ਹੋ ਸਿਧੇ ! ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵੀ ਤ੍ਰਿਪੁਟੀ ਕਰਕੇ
 ਉਸਦਾ (ਅੰਤੁ) ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਫਤੀ ਦੀ ਸਿਹਤੀ ਸਿਫਤ ਕਰਨੀ
 ਹੈ ਇਹ ਜੇ ਪ੍ਰਸਿਸ਼ਟ ਦੀ ਅੰਦਰ ਸੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿਸ਼ਟ ਦੀ
 ਸੱਤਾ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪਾਸ ਕੁਝ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ :-
 'ਜਿਥਰ ਰੋਗੀ ਜੋਤਿ ਜਿਥਰੁ ਜੋਤੀ ਵਿਚਿ ਤੂੰ ਬੋਲਹਿ; ਵਿਣੁ ਜੋਤੀ ਕੋਈ
 ਕਿਛੁ ਕਰਿਹੁ ਦਿਖਾ ਸਿਆਣੀਐ॥' (ਅੰਗ ੧੩੮)
 ਹੇ ਪ੍ਰਸਿਸ਼ਟ ! ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇਰੀ ਜੋਤ ਹੈ। ਉਸੇ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਬੋਲ
 ਰਾਲ ਆਦਿਕ ਦੀ ਸਭ ਕੁਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਸੱਤਾ ਬਿਨਾਂ ਢੇਰ ਹੀ
 ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 'ਵਧਹੁ ਬੰਦਾ ਚਲਿਆ ਚਹ ਜਣਿਆ ਹੈ ਕੰਨ੍ਹ॥' (ਅੰਗ ੧੩੮੩)
 ਕੀ ਉਹ ਜੇਵੇਂ ਆਪੋ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ? ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਜੋਤ ਹੀ
 ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ

ਸ੍ਰੀ ਸਪਤੀ ਸਾਹਿਬ
 'ਸਭੁ ਗੰਢਿਓ ਤੇ ਸਭੁ ਗੰਢਿਓ ਹੈ ਗੰਢਿਓ ਬਿਨ ਨਹੀ ਕੋਈ॥' (ਅੰਗ ੪੮੫)
 ਅਸੀਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕ ਨਿਵਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
 ਵਾ :- ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ (ਨਦਰੀ) ਦਿਖਾ ਦਿਸਦੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਸਿਸ਼ਟ, ਉਹ (ਕਰਮੀ)
 ਕਰਮੀ ਕਰਮ ਹਨ। ਕਰਮੀ ਸਭਾ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ (ਨਦਰੀ) ਦਿਖਾ
 ਦਿਸਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਦਿਖਾ ਦਿਸਦੀ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਨਦਰੀ
 ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਕਰਮੀ) ਨਿਸ਼ਕਾਮੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਭਾਈ ਮਹਾਨਾਮ ਜੀ
 ਸ਼ੁਭਮ ਵਿਦਿਆ ਜਾਂ ਸ਼ੁਭਮ ਗਿਆਨ ਜੀ ਨਾਮ ਦੀ ਚਾਤਿ ਜਿੰਦ ਹਨ ਤਾਂ
 ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਿਸ ਵੇਲੇ ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਆਪਣਾ
 ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਹੋ ਤਿਸ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਆਪ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
 ਇਸ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਗੁਣ ਕਰਮ ਆਦਿ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਤਾ ਦਾ
 ਵਰਣਨ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਵਤਾਰ, ਪ੍ਰੀਤਬਰ, ਦਿਹ-ਧਾਰੀ ਕੱਚ ਗੁਰੂ ਅਤੇ
 ਹੋਰਾਂ ਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਥਨ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਗੋਚਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ
 ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਤੇ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਨਦਰ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼
 ਦੀ 'ਦਾਤ' ਸਿੱਧ ਕਰਕੇ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੇ
 ਆਪ ਦਾ ਇੰਨ ਬਿੰਨ ਗਿਆਨਾ ਦੱਸ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ
 ਅਭੇਦਤਾ ਸਿੱਧ ਕੀਤੀ ਹੈ। 'ਇਵਡੁ ਉਚਾ ਹੋਵੇ ਕਵਿ॥' ਤਿਸ ਉਚੇ ਕਵੀ ਜਾਣੇ ਸੇਧੇ।
 ਜੇਵਡੁ ਆਪਿ ਜਾਣੈ ਆਪਿ ਆਪਿ॥' ਇਸ ਵਾਕ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਜਣਾਇਆ
 ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜਦਾ,
 ਕਿਉਂ 'ਸਾਧ ਰੂਪ ਅਪਨਾ ਤਨੁ ਧਾਰਿਆ॥ ਮਹਾ ਅਗਨਿ ਤੇ ਆਪਿ ਉਥਾਰਿਆ॥'
 ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਵਤਰਿਆ ਹੈ।
 ਯਥਾ :- 'ਜੋਤਿ ਰੂਪਿ ਹਰਿ ਆਪਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਹਾਇਯਉ॥
 ਤਾਤੇ ਅੰਗਦੁ ਭਯਉ ਤਰ ਸਿਉ ਤਰ ਮਿਲਾਯਉ॥' (ਅੰਗ ੧੪੦੮)
 'ਆਪਿ ਨਰਾਇਣ ਕਲਾਧਾਰ ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵੀਣਉ॥
 ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਆਕਾਰੁ ਜੋਤਿ ਜਗ ਮੰਡਲਿ ਕਾਇਯਉ॥
 ਜਹ ਕਹ ਜਹ ਭਰਪੂਰੁ ਸਬਦੁ ਦੀਪਕਿ ਦੀਪ ਯਉ॥
 ਜਹ ਸਿਧਹ ਸੰਗ੍ਰਹਿਓ ਤਤੁ ਹਰਿ ਚਰਨ ਮਿਲ ਯਉ॥' (ਅੰਗ ੧੩੯੫)
 ਅਰਥ :- (ਨਦਰ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਉਸ ਪ੍ਰਸਿਸ਼ਟ ਵਿਚ ਭੇਦ ਪ੍ਰਭੂ
 ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
 ਭੇਦ :- ਉਹ ਸਰਬਗ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਅਲਪਗ ਹਾਂ। ਉਹ ਉੱਚਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਨੀਵੇਂ

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸਿਫਤ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਸਿਫਤ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਤ੍ਰਿਪੁਟੀ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਚੇਤਨ ਦੇ ਆਸਰ ਹੀ ਸਿਫਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਵਾ:- (ਸਿਫਤ) ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਿਫਤ ਤਾਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਸਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤ੍ਰਿਪੁਟੀ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। 'ਜਿਨ ਜਾਤਾ ਸੋ ਜਿਸਹੀ ਜੇਹਾ' (ਅੰਗ ੯੩੨) ਇਸ ਕਰਕੇ ਭੇਦ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਰੂਪ ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਫਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿਫਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ, ਉਸੇ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਇਉਂ ਸੰਸਾ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਜਤਨਾ ਕਰ। ਇਹ ਭੇਦ ਵਿਚ ਵਿਚ ਨ ਰਖ। ਤੇ (ਪ੍ਰਭੂ) ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਹ ਕਾਟਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਰੂਪ ਰੇਖ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤੇ ਬਿਆਪਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਕਾ:- ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਇਕ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੋਆ, ਇਕ ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਨਾਉਣਾ ਹੈ ਉਹ ਹੋਇਆ। ਇਕ 'ਕਹਿਣ' ਵਾਕ ਹੋਆ। ਇਉਂ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉੱਤਰ:- (ਕਹਿਣ ਨ ਅੰਤ) ਜਿਹੜਾ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਚਰ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਵਾਕ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ 'ਹੋਆ' ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਮੈਂ ਇਹ ਵਾਕ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ ਇਹ ਮੈਂ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਇਉਂ ਚੇਤਨ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਭੰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। 'ਕਬਤਾ ਬਕਤਾ ਸੁਣਤਾ ਸੋਈ॥' (ਅੰਗ ੧੫੨)

'ਪੋਖਨ ਸੁਨਨ ਸੁਨਾਵਨ ਮਨ ਮਹਿ ਦ੍ਰਿੜੀਐ ਸਾਚ' (ਅੰਗ ੧੦੫)

ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਵਾਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਭੀ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਫੇਦਨ ਕਰੋਗੇ? ਕਿਵੇਂ ਖਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕਰੋਗੇ? ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਵਾ:- ਸਭ ਵਾਕ ਓਅੰਕਾਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹਨ। ਅਤੇ ਵਾਕ ਓਅੰਕਾਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਅੰਦਰੋਂ ਫੁਰਨਾ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਹਿਣ ਦਾ, ਇਹ ਭੀ ਉਸਦੇ ਆਸਰ ਹੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਵਸਤੂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਉਹ ਭੀ ਉਸਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ। ਸੋ ਭੇਦ ਪ੍ਰਭੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਵਾ:- ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਹੋ ਸਿੱਧੇ। ਇਹ ਤ੍ਰਿਪੁਟੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਭੀ ਸਿੱਧੇ। ਇਹ ਤ੍ਰਿਪੁਟੀ ਵੀ ਮਨ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਹੀ ਹੈ, ਸੁਨਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ (ਅੰਤ) ਫਰਕ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਰੂਪ ਬਣਕੇ ਸੁਣਦਾ ਪ੍ਰਸਨ:- ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਇਕ (ਕਰਣੈ) ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਉਸਦੇ ਭਰਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਇਉਂ ਤਦ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ?

ਉੱਤਰ:- ਹੋ ਸਿੱਧ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਜਲ ਤੋਂ ਲਾਹਿਰ ਉੱਠਦੀ ਹੈ। ਦੁਲਬਲਾ ਪੈਦਾ ਹੋਆ ਹੈ:

'ਜਲ ਵਿਚੋਂ ਇੰਨ ਜੀਨਾਲਿਓ ਜਲ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇਆ॥' (ਅੰਗ ੧੦੯੬)

ਜਲ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਮਾਇਆ ਪੈਦਾ ਹੋਆ ਹੈ, ਜਲ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸਥਿਤ ਹੋਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਲ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਗਤ ਉਸਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਤਾ ਪਰਚ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਦੇ ਫੁਰਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕਲਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ 'ਮੇਸ ਜਲ ਤੇ ਬੁਦਬੁਦਾ, ਉਪਜੇ ਬਿਨੈ ਨੀਤ॥' ਜਗ ਰਚਨਾ ਤੇਸੇ ਰਚੀ ਕਹ ਨਾਨਕ ਸੁਨ ਮੀਤ॥' (ਅੰਗ ੧੪੨੭)

ਇਸ ਕਰਕੇ (ਕਰਣੈ, ਸੰਸਾਰ ਕਰਕ ਵੀ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। 'ਆਪਨੇ ਕਾਰਜ ਮਹਿ ਆਪ ਸਮਾਇਆ॥' (ਅੰਗ ੨੮੧) ਹੋਣੇ ਕਰਕੇ। 'ਇਹੁ ਜਗ ਸਭੈ ਕੀ ਹੈ ਕੋਠੜੀ ਸਬੇ ਕਾ ਵਿਚਿ ਵਾਸ॥' (ਅੰਗ ੪੬੩)

(ਵਾ) ਪ੍ਰਸਨ:- ਫੇਰ ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਇਕ (ਕਰਣੈ) ਕਰਤਬ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਕ ਜੀਵ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਏ ਇਉਂ ਫਰਕ ਪੈ ਗਿਆ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ?

ਉੱਤਰ:- (ਅੰਤ ਨ ਕਰਣੈ) ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਸਿੱਧੇ! ਉਹਦੇ (ਕਰਣੈ) ਕਰਤਬਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਹ ਚੇਤਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਚੇਤਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨ ਮਰਦਾ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨ ਕਾਲ ਕੁਝ ਕਰਾ ਚਤਨ ਦੀ ਸੋਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੇ ਕਰਤਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਆ।

ਪ੍ਰਸਨ:- ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਇਕ ਦਾਤਾ ਵੰਟ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਇਕ

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਮੰਗਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਹੈ ਇਹ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਗਈਆਂ, ਇਉਂ ਭੇਦ
ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ?

ਉਤਰ :- (ਅੰਤ ਨ ਅੰਤ) ਹੋ ਸਿੱਧ ! ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦਾਤਾ
ਉਤਰ :- (ਦੇਣ ਨ ਅੰਤ) ਹੋ ਸਿੱਧ ! ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦਾਤਾ

ਭੇਦ ਵਾਲਾ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਹੈ।
ਮੰਗਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਹੈ ਇਹ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਗਈਆਂ, ਇਉਂ ਭੇਦ

ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ?

ਉਤਰ :- (ਅੰਤ ਨ ਅੰਤ) ਹੋ ਸਿੱਧ ! ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦਾਤਾ
ਉਤਰ :- (ਦੇਣ ਨ ਅੰਤ) ਹੋ ਸਿੱਧ ! ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦਾਤਾ

ਭੇਦ ਵਾਲਾ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਹੈ।
ਮੰਗਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਹੈ ਇਹ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਗਈਆਂ, ਇਉਂ ਭੇਦ

ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ?

ਉਤਰ :- (ਅੰਤ ਨ ਅੰਤ) ਹੋ ਸਿੱਧ ! ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦਾਤਾ
ਉਤਰ :- (ਦੇਣ ਨ ਅੰਤ) ਹੋ ਸਿੱਧ ! ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦਾਤਾ

ਭੇਦ ਵਾਲਾ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਹੈ।
ਮੰਗਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਹੈ ਇਹ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਗਈਆਂ, ਇਉਂ ਭੇਦ

ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ?

ਉਤਰ :- (ਅੰਤ ਨ ਅੰਤ) ਹੋ ਸਿੱਧ ! ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦਾਤਾ
ਉਤਰ :- (ਦੇਣ ਨ ਅੰਤ) ਹੋ ਸਿੱਧ ! ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦਾਤਾ

ਭੇਦ ਵਾਲਾ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਹੈ।
ਮੰਗਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਹੈ ਇਹ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਗਈਆਂ, ਇਉਂ ਭੇਦ

ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ?

ਉਤਰ :- (ਅੰਤ ਨ ਅੰਤ) ਹੋ ਸਿੱਧ ! ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦਾਤਾ
ਉਤਰ :- (ਦੇਣ ਨ ਅੰਤ) ਹੋ ਸਿੱਧ ! ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦਾਤਾ

ਭੇਦ ਵਾਲਾ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਹੈ।
ਮੰਗਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਹੈ ਇਹ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਗਈਆਂ, ਇਉਂ ਭੇਦ

ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ?

ਉਤਰ :- (ਅੰਤ ਨ ਅੰਤ) ਹੋ ਸਿੱਧ ! ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦਾਤਾ
ਉਤਰ :- (ਦੇਣ ਨ ਅੰਤ) ਹੋ ਸਿੱਧ ! ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦਾਤਾ

ਭੇਦ ਵਾਲਾ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਹੈ।
ਮੰਗਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਹੈ ਇਹ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਗਈਆਂ, ਇਉਂ ਭੇਦ

ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ?

ਉਤਰ :- (ਅੰਤ ਨ ਅੰਤ) ਹੋ ਸਿੱਧ ! ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦਾਤਾ
ਉਤਰ :- (ਦੇਣ ਨ ਅੰਤ) ਹੋ ਸਿੱਧ ! ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦਾਤਾ

ਭੇਦ ਵਾਲਾ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਹੈ।
ਮੰਗਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਹੈ ਇਹ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਗਈਆਂ, ਇਉਂ ਭੇਦ

ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ?

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

(੫੨੭)

ਪਉਤੀ ੨੪

ਆਪ ਹੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਉਂ ਭੀ ਭੇਦ
ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜੇ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗਿਆਨ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ
ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਇਉਂ ਕਿ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਹੈ ?

ਉਤਰ :- (ਅੰਤ ਨ ਅੰਤ) ਸੁਣਨ ਨ ਅੰਤ) ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭੀ (ਅੰਤ) ਭੇਦ
ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਖਰੇ ਵਾਲਾ ਵੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪ ਹੀ

ਹੈ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਵੱਖਰਾ ਤੇ ਸੁਣਦਾ
ਦੂਜਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦੀ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ

ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ।
ਪਰ ਖੇਲੇ ਸਦੇ ਸਭ ਆਪਿ ਸਦਾ ਸੋਗਿ ਤਾਕਉ ਮਨ ਜਾਪਿ॥ (ਅੰਗ ੧੮੩)

ਵਾ :- ਵੱਖਰੇ ਵਾਲ, ਮਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਦਰਸਨ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਚੇਤਨ ਹੈ।
ਜਿਵੇਂ ਪਾਤਲ ਆੜ ਤੇ ਕਿਆਰ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ ਪਾਣੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਣਨ

ਵਾਲਾ ਵੀ, ਸੁੱਤ ਕਨ ਰੂਪ ਵੀ ਤੇ ਸਬਦ ਰੂਪ ਵੀ ਇਕੋ ਚੇਤਨ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ
ਭੇਦ ਪ੍ਰਫੁੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਹੋ ਮਹਾਦਾਸ ਜੀ ! (ਅੰਤ) ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ
ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੀ (ਮੰਤ) ਸਲਾਹ ਹੈ। ਇਉਂ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ?

ਉਤਰ :- (ਅੰਤ ਨ ਜਾਪੇ; ਕਿਆ ਮਨਿ ਮੰਤ੍ਰ) ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਮੰਤ੍ਰ)
ਮੰਤ੍ਰ ਰੂਪ ਆਪ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਰਾਇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ

ਜਿਹੀ ਸਰੂਪ ਆਪ ਹੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਓਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।
ਘੋਲਾ ਕਾ ਮਾਲਕ ਕਰੇ ਹਾਕੁ॥ (ਅੰਗ ੮੯੭)

ਵਾ :- ਸਰੋਮਣੀ ਮੰਤ੍ਰ ਰੂਪ ਤੇ ਮਤਾ ਰੂਪ ਵੀ ਇਕੋ ਚੇਤਨ ਆਪ ਹੀ ਹੈ,
ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਇਕ ਆਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਆਕਾਰ ਤੋਂ
ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਉਂ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ?

ਉਤਰ :- (ਅੰਤ ਨ ਜਾਪੇ; ਕੀਤਾ ਅ ਕਾਰੁ) ਇਉਂ ਵੀ ਉਸ ਵਿਚ (ਅੰਤ) ਭੇਦ
ਨਹੀਂ (ਜਾਪੇ) ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਜੀਵ ਸਪਨੇ ਵਿਚ ਆਪ ਦੇ

ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਸਾਏ-ਪਟਾ ਹੀ ਰਚਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਾਤਤ ਨਾਤੀ ਜਿਹਤੀ
ਵਾਲ ਨਾਏ ਮੋਦਾ ਹਿੰਸਾ ਬਰੀਕ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਪਹਾੜ, ਦਰਿਆ, ਬ੍ਰਹਮੰਡ,

ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਇਕ ਆਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਆਕਾਰ ਤੋਂ
ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਉਂ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ?

ਉਤਰ :- (ਅੰਤ ਨ ਜਾਪੇ; ਕੀਤਾ ਅ ਕਾਰੁ) ਇਉਂ ਵੀ ਉਸ ਵਿਚ (ਅੰਤ) ਭੇਦ
ਨਹੀਂ (ਜਾਪੇ) ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਜੀਵ ਸਪਨੇ ਵਿਚ ਆਪ ਦੇ

ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਸਾਏ-ਪਟਾ ਹੀ ਰਚਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਾਤਤ ਨਾਤੀ ਜਿਹਤੀ
ਵਾਲ ਨਾਏ ਮੋਦਾ ਹਿੰਸਾ ਬਰੀਕ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਪਹਾੜ, ਦਰਿਆ, ਬ੍ਰਹਮੰਡ,

ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਇਕ ਆਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਆਕਾਰ ਤੋਂ
ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਉਂ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ?

ਉਤਰ :- (ਅੰਤ ਨ ਜਾਪੇ; ਕੀਤਾ ਅ ਕਾਰੁ) ਇਉਂ ਵੀ ਉਸ ਵਿਚ (ਅੰਤ) ਭੇਦ
ਨਹੀਂ (ਜਾਪੇ) ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਜੀਵ ਸਪਨੇ ਵਿਚ ਆਪ ਦੇ

ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਸਾਏ-ਪਟਾ ਹੀ ਰਚਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਾਤਤ ਨਾਤੀ ਜਿਹਤੀ
ਵਾਲ ਨਾਏ ਮੋਦਾ ਹਿੰਸਾ ਬਰੀਕ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਪਹਾੜ, ਦਰਿਆ, ਬ੍ਰਹਮੰਡ,

ਨਹੀਂ ? ਉਹ ਆਤਮਾ ਹੈ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸੇ ਨੇ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅੰਤੀ ਤੇ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਆਇਕ ਲੋਕ (ਕੋਟੀਆਂ)
ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਿਰਲਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਰੇ
ਓਹੀ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਣਾ ਹੈ । ਜਾਗ੍ਰਤ, ਸੁਪਨ, ਸੁਖਪਤਿ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਉਹ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੈ ।
(੫) ਕੇ ਅੰਤ, ਨ ਯਾਮਿ ਜਾਹਿ) ਉਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ (ਅੰਤ) ਭੇਦ ਨਿਸ਼ੇ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਦਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ
ਵਾ :- ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਤੇਜਿਆ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਕਰ ਕੇ ਸਰੂਪ ਦੀ
ਸਾਖਿਆਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, (੫) ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਉਹ ਭੇਦ ਪ੍ਰਫੁੱਟ
ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਸਦਾ ਰੁਕੜਾ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ
ਸੇਤ ਵਿਚ ।
ਅਬ ਤਉ ਮਾਮਿ ਚਢੇ ਸਿੰਘਸਨਿ ਮਿਲੇ ਹੈ ਸਾਹਿਗੁਪਤੀ ।
ਰਾਮ ਕਬੀਰਾ ਤੇਕ ਰਚ ਹੈ ਕਹਿ ਨ ਸਕੈ ਪਛਨੀ ॥ (ਅੰਤ ੯੬੯)
(ਉਹ ਅੰਤੁ: ਨ ਜ ਮੈ ਕਹਿ) (ਉਹ) ਅੰਤਾ ਜੋ ਜੀਵ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਅੰਤ)
ਭੇਦ ਰੂਪ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਕੋ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ । ਉਹ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਖੀ ਰੂਪ ਹੈ ।
ਯਥਾ :- ਇਹ ਅਰੁ ਉਹੁ ਜਬ ਮਿਲੇ ਤਬ ਮਿਲਤ ਨ ਜਾਨੈ ਕੋਇ ॥ (ਅੰਗ ੩੪੨)
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਸਿੱਧਾ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਹੈ ਅਤੇ (ਜਾਣੇ) ਜਿਹੜਾ ਸਾਰਿਆਂ
ਦੇ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ ਈਸਰ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਭੇਦ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਦਾ । ਉਹੀ
ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੜ੍ਹਨ ਹੀ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੂੰਦ ਵਿਚ ਵੀ ਢਲਣ
ਸ਼ਕਤੀ, ਗਿੱਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਅਤੇ ਤੇਹ ਲਾਹੁਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਸ ਵਿਚ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਸੋ (ਉਹ) ਜਿਹੜਾ
ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਖੀ ਰੂਪ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਆਤਮਾ ਰੂਪ ਹੈ । ਸੋ ਇਸ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ (ਅੰਤ) ਭੇਦ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ।
(ਬਹੁਤਾ ਕਹੀਐ, ਬਹੁਤਾ ਹਇ) ਜਿੰਨਾ ਬਹੁਤਾ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਕਥਨ
ਕਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤਾ ਫਲ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸਾਖਿਆਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।
ਵਾ :- ਬਹੁਲਤਾ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਮ ਬੋਝੇ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਹੁਲਤਾ ਰੂਪ
ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਬਿਆਪਕ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ।
ਵਾ :- ਜਿੰਨਾ ਬਹੁਤਾ ਜੱਸ ਉਸ ਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤਾ ਉਸ ਦਾ ਗਿਆਨ,

ਸਮੰਦ ਅਤੇ ਉਏ ਰਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ । ਇਉਂ ਇਹ ਉਸਨੇ ਸੁਖਮ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ
ਰਚੀ ਹੈ । ਇਹ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਆਕਾਰ ਉਸਦੇ ਫੁਰਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ ਇਸ
ਕਰਕੇ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ।
ਵਾ :- ਜਿਹੜਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਆਕਾਰ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਕੀਤਾ ਉਸੇ ਨੇ ਹੀ ਹੈ ।
ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਰਚੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਉਂ ਵੀ ਭੇਦ
ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਪ੍ਰਫੁੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ।
ਪਸਨ :- ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਉਗਰ ਪਾਰ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ
ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਹੈ ?
ਉਤਰ :- (ਅੰਤ ਨ ਜਾਹੇ: ਪਾਰਾਵਾਰ) (ਪਾਰਾ) ਪੁਲੋਕ ਨੂੰ ਵੀ (ਵਾਨ) ਸੇਸ ਲੋਕ ਨੂੰ
ਵੀ ਆਪ ਹੀ (ਜਾਪੈ) ਜਾਣਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਭੇਦ ਪ੍ਰਫੁੱਟ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ।
'ਉਰਵਾਸਿ ਪਾਰਿ ਮੇਰਾ ਸਹੁ ਵਸੈ, ਹਉ ਮਿਲਉਗੀ ਬਾਹੁ ਪਸਾਰੈ' (੧੫੭)
(ਅੰਤ ਕਾਰਣਿ; ਕੋਏ ਬਿਲਲਾਹਿ) ਉਸ ਦੇ ਭੇਦ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਤਨੇ
ਹੀ ਨਿਆਇਕ ਆਇਕ ਭੇਦਵਾਦੀ ਬਿਰਲਾਪ ਕਰਦੇ, ਜਰਲੇ ਲੈ ਦੇ ਹਨ, ਕਿ
ਜੀਵ ਈਸ ਦੀ ਬੇਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਬ੍ਰਹਮ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਜੀਵ ਵੱਖਰਾ ਹੈ । ਜੀਵ
ਅਣਪੱਕਾ ਹੈ ਉਹ ਸਰਬੱਗ ਹੈ । ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਗੁਣ
ਹੈ, ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ । ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਜਾਗ੍ਰਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮਾਂ ਸੁਪਨ
ਹੈ, ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜਦੋਂ
ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੰਧਾ ਜੜ੍ਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਸੁਖਪਤਿ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੰਧਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਵਿਸ਼ਵਾਤ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਟਟਿਆਣੇ ਦਾ ਅੰਧਾ ਹਿੱਸਾ ਚਾਨਣ ਤੋਂ ਬੇਕਰ
ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਧਾ ਚਮਕਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਅੰਧਾ ਗਿਆਨ ਮੰਨਦੇ
ਹਨ । ਸੁਪਨ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਤ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਖਪਤਿ ਵਿਚ ਸੁਪਨ
ਮੰਨਦੇ ਹਨ । ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦ ਮਨ ਦਾ ਚਮੜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ
ਵੇਲੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਜਦੋਂ ਸੁਖਪਤਿ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਚਮੜੀ
ਨਾਲ ਮਥਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ
ਇਸ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਜਾਗ ਕੇ ਉਠਦਾ ਹੈ ਉਸ
ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛੀਦੇ ਜਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅੰਜ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ
ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸਾਖੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ?
ਕਹਿੰਦਾ ਅਸ ਮੈਂ ਬੜਾ ਆਰਾਮ ਵਿਚ ਸੌਤਾ ਪਿਆ ਸੀ । ਉਸ ਆਰਾਮ ਨੂੰ
ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਕੋਈ ਹੋਗਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਉਸ ਵਕਤ ਸਾਖੀ ਹੈ ।

ਮਿਨਿ ਕਨ ਕੀਰ ਅਖੀ ਨਾਕ । ਮਿਨਿ ਜਿਰਵਾ ਦਿਤੀ ਬੇਧ ਤ ਤੁ ॥ (੬੬੫)
 'ਦੀਨ ਹਸਤ ਪਾਵ ਕਰਨ ਨਾ ਰਸਨਾ ॥' (ਅੰਗ ੨੬੭)
 ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਸ਼ਤੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ । ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸੰਸ਼ਤੀ ਦਾ
 ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਰਸ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ।
 ਸਾਖੀ 'ਜਸੀ' ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਸ਼ਤੀ ਨੂੰ ਗਾਯਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਬੰਧੀ
 ਕਿਉਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ? ਹਜ਼ੂਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ।
 'ਸਭ ਕੁਝ ਹੀਰੋ ਨੇ ਦੀਆ, ਮੇਰੇ ਦੀਨੀ ਮਾਨਥ ਦੇਹ ॥' (ਸਤਮ ਸਾਖੀ)
 ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਹਰਿ ਭਜਨ ਕਰ, ਮਨਮ ਸਭਲ ਕਰ ਸੇਹ ॥ (ਸਤਮ ਸਾਖੀ)
 ਇਕ ਇਕ ਸੁਆਸ ਸੁਆਸ ਹੀਰੋ ਦੇ ਵੀਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ।

ਸਾਖੀ-ਸੁਆਸ ਬੇ-ਕੀਮਤੋ

ਇਕ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਾਮ ਰਸੀਏ ਸਲੀਰ ਵਿਆਹਾਣ ਲੱਗੇ । ਸਿਰ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
 ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਈ ਆਖੀਰੀ ਸੁਭ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ੋ । ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ
 ਸਾਡੇ ਸੁਆਸ ਬੜੀ ਹੀ ਬਾਕੀ ਹਨ । ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਧਨ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ
 ਸੁਆਸ ਮੁਲ ਲੈ ਆਉ । ਜਿਸ ਰੁਝੇਰੇ ਚੰਗੀ ਰੂਪ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਣਾਏ । ਉਲਝਾਏ
 ਚਲੇ ਧਨ ਦੀਆਂ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਣੀਆਂ, ਬਜਾਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਮਕਾਨਾਂ ਤੇ ਗਏ
 ਅਤੇ ਸੁਣਿਆਉਣਾ ਤੇ ਸੁਣਾਫ਼ਾ ਪਾਸ ਭੀ ਗਏ ਪਰ ਕਿਤੇ ਭੀ ਇਕ ਸੁਆਸ
 ਮੁਲ ਨਾ ਮਿਲਿਆ । ਸਗੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਕੋਲੋਂ ! ਕਦੇ ਸੁਆਸ ਭੀ ਕਿਤੇ
 ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ? ਤਸੀਂ ਵਾਪਸ ਜਾਓ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪੁੱਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਲਓ,
 ਸੁਆਸ ਕਿਤੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ । ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਜੀ ! ਬਹੁਤ
 ਧਨ ਬਰਚਣ ਤੋਂ ਭੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸੁਆਸ ਭੀ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ । ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ,
 ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਸਮਾ ਹੈ ਇੰਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਓ । ਪ-ਉਪਕਾਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ
 ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹਾਰਮੁਖ ! ਭੱਸ ਇਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਮਨਚਾ ਜਨਮ ਤੇ ਸੁਆਸ
 ਪ੍ਰਸੰਸ਼ਤੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਬੜੀ ਅਮੋਲਕ ਦਾਤ ਹੈ । ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਧ ਸੇਵਕ
 ਦਾ ਸੇਵਾ, ਪਰਉਪਕਾਰ, ਸੁਆਸ ਸੁਆਸ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਸਫਲ ਕਰੇ, ਇਹ
 ਮੁੜ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

'ਸਾਸ ਸਾਸ ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਪ, ਬਿਰਥਾ ਸਾਸ ਮਖ ਬੋਧਿ ॥
 ਕਿਆ ਜਾਨਉ ਕਿ ਅੰਤ ਕੇ, ਇਹੀ ਸੁਆਸ ਮਖ ॥' (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ)
 ਯਥਾ :- 'ਹਰਿ ਜਪਦਿਆਂ ਜਿਨੁ ਦਿਲ ਨ ਕੀਜਈ ਮਨਾ ॥' (ਦੀਪਕ)

ਮਨ ਕਿ ਜਾਪੈ ਸਾਹਿਬਾ ਕਿ ਨ ਆਵੈ ਰਾਮ ॥ (ਅੰਗ ੫੪੦)
 ਅਥਵਾ :- ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਰ, ਚੁਪਾ ਦਾ ਤੇ, ਅਰਿਆਨ ਤੇ ਭਲਮ ਮਿਟ ਕੇ,
 ਸਿਸਾਰ ਕਥਾ ਦੀ ਨਿਵਿਰਤੀ, ਪ੍ਰਸੰਸ਼ਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰੇਣੀ । ਭਗਤ ਵੱਡਲ,
 ਭਿਖਾ ਨਿਧਾਨ, ਪਾਤਰ ਪਾਵਨ, ਦੀਨ ਵਾਇਆਲ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹਨ ।
 ਯਥਾ : ਸ੍ਰੀ ਮਨਮ ਕਾ :- 'ਅਧਿਕਾਰ ਨੇ ਪਾਲਦਾ ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ ਸਦ ਬਖਸ਼ਿੰਦੁ ॥'
 'ਸੰਨਿਸ ਸਿਖ ਕੀ ਕਮੇ ਪ੍ਰਤਪਾਲ ॥'
 'ਸੰਨਿਸ ਸਿਖ ਕਾ ਬੇਧਲ ਕਾ ॥'
 'ਸੰਨਿਸ ਸਿਖ ਕਾ ਪਲਤੁ ਪਲਤੁ ਸਵਾਰੇ ॥ (ਅੰਗ ੨੬੬)
 ਨਾਨਕ ਸਿਖ :- 'ਸਬ ਕਉ ਕੀਐ ਨਾਲਿ ਸਮਾਏ ॥'
 'ਸਬ ਕੀ ਰਾਜ ਰਾਮਜਿ ਮਲ ਹਿਰੇ ॥'

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਸ੍ਰੀ ਦੀ (ਕਰਮ) ਕਰਮ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਬਹੁਤ ਹੈ,
 ਲਿਖੀ ਨਹੀਂ ਜ ਸਕਦੀ ।

ਵਡਾ ਦਾਤਾ, ਤਿਲੁ ਨ ਤਮਾਇ :- (ਵਡਾ ਦਾਤਾ) ਉਹ ਪ੍ਰਸੰਸ਼ਤ
 ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਾ ਹੈ । ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ । ਮਹਾਰਾਜਾ
 ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਦਾਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ
 ਵਡਾ ਦਾਤਾ ਹੈ । ਮੇਸਾਹੀ ਦਾਤਿਆਂ ਅੰਦਰ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਬੱਧੇ
 ਹੋਏ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਯਥਾ :- 'ਆਸਾ ਬੰਧੇ ਦਾਨੁ ਕਰਾਏ ॥' (ਅੰਗ ੧੦੨੪)

(ਤਿਲੁ ਨ ਤਮਾਇ) ਪ੍ਰਸੰਸ਼ਤ ਨੂੰ (ਤਿਲੁ) ਤਿਲ ਜਿੰਨੀ ਵੀ (ਤਮਾਇ)
 ਤਮਾ ਸਾਹਸ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਾਤ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਇਵਜ਼
 (ਬਦਲੇ ਵਿਚ) ਕੁਛ ਮਿਲੇ, ਸਾਨੂੰ ਇੰਨੇ ਸਾਧਨ ਦੇਵੇ, ਇੰਨਾ ਧਨ ਪਦਾਰਥ
 ਮੇਰਾ ਦੇਵੇ ।

ਵਾ :- ਤਿਲ ਜਿੰਨੀ ਵੀ (ਤਮਾਇ) ਤਮੇ ਗੁਣ ਭਾਵ ਰੋਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ
 ਦਾਨੀ ਦਾਨ ਕਰਕੇ ਪਿਛੋਂ ਗੁੱਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਮੈਂ ਕਾਹਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ
 ਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਉਂ ਤਮੇ ਗੁਣ ਭੀ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ
 ਦਾਨ ਕਰਨਾ ਰਾਮਸੀ ਦਾਨ ਹੈ । ਜਿਹੜਾ ਸਿਕਲਪ ਕਰਕੇ ਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ
 ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਚੰਜ ਮਿਲੇ ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਦਾਨ ਹੈ । ਅਤੇ ਕਈ ਸਾਂਤਕੀ
 ਪੁਰਸ਼ ਹਨ ਜੋ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਜਾ ਭਾਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ

'ਹਰਿ ਪੂਰਬ ਦਾਤਾ ੩੮੭ ਅਗ ੩ ਹਨਲ ਕਰੇ ਨਟੀਵਿਥ ੫੩ ।

ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਬਰਨਾ ਹੀ ਕੀ ਕੇਵਲ ਭਿਸਨ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕਿਸ
ਨਾਲ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਸ ਨ ਕਈ ਵਾਰੀ ਭਿਸਨ ਜੀ ਨੂੰ ਕੇਸ਼
ਤੋਂ ਪਕੜ ਕੇ ਰੱਖ ਕੇ ਬੱਲਿ ਮੰਦ ਦਿਸਾ। ਫੇਰ ਤੁਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਭਿਸਨ ਜੀ
ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, ਜੇ ਤੂੰ ਮਾਰ ਦਿਸਾ ਤਾਂ ਸੰਗ ਕਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰੇਗਾ? ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਜੋਧ (ਮੰਗਿਹਿ ਜੋਧ ਅਪਾਰ) ਜੋਧ ਪਣਾ ਨੂੰ ਸੁਰਮਤਾਈ ਨੂੰ (ਅਪਾਰ)
ਪਾਰਾਵਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੌਮੀ ਜਿੰਨ ਨਾ ਸਚ ਭਾਈ
ਉਏ ਮਿੱਥਾ ਵਰਗੇ ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਸੁਰਗ ਨਾਲ ਸੰਗ ਬਰਨਾ ਦਰਸੇਸ਼ ਜੀ ਤੋਂ
ਮੰਗਿਆ। ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ ਦਸ ਲੱਖ ਨਾਲ ਦਿਖਲਾ ਹੀ ਸੁਰਮਾ
ਲਗਾ ਕੇ ਮਹਾਨ ਜੋਧ ਕਰਵਾਇਆ।

(ਜੋਧ) ਇਕ ਹੱਥੀ ਹੋਂਦ ਹਨ, ਇਕ ਮਹਾਰਥੀ, ਇਕ ਅਤਿਰਾਹੀ ਅਤੇ ਇਕ
ਸੁਰਮੇ ਹੋਂਦ ਹਨ। ਸੁਰਮੇ ਉਹ ਹੋਂਦ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮੁਕਾਬਲ ਦੇ ਆਦਮੀ ਨਾਲ
ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੀਰਕ ਤੇ ਭੀਮਸੇਨ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੀ
ਜੋ ੧੦੦ ਨਾਲ ਜੀ ੧੦੦੦ ਨਾਲ ਸੰਗ ਕਰਕੇ ਫਤਹਿ ਪਾਏ ਅਤਿਰਾਹੀ
ਉਹ ਹੀ ਜੋ ਅਣਗਿਣਤ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਕੇ ਫਤਹਿ ਪਾਏ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ
ਜੋਧ ਹਨ।

ਅਥਵਾ :- ਕਿਤਨੇ ਹੀ (ਅਪਾਰ) ਪਾਰਾਵਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸਰੀਰ
ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਰੋਕਣਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ, ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਮਹਾਰਥੀ ਜੋਧ ਦਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ
ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਰੋਕਣਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ, ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਅਤਿਰਾਹੀ ਜੋਧ ਸਾਹੀਆ
ਵਾਸਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਰਨ ਹੋਕੇ ਕੇ ਮਨ ਤੇ ਫਤਹਿ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੁਰਮਤਾਈ
ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਅਥਵਾ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਜੋਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ :-

੧ ਸੁਵਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਰਮੇ। ੨. ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਥੀ
੩. ਨਿਧਿਆਸਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਰਥੀ। ੪. ਸਰੂਪ ਦੀ ਸਾਖਿਆਤਾ ਵਾਲੇ
ਅਤਿਰਾਹੀ ਹਨ।

(ਅਪਾਰ) ਪਾਰਾਵਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਜੋਧ ਮਨ ਨਾਲ ਸੰਗ ਕਰਨਾ
ਭਾਵ ਮਨ ਦੇ ਫੁਰਨਿਆ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਜਿੱਤਣਾ, ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਜਥਾ :-

"ਮਨ ਹੀ ਨ ਲਿ ਥਰਾਤਾ, ਮਨ ਹੀ ਨਾਲਿ ਸਬ, ਮਨ ਹੀ ਮੀ 'ਥ ਸਮਾਏ॥' (੮੭)

ਵਾ :- ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ (ਜੋਧ) ਜਪਤੀਆਂ, ਘਾਲਣਾ,
ਸੇਵਾ, ਮੁਸੱਕਤਾਂ, ਮਿਹਨਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਦੀ

ਨੇ ਜੋਧਤੀ ਮਿਹਨਤ ੪੮ ਸਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਉਂ ਮਿਹਨਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ

ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਪਉੜੀ ੨੫

ਆਗਿਆ ਮੈਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਿ ਸੁਖਾ; ਸੋਗ ਹਰਖ ਨਹੀਂ ਸਾਨਿਓ॥
ਜੇ ਜੋ ਹਕਮ ਭੀਤਰ ਸਾਹਿਬ ਕਾ, ਸਾਖੀ ਲੇ ਮਾਨਿਓ॥' (ਅੰਗ ੧੦੦੦)

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਨ ਦੇ ਜਕਣ ਵਾਸਤੇ, ਵਾਸਨਾਂ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ, ਤਤਿਕਿਆ

ਨਪ ਜੋਧਤੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ (ਅਪਾਰ)

ਪ੍ਰਮਸਰ ਹੀ ਜੋਧ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਣਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਵਾਂਗੇ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾ (ਜੋਧ) ਸੁਰਮਾਪੁਣਾ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ ਰੂਪੀ

ਸ਼ੌਂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜਗ ਕਰਨ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਸੀਸ ਡਿੱਪਾਲੂ ਹਨ।

ਕਤਿਆ ਗਣਤ, ਨਹੀਂ ਵੀਚਾਰ :- ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਗਦੇ

ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਵੀਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਭਾਵ ਬੇਅੰਤ ਹਨ।

(ਸਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਸਰ ਦਾਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਡਾ ਦਾਤਾ ਹੈ।)

ਵਾ :- ਕਿਤਨੇ ਵੀਚਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

(ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀਚਾਰ ਤੇ ਵੀਚਾਰ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ।)

(ਨੋਟ :- ਮੂਲ ਵਿਚ ਵਸਤਾਮ ਕਤਿਆ ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਅਰਥ ਲਈ ਕਤਿਆ ਗਣਤ ਤੋਂ)

ਵਾ :- ਕਿਤਨੇ (ਗਣਤ) ਜੋਤਿਸ਼ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਕਿ

ਮਹਾਰਾਜ ਸੀ! ਸ ਨੂੰ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਫਲਾਨੇ ਵੱਕਤ

ਮੀਂਹ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਹਨੇਰੀ ਆਉਣੀ ਹੈ, ਰੂਫਾਨ ਆਉਣਾ ਹੈ ਆਦਿ। ਉਹ ਆਲੇ

(ਮੰਤ੍ਰ) ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਬਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ-ਕਿ ਅੱਜ ਬੱਦਲ ਆਉਣਾ

ਹੈ, ਅੱਜ ਗਰਮੀ ਅੱਜ ਪੈਣੀ ਹੈ, ਅੱਜ ਦਰਜ ਦੀ ਠੰਡ ਪੈਣੀ ਹੈ, ਇਉਂ

ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਵਾ :- ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਗਣਤ) ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ

ਪ੍ਰਮਸਰ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਨਹੀਂ ਆਂਦਾ।

ਵਾ :- ਕਿਤਨੇ (ਨਹੀਂ ਵੀਚਾਰ) ਵੀਚਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸੁਰਮਤਾਈ ਨਾਲ ਹੀ

ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹਦਾ ਫਲ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲੇਗਾ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਗਣਤ ਨਹੀਂ, ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਸਾਖੀ ਜੁਲਾਹੇ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾਈ ਨਾਲ ਮੰਗਣ ਦੀ

ਇਕ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇਕ ਨਗਰ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸ਼ਿਵ

ਜੀ ਦਾ ਮੰਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨਗਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇਕ

ਪੰਡਿਤ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜਾ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਤੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤੇ ਇਕ

ਦਿਨ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇਕ ਨਗਰ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸ਼ਿਵ

ਜੀ ਦਾ ਮੰਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨਗਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇਕ

ਪੰਡਿਤ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜਾ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਤੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤੇ ਇਕ

ਜਲਾਹਾ ਹਰ ਨਬ ਇਕ ਇਕ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਤੇਰਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਮ ਵਾਲੀ
ਸਮਾਂ ਬੀਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਰਦਾ ਦੀ ਰੋਜ਼ ਆਈ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਨਸ ਬਹੁਤ
ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਬਹੁਤ ਆ ਗਿਆ ਨਦੀ ਦਾ ਚੜ੍ਹ ਅਤੇ
ਉਪਰੋਂ ਬਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੇ ਪੁਜਾ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਤਿਤ ਅਲਸ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ
ਪੁਜਾ ਬਰਨ ਨਾ ਗਿਆ ਪਰ ਜਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਿਮਨ ਅਨਸਰ ਰਾਸਮ ਤੇ
ਨਦੀ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਨਾ ਪਰਵਾਹ ਬਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਬਸਾ ਨਾਮ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ
ਮਿਟ ਮਾਰੀ। ਉਸਦਾ ਨਿਜਮ ਵੇਖ ਕੇ ਸਿਵ ਸੀ ਬਸ ਹ ਰਾਮ ਤੇ ਪੁਟ ਹੋ ਕੇ
ਬਿਹਾ, ਕਿ ਪੁਜਾ ਬਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਅਜ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਪਰ ਤੇ ਆਪਣਾ
ਨਿਜਮ ਪੂਰਾ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਾਂ, ਜੇ ਰੋਹੀ
ਇਛਾ ਹੈ, ਵਰ ਮੰਗ।

ਜਲਾਹੇ ਨੇ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਜਾਣੀ ਸੁਣਾ, ਜੇ, ਗੁਜਰਾ
ਮੁਸਕਲ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਦੇ ਸਿਰ, ਚਾਨ ਸੇ ਹੀ ਤੇ ਚਾਰ
ਲੱਤਾਂ ਬਣਾ ਦਿਉ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਦੇ ਗਾਣੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਸਕਾਂਗੇ।
ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਵ ਸੀ 'ਤਬਾ ਅਸਤੂ' ਕਹਿ ਕੇ ਗੁਪਤ ਹ ਰਾਮ ਤੇ ਜਲਾਹੇ ਦੇ
ਸਿਰ, ਚਾਰ ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਚਾਰ ਲੱਤਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਜਲਾਹੇ ਪੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ
ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗਾਣੀਆਂ ਬੁਣਾਗਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਨਗਰ
ਵਿਚ ਵੜਿਆ ਤੇ ਨਗਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਲਾ ਆ
ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਨਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿਤਾ।

ਸੋ ਕਿਤਨੇ ਅਨਗਿਣਤ ਹੀ ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਮੰਗਣ ਲੱਗਿਆਂ ਵੀਚਾਰ
ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਮੁਰਖਤਾਈ ਵਿਚ ਉਲਟ ਵੀ ਮੰਗ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਅਥਵਾ:- ਕਿਤਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪਰਥ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਗਿਣਤੀਆਂ ਗਿਣਦੇ
ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਤਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਐਨੇ ਸਾਧਨ
ਕੀਤੇ ਹਨ, ਐਨੀਆਂ ਮਾਲਾਂ ਫੇਰੀਆਂ ਹਨ, ਐਨੇ ਮਾਲ ਮੌਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ,
ਐਨੀਆਂ ਗੁਣੀਆਂ ਤਾਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ
(ਨਹੀਂ ਵੀਚਾਰ) ਸਰੂਪ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਵਾ:- (ਕਿਤਨੇ
ਗਣਤ ਨਹੀਂ) ਬੇਅੰਤ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ
ਜਾਣਦੇ, ਜੋ ਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰੂਪ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣੀ।

ਵਾ:- ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਂਗਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ
(ਗਣਤ) ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤ ਅੰਸਾ ਮੰਸਰ ਵਲੋਂ ਦੁੱਟਿਆ

ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਂਗਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ, ਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ
ਨਿਰਵਿਤਰਾਪ ਮਨ ਹੀ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿ ਲਈ! ਹੁਣ ਜਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ
ਅੰਦੀਰ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇਰ (ਗਰਬਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ) ਜੀ ਵਰਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ
ਸ੍ਰੀ ਦਸਰਾਮ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਰਬਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਕਰਕ ਸਿਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਾ:- ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਐਸੀ ਵਿਚਾਰ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਜਿਸ
ਵਾ:- ਕਿਤਨੇ ਮਨ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਈਸ਼ ਦੀ ਈਸ਼ਤਾ ਦੀ ਵਿਚਾਰ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲਾਭ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਕੋਤੋ: ਖਪਿ ਤਟਹਿ ਵੇਕਾਰ:- (ਕੋਤੋ) ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਐਸੇ ਹਨ ਵਿਕਾਰਾਂ
ਵਿਚ ਖਪ ਕੇ (ਤਟਹਿ) ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤੜ ਲੈਂਦੇ ਭਾਵ ਨਾਸ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਵਾ:- ਕਿਤਨੇ ਅੰਸਾ ਮੰਸਰ ਹਨ ਜ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋਗਣਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਉਹ
ਖਪ ਖਪ ਕੇ ਮਨ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਰੁਪੀ ਤੋਰਾਂ (ਵੇਕਾਰ)
[ਜੀਆਂ ਦੀ ਕਰਨੀ ਅਨਸਾਰ ਸਿਹ ਕੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਦਾਤ ਹੈ।]
ਵਾ:- ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਅਸ ਸਿੱਖ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ
ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਹ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ! ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਵਿਕਾਰ ਸਰੀਰ
ਨੂੰ ਖਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ:-

‘ਚਾਰਿ ਬਰਨ ਚਚਾ ਕੇ ਮਰਦਨ ਬਟ ਦਰਸਨ ਕਰ ਤਲੀ ਰੇ॥
ਸੰਦਰ ਸਘਰ ਸਰੂਪ ਸਿਆਨੇ ਪੰਚ ਹੀ ਮਹਿ ਫਲੀ ਰੇ’ (ਅੰਗ ੪੦੪)
ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਖਪ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਸਾਡਾ ਮਨ ਵੇਗਾਗੇ ਦੇ
ਸਹਿਤ ਹਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦੁੱਟ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਜਾਬਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖਪਣ ਤੋਂ ਦੁੱਟ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਾ:- ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਖਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ
(ਵੇਕਾਰ) ਬੋਟੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ (ਦੁੱਟ) ਹਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਵਾ:- ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖਪਿਆਂ (ਵਿਕਾਰੀਆਂ) ਤੋਂ ਦੁੱਟਣਾ
ਚਾਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਸੰਗਤ ਵਲੋਂ

ਭਾਵ ਸਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ
ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੱਛ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਸੁਣੀ
ਤੇ ਵਿਚਾਰੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਿੰਘ ਹਨ ਤੇ ਲਹੌਰਾ ਸਿੰਘ ਹਨ ਲੇ ਕ ਪੱਕਾ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਲੋੜ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਤੇ ਭਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਕੇ ਕਿਹਾ :-

“ਭਾਵੇਂ ਬਰਥ ਨ ਦੇਹ ਕਰਿ ਰਹੀਐ ਬੰਦ ਹਸੁਰ।
ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਨਿਜੇ ਫਿਰਿਆ ਸਰੁ ਜਿਸ ਤੇ ਧਰਮ ਨਾ ਦੁਰਿ।” (ਗਾ. ਪ੍ਰ. ੨:)
ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਚਨ ਕਿਹਾ :- “ਜੇਕਰ ਕਰਮ ਕਰੇ ਤੇਸਾ ਗਰ ਭੁਗਤਾਇ।
ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਲ ਉਚਾਰ ਹੋਇ ਸੁਣਾਏ।
ਯਥਾ :- “ਮ: ੧। ਹਰੁ ਪਰਾਇਆ ਨਾਨਕਾ, ਉਸ ਸੁਅਰ ਉਸ ਗਾਇ
ਗਰ ਪੀਰੁ ਹਾਮਾ ਤਾ ਤੇਰੇ; ਜਾ ਮੁਰਦਾਰ ਨ ਖਾਇ॥” (ਅੰਗ ੧੫੧)

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ, ਲਹੌਰਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੁਠਾ ਜਾਣ ਕੇ, ਚੁੱਪ ਕਰ
ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਕੰਮਲ ਬਚਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ,
ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਆ ਜਾਈਐ ਮੈਂ ਹਨ ਦੇ ਵਿਆਗਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਸਦਾ ਸੀ,
ਮੈਨੂੰ ਮਨਾਫ਼ ਕਰੀ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਇਉਂ ਕਹਿ ਕੇ
ਲਹੌਰਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਆਸਣ ਤੇ ਬਿਰਾਜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਾਲਾ ਸਿੰਘ
ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਵੇਰੇ ਤੜਕੇ ਹੀ ਉਠ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਉਸਦਾ
ਧਨ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ੧੦ ਵੇਂ ਪਾ: ਜੀ ਦੇ
ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਾਉਣ ਲੱਗੇ
ਵੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

“ਗਰ ਤੇ ਵਿਛੜਿਆ ਸਿਖ, ਲੋਭੀ ਕਾਮ ਕਹੁ।
ਬਖਸੈ ਗੁਰ ਬਖਸਿੰਦ ਮੇਲੈ ਛਾਡ ਰੁਹ।
ਅੰਗਣਹਾਰੇ ਨੀਤ, ਚਲੈ ਨਹਿ ਸਾਚ ਮਗ।
ਲੰਪਟ ਤੇ ਕਟੇਬ ਨ ਮਿਥਿਆ ਲਖਿਯੋ ਜਗ॥” (ਰਿਤ ੩ ਅੰਸੂ ੪੮)
ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਹੋਸ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਦ ਉਲਟੀ ਹੀਤ ਨਹੀਂ ਕਰਸੀ
ਪੰਜਾ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਦ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਫਲ ਤੇ ਕਾਫ਼
ਫੌਤ ਕੇ ਪੁਸ਼ੇਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਚਲਣਾ ਕਰੇ।

ਅਥਵਾ :- (ਸੁਕਰ) ਨਾਮ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :-
“ਪ੍ਰਹਰ ਮਹਿ ਮਿਥੈ ਰਾਸੁ ਬਸਤੁ ਹੈ, ਸੁਕਰ ਮਾਹਿ ਜੈਸ ਛਾਮੀ॥” (ਅੰਗ ੬੮੫)

ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਮਖ ਵੱਲ ਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਦਾ
ਬਾਧ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸਰੂਪ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਕਿਤਨੇ
ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ (ਮਕਰ) ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਲੈ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬਪਣਾ ਤੇ
ਅਵਿਵੇਕ ਬਰਕੇ ਜੀਵ ਭਾਵ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਧ ਕਰਕੇ
ਆਪਣੇ (ਬਿੰਬੀ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ (ਲੋ) ਲੀਟ ਹੋਣਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸੰਤਰਤਨ
ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਵਿਚ।

ਕੋਤੇ ਮੂਰਖ: ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ :- (ਕੋਤੇ) ਕਿਤਨ ਬਾਹਿਰ ਹੀ (ਮੂਰਖ)
ਬੇਸਮਝ ਲੋਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਖਾਈ ਹੀ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਭਲੇ
ਕਰਕੇ ਮਾਰ ਹੀ ਖਾਏ ਹਨ। ਵਾ :- (ਖਾਹੀ) ਖਾਹਸ਼, ਲਾਭ, ਲੋੜ ਕਰਕੇ ਖਾਈ
ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

“ਹੋਤੀ ਬੋਲਿ ਵਿਵਾਏ ਹੋਨ॥ ਗਰਬਧ ਵਾਂਗੁ ਲਾਹੇ ਪੋਟਿ।” (ਅੰਗ ੨੦੧)
ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਭੀਆਂ ਨੂੰ (ਖਾਹੀ) ਖਾਹਸ਼ ਹੀ ਖਾਈ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਤੇ ਜੇ ਖੋਹ
ਖਿਸ ਕੇ ਖਾਏ ਹਨ, ਉਹ ਦੋਖੇ ਵੀ ਕੱਟ ਖਾਏ ਹਨ ਤੇ ਪੁਲੋਕ ਵਿਚ ਵੀ ਜਮਾਂ
ਦੀਆਂ ਹੋਣਾਂ ਖਾਏ ਹਨ।

ਅਥਵਾ :- (ਕੋਤੇ) ਕਿਤਨ ਹੀ (ਮੂਰਖ) (ਮੂ) ਮੂੰਹ ਆਦਿਕ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ
ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਲੋਂ (ਰਖ) ਰਖ ਕਰਕੇ ਭਾਵ ਰੋਕ ਕਰਕੇ (ਖਾਹੀ) ਜੋ ਖਾਣੇ ਜਗ
ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਹੈ। “ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਾ ਭੋਜਨੁ ਗਿਆਨ।” (ਅੰਗ ੨੭੨)

ਉਸ ਨੂੰ (ਖਾਹਿ) ਖਾ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ
ਦੇ ਪਰਾਇਣ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਤ ਰੋਕ ਕੇ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਿਆਂ
ਵੱਲ, ਖਾਣ ਪੀਣ ਵੱਲ, ਦੋਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਹਰ ਵਕਤ ਖਾਣੇ ਜੇਕਰ ਜੇ
ਪੁਸ਼ੇਰ ਦਾ ਨਿਰਉਪਾਧਕ ਅਨੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਪੰਜਾ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਸੁਤੇਤਰ
ਅਨੰਦ ਹੈ, ਅੰਤਰ-ਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਰੂਪੀ ਬੁਰਾਕ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਲੋਂ
ਹੋ ਕੇ ਖਾਏ ਹਨ।

ਕੋਤਿਆ; ਦੂਖ ਭੁਖ ਸਦ ਮਾਰਿ :- ਕਿਤਨ ਹੀ ਅੰਧੇ ਪਰਥ ਹਨ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਦੁੱਖ ਹੀ ਚੇਤਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਭੁਖ ਦੀ ਸਦਾ
ਮਾਰ ਪਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਪਲੀਸ ਆਦਿਕਾ ਦੀ (ਮਾਰ) ਕੱਟ ਹੀ
ਹੋਵੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

(ਕੋਤਿਆ ਦੂਖ) ਜਿਹੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਚਿੰਤਣਾ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਤੇ

ਜਸਨ ਕਰਨਾ, ਇਸਨੂੰ ਸਾਰ ਆਲਸੀ ਲੋਕ ਦੁੱਖ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ (ਕੋਰਿਆ,
ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਗੁਣਮਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਦੁਖ ਦਾਰੁ ਸੁਖ ਰਹੁ ਭਇਆ' (ਅੰਗ ੪੬੯)
ਇਸ ਵਾਕ ਨੂੰ, ਪੁਲਕ ਦੇ ਸੁਧਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੜਾ ਜਪ ਰੱਖ ਕਰਨਾ ਹੈ ਦਾ
ਸਮਝਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਦਸ ਵਾਕ ਨੂੰ, ਸੁਖ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਵਾ:-ਜਿਹੜਾ ਦਸੀਆਂ ਨੇ ਮਰਨਾ ਦਸ ਸਮਝਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਮਰਨ ਨੂੰ
ਗੁਣਮਥ ਸੁਖ ਸਮਝਕੇ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਧਰਮ ਵਾਸਤੇ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਦੁੱਖ
ਰੋਗ ਮੇਰੇ ਕੇ ਸਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ, ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਬੁੱਧ) ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹਨ।
'ਸਾਰ ਨਾਮ ਕੀ ਲਗੀ ਰੁਖ। ਉਸ ਰੁੱਖੇ ਯਾਇ ਚਲੀਅਹਿ ਦੁਖ।' (ਅੰਗ ੯)
ਵਾ:-ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਵਾਲੇ ਰੁੱਖੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ

ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਕੇ ਚਿੰਤ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ
ਜੋਤਦ, ਇਹ ਵਰਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਵਾ:-ਕਿਤਨੇ ਹੀ (ਦੁੱਖ) ਅਗਿਆਨ (ਬੁੱਧ) ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤਿਸ ਨੂੰ ਅਭਾਵ
ਕਰਨਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ।

(ਸਦ ਮਾਰ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ (ਮਾਰ) ਵਾਸਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ
ਲਿਆ ਹੈ। ਵਾ:-(ਮਾਰ) ਸੱਪ ਕਾਮ ਆਦਿਕ ਨੂੰ ਮਾਰ ਲਿਆ ਹੈ।

(ਏਹਿ ਭਿ ਦਾਤਿ ਤੇਰੀ; ਦਾਤਾਰ।) ਹੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ! ਜੀਆ ਦੀ ਕਰਨੀ
ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਖ ਸੁਖ ਦਹ ਭੀ ਤੇਰੀ ਦਾਤ ਹੈ।

ਸੰਕਾ:-ਦਾਤ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ:-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰੁਖ ਹੋਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੱਟਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ
ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਚਿਤ ਹੋਕੇ ਚੱਤੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੇ ਸਦਾ ਮਾਰਾਂ ਪੈਣੀਆਂ ਅਤੇ ਦੁਖ ਰੁਖ ਸਹਾਰਨੀ ਹੈ, ਇਹ
ਤੇਰੀ ਦਾਤ ਹੈ। ਤੂੰ ਸਿਆ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਉਹ ਬਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ
ਦੇ ਚਿੰਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਰੁਖ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਯਤਨ ਨਹੀਂ
ਕਰਦਾ, ਆਲਸੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ, ਹੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ! ਇਹ
ਤੇਰਾ ਦਾਤ ਦੇਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

(ਕੋਰਿਆ; ਦੁਖ ਰੁਖ ਸਦ ਮਾਰ ॥ ਏਹਿ ਭਿ ਦਾਤਿ ਤੇਰੀ, ਦਾਤਾਰ ॥):-
ਜਿਹੜੇਆ ਕੋਮਾ ਦੁਖ ਉਠਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਭੁੱਖਾਂ ਕੱਟਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਰੁਖ

ਭਲਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅੱਠ ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ ਭੁੱਖਾਂ ਸਹਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਗਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ
ਬਿਰਛਾਂ ਦੀਆਂ ਛਿੱਲਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਖਾਧੀਆਂ ਸਨ। ਦੁਖੀ ਰਹਿ ਰਹਿ ਕੇ, ਪਲਸ
ਦੀਆਂ ਮਾਰਾਂ ਕੁੱਟਾਂ ਖਾ ਖਾ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਦੁਖ ਉਠਾ ਕੇ,
ਭਟਾਂ ਖਾ ਕੇ, ਭੁੱਖੇ ਰਹਿ ਕੇ, ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ
ਓਸਕਦੇ ਸਿਤਾਰੇ ਵਾਂਗ ਬਣ ਗਏ। ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ
ਪੱਟ ਕੇ ਖਾਰੇ ਸਮੰਦਰ ਵਿਚ ਸੱਟ ਦਿਤਾ। ਅੰਨੀ ਵੱਡੀ ਭਾਰੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕੀਤੀ।
੩੫,੦੦੦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ
ਦਨੀਆਂ ਵਿਚ ਝਲਾ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਾਧ ਸੀਗਤ ਜੀ ! ਜਿਹੜੇ ਦੁਖ ਅਤੇ
ਸਦਾ ਮਾਰਾਂ ਸਹਾਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਖੀ:-ਜਿਵੇਂ ਭਰਮੰਦ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ ਭੁੱਖਾ
ਤੇ ਦੁਖੀ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਲੂਣ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਪੀਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਤੇ ਹਰ
ਰੋਜ਼ ਕੁੱਟ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਰੂਮ ਵਲੋਂ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਕ ਵਜ਼ੀਰ
ਆਇਆ। ਨੌਰੰਗੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਚੌਦਾ ਸੌ ਵਿਦਵਾਨ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਸਬਰ
ਤੇ ਸੁਕਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ
ਤੋਂ ਕਰਾਏ। ਪਰ ਉਸਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਹੋਈ। ਫਿਰ ਉਸ ਰੂਮ ਵਲੋਂ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ
ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆਂ ਤੇਰੀ ਕੈਦ ਵਿਚ ਇਕ ਸਰਮੰਦ ਨਾਮੇ ਫਕੀਰ ਹੈ,
ਉਹਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਾ। ਨੌਰੰਗੇ ਨੇ ਆਗਿਆ ਦਿਤੀ, ਫੇਰ ਇਸ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਜੱਲੂ
ਦੇ ਵਿਚ ਸਰਮੰਦ ਫਕੀਰ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਪੁਛਿਆ : 'ਸਬਰ ਤੇ
ਸੁਕਰ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?' ਫਕੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤੇ ਨੂੰ
ਬਾਹਲਾ ਰਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾ ਤੇ ਨਵਾਂ ਚ ਦਰਾ
ਸਮੇਟ ਨੂੰ ਦੇਹ।' ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਇਆ ਤੇ ਨਵਾਂ
ਬਸਤਰ ਪਹਿਨਣ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਪਹਿਨ ਕੇ ਦਰ ਮਿਸ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੇਨੂੰ
ਉੱਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਸੁਣ ਸਾਧ ਸੀਗਤ ਜੀ ! ਇਸ ਨੂੰ ਲੂਣ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਪੀਣ
ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਪੀਣ ਤੇ ਕੱਟ ਭੀ ਖਾਧੀ ਤੇ ਸਬਰ ਕੀਤਾ। ਹੋਰ
ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਖੀ। ਵਾਰਿਗੁਰੂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਤਾਕਤ
ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਉਸ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਵਰਿਸਤ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਤੀਆਂ ਵਾਲ ਸਾਰੇ
ਸੱਧ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾ ਦਿਤੇ। ਉਹ ਇਉਂ ਬਨਤੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ

ਜੇ ਸਰਮੋਦ ! ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਕੇਹੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਬੁੱਟ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਤੂੰ ਬ੍ਰਾਮ
 ਰਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈਂ ਸਾਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਬੋਝਾ ਨਾ ਰੱਖ ਕਰ ਦਲੇਰੀ।
 ਉਸ ਦੇ ਸਰਮੋਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸੁਭਰੇ ਹੈ ਉਸ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੀ ਵਰਗਾਹ
 ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਅੰਗੀ ਵੱਜੀ ਤਾਰਨ ਦਿ-ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
 ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੀ ਤੇ ਲੁਣ ਦਾ
 ਪਿਆਲਾ ਪੀ ਕੇ ਸਬਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਨੌਬ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭਾਰੀ ਦਾਤ ਦਿ-ਹੀ ਹੋਵੇ
 ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਬਰ ਤੇ ਸੁਭਰੇ ਦੇ ਮਾਇਨੇ ਹਨ। ਸੁਣ ਕੇ ਵਜੀਰ ਨੇ ਸਰਮੋਦ
 ਸ਼ਰੀਰ ਅੰਗ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ।
 ਵਾ : ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਅੰਸੇ ਹਨ ਜੋ ਦੁੱਖ ਤੇ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ (ਮਰ
 ਮਾਰਨਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਵਾ : ਕਿਤਨੇ ਅੰਸੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਦੁੱਖ ਤੇ ਭੁੱਖ ਦੀ ਮਾਰ ਹੀ
 ਸਦਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ :-

ਸਾਖੀ :--ਇਕ ਹੋਤੀ ਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ
 ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਰਿਖੀ ਇਸ ਬਨ ਵਿਚ ਰਖ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸਨੇ
 ਬਿਰਮਾਸੀਤ ਤੇ ਰੰਨ ਲਿਆ ਤੇ ਜੇਹਲ ਵਿਚ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਆਮ
 ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਵੇਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਖੀ ਤੇ ਰੰਨੇ
 ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
 ਮੰਦਰੇ ਰੰਨੇ ਤੇ ਅੰਧੇਰਾ ਕਾਰੀ ॥ ਦੁਖਿ ਲਾਗੇ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਚਿਤਾਰੀ ॥ (੧੬੬)
 ਤਾਂ ਹੀ ਸਰੇ ਭਗਤ ਨੇ ਗੰਗੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ : ਯਥਾ :-

ਸਿੱਤ ਬਿਤਿ ਪਟਲ ਮਾਇਆ ਧਨੁ ॥ (ਅੰਗ ੪੮੬) ਕਿਹਾ ਹੈ
 ਤਾਂ ਮਹਿ ਮਗਨ ਹੋਮ ਨ ਤੇਰੇ ਜਨੁ ॥
 ਜਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਬੰਨੀ ਸਨਿਹੈ ਕੁੰਮਤਿ ॥ ਜਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਬੰਨੀ ਸਨਿਹੈ ਕੁੰਮਤਿ ॥
 ਦੁਹੁ ਬਿਰਮਾ ਤੇ ਜੇ ਮੁਕਤ ਮੋਈ ਸੁਯੋਗ ਭਾਲੀਐ ॥ (ਅੰਗ ੧੦੧੯)

ਬੰਨਿ ਖਲਾਸੀ; ਭਾਣੇ ਹੋਇ :--(ਬੰਦ) ਬੰਦੀਖਾਨੇ ਭਾਵ ਕੇਹੇ
 ਵਿਚ ਪਣਾ ਤੇ (ਖਲਾਸੀ) ਫੁਟਕਾਰਾ ਹੋਣਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੇ (ਭਾਣੇ) ਰਜਾ, ਹੁਕਮ
 ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਵਾ :--ਹੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ! ਜੇਹੜੇ ਗੁਰਮੁਖ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਭਾਣਾ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੰਦੀ ਤੇ ਫੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਵਾ :--ਦਾਅਵਾ ਹੀ ਤਿਨ ਹਰ ਰਾਤ; ਬੰਦਨ ਮੁਝੋਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ॥ (੧੭)
 ਤੇ ਨਾ ਮੰਨੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿਸਟ ਮਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ, ਅਮ ਦੇ

ਅਗਿਆਨ ਦੇ, ਰੋਗਾਂ ਦੇ, ਮਾਤਾ ਦੇ ਭਰਤ ਦੇ ਬੰਦੀਖਾਨੇ ਤੇ (ਖਲਾਸੀ)
 ਫੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਾ :--ਹਰਿਮੰ ਸੋਈ ਬੰਦਨਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਇ ॥ (ਅੰਗ ੪੮੬)
 ਹੋਗਤਾ ਮਮਤਾ ਦਾ ਜਾਂ ਨਰਕ ਦੇ ਬੰਦੀਖਾਨੇ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ
 ਫਲਟ ਕਰਕੇ (ਖਲਾਸੀ) ਫੁਟਕਾਰਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਯਥਾ :-

ਗੁਰਸਿਖੀ ਭਾਣਾ ਮੰਨਿਆ; ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਪਾਰਿ ਲੇਖਾਇ ॥ (ਅੰਗ ੧੪੨੪)
 ਆਪ ਮੁਕਤ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਟਕਾਰਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਯਥਾ :-
 'ਹਰਮਰਾਇ ਨ ਆਖਿਓਨੁ; ਸਭਨਾ ਦੀ ਕਰਿ ਬੰਦ ਖਲਾਸੀ'।
 (ਵਾਰ ੧੦ ਪਉੜੀ ੫ ਭਾ: ਗ:)

ਹੋਰ; ਆਖਿ ਨ ਸਕੈ ਕੋਇ :--ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ
 ਸਕਦਾ ਕਿ ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕੀਦਾ ਹੈ ਜਿਤਨਾ ਕੋਈ
 ਅਗਿਆਨੀ ਭੇਦਵਾਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੁਵੈਰ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਉਂ ਕਹੇ ਕਿ
 ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨੇ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਜਿਸਟ ਮਰਨ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਬੰਦੀਖਾਨੇ
 ਤੇ ਖਲਾਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਹੋਕਾਰ ਸਹਿਤ ਕਹਿਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਸ
 ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਯਥਾ :-

ਆਪ ਛੁਟੈ ਨਹ ਫੁਟੀਐ; ਨਾਨਕ ਬਚਨ ਵਿਣਾਸ ॥ (ਅੰਗ ੧੨੮੯)
 ਆਪਣੇ ਆਪ ਛੁਟਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਛੁਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਉਸਦੇ ਬਚਨ : ਮੈਂ
 ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਤੇ ਵਿਣਿਆ ਬੁਦ ਬਖਸ਼ ਸੁਤੰਤਰ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ
 ਵਾਲ ਹਨ। ਹੋਰ ਜੋ ਅਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਮਾਦੀ ਲੋਕ ਹਨ, ਉਹ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ
 ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਜੇ ਕੋ ਖਾਇਕੁ; ਆਖਣਿ ਪਾਇ :--ਜੇ ਕੋਈ (ਖਾਇਕ) ਮੁਰਖ ਕਹੇ
 ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹਾਂ, ਮੁਕਤ ਹਾਂ, ਅੰਗ੍ਰਿਮਸਮੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਬੁਦ ਬੁਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ

ਨਾਮੁ ਨਾਮੁ ਨਾਮੁ ॥ (ਅੰਗ ੧੦੧੯)
 ਨਾਮੁ ਨਾਮੁ ਨਾਮੁ ॥ (ਅੰਗ ੧੦੧੯)
 ਨਾਮੁ ਨਾਮੁ ਨਾਮੁ ॥ (ਅੰਗ ੧੦੧੯)
 ਅਤੇ ਇਹੋ ਹੀ ਪਾਠ ਨੀਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਨੇ ਰਾਗ ਦੀ ਚਾਰ
 ਵਿਚ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ, 'ਬਾਇ' ॥ (ਅੰਗ ੧੦੧੯) ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇਸ ਦਾ
 ਅਰਥ ਮੁਰਖ ਹੈ। ਇਹ (ਖਾਇਕ) ਪਾ ਹੀ ਸੁਧ ਹੋ ਜੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਆਪ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਅਗਿਆਨ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਸਭ ਬੁਝ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਇਉਂ ਆਪਣਾ (ਪਾਇ) ਪਵੇ।

ਉਹ ਜਾਣੈ ਜੋਤੀਆ ਮਹਿ ਖਾਇ :- (ਦੋਹਰੀਆ) ਜਿਤਨੀਆਂ

ਤਰਥਾਂ ਰੂਪੀ, ਲਾਨੁਤਾਂ ਰੂਪੀ, ਜਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਵਾਂ (ਮੁਹਿ) ਮੋਹ ਵਾਂਗੋਂ

ਸੱਟਾਂ ਵਾਂਗੋਂ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਵਾਂ :- ਪੁਲੋਕ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਜਾਣੇਗਾ।

ਉਹ ਜਾਣੈ ਜੋਤੀਆ ਮਹਿ ਤੇ ਲਾਨੁਤਾਂ ਰੂਪੀ ਮਹਾਤਮੀ ਦੀਆਂ ਤਰਥਾਂ ਰੂਪੀ

ਏਵਾਂ ਥਾਵਾਂ। ਜਥਾ :-

‘ਮਾਨਸ ਜਨਮੁ ਦੀਓ ਸਿਹ ਨਾਹਰ ਸੇ ਤੇ ਕਿਉ ਬਿਸਰਾਇਓ ॥’ (ਅੰਗ ੯੦੨)

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਰੂਪੀ ਤਰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਥੋਟਾਂ ਖਾਵੇਗਾ ਕਿ ਦੱਸ ਤੇ

ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਹੈ? ਵਿਸ਼ੇ ਰੋਕ ਲਏ ਹਨ? ਇਉਂ ਦੀਆਂ ਦਾ ਦਮਨ

ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ? ਜੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਲਾਹਨਤ ਹੋ ਕੇ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਧਾਰੇ

ਨੂੰ ਤੋਂ ਕੀ ਖਾਟਿਆ ਹੈ? ਐਵੇਂ ਹੀਕਾਰ ਬਰਦਾ ਹੈ? ਆਪ ਹੀ ‘ਸਟਾਪੇਪੀ

ਸਟ ਕਪੜੀ’ ਦੱਤੇ ਸਟੇਪੁਦਾ ਬਣਿਆ ਵਿਰਦਾ ਹੈ। ਫਰ ਜਾਣੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ

ਮੂਰਖਤਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪੋ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦ ਭਾਵੇਂ ਵਿਚ

ਚਲ ਕੇ ਸਿੰਗਾਰੂ ਜੀ ਦੀ ਡਿਘਾ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ

(ਉਹ ਜਾਣੈ ਜੋਤੀਆ ਮਹਿ ਖਾਇ ॥)

ਸਾਖੀ ਜੈਮਨਿ ਮੁਨੀ ਦੀ

ਜੈਮਨਿ ਮੁਨੀ ਬਿਆਸ ਜੀ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਥਾਫੀ ਵਿਦਿਆ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਵੇਦ ਅਦਿ ਪੜ੍ਹੇ। ਅਹੰਕਾਰਮਈ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ

ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਜੀਵ ਨੇ ਵੀਸਰ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹਨ। ਭਾਵ ਮੈਂ ਉਹੀ ਬ੍ਰਹਮ

ਹਾਂ। ਵੇਦਾਂਤ ਭਾਗ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਸਮਝ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ।

ਜੈਮਨਿ ਮੁਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ‘ਪੂਰਬ ਮੀਮਾਂਸਾ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ’ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿਤਾ

ਕਿ ਗਿਆਨਵਾਨ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਰ ਸਕਦੀ। ਹਨ ਇਹ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ

ਨੂੰ ਸਟਾਪੇਪੀ ਕਿ ਇਹ ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਬਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਜੇ ਮੈਂ ਸਟਾਪੇਪੀ ਕਿ ਇਹ ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਬਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਨੂੰ ਤੀ ਮੋਹ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਹਨ ਬੀਤਾ ਤ ਰੀਬ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾ ਹੀ ਕੱਟਿਆ।

ਬਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਇਸ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਰਚੀ।

ਇਕ ਰਾਜਪੂਤ੍ਰ ਦੀ ਸ਼ਾਈ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਰਚਿਆ। ਆਪ ਲੜਕੀ ਦਾ ਰੂਪ

ਬਣਿਆ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਕੇ ਭੇਲ ਤ ਜੇਧ ਦੇ ਸਮੇਤ ਆ

ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਵਕਤ ਹੈ, ਜੈਮਨਿ ਮੁਨੀ ਦੀ ਕੱਟੀਆ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਤੇ

ਇਕ ਸ਼ਰ ਨਿਕਲਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਭਰ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਜੰਦ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਸਮਤ

ਭੱਜ ਗਈ। ਚਾਕੀ ਸਿਵਲ ਭੇਲ ਵਿਚ ਇਕ ਲਾੜੀ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ

ਭੇਟਾ ਸਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਰਿਖੀ ਪਾਸ ਆਇਆ ਤੇ

ਰੇਟ ਦਾ ਬਾਰਨ ਪੁਛਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਦੇ

ਨਿਕਲਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰ ਭੱਜ ਗਏ ਹਨ ਮੈਂ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹਾਂ। ਰਿਖੀ ਨੇ

ਦਿਲਾਸਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸਵੇਰ ਹੋਵੇ ਤੂੰ ਚਲੀ ਜਾਈ, ਹੁਣ ਇਥੇ ਮੱਟ ਵਿਚ ਤੂੰ

ਆਰਾਮ ਕਰ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਵਿਚ ਮਰਾ ਆਸਣ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਏਤ ਆਇ

ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਬੂਹਾ ਬੰਦ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਜੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੁਝ, ਭਾਵੇਂ

ਮੈਂ ਵੀ ਕਹਾ, ਬੂਹਾ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਣਾ।

ਸੋ ਉਸ ਲਾੜੀ ਨੇ ਮੱਟ ਵਿਚ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬੂਹਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਦ

ਕੁਝ ਰਾਤ ਚਲੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਸ਼ੰਦਰ, ਕੇਮਲ, ਮੋਹਣੀ ਸੁਰ ਨਾਲ ਵੇਦ

ਦੀਆਂ ਰਿਚਾਂ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਰਿਖੀ ਦਾ ਮਨ

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਨਾਰਦ ਨ ਮਾਣ ਲੀਯ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਾਮ ਤੋਂ ਵਰਤਾਰਾ ਪ
ਲਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਨ ਪਰਖ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਦਾ ਮੂੰਹ
ਲਗਾਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। 'ਬ੍ਰਹਮਚਰਿਤ' ਕਰ ਨਾਰਦ ਹਿਰਾਨੀ ਹੈ। (ਭਾ. ਗ.)
ਵਾ :— ਹੋਭਾਨੀ ਤਪਸਵੀ ਤੇ, ਮਾਇਆ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕ ਕੇਹਾਤਿਆ
ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਅਤੀਆ ਮਾਰਦੀ ਸੀ, ਕਹਿੰਦੀ ਤੇਰੇ ਵਰਤਿਆਂ ਤ ਬਿਨਾਂ ਕੇਹਾਤਿਆ
ਤੇ ਸਵਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਆਪੇ ਜਾਣੈ, ਆਪੇ ਦੇਇ :— ਆਪ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ (ਜਾਣੇ)
ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹਨ ਜੋਸ਼ਿਲੀ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਝਣਾ (ਜਾਣੇ) ਜਾਣਦੇ ਹਨ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਸੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਬਥਾਮ ਸੋਝਾ ਵਿਚ
ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਯਥਾ :—
'ਸੋਝਾ ਕਰਤ ਹੋਇ ਨਿਹਕਾਮੀ ॥ ਤਿਸਕਉ ਹੋਤ ਪ੍ਰਾਪਤਿ 'ਆਮੀ' ॥' (੨੯੬)
ਚੰਦਲ ਚਿਤ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਚਲਾਕੇ ਦੁਹਮ ਗਿਆਨ ਦਾ
ਦਾਤ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਉਂ ਅੰਤਰਜਾਮਤਾ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਦੀ ਆਪ
ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਾਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੰਤ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ
ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਵਾ :— (ਆਪੇ ਜਾਣੈ) ਆਪਿ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਤੂੰ ਪਦ ਦੇ ਲੱਖ ਅਰਥ ਨੂੰ ਅਤੇ
(ਆਪੇ ਦੇਇ) ਆਪ ਹੀ ਤੇਰੇ ਪਦ ਦੇ ਲੱਖ ਅਰਥ ਦਾ ਬੋਧ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਵਾ :— (ਆਪੇ ਜਾਣੈ) ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਬੁੱਧ ਚੇਤਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸਰੂਪ
ਤਾਈਂ ਜਾਨਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਅਪ੍ਰਬੁੱਧ ਚੇਤਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ
ਗਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹੋ।

ਵਾ :— ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੀ ਤੇਰੇ ਪਦ ਦਾ ਲੱਖ ਅਰਥ ਰੂਪ ਹੈ, ਯਥਾ :—
'ਪਦ ਪਦਕੇ ਅੰਤਰ ਕੀ ਜਾਨੈ ॥' (ਗੋਪਾਲੀ) ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣ
ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਆਤਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਾਖੀ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ
ਸ੍ਰੀ ਸਮਝ ਸੋਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਪਦ ਦਾ ਲੱਖ ਅਰਥ ਰੂਪ ਹੈ।

ਆਖਹਿ ਸਿ; ਭਿ ਕੇਈ ਕੇਇ : ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਰਜਾ ਨਿ
ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਦਿੰਦੇ

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਹੈ (ਸਿ) ਉਹ ਪਰਖ (ਭਿ) ਬਹੁਤੇ (ਕਈ ਕੇਇ) ਕਈ ਕਈ ਹਨ ਕਈ ਵਿਚ।
ਵਾ :— ਜਿਹੜੇ ਦਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ (ਸਿ) ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਜੀ ਪਦ ਦਾ
ਲੱਖ ਅਰਥ ਰੂਪ ਆਪ ਹੈ ਅਤੇ (ਭਿ) ਬਹੁਤੇ ਤੇਰੇ ਪਦ ਲੱਖ ਅਰਥ ਰੂਪ ਕੀ
ਆਪ ਹੈ। ਉਹ (ਕਈ ਕੇਇ) ਕਈ ਕਈ ਹਨ ਕਈ ਵਿਚ।
ਯਥਾ : 'ਬੋਟਨ ਮੈ ਨਾਨਕ ਕਉ, ਨਾਰਾਇਨ ਜਿਹ ਚੀਤਿ ॥' (ਅੰਗ ੧੪੨੭)

ਜਿਸਨੋ ਬਖਸ; ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ :— ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਆਪਣੀ
(ਸਿਫਤਿ) ਭਗਤੀ ਇਕੱਲੇ ਮੈਨਕ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨੀ (ਸਾਲਾਹ) ਸਿਰਫ਼ ਵਿਚ
ਮਿਲਕ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਜਸ ਕਰਨਾ ਦਵੇ, ਵਾ :— (ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ) ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ
ਬਖਸ਼ ਦੇਵੇ। 'ਮਿਲ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਬਖਸਾ ਨੂੰ ਸਾਲੀ ਨਾਲ ਗਾਉਣਾ
ਕੀਰਤਨ ਹੈ।' 'ਵਾਹ ਵਾਹ ਮਿਫਤਿ ਸਲਾਹ ਹੈ ਗਰਮੁਖਿ ਸਬ ਕੇਇ ॥' (੫੧੪)
ਵਾ : ਸਿਫਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ (ਸਾਲਾਹ) ਮੰਦਗੀ ਬਖਸ਼ ਦੇਵੇ।

ਅਥਵਾ : ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਜੇ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਆਪਣੀ (ਸਾਲਾਹ)
ਤੇਰੇ ਪਦ ਦਾ ਲੱਖ ਅਰਥ ਰੂਪ ਅਤੇ ਤੂੰ ਪਦ ਦਾ ਲੱਖ ਅਰਥ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਰੂਪ
(ਸਿਫਤਿ) ਬਖਸ਼ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਵਾ :— ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਸਿਫਤ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦਾ
ਹੈ ਉਹ ਅਗ (ਸਾਲਾਹ) ਭਗਤੀ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਅਰਬੀ ਪਦ'
(ਸਾਲਾਹ) ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਂਦੀ ਹੈ। ਵਾ :— ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰੂਪ, ਭੂਤ ਲੱਖਣਾਂ
ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਕਰਨ ਰੂਪ ਸਿਫਤ ਤੇ ਰਤਸਬੀ ਲੱਖਣਾਂ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਕਰਨ ਰੂਪ
ਸਾਲਾਹ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਉਹ :—

ਨਾਨਕ; ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਤਿਸਾਹ :— ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
ਵਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵ ਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦਾ ਪਾਤਿਸਾਹ
ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਪ੍ਰਭਾਇ ਵਾਂਗ) ਯਥਾ :—

'ਨਾਨਕ ਹੋਰਿ ਪਾਤਿਸਾਹੀਆ ਕੂੜੀਆ ਨਾਮਿ ਰਖੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ॥' (੧੪੧੩)
ਅਥਵਾ :— ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਸਰੂਪ ਰੂਪ (ਪਾਤਿ) ਭਖਤ ਦੀ (ਸਾਹੀ) ਮਾਲਕੀ
ਪਾ ਕੇ (ਪਾਤਿਸਾਹੀ) ਸਰੂਪ ਰੂਪੀ (ਪਾਤਿ) ਭਖਤ ਦਾ (ਸਾਹੀ) ਮਾਲਕ ਜੋ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਉਸਦਾ ਸਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਯਥਾ :

'ਅਬ ਤਉ ਗਾਇ ਚਢੇ ਸਿੰਘਾਸਨਿ ਮਿਲੈ ਹੈ ਸਾਰੰਗ ਪਾਨੀ ॥
ਗਮ ਬਥੀਰਾ ਏਕ ਭਏ ਹੈ ਕੋਇ ਨ ਸਕੈ ਪਛਾਨੀ ॥' (ਅੰਗ ੯੬੯)
ਵਾ : ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ (ਪਾਤਿਸਾਹੀ) ਸਰੂਪ ਰੂਪੀ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ
ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀਆਂ ਦੇ ਭੀ ਪਾਤਿਸਾਹ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

→ ਛੱਬੀਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ←

ਅਮੁਲ ਗੁਣ; ਅਮੁਲ ਵਾਪਾਰ॥ ਅਮੁਲ ਵਾਪਾਰੀਏ;
ਅਮੁਲ ਭੰਡਾਰ॥ ਅਮੁਲ ਆਵਹਿ; ਅਮੁਲ ਲੈ ਜਾਹਿ॥
ਅਮੁਲ ਭਾਇ; ਅਮੁਲ ਸਮਾਹਿ॥ ਅਮੁਲ ਧਰਮੁ;
ਅਮੁਲ ਦੀਬਾਣੁ॥ ਅਮੁਲ ਤੁਲੁ; ਅਮੁਲ ਪਰਵਾਣੁ॥
ਅਮੁਲ ਬਖਸੀਸ; ਅਮੁਲ ਨੀਸਾਣੁ॥ ਅਮੁਲ ਕਰਮੁ;
ਅਮੁਲ ਫੁਰਮਾਣੁ॥ ਅਮੁਲ ਅਮੁਲ; ਆਖਿਆ ਨ
ਜਾਇ॥ ਆਖਿ ਆਖਿ, ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਇ॥
ਆਖਹਿ; ਵੇਦ ਪਾਠ ਪੁਰਾਣੁ॥ ਆਖਹਿ; ਪੜੇ ਕਰਹਿ
ਵਖਿਆਣੁ॥ ਆਖਹਿ ਬਰਮੇ; ਆਖਹਿ ਇੰਦੁ॥
ਆਖਹਿ ਗੋਪੀ; ਤੈ ਗੋਵਿੰਦੁ॥ ਆਖਹਿ ਦੀਸਰੁ;
ਆਖਹਿ ਸਿਧ॥ ਆਖਹਿ; ਕੇਤੇ ਕੀਤੇ ਬੁਧ॥
ਆਖਹਿ ਦਾਨਵ; ਆਖਹਿ ਦੇਵ॥ ਆਖਹਿ ਸੁਰਿ
ਨਰ; ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਵਿ॥ ਕੇਤੇ ਆਖਹਿ; ਆਖਣਿ
ਪਾਹਿ॥ ਕੇਤੇ ਕਹਿ ਕਹਿ; ਉਠਿ ਉਠਿ ਜਾਹਿ॥
ਦੇਤੇ ਕੀਤੇ; ਹੋਰਿ ਕਰਹਿ॥ ਤਾ ਆਖਿ ਨ ਸਕਹਿ;
ਕੋਈ ਕੋਇ॥ ਜੇਵਡੁ ਭਾਵੈ; ਤੇਵਡੁ ਹੋਇ॥ ਨਾਨਕ
ਜਾਣੈ; ਸਾਰਾ ਸੋਇ॥ ਜੇ ਕੋ ਆਖੈ; ਬੋਲੁ ਵਿਗਾੜੁ॥
ਤਾ ਲਿਖੀਐ; ਸਿਰਿ ਗਾਵਾਰਾ ਗਾਵਾਰੁ॥ ੨੬॥

ਅਰਥ ੧-ਪ੍ਰਸੰਨ :- ਮਿੱਥਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾ ਤੋ ਪੁਰਿਆ ਕਿਉਂ

ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਪਾਰ ਦਸੋ ਜੀ ?

ਉਤਰ :- ਅਮੁਲ ਗੁਣ :- ਹੋ ਜਿਥੇ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ

ਸੁਭ ਗੁਣ ਬਰ ਹੀ (ਅਮੁਲ) ਅਮੋਲਕ ਭਾਵ ਕੀਮਤੀ ਹਨ।

ਯਥਾ : 'ਮੋਲਿ ਨ ਹਾਸੀਐ ਗੁਣਹ ਅਮੋਲ॥' (ਅੰਗ ੨੯੪)

'ਗੁਣ ਅਮੋਲਕ ਪਾਇ ਨ ਜਾਹਿ॥' (ਅੰਗ ੩੬੧)

'ਲਾਖ ਕਰੋਰੀ ਮਿਲੈ ਨ ਕੋਹ॥ ਸਿਸਾਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤਿਸ ਹੀ ਵੇਹਿ॥' (੩੭੭)

ਅਮੁਲ ਵਾਪਾਰ :- ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਰੂਪੀ ਨਿ ਵਿਚੋਂ ਬੁਲ ਜੋਕੇ ਮੋਖ, ਕਾਮ ਨਿਆਗ ਕੇ ਵਸਤ ਵਿਚਾਮ, ਕੰਧ ਨੀਕੇ ਸਾਖੀ, ਲਭ ਦੇ ਕੇ ਸਿਖ, ਮਹ ਦੇ ਕੇ ਸਿਰੇਕ, ਹੋਰਾ ਤੇ ਕੇ ਮਿਸਰਾ ਲੋਟੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕਰਨ ਰੂਪ ਵਾਪਾਰ ਕੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

ਅਮਲ ਵਸਤੁ ਤਿਨ ਤਰਾਂ ਦੀ ਹੋਦੀ ਹੈ :-

੧. ਜੋ ਵਸਤੁ ਬਿਨਾ ਮੱਲ ਤੋਂ ਮਫਤ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।

੨. ਜੋ ਵਸਤੁ ਵਿੰਦਿਆ, ਬੁਧ ਅਤੇ ਧਨ ਨਾਲ ਭੀ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕੇ।

੩. ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਮਿਲੇ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਵੀ ਅਮਲ ਹੈ।

ਅਮੁਲ ਵਾਪਾਰੀਏ; ਅਮੁਲ ਭੰਡਾਰ :- ਉਸ ਦੇ ਸਿਖ ਜਗਤਾਸੁ ਸੁਭ ਗੁਣ ਸਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਵਾਪਾਰੀਏ ਅਥਵਾ ਬ੍ਰਹਮ ਰਿਆਨੀ ਵਾਪਾਰ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਾਪਾਰੀਏ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਭੰਡਾਰਾ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

ਅਮੁਲ ਆਵਹਿ; ਅਮੁਲ ਲੈ ਜਾਹਿ :- ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਾਤਲੋਕ ਵਿਚ ਮਨੁਖਾ ਜਨਮ ਪਾਰ ਕੇ (ਆਵਹਿ) ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਮੁਕਤਿ ਆਵਿਕਾ ਨੂੰ (ਲੈ ਜਾਹਿ) ਲੈ ਕੇ ਸੱਚ ਖੇਤ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

ਅਮੁਲ ਭਾਇ; ਅਮੁਲ ਸਮਾਹਿ :- ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਸਰ ਦਾ (ਭਾਇ) ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ (ਸਮਾਹਿ) ਸਮਾਉਣਾ ਭਾਵ ਅੰਤਰ ਹੋਣਾ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

ਅਮੁਲ ਧਰਮੁ; ਅਮੁਲ ਦੀਬਾਣੁ :- ਉਸਦਾ ਧਰਮ ਜੋ ਸੱਤ, ਚਿੱਤ

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਅੰਤਰ ਸਰੂਪ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਸਦੀ (ਦੀਬਾਣ) ਸਭਾ ਸਮਿਤਗਤ ਰੂਪੀ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਵਾ:-ਉਸਦਾ (ਦੀਬਾਣ) ਆਸਰਾ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

ਅਮੁਲੁ ਤੁਲੁ; ਅਮੁਲੁ ਪਰਵਾਣੁ :-ਅਮੋਲਕ ਹੀ ਉਸਦਾ (ਤੁਲ) ਵੀਚਾਰ ਰੂਪੀ ਵੱਟਾ ਹੈ। ਵਾ:- (ਤੁਲ) ਸਿਰ ਦੇ ਚੱਟ ਪ੍ਰਮਸਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ

ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ :-
'ਮਨ ਗੰਢਗੀ ਦੀ ਕਠੜੀ ਹਰਿ ਹੀਰਿਆ ਦੀ ਖਾਣ ॥
'ਮਨ ਗੰਢਗੀ ਦੀ ਕਠੜੀ ਹਰਿ ਹੀਰਿਆ ਦੀ ਖਾਣ ॥'
ਜੋ ਸਿਰ ਦਿਤਿਆ ਹਰਿ ਮਿਲੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸਸਤਾ ਜਾਣ ॥'
(ਬਹੀਦ ਬਿਲਾਸ ਕਿਆਨੀ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡ)

ਪੰਜਾ ਪਿਆਰਿਆ ਨੇ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ (ਤੁਲ) ਵੱਟਾ ਪਰਬਨ ਰੂਪ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

(ਅਮੁਲੁ ਪਰਵਾਣ) (ਪਰਵਾਣ) ਪਰਵਾਣੀਕ ਹੋਣਾ, ਬਰਾਬਰ ਹਾਤੇ ਜਾਣਾ ਇਹ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਨੇ ਹਉਮੈ ਛੱਡ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਵਾ:- (ਪਰਵਾਣ) ਸਾਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੁਆਰਾ ਜਿਹੜਾ ਉਸਦਾ ਕਥਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਭੇਦ ਦੀਆਂ ਬਾਧਤ ਜੁਗਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਅਭੇਦ ਦੀਆਂ ਸਾਧਕ ਜਗਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਵਾ:- ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਭੋਲਨ ਰੂਪ ਪਰਬਨ ਰੂਪ ਵੱਟਾ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

ਅਮੁਲੁ ਬਖਸੀਸ; ਅਮੁਲੁ ਨੀਸਾਣ :-ਪਰਮੇਸਰ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਸੋ ਬਖਸੀਸ ਕਰਨੀ ਹੈ ਇਹ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ ਅਤੇ (ਨੀਸਾਣ) ਲੇਖ, ਮੋਚੇ ਦਾ ਲੇਖ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ (ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਨਿਬੰਧਿਤ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਗਦਾ ਹੈ) 'ਜਿਸ ਫੈ ਮਸਤਕਿ ਕਰਮੁ ਹੋਇ ਸ ਸੇਵਾ ਲਾਗਾ ॥' (ਅੰਗ ੧੦੧)

ਵਾ:- ਮਨੁ ਬਹੁ, ਚਿੰਤੀਆ ਤੇ ਪ੍ਰਣਾਂ ਆਦਿਕ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

ਅਮੁਲੁ ਕਰਮ :-ਪ੍ਰਮਸਰ ਦੀ ਜੀਆਂ ਤੇ (ਅਮੁਲੁ) ਅਮੋਲਕ ਹੈ

ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਬਖਸ਼ਿਸ ਹੈ

ਮਸਤਕਿ ਕਰਮੁ ਹੋਇ ਸ ਸੇਵਾ ਲਾਗਾ ॥ (ਅੰਗ ੧੦੧)

ਜੋ ਕਰਮੁ ਲਿਖਿਆ ਨ ਜਾਇ

ਅਮੁਲੁ ਫਰਮਾਣੁ :-ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਗਰਬਾਣੀ ਰੂਪ (ਫਰਮਾਣ) ਹੁਕਮ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। 'ਫਰਮਾਣੁ ਤਰਾ ਸਿਰੇ ਉਪਰਿ ਚਿਰਿ ਨ ਕਰਤ ਬੀਚਾਰ ॥' (੧੩੮)
ਪ੍ਰਸਨ :- ਹ ਸਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਇਹ ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਅਮੋਲਕ ਵਸਤੂਆਂ ਕਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪਾ ਦੇਵੀਓ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਉਸ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਕਥਨ ਹੋ ਜਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :-

ਅਮੁਲੁ ਅਮੁਲੁ, ਆਖਿਆ ਨ ਜਾਇ :-ਉਪਰੋਕਤ ਅਮੋਲਕ ਤੋਂ ਅਮੋਲਕ ਵਸਤੂਆਂ ਕਹਿ ਕੇ (ਆਖਿਆ) ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇ। ਵਾ:- ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਮੋਲਕ ਵਸਤੂਆਂ ਤੋਂ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ, ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।
ਪ੍ਰਸਨ :- ਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਉਸ ਦੇ ਕਥਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫਲ ਕੀ ਹੈ?

ਉਤਰ :- ਆਖਿ ਆਖਿ; ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਇ :-ਚੇਅੰਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ (ਆਖਿ) ਮਖ ਕਰਕੇ (ਆਖਿ) ਅਖਾਣਾ ਦੁਆਰਾ ਆਖਦਿਆਂ ਆਖਦਿਆਂ (ਲਿਵ) ਬ੍ਰਿਤੀ ਜਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਅਰਥ ੨ :-(ਅਮੁਲੁ ਗੁਣ:) ਸਿੱਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਤ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਧਰਮ, ਵੀਰਾਭ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਧੀਰਜ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਆਦਿ ਜੋ ਇਹ ਗੁਣ ਹਨ ਅਮੋਲਕ ਹਨ।

(ਅਮਲ ਵਾਪਾਰ) ਸੰਤ ਸਤ, ਸੰਤੋਖਾਦਿ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਾਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਜੋ ਗਣ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਰਧਾ ਸੇਵਾ ਵਧੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਾਪਾਰ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

(ਅਮਲ ਵਾਪਾਰੀਏ) ਸਿੱਤਾਂ ਦੇ ਵਾਪਾਰੀਏ ਜਗਿਆਸੂ ਅਮੋਲਕ ਹਨ। 'ਸੰਤਨ ਸਿਓ ਮੇਰੀ ਲੇਵਾ ਦੇਵੀ ਸਿੰਤਨ ਸਿਓ ਬਿਓਹਾਰਾ ॥' (ਅੰਗ ੬੧੪)

(ਅਮਲ ਕੇਰਾਰ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਤਾਂ ਦਾ ਤੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਰੂਪ ਭੇਰਾਰ ਸਰਧਾ ਆਦਿ ਗੁਣਾਂ ਸਹਿਤ ਅਮੋਲਕ ਹੈ

ਵਾ:- ਸਿੱਤਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਹਿਰਦਾ ਅੰਤਰਕਰਣ ਹੈ ਮਲ ਵਿਖੇਪ ਆਦਿਕ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਵਰਨ ਆਦਿਕਾ ਤੋਂ ਰੀਤ ਹੈ ਅਤੇ ਵੀਰਗਤ ਦ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਮੇਤ ਹੋ ਲਿਵ ਲੋਗੀ ਹੋਵੇ ਹੋ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿਰਦ ਅੰਤਰਕਰਣ ਰੂਪੀ ਭੇਰਾਰ (ਸਿੱਤ ਰਿਦਾ ਕੇਰਾਰ) ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

(ਅਮਲ ਆਵਹਿ:) ਅਮੋਲਕ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਤਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਧੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

‘ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜਨਮ ਪ੍ਰੀਤ ਸੇਵਾ ਉਪਰਨਹਾਰ।’ (ਅੰਗ ੨੭੯)
(ਅਮਲ ਲੇਖਾ) ਅਤੇ ਅਮੋਲਕ ਹੀ ਉਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਰੂਪ ਰਤਨ ਲੇਖੇ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(ਅਮਲ ਗਾਇ.) ਜਗਿਆਸੂਆ ਦਾ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਤਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋ ਇਹ ਕੀ
ਅਮੋਲਕ ਹੈ।
ਜਿਸ ਸੰਬੰਧ ਵਾਸੀ ਮਹੀ ਪੁਰਖ ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨੀ ਰਾਮਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ
‘ਚਾਲਸਾ’ ਭਿੰਨਰੀ ਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਗੁਰਮਤ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਉਹੀਸਾ ਨੇ ੧੩ ਸਾਲ ਜੀਥੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਇਕ-ਰਸ ਮਹੀ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਤੇ
ਸੰਗਮ ਦੀ ਇਲੈ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਮਹੀ ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਜਾਣ ਤੋਂ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਛੋੜਾ ਨਾ ਸਹਾਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਲਦੀ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਸਿਹ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਛੋੜਾ ਨਾ ਸਹਾਰਦਿਆਂ ਪਿਆਰੇ ਸਿਉ ਨਹੁ ਰਿਸੁ ਆਗੇ ਮਰਿ ਚਲੀਐ।
ਪੰਗਤੀਆ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸੁ ਪਿਆਰੇ ਸਿਉ ਨਹੁ ਰਿਸੁ ਆਗੇ ਮਰਿ ਚਲੀਐ।
ਪ੍ਰਿਥਾ ਜੀਵਣ ਸੰਸਾਰਿ ਤਾਕੇ ਪਾਛੇ ਜੀਵਣਾ।
ਭਾਸ ਮਾਰ ਕੇ ਪਰਿਤਾ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਸਭ ਕੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਹੀਂ ਸੀ
ਕੀਤੀ, ਨਹੀਂ ਹਾਇ ਕੀਤੀ, ਨਹੀਂ ਤੁੜਿਆ।

(ਅਮਲ ਸਮਾਹਿ) ਸੇਤਾ ਦੇ ਕਰਕੇ ਪਰਮੇਸਰ ਵਿਚ ਜੋ ਲੀਨ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਇਹ
ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

‘ਸ੍ਰੀ ਸਹਾਈ ਰਾਮ ਕੇ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਦੀਆ ਮਿਲਾਇ ॥’ (ਅੰਗ ੧੩੬,
‘ਸ੍ਰੀ ਸਹਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਹਉ ਤਿਨ ਕੇ ਲਾਗਾ ਪਾਇ ॥’ (ਅੰਗ ੧੩੭)
(ਅਮਲ ਧਰਮਸ) ਸੇਤਾ ਨੇ ਜੋ ਸਤ ਚੜਨ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਪਰਮੇਸਰ ਪਰ
ਨਿਸਰੇ ਦਾ ਧਰਮ ਧਾਰਿਆ ਹੈ ਇਹ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

(ਅਮਲ ਦੀਬਾਣ) ਸਿਹਤਾ ਸੇਤਾ ਦਾ (ਦੀਬਾਣ) ਆਸਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸੇਤਾ ਦਾ
(ਦੀਬਾਣ) ਸਭਾ ਹੈ ਇਹ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

‘ਅਕਰਾ ਸਕਾ ਸੇਗਿ ਹੈ ਸਾਧਾ।’ (ਅੰਗ ੧੯੩)

ਅਮਲ (ਲਖਾ) ਸੇਤਾ ਦਾ (ਤੁਲ) ਵੀਚਾਰ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਜਾਂ (ਤੁਲ, ਫੁਲ)
ਜਾਂ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

ਅਮਲ ਪਰਵਾਣ, ਸੇਤਾ ਦਾ (ਪਰਵਾਣ) ਜੋ ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੇਮ ਜੋ ਵੀਚਾਰ ਜਪੀ (ਪਰਵਾਣ) ਹੋਣਾ ਹੈ ਸਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਵਾ. ਸਿ.
‘ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਰਵਾਣ ਦੁਹਾ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।’ ਵਾ. ਸਿ. ਪਰਮੇਸਰ

‘ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਰਵਾਣ ਹੋਣਾ ਇਹ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।’

(ਅਮਲ ਬਖਸੀਸ) ਸੇਤਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਭਾਉ ਭਗਤੀ ਦੀ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।
(ਅਮਲ ਨੀਸਾਣ) ਸੇਤਾ ਮਹੀ ਪੁਰਖ ਜੋ (ਨੀਸਾਣ) ਮਖ ਦੇ ਲਖਾ ਨੂੰ ਸਿੱਟ ਕੇ
ਓਠੇ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ:

ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਾਹਬਾਜ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਸੀ ਸਾਹਬਾਜ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਹਬਾਜ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਵਿਦਿਆ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਤਿਪੋਨ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਵਿੱਚ ਚੰਦ ਸੀ
ਕਾਜੀਆਂ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਸੇਮਾ ਬਹੁਤ ਪੁਰਖ ਸਿੱਖ ਧਰਮ
ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ
ਸਿਆਣੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵੱਲ ਆਪੇ ਹੀ ਪਰੋਸ ਜਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤ੍ਰਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੂੰ
ਪਕੜ ਕੇ ਏਕੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਬੰਦੀ ਬਾਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਬੜਾ ਲਾਭ
ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਦੀਨ ਨ ਮੰਨੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਹਬਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ
ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਨਾ ਹੈ ਯਾ ਨਹੀਂ? ਉਹ ਉੱਪਰਿਹਾ, ਜਰਕਾਂ ਨੇ
ਅਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਸਿਹਤਾ ਬੋਲਿਆ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਮੰਨ ਗਿਆ
ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾ ਆਖਿਆ, ਬਾਬਾ! ਤੂੰ ਸਿੱਖ ਸੁਣਕੇ ਕੀ
ਕਹੇਂਗਾ? ਤੇਰੇ ਪੱਤਰ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਨਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਸੁਬੇਗ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾ ਤੇ ਤੇ ਸਿਤਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਕਸੀਂ ਬੂਠ ਬਲਦੇ ਹੋ,
ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉ। ਸਾਹਬਾਜ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ।
ਤਾਂ ਭਾਈ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਨਿਗ ਪ ਮਾਰੀ ਕਿ ਕੀ ਕਾਨਨ
ਹੈ? ਇਹ ਢਿੱਲਾ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, ਰੱਜ ਕੇ ਉੱਤਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ
ਹੋ? ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੱਥੇ ਤੇ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਪਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰੀ
ਇਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣੇਗਾ। ਕਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਲੱਭ ਮਦਣ ਵ ਸਾਹਬਾਜੀਆ
ਸਮੇਤ ਪੈਰਾ ਦਾ ਪੰਜਾ ਮਥ ਵਿਚ ਮਾਰ ਕੇ ਲਾਸਾ ਲਖਾ ਹੀ ਮਦ ਦਿਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ
ਕਉਂ ਹੋਣ ਤਸੀਂ ਸਾਰਾ ਜੇਰ ਲਾ ਲਓ ਜਾ ਕੀ ਇਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ।
ਸਾਰ ਕਾਜੀ ਮੁਲਾਣ ਜਰ ਲਾ ਲਾ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣੇਗਾ। ਚਰਖੀ ਤੇ
ਗੁਰੂ ਕੇ ਪੰਥਾ ਪੁੱਛਾ ਕਰ ਦਿਓ। ਤਦੋਂ ਕਈ ਮੁਹੱਬਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ
ਗਏ ਪਰ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹਾਰੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁਰਖ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮਥ ਨਾਲ ਲਖਾ ਨੂੰ ਮਦਾ

ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਹੋ ਜਾਈਓ ਧਰਮੀ ਸਿੱਖ ਦੀ ਸ਼ਰਤੀ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਹੋ ਖੜਾ ! ਇਹਨਾਂ ਮਰਿਆ
ਪਿਆ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜੀਨੀ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਹਿਬਾਨੀ
ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਧਰਮੀ ਸਿੱਖ ਨੇ ਮੈਨੂੰ
ਨਹੀਂ ਕੁਝਿਆ ਵੇ ਸਹੀਦੀ ਪਾਲਈ ਹੈ, ਸਹੀਦ ਹੋਣ ਦਾ ਧਰਮ ਖੁਦਾ ਆਪ ਰੱਖ
ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੋਟਾ ਦੇਂਦਾ।
ਮੇਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ! ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਥਲਾਂ ਵਾਲੇ ਧਰਮੀ ਸਿੱਖ
ਹੁਣ ਸਨ ਤੇ ਹੋਣ ਬਾਹੀਰ ਹਨ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ :-
'ਸੁਧ ਜਬ ਤੇ ਹੋਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਮਬ ਲਗ ਘਟ ਥਾਰੇ ॥
ਪੁਤ੍ਰ ਇਹੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੇਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਮਬ ਨਿਤ ਬਯੋਧ ॥
ਨਿਜ ਨਾਰੀ ਕੇ ਸਾਥ ਨਹੁ ਤੁਮ ਨਿਤ ਬਯੋਧ ॥
ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੀ ਸੇਜ ਭੁਲ ਸੁਪਨੇ ਹੂੰ ਨ ਜੋਧ ॥'
'ਪਰ ਧਨ ਪਾਤਨ ਭੁਲ ਤਿਆ ਪਰ ਮਾਤ ਹਮਾਰੇ ॥' (ਦਸਮ ਦਸਤ)

ਪ੍ਰਾਇਆ ਧਨ ਪੱਥਰ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ
ਸਾਥੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਹਨ, ਬਰਾਬਰ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀ
ਨਿਆਈਂ ਹਨ।

'ਏਗਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ ਹੁਇ ਪਰ ਨਾਰੀ ਧੀ ਕੈਣ ਵਖਾਣੈ ॥'
'ਵੇਖ ਪਰਾਈਆਂ ਬੰਗੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਧੀਆਂ ਜਾਣੈ ॥' (ਭਾ. ਕ੍ਰ. ਜੀ)
'ਸਰਬ ਧਰਮ ਮਹਿ ਸੇਸਟ ਧਰਮ ॥ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ ॥'
ਸੇਸਟ ਧਰਮ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਰਾਮ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਇਹ
ਅਮਲਕ ਹੈ।

(ਅਮਲ ਧਰਮ) ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਂ ਕਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਹਿਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਜੋ ਧਨੁ
ਦਿਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਅਮਲਕ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕਛੇਹਰਾ ਬਖਸ਼ ਕੇ
ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਤੇ ਮਰਿਆ ਦਾ ਪੜਦਾ ਛਕਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :-

ਸਾਖੀ ੨ :- ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋਥ ਨਹਿਰ ਵਿਚ
ਜੀ ਜਾਈ ਸੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਲੋਥ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀ। ਬਾਣਦਾਰ ਜੋ ਪਠਾਣ ਸਨ
ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮਸਲਬ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰ ਪਾ ਦਿਉ ਗਾਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ 'ਕੇ
ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੜਦਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ
ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਖੀ ਦੇ ਕਛੇਹਰਾ ਪਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਪਠਾਣ
ਜੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੋਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਕਛੇਹਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਜੋ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਤ ਸਤ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਕੇ ਪੜਦਾ ਛਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ
ਮਰਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦਾ ਵੀ ਪੜਦਾ ਛਕਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੇ ਸਰਧਾ ਸਾਹਿਤ ਆ ਕੇ
ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਅਮੋਲਕ ਧਰਮ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼
ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :-

ਸਾਖੀ ੩ :- ਇਕ ਲੜਕੀ ਜਿਸ ਨੇ ਖੇਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗਾਤਰੇ
ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲ ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਪ੍ਰਵਾਰ ਮਾਰਿਆ
ਗਿਆ, ਉਹ ਵਿਛਾਰੀ ਇਕੱਲੀ ਉਸਤ ਵਿਚ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਮਸਲਮਾਨ
ਮਿਲਟਰੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਦੇਖੀ, ਵਿਛਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਮਗਰ ਲੱਗਾ। ਇਦਤ ਬਚਣ
ਵਾਸਤੇ ਬੀਬੀ ਬੁਛਾਂ ਦੇ ਚੱਲ ਵਿਚ ਜਾ ਲੁਕੀ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਛੱਡੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਪਾਸੇ
ਚਲੇ ਗਏ। ਜਿਹੜਾ ਅਫਸਰ ਸੀ ਵਿਛਾਰ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਪਕੜਨ
ਵਾਸਤੇ, ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਖੜਾ ਕਰ ਕੇ, ਰਾਈਫਲ ਕਾਠੀ ਦੇ ਹੇਠ ਨਾਲ ਲਮਕਾ ਕੇ,
ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥੀਂ ਪੈਣ ਲੱਗਾ।

ਜਦੋਂ ਨੇੜੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਾਧ ਕੇ ਬੈਠ
ਹੀ ਗਾਤਰੇ ਵਾਲੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੱਢੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪੈਟ ਵਿਚ ਮਾਰ ਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਵਰੀ
ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਉਸੇ ਦਾ ਘੋੜਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਰਾਈਫਲ ਤੇ ਵਰਦੀ ਪਾ ਕੇ,
ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਅੱਗੇ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਹੋਈ ਤੇ
ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਮਿਲਟਰੀ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਈ। ਪਹਿਲਾਂ
ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟਕਿਆ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ
ਭਰ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਖੜੇ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨੇ ਮੇਰੀ ਪੱਤ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ! 'ਸਾਬਤ ਸੂਰਤਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿਰਾ ॥' (ਅੰਗ ੧੦੮੪)

ਕੇਸ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਦਾਨ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਵੇਰੋ ਅਮਲਕ ਗਣ ਹਨ। ਗਰੀਬਾਂ
ਅਨਾਥਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਸੁਆਮੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਮਾਨਵਰਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਮੋਲਕ ਧਰਮ
ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ, 'ਧਰਿ ਧਰਮੁ ਧਨ ਧਰਮਾਪਰਿ ਰਾਣ ਕਾਰੀ ਮਨ ਧੀਰਾ' (੯੩੦)
ਸਰੋ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸੰਸਦੇ 'ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਮਰ ਰਹਿਣਾ,
ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਰਖਣੀ, ਪਰਚਿਯਾਰ ਕਰਨਾ, ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਮਰ ਰਹਿਣਾ,
ਆਪਣਾ ਆਪ ਵਾਰ ਕੇ ਮਲਕ ਜੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਜਿਹ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ
ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਧਰਮ ਹੈ ਜੋ (ਗਣਕਾਰੀ, ਉਪਕਾਰੀ, ਹੋਵੇ ਧੀਰਾ, ਵਿਸਿਆ

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਜਿਹ ਭੀ ਪੁਰਾ ਕੇ, ਭੇਖ ਭੀ ਪੁਰਾ ਬੋਲੇ, ਸਦਾ ਸੋਚ
ਵਿਚ ਰਲੇ ਨਾ, ਧੀਰਜ ਰ ਕੇ, ਭਲ ਭੀ ਪੁਰਾ ਕੇ, ਸਦਾ ਸੋਚ
ਬਲ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਭ ਗੁਣ ਹਨ। ਇਹ ਧਰਮ ਏਹਿਨੇ 'ਸਾਠਣਤਾਵਲੀ' ਵਿਚ ਹਨ:-
'ਚਿਮ', ਅਹਿਮ, ਦਇਆ, ਮਿਥ, ਸਤ ਬਚਨ, ਰੂਪ, ਦਾਨ,
ਸੀਲ, ਸੋਚ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾ ਬਿਨਾ, ਧਰਮ ਲਿੰਗ ਦਸ ਆਨ,
ਇਹ ਧਰਮ ਦੇ ਦਸ ਚਿੰਨ ਹਨ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਿਖਾ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ
ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਇਹ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹਨ।
(ਅਮਲ ਵੀਭਣ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੋ (ਦੀਬਾਣ) ਆਸਰਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਸਿੱਖ ਦੇ
ਤਾਈ' ਕਿ ਹਰ ਵਕਤ ਨਿਸਚੈ ਕਰੇ, ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੇ ਕਾਰਮ ਪੁਰਾ ॥' (੨੯੩)
'ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਨਾਥਾ ਗੁਰੂ ਸੁਰਾ ॥ ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੇ ਕਾਰਮ ਪੁਰਾ ॥' (੨੯੩)
ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਰਮੇ ਲਕ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਆਸਰਾ ਹਨ,
'ਸਮ ਰੇ ਰਾਖੇ ਦੇ ਕਰਿ ਹਾਥ।' (ਅੰਗ ੧੧੪੯)
'ਸਮ ਰੇ ਰਾਖੇ ਦੇ ਕਰਿ ਹਾਥ।' (ਅੰਗ ੧੧੪੯)
ਇਹ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਵਾ:-ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਜੋ (ਦੀਬਾਣ) ਆਸਰਾ ਦਿਤਾ ਹੈ
ਪਦ ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਇਹ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।
(ਅਮਲ ਕੁਲ) ਆਤਮਾ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਰੂਪੀ ਤੱਥਤਾ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ
ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਇਹ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਨਾਤਮਾ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ ਹੈ
ਵਾ:-ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ ਸਹਿਤ ਬੁਧੀ ਰੂਪ ਤਰਾਜੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਜੋ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ
ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਇਹ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।
(ਅਮਲ ਪਰਵਾਣ) ਸਿਹਤਾ ਪਰਵਾਣ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰ
ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੇ। ਇਹ ਪਦਾਰਥਕਤਾ ਰੂਪੀ ਵੱਟਾ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਵਾ:-ਸਿੱਖੇ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਪ੍ਰੋਖ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਉਥ ਸੁਐ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੀ ਹੈ, ਉਥ
ਬਟ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਸੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਅਪ੍ਰੋਖ ਗਿਆਨ ਹੈ,
'ਅਪਨੀ ਵਸਤੁ ਤੂੰ ਆਪਿ ਪਛਾਨੁ ॥' (ਅੰਗ ੮੯੨)
ਰੂਪ ਵੱਟਾ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।
(ਅਮਲ ਬਖਸ਼ੀਸ਼) ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਜੋ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ
ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮੁਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਅਮੋਲਕ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ।
'ਅਮਲ ਨੀਸਣ, ਸਿਹਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਜਿਹ ਵਿਚ (ਨੀਸਣ) ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਇਹ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।
(ਵਾ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ (ਨੀਸਣ) ਲੱਖ ਅਰਬ ਰੂਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ
ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਯਥਾ :- 'ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜੇ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੇ ਦਇ ਸਭਾ ਨੀਸਾਨਾ ॥' (੪੭੭)
(ਵਾ) ਜੋ ਧਰਮ ਦੀ (ਨੀਸਾਣ) ਨੀਸਾਣੀ ਹੈ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ,
ਭਾਣਾ ਮੰਣਾ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਜਪਾਉਣਾ, ਭਾਓ ਭਗਤੀ ਕਰਨੀ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ
ਕਰਨੀ, ਲਿਵ ਲਾਉਣੀ, ਇਹ ਧਰਮ ਦੇ (ਨੀਸਾਣ) ਚਿੰਨ੍ਹ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹਨ
(ਅਮਲ ਕਰਮ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਜੋ ਨਾਮ ਜਪਾਉਣ ਰੂਪ ਜਾਂ
ਨਿਸਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਰੂਪ ਕਰਮ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਇਹ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ
ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਾਰੇ ਭਾਖੀ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਯਥਾ :-
'ਇੰਦ੍ਰ ਪੁਰੀ ਲਖ ਰਾਜ ਨੀਰ ਰਹਾਵਣੀ
ਲਖ ਸਰਗ ਸਿਰਤਾਜ ਰਾਲਾ ਪੀਰਾਵਣੀ।
ਰਿਹਿ ਸਿਹਿ ਨਿਧ ਲਖ ਸਾਜ ਚੁਲ੍ਹਿ ਬੁਕਾਵਣੀ।
ਸਾਧ ਗੁਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਗੁਰੀਬੀ ਆਵਣੀ।
ਅਣਹਦ ਸਭਦ ਅਗ ਜ ਬਣੀ ਗਾਵਣੀ ॥' (ਵਾ: ੧੪, ਪ: ੧੮)
(ਅਮਲ ਕੁਰਮਾਣ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਜੋ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਕੁਰਮਾਣ
ਕਰਨਾ ਕਿ ਸਿੱਖ! ਇਹ ਸੇਵਾ ਕਰ, ਇਸ ਕਰਕੇ, ਤੇਰੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗੀ,
ਤੂੰ ਨਿਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਅਮੋਲਕ ਹੈ।
'ਸੇਵਾ ਕਰਤ ਹਇ ਨਿਹਕਾਮੀ। ਤਿਸ ਕਉ ਹੋਤ ਪਰਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ ॥' (੨੮੬)
(ਅਮਲ ਅਮਲ; ਆਖਿਆ ਨ ਜਾਇ ॥) ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ
ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਾਮ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੋਦ ਦਾ ਸਰੂਪ ਭੀ ਅਮੋਲਕ ਹੈ
'ਕੰਚਨ ਸਿਉ ਪਾਈਐ ਨਹੀਂ ਤੇਲਿ। ਮਨ ਦੇ ਰਾਮੁ ਲੀਐ ਹੈ ਮਲਿ ॥' (੩੨੭)
(ਆਖਿਆ ਨ ਜਾਇ) ਬਕਤੀ ਬਿਖੀ ਕਰਕੇ ਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।
(ਵਾ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਅੰਨਾ ਅਮੋਲਕ ਤੇ ਅਮੋਲਕ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਭੀ ਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।
(ਆਖਿਆ ਆਖਿ; ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥) ਗੁਰਸਿਖ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਆਗਾ ਨਾਮ ਨੂੰ
ਆਖ ਆਖ ਕੇ ਲਿਵ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। (ਵਾ) (ਆਖਿ) ਆਖਣ ਯੋਗ ਪ੍ਰਮੋਦ ਦ
ਨਾਮ ਨੂੰ ਲੱਖਣਾ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਖ ਕੇ ਲਿਵ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਲਿਵ ਲਾਉਂਦੇ
ਸੀ, ਅੰਗੇ ਨੂੰ ਭੀ ਲਿਵ ਲਾਉਣਗੇ।
ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਓਸ ਦੇ ਜੋਸ ਨੂੰ ਕੌਣ ਕੌਣ ਆਖਦੇ ਹਨ ?
ਉੱਤਰ :- ਆਖਹਿ; ਵਜ੍ਹਾ ਪਾਠ ਪੁਰਾਣ :- ਬਾਰੇ ਵੇਦ ਜੋ
ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਨੇ ਰਚੇ ਹਨ ਉਹ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਆਪ ਭੀ (ਪੁਰਾਣ) ਅਠਾਰ

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਪਰਾਣੀ ਨੂੰ ਜੋ ਬਿਆਸ ਰਿਖੀ ਨ ਰਚੇ ਹਨ ਉਹ ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਰਿਖੀ ਆਪ ਭੀ
ਅਤੇ ਪਾਠ ਵਿਆਕਰਣ ਵਾਲੇ ਪਾਠਨੀ ਮਨੀ ਆਇ ਵੇਦ (ਪਾਠ) ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਨ
ਵਾਲੇ ਪਾਠੀ ਪੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕਪਲ ਮਨੀ,
ਜੈਮਨ ਮਨੀ ਆਇ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਯਥਾ :-
'ਬੇਦ ਪਰਾਣ ਜਾਸ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਤਾਂ ਕੋ ਨਾਮੁ ਹੋਮੇ ਮੋ ਧਰੁ ਰੇ ॥' (੨੨੦)
ਨੇਟ :- (ਪਾਠ) ਦਾ ਅਰਥ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਿਆਕਰਣ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ
ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪੜ੍ਹਣ ਦਾ ਵਾਰਥ ਨਹੀਂ। ਯਥਾ :-
'ਪਾਠੁ ਪਤਿਥ ਅਰ ਬਹੁ ਬੀਚਾਰੀਥ ਨਿਵਲਿ ਭੁਯੰਗਿ ਮਾਧੋ ॥' (ਅੰਗ ੬੧੪)
ਵਾ :- ਜੋ ਖਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਲਖਣਾ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੁਆਰਾ (ਆਖਹਿ) ਆਖਦੇ ਹਨ,
ਉਹ (ਪ੍ਰਗਟ) ਪ੍ਰਗਟਾ ਜੋ ਅਗਿਆਨ ਹੈ ਸਨਮਾ ਜਨਮਤਰੀ ਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ
(ਪਾਠ) ਪਾਠ ਇੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ (ਵੇਦ) ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(ਆਖਹਿ ਪੜ੍ਹੇ ਕਰਹਿ ਵਖਿਆਣ ॥) ਪੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਬਿਆਸ, ਵਸਿਸਟ, ਜੈਮਨ
ਮਨੀ ਆਦਿਕ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ
ਵਖਿਆਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨੀ ਭੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਜੱਸ ਨੂੰ ਲਖਣਾ ਬ੍ਰਿਤੀ
ਦੁਆਰਾ (ਆਖਹਿ) ਆਖਣਾ (ਕਰਹਿ) ਕਰਦੇ ਹਨ।
(ਆਖਹਿ ਬਰਮੇ) ਬ੍ਰਹਮੇ ਭੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਜੱਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਸਾਖੀ ਇੰਦ੍ਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਦਸ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ

ਇੰਦ੍ਰ ਨਾਮੇ ਬ੍ਰਹਮਣ ਦੇ ਦਸ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਜੋ ਵਾਸਨਾ ਲੈ ਕੇ ਤਪ ਕਰਨ
ਬੈਠ ਗਏ ਅਸੀਂ ਵੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਾਂਗੂੰ ਬਕਤੀ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਰਚੀਏ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਪ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਵਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ
ਬ੍ਰਹਮੇ ਹੋ ਜਾਓ। ਇਹ ਚਾਰ ਚਾਰ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਰਚਣ ਲੱਗ
ਪਏ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਉਠਿਆ ਤਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ
ਜਾਇਆ। ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ? ਮੇਰੇ ਤੋਂ
ਮੇਰਾ ਤਿਸ ਨੇ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਰਚੀ ਹੈ? ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ ਅਥਾਸ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿਰਾ
ਮਾ! ਤੈਨੂੰ ਪਤੀ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਰਚੀ ਮਾਂ, ਇਹ ਆਪਣੀ ਮਿਕਲਪ ਨਾਲ ਨਹੀਂ
ਮਾਂ! ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਤੇਰਾ ਕੀ ਹਰਮ ਹੈ? (ਵਸਿਸਟ ਪਰਾਣ)
ਮਾਂ ਪ੍ਰਕਰ ਸ੍ਰਿਸਟੀਆ ਨੂੰ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਬਅੰਤ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹਨ।

'ਸਹੱਸ ਮਖਨ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇਖਾ ॥ ਤਉ ਨ ਤੁਮਰਾ ਅੰਤ ਬਿਸਥਾ,' (ਦਾ: ੭੦੮)
'ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੇ ਜਗੁ ਸਾਜਣ ਲਾਏ।' ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਹਨ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸਰ, ਜਿਸਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਰਚਣ ਦੀ ਤਾਰਥ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ।

ਆਖਹਿ ਇੰਦ੍ਰ :- ਕੋਟਿ ਇੰਦ੍ਰ ਠਾਢੇ ਹੈ ਵਾਅਹ ॥ (ਅੰਗ ੧੧੫੬)
ਭਵੇਤਾਂ ਹੀ ਇੰਦ੍ਰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਸੁਹਿ ਤੇ ਇਸਥਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਜੱਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ
ਹਨ। (ਵਾ) (ਆਖਹਿ ਇੰਦ੍ਰ) ਇੰਦ੍ਰ, ਮਾਨਧਾਰਾ ਤੇ ਬਿਰੋਚਨ ਤਿੰਨ ਬ੍ਰਹਮਾ
ਜੀ ਪਾਸ ਆਏ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਵੇ। ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ 'ਦਾ, ਦਾ, ਦਾ' ਉਪਦੇਸ਼
ਦਿਤਾ। ਇੰਦ੍ਰ ਸਵਰਗ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ (ਦਾ) ਗਾਵ ਤੂੰ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ
ਦਮਨ ਕਰ। ਮਾਨਧਾਰਾ ਮਾਤ ਲੋਕ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੂੰ (ਦਾ) ਗਾਵ ਦਾਨ
ਕਰਿਆ ਕਰ। ਅਤੇ ਬਿਰੋਚਨ ਪਾਤਾਲ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੂੰ (ਦਾ) ਗਾਵ
ਵਖਿਆ ਕਰਿਆ ਕਰ ਇਹ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਵਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿੰਨਾਂ
ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ। (ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਬੈਬਰਤ ਪ੍ਰਗਟ)

ਇੰਦ੍ਰ ਲੱਖਣਾ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮੇ ਭੀ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਜਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ
(ਆਖਹਿ ਇੰਦ੍ਰ) ਇੰਦ੍ਰ ਦਵਤਾ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਜਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ
ਵਕਤ ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਗੋਤਮ ਰਿਖੀ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਅਹੰ ਲਿਆ ਦਾ ਸਤ ਤੋਰਿਆ
ਸੀ ਤਾਂ ਰਿਖੀ ਦੇ ਸਰਾਪ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰ ਬਿਆਈਆਂ ਫੱਟ
ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਤੇ ਫਰ ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਿਸ਼ਯਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਨ
ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਨੇਤ੍ਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਲੋਂ ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਦਵਤਿਆਂ ਦੀ
ਸਭਾ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜਸ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

(ਵਾ) ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਅਗਨ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਰਾਜਨ ਨੂੰ ਕੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ।
ਵਾ :- (ਇੰਦ੍ਰ) ਨਾਮ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਾ ਭੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਜਸ ਨੂੰ
(ਆਖਹਿ) ਆਖਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ (ਵਾ) ਵਰਗ ਰੂਪੀ ਚੰਦ੍ਰਮ
ਚਤੁ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਤੇਰੇ ਬੇਤ ਉਮ (ਬਰਮ) ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਤਾਈਂ ਲੱਖਣਾ ਬ੍ਰਿਤੀ
ਦੁਆਰਾ (ਆਖਹਿ) ਆਖਦੇ ਹਨ। (ਵਾ) (ਬਰਮੇ) ਬਿਆਪਕ ਰੂਪ ਤੇ (ਇੰਦ੍ਰ)
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਉਸ ਦਾ (ਆਖਹਿ) ਆਖਣਾ ਲੱਖਣਾ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੁਆਰਾ
(ਆਖਹਿ) ਆਖਕੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਖਹਿ ਗੋਪੀ; ਤੈ ਗੋਵਿੰਦ :- ਗੋਪੀਆਂ ਤੇ (ਗੋਵਿੰਦ) ਜਿਸਨੇ,
ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਵਾ :- ਆਖਦੇ ਹਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੋਪੀਆਂ

ਸ੍ਰੀ ਕਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਜਦੋਂ ਗੁਪੀਆਂ ਬਿਰਧ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤਾਂ (ਗੋ) ਦੇ ਗੋਈ (ਗਵਿੰਦ) ਤਿਸਨ ਜੀ, ਜਦੋਂ ਗੁਪੀਆਂ ਬਿਰਧ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਗ ਬਖਰਾ ਬਮਾ ਮਿਲਾ ਹੋ ਤੇ ਰਿਸ਼ਮਾਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੋ। ਨਾਮ ਅਤੇ ਰੂਪ ਸਭ ਮਿਲਿਆ ਹਨ ਆਰਮਾ ਮ ਤਿਸਰੂਪ ਹੋ ਉਸ ਵਿਚ ਚਿੰਤ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖੋ ਸਭ ਮਿਲਿਆ ਹਨ ਆਰਮਾ ਮ ਤਿਸਰੂਪ ਹੋ ਉਸ ਵਿਚ ਚਿੰਤ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖੋ ਦਹ ਵਿਚ ਚਿੰਤ ਨੇ ਰੱਖੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਰਸਾਪ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਕਰਮਾਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਮਾਸਨ ਇਕਾਰ ਕੀਰ ਤਿਹ ਹੀ ਫਿਨ, ਕਹਯੋ ਗਿਆਨ ਸਿਖ ਲਾ ।
ਮਿਲ ਬਿਛਰਨ ਦਊ ਇਹ ਜਗ ਮੈ; ਮਿਥਿਆ ਤਨੁ ਅਸਨੁ ਹੀ (ਦਾ.ਅੰ. ੫੬੭,
ਇਉਂ ਪ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਗੁਪੀਆਂ, ਅਰਜਨ, ਉਧਵ, ਅਤਰੁਰ ਆਦਿਕ ਆਪਣੇ ਸਿਵਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਬਿਰਧੀ ਦਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਵਾ :- (ਗੋਪੀ) ਇਸਤੀਆ ਅਤੇ (ਗਵਿੰਦ) ਪਾਸ ਸਭ ਉਸ ਦੇ ਜਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਵਾ :- (ਗੋਪੀ) ਇੰਦੀਆ ਅਤੇ (ਗਵਿੰਦ) ਅੰਤਹਕਰਣ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਜਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਵਾ :- (ਗੋਪੀ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਪਤੀ ਅਤੇ (ਗੋ.ਵਿੰਦ), ਇੰਦੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਜਸ ਨੂੰ, ਸਭ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਆਖਹਿ ਈਸਰ; ਆਖਹਿ ਸਿਧ :- ਉਸ ਦੇ ਜਸ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ (ਈਸਰ) ਸਿਵਜੀ ਭੀ ਆਖਦਾ ਹੈ, (ਸਿਧ) ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਅਥਵਾ ਚੇਰਾਸੀ ਸਿੱਧ ਜਗਤ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਵਾ :- (ਆਖਹਿ ਈਸਰ) ਸਿਵਜੀ ਨੇ 'ਅਧਿਆਤਮ ਰਮਾਇਣ' (ਰਾਮ ਰਿਦੇ) ਵਿਚ ਪਾਰਬਤੀ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਹੈ 'ਰਾਮ ਹੈ ਜਾ ਸੀਤਾ ਹੈ' ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਸੀਤਾ ਤੇ ਰਾਮ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਮਾਇਆ ਨੇ ਸਰ ਅਕਾਰ ਧਾਰ ਹਨ। ਪਾਰਬਤੀ ਨੂੰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਵਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੋਚਣਾ ਚਿੰਤੀ ਦਆਰਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।

(ਆਖਹਿ ਸਿਧ) ਕਪਲ ਮੁਨੀ ਜੋ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਇਸ ਨੇ ਅਪਣੀ ਮਾ 'ਦਵਅਹੁਰੀ' ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਗਰਾਤ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਰਿਖੀ ਹੁੰਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਗਾਰੁਡੇ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਬਾਲ ਬਿਲ ਆਦਿਕ ਹੁੰਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਿਉਂ ਦਿਤਾ ਹੈ ? ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਜਸ ਤੇ ਵਾ :- (ਈਸਰ) ਸੂਰਮ, ਸ਼ਕਤੀ, ਗਣੇਸ਼, ਸਿਵਜੀ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਇਹ

ਸ੍ਰੀ ਕਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਪਰਿਚੀ ੨੬

ਪੰਜੇ ਈਸਰ ਉਸ ਦੇ ਜਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਮਕਤ ਪਰਸ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ।
ਵਾ :- ਜੋ ਉਸ ਦੇ (ਆਖਹਿ) ਨਾਮ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਉਹ (ਈਸਰ) ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ (ਸਿਧ) ਸ਼ਕਤ ਆਖੀਦੇ ਹਨ।

ਆਖਹਿ; ਕੇਤੇ ਕੀਤੇ ਬੁਧਿ :- ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਬੁਧੀ ਵਾਲੇ ਵਸਿਸਟ ਮੁਨੀ ਆਦਿਕ ਚੰਤਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਵਾ :- ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਮਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਗੁਰਾਂ ਨੇ (ਕੀਤੇ ਬੁਧਿ) ਬੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਥਵਾ ਸੁੱਚ ਨਕੱਤ ਆਦਿਕ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਵਾ :- ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਬੋਧਾ ਅਵਤਾਰ ਆਦਿਕ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਆਖਹਿ ਦਾਨਵ; ਆਖਹਿ ਦੇਵ :- ਉਸ ਦੇ ਜਸ ਨੂੰ (ਦਾਨਵ) ਦੇਵ ਦੇਵਲਮ, ਭਭੀਖਨ ਤੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਆਦਿਕ ਆਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ (ਦੇਵ) ਦੇਵਤੇ ਤੇਜੀ ਕੋਰ, ਇੰਦ੍ਰ ਬ੍ਰਿਹਸਪਤ ਆਦਿਕ ਭੀ ਉਸ ਦੇ ਜਸ ਤਾਈਂ ਲੱਖਣਾ ਬਿਰਧੀ ਦਆਰਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਵਾ :- ਭਾਵੇਂ (ਦਾਨਵ) ਦੇਵਾਂ ਵਾਲਾ ਤਾਮਸੀ ਸਭਾ ਹੋਵ ਪਰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਉਹ (ਆਖਹਿ) ਨਾਮ ਦੇ ਆਖਣੇ ਕਰਕੇ (ਦੇਵ) ਦੇਵੀ ਸੰਪਦਾ ਵਾਲ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਆਖਹਿ ਸੁਰਿ ਨਰ; ਨਿ ਜਨ ਸੇਵ :- ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਜਸ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ (ਸੁਰਿ) ਦਵਤੇ ਦੇਵੀ ਸੰਪਦਾ ਵਾਲੇ ਵਾ (ਸੁਰਿ) ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼, (ਨਰ) ਮਿਨ੍ਹਾਂ ਨ ਜੋਧ ਵਿਚ ਬਹੀਦੀ ਪਾ ਕੇ ਦਵ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। (ਮੁਨਿ) ਰਿਖੀ ਮੰਨਣ ਸੀਲ ਪੁਰਖ, ਈਸਰ ਤੇ ਸਤ ਅਸ਼ੋਤ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੋ ਕਥ ਸਮਾਂ ਨੰਗਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਅਤ ਕਥ ਸਮਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਤਪਸਿਆ ਕਰਨ ਜਿਵੇਂ ਵਸਿਸਟ, ਅੰਗਰਾ, ਪ੍ਰਯੋਜਤ ਆਦਿ (ਮਨ) ਭਗਤ, ਕਬੀਰ ਆਦਿਕ (ਸੇਵ) ਸੇਵੀ ਮੱਤ ਵਾਲ ਸਿਵ ਜੀ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਵਾ (ਸੇਵ) ਸੇਵਕ ਭਾਵ ਵਲ ਹਨੁਮਾਨ ਆਦਿਕ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਜਸ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕੇਤੇ ਆਖਹਿ; ਆਖਣਿ ਪਾਹਿ :- ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ (ਆਖਹਿ) ਆਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਭਵਿੱਖਤ ਕਲ ਵਿਚ (ਆਖਣਿ ਪਾਹਿ) ਆਖਣਾ ਪਾਉਣਗੇ। ਵਾ :- ਆਖਣ ਨੂੰ (ਪਾਹਿ) ਹੋਂਦ ਹਨ ਭਵ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕੇਤੇ ਕਹਿ ਕਹਿ; ਉਠਿ ਉਠਿ ਜਾਹਿ :- ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ

ਸ੍ਰੀ ਨਾਮ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਾਮ ਜੀ ਸਾਹਿਬ (ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰ. ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਪਿ. ੮੫ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਜੀ)
 ਏਤ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕੀਤਾ। (ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰ. ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਕਿਤਾਬ ਵੱਡਾ ਹੈ?)

ਪ੍ਰਸੰਨ:-ਤਾਂ ਕਿਰਪਾਪ ਸ੍ਰੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਿਤਾਬ ਵੱਡਾ ਹੈ?

ਉਤਰ:-ਜੇਵੇਂ ਭਾਵੇਂ, ਤੇਵੇਂ ਹੋਇ:-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਸਰੂਪ ਉਸ

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਨਾਮ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਤੋਂ ਜਾਏਗਾ। ਓਥੇ ਵੱਡੇ ਅਨੰਦ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

(ਨਾਨਕ ਜੀ, ਸਾਚਾ ਸੋਇ।) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜਸਮਾਦੀ-ਨ

ਹਨ। ਜੇ (ਸਾਚਾ, ਤੇਵੇਂ ਕਾਲ ਅਥਾਹ ਸਰੂਪ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ (ਜਾਣੇ) ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ

ਜਾਣ ਕੇ (ਸੋਇ) ਉਹ ਸਿਖ ਉਸ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਅੰਦਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਾ:- (ਸੋਇ) ਉਹ ਮੇਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਕਰਕੇ ਜਾਣ ਲਵੇਗਾ।

(ਜੇ ਕੋ ਆਖੇ, ਜੇਕਰ ਵਿਗਾੜ) ਜੇ ਕੋਈ (ਸੋਇ) ਚੋਲ ਕੇ ਵਿਗਾੜ ਲੈਣ

ਵਾਲਾ ਮੁਖ ਆਖੇ ਕਿ ਮੈਂ ਸਸਤੀ ਧਿਰਤੀ ਜਾਅਰਾ ਕੀਤ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਪਰ

ਨਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਰੂਪ ਮਨ ਬਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਲਖਣਾ

ਤਾਂ ਬਿਅਰਥ ਹੋਗਤਾ ਕਰਦਾ ਕਰਕੇ -

(ਤਾਂ ਲਿਖੀਐ; ਸਿਰਿ ਗਾਵਾਰਾ ਗਾਵਾਰੁ॥) ਤਾਂ ਉਹ (ਗਾਵਾਰਾ) ਮੁਰਖੀ ਦਾ

(ਸਿਰਿ) ਸਰੋਮਣੀ ਮੁਰਖ ਲਿਖਿਆ ਜਾਏਗਾ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਸ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲੱਛਣ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਕਾਰ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲੱਖਣ ਕਥਨ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਸਤਾਈਵੀ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰਭ <

ਸੇ ਦੁਰੁ ਕੇਹਾ, ਸੇ ਘਰੁ ਕੇਹਾ; ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ ॥
 ਵਾਜੇ ਨਾਏ ਅਨੰਕ ਅਸੇਖਾ; ਕੇਤੇ ਵਾਵਣਹਾਰੇ ॥ ਕੇਤੇ ਰਾਗ
 ਪਰੀ ਸਿਉ ਕਹੀਅਨਿ; ਕੇਤੇ ਗਾਵਣਹਾਰੇ ॥ ਗਾਵਹਿ ਤੁਹਨੇ,
 ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬਸੇਤਰ; ਗਾਵੇ 'ਰਾਜਾਧਰਮ' ਦੁਆਰੇ ॥ ਗਾਵਹਿ
 ਚਿਤੁ ਗੁਪਤੁ, ਲਿਖਿ ਜਾਣਹਿ; ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਧਰਮ ਵੀਚਾਰੇ ॥
 ਗਾਵਹਿ ਬੀਸਰੁ ਬਰਮਾ ਦੇਵੀ; ਸੋਹਨਿ ਸਦਾ ਸਵਾਰ ॥ ਗਾਵਹਿ
 ਇੰਦ੍ਰ, ਇਲਾਸਣਿ ਬੈਠੇ; ਦੇਵਤਿਆ ਦਰਿ ਨਾਲੇ ॥ ਗਾਵਹਿ
 ਸਿਧ, ਸਮਾਧੀ ਅੰਦਰਿ; ਗਾਵਨਿ ਸਾਧ ਵਿਚਾਰੇ ॥ ਗਾਵਨਿ
 ਜਤੀ ਸਤੀ ਸੰਤੋਖੀ; ਗਾਵਹਿ ਵੀਰ ਕਰਾਰੇ ॥ ਗਾਵਨਿ ਪੰਡਿਤ
 ਪੜਨਿ ਰਖੀਸਰ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਵੇਦਾ ਨਾਲੇ ॥ ਗਾਵਹਿ ਮੋਹਣੀਆ
 ਮਨੁ ਮੋਹਨਿ; ਸੁਰਗਾ ਮਛ ਪਇਆਲੇ ॥ ਗਾਵਨਿ ਰਤਨ ਓਪਾਵੇ
 ਤੇਰੇ; ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਨਾਲੇ ॥ ਗਾਵਹਿ ਜੋਧ ਮਹਾਬਲ ਸੂਰਾ;
 ਗਾਵਹਿ ਖਾਣੀ ਚਾਰੇ ॥ ਗਾਵਹਿ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਵਰਭੰਡਾ; ਕਰਿ
 ਕਰਿ ਰਖੇ ਧਾਰੇ ॥ ਸੇਈ ਤੁਧੁਨੇ ਗਾਵਹਿ, ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵਨਿ;
 ਰਤੇ ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਰਸਾਲੇ ॥ ਹਰਿ ਕੇਤੇ ਗਾਵਨਿ, ਸੇ ਮੈ ਚਿਤਿ ਨ
 ਆਵਨਿ; ਨਾਨਕ ਕਿਆ ਵੀਚਾਰ ॥ ਸੇਈ ਸੇਈ ਸਦਾ ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ
 ਸਾਚਾ ਸਾਚੀ ਨਾਈ ॥ ਹੋ ਭੀ ਹੋਸੀ, ਜਾਇਨ ਜਾਸੀ; ਰਚਨਾ ਜਿਨਿ
 ਰਚਾਈ ॥ ਰੰਗੀ ਰੰਗੀ ਭਾਤੀ, ਕਰਿ ਕਰਿ ਜਿਨਸੀ; ਮਾਇਆ ਜਿਨਿ
 ਉਪਾਈ ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੇ, ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ; ਜਿਵ ਤਿਸਦੇ
 ਵਡਿਆਈ ॥ ਜੋਤਿਸੁਭਾਵੇ ਸੇਈ ਕਰਸੀ; ਹੁਕਮੁ ਨਾ ਕਰਣਾ ਸਾਈ
 ਸੋਪਾਤਿਸਾਹ ਸਾਹਾ ਪਾਤਿ ਸਾਹਿਬੁ; ਨਾਨਕ ਰਹਣੁ ਰਜਾਈ

ਉਥਾਨਕਾ :-

ਸ਼ਿਵਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਲੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸੇਦਰ ਹਨ।
 ਸਿੰਧਾ ਦੇ, ਪ੍ਰਮਸਰ ਦਾ ਦਰ ਤੇ ਘਰ ਪਛਣ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਸੇਦਰ
 ਉਥਾਨਕਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਸ੍ਰੀ ਨਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਲ ਅਥਾਲ ਪਰਬ ਦੇ
 ਸਮੁੱਚੇ ਸਰਬਤ ਵਿਚ ਉਥਾਨਕਾ ਸੀ। ਤੇਜਾ ਸਾਹਿਬ ਗ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਸੇਦਰ ਹੈ
 ਏਹ ਬੇਬ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਸੋਚ ਬੰਨ ਦਾ ਦਰ ਤੇ ਘਰ ਪਛਣ ਤੇ ਉਪਦ੍ਰਸ
 ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ ਇਉਂ ਤਿੰਨ ਸੇਦਰ ਦੀਆਂ ਇਹ ਤਿੰਨ ਉਥਾਨਕਾ ਵੇਖੇ ਵੇਖੀਆਂ
 ਹਨ। (ਤਿੰਨ ਸੇਦਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਾਣ ਬਥੇ ਕਹਾਕ ਰਚਿਆ ਹੈ)
 ਪ੍ਰਸਨ : ਸਿੰਧਾ ਕਿਹਾ, ਪੇਸ਼ੀਤਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਪਿਛਲੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਸਰ ਦੇ
 ਅਮੁੱਚਾ ਗਣ ਅਰ ਸਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਵਦ ਪਾਠ ਆਖਦੇ ਹਨ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ,
 ਹੁਣ ਉਸ ਪ੍ਰਮਸਰ ਦਾ ਦਰ ਤੇ ਘਰ ਤਾਂ ਦੱਸ ਜੀ ?

ਯਥਾ :- 'ਜਿਤ ਦਰ ਵਸਹਿ ਕਵਨ ਦਰ ਕਹੀਐ ।'

ਉੱਤਰ :- 'ਸੇ ਦੁਰੁ ਕੇਹਾ; ਸੇ ਘਰੁ ਕੇਹਾ; ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ :-'

ਹੋ ਸਿੰਧਾ ! ਉਸ ਪ੍ਰਮਸਰ ਦਾ ਦਰ ਤੇ ਪਾਨੂੰ (ਕੇਹਾ) ਕਹਾ ਜਿਹਾ ਦੱਸੀਏ ?

ਉੱਚੇ ਤਾਂ :- 'ਜਿਤ ਦਰ ਲਖ ਮੁੰਮਦਾ ਲਖ ਬੁੱਧੇ ਬਿਸਨ ਮਹੇਸ ।'

ਲਖ ਲਖ ਟਾਮ ਵਰੀਨੀਅਹਿ ਲਖ ਰਾਹੀ ਲਖ ਵਸ ।'

ਅੰ; ਉਸ ਦਾ ਘਰ (ਕੇਹਾ) ਕਹੇ ਜੋਹਾ ਦੱਸੀਏ, ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ,

ਅਰੰਭ ਤੇ ਅਵਰਾਜ ਹੈ।

ਸ਼ਿਵਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਲੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸੇਦਰ ਹਨ।

ਸਿੰਧਾ ਦੇ, ਪ੍ਰਮਸਰ ਦਾ ਦਰ ਤੇ ਘਰ ਪਛਣ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਸੇਦਰ

ਉਥਾਨਕਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਸ੍ਰੀ ਨਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਲ ਅਥਾਲ ਪਰਬ ਦੇ

ਸਮੁੱਚੇ ਸਰਬਤ ਵਿਚ ਉਥਾਨਕਾ ਸੀ। ਤੇਜਾ ਸਾਹਿਬ ਗ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਸੇਦਰ ਹੈ

ਏਹ ਬੇਬ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਸੋਚ ਬੰਨ ਦਾ ਦਰ ਤੇ ਘਰ ਪਛਣ ਤੇ ਉਪਦ੍ਰਸ

ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ ਇਉਂ ਤਿੰਨ ਸੇਦਰ ਦੀਆਂ ਇਹ ਤਿੰਨ ਉਥਾਨਕਾ ਵੇਖੇ ਵੇਖੀਆਂ

ਹਨ। (ਤਿੰਨ ਸੇਦਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਾਣ ਬਥੇ ਕਹਾਕ ਰਚਿਆ ਹੈ)

ਪ੍ਰਸਨ : ਸਿੰਧਾ ਕਿਹਾ, ਪੇਸ਼ੀਤਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਪਿਛਲੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਸਰ ਦੇ

ਅਮੁੱਚਾ ਗਣ ਅਰ ਸਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਵਦ ਪਾਠ ਆਖਦੇ ਹਨ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ,

ਹੁਣ ਉਸ ਪ੍ਰਮਸਰ ਦਾ ਦਰ ਤੇ ਘਰ ਤਾਂ ਦੱਸ ਜੀ ?

ਯਥਾ :- 'ਜਿਤ ਦਰ ਵਸਹਿ ਕਵਨ ਦਰ ਕਹੀਐ ।'

ਉੱਤਰ :- 'ਸੇ ਦੁਰੁ ਕੇਹਾ; ਸੇ ਘਰੁ ਕੇਹਾ; ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ :-'

ਹੋ ਸਿੰਧਾ ! ਉਸ ਪ੍ਰਮਸਰ ਦਾ ਦਰ ਤੇ ਪਾਨੂੰ (ਕੇਹਾ) ਕਹਾ ਜਿਹਾ ਦੱਸੀਏ ?

ਉੱਚੇ ਤਾਂ :- 'ਜਿਤ ਦਰ ਲਖ ਮੁੰਮਦਾ ਲਖ ਬੁੱਧੇ ਬਿਸਨ ਮਹੇਸ ।'

ਲਖ ਲਖ ਟਾਮ ਵਰੀਨੀਅਹਿ ਲਖ ਰਾਹੀ ਲਖ ਵਸ ।'

ਅੰ; ਉਸ ਦਾ ਘਰ (ਕੇਹਾ) ਕਹੇ ਜੋਹਾ ਦੱਸੀਏ, ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ,

ਅਰੰਭ ਤੇ ਅਵਰਾਜ ਹੈ।

(ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ) ਜਿਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ
ਆਇ ਵਾਗੇ ਦੇ ਕੇ (ਸਮਾਲੇ) ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਦਰ ਸੰਸਾਰ ਹੀ
ਕਹੀਦਾ ਹੈ। (ਸੋ) ਉਸ ਦਾ (ਦਰ) ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ (ਕਹਾ) ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਕਥਾ:- ਉਪਰਿ ਵਰਿ ਅਸਮਾਨਿ ਪਇਆਲਿ ॥ (ਅੰਗ ੧੧੫੬)
ਉਪਰ ਜਿਹੜੇ ਅਸਮਾਨ ਆਦਿਕ ਹਨ ਤੇ ਬਲੇ ਜੋ ਪਤਲ ਆਦਿਕ ਹਨ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਦਰ) ਦਰਮਿਆਨ ਜੋ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੋ ਇਹੁ ਹੀ ਉਸ ਦਾ

ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹੈ।
(ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ) ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ (ਸਮਾਲੇ,
ਜਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟ ਰੂਪੀ ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਹੋ ਜਿਥੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ
ਸਰੀਰ ਵਿਆਗ ਕੇ ਸੰਭਾਲ ਕੇ (ਬਹਿ) ਟਿਕਦੇ ਹਨ।

ਪੁਸ਼ਟ:- ਹੇ ਮਹਾਦਾਸ ਜੀ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਰਕ ਕਰੇ ?
ਉਤਰ:- (ਸਦਰ ਕਹਾ) ਹੇ ਸਿੱਧੇ! ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਦਰ ਤਾਨੂੰ ਹੋਣ
ਕਰੇ ਜੇਹਾ ਦੱਸੀਏ ? ਸਤਿਸੰਗਤ ਹੀ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ (ਦਰ) ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹੈ।
ਜਿਹੜਾ ਸਤਿਸੰਗਤ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪੁਸ਼ਟ:- ਉਹ ਸਤਿਸੰਗਤ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ ?
ਉਤਰ:- (ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ) ਜਿਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸਾਰੇ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ
(ਸਮਾਲੇ) ਚੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਸੋ ਘਰੁ ਕਹਾ) ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸੀਏ ? ਸੋਚੀਓ ਹੀ
ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਹੋ ਭਾਵ ਬੈਠੀਓ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਮਾਲਣ ਵਾਲੇ, ਬਹਿ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣ ਹਨ, ਇਸ ਬਤ ਹੋ ਜਾਣ ਹਨ।

ਪੁਸ਼ਟ:- ਹੇ ਸਤਗੁਰੂ ਜੀ! ਸਰਕਣ ਦਾ ਦਰ ਘਰ ਦੱਸੋ ਜੀ ?

ਉਤਰ:- (ਸਦਰ ਕਹਾ) ਹੇ ਸਿੱਧੇ! ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜਿਹੜੇ ਮਖ ਹਨ (ਸੋ)
ਉਹ ਸਤਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਦਾ (ਦਰ) ਦਰਵਾਜ਼ਾ (ਕਹਾ) ਕਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ) ਜਿਸ ਮਖ ਰੂਪੀ ਦਰ ਵਿਚ (ਬਹਿ) ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋ ਕੇ, ਭਾਵ ਮਖ ਦਾਦਾਰਾ ਸਾਜ ਉਸ ਨੂੰ (ਸਮਾਲੇ) ਚੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਸੋ ਘਰੁ ਕਹਾ) ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੜੇ ਹਨ (ਸੋ) ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ
ਘਰ ਸਤਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਦਾ (ਕਹਾ) ਕਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਸੰਮਲਦੇ ਹਨ। ਹੇ ਸਿੱਧੇ!
ਤੋ ਜਾਹੀਓ ਦਾ ਦਰ ਤੇ ਘਰ ਹੋ ਹਰ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕਹਿ ਦੱਸੀਏ ? ਕਥਨ
ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਦਾ।

ਪੁਸ਼ਟ:- ਹੇ ਮਹਾਦਾਸ ਜੀ! ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਦਾ ਵੀ ਦਰ ਤੇ
ਘਰ ਦੱਸ ਕੇਹੋ ਜਾਹੀਓ ?

ਉਤਰ:- (ਸੋ ਦਰ ਕਹਾ) (ਸੋ) ਉਹ ਅਧੋਬ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਨਿਰਗੁਣ
ਦਾ (ਦਰ) ਦਰਵਾਜ਼ਾ (ਕਹਾ) ਕਹਾ ਅਸਚਰਜ ਹੈ ?

(ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ) (ਜਿਸ) ਜਿਸ ਵਿਚ (ਸਰਬ) ਸਾਰੇ (ਸਮਾਲੇ)
ਸੰਮਲਣ ਵਾਲੇ, ਚੇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ, (ਬਹਿ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਹਨ।

(ਸੋ ਘਰੁ ਕਹਾ) (ਸੋ) ਉਹ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਦਾ ਘਰ ਸੰਤ, ਚੇਤਨ, ਅਨੰਦ
ਸਰੂਪ (ਕਹਾ) ਕਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਾ (ਕਹਾ) ਕਹਾ ਅਸਚਰਜ ਰੂਪ ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ?

(ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ) ਜੋ ਸਰਬ ਨੂੰ (ਸਮਾਲੇ) ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ
ਅਤੇ (ਜਿਤੁ) ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਚੇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਬਹਿ) ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਣ ਹਨ।

ਭਾਵ:- ਜਿਵੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਨਦੀਆਂ ਨਾਲਿਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਕੇ
ਅਪਣਾ ਸਰੂਪ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਜਿਹਿਆ ਸਾਰੇ ਰੂਪੀ

ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜੀਵਾਂ ਰੂਪੀ ਨਾਲਿਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਆਪਣਾ
ਸਰੂਪ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪੁਸ਼ਟ:- ਹੇ ਮਹਾਦਾਸ ਜੀ! ਪਾਸਿ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਹਿਅੰ ਅੰਗੇ ਤਾਂ ਵਾਜੇ
ਹੋਣੇ, ਤੇ ਚੀਤਾ ਦਾ, (ਦਰ) ਸਰਬ ਸੰਗਤ, ਵਾਜਿਆ ਦਾ ਵੇਜਣ ਵਾਲੇ

ਹੋਣੇ ਹਨ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਗੀਤ ਸਾਹਿਬ ?

ਉਤਰ:- (ਵਾਜੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਅਸਥਾ) ਮਨ ਕੇ (ਵਾਜੇ) ਵਾਜੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
(ਦਰ, ਸਰਬ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ) ਸਾਰੇ ਵਾਜੇ ਸੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਅਰਥ ੧ :- ਵਾਸੇ ਨਾਂਦ ਅਨੰਕ ਅਸਿਖਾ :- ਜੋ ਸਿੱਖੇ ! ਉਸ
ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਕੰਵਲ ਵਿਚ ਰਹੀ ਇਕ ਚੁਟਕੀ ਘਣ ਕਾਜ਼ੀ ਕਾ ਜਾਨ ॥
ਇਹ ਸਬਦ ਘਟ ਕੇ ਹਰਗੁ ਸੁਆਸ ਸੁਖਤ ਪ੍ਰਿ, ਚ ੨ ॥
ਜੀ ਵਾਸੇ ਤੇ ਮਾਂ, ਅਕਾ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਨਾਂਦ) ਸਬਦ ਵੀ (ਅਸਿਖ),
ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬੋਲ ਵੀ ਹਨ ।

ਕੋਤੇ ਵਾਵਣਗਾਰ: ਜਿਹਨੇ ਤੀ ਰਿਕੂ ਦੇ ਵਜਟ ਵਾਲ ਨਾਪ, ਕਿੰਨੇ, ਪੂਰ ਤੇ ਹਾਪ, ਤੀ ਗੰਧ ਬ ਅੰਗਿਕ ਹਨ।

[illegible][illegible]

ਕੰਠੇ ਰਾਗ ਪਰੀਸਿਉ ਕਹੀਅਨਿ:

ਜਗਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਨ ਕਿਸੇਨੇ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ (ਸਿੱਧੇ) ਪੰਤਰ (ਕਹੀਆਂ) ਨ
ਕਹੀਏ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਜਾਗ ਮਾਸਾ ਵਿਚ ਛੇ ਜਾਗ ਕਥਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੀਆਂ ਪਤੀਆਂ ਪੰਜ ਪੰਜ ਜਾਗਤੀਆਂ ਤੇ ਅੱਠ ਅਨ ਪਤਰ ਕਹਿ ਹਨ ਜਿਹੀ
ਦੱਸ ਕਹਿ ਹਨ। ਜਾਗ ਮਾਸਾ ਪਰ ਕੇ ਭੰਗ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਚੌਦਸੀ ਵਿਚ ਜਾਗੀ
ਆਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਨ ਨੇ ਜਾਗ ਮਾਸਾ ਪਤਰ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਤਮ
ਦਸਮਾ ਹੈ। ਜਾਗ ਮਾਸਾ ਸਾਗਿ ਪੰਚ ਬੰਨ੍ਹਾਨ ॥

ਕੋਝੇ ਗਾਵਹਾਰੇ :- ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਾਣੀ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਤੀ ਰੰਧੂੜ ਤੇ ਨਾਰਦ,
ਸੁਭ, ਸਨਕਾਦਿਕ ਕਿਤਨ ਹੀ ਸਾਉਣ ਵਾਲ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਵਾਨੀ ਜਦੋਂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਰਾਗ ਅਘਾਨਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ
ਸਨ ਕਿ ਦੁੱਖ ਕੇ ਜਲ ਬਣ ਗਏ ਸਨ । ਉਸ ਵੇਲੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਨੇ ਕਰਮੰਡਲ ਵਿਚ
ਗੁੰਠਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ । ਕਈ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਉਸ ਜਲ ਤੋਂ ਲੰਗਾ ਪ੍ਰਗਟੀ ਹੋ । (ਵਾ)
(ਕਿਤ ਰਾਗ ਪਾਠੀ ਸਿੱਖ ਕਾਮੀਆਂ), ਕਿਸਨੇ ਹੀ (ਰਾਗ) ਪ੍ਰਸੰਗਤ,
ਕਿਸਨੀਆ ਹੀ (ਪਰੀਆ) ਰਾਗੀਆ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਕਰਦਾ, ਮਦਤਾ ਮੈਤ੍ਰੀ
ਆਦਿਕ ਅਤੇ ਕਿਸਨ ਹੀ (ਸਿੱਖ) ਸਾਥ ਸੱਚ, ਸਿੱਖ, ਦਇਆ, ਧਰਮ, ਵੀਚਾਰ
ਆਦਿਕ ਗੁਣ ਕਹਾਂਦੇ ਹਨ ।

(ਕਿਹੋ ਗਾਵਣਗੇ ॥) ਕਿਹਨੇ ਹੀ ਬੁਝਮ ਚੋਰੇ ਵਾ ਬੁਝਮ ਮਨ ਸਲੋਕ,
ਸਮਾਪਤਿਕ ਮਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਗਾਇਤ ਵਾਲੇ ਹਨ।
(ਵਾ) ਕਿਹਨੇ ਹੀ ਧੋਖੀ ਮੰਦ ਤੇ ਧੋਖੀ ਮੰਦ ਗੋਲ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਵਸਿਸਟ
ਪੁਨਾਹ ਵਿਚ ਇਸਿਮਾ ਤੇ ਕਿ (ਧੋਖੀ) ਜੋ ਧੋਖੀ ਵਿਚ ਚੋਰ ਗੋਲ ਕਿ ਸਿਮਰਨ
ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਧੋਖੀ ਜੋ ਅਸਿ ਰਮ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਵਾ) (ਧੋਖੀ) ਪ੍ਰਚਿਤਿਸਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਅਰ ਪ੍ਰਚਿਤਿਸਾ ਵਾਲੇ ਹਨ।
(ਵਾ) (ਧੋਖੀ) ਸੋ ਗਾ ਹੀ ਉਸਸਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਅਰ ਉਸਸਾ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਉਸਸਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੋ ਗਾ ਹੀ ਉਸਸਾ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਗਾਵਿ ਤੁਹਨੇ, ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੇਤਰੁ ॥ ਗਾਵਿ ਤੁਹਨੇ ॥ ਗਾਵਿ ਤੁਹਨੇ ॥ ਗਾਵਿ ਤੁਹਨੇ ॥

[illegible][illegible][illegible][illegible]

$\Delta_1 \Delta_2 \Delta_3 \Delta_4 \Delta_5 \Delta_6 \Delta_7 \Delta_8 \Delta_9 \Delta_{10} \Delta_{11} \Delta_{12}$

ਸ਼ਾਇਦੀ ਬਾਬ ਸਾਹਿਬੀ ਕਾਸ਼ੀਵੀ ਕਿਹੋ ਹਨ ਇਸਿ ਜੀਅਾਂ ਦੇ ਕਾਪਰ ਰੋਮਾਂ ਦੇ
ਮੈਸਕਾਕ ਸਿਖ ਕਾਟਕੇ ਜਾਣਕਾ ਕਿ ਇਸਨ ਸਿਖਾਂ ਪੰਨੇ ਕੀਨੇ ਹਨ, ਸਿਖਨ
ਹਨ ਕੀਨੇ ਹਨ । ਮੈ ਇਹ ਕੀ ਪੁੰਸਾ ਨੂੰ ਕੋਏ ਹਨ ।
ਇਸਿ ਇਸਿ ਹਨ ।

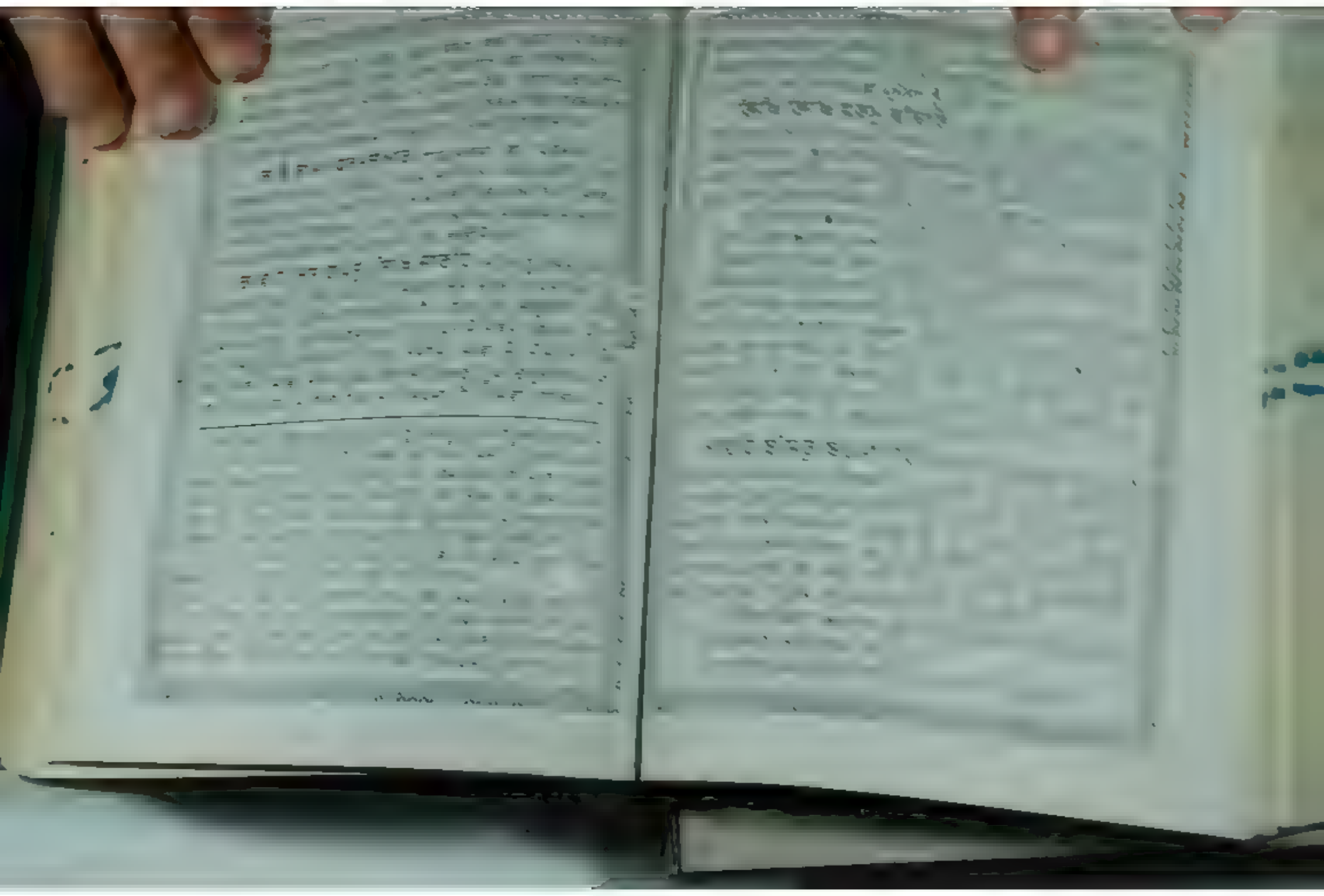
ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਧਰਮੁ ਵੀਚਾਰੇ : ਸਿਰਾ ਸਿਰਨੁ ਧਰਮੁ, ਜੇ ਸਿਰਿ
 ਹੋ ਸਥਾਨੁ ਧਰਮੁ ਮਾਨਿ ਵੀਚਾਰੇ : ਲਾਗੁ ਹੋ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਲਿਖਿ ਕੇ
 ਧਰਮੁ ਨਹੀਂ ਭਲੀ ਭੀ ਲਿਖਿ ਲਿਖਾਏ ਤੇ ਤੇ ਸਾਖੀ ਲਿਖਿ ਕੇ ਧਰਮੁ
 ਧਰਮੁ ਨਹੀਂ ਭਲੀ ਭੀ ਲਿਖਿ ਲਿਖਾਏ ਤੇ ਤੇ ਸਾਖੀ ਲਿਖਿ ਕੇ ਧਰਮੁ
 ਧਰਮੁ ਨਹੀਂ ਭਲੀ ਭੀ ਲਿਖਿ ਲਿਖਾਏ ਤੇ ਤੇ ਸਾਖੀ ਲਿਖਿ ਕੇ ਧਰਮੁ
 ਧਰਮੁ ਨਹੀਂ ਭਲੀ ਭੀ ਲਿਖਿ ਲਿਖਾਏ ਤੇ ਤੇ ਸਾਖੀ ਲਿਖਿ ਕੇ ਧਰਮੁ

(ਗਾਵੀ) ਜਿਹੇ ਹੋਣ, ਸੋਧਿ ਜਾਵੇ, ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਿ ਧਰਮ ਵੀਹੇ ਹੋ॥
ਮਿਤਰਾਂ ਅੰ ੦੫੨ ਗਾਵੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮਾਧਾ ਦੇ

[illegible]

ਗਾਈਹ ਈਸਰੁ ਬਰਮਾ ਦੇਵੀ :- (ਸਮਾਜ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ)

[illegible]

ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
 (ਪਦਮ) ੨੭
 ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
 (ਪਦਮ) ੨੭
 ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
 (ਪਦਮ) ੨੭

ਸੋਹਨਿ ਸਭਾ ਸਵਾਰ :

ਸੋਹਨਿ ਸਭਾ ਸਵਾਰ :— ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
 (ਪਦਮ) ੨੭
 ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
 (ਪਦਮ) ੨੭
 ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
 (ਪਦਮ) ੨੭

ਗਾਵਹਿ ਇੰਦ੍ਰ, ਇਦਾਸਟਿ ਬੈਠੋ :—(ਇੰਦ੍ਰ)

ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਇੰਦ੍ਰ ਪੁਰੀ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰਾਵੇ ॥
 ਸੁਕਾਲਿ ਬ੍ਰਹਮੇ ਦਾ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਹਾਵੇ ॥
 ਮਾਂ ਮਨੇ ਲਖਸ ਦਾ ਇਕ ਰੋਮ ਛਿਜਾਵੇ ॥ (ਵਾਰ ੨, ਪ: ੧੦)
 ਮਾਂ ਮਨੇ ਲਖਸ ਦਾ ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਜਰਾਵੇ ॥
 ਮਾਂ ਮਨੇ ਲਖਸ ਦਾ ਇਕ ਰੋਮ ਛਿਜਾਵੇ ॥

ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਇੰਦ੍ਰ ਪੁਰੀ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰਾਵੇ ॥
 ਸੁਕਾਲਿ ਬ੍ਰਹਮੇ ਦਾ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਹਾਵੇ ॥

ਦੇਵਤਿਆ ਦਰਿ ਨਾਲੋ :

ਦੇਵਤਿਆ ਦਰਿ ਨਾਲੋ :— ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
 (ਪਦਮ) ੨੭
 ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
 (ਪਦਮ) ੨੭
 ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
 (ਪਦਮ) ੨੭

ਗਾਵਹਿ ਸਿਧ, ਸਮਾਧੀ ਅੰਦਰਿ :

ਗਾਵਹਿ ਸਿਧ, ਸਮਾਧੀ ਅੰਦਰਿ :— ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
 (ਪਦਮ) ੨੭
 ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
 (ਪਦਮ) ੨੭
 ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
 (ਪਦਮ) ੨੭

ਗਾਵਨਿ ਸਾਧ ਵਿਚਾਰੇ :

ਗਾਵਨਿ ਸਾਧ ਵਿਚਾਰੇ :— ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
 (ਪਦਮ) ੨੭
 ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
 (ਪਦਮ) ੨੭
 ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
 (ਪਦਮ) ੨੭

(444)

ਸਾ ਨਾਮ ਨਾ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਨਾਮ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
(੫੬੪)

[illegible]

ਗਾਵਿ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਦਰਭੰਗਾ :- ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ

[illegible]

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ

ਦੇਸ਼ ਪਰਮਾਰ ਨੂੰ ਗੱਦੇ ਹਨ। ਵਾ:- (ਦਰ) ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ (ਭੰਗ) ਖਲ ਪੁਰਖ ਸਾਰੇ
ਹੈ ਹਨ।

ਕਰਿ ਕਰਿ ਰਖੇ ਧਾਰੇ :—ਹੋ ਪਰਮਾਸਨ ! ਕਰਕੇ ਪੈਸਾ, ਕਰਕੇ ਪਾਸਕਾ
 (ਪਾਸ) ਆਸਨ ਜਿ ਤੇ ਸਾਨੇ ਸੋ ਜਿ ਤਨ ਜਿਹਾ ਹੋ । ਵਾ :—(ਕਰਿ
 ਸਮਝੇ ਹੋ) :—(ਕਰਿ) ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ, (ਜਿਹ) ਜਿਹ ਵਿਚੁ ਤਿਧਿਅ ਸਨ ਕਰਕੇ
 ਹੋ ਧਾਰਨਾ ਕਰਕੇ, ਉਹ ਪਾਸਕਾ ਤੇ ਧਾਰਨਾ ਕਰਕੇ ਹੋ ।
 ਹੋ ਰਾਖੇ ਗਾਵਹਿ ਸੋ ਤਸ ਗਾਵਹਿ :

ਸੋਈ ਤੁਧਨ ਗਾਵਹਿ, ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵਨਿ :-- ਪਾਸੇਸਰ ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਜੇ ਮਧਾ ਨਾਲ ਗੱਦੇ ਹਨ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਵਾਂਗੇ ।
ਰਹੇ ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਰਸਾਲੇ :-- ਪਾਸੇਸਰ ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ

[illegible]

ਗੁਰਿ ਕੇਤੇ ਗਾਵਨਿ, ਸੇ ਮੈ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਨਿ :—ਜਿਨੇ ਕੁ

ਨਾਨਕ ਕਿਆ ਵੀਚਾਰੈ:-

[illegible]

ਅਕਸ਼ੈਬ ਹਨ ।

ਸਾਚਾ ਸਾਚੀ ਨਾਈ :—

ਸਾਚਾ ਸਾਚੀ ਨਾਈ :- (੧) ਜਿੱਥੇ ਪੁਰਖ ਜਿਸ ਨੇ ਭੀ ਹੋਵੇਗਾ

...मन्त्रों के द्वारा ...

[illegible]

ਅਨੁਸੰਗਿਕ ਕਾਰਜ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ
ਇਕਾਈ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਇਕਾਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ
ਅਨੁਸੰਗਿਕ ਕਾਰਜ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ

[illegible]

... ॥ बला पाटिनिनि मगली मंगी ॥ (२८७)

ਭੀ ਨ ਜਾਸੀ :-

ਪੰਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਜਾਈ :-- ੧੫੫, ੧੫੬ ਤੇ ੧੫੭ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ।

1. संस्कृत का क्या महत्व है ?
 2. संस्कृत में कि-कि चीजें हैं ?

$\frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 & i \\ -1 & i \end{pmatrix}$

ਭਾਗ ੧ : ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਵੇਗੀ।
ਭਾਗ ੨ : ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਮੁਕਾਮ ਦੇ ਰਹੀਮ ॥ (ਅੰਗ ੬੪)
ਭਾਗ ੩ : ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਕਿੰਨੇ ?

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਖੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਵਾਹ- (ਰੰਗੀ ਰੰਗੀ) ਇਕ ਇਕ ਹੋ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਭਾਤੀ) ਤੁਸੀਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਗਣੀ ਹਨ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੀ ਸ਼੍ਰਿਸਟੀ ਹੈ।

ਕਰਿ ਕਰਿ ਜਿਨਸੀ :- ਹੋਤ ਜਿਨਸੀ, ਹੋਤ ਹੋਆ ਤ ਖੋਲੀਆਂ +
 (ਕਰਿ) ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਤਿਆਂ ਦੀ ਹੋਤ 'ਹੋਤ' (ਕਰਿ) ਹੋਤ
 ਜਾਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨਾਜ ਜਾਂ ਕੀ ਕਿਸ ਕਿੰਨ ਜਿਨਸੀ

[illegible]

3. ਭਰ-ਮਾਇਆ ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ :- (ਜਿਸ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਸੰਗਤ)

(अष्टमः अक्षरः)

[illegible]

ਰੋਗਰ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ

ਸਿਵ ਹਿਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ :

$\frac{d}{dt} \left(\frac{1}{\rho} \right) = - \frac{1}{\rho^2} \frac{d\rho}{dt}$

ਜੇ ਤਿਸ ਭਾਵੇ ਸੋਈ ਕਰਸੀ - ਜੇ (ਗਿ) ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਫਿਰ

ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ - ਕਿਸ ਪਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਤੇ ਹੁਕਮ

ਅਠਾਈਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰਥ

ਮੇਰਾ ਸੰਤੋਖੁ, ਸਰਮੁ ਪਤੁ ਭੋਲੀ; ਧਿਆਨ ਕੀ ਕਰਹਿ ਬਿਬੁਤਿ ॥

ਖਿੰਬਾ, ਕਾਲੁ ਕੁਆਰੀ ਕਾਇਆ; ਜੁਗਤਿ ਡੰਡਾ ਪਰਤੀਤਿ ॥

ਆਈ ਪੰਥੀ ਸਗਲ ਜਮਾਤੀ; ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਜਗੁ ਜੀਤੁ ॥

ਆਦੇਸੁ; ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥ ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ;

ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੈ ਵੇਸੁ ॥੨੮॥

ਉਥਾਨਕਾ :- ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਪਿਛੇ ਸਤਾਈਵੀਂ ਪਉੜੀ

ਵਿਚ ਵੀਰਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਘਰ ਬਾਸੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਜੇਹਾ

ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਗਏ, ਸਿਧਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਗਏ, ਸਿਧਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਗਏ, ਸਿਧਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਗਏ, ਸਿਧਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਗਏ, ਸਿਧਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਗਏ, ਸਿਧਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਗਏ, ਸਿਧਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਗਏ, ਸਿਧਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਗਏ, ਸਿਧਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਗਏ, ਸਿਧਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਗਏ, ਸਿਧਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਗਏ, ਸਿਧਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਪ੍ਰ. ਪ੍ਰ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ

(६०९)

ਪੰਨਾ ੨੮

ਗੁਰਮਤਿ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਈ ਮਿਤ ਹੋਈ ਉਸ ਵਕਤ ਰਕਮਣੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ।

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਹੀ ਆਖਦਾ ਹੈ, 'ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ'।

[illegible]

ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੁਲਾਨਾ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ

ਮੇਰੀ ਹਾਲ ਸਹੀ ਸਿਰ ਦੁਖੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ (ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ)

ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਖ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਉਣਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਖ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਉਣਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਾਥੀ ਦੇਣ ਜਿਸਨੇ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਾਸੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਭਾਸ ਇਹੀ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨਾਮ

ਮਨੁਖ ਰੂਪੀ ਦਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ

ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਏਥੇ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰਮਤ ਪਿਆਰੇ ਕਾਏ ਕਰਵਾ
 ਨੇ (ਅੰਕ ੧੦੪੦) (ਨਿਰੰਕਾਰ, ਪੰਨਾ ੧੦੪੦)

ਮਾਨਵਰੀ (ਅੰਗ ੧੦੪੦) (ਨਿਰੰਜਨ) ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨੂੰ ਮਾਨਵਰੀ

ਜੇ ਕਾਲ ਦੀ ਬਨਕੀ ਕਰ ਲਵੇ, ਕਾਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਵੇ।
ਕਾਂਗੜਾ ਸਮਾਜ ਕੋ ਪਾਬ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੇ

ਸ੍ਰ. ਕੰਗਣਾ ਸਮਥਾਲ ਦੇ ਹੱਥ ਹੀ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਵੱਡੀ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਆਦਮੀ ਸੀ।

ਮੇਰਾ ਹੋ। ਉਹ ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਪੁ. ਪ. ਰਸ. ਵਿਚ
ਮੇਰਾ ਹੋ। ਮੇਰੇ ਸਮਝਾਏ ਨੇ।

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ।

ਨਮ ਜਗੀ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ,

1. $u(x, y) = x^2 + y^2$

[illegible]

५ - ...

११. ४. १९५३

જા. રા. મી. ગાંધિયા ડાયર.

ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ। ਅੰਤ ਵਿਚ

...

1. *Arctostaphylos* (Ericaceae)

ਅਸ ਪ੍ਰਭਾਤ ਸਿਹਤਾ (ਕਾਇਆ) ਚਰੀ ਨੂੰ ਕਾਸ ਤੋਂ ਰਾਖੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ
 ਨੂੰ, ਪ੍ਰਾਣਵਰ ਤੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਰਾਖੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ
 ਭਾਵ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਚਰਣ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਾ, ਅਕਾਸ ਪ੍ਰਾਣ ਵਿਚ ਜਰੇ ਦੇਣਾ ਹੈ।
 ਇਹ (ਮਿਥੀ) ਖੜਕੀ ਪਹਿਰਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਿਥੀ ਕਰਕੇ ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਪੀ
 ਜ਼ੁਰਾ ਨੂੰ ਪੀ ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਪੀ ਲਗਦਾ, ਅਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਣ ਮੂਲ ਜੀਆਂ ਨਾਲ
 ਦੇਖ ਨੂੰ ਪੀ ਕਿਰਨਾ ਕਾਲ ਮਿਥੀ ਪ੍ਰਾਣ ਪ੍ਰਾਣ ਨੂੰ ਲੰਗਦੀ ਅਤੇ ਜੋ ਮੇਰਾ ਪੀ
 ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੁਫਲਾਦ ਵਸ ਨੂੰ ਜਲ ਬਰਸਾਦਿ
 ਹੈ। ਅਸ ਵਿਚ ਜੋ ਮੇਰਾ ਬੰਦੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਭੁੱਕਣਾ ਇਹ ਭਿਖਦਾ ਨਹੀਂ
 ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਨੂੰ ਪੀ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
 ਵਾ:- (ਖਿ) ਆਕਾਸ (ਸ਼) ਧਰਤੀ ਆਦਿ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੀ (ਗਾਇਆ)
 ਇਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ, (ਗਾਇਆ) ਜੋ ਅਖੰਡ ਚੇਤਨ ਦੇ
 ਹੈ ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਾਖੀ, ਭਾਵ ਕਾਲ ਤੋਂ ਗੀਤ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ (ਖੜਕੀ)
 ਗੋਦੜੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀ।

ਜਗਤਿ ਰੰਗਾ ਪਟਕੀਤਿ॥ (ਸੁਗਤਿ) ਜਗਤੀਆਂ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਸੀਆ
 ਹਨ ਕਦੇ ਦੀਆ ਬਾਧਕ ਅਤੇ ਅਕੇਦੇ ਦੀਆ ਸਾਧਕ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਹਿਤ ਹੋ ਕੇ
 ਜੋ, ਪਟਕੀਤਿ) ਕਰੋਸਾ ਜਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ:-

ਸਿਹਤਿ ਭੋਗੇ ਉੱਚ ਵਿਚ ਪਕੜਨਾ ਕਰ। ਮਿਦਾ ਭਰਾ ਸਿੱਧਾ ਤੇ ਬੰਦੀਆ
 ਸਾਧਕ ਸਾਧਕ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਸ਼ੁਆ ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ
 ਸਿਹਤਿ ਮੇਰਾ ਪੀ ਜਾ ਸਮ ਦੇਸ ਸਾਧਕਾ ਪੀ ਉਥਾਂ ਵਿਚ ਪਤਾ ਤਿਆ
 ਮਨ ਬਾਹਰ ਤੇ ਮੇਰਾ ਜੋ ਮਨਮਥ ਕਰਨਾ ਜਾ ਸਿੱਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਵਿਚ
 ਨੂੰ ਮਨਮਥ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਾਣ ਪੀਆ ਆ ਕੇ ਸਵ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੋ ਮਨਮਥ
 ਜੋ ਮਨਮਥ ਕਰਨਾ ਮੇਰਾ ਮਨਮਥ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਾਣ ਪੀਆ ਆ ਕੇ ਸਵ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਸਮ ਕਰਕੇ ਮਨਮਥ ਕਰਨਾ ਮੇਰਾ ਮਨਮਥ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਾਣ ਪੀਆ ਆ ਕੇ ਸਵ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਾਲੀ) (ਆ) ਸਰਬ ਚਿਰ ਸੇ (ਈ) ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰੂਪ ਹੈ ਚੇਤਨ ਸੋਭਾ, ਜੋ ਸਾਹਿਬਾ
 ਵਿਚ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਅਗਾਮਿ ਗਗਨ ਪਾਤਾਲਿ ਗਗਨ ਹੈ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਗਗਨ ਰਹਸਿਯੋ॥ (੮੭੦)
 ਅਸ ਵਿਚ ਭੀ ਉਹ ਚਿਦਾਕਾਸ਼ ਵਾਪਸ ਹੈ, ਪਾਤਾਲ ਵਿਚ ਭੀ ਅਸ
 ਰਹਿ ਰਹਾ ਉਹ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਰਬ ਤੇ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਭੀ ਉਹ ਵਾਪਸ ਚਿਦਾਕਾਸ਼
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਬ ਬਿਆਪੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਜੋ ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਹੈ ਉਹ
 ਅਨੇਕ ਮੁਖ ਸਦਾ ਪੁਰਖੋਤਮ ਘਟ ਬਿਨਸੈ ਗਗਨ ਨ ਜਾਇ॥ (੮੭੦)
 ਅਸ ਸੋਭੇ ਦੇ ਨਾਮ ਹੋਣ ਕਾਲ ਉਹ ਚਿਦਾਕਾਸ਼ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਜਿਸ
 ਭਾਗ ਵਿਚੀ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਮਿਥ ਸਾਭਾ ਆਈ ਹੋ
 ਸਾਹਿਬਾ ਪਾਸਿਆ ਵਿਚ ਭਾਵ ਸਭ ਚਾਕਾ ਵਿਚ ਆਈ ਹੋਈ ਸਾਹਿਬ
 ਸਾਹਿਬ ਸੋਭੇ ਜਾਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੰਥ ਦੇ ਅਸੀਂ ਪੰਥੀ ਹਾਂ। ਤੇਜ ਅਕਾ ਪੰਥ
 ਵਰ ਭਾਕਣਾ ਇਹ ਮਨਮਥਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਉਹ ਅੰਤ ਨੂੰ ਦਸੀ ਜਾ ਰਾ
 ਸਭਾ:- ਨਾਥਾ ਨਾਥ ਨ ਸੇਵਨੀ ਹੋਇ ਅਨਾਥ ਹੋ ਜਾਵਾ।

ਕੇਨ ਪਤਾਇ ਬਿਭੂਤਿ ਲਾਸਿ ਚਿੰਤਾ ਬਪਨ ਕਰਾ
 ਘਰਿ ਘਰਿ ਟਕਰ ਮੰਗਦ ਮਿਥੀ ਨਾਥ ਵਾਜਾ
 ਕਰਮ ਪਿਆਲਾ ਵੇਤੀਐ ਸਿਧਿ ਸਾਧਕ ਸਿਵ
 ਬਾਹਰ ਪੰਥ ਚਲਾਇਦੇ ਬਾਹਰ ਵਾਹੀ
 ਵਿਚ ਸਮ ਸਰਬ ਤੇ ਸਿਧਨੀ ਬਾਹੀਰ
 ਅੰਤ ਅੰਤ ਬਾਹੀਰ ਨਾਲ। ਪਾ॥ (੮੭੦)

ਜਗਤ ਜਗਤੀ ਜਿਹਾ ਸਾਹਿਬਾ ਵਿਚ ਪਾ
 ਜਗਤ ਜਗਤ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਹਿਬ
 ਜਗਤ ਜਗਤ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਜੀਗਿਆਸੂ
 ਜਗਤ ਜਗਤ ਜੀਗਿਆਸੂ (ਜਗਤ) ਜਗਤ
 ਜਗਤ ਜਗਤ ਜੀਗਿਆਸੂ ਦਸਾ ਵਿਆਪਕ
 ਜਗਤ ਜਗਤ ਜੀਗਿਆਸੂ ਜੀਗਿਆਸੂ
 ਜਗਤ ਜਗਤ ਜੀਗਿਆਸੂ ਜੀਗਿਆਸੂ
 ਜਗਤ ਜਗਤ ਜੀਗਿਆਸੂ ਜੀਗਿਆਸੂ
 ਜਗਤ ਜਗਤ ਜੀਗਿਆਸੂ ਜੀਗਿਆਸੂ
 ਜਗਤ ਜਗਤ ਜੀਗਿਆਸੂ ਜੀਗਿਆਸੂ

ਪੰਨਾ ੨੨
 ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨੁ, ਦਇਆ ਭੰਡਾਰਣਿ; ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਜਹਿ
 ਆਪਿ ਨਾਥੁ, ਨਾਥੀ ਸਭ ਜਾ ਕੀ; ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ
 ਆਵਹਿ ਸਾਦੁ ॥ ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ, ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ; ਲੇਖੇ
 ਆਵਹਿ ਭਾਗੁ ॥ ਆਦੇਸੁ; ਤਿਸ ਆਦੇਸੁ ॥ ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ
 ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੇ ਵੇਸੁ ॥੨੯॥

ਅਰਥ ੧—ਪ੍ਰਸੰਨ:—ਸਿਧਾਂਤਿ ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ
 ਆਵਹਿ ਭਾਗੁ ॥ ਆਦੇਸੁ; ਤਿਸ ਆਦੇਸੁ ॥ ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ
 ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੇ ਵੇਸੁ ॥੨੯॥

ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨੁ, ਦਇਆ ਭੰਡਾਰਣਿ; ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਜਹਿ
 ਆਪਿ ਨਾਥੁ, ਨਾਥੀ ਸਭ ਜਾ ਕੀ; ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ
 ਆਵਹਿ ਸਾਦੁ ॥ ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ, ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ; ਲੇਖੇ
 ਆਵਹਿ ਭਾਗੁ ॥ ਆਦੇਸੁ; ਤਿਸ ਆਦੇਸੁ ॥ ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ
 ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੇ ਵੇਸੁ ॥੨੯॥

ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨੁ, ਦਇਆ ਭੰਡਾਰਣਿ; ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਜਹਿ
 ਆਪਿ ਨਾਥੁ, ਨਾਥੀ ਸਭ ਜਾ ਕੀ; ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ
 ਆਵਹਿ ਸਾਦੁ ॥ ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ, ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ; ਲੇਖੇ
 ਆਵਹਿ ਭਾਗੁ ॥ ਆਦੇਸੁ; ਤਿਸ ਆਦੇਸੁ ॥ ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ
 ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੇ ਵੇਸੁ ॥੨੯॥

ਉਨਤੀਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰਥ

ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨੁ, ਦਇਆ ਭੰਡਾਰਣਿ; ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਜਹਿ
 ਆਪਿ ਨਾਥੁ, ਨਾਥੀ ਸਭ ਜਾ ਕੀ; ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ
 ਆਵਹਿ ਸਾਦੁ ॥ ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ, ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ; ਲੇਖੇ
 ਆਵਹਿ ਭਾਗੁ ॥ ਆਦੇਸੁ; ਤਿਸ ਆਦੇਸੁ ॥ ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ
 ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੇ ਵੇਸੁ ॥੨੯॥

ਅਰਥ ੧—ਪ੍ਰਸੰਨ:—ਸਿਧਾਂਤਿ ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ
 ਆਵਹਿ ਭਾਗੁ ॥ ਆਦੇਸੁ; ਤਿਸ ਆਦੇਸੁ ॥ ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ
 ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੇ ਵੇਸੁ ॥੨੯॥

ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨੁ, ਦਇਆ ਭੰਡਾਰਣਿ; ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਜਹਿ
 ਆਪਿ ਨਾਥੁ, ਨਾਥੀ ਸਭ ਜਾ ਕੀ; ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ
 ਆਵਹਿ ਸਾਦੁ ॥ ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ, ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ; ਲੇਖੇ
 ਆਵਹਿ ਭਾਗੁ ॥ ਆਦੇਸੁ; ਤਿਸ ਆਦੇਸੁ ॥ ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ
 ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੇ ਵੇਸੁ ॥੨੯॥

ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨੁ, ਦਇਆ ਭੰਡਾਰਣਿ; ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਜਹਿ
 ਆਪਿ ਨਾਥੁ, ਨਾਥੀ ਸਭ ਜਾ ਕੀ; ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ
 ਆਵਹਿ ਸਾਦੁ ॥ ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ, ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ; ਲੇਖੇ
 ਆਵਹਿ ਭਾਗੁ ॥ ਆਦੇਸੁ; ਤਿਸ ਆਦੇਸੁ ॥ ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ
 ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੇ ਵੇਸੁ ॥੨੯॥

ਅਸਟ ਸਿਧ ਏਹ ਮਖ ਹੈ, ਗੋਟ ਸੇ ਦਸ ਪਹਿਚਾਨ ॥
 ਜੋਗੀਆਸੀ ਗੋਟ ਮਖ, ਸ਼ਾਕਤੀ ਚਿਹੀ ਜਾਨ ॥
 ੧੦, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ॥
 ੧੧, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ॥
 ੧੨, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ॥
 ੧੩, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ॥
 ੧੪, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ॥
 ੧੫, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ॥
 ੧੬, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ॥
 ੧੭, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ॥
 ੧੮, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ, ਚੁਰਾਖੇ ਚੁਰਾਖੇ ॥
 ਜਿਥੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁ ਬਟ ਪਟ ਚਲਾ ਜਾਵ ॥ ਪਰ ਇਹਨਾ ਵਿਚ ਪਰਚਣ ਦੀ
 ਗੁਰੂ ਕੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯਥਾ :-
 'ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਸਕ ਮੇਰੇ ਹੈ, ਨਾਮੁ ਨ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ' (ਅੰਗ ਪੜਤ)
 ਵਾ:- 'ਰਿਧਿ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ (ਅਵਤਾਰ) ਅਵਤਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਕਾਵ
 ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ
 ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਤੋਂ ਅਵਤਾਰ, ਦਸ ਪਾਸੇ ਲ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਹਨ।
 ਵਾ:- 'ਸਿਧਿ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਹੈ। ਅਗਿਆਨ ਵਾਲਿਆਂ ਸੁਆਦ ਹੈ,
 ਵਾ:- 'ਸਿਧਿ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਹੈ। ਅਗਿਆਨ ਵਾਲਿਆਂ ਸੁਆਦ ਹੈ,
 ਅਵਤਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਦੋਹਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ
 ਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਦੋਹਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਅਵਤਾਰ)
 ਜਿਥੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁ ਬਟ ਪਟ ਚਲਾ ਜਾਵ ॥ ਪਰ ਇਹਨਾ ਵਿਚ ਪਰਚਣ ਦੀ
 ਗੁਰੂ ਕੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯਥਾ :-
 'ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਸਕ ਮੇਰੇ ਹੈ, ਨਾਮੁ ਨ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ' (ਅੰਗ ਪੜਤ)
 ਵਾ:- 'ਰਿਧਿ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ (ਅਵਤਾਰ) ਅਵਤਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਕਾਵ
 ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ
 ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਤੋਂ ਅਵਤਾਰ, ਦਸ ਪਾਸੇ ਲ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਹਨ।
 ਵਾ:- 'ਸਿਧਿ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਹੈ। ਅਗਿਆਨ ਵਾਲਿਆਂ ਸੁਆਦ ਹੈ,
 ਵਾ:- 'ਸਿਧਿ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਹੈ। ਅਗਿਆਨ ਵਾਲਿਆਂ ਸੁਆਦ ਹੈ,
 ਅਵਤਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਦੋਹਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ
 ਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਦੋਹਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਅਵਤਾਰ)
 ਜਿਥੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁ ਬਟ ਪਟ ਚਲਾ ਜਾਵ ॥ ਪਰ ਇਹਨਾ ਵਿਚ ਪਰਚਣ ਦੀ
 ਗੁਰੂ ਕੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯਥਾ :-
 'ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਸਕ ਮੇਰੇ ਹੈ, ਨਾਮੁ ਨ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ' (ਅੰਗ ਪੜਤ)
 ਵਾ:- 'ਰਿਧਿ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ (ਅਵਤਾਰ) ਅਵਤਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਕਾਵ
 ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ
 ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਤੋਂ ਅਵਤਾਰ, ਦਸ ਪਾਸੇ ਲ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਹਨ।
 ਵਾ:- 'ਸਿਧਿ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਹੈ। ਅਗਿਆਨ ਵਾਲਿਆਂ ਸੁਆਦ ਹੈ,
 ਵਾ:- 'ਸਿਧਿ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਹੈ। ਅਗਿਆਨ ਵਾਲਿਆਂ ਸੁਆਦ ਹੈ,
 ਅਵਤਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਦੋਹਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ
 ਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਦੋਹਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਅਵਤਾਰ)

ਅਤੇ ਇੱਕ ਭੰਡਾਰੀ (ਕਾਰੰਥਾਰੀ) ਵਰਤਾਉਣ ਵਾਲਾ ਰੱਖ ਜੋ
 ਭੰਡਾਰ ਚਲਾ ਸਕਣ।
ਉੱਤਰ:-ਸੰਸਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੁਇ, ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ:-
 ਸੰਸਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹੀ ਹੀ ਸਾਡਾ
 ਭੰਡਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਜੋ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੋਇਆ
 ਇਹੀ ਹੀ ਸਾਡਾ ਵਰਤਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭੰਡਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਾਰ
 ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।
 ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਹੋਇ, ਜੀ! ਸਾਡੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ (ਭਾਗ) ਹਿੱਸੇ ਛੇਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ
 ਹੱਥ ਕਰ ਜਾਵੇ ਹਨ? ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ :-
ਲੱਖੇ ਆਵਹਿ ਭਾਗ:- ਜੋ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਲੱਖ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਆ ਨੇ
 ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ (ਜਿੰਨਾ ਦੱਖ, ਜਿੰਨਾ ਸੁਖ, ਜਿੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਜਿੰਨੀ
 ਦੁਆਵਾਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਸਾਡਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਗ ਛੇਦ, ਵਾ ਭਾਗ ਨਾਲ
 ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਭੀ ਇਹੋ ਹੀ ਛੇਦਾ ਹੈ।
ਆਦੇਸ਼; ਤਿਸੈ ਆਦੇਸ਼:- ਹੇ ਸਿੱਧੇ! ਜੋ (ਅ) ਹੋਸੀ ਅੰਗਾਂ ਤੋਂ (ਅ)
 ਹੋਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ (ਦੇਸ਼) ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ (ਅ) ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਿਸ ਨੂੰ
 ਭੀ (ਆਦੇਸ਼) ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।
ਅਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ:- ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਡੇ ਦਾ
 ਅੰਗ ਹੈ (ਅਨੀਲ) ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਦਿ
 ਅਨਾਦਿ ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।
ਸੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਦੇਸੁ:- (ਸੁਗੁ) ਚੋਖੇ ਸੁਗੁ ਦੇਸੁ
 ਦੇਸੁ, ਸੰਸਾਰ, ਨਾਚੇ ਤੇ ਕਣਿਸ਼ਟਾ ਵਿਚ।
ਅਰਥ ੨:- ਪ੍ਰਸੰਸਤ:-ਸਿੱਖ ਤੇ ਨਾਮੁ
 ਪ੍ਰਸੰਸਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸੰਸਤੀ ਵਾਲੇ ਸ
 ਚੋਖੇ ਸੁਗੁ ਦੇਸੁ, ਦੁਇਆ
 ਸੁਗੁ ਦੇਸੁ ਵਿਚ ਬੁੱਧਮਾ
 ਸੁਗੁ ਦੇਸੁ ਵਿਚ ਬੁੱਧਮਾ

ਸ੍ਰੀ ਮ. ਜੀ ਸਾਹਿਬ

(੬੨੫)

ਪਉੜੀ ੩੦

ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ :- ਜੋ (ਸਿ) ਕਥੀ ਪ੍ਰਭਾਤ 'ਸਾਹੀ' ਤਾਨ ਸਾਹੀ ਦੇ ਖਾਣੇ
ਜੋ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਪਦਾ ਕ ਨ ਕਾਲਾ ਹੈ ਉਸੇ ਕ ਨ
ਸੰਸਾਰ ਵਰਧ ਨ ਪੀ ਦਾ ਨ ਰਗਾ ਨ ਰਗੇ ਨ।

ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ :- ਜੋ ਗੁਰੂ ਦਾ ਵਾਸਾ, ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੋ
ਜੋ ਕਾਕੇ ਖਰੇ ਤੇ ਦਾ ਕਾਕੇ ਤੇ।

ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀ ਬਾਣ :- ਜਿਹ ਨੂੰ (ਸ) ਕੋ ਭਾਵ ਨਾਭ ਕ ਨ
ਦਾ ਕਾਕੇ ਆਦਰ ਹੈ ਉਹ ਰਸੇ ਰਸੇ। ਕੋਹੀ ਆਦਮੀ ਜਿਸ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼
ਦਾ ਕਰਦਾ। ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਮਾਨ ਉਹ ਚਾਹੀ।
ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਾਸਨਾ ਜਾਨੀ। ਨਾਮ ਪ੍ਰਭਾਤ ਕਾਵੇ ਸੋਧਾ। (ਸੋ ਸੋ ਪਿਛ
ਜਿਹ ਨੂੰ ਦੀ ਸਨ ਅਵਸਥਾ ਭਾਵ ਮੇਧੇ ਤਿਨ ਰਸ ਪਦਾ ਤੇ ਵੇਖੋ
ਵੇਖੋ, ਜਿਸਨ ਹੋਏ, ਓਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਹਿਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤੇ ਪਾਤਕਾ
ਜਿਸ ਦਾ ਵੇਦ ਕਥ ਕਥਨ ਨਾਹੀ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਮਾਨਸ ਤੇ ਪਾਤਕ
ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਹਿਦੇ ਹਨ।

ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੇ ਤਿਵੇ ਚਲਾਵੇ :- ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਹਿਬਾਨੀ
ਕਦੇ ਹੀ ਨਿਵੇ ਹੀ ਨਿਵੇ ਗੁਣਾ ਨ ਚਾਹੀ। ਜੋ ਸਾਹਿਬਾਨੀ
ਦਾ ਹੀ ਨਿਵੇ ਹੀ ਮਾ ਆ ਨੂੰ ਅੰਗੀ।

ਜਿਵ ਹੋਵੇ ਫਰਮਾਣ :- ਜਿਵੇ ਸਾਹਿਬਾਨੀ
ਦਾ ਰਸ ਮਾਨਸਾ ਹੀ।

ਓਹ ਵੇਖ, ਓਨਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੇ :-

ਜਿਹ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਾਨੀ
ਦਾ ਰਸ ਮਾਨਸਾ ਹੀ।

ਪਉੜੀ ੩੦

(੬੨੬)

ਸ੍ਰੀ ਮ. ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਤੀਹਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ

ਏਕਾ ਮਾਈ, ਜੁਗਤਿ ਵਿਆਈ; ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ ॥
ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ, ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ; ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀ ਬਾਣ ॥
ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੇ, ਤਿਵੇ ਚਲਾਵੇ; ਜਿਵ ਹੋਵੇ ਫਰਮਾਣੁ ॥
ਓਹ ਵੇਖੋ, ਓਨਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੇ; ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਭਾਣੁ ॥
ਆਸਾਸੁ; ਤਿਸੇ ਆਦੇਸ ॥ ਆਇ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ
ਅਨਾਹਤਿ; ਜਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥੩੦॥

ਅਰਥ :- ਪ੍ਰਾਰੰਭ :- ਸਿਧਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਕ ਮਾਨਸ
ਸੰਸਾਰੀ ਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਓਸ ਦੇ ਸੰਸਾਰੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ।
ਆਪ ਦੇਸ ਭੰਡਾਰੀ ਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਮੰਨਦੇ ਹੋ।

ਉਤਰ :- ਏਕਾ ਮਾਈ, ਜੁਗਤਿ ਵਿਆਈ :- ਇਕ (ਮਾਯਾ)
ਮਾਇਆ ਹੀ ਮਾਤਾ ਹੈ ਵਾ, ਜਿਕ ਪਸਰਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ ਮਾਇਦ
ਅਸਰੀਕਾ ਮਾਇਆ ਹੈ। ਓਹੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਰੂਪ ਹੈ।
ਜੋ ਆਪ ਮਾਨਸਾ ਆਪ ਪਿਤਾ ਜਿਹੀ ਜੀਸੇ ਓਪਾਇ ਜਗਤ ਵਿਚਾਇਆ ॥
ਜਿਹ ਪਸਰਾ ਦੇ ਨਾਭ ਜਦ ਮਾਇਆ ਮਾਇਆ (ਜਗਤ) ਜੁਗਤੀ ਕਦੇ
ਨਾਮ ਦਾ ਮਾਇਆ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਮ ਦੀ ਮੰਤਾ ਪਈ ਤੇ ਮਾਇਆ
ਮਾਇਆ ਤੇ ਮਾਇਆ ਮਾਇਆ ਭਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੀ ਕਦੇ

ਤਿਨਿ ਚਲ ਪਰਵਾਣ :- ਜਿਹ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਾਨੀ

ਦਾ ਰਸ ਮਾਨਸਾ ਹੀ।

ਸ੍ਰੀ ਨਮੋ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਭਾਣ :- ਜਿਹ ਬੜਾ (ਵਿਕਾਣ) ਅਸਚਰਜ ਹੈ ਕਿ
ਜਿਨ ਬੰਦਿਆਂ ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਵਿਸਟਾ ਰੂਪ ਹੈ।
ਆਦੇਸ਼ ਤਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ :- ਹੁ ਮਿਥੋ ! (ਆਦੇਸ਼) (ਆ. ਦੇਸ਼) ਆਦੀ

ਮੇ ਸੀਮਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।
ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਿਤ :- ਉਹ ਸਾਡੇ ਜਗਤ ਦਾ
(ਆਦਿ) ਅਥ ਰੂਪ ਹੈ। (ਅਨੀਲ) (ਨੀਲ) ਕਾਲੇ ਅਗਿਆਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।
(ਆਦਿ) ਆਦਿ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਅਨਾਹਿਤ ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸ਼ :- ਜੋਗੁ ਜੋਗੁ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ (ਵੇਸ਼) ਸਰੂਪ
ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਯਥਾ :-
“ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਸਾਰਾ ਹੈ ਭੀ ਹੋਸੀ।” (ਅੰਗ ੧੦੨੨)

ਅਰਥ ੨ :- ਪ੍ਰਸਨ :- ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਤਿਨ ਦੇਵਤੋਂ ਤੇ ਸਾਲੀ ਰਚਨਾ ਕਿਵੇਂ ਰਚੀ ?
ਉੱਤਰ :- (੧) ਏਕਾ ਮਾਤ੍ਰੀ, ਜੁਗਤਿ ਵਿਆਦੀ; ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ । (ਸੋਕਾ)
ਇਕ ਮੇ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ (ਮਾਤ੍ਰੀ) ਮਾਇਆ (ਜਗਤਿ) ਜੁਗਤੀ ਭਾਵ
ਕਲਪਨਿਦਾਨਮ ਮਥੇਪ ਹੋਇਆ ਤੇ (ਵਿਆਦੀ) ਪ੍ਰਸੂਤਾ ਭਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਪਤ ਹੋਈ
ਤਾਂ ਤਿਨ ਚੇਲੇ ਸਪਤਤ (ਪਰਵਾਣੁ ਪਰਵਾਣੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ।
*ਕਲਪਾ ਦਾਨਮ ਸੰਬਧ :- ਜੋ ਸਦਾ ਸੰਬਾਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਲਪਿਆ ਹੋਵੇ
ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅੰਗ ਦਾ ਨਾਲ ਜੋ ਵਿਚ ਤਿਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਨੀ ਆਦਿ ਦੀ ਹੋਲਲ ਹੋ ਕੇ ਚਮਕਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਸਾਨੀ
ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਸਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਤਾਂ ਮੈਸ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਅੰਗ ੩

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅੰਗ ਦਾ ਨਾਲ ਜੋ ਵਿਚ ਤਿਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਨੀ ਆਦਿ ਦੀ ਹੋਲਲ ਹੋ ਕੇ ਚਮਕਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਸਾਨੀ
ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਸਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਤਾਂ ਮੈਸ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਅੰਗ ੩

ਸ੍ਰੀ ਨਮੋ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਜਦੋਂ ਰਚਕ ਤਿਨੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।
ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਸੋਭਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਭ ਮਾਇਆ ਹਕਕਤ ਵਿਚ
ਆਈ। ਜਿਹਨੇ ਰੂਪ ਹੋਈ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਜੀਵ, ਸੋਸਰ ਹੋ ਕੇ ਸਿਸਟੀ
ਹੋਈ। ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੂਪ ਜਿਹੜੀ ਮਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਸੇ ਤੇ ਰਸੇ ਘੱਟ
ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਚਤਨ ਦਾ ਭਾਸ਼ ਪੈਣ ਤੇ ਰਸੇ ਘੱਟ
ਹੋਈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਸੇ ਤੇ ਰਸੇ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਰਸੇ ਗੁਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਅਵਿਦਿਆ
ਜਿਸ ਵਿਚ ਚਤਨ ਦਾ ਭਾਸ਼ ਪਿਆ ਤੇ ਉਹ ਜੀਵ ਕਹਾਈ। ਜਦੋਂ ਚਤਨ ਦਾ
ਰਸੇ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਪਿਆ ਤਾਂ ਬਿਨ ਗੁਣ ਹੋਏ। ਜਿਵੇਂ ਭਾਸ਼ਵਾਦੀਆ ਦਾ
ਮੈਂ ਤੇ ਜਿਹਨਾ ਬਿਨ ਘੜਾ ਪਾਲੀ ਦਾ ਕਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਹਮਣੇ ਰਹੇ ਉਹਨਾ
ਚਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਘੜੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੋਲਲ ਆਦਿ ਆ ਜਾਣ
ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਚਤਨ ਦਾ ਭਾਸ਼ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ
ਉਹ ਚਤਨ ਰਚਦੀ ਹੈ। ਅੰਸਾ ਸਮਾਂ ਦੋਸਟਾ ਤਾਂ ਮਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਸਮੇਂ
ਮਾਇਆ ਉਸ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਓਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ
ਹੈ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਲਾਭੇ ਕਿੰਨੇ ਬੇਲੁਕ ਜਾਵੇਗੀ ? ਨਾ ਮਾਇਆ ਮਰਦੀ ਹੈ, ਕਿ
ਮਰਨ ਤੋਂ ਸਿਸਟੀ ਲੈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਅਜਨੀ ਨਾਲੀ ਹੈ, ਸਮੇਂ ਤੇ ਅਨਾਲੀ
ਨੂੰ ਵੇਰੋ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਗਦੇ ਆਦਮੀ ਦੀਆ ਅਥਾ ਦਾ
ਭਾਸ਼ ਅੰਗੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੋ ਮਾਏ, ਤਾਂ ਅਥਾ ਮਿਚ ਜਾਦੀਆ ਤੇ ਅਥਾ
ਅਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਈ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਰੂਪ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਿਸ
ਰੂਪ ਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਜਦੋਂ ਸੋ-ਸਰਪ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿ ਮਸ਼ਕਤ ਦੀ
ਰੂਪ ਤੇ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਅਥਾ ਦੀ ਜੀਵ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਕਾ
ਸ਼ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਰੋਕ ਲਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਅਨਾਹਿਤ ਰਹੇ
ਜੋ ਕਥ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਤਾਂ ਆਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਭ ਬਾਧਾ ਥੀ
ਰੂਪ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਦਾ ਰੂਪ
ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਸਿਸਟੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ
ਅਤੇ ਕਰਵਾਈ) ਭੇਡਾਨ ਦਾ ਰੂਪ
ਦੇਵਤਾ

ਦੀ ਬਾਣ ॥) ਜਿਸ
ਨਮੋ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਕ (ਭੋਜ) ਭੋਜੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਜੋ ਵਿਪਰੀਤ ਸੋਧੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ (ਅਰੀ) ਦਸਮਣ ਜੋ ਨਿਧਿਆਸਟ ਹੈ, ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ, ਨਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਪਰੀਤ ਭਾਵਨਾ ਸੋਧਾ ਇਹ ਵੇਦ ਸਾਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸਦਾ ਚਲਣਾ। ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਪਰੀਤ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ।
 ਨਿਵਿਰਤੀ:- ਨਾ ਦਿਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਜਨਮ ਹਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਾ ਦਿਸਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਈ ਹੀ ਹੋਵੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਆਪ ਪਾਇਆ ਸੁਰਮਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਸੁਰਮਾ ਵੇਖ ਕੇ, ਹੋਧ, ਭੁੱਖ, ਰੋਹ ਆਦਿਕ ਬੇਅੰਤ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਕੀ ਉਹ ਕਦੇ ਸਮਝ ਨੇ ਅੰਤ ਨਾਲ ਦੇਖੇ ਹਨ? ਦੇਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅੰਤ ਦੀਆਂ ਧਾਰੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀਆਂ। ਕੀ ਕਹਾਉ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਧਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ? ਇਹ ਗੁਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਮੋਖਸ ਪੰਥ' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੋਈਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀਆਂ।
 ਦੂਜਾ ਸਮੀਪ ਦਿੰਦੇ ਕੀ ਹਨ॥ ਮਨ ਚੰਚਲ ਸੁਖਮ ਬਿਬਧਾਨ।
 ਨਿਰਸਕਾਰ ਸਜਾਤੀ ਸਿੰਗ॥ ਇਹ ਅੰਤ ਦੇਖ ਜਾਣ ਚਿਤ ਅੰਗ॥
 ਕਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਿਛੇ ਰੱਬ ਕੋਈ ਰਾਜਾ। ਜੋਗੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ॥
 ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ਸਰਜ ਪ੍ਰਸੰਨ ਚਲਦਾ ਹੈ।
 'ਉਲੂ' ਦੇਣ ਉਗਾਹੀਆਂ ਸਾਡੀ ਚਾਮਚਾਨ।
 ਸੁਰਮ ਚੰਦ ਨ ਕੁਲ ਵਿਖੇ ਚਾਤ ਕੀਤਾ ਸੁਰਮਾ॥
 ਨਾ ਵੇਰੇ ਵੇਰੇ ਸਾਹਿਬਦਾਨ ਵੀ ਮਨ ਨ ਸਰ।
 ਦੱਤਾ ਪ੍ਰਥਮ ਜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਰਸਿ ਸਿਧੀ ਸੁਰਮਾ॥
 ਸਾਹਿਬਦਾਨ, ਰਜੀ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਫਾਕ ਨ ਪਾ॥
 ਜੇ ਸਮੇਂ ਸਰ ਬਦਲ ਪੈ ਕੇ ਹੋਵੇ ਮਾਨ ਆ॥
 ਜੇ ਕਮ ਕਰ ਜਹੀ ਹੈ। ਉਹੀ ਸਾਹਿਬ॥
 ਨਾ ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੀ॥
 ਕਿਹੜਾ ਮਹਿ ਜਨ ਉਪ ਮੇਰਾ॥
 ਵੇਦ ਸਾਸਤ੍ਰ ਹੋਣ ਸਾਹਿਬ ਮਾਹਿਰ॥
 ਸਰਸਿ ਸਰਸੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਸ॥
 ਜੇ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਹੀ ਚੰਦ॥

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਕ (ਭੋਜ) ਭੋਜੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਜੋ ਵਿਪਰੀਤ ਸੋਧੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ (ਅਰੀ) ਦਸਮਣ ਜੋ ਨਿਧਿਆਸਟ ਹੈ, ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ, ਨਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਪਰੀਤ ਭਾਵਨਾ ਸੋਧਾ ਇਹ ਵੇਦ ਸਾਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸਦਾ ਚਲਣਾ। ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਪਰੀਤ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ।
 ਨਿਵਿਰਤੀ:- ਨਾ ਦਿਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਜਨਮ ਹਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਾ ਦਿਸਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਈ ਹੀ ਹੋਵੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਆਪ ਪਾਇਆ ਸੁਰਮਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਸੁਰਮਾ ਵੇਖ ਕੇ, ਹੋਧ, ਭੁੱਖ, ਰੋਹ ਆਦਿਕ ਬੇਅੰਤ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਕੀ ਉਹ ਕਦੇ ਸਮਝ ਨੇ ਅੰਤ ਨਾਲ ਦੇਖੇ ਹਨ? ਦੇਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅੰਤ ਦੀਆਂ ਧਾਰੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀਆਂ। ਕੀ ਕਹਾਉ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਧਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ? ਇਹ ਗੁਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਮੋਖਸ ਪੰਥ' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੋਈਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀਆਂ।
 ਦੂਜਾ ਸਮੀਪ ਦਿੰਦੇ ਕੀ ਹਨ॥ ਮਨ ਚੰਚਲ ਸੁਖਮ ਬਿਬਧਾਨ।
 ਨਿਰਸਕਾਰ ਸਜਾਤੀ ਸਿੰਗ॥ ਇਹ ਅੰਤ ਦੇਖ ਜਾਣ ਚਿਤ ਅੰਗ॥
 ਕਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਿਛੇ ਰੱਬ ਕੋਈ ਰਾਜਾ। ਜੋਗੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ॥
 ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ਸਰਜ ਪ੍ਰਸੰਨ ਚਲਦਾ ਹੈ।
 'ਉਲੂ' ਦੇਣ ਉਗਾਹੀਆਂ ਸਾਡੀ ਚਾਮਚਾਨ।
 ਸੁਰਮ ਚੰਦ ਨ ਕੁਲ ਵਿਖੇ ਚਾਤ ਕੀਤਾ ਸੁਰਮਾ॥
 ਨਾ ਵੇਰੇ ਵੇਰੇ ਸਾਹਿਬਦਾਨ ਵੀ ਮਨ ਨ ਸਰ।
 ਦੱਤਾ ਪ੍ਰਥਮ ਜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਰਸਿ ਸਿਧੀ ਸੁਰਮਾ॥
 ਸਾਹਿਬਦਾਨ, ਰਜੀ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਫਾਕ ਨ ਪਾ॥
 ਜੇ ਸਮੇਂ ਸਰ ਬਦਲ ਪੈ ਕੇ ਹੋਵੇ ਮਾਨ ਆ॥
 ਜੇ ਕਮ ਕਰ ਜਹੀ ਹੈ। ਉਹੀ ਸਾਹਿਬ॥
 ਨਾ ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੀ॥
 ਕਿਹੜਾ ਮਹਿ ਜਨ ਉਪ ਮੇਰਾ॥
 ਵੇਦ ਸਾਸਤ੍ਰ ਹੋਣ ਸਾਹਿਬ ਮਾਹਿਰ॥
 ਸਰਸਿ ਸਰਸੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਸ॥
 ਜੇ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਹੀ ਚੰਦ॥

...ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਸੀਸਰ ਦੀ ਸਰਬਗਤਾ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਬਾਕੀ ਸੰਤ, ਚੇਤਨ,
 ...ਦੇ ਸੁਧ ਦੇ ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ।
 ...ਪ੍ਰਕਾਸ ਮੰਤਰ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਗਤਿ ਸਿੰਧੇ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ
 ...ਯਕ, ਯਾਏ ਦੀ ਬਾਣ ॥) ਸਿੱਖ ਨਿਰਿਆਸਣ ਤੋਲਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਪਰੇ
 ...ਵਿਪਰੀਤ ਕਾਵਨਾ ਨੂੰ (ਲਾਏ) ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ (ਬਾਣ) ਆਉਂਦੀ ਹੈ।
 ...ਵਿਪਰੇ ਬਧੀ ਦਾ ਵਿਪਰੀਤ ਕਾਵਨਾ ਇਹੀ ਸੋਚੀ ਆਪਿਕ ਨੂੰ ਮੌਰ
 ...ਦਾ ਅਤੇ ਸੀਵੀਸ ਦਾ ਚੇਤ ਮੌਰ ਮੰਤਰਾਂ।
 ...ਜਿਹ ਤੁਸੀਂ ਕਾਵ ਨਿਵ ਬਾਣ ਹੈ, ਭਰ ਉਹ ਵੱਡੇ ਸੋਚਾ ਸਿਸ ਸਨਾ ਨੂੰ ਪਾ ਕ
 ...ਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਰਸਾ ਆਪਣੀਆ ਸਿੱਖਿਆ, ਮਨ ਅਤੇ
 ...ਪ੍ਰਕਾਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਗਿਆ ਅਨਸਾਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।
 ...ਵਾ:-ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਨੂੰ ਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਸ ਸਿਸਟੀ ਨੂੰ
 ...ਕਾਉਂਦਾ ਹੈ।
 ...ਵਾ: ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੀ ਨੂੰ ਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ ਬ੍ਰਹਮ ਬੋਲੇ,
 ...ਪ੍ਰਕਾਸ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹਨ।
 ...ਵਾ:-ਜਿਵੇਂ ਤਿਸ ਬ੍ਰਹਮ ਬੋਲੇ ਨੂੰ ਭਾਵੇ, ਜਗਿਆਸੂ ਉਸੇ ਰਸਾ ਆਪਣੇ ਆਪ
 ...ਕਾਉਂਦਾ ਵਿਚ ਚਲਾਵ।
 ...ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਭਰਮਾਣ ॥) ਜਿਵੇਂ ਇੰਨਿਆਂ ਦੇ ਚੇਤਾ ਮ
 ...ਮੇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਵਿਕਾਰਾਂ ਵੱਲ ਜਾ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ
 ...ਮੇਸੇ, ਚੇਤਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੇ, ਉਹ ਚਲਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਆਪ
 ...ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਮੇਸੇ ਆਪਣੇ ਆਪ
 ...ਚਲਦੇ ਹਨ ਆਉਂਦਾ। ਉਹ ਅੰਸਾ ਅਸਾਧ ਸਿਸਟੀ
 ...ਮੇਸੇ ਹੈ।
 ...ਵਾ:-ਸੋ ਬ੍ਰਾਮ ਬੋਲਾ ਸਾਂ ਮਨ, ਜਿਵੇਂ ਮੇਸੇ
 ...ਚਲਦੇ ਹਨ ਦਾ ਸਰਬ ਸਨ ਆਉਂਦਾ
 ...ਵਾ:-ਮੇਸੇ ਸੋਚੀ ਆਪਣਾ ਆਪ
 ...ਚਲਦੇ ਹਨ (ਵ) ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ
 ...ਮੇਸੇ ਹੈ।
 ...ਵਾ:-ਜਿਹਿਆਸ, ਸਨਾਪ ਤੇ ਮੇਸੇ
 ...ਚਲਦੇ ਹਨ ਦਾ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿਚ

...ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਸੀਸਰ ਦੀ ਸਰਬਗਤਾ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਬਾਕੀ ਸੰਤ, ਚੇਤਨ,
 ...ਦੇ ਸੁਧ ਦੇ ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ।
 ...ਪ੍ਰਕਾਸ ਮੰਤਰ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਗਤਿ ਸਿੰਧੇ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ
 ...ਯਕ, ਯਾਏ ਦੀ ਬਾਣ ॥) ਸਿੱਖ ਨਿਰਿਆਸਣ ਤੋਲਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਪਰੇ
 ...ਵਿਪਰੀਤ ਕਾਵਨਾ ਨੂੰ (ਲਾਏ) ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ (ਬਾਣ) ਆਉਂਦੀ ਹੈ।
 ...ਵਿਪਰੇ ਬਧੀ ਦਾ ਵਿਪਰੀਤ ਕਾਵਨਾ ਇਹੀ ਸੋਚੀ ਆਪਿਕ ਨੂੰ ਮੌਰ
 ...ਦਾ ਅਤੇ ਸੀਵੀਸ ਦਾ ਚੇਤ ਮੌਰ ਮੰਤਰਾਂ।
 ...ਜਿਹ ਤੁਸੀਂ ਕਾਵ ਨਿਵ ਬਾਣ ਹੈ, ਭਰ ਉਹ ਵੱਡੇ ਸੋਚਾ ਸਿਸ ਸਨਾ ਨੂੰ ਪਾ ਕ
 ...ਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਰਸਾ ਆਪਣੀਆ ਸਿੱਖਿਆ, ਮਨ ਅਤੇ
 ...ਪ੍ਰਕਾਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਗਿਆ ਅਨਸਾਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।
 ...ਵਾ:-ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਨੂੰ ਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਸ ਸਿਸਟੀ ਨੂੰ
 ...ਕਾਉਂਦਾ ਹੈ।
 ...ਵਾ: ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੀ ਨੂੰ ਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ ਬ੍ਰਹਮ ਬੋਲੇ,
 ...ਪ੍ਰਕਾਸ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹਨ।
 ...ਵਾ:-ਜਿਵੇਂ ਤਿਸ ਬ੍ਰਹਮ ਬੋਲੇ ਨੂੰ ਭਾਵੇ, ਜਗਿਆਸੂ ਉਸੇ ਰਸਾ ਆਪਣੇ ਆਪ
 ...ਕਾਉਂਦਾ ਵਿਚ ਚਲਾਵ।
 ...ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਭਰਮਾਣ ॥) ਜਿਵੇਂ ਇੰਨਿਆਂ ਦੇ ਚੇਤਾ ਮ
 ...ਮੇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਵਿਕਾਰਾਂ ਵੱਲ ਜਾ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ
 ...ਮੇਸੇ, ਚੇਤਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੇ, ਉਹ ਚਲਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਆਪ
 ...ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਮੇਸੇ ਆਪਣੇ ਆਪ
 ...ਚਲਦੇ ਹਨ ਆਉਂਦਾ। ਉਹ ਅੰਸਾ ਅਸਾਧ ਸਿਸਟੀ
 ...ਮੇਸੇ ਹੈ।
 ...ਵਾ:-ਸੋ ਬ੍ਰਾਮ ਬੋਲਾ ਸਾਂ ਮਨ, ਜਿਵੇਂ ਮੇਸੇ
 ...ਚਲਦੇ ਹਨ ਦਾ ਸਰਬ ਸਨ ਆਉਂਦਾ
 ...ਵਾ:-ਮੇਸੇ ਸੋਚੀ ਆਪਣਾ ਆਪ
 ...ਚਲਦੇ ਹਨ (ਵ) ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ
 ...ਮੇਸੇ ਹੈ।
 ...ਵਾ:-ਜਿਹਿਆਸ, ਸਨਾਪ ਤੇ ਮੇਸੇ
 ...ਚਲਦੇ ਹਨ ਦਾ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿਚ

ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ

(੬੩੭)

ਪੰਨਾ ੩੯

ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਤੋਰ ਮਹਾਂ ਮੰਤ੍ਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਜਨ
ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਆਪਣੇ
ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਬਾਰ 'ਮਾਧ ਕੀ ਵਾਰ' ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕੀ
ਦਿਤੀ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਹਨ:-

ਦੁਬੀ ॥ ਹਰਿ ਚਾਲੀ ਵੇਕਾਨੁ ਕਾਨੈ ਸਾਇਆ ॥
ਜਾਤਿ ਜਿਹੈ ਕੇ ਵਾਰਿ ਧਨੁ ਵਨਮਾ ਲਾਆ ॥
ਚਾਲੀ ਸਚੈ ਮਲਿ ਬਸਮਿ ਸੁਲਾਇਆ ॥
ਸਚੈ ਸਿਰਜਤ ਸਾਲਾਹ ਕਪੜਾ ਪਾਇਆ ॥
ਸਚੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮ ਭੋਜਨੁ ਆਇਆ ॥
ਗੁਨਮਤੀ ਬਾਧਾ ਰਹਿ ਨਿਨਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ॥
ਚਾਲੀ ਕਰੇ ਹਸਾਉ ਸਬਦੁ ਵਸਾਇਆ ॥
ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਸਾਲਾਹਿ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ ॥ ੨੭ ॥ ਸੁਧ ॥

ਖਸਮੈ ਕੇ ਦਰਬਾਰਿ ਚਾਲੀ ਵਸਿਆ ॥
ਜਦਾ ਬਸਮ ਕਲਾਇ ਕਮਲੁ ਵਿਗਸਿਆ ॥
ਖਸਮਹ ਪੂਰਾ ਪਾਇ ਮਨਾ ਪ੍ਰਸੰਨਾ ॥ (ਅੰਗ ੧੫੦)

ਪੰਨਾ ੩੯

(੬੩੬)

ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ

ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਤੋਰ ਮਹਾਂ ਮੰਤ੍ਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਜਨ
ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਆਪਣੇ
ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਬਾਰ 'ਮਾਧ ਕੀ ਵਾਰ' ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕੀ
ਦਿਤੀ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਹਨ:-

ਦੁਬੀ ॥ ਹਰਿ ਚਾਲੀ ਵੇਕਾਨੁ ਕਾਨੈ ਸਾਇਆ ॥
ਜਾਤਿ ਜਿਹੈ ਕੇ ਵਾਰਿ ਧਨੁ ਵਨਮਾ ਲਾਆ ॥
ਚਾਲੀ ਸਚੈ ਮਲਿ ਬਸਮਿ ਸੁਲਾਇਆ ॥
ਸਚੈ ਸਿਰਜਤ ਸਾਲਾਹ ਕਪੜਾ ਪਾਇਆ ॥
ਸਚੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮ ਭੋਜਨੁ ਆਇਆ ॥
ਗੁਨਮਤੀ ਬਾਧਾ ਰਹਿ ਨਿਨਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ॥
ਚਾਲੀ ਕਰੇ ਹਸਾਉ ਸਬਦੁ ਵਸਾਇਆ ॥
ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਸਾਲਾਹਿ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ ॥ ੨੭ ॥ ਸੁਧ ॥

ਖਸਮੈ ਕੇ ਦਰਬਾਰਿ ਚਾਲੀ ਵਸਿਆ ॥
ਜਦਾ ਬਸਮ ਕਲਾਇ ਕਮਲੁ ਵਿਗਸਿਆ ॥
ਖਸਮਹ ਪੂਰਾ ਪਾਇ ਮਨਾ ਪ੍ਰਸੰਨਾ ॥ (ਅੰਗ ੧੫੦)

(੬) ਪਾਠ :- ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਬਦ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸਨਮਾਨ, ਗੁਰੂ ਸਿਪਾਹਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ
ਦੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰੀ ਨਾ ਪਾਉਲੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰਨੀ।

(੭) ਦਰਬਿਨਾਂ:-ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ
ਪ੍ਰਤਿ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਰਹੇ। ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ
ਪ੍ਰਤਿ ਨਾ ਕਰ।

(੯) ਸਾਤਕੀ ਬਿਤ :- ਨੀਵਾਂ ਚਲੇ, ਮਿੱਠਾ ਬੋਲੇ,

੨) ਅਸਲ :- ਜਿਹਨਾ ਚਿਰ ਨਿੱਤ ਨਮ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰੇ, ਉਹਨਾ ਚਿਰ ਉਹ

(੨੦) ਤੇਮ :—ਕੁੱਝ ਦੇ ਮੁਖ ਵਿਚ ਮੰਨੇ ਜਲ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਇਹ ਬੁੱਝਮ ਹੋਮ ਅਗਨ ਤੇਮ ਕੇਵਲ ਅਗਨ ਅਪੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਸ :—

੩. ਆਸਣ :—ਪਦਮ ਆਸਨ, ਸਿੱਧ ਆਸਨ ਆਦਿਕ ।

8. ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ :- ਸੁਆਸਾਂ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ, ਠਹਿਰਾਉਣਾ।

ਪ. ਪ੍ਰਤਿਆਹਾਰ :—ਪੰਜ ਵਿਸਿਆਂ ਤੋਂ ਇੰਨ੍ਹੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ
 ਆਪਣੀ ਵਾਸ਼ਨਾਂ ਮੋਟ ਕੇ, ਆਤਮ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ। ਆਤਮ ਵਿਚਾਰ
 ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਮਿਥਿਓਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ।

੬. ਪਾਰਨਾ :- ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਰੱਖਣਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੋਚਣਾ, ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ, ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

2. **ਪਿਆਨ :-** ਗਰਾਂ ਦੇ ਸਬਦ ਵਿਚ
ਵਾਧਿਆਕਾਰ ਬਿਤੀ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ।

੨. ਸਮਾਪਤ:-ਨਿਕਲੀ ਰਹਿਤ
੩. ਨਿਕਲੀ ਸਹਿਤ ਧਿਆਤਾ, ਧਿਮ
੪. ਨਿਕਲੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ।

ਅੰਤਿਮ ਗਤਿ ਜੋਗ ਦੇ ਅੰਠ ਅੰਗ :-

ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ।

(ii) ਪੀਰਸ : - ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਵਿਚੀ ।

(੬) ਧਿਆਨ :- ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਤਰਿਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਕਰਨਾ ।

(੭) ਦੁਖਿਯਾ - ਦੁਖੀ ਦੁਖੀ ਹੋਣਾ।
 (੮) ਦੁਖਿਯਾ - ਦੁਖੀ ਦੁਖੀ ਹੋਣਾ।

[illegible]

(੫੦) ਜਲ ਨਾਲ ਖਰੀਦੇ ਦਾ ਇਸ਼ਨ ਨ ਕਰੋ। ਇਹ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ, ਜਿਸ ਯੋਗ ਦਾ

ਕਰਮ ਰੂਪ ਮਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨੇ ।

੨. ਨੋਟ :- ਇਹ ਵੀ ਦਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ :-
(੧) ਸਪ :- ਇਹ ਤਿੰਨ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਹੈ :- (ੳ) ਤਾਮਸੀ ਰੂਪ :- ਭੁੱਖੇ ਤਿਆਰੇ

ਜਾਂ, ਅਗਨ ਤਾਵਣੀ, ਜਪ ਪਾਠ ਕਰਨੀਆਂ, ਸੁਨਟ ਮੰਤ੍ਰ ਆਦਿ
 ਨਾਮਸਮੀ ਰੂਪ :- ਕੁਕਰਮਾਂ ਵਲੋਂ ਬਿੰਦੀਆਂ ਰੋਕਣੀਆਂ, ਸੁਨਟ ਮੰਤ੍ਰ ਆਦਿ
 ਨਾਮਸਮੀ ਰੂਪ ਹੈ (੫) ਸ਼ਾਤੁਤੀ ਰੂਪ :- ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਨਾਮ ਵਿਚ ਦਿਕਾਉਣਾ
 ਨਾਮਸਮੀ ਰੂਪ ਹੈ (੫) ਸ਼ਾਤੁਤੀ ਰੂਪ :- ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਨਾਮ ਵਿਚ ਦਿਕਾਉਣਾ

(੨) ਸੰਤੋਖ:- (ੳ) ਸੰਤੋਖ ਸੰਤੋਖ :- ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੰਤੋਖ ਸੰਤੋਖ ਹੈ।
 ਸੰਤੋਖ ਅਥਵਾ ਸੰਤੋਖ ਸੰਤੋਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਰਹਿਣਾ, ਇਹ ਸੰਤੋਖ ਸੰਤੋਖ ਹੈ।

ਅ) ਕੌਚਾ ਸ-ਬ:-ਪੋਲਾਨਾਬਾਗ ਵਿਖੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

3) ਆਸਤਕ :- ਕੁੱਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੁਹਰਾਉ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਸਤਕ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਨੁ ਜੋ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀਵਨੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀਵਨੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀਵਨੀ

१०. ११. १२. १३. १४. १५. १६. १७. १८. १९. २०. २१. २२. २३. २४. २५. २६. २७. २८. २९. ३०. ३१. ३२. ३३. ३४. ३५. ३६. ३७. ३८. ३९. ४०. ४१. ४२. ४३. ४४. ४५. ४६. ४७. ४८. ४९. ५०. ५१. ५२. ५३. ५४. ५५. ५६. ५७. ५८. ५९. ६०. ६१. ६२. ६३. ६४. ६५. ६६. ६७. ६८. ६९. ७०. ७१. ७२. ७३. ७४. ७५. ७६. ७७. ७८. ७९. ८०. ८१. ८२. ८३. ८४. ८५. ८६. ८७. ८८. ८९. ९०. ९१. ९२. ९३. ९४. ९५. ९६. ९७. ९८. ९९. १००.

... ..

ਸ੍ਰੀ ਨਾਮ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਜਿਵੇਂ ਸਾਹਿਬੁ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨ ਰਾਖੀ ਪਾਰੇ ਤ ਬਖਸਿਸ ਕੀਤੀ ਸੀ।
 ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਅਮਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੀ ਸਿਰਾਸਾ ਨੂੰ ਸੇਖਰ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਿ ਦੇ ਹਨ। 'ਸੁਭ ਵਿਣੁ'
 ਕੁਮਿਕਾ ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ
 ਸੇਖਰ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਇਉਂ ਬੇਨਤੀ
 ਕਰੀਏ।

ਅਰਥ ੧ :- ਇਕਦੂ ਜੀਭੇ ਲਖ ਹੋਹਿ :- (ੲ) ਏਥੇ ਦੂ ਦਾ
 ਅਰਥ ਦੋ ਰੂਪਿਕਤਾ ਜਿਵੇਂ ਪਿਛੇ ਆਇਆ ਹੈ 'ਇਕਦੂ ਇਕ ਸਿਆਣਾ।'
 ਇੱਕ ਤੇ ਇੱਕ ਸਿਆਣਾ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਥੇ ਭੀ 'ਦੂ' ਦਾ ਅਰਥ 'ਤੋ'
 ਹੈ (ਪਾਠ ਇਕੋਨਾ 'ਇਕਦੂ' ਹੈ)
 (ਇਕਦੂ ਜੀਭੇ) ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਇਕ ਜਬਾਨ ਤੋਂ ਸਾਡੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਜਬਾਨਾਂ
 ਹੋ ਜਾਣ। ਯਥਾ :-
 'ਲਾਖ ਜਿਹਵਾ ਦੋਹੁ ਮੋਰੇ ਪਿਆਰੇ ਮੁਖੁ ਹਰਿ ਆਗਏ ਮੇਰਾ ਰਾਮ ॥'
 'ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਵਹੁ ਜਗਦੀਸ਼। ਏਕਾ ਸੀਹ ਕੀਰੇ ਲਖ ਬੀਸ ॥' (੧੨੯੬)

ਲਖ ਹੋਵਹਿ ਲਖ ਵੀਸ :- ਫੇਰ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਲੱਖ ਜਬਾਨ ਹੈ,
 ਜਿਹੜੀ 'ਇਕ ਜਬਾਨ ਤੋਂ, ਵੀਹ ਵੀਹ ਲੱਖ ਜਬਾਨਾਂ ਹੋ ਜਾਣ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
 'ਲਾਖ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਭਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਵਾ) ਇਕ ਜੀਭ ਤੋਂ ਲੱਖ
 ਹੋ ਜਾਣ। ਇਹ ਚੰਗਾ ਇਕ ਜਬਾਨ ਲੱਖ ਲੱਖ ਹੋ ਜਾਣ
 ਅਤੇ ਵੀਹ ਵੀਹ ਲੱਖ ਹੋ ਜਾਣੇ ਭਾਵ ਅਨੰਤਤਾ
 ਤੱਕ ਹੋ ਜਾਣ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਹੋ ਜਾਣ ਸਾਰੇ

ਲਾਖ ਲੱਖ ਗੰਗਾ ਆਰੀਅਹਿ; ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਜਗਦੀਸ :-

ਜਗਤ ਦਾ ਵਾਗੀ ਇਕ ਜਗਤ ਦੇ... ਦਾ
 ੨੦ ਪਦਮ ਜਾਪ ਹੋਇਆ
 ਲਾਖ ਕਦੀ ਕਦਿ ਪਿਆਵੇਗਾ। (੧੨੯੬)
ਗੰਗਾ ਚੜੀਐ :- ਜਿਤਨੇ ਛੇ... ਸ਼੍ਰੀ

ਸ੍ਰੀ ਨਾਮ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਗੰਗਾ ਵਾਗੀ, ਗੰਗਾ ਵਰਨਾ, ਆਸ਼੍ਰਮਾਂ, ਰਿਖੀਆਂ, ਮਨੀਆਂ ਨ (ਪਤਿ) ਪਤੀ
 ਪ੍ਰਸਿਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨਾਲੋਂ (੫੩) ਇਹ
 ਅੰਤਿਮਾਸ਼ਾ (ਜਬਾਨ ਨਾਲ ਸਿਮਰਨ ਰੂਪ) ਰਸਤੇ ਦੁਆਰਾ, ਅਵਸਥਾ ਰੂਪੀ ਪੌੜੀਆਂ
 ਦੁਆਰਾ, ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚ (ਚੜੀਐ) ਚੜੀਏ ਭਾਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਾ :- ਸਭ
 ਸਾਹਿਬਾਂ ਰੂਪ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਪਤੀ, ਜੋ (ਏਤੁ) ਮਿਹੁ ਬ੍ਰਹਮ ਰਿਆਨ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ
 ਕਰਤਾ ਲਈ ਕੁਮਿਕਾ ਰੂਪੀ ਪਉੜੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚੜੀਏ।
 ਯਥਾ :- 'ਸਿੱਤ ਕਾ ਮਾਨਗ ਧਰਮ ਕੀ ਪਉੜੀ; ਕੇ ਵਰਭਾਗਾ ਪਾਏ' ਅੰਗ ੬੪੭
 ਵਾ :- (ਏਤੁ) ਇਸ ਰਸਤੇ ਦੀਆਂ (ਪਤਿ, ਪਤਿਸਦਾ ਰੂਪੀ ਪਉੜੀਆਂ
 ਚੜੀਏ ਚੜਕ। ਵਾ :- ਸਿਸ ਰਸਤੇ ਦਾ (ਪਤਿ) ਪਤੀ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ 'ਬਸ
 ਜੀਆਂ ਜਗਤੀ ਰੂਪੀ, ਧਰਮ ਰੂਪੀ ਪਉੜੀਆਂ ਤੇ ਚੜਕੇ :-

ਹੋਇ ਇਕੀਸ :- ਇਕ ਈਸਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਵੀਦਾ ਹੈ।
 ਯਥਾ :- 'ਜੈ ਸਿਉ ਰਾਤਾ ਤੈਸੇ ਹਵੈ ॥'
 'ਪ੍ਰਰਸਿਖ ਸੋਧਿ ਮਿਲੇ ਬੀਸ ਇਕੀਸ ਸੀਸ
 ਵਿਤ ਤੇ ਉਲੇਖਿ ਉਤ ਜਾਇ ਠਹਿਰਾਵਈ ॥' (ਕ: ਸ੍ਰੋਯੋ)
 ਇਹੋ ਤੁਲਸੀ ਜੀ ਨੇ ਇਕੀਸ ਦਾ ਅਰਥ ਤਰੀਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
 ਵਾ :- ਜਦਕਿ ਹੋਇ ਇਕੀਸ ॥ (ਇਕੀਸ, ਪੰਜ ਤਿਅਸਰ ਦੇ ੧੦)
 ਇਹੋ ਪੰਜ ਵਿਕਾਰ ਕਾਮ ਇਕ, ਪੰਜ ਵਿਸੇ ਮਨੁ ਮਨੁ ਮਨੁ ਮਨੁ ਮਨੁ ਮਨੁ ਮਨੁ

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਤਾ ਹੈ।
 ਜਗਤੀ ਕਰਤਾ
 ਜਗਤੀ ਜੀ ਕਰਤਾ
 ਜਗਤੀ ਜੀ ਕਰਤਾ
 ਵਾਗੀ ਅੰਨੀ ਮਸਤੀ ਆ ਜਾਗੀ
 ਸਾਹਿਬ ਮਨੁ ਸੁਖੀ ਫੂਲ ਗੰਗਿ
 ਇਹ ਅਰਹਿ ਅਵਸਥਾ
 ਦਾ ਵਰਮਾਇਆ ਹੈ।
 ਸਾਹਿਬ ਨ ਤ੍ਰਿਪਤਿਆ
 ਜਿਨ ਨ ਤ੍ਰਿਪਤਿਆ

ਪ੍ਰੀਤ ਨਦੀ ਜੀ ਮਾਫ਼ਿਓ

(६५२)

ਪਉੜੀ ੩੨

੧. ਸ਼ੁੱਭ ਇੱਛਾ

[illegible]

ਪੰ. ੧੨ ਜਾਂ ੧੩ ਕਾਮਰੀ; ਯਚਨ ਭਰੀ, ਲ ਓਨਾਸਾ

१) २) ३) ४) ५) ६) ७) ८) ९) १०) ११) १२) १३) १४) १५) १६) १७) १८) १९) २०)
 २१) २२) २३) २४) २५) २६) २७) २८) २९) ३०) ३१) ३२) ३३) ३४) ३५) ३६) ३७) ३८) ३९) ४०)
 ४१) ४२) ४३) ४४) ४५) ४६) ४७) ४८) ४९) ५०) ५१) ५२) ५३) ५४) ५५) ५६) ५७) ५८) ५९) ६०)
 ६१) ६२) ६३) ६४) ६५) ६६) ६७) ६८) ६९) ७०) ७१) ७२) ७३) ७४) ७५) ७६) ७७) ७८) ७९) ८०)
 ८१) ८२) ८३) ८४) ८५) ८६) ८७) ८८) ८९) ९०) ९१) ९२) ९३) ९४) ९५) ९६) ९७) ९८) ९९) १००)

ਸਰਿਚਾਰਨਾ :- ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਭਗਤ

[illegible]

117 162 171 181 191

6. 2000

2014

ਨਾਨਕ ਨਜ਼ਰੀ ਪਾਈਐ :--

ਰਬੀ ਕੁੰਤੀਸਾ ॥੨॥ - ੧. ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ (ਨੂੰ) ਬਨੀਆਂ ਨਾ
 ੨. ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ
 ੩. ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ
 ੪. ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ
 ੫. ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ
 ੬. ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ
 ੭. ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ
 ੮. ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ
 ੯. ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ
 ੧੦. ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ ਧੁੰਮਕਾ ਸੀਆ ਨਾ

1. 1947-1948
 2. 1949-1950
 3. 1951-1952

1. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 2. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 3. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਇਸ ਨੂੰ ਆਖ

అంబికామల సాగరము

ਮੈਂ ਸਾਹਿਬ

(E.4)

2017

ਮਨੁ ਮਨੁ ਕਮਾਇ ਕੀਤੀ ॥ ੧ ॥ ਮਨੁ ਮਨੁ ਕਮਾਇ ॥ ੧ ॥
ਮਨੁ ਕਮਾਇ (੧) ॥ ਮਨੁ ਕਮਾਇ (੧) ॥ ਮਨੁ ਕਮਾਇ ॥ ੧ ॥
ਮਨੁ ਕਮਾਇ ਕਮਾਇ ॥ ੧ ॥ ਮਨੁ ਕਮਾਇ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ ੨ :- ਜਿਸ ਦੀ ਕਵਰ ਨਾਮ ਦੀ ਚੋਣ ਨਾ
 ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਚੋਣ, ਕਿਸੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ
 ਹੋਵੇਗੀ। ਅਗਵਾਲੀ ਵਾਲੀ ਚੋਣ ਵਿਚ
 ਹੋਵੇ, ਜਿਸ :-

ਮੇਰੀ ਮਿਥੁਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜਿਨਾਮ ਪਿਆ ਹੈ ਨਾਮ ।
ਮੇਰੇ ਲਖ ਵੀਸ ॥ 'ਲਖ' ਮਤਲਬ ਹੈ (ਵੀਸ) ਵੀਹ ਵਿਸੇਂ ਕੁਛ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਮਿਥੁਹੀ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹਨ । ਯਸ਼ :-

ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅਰਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਮਾਮੀਆਂ; ਏਕ ਨਾਮ ਮਾਮੀਆਂ
ਮੇਰੇ ਮਾਮੀਆਂ; ਪੁੰਨਾਮ ਮਾਮੀਆਂ
ਮੇਰੇ ਮਾਮੀਆਂ; ਚੀਮੀਆਂ ਮਾਮੀਆਂ

1. $\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} \frac{d^2}{dt^2} \right)$
 2. $\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} \frac{d^2}{dt^2} \right)$
 3. $\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} \frac{d^2}{dt^2} \right)$
 4. $\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} \frac{d^2}{dt^2} \right)$
 5. $\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} \frac{d^2}{dt^2} \right)$
 6. $\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} \frac{d^2}{dt^2} \right)$
 7. $\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} \frac{d^2}{dt^2} \right)$
 8. $\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} \frac{d^2}{dt^2} \right)$
 9. $\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} \frac{d^2}{dt^2} \right)$
 10. $\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} \frac{d^2}{dt^2} \right)$

$$f(x) = \frac{1}{2} x^2 + \frac{1}{3} x^3 + \frac{1}{4} x^4 + \frac{1}{5} x^5 + \dots$$

.....

ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ

ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ

ਸਾਖੀ - ਜੱਟ ਦੇ ਕਬੀਰ ਬਣਨ ਦੀ

ਸਾਖੀ - ਜੱਟ ਦੇ ਕਬੀਰ ਬਣਨ ਦੀ
 ਸਾਖੀ - ਜੱਟ ਦੇ ਕਬੀਰ ਬਣਨ ਦੀ
 ਸਾਖੀ - ਜੱਟ ਦੇ ਕਬੀਰ ਬਣਨ ਦੀ
 ਸਾਖੀ - ਜੱਟ ਦੇ ਕਬੀਰ ਬਣਨ ਦੀ
 ਸਾਖੀ - ਜੱਟ ਦੇ ਕਬੀਰ ਬਣਨ ਦੀ
 ਸਾਖੀ - ਜੱਟ ਦੇ ਕਬੀਰ ਬਣਨ ਦੀ
 ਸਾਖੀ - ਜੱਟ ਦੇ ਕਬੀਰ ਬਣਨ ਦੀ
 ਸਾਖੀ - ਜੱਟ ਦੇ ਕਬੀਰ ਬਣਨ ਦੀ

ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ

ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ

ਤੇਤੀਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰਭ

ਆਖਣਿ ਜੋਰੁ; ਚੁਪੈ ਨਹ ਜੋਰੁ ॥ ਜੋਰੁ ਨ ਮੰਗਣਿ; ਦੇਣਿ ਨ
 ਜੋਰੁ ॥ ਜੋਰੁ ਨ ਜੀਵਣਿ; ਮਰਣਿ ਨਹ ਜੋਰੁ ॥ ਜੋਰੁ ਨ
 ਰਾਜਿ ਮਾਲਿ; ਮਨਿ ਸੋਰੁ ॥ ਜੋਰੁ ਨ ਸੁਰਤੀ; ਗਿਆਨਿ
 ਵੀਚਾਰਿ ॥ ਜੋਰੁ ਨ ਜੁਗਤੀ; ਛੁਟੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥ ਜਿਸੁ ਹਥਿ
 ਜੋਰੁ; ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਸੋਇ ॥ ਨਾਨਕ, ਜਿਤਮੁ ਨੀਚੁ ਨ
 ਕੋਇ ॥ ੨੩ ॥

ਅਰਥ ੧ :-

ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

[illegible]

ਸਾਖੀ - ਜਟਾਂ ਕਬੀਰ ਬਣਨ ਦੀ

[illegible]

1. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

1. F. 45

15 16 17

१. पत्र लिखने के लिए मैंने
 २. पत्र लिखने के लिए मैंने
 ३. पत्र लिखने के लिए मैंने
 ४. पत्र लिखने के लिए मैंने
 ५. पत्र लिखने के लिए मैंने
 ६. पत्र लिखने के लिए मैंने
 ७. पत्र लिखने के लिए मैंने
 ८. पत्र लिखने के लिए मैंने
 ९. पत्र लिखने के लिए मैंने
 १०. पत्र लिखने के लिए मैंने

✧ ਤੇਤੀਵੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ✧

ਆਖਣਿ ਜੋਰੁ; ਚੁਪੈ ਨਹ ਜੋਰੁ ॥ ਜੋਰੁ ਨ ਮਗਣਿ; ਚੋਣਿ ਨ
ਜੋਰੁ ॥ ਜੋਰੁ ਨ ਜੀਵਣਿ; ਮਰਣਿ ਨਹ ਜੋਰੁ ॥ ਜੋਰੁ ਨ
ਰਾਜਿ ਮਾਲਿ; ਮਨਿ ਸੋਰ ॥ ਜੋਰੁ ਨ ਸੁਰਤੀ; ਗਿਆਨਿ
ਵਾਚਾਰਿ ॥ ਜੋਰੁ ਨ ਜੁਗਤੀ; ਫਟ ਮੋਸਾਰੁ ॥ ਜਿਸ ਹਥਿ
ਜੋਰ; ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਸੋਇ ॥ ਨਾਨਕ, ਚਿਤਮੁ ਨੀਚੁ ਨ
ਹੋਇ ॥ ੩੩ ॥

1944

RECEIVED

(६६५)

ਪ੍ਰਸੰਗ ੩੩

ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸਕਦਾ। ਵ ਮੁਰਤੀ ਵਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਸਿਰ ਦ ਹਿਕਮਤ
ਦਾ, ਨਿਰਗਣ ਸਰੂਪ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ। ਸਿਫ਼ ਸਾਧਕ ਸੁਖ ਪਾਤ ਕੇ
ਅਵਸਥਾਤ ਪਾਤਕ ਤੋਂ ਬਿਖਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਜਿਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਕਾ ਕੀ ਮਤ
ਨਹੀਂ ਵਾ (ਸੁਲੀਖੀ) ਮੁਸਾ ਮੀ, ਕਹੀ) ਪ੍ਰਤੀ ਕਰਨਾ ਸਾਧਕ ਦੀ, ਨਿਰਮਲ ਦੀ
ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਸੁਲੀਖੀ ਤੇ ਕਾ ਸਾਧਕੀ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦ ਅਨੁਸਾਰ ਗਿਆਤ
ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ, ਤੇ ਪਤਿਸਲੀ ਸਿਰ ਪ੍ਰਭਾਤ ਮੁਰਤੀ ਵਿਖੇ ਤੇ ਹਨ, ਇਉਂ ਸੁਲੀਖੀ
ਵਿਖੇਤ ਦਾ ਕੀ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਕਾ ਦੀਆਂ ਸੁਗਤੀਆਂ ਕਾ ਦੀਆਂ
ਕਰਨ ਦਾ (ਕਾ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਲ ਵਾਲੀ ਕਾ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੇ ਕਾ ਦੀ ਕਾ
ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

[illegible]

ਨਿਸ਼ੁ ਹਥਿ ਜੇਰੇ; - ਨਿਸ਼ੁ । ਸਮੁ ਤੀ ਕਰਮੀ ਚਾਹੀਦਾ
ਮਾਨੁ ਨੂੰ ਫਸ ਕਰਮੀ ਕਰਮੀ ਕਰਮੀ । ਸਮੁ ਤੀ ਕਰਮੀ ਚਾਹੀਦਾ
ਕਰਮੀ ਨੂੰ ਸਮੁ ਤੀ ਕਰਮੀ ਕਰਮੀ । ਸਮੁ ਤੀ ਕਰਮੀ ਚਾਹੀਦਾ
ਕਰਮੀ ਨੂੰ ਸਮੁ ਤੀ ਕਰਮੀ ਕਰਮੀ । ਸਮੁ ਤੀ ਕਰਮੀ ਚਾਹੀਦਾ

ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਮੋਇ ॥—

ਨਾਨਕ; ਉਤਮੁ ਨੀਚੁ ਨ ਕੋਇ ॥੩੩॥--ਸਤਿਗੁਰ ॥

--- > BPR

ਸਰੂ ਨ ਰਾਜਿ ਮਲਿ ਮਨਿ ਸਿਰੂ॥—ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ

ਪੰਨਾ ੧੧, ਸਮੇਤੀ ਵੀ ਸਮੇਤੀ

ਆਪਣੇ ਜਨਮੇ ਗਾਏ ਸੇ ਸਥਾਨੇ ਨੇ

11) ਰੇ ਸਿਖ !
ਰੇ ਈ ਮਰਤ ਦੇ 11 (ਮ: ਉਸਤਤ)
ਮੇਰੇ ਸੇਵੇ ਬੇਨਤ ਨਾਮ ।
ਜੀ ਆਪੇ ਵਿਚੀ ਹੋ

ਏ ਹਨ । ਸਤਿਗੁਰੀ ਨੇ

(ਮੰਗ ੧੧੮)

ਮਮਮਮਮਮ

[illegible]

ਕਰਮੀ ਕਰਮੀ; ਹੋਇ ਵੀਰਾਰੁ ॥੧੫॥

$\frac{d}{dt} \left(\frac{1}{r^2} \right) = -\frac{2}{r^3} \frac{dr}{dt}$

ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗਠਿਤ

100

ਤਿਥੇ ਸੋਹਨਿ; ਪੰਚ ਪਰਵਾਣੁ ॥ - ਨਮੋ ਰਿਸ਼

[illegible]

ਨਜਰੀ ਕਰਮਿ; ਪਵੇ ਨੀਸਾਫ ॥

[illegible]

ਕਚ ਪਕਾਈ; ਉਥ ਪਾਇ ॥ -

[illegible]

... 1941 ...

[illegible]

$\frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m v^2 \right) = \frac{1}{2} m \frac{dv^2}{dt}$

$$H^0(X, \mathcal{O}_X) = H^0(X, \mathcal{O}_{\tilde{X}})$$

$\gamma \in H^1(\Sigma; \mathbb{R})$

५३४:- ਨਾਨਕ ਗੀਤ ੧੩੫

at 1000 ft. ...

11. 3. 2014

ਮੰਤਰ, ਜੀ ਮੰਤਰ

1. $\frac{1}{x^2} = x^{-2}$
 $\frac{d}{dx} x^{-2} = -2x^{-3} = -\frac{2}{x^3}$
 2. $\frac{1}{x^3} = x^{-3}$
 $\frac{d}{dx} x^{-3} = -3x^{-4} = -\frac{3}{x^4}$
 3. $\frac{1}{x^4} = x^{-4}$
 $\frac{d}{dx} x^{-4} = -4x^{-5} = -\frac{4}{x^5}$
 4. $\frac{1}{x^5} = x^{-5}$
 $\frac{d}{dx} x^{-5} = -5x^{-6} = -\frac{5}{x^6}$
 5. $\frac{1}{x^6} = x^{-6}$
 $\frac{d}{dx} x^{-6} = -6x^{-7} = -\frac{6}{x^7}$
 6. $\frac{1}{x^7} = x^{-7}$
 $\frac{d}{dx} x^{-7} = -7x^{-8} = -\frac{7}{x^8}$
 7. $\frac{1}{x^8} = x^{-8}$
 $\frac{d}{dx} x^{-8} = -8x^{-9} = -\frac{8}{x^9}$
 8. $\frac{1}{x^9} = x^{-9}$
 $\frac{d}{dx} x^{-9} = -9x^{-10} = -\frac{9}{x^{10}}$
 9. $\frac{1}{x^{10}} = x^{-10}$
 $\frac{d}{dx} x^{-10} = -10x^{-11} = -\frac{10}{x^{11}}$
 10. $\frac{1}{x^{11}} = x^{-11}$
 $\frac{d}{dx} x^{-11} = -11x^{-12} = -\frac{11}{x^{12}}$
 11. $\frac{1}{x^{12}} = x^{-12}$
 $\frac{d}{dx} x^{-12} = -12x^{-13} = -\frac{12}{x^{13}}$
 12. $\frac{1}{x^{13}} = x^{-13}$
 $\frac{d}{dx} x^{-13} = -13x^{-14} = -\frac{13}{x^{14}}$
 13. $\frac{1}{x^{14}} = x^{-14}$
 $\frac{d}{dx} x^{-14} = -14x^{-15} = -\frac{14}{x^{15}}$
 14. $\frac{1}{x^{15}} = x^{-15}$
 $\frac{d}{dx} x^{-15} = -15x^{-16} = -\frac{15}{x^{16}}$
 15. $\frac{1}{x^{16}} = x^{-16}$
 $\frac{d}{dx} x^{-16} = -16x^{-17} = -\frac{16}{x^{17}}$
 16. $\frac{1}{x^{17}} = x^{-17}$
 $\frac{d}{dx} x^{-17} = -17x^{-18} = -\frac{17}{x^{18}}$
 17. $\frac{1}{x^{18}} = x^{-18}$
 $\frac{d}{dx} x^{-18} = -18x^{-19} = -\frac{18}{x^{19}}$
 18. $\frac{1}{x^{19}} = x^{-19}$
 $\frac{d}{dx} x^{-19} = -19x^{-20} = -\frac{19}{x^{20}}$
 19. $\frac{1}{x^{20}} = x^{-20}$
 $\frac{d}{dx} x^{-20} = -20x^{-21} = -\frac{20}{x^{21}}$
 20. $\frac{1}{x^{21}} = x^{-21}$
 $\frac{d}{dx} x^{-21} = -21x^{-22} = -\frac{21}{x^{22}}$
 21. $\frac{1}{x^{22}} = x^{-22}$
 $\frac{d}{dx} x^{-22} = -22x^{-23} = -\frac{22}{x^{23}}$
 22. $\frac{1}{x^{23}} = x^{-23}$
 $\frac{d}{dx} x^{-23} = -23x^{-24} = -\frac{23}{x^{24}}$
 23. $\frac{1}{x^{24}} = x^{-24}$
 $\frac{d}{dx} x^{-24} = -24x^{-25} = -\frac{24}{x^{25}}$
 24. $\frac{1}{x^{25}} = x^{-25}$
 $\frac{d}{dx} x^{-25} = -25x^{-26} = -\frac{25}{x^{26}}$
 25. $\frac{1}{x^{26}} = x^{-26}$
 $\frac{d}{dx} x^{-26} = -26x^{-27} = -\frac{26}{x^{27}}$
 26. $\frac{1}{x^{27}} = x^{-27}$
 $\frac{d}{dx} x^{-27} = -27x^{-28} = -\frac{27}{x^{28}}$
 27. $\frac{1}{x^{28}} = x^{-28}$
 $\frac{d}{dx} x^{-28} = -28x^{-29} = -\frac{28}{x^{29}}$
 28. $\frac{1}{x^{29}} = x^{-29}$
 $\frac{d}{dx} x^{-29} = -29x^{-30} = -\frac{29}{x^{30}}$
 29. $\frac{1}{x^{30}} = x^{-30}$
 $\frac{d}{dx} x^{-30} = -30x^{-31} = -\frac{30}{x^{31}}$
 30. $\frac{1}{x^{31}} = x^{-31}$
 $\frac{d}{dx} x^{-31} = -31x^{-32} = -\frac{31}{x^{32}}$
 31. $\frac{1}{x^{32}} = x^{-32}$
 $\frac{d}{dx} x^{-32} = -32x^{-33} = -\frac{32}{x^{33}}$
 32. $\frac{1}{x^{33}} = x^{-33}$
 $\frac{d}{dx} x^{-33} = -33x^{-34} = -\frac{33}{x^{34}}$
 33. $\frac{1}{x^{34}} = x^{-34}$
 $\frac{d}{dx} x^{-34} = -34x^{-35} = -\frac{34}{x^{35}}$
 34. $\frac{1}{x^{35}} = x^{-35}$
 $\frac{d}{dx} x^{-35} = -35x^{-36} = -\frac{35}{x^{36}}$
 35. $\frac{1}{x^{36}} = x^{-36}$
 $\frac{d}{dx} x^{-36} = -36x^{-37} = -\frac{36}{x^{37}}$
 36. $\frac{1}{x^{37}} = x^{-37}$
 $\frac{d}{dx} x^{-37} = -37x^{-38} = -\frac{37}{x^{38}}$
 37. $\frac{1}{x^{38}} = x^{-38}$
 $\frac{d}{dx} x^{-38} = -38x^{-39} = -\frac{38}{x^{39}}$
 38. $\frac{1}{x^{39}} = x^{-39}$
 $\frac{d}{dx} x^{-39} = -39x^{-40} = -\frac{39}{x^{40}}$
 39. $\frac{1}{x^{40}} = x^{-40}$
 $\frac{d}{dx} x^{-40} = -40x^{-41} = -\frac{40}{x^{41}}$
 40. $\frac{1}{x^{41}} = x^{-41}$
 $\frac{d}{dx} x^{-41} = -41x^{-42} = -\frac{41}{x^{42}}$
 41. $\frac{1}{x^{42}} = x^{-42}$
 $\frac{d}{dx} x^{-42} = -42x^{-43} = -\frac{42}{x^{43}}$
 42. $\frac{1}{x^{43}} = x^{-43}$
 $\frac{d}{dx} x^{-43} = -43x^{-44} = -\frac{43}{x^{44}}$
 43. $\frac{1}{x^{44}} = x^{-44}$
 $\frac{d}{dx} x^{-44} = -44x^{-45} = -\frac{44}{x^{45}}$
 44. $\frac{1}{x^{45}} = x^{-45}$
 $\frac{d}{dx} x^{-45} = -45x^{-46} = -\frac{45}{x^{46}}$
 45. $\frac{1}{x^{46}} = x^{-46}$
 $\frac{d}{dx} x^{-46} = -46x^{-47} = -\frac{46}{x^{47}}$
 46. $\frac{1}{x^{47}} = x^{-47}$
 $\frac{d}{dx} x^{-47} = -47x^{-48} = -\frac{47}{x^{48}}$
 47. $\frac{1}{x^{48}} = x^{-48}$
 $\frac{d}{dx} x^{-48} = -48x^{-49} = -\frac{48}{x^{49}}$
 48. $\frac{1}{x^{49}} = x^{-49}$
 $\frac{d}{dx} x^{-49} = -49x^{-50} = -\frac{49}{x^{50}}$
 49. $\frac{1}{x^{50}} = x^{-50}$
 $\frac{d}{dx} x^{-50} = -50x^{-51} = -\frac{50}{x^{51}}$
 50. $\frac{1}{x^{51}} = x^{-51}$
 $\frac{d}{dx} x^{-51} = -51x^{-52} = -\frac{51}{x^{52}}$
 51. $\frac{1}{x^{52}} = x^{-52}$
 $\frac{d}{dx} x^{-52} = -52x^{-53} = -\frac{52}{x^{53}}$
 52. $\frac{1}{x^{53}} = x^{-53}$
 $\frac{d}{dx} x^{-53} = -53x^{-54} = -\frac{53}{x^{54}}$
 53. $\frac{1}{x^{54}} = x^{-54}$
 $\frac{d}{dx} x^{-54} = -54x^{-55} = -\frac{54}{x^{55}}$
 54. $\frac{1}{x^{55}} = x^{-55}$
 $\frac{d}{dx} x^{-55} = -55x^{-56} = -\frac{55}{x^{56}}$
 55. $\frac{1}{x^{56}} = x^{-56}$
 $\frac{d}{dx} x^{-56} = -56x^{-57} = -\frac{56}{x^{57}}$
 56. $\frac{1}{x^{57}} = x^{-57}$
 $\frac{d}{dx} x^{-57} = -57x^{-58} = -\frac{57}{x^{58}}$
 57. $\frac{1}{x^{58}} = x^{-58}$
 $\frac{d}{dx} x^{-58} = -58x^{-59} = -\frac{58}{x^{59}}$
 58. $\frac{1}{x^{59}} = x^{-59}$
 $\frac{d}{dx} x^{-59} = -59x^{-60} = -\frac{59}{x^{60}}$
 59. $\frac{1}{x^{60}} = x^{-60}$
 $\frac{d}{dx} x^{-60} = -60x^{-61} = -\frac{60}{x^{61}}$
 60. $\frac{1}{x^{61}} = x^{-61}$
 $\frac{d}{dx} x^{-61} = -61x^{-62} = -\frac{61}{x^{62}}$
 61. $\frac{1}{x^{62$

ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਿੰਘ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਆਖਰੀ ਪੌਰਬੰਦ ਹਾਂ।
ਮੇਰਾ ਜਨਮ ੧੯੪੮ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼੍ਰੀ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਗੁਰਮਤ ਕੌਰ ਸੀ।
ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਇੱਕ ਫਾਰਮਲੀ ਸਿਪਾਹੀ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ ਇੱਕ
ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ੧੯੬੦ ਵਿੱਚ ਹੋਈ।
ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ੧੯੭੦ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ
ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ
ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

[illegible]

ਵਿਚ ਲਗਪਗ ਸੱਤ ਪੰਨੇ ਹਨ।
 'ਸਮਾਵਾਚ' ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ 'ਪਾਸਪਾਲ'। ਇਸ ਦੇ ਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰ-
 'ਸਮਾਵਾਚ' ਦੇ ਸੁਪੀ ਪਹਿਲੀ, ਜ ਪਾਸ ਦੇ ਜਗਾ ਸਮਾ-
 ਪਹਿਲੀ ਦੇ ਜ ਮਨੋਵਾ ਦੇ ਸੁਪੀ ਪਹਿਲੀ, ਜ ਪਾਸ ਦੇ ਜਗਾ ਸਮਾ-
 ਪਹਿਲੀ ਦੇ ਜ ਮਨੋਵਾ ਦੇ ਸੁਪੀ ਪਹਿਲੀ, ਜ ਪਾਸ ਦੇ ਜਗਾ ਸਮਾ-
 ਪਹਿਲੀ ਦੇ ਜ ਮਨੋਵਾ ਦੇ ਸੁਪੀ ਪਹਿਲੀ, ਜ ਪਾਸ ਦੇ ਜਗਾ ਸਮਾ-
 ਪਹਿਲੀ ਦੇ ਜ ਮਨੋਵਾ ਦੇ ਸੁਪੀ ਪਹਿਲੀ, ਜ ਪਾਸ ਦੇ ਜਗਾ ਸਮਾ-

[illegible]

ਮਰਦਾਨਾ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

[Faint handwritten notes]

महाराष्ट्र शासन

55

१०. ११. १२. १३. १४. १५. १६. १७. १८. १९. २०. २१. २२. २३. २४. २५. २६. २७. २८. २९. ३०. ३१. ३२. ३३. ३४. ३५. ३६. ३७. ३८. ३९. ४०. ४१. ४२. ४३. ४४. ४५. ४६. ४७. ४८. ४९. ५०. ५१. ५२. ५३. ५४. ५५. ५६. ५७. ५८. ५९. ६०. ६१. ६२. ६३. ६४. ६५. ६६. ६७. ६८. ६९. ७०. ७१. ७२. ७३. ७४. ७५. ७६. ७७. ७८. ७९. ८०. ८१. ८२. ८३. ८४. ८५. ८६. ८७. ८८. ८९. ९०. ९१. ९२. ९३. ९४. ९५. ९६. ९७. ९८. ९९. १००.

[illegible]

१. नमो भगवते वासुदेवाय
 २. नमो भगवते वासुदेवाय
 ३. नमो भगवते वासुदेवाय
 ४. नमो भगवते वासुदेवाय
 ५. नमो भगवते वासुदेवाय
 ६. नमो भगवते वासुदेवाय
 ७. नमो भगवते वासुदेवाय
 ८. नमो भगवते वासुदेवाय
 ९. नमो भगवते वासुदेवाय
 १०. नमो भगवते वासुदेवाय

[illegible]

ਭਾਗਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਮ ਸਮਾਜੀ ਵਿਸਥਾਪਨ, ਜਿਹੀ ਵੀ
ਤਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ। ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਜਿਹਾ ਕਿ
ਜੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਪਾਖੀ ਹੈ, ਜਿਹੀ ਸਮਾਜੀ ਨੂੰ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਿਰੀਤ ਨਾਮ ਕਲਾਪੇ ਹੋਵੇ, ਜਿਹੀ ਸਮਾਜੀ ਨੂੰ

(ਕਰਮੀ ਕਰਮੀ; ਹੋਇ ਵੀਚਾਰ, ਜੀ ਦੀ ਮਾਇਆ, ਜੀਵ ਹਨ ਨਿਰੂਪੇ
ਮਯੋ (ਤਰਮੀ) ਸਭਿਗਾ ਜੀ ਦੀ ਮਾਇਆ, ਜੀਵ ਹਨ ਨਿਰੂਪੇ
ਸਭਿਗਾ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਅਭਿਗਾ ਦੀ ਮਾਇਆ, ਜੀਵ ਹਨ ਨਿਰੂਪੇ

[illegible]

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ
ਮੇਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।
ਮੇਰੀ ਮਾਂ।
ਮੇਰੀ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ।

1. $\frac{1}{x^2} = x^{-2}$
 $\frac{d}{dx} x^{-2} = -2x^{-3} = -\frac{2}{x^3}$

ਇਹ ਪਉੜੀ ਅਰਥ ਸਮਝਿ ਗਈ ਏ। ਸਮਝਣੀ ਧਾਮੁ ॥
 ਇਹ ਪਉੜੀ ਅਰਥ ਸਮਝਿ ਗਈ ਏ। ਸਮਝਣੀ ਧਾਮੁ ॥
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ॥

ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ

ਧਰਮ ਖੰਡ ਕਾ; ਇਹ ਧਰਮੁ ॥ ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਕਾ; ਆਖਹੁ
 ਕਰਮੁ ॥ ਕੇਤੇ ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਵੇਸਿਤਰ; ਕੇਤੇ ਕਾਨ ਮਹੇਸ ॥
 ਕੇਤੇ ਬਰਮੇ ਘਾਤਿਤ ਘੜੀਆਹਿ; ਰੂਪ ਰੰਗ ਕੇ ਵੇਸ ॥
 ਕੇਤੀਆ ਕਰਮਕੁਮੀ, ਮੇਰ ਕੇਤੇ; ਕੇਤੇ ਧੂ, ਉਪਾਸ ॥
 ਕੇਤੇ ਇੰਦ ਚੰਦ, ਸੂਰ ਕੇਤੇ; ਕੇਤੇ ਮੰਡਲ ਦੇਸ ॥ ਕੇਤੇ ਸਿਧ
 ਬੁਧ, ਨਾਥ ਕੇਤੇ; ਕੇਤੇ ਦੇਵੀ ਵੇਸ ॥ ਕੇਤੇ ਦੇਵ ਜਾਨਵ,
 ਮਨਿ ਕੇਤੇ; ਕੇਤੇ ਰਤਨ ਸਮੁੰਦ ॥ ਕੇਤੀਆ ਬਾਣੀ, ਕੇਤੀਆ
 ਬਾਣੀ; ਕੇਤੇ ਪਾਤ ਨਰਿੰਦ ॥ ਕੇਤੀਆ ਸੁਰਤੀ, ਮੇਵਕ ਕੇਤੇ;
 ਨਾਨਕ ਅੰਤੁ ਨ, ਅੰਤੁ ॥੨੫॥

ਅਰਥ ੧ :- ਧਰਮ ਖੰਡ ਕਾ; ਏਹੋ ਧਰਮੁ ॥ - ਕਮ, ਦੇਵ

ਇਹ ਪਉੜੀ ਅਰਥ ਸਮਝਿ ਗਈ ਏ। ਸਮਝਣੀ ਧਾਮੁ ॥
 ਇਹ ਪਉੜੀ ਅਰਥ ਸਮਝਿ ਗਈ ਏ। ਸਮਝਣੀ ਧਾਮੁ ॥
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ॥

ਇਹ ਪਉੜੀ ਅਰਥ ਸਮਝਿ ਗਈ ਏ। ਸਮਝਣੀ ਧਾਮੁ ॥
 ਇਹ ਪਉੜੀ ਅਰਥ ਸਮਝਿ ਗਈ ਏ। ਸਮਝਣੀ ਧਾਮੁ ॥
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ॥

ਉਤਰ :- ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਕਾ; ਆਖਹੁ ਕਰਮੁ ॥ - ੩ ਸਿਧ ॥

ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਕਾ (ਕਰਮ) ਕਰਮੁ ॥ ੩ ਸਿਧ ॥

ਕੇਤੇ ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਵੇਸਿਤਰ; - (੩) ਕਿਸੇ ਕੇਵੇ ਬਾਏ ਹੀ

ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪਵਿਤ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾ ਜਾਵੇ ॥ ਕੇਤੀਆ ਪਵਿਤ ਦੇ

ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪਵਿਤ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾ ਜਾਵੇ ॥ ਕੇਤੀਆ ਪਵਿਤ ਦੇ

ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪਵਿਤ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾ ਜਾਵੇ ॥ ਕੇਤੀਆ ਪਵਿਤ ਦੇ

ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪਵਿਤ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾ ਜਾਵੇ ॥ ਕੇਤੀਆ ਪਵਿਤ ਦੇ

ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪਵਿਤ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾ ਜਾਵੇ ॥ ਕੇਤੀਆ ਪਵਿਤ ਦੇ

ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪਵਿਤ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾ ਜਾਵੇ ॥ ਕੇਤੀਆ ਪਵਿਤ ਦੇ

ਸ੍ਰੀ ਨਾਮੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਰੂਪ ਚੰਗੇ ਕੇ ਵੇਸ ॥-ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਰੂਪ) ਅਕਾਰ, ਰੰਗ...

ਕੋਰੀਆ ਕਰਮਕੁਮੀ, ਮੇਰ ਕੋਤੇ:-(ਕੋਰੀਆ) ਕਿਤਨੀਆਂ ਹੀ...

ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਕਰਮ-ਕੁਮੀ ਮੰਗੀ (੨) (ਮੇਰ ਕੋਤੇ) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਅਥਵਾ-ਅਨਿਕ ਬਦਨ ਅਨਿਕ ਕੀਨਕ ਸਮਰ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਕੋਤੇ ਧੂ, ਉਪਦੇਸ ॥-ਕਿਤੇ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾਮੁ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਕਿਤਨੇ ਧੂ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਕੋਤੇ ਇੰਦ ਚੰਦ, ਸੂਰ ਕੋਤੇ:-(੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ... (੬੮੮੦੦) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ...

ਭੇਡੇ ਪਾਤ ਨਰਿੰਦ ॥ - ਕਿਤਨੇ ਹੀ (ਪਾਤ) ਰਖੇ ਅਤੇ ਕਿਤਨੇ ਹੀ
(ਨਾਰੀਲ) ਪਾਸੀਓ ਹਨ।

ਕੋਤੀਆ ਮੁਰਤੀ, ਸੇਵਕ ਕੋਤੇ; (ਕੋਤੀਆ ਮੁਰਤੀ) ਦੇਵ ਦੀ ਮਾਂ,
ਮੁਰਤੀ ਦੀ ਮਾਂ, (ਸੇਵਕ ਮੁਰਤੀ) ਦੇਵ ਦੀ ਮਾਂ।

ਨਾਨਕ ਅੰਤੁ ਨ, ਅੰਤੁ ॥੩੫॥-ਸਾਧਿਕਾਨੁ ਨਾਨਕ ਦਵ ਮੀ

$\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 $\frac{1}{4} \times \frac{1}{4} = \frac{1}{16}$
 $\frac{1}{16} \times \frac{1}{16} = \frac{1}{256}$
 $\frac{1}{256} \times \frac{1}{256} = \frac{1}{65536}$
 $\frac{1}{65536} \times \frac{1}{65536} = \frac{1}{4294967296}$
 $\frac{1}{4294967296} \times \frac{1}{4294967296} = \frac{1}{18446744073709551616}$
 $\frac{1}{18446744073709551616} \times \frac{1}{18446744073709551616} = \frac{1}{340282366920938463463374607431768211456}$
 $\frac{1}{340282366920938463463374607431768211456} \times \frac{1}{340282366920938463463374607431768211456} = \frac{1}{1157920892373161954285709850086809406944569644882612718716564619616082971$

$\frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m v^2 \right) = \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m \dot{x}^2 + \frac{1}{2} m \dot{y}^2 + \frac{1}{2} m \dot{z}^2 \right)$

੧੫. ਭਾਮ ਉਂਦਾ ਹੋਣਾ, ਇਹ ਜਿੰਨੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਸ਼ਵੀ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ
 16. ਨਾ ਦਾ ਅੰਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਅੰਨ ਪੜ੍ਹਤਾ ਹੋਣਾ ਦਾ ਅੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
 17. ਭਾਮ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਭਾਮ ਉਂਦਾ ਹੋਣਾ, ਇਹ ਦਾ ਅੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
 18. ਭਾਮੀ ਪਲੂਟੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਦਾ ਅੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
 19. ਅੰਨ ਮੇਂਟ ਵਾਲਾ ਦਾ ਅੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਾ ਅੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
 20. ਕਰਕੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵੀ ਨਾਲ ਚੰਨ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਦਾ ਅੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
 21. ਜੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਮੇਂ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਦਾ ਅੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

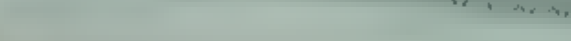
ਜਿਸ ਤਾ ਬੇਜ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪਾਇਆ (ਵੀ ੫)
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਸ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪਾਇਆ ਪ੍ਰਤਿ ਪੈਰਾਪੋਆ ਪਰ
 ਵਿਸ਼ਵਿਸਤਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਕੇ, ਪਥ ਮਾਰੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਾਵਾ ਨੂੰ
 ਰਾਜਾ ਉਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਾਰ ਪਾਇਆ ਹਨ, ਪ੍ਰਤਿਪਤਿ ਪਥ ਮਾਰ

ਧਾਮ ਖੰਡੀਆਂ ਦਾ (ਧਾਮ) ਸੁਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਿਆਣੇ
ਧਾਮ ਖੰਡੀ ਸਾਂਗੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ "ਵਾਸ" ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਰਿਹਾ
[ਹਟ ਗਿਆਨ ਖੰਡੀਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ] ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਰਿਹਾ
ਪ੍ਰਕਾਰ:- ਸਿਆਣੇ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਕਾਰੀ

੬. ਕਰਮ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹਨ ?
 ਜਿਹੜਾ :- ਤਾਂ ਸਭਿਕਾਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਖ, ਭਿਆਨ
 ਅਨ ਫਿਲ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭਿਕਾਤਾ ਵਿਚ ਸੁਖ, ਭਿਆਨ

[illegible]

[Faint handwritten notes]

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨੀ ਮਾਗਿਓ

[illegible]

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ

ੴ ਛੱਤੀਵੀਂ ਪਉੜੀ ਪਾਰੰਭ ੴ

ਨੋਟ: ਹੁਣਲੀਆਂ ਦੇ ਸਭਾ ਵਿਚ ਨਿਯਮਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਸਭਾ ਵਿਚ ਮਿਲੇ।

ਅਰਥ ੧ :—ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਮਹਿ: ਗਿਆਨੁ ਪਰਚਿਤੁ ॥

ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਸਿਦਾਂ ਦਾ ਸਵਰ ਨਿਮਨ ਕਾਭਾ : ੧ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿਦਾਂ ਹੈ, ਉਸ
ਵਿਚ, ਪਰ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰ (ਪਰ) ਪ੍ਰਸਿਦਾਂ ਨਿਮਨ ਕਾਭਾ : ੨ ਵਿਚ
ਨਿਮਨ ਪ੍ਰਸਿਦਾਂ ੩ ਸਾਧਾ ਹੈ।

ਤਿਥੇ ਨਾਦ ਬਿਨੋਦ; ਕੰਢ ਅਨੰਦ। — ਸੁਖਿ ਕਿੰਨਾ ਭਾਵ

ਮੇਰਾ ਮਨ ਸਦਾ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਹੈ, ਤੂੰ ਹੀ ਮੇਰਾ ਭਵਿੱਖ ਹੈ।

$\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \int_{\mathbb{R}^n} |u|^2 dx = \int_{\mathbb{R}^n} u \frac{du}{dt} dx$
 $= \int_{\mathbb{R}^n} u \left(-\Delta u + u^p \right) dx$
 $= -\int_{\mathbb{R}^n} |\nabla u|^2 dx + \int_{\mathbb{R}^n} u^{p+1} dx$
 $= -\frac{2}{p-1} \int_{\mathbb{R}^n} |\nabla u|^2 dx + \frac{2}{p-1} \int_{\mathbb{R}^n} |\nabla u|^2 dx$
 $= 0$

ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਤਿਥੇ ਹੋਰ ਨ ਕੋਈ ਹੋਰ ॥
ਤਿਥੇ ਹੋਰ ਨ ਕੋਈ ਹੋਰ ॥
ਤਿਥੇ ਹੋਰ ਨ ਕੋਈ ਹੋਰ ॥
ਤਿਥੇ ਹੋਰ ਨ ਕੋਈ ਹੋਰ ॥

ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਉਤਰ :- ਤਿਥੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਉਤਰ :- ਤਿਥੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਜਿਨ ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਰਹਿਮ ਉਤਰ ॥
ਜਿਨ ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਰਹਿਮ ਉਤਰ ॥

ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਉਤਰ :- ਤਿਥੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਉਤਰ :- ਤਿਥੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਜਿਨ ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਰਹਿਮ ਉਤਰ ॥
ਜਿਨ ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਰਹਿਮ ਉਤਰ ॥

ਉਤਰ :- ਤਿਥੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਉਤਰ :- ਤਿਥੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਜਿਨ ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਰਹਿਮ ਉਤਰ ॥
ਜਿਨ ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਰਹਿਮ ਉਤਰ ॥

ਉਤਰ :- ਤਿਥੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਉਤਰ :- ਤਿਥੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖੀ ਮੰਤਰ

1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

1. $\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m v^2 \right) = \frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt}$
 2. $\frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt} = \frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt}$
 3. $\frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt} = \frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt}$
 4. $\frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt} = \frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt}$
 5. $\frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt} = \frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt}$
 6. $\frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt} = \frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt}$
 7. $\frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt} = \frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt}$
 8. $\frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt} = \frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt}$
 9. $\frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt} = \frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt}$
 10. $\frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt} = \frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt}$

$\frac{1}{2} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m v^2 \right) = \frac{1}{2} m v \frac{dv}{dt} = \frac{1}{2} m v \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m v^2 \right) = \frac{1}{2} m v \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{2} m v^2 \right)$

[illegible]

$\frac{1}{2} \left(\frac{1}{2} + \frac{1}{2} \right) = \frac{1}{2}$

ਉਹ ਦੋਹਰਾ ਲੋਕ, ਜਾਗੀਰ -- ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਤੀਜੀ

ਮਾਰਚ ੧੯੪੭

सिद्धा

मिटर मिटर मूलादि

[illegible]

1. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 2. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 3. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 4. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 5. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 6. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 7. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 8. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 9. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$
 10. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

$$E = \frac{1}{2} \int_{-\infty}^{\infty} \left(\frac{1}{\mu_0} \left(\frac{\partial A}{\partial t} \right)^2 + \mu_0 c^2 \left(\frac{\partial A}{\partial x} \right)^2 \right) dx$$

ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ।
ਇਸ ਦਸਤਖਤ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਦੇਖੋ ਵਿਗਮ: ਕਰਿ ਵੀਚਾਰ ।-੧੬

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

ਨਿਰਕ ਕ ਨਾ; ਕਰਮਾ ਸਾਤੁ ੩੭।

[illegible]

$\alpha \approx 0$

$\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

ਸ੍ਰੀ ਸੁਪਨੀ ਸਾਹਿਬ

(ਭਰੋਹ ਅਤੇ ਸਚਾ ਮਨਿ ਸਚਿ) (ਮਨਿ) ਸੁਮਤੀ ਸੁਪਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਕਰਕੇ (ਸੋਚਿ) ਉਹ ਸੋਚੇ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਣ।
 ਵਾ - (ਭਰੋਹ ਅਤੇ ਸੋਚਿ) (ਸੋਚਿ) ਉਹ ਅਹਿੰਸਾ ਰੂਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ
 ਹੋ - (ਸਚਾ ਮਨ) ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।
 ਸੁਮਤੀ ਨੂੰ (ਭਰੋਹ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਹੋ - (ਸੋਚਿ) ਉਹ ਸੋਚੇ ਦੇ
 ਭਰੋਹ ਨਾਲ ਹੋਵੇ।
 ਇਹ ਸੁਮਤੀ ਸੋਚਿ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਕਹੀ ਹੈ।
 ਇਹ ਸੁਮਤੀ ਸੋਚਿ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਕਹੀ ਹੈ।
 (ਸਚਾ ਮਨ) (ਸੋਚਿ) (ਸਚਾ ਮਨ) (ਸੋਚਿ) (ਸਚਾ ਮਨ) (ਸੋਚਿ)
 ਅਵਸਥਾ ਹੈ (ਸਚ) ਸੋਚਾ ਸੋਚਾ ਮਨ (ਸਚ) ਸੋਚਾ ਸੋਚਾ ਮਨ (ਸਚ) ਸੋਚਾ ਸੋਚਾ ਮਨ
 ਸਤਿ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਚਾ ਸੋਚਾ ਮਨ (ਸਚ) ਸੋਚਾ ਸੋਚਾ ਮਨ (ਸਚ) ਸੋਚਾ ਸੋਚਾ ਮਨ
 ਹੋ। ਵਾ ਕਾਮਦਿਕ ਸਿਸ ਵਿਚ (ਸੋਚਿ) ਸੋਚੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ (ਨਿਰੋਕਤ) ਸ
 ਮਾਇਕੀ ਅਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਸੁਮ ਪਿਆਰ ਤਦ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ
 ਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਅਕੇਹ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਯਥਾ:-

(ਭਰੋਹ ਅਤੇ ਸਚਾ ਮਨਿ ਸਚਿ) (ਮਨਿ) ਸੁਮਤੀ ਸੁਪਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਕਰਕੇ (ਸੋਚਿ) ਉਹ ਸੋਚੇ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਣ।
 ਵਾ - (ਭਰੋਹ ਅਤੇ ਸੋਚਿ) (ਸੋਚਿ) ਉਹ ਅਹਿੰਸਾ ਰੂਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ
 ਹੋ - (ਸਚਾ ਮਨ) ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।
 ਸੁਮਤੀ ਨੂੰ (ਭਰੋਹ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਹੋ - (ਸੋਚਿ) ਉਹ ਸੋਚੇ ਦੇ
 ਭਰੋਹ ਨਾਲ ਹੋਵੇ।
 ਇਹ ਸੁਮਤੀ ਸੋਚਿ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਕਹੀ ਹੈ।
 ਇਹ ਸੁਮਤੀ ਸੋਚਿ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਕਹੀ ਹੈ।
 (ਸਚਾ ਮਨ) (ਸੋਚਿ) (ਸਚਾ ਮਨ) (ਸੋਚਿ) (ਸਚਾ ਮਨ) (ਸੋਚਿ)
 ਅਵਸਥਾ ਹੈ (ਸਚ) ਸੋਚਾ ਸੋਚਾ ਮਨ (ਸਚ) ਸੋਚਾ ਸੋਚਾ ਮਨ (ਸਚ) ਸੋਚਾ ਸੋਚਾ ਮਨ
 ਸਤਿ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਚਾ ਸੋਚਾ ਮਨ (ਸਚ) ਸੋਚਾ ਸੋਚਾ ਮਨ (ਸਚ) ਸੋਚਾ ਸੋਚਾ ਮਨ
 ਹੋ। ਵਾ ਕਾਮਦਿਕ ਸਿਸ ਵਿਚ (ਸੋਚਿ) ਸੋਚੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ (ਨਿਰੋਕਤ) ਸ
 ਮਾਇਕੀ ਅਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਸੁਮ ਪਿਆਰ ਤਦ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ
 ਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਅਕੇਹ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਯਥਾ:-

ਅਭਾਵ ਹੈ।
 ਭਾ:- ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਥੇ (ਮੰਡਲ) ਸਮਝੇ, ਅੰਤਰਾ ਅਨਿਅੰਤ ਦਾ ਕਾਨਕ
 ਪਰਪੋਸ਼ੀ ਸਿਸ਼ (ਮੰਡ) ਖੰਡਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸੁਸ਼ਟ (ਭੇਡ)
 ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।
 (ਜੋ ਕੋ ਨਹੀ; ਤ ਅੰਤ, ਅੰਤ) ਜੋ ਕੋ ਨਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
 ਸਾਧ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਾਈ ਵਿਸ਼ਾਧਿਕ, ਨਾਨਕਾਈ
 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕ ਅੰਤ ਦੀ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਜੋ ਕਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਜੋ ਸਿਰ ਦਾ ਅੰਤ
 ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅੰਤ ਪਦ ਹੈ।
 (ਜੋ ਸੋ ਅਲੋਕ; ਆਕਾਰ) ਉਥੇ ਬਦ ਜੋਗੀਆਂ ਆਦਿ ਦਾ (ਲੋਕ)
 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਜੋ ਹਿਰਨਕਾਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ (ਆਕਾਰ) ਸਾਧ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਖੰਡ ਦਾ ਸਿਰੋਂ ਹੀ
 ਆਕਾਰ ਜਿਤਾ।
 'ਸਰਲ ਭਵਨ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਸੇਧਾ।' (ਅੰਗ ੫੯੬)
 ਰੂਪ ਵੇਰਵਾ ਹੈ, ਸਿਰ ਦਾ ਭੀ ਲੋਕ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਹੈ।
 ਪ੍ਰਭ:- ਹੀ ਮਹਾਨਾਮਾ ਹੀ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ
 ਹਨ ਕਿ ਨਹੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ
 ਉਨ੍ਹਾਂ: ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 (ਜਿਵ ਜਿਵ ਹੁਕਮ, ਜਿਵੇਂ ਜਿਵ ਕਾਰ) ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿਵ ਸਿਵੇ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਕਾਮ ਕਰਦੇ
 ਹਨ ਕਰਮ, ਉਪਾਸਨਾ ਗਿਆਨ ਦੀ, ਉਹ-
 'ਵਧੇ ਵਿਗ੍ਰਹੇ, ਕਰਿ ਵੀਚਾਰ'।, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ
 ਅਤੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪਾ ਕਰ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ, ਵਿਗ੍ਰਹੇ, ਖਿਤ ਜਾਂਦੇ
 ਹਨ। ਭਾ:- ਜਿਤਾ ਸਾਗਿਆਸ, ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋਣਾ ਹੁਕਮ ਕਰੇ,
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰ ਨਿਸਕਾਮ ਕਰਮ। ਜੋ ਕੋ ਵਰਤੋਂ ਦ ਮੋਹਾ ਜਾਂਦਾ (ਕਰਿ
 ਵੇਸ ਨਾਸ ਤਾਂ ਹੀ ਨਾਮ ਨੂੰ ਨਾਮ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲਾਭ, ਪ੍ਰਭੇਦ ਹੋਵੇ।
 'ਜਿਵ ਜਿਵ ਹੁਕਮ; ਜਿਵੇਂ ਜਿਵ ਕਾਰ'। ਬ੍ਰਹਮ ਹੋਣ ਆਪਣੇ ਸਨ ਅਤੇ
 'ਜੋ ਆ ਤੇ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ' ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਾਰ
 ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਭਾਵ ਹੈ।
 ਭਾ:- ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਥੇ (ਮੰਡਲ) ਸਮਝੇ, ਅੰਤਰਾ ਅਨਿਅੰਤ ਦਾ ਕਾਨਕ
 ਪਰਪੋਸ਼ੀ ਸਿਸ਼ (ਮੰਡ) ਖੰਡਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸੁਸ਼ਟ (ਭੇਡ)
 ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।
 (ਜੋ ਕੋ ਨਹੀ; ਤ ਅੰਤ, ਅੰਤ) ਜੋ ਕੋ ਨਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
 ਸਾਧ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਾਈ ਵਿਸ਼ਾਧਿਕ, ਨਾਨਕਾਈ
 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕ ਅੰਤ ਦੀ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਜੋ ਕਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਜੋ ਸਿਰ ਦਾ ਅੰਤ
 ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅੰਤ ਪਦ ਹੈ।
 (ਜੋ ਸੋ ਅਲੋਕ; ਆਕਾਰ) ਉਥੇ ਬਦ ਜੋਗੀਆਂ ਆਦਿ ਦਾ (ਲੋਕ)
 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਜੋ ਹਿਰਨਕਾਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ (ਆਕਾਰ) ਸਾਧ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਖੰਡ ਦਾ ਸਿਰੋਂ ਹੀ
 ਆਕਾਰ ਜਿਤਾ।
 'ਸਰਲ ਭਵਨ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਸੇਧਾ।' (ਅੰਗ ੫੯੬)
 ਰੂਪ ਵੇਰਵਾ ਹੈ, ਸਿਰ ਦਾ ਭੀ ਲੋਕ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਹੈ।
 ਪ੍ਰਭ:- ਹੀ ਮਹਾਨਾਮਾ ਹੀ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ
 ਹਨ ਕਿ ਨਹੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ
 ਉਨ੍ਹਾਂ: ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
 (ਜਿਵ ਜਿਵ ਹੁਕਮ, ਜਿਵੇਂ ਜਿਵ ਕਾਰ) ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿਵ ਸਿਵੇ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਕਾਮ ਕਰਦੇ
 ਹਨ ਕਰਮ, ਉਪਾਸਨਾ ਗਿਆਨ ਦੀ, ਉਹ-
 'ਵਧੇ ਵਿਗ੍ਰਹੇ, ਕਰਿ ਵੀਚਾਰ'।, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ
 ਅਤੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪਾ ਕਰ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ, ਵਿਗ੍ਰਹੇ, ਖਿਤ ਜਾਂਦੇ
 ਹਨ। ਭਾ:- ਜਿਤਾ ਸਾਗਿਆਸ, ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋਣਾ ਹੁਕਮ ਕਰੇ,
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰ ਨਿਸਕਾਮ ਕਰਮ। ਜੋ ਕੋ ਵਰਤੋਂ ਦ ਮੋਹਾ ਜਾਂਦਾ (ਕਰਿ
 ਵੇਸ ਨਾਸ ਤਾਂ ਹੀ ਨਾਮ ਨੂੰ ਨਾਮ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲਾਭ, ਪ੍ਰਭੇਦ ਹੋਵੇ।
 'ਜਿਵ ਜਿਵ ਹੁਕਮ; ਜਿਵੇਂ ਜਿਵ ਕਾਰ'। ਬ੍ਰਹਮ ਹੋਣ ਆਪਣੇ ਸਨ ਅਤੇ
 'ਜੋ ਆ ਤੇ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ' ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਾਰ
 ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਾਧੀ ਕਬੂਤਰ ਵਾਸਤੇ ਦੇ ਗੇ ਨੇ ਇਕ ਇਕ ਕਬੂਤਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨੂੰ ਉਥੇ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਆਉ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵੇਖਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜੀ ਕਬੂਤਰ ਏ ਕ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੇ ਉਹ ਜਿਥੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਹੱਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਰਿਹਾ, ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਮਨਾ ਬਲਾ ਸਿਆਇਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਨ ਰਿਹਾ, ਭਾਈ! ਬੰਨ ਜਾਉ, ਦਸਤ ਨੂੰ ਭੀ ਆ ਜਾਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀ ਉਪਨੇਸ ਦਿਆਂਗਾ।

ਦਸਤ ਆਦਮੀ ਕਸਰਤ ਦੇ ਕੇ ਹਨ ਪਿਆ, ਸੋਕੇ ਸਿਰੇ ਵਲ ਵੇਖ ਜਾ ਸਨ। ਉਹ ਸੋਧਣੇ ਨੇਗਲ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਰਾਵੇ ਸਿਖ ਮਕਰ ਜੀ ਵੇਖਦੇ ਸਨ। ਤਾਂ ਹੋਈ ਵੇਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਥੇ ਦੀ ਨ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਇਕ ਗਦਾ ਪਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਮਾਰਨ ਲਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਬੂਤਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਰਿਹਾ ਵਿਚ ਵੇਖ ਵਿਚ ਉਸ ਨ ਕਬੂਤਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੇਨ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਵੀਚ ਰਿਆ ਕਿ 16 ਕੋਲੇ ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਵਿਚ ਪੌਣ ਫੜ ਲਈ। ਇਸ ਗੁਰਮਖ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰ। ਯਥਾ : - ਮਿਲਾ ਕਾ ਮਾਲਕ ਕਰੇ ਹਾਕ।

ਇਸ ਨੇ ਵੀਚਾਰਿਆ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਭਈ ਭੀ ਮਗਾ ਅਜੇਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਨਾ ਵੇਖਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹੱਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਮਾਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਨਾ ਵੇਖੇ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਬੂਤਰ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨਾ।

ਉਹ ਗੁਰਮਖ ਕਬੂਤਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸੋਧਣ ਦੇ ਪਾਸ ਆਇਆ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਓਹਨ ਬਲਾਏ, ਚਾਹੇ ਜਾ ਰਹਾਏ ਪਰ ਕਬੂਤਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ! ਤੂੰ ਚਲਾ ਬਣੇ, ਦੇ ਮਹਿਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਸਤ ਜਿਹਵਾਸ ਪਿਆ ਤੇ ਪੁੱਛਨ ਤੇ ਕੇ ਸਵ ਕਥ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਹੱਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਮਿਸ ਮਾਰੇ ਪੀਆਂ ਦੀ ਕਬੂਤਰ ਮਾਨ ਸਿਆਇਆ। ਮਹਾ ਪਰਥਾ ਕਿਹਾ : - 1 1 1 ਅਮੀ ਨੂੰ ਚਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ, ਜੇ ਨਾ ਮਾਰਨ ਵਾਗ ਮਾਨੀ ਦੀ ਹਾਕ ਮਰੇ ਤਾਂ ਅਮੀ ਨੂੰ ਚਲਾ ਬਣਾਉਣਾ।

ਉਹ ਗੁਰਮਖ ਕਬੂਤਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸੋਧਣ ਦੇ ਪਾਸ ਆਇਆ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਓਹਨ ਬਲਾਏ, ਚਾਹੇ ਜਾ ਰਹਾਏ ਪਰ ਕਬੂਤਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ! ਤੂੰ ਚਲਾ ਬਣੇ, ਦੇ ਮਹਿਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਸਤ ਜਿਹਵਾਸ ਪਿਆ ਤੇ ਪੁੱਛਨ ਤੇ ਕੇ ਸਵ ਕਥ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਹੱਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਮਿਸ ਮਾਰੇ ਪੀਆਂ ਦੀ ਕਬੂਤਰ ਮਾਨ ਸਿਆਇਆ। ਮਹਾ ਪਰਥਾ ਕਿਹਾ : - 1 1 1 ਅਮੀ ਨੂੰ ਚਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ, ਜੇ ਨਾ ਮਾਰਨ ਵਾਗ ਮਾਨੀ ਦੀ ਹਾਕ ਮਰੇ ਤਾਂ ਅਮੀ ਨੂੰ ਚਲਾ ਬਣਾਉਣਾ।

ਸਾਖੀ ਕਬੂਤਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ

ਉਹ ਗੁਰਮਖ ਕਬੂਤਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸੋਧਣ ਦੇ ਪਾਸ ਆਇਆ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਓਹਨ ਬਲਾਏ, ਚਾਹੇ ਜਾ ਰਹਾਏ ਪਰ ਕਬੂਤਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ! ਤੂੰ ਚਲਾ ਬਣੇ, ਦੇ ਮਹਿਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਸਤ ਜਿਹਵਾਸ ਪਿਆ ਤੇ ਪੁੱਛਨ ਤੇ ਕੇ ਸਵ ਕਥ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਹੱਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਮਿਸ ਮਾਰੇ ਪੀਆਂ ਦੀ ਕਬੂਤਰ ਮਾਨ ਸਿਆਇਆ। ਮਹਾ ਪਰਥਾ ਕਿਹਾ : - 1 1 1 ਅਮੀ ਨੂੰ ਚਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ, ਜੇ ਨਾ ਮਾਰਨ ਵਾਗ ਮਾਨੀ ਦੀ ਹਾਕ ਮਰੇ ਤਾਂ ਅਮੀ ਨੂੰ ਚਲਾ ਬਣਾਉਣਾ।

ਮਾਧੀ ਕਬੂਤਰ ਵਾਸਤੇ ਦੇ ਗੇ ਨੇ ਇਕ ਇਕ ਕਬੂਤਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨੂੰ ਉਥੇ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਆਉ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵੇਖਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜੀ ਕਬੂਤਰ ਏ ਕ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੇ ਉਹ ਜਿਥੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਹੱਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਰਿਹਾ, ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਮਨਾ ਬਲਾ ਸਿਆਇਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਨ ਰਿਹਾ, ਭਾਈ! ਬੰਨ ਜਾਉ, ਦਸਤ ਨੂੰ ਭੀ ਆ ਜਾਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀ ਉਪਨੇਸ ਦਿਆਂਗਾ।

ਦਸਤ ਆਦਮੀ ਕਸਰਤ ਦੇ ਕੇ ਹਨ ਪਿਆ, ਸੋਕੇ ਸਿਰੇ ਵਲ ਵੇਖ ਜਾ ਸਨ। ਉਹ ਸੋਧਣੇ ਨੇਗਲ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਰਾਵੇ ਸਿਖ ਮਕਰ ਜੀ ਵੇਖਦੇ ਸਨ। ਤਾਂ ਹੋਈ ਵੇਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਥੇ ਦੀ ਨ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਇਕ ਗਦਾ ਪਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਮਾਰਨ ਲਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਬੂਤਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਰਿਹਾ ਵਿਚ ਵੇਖ ਵਿਚ ਉਸ ਨ ਕਬੂਤਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੇਨ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਵੀਚ ਰਿਆ ਕਿ 16 ਕੋਲੇ ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਵਿਚ ਪੌਣ ਫੜ ਲਈ। ਇਸ ਗੁਰਮਖ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰ। ਯਥਾ : - ਮਿਲਾ ਕਾ ਮਾਲਕ ਕਰੇ ਹਾਕ।

ਇਸ ਨੇ ਵੀਚਾਰਿਆ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਭਈ ਭੀ ਮਗਾ ਅਜੇਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਮੋਸਰ ਨਾ ਵੇਖਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹੱਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਮਾਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਨਾ ਵੇਖੇ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਬੂਤਰ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨਾ।

ਉਹ ਗੁਰਮਖ ਕਬੂਤਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸੋਧਣ ਦੇ ਪਾਸ ਆਇਆ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਓਹਨ ਬਲਾਏ, ਚਾਹੇ ਜਾ ਰਹਾਏ ਪਰ ਕਬੂਤਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ! ਤੂੰ ਚਲਾ ਬਣੇ, ਦੇ ਮਹਿਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਸਤ ਜਿਹਵਾਸ ਪਿਆ ਤੇ ਪੁੱਛਨ ਤੇ ਕੇ ਸਵ ਕਥ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਹੱਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਮਿਸ ਮਾਰੇ ਪੀਆਂ ਦੀ ਕਬੂਤਰ ਮਾਨ ਸਿਆਇਆ। ਮਹਾ ਪਰਥਾ ਕਿਹਾ : - 1 1 1 ਅਮੀ ਨੂੰ ਚਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ, ਜੇ ਨਾ ਮਾਰਨ ਵਾਗ ਮਾਨੀ ਦੀ ਹਾਕ ਮਰੇ ਤਾਂ ਅਮੀ ਨੂੰ ਚਲਾ ਬਣਾਉਣਾ।

ਸਾਖੀ ਕਬੂਤਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ

ਉਹ ਗੁਰਮਖ ਕਬੂਤਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸੋਧਣ ਦੇ ਪਾਸ ਆਇਆ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਓਹਨ ਬਲਾਏ, ਚਾਹੇ ਜਾ ਰਹਾਏ ਪਰ ਕਬੂਤਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ! ਤੂੰ ਚਲਾ ਬਣੇ, ਦੇ ਮਹਿਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਸਤ ਜਿਹਵਾਸ ਪਿਆ ਤੇ ਪੁੱਛਨ ਤੇ ਕੇ ਸਵ ਕਥ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਹੱਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਮਿਸ ਮਾਰੇ ਪੀਆਂ ਦੀ ਕਬੂਤਰ ਮਾਨ ਸਿਆਇਆ। ਮਹਾ ਪਰਥਾ ਕਿਹਾ : - 1 1 1 ਅਮੀ ਨੂੰ ਚਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ, ਜੇ ਨਾ ਮਾਰਨ ਵਾਗ ਮਾਨੀ ਦੀ ਹਾਕ ਮਰੇ ਤਾਂ ਅਮੀ ਨੂੰ ਚਲਾ ਬਣਾਉਣਾ।

ਜਿਨ ਹੀ ਚੰਗੇ ਹੋ,
ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁਸ਼ਟ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ
ਵੇਖ ਜਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਨੰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ,
ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਬੇ ਕਾਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਓ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਰਾਓ। ਇਸ
ਪੁਸ਼ਟ ਦਾ ਭੇਦ ਹਰਨ ਹੁਪ ਬਣਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਗਨਿ ਤਪ ਤਾਉ ॥—ਤਪ ਰੂਪੀ ਅਗਨੀ ਹੈ :-

‘ਤਪ’ ਨਾਮ ਚਿਤ ਕੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਕੋ ਜਾਣੀਐ (ਕਰਬ ਹੀ ਜੀ)
‘ਤਪ’ ਸਨ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਨ ਰੂਪ ਅਗਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਗਨੀ ਨੂੰ ਤਪ ਜੀ ਮੱਥ
ਨਾਲ ਮੱਥ ਅੰਤਰ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਰੂਪ ਜਾਂ ਅਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਹੋਣਾ ਦਾ ਕੋ ਸਾਹਿਤਾ ਹੈ
(ਵਾ) ਅਗਿਆਨ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਰੂਪ ਇਸ ਦਾ ਤਾਉਣਾ ਹੈ।

ਭਾਡਾ ਭਾਉ: ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਤੁ ਢਾਲਿ ॥—ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਦਾ ਜੋ ਭਾਉ ਪ੍ਰਮ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਭਾਡਾ’ ਕਨਾਸੀ ਬਨਾਇਆ ਕਰੇ। ਭਾਵ ਇਸ
ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਜਿਨਨੇ ਸਭ ਕਰਮ ਕਰੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਕਾ
ਨਾ ਬਰਾ ਮੰਤਰੀਦਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮ ਵਿਚ ਨਿਮ੍ਰਿਤਾ ਸ਼ਬਦਾ ਸਹਿਤ ਰਹੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਮ ਰੂਪੀ
ਭਾਡਾ ਬਨਾਣਾ ਭਰੇ।

(ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਤੁ ਢਾਲਿ) (ਜਿਨ ਪ੍ਰਮ ਰੂਪੀ ਭਾਡੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਓਪਦਭ (ਵਾ) ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਸੋਨਾ (ਢਾਲਿ, ਢਾਲੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਪਤ ਕਰ
(ਘਰੀਐ ਸਬਦ, ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਪਾਸ਼ਾਣ ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿਚ
ਸਨੇ ਦੀਐ ਸੋਹਰ, ਚਾਲੀ ਦੇ ਗੁਹੇ ਅਤ ਤਾਜੇ ਦੇ ਪੈਰੇ ਆਦਿਕ ਸਿੱਕੇ ਅਤੇ
ਸਾਦਾਸ, ਆਪ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਹਿਤ ਸੋਨਾ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰੂਪੀ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ ਸਦਾ ਅਮਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ‘ਸਲ ਕ ਨੇਤ੍ਰ’
ਜੀ, ਟੀ ਪ੍ਰਮ ਸਿੱਕਿਆਂ ਦੀ ਸੇਜ ਘਾਤਰ ਘਾਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—

ੴ ਸਾਹਿਬ, —ਬਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਖਾਧਿਕ ਵਾਕ ਨਾ ਕਰੇ। ਜਾਂ
ੴ ਸਾਹਿਬ ਬਚਨ ਅਤੇ ਦਮ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਬਚਨ ਕਹਿਣਾ ਹੈ। ਸਦਾ ਸੇ ਸੇ
ਸਫਟਾ ਜਿਹੇ ਸਚੀ ਜਾਤੀ ਸਿਖਦੀ ਹੈ।

ੴ ਸਾਹਿਬ —ਦਾ ਜਾ ਬਚਨ ਸਿਕ ਕੋਤਾ ਜਿਹਾ ਕੀ ਸਾਹਿਬ ਅੰਤ
ਰੂਪ ਜੀ, —ਤਾਜੇ ਮੇ, ਸੁਖ ਦੀ ਮਣੀ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪੀ ਜੀ ਜੀ
ਸਾਹਿਬ, —ਨਾਮ ਹੈ

੩ ਬਹਿਣੀ :-ਸਾਧ ਸੰਤ ਤ ਵਿਚ ਚੌਕਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹਮ ਨਾਲ ਬੈਠਣ
ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ ਭਾਰ ਧਾਰ ਕਰਕੇ ਵਾਸਿਆ ਵਾਗ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ
ਅਤੇ ਪੈਰ ਤੇ ਲੱਤ ਰਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ। ਇਹ ਭਾਵ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਹੈ। ਰਹਿਮ
ਵਿਚ ਸਿਰ ਪਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ, ਸਕਾਣੇ ਗਿਆਂ ਵਗ ਨਹੀਂ। ਰਹਿਮ
ਨੈਣਾ। ਸਾਰ ਅੰਗਾਂ ਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਭਾਰ ਪਾ ਕੇ ਚੌਕਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠਣੀ
ਹੋਵੇ ਬੈਠਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿਹਤ ਬਹਿਣੀ ਸਿਖਣੀ ਹੈ।

੪ ਰਹਿਣੀ :- ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਰਹਿਤਨਾਮ ਵਿਚ ਸੇ ਸਤਮਾਸਿਆ ਹੀ ਰਿ-
ਪੈਰ ਕਰਾਨ ਨ ਕਸਹੀ ਨਿਆਗੇ। ਸਬ ਸਿਖ ਸਮ ਨਿਮਾਸਿ ਤੇ ਰਾ-
ਪੰਜ ਕਰਾਨੀ ਦੀ ਜਾਤ ਕਰੇ ਨਹੀਂ ਛੁਡਾਏ। ਪਰ ਕਰਕੇ ਕਸਾ ਤੇ ਕਸਾ
ਸਬਦੀ। ਨੇਗ ਕੇਸੀ ਕਈ ਵਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਪਰ ਕਰਕੇ ਕਸਾ ਤੇ ਕਸਾ
ਬਣਾ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਲੋਂ ਨਿਸ਼ਨ ਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕਿਸ ਦਾ ਸੁਨਾ ਨਹੀਂ
ਹੈ ਇਹ ਰਹਿਣੀ ਸਿਖਣੀ ਹੈ।

‘ਚੰਡਾ ਸਵਣਾ ਥਾਵਣਾ ਚੰਡਾ ਬਲਨ ਗਾਮਤਿ ਪਾਏ’ (ਵਾਨ ੨੮ ਪਾ ੧,
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਸਤਿਸੰਗਤ ਰੂਪੀ ਸੰਚੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿਚੋਂ (ਸਬਦ) ਗੁਰੂ
ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕਹਿਣੀ, ਸਹਿਣੀ, ਬਹਿਣੀ, ਰੀ ਟੀ ਆਦਿ ਸੁਭ ਗੁਣ
ਰੂਪੀ ਸਿੱਕਿਆ ਦੀ ਘਾਤਰ ਘਾਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਵਾ :-ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸੁਧ ਕਰਨ ਰੂਪ ਗਹਿਣਾ ਦਾ
ਪਤਨਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸਨ :-ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਹੋਰ ਵੇਲੇ ਆਦਿਕਾ ਵਗ ਇਸ ਟਕਸਾਲ
ਵਿਚ ਕਈ ਕੱਚੀ ਘਾਤਰ ਤਾ ਨਹੀਂ ਘਾਤੀ ਜਾਂਦੀ ?

ਉਤਰ :-ਸਾ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕੀ, ਜੇ, ਭਾਣੀ। ਸਹਾ ਸਚ ਦੀ ਪ੍ਰਪਤੀ
ਦਾ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿਤ ਸਤਿਯਾਦਾ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ
ਦਾ ਕਰਾਨੀ, ਉਪਾਸਨਾ, ਅਤ ਮਰਯ ਦੀ ਲੱਖਣਾ ਰੂਪ ਗਿਆਨ ਘਾਤਿਅ
ਮਦ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸਨ :-ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਦੀ ਘਾਤਰ ਦੇ ਕਈ
ਕਰਦਾ ਭੀ ਹੈ ?

ਉਤਰ :-ਜਿਨ ਕਓ ਨਦਰਿ ਕਰਮੁ ਤਿਨ ਕਾਰ ॥—

ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ (ਵਾਨ) ਰਿਹਾ ਰਿਹਾਈ ਜੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਸ੍ਰੀ ਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਮਾਃ ਭਗ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖੀ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਗਾਇਣ ਦੇ ਪਾਠ

... (म) निम्नलिखित कथन को पढ़ें, उसमें से सही उत्तर चुनिए।

ਸਰ ਸੁਖਰੀ: ਨਵਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥੩੮॥-ਸਰ ਸੁਖਰੀ ਨਵਰਿ

[illegible]

ਦੁਸਰੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੋਚੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਧਰਤੀ ਇੰਨੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਮਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਸ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ
ਪ੍ਰਭਾਵੀ ੭ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾ-ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸਦੀ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਗਿਆਨ

ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ।

ਅਪਣੇ ਜਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ।

ਅਰਥ ੨-ਪ੍ਰਸ਼ਨ :-ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਸਕਾਲਿ ਪੁਰਖ, ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਲਈ
ਮੇਰੇ ਸਾਥੇ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਗਾਹਿਣੀ ਘੜਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹੜੀ ਸਮਝ

ਲੜ ਹੈ 9

ਮੰਤਰਿਆਲਾ ਨਾਮ ਹੈ ਵੈਰਾਗਾ ਲਾ। ਵੈਰਾਗਾ
ਬਿਨਾ ਮੰਤਰਿਆਲਾ ਨਹੀਂ, ਮੰਤਰਿਆਲਾ

सुप्रीम कोर्ट

ਅੰਤ ਵਿਚ - ਮੇਰੇ ਕੁਝ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਵਾਈ।

ਮਲਟੀ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਰੋਟੀ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਮੇਰਾ ਮਨ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਇਆ ਇਸ ਕੰਮ

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਮਾਹਿਤ

पत्रिका ३८

2. ਮੇਰੇ ਵਰਗ :- ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮੇਰੇ ਵਰਗ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਮਿਲਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਕਾਹਿ ਦਿ ਕਿਆ ਤੇ ॥ ਮਨੁ ਮਨੁ ਗਾਇ ॥ ੪੦ ॥ ਯਦ ਮਿਧੁ ੨ ਸੀ
ਮਨੁ ਕਾਹਿ ਕ ਮਨੁ ਕਾਹਿ ਕ ॥ ਮਨੁ ਮਨੁ ਗਾਇ ॥ ੪੦ ॥ ਯਦ ਮਿਧੁ ੨ ਸੀ

ਗਿਆ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਵੇਰਾਗ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਬਾਬਤ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੈ।

ਜਿਥੇ ਪੜ੍ਹਣ ਦੇ ਥੱਲੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਲਿਖਣਾ ਹੈ

[illegible][illegible]

“ਫਿਰਲੀ ਫਿਰਲੀ ਰਾਹ ਲਿਆ ਮਲ ਪਾਏਕ ਸੁਕਾਵੀ :-
ਲਿਖੇ ਵਿਸਾ ਸਿੰਘ ਕੀ ਮੇਰੇ

ਇਕ ਇਸਤ੍ਰੀ ਛੱਡ ਕੇ, ਜੋ ਜੋ ਖਲੀ ਬਣਾ ਬੈਠਾ, ਅਧਿ 1, (ਅੰਗ ੩੨)

ਮੇਰੇ ਫਰੇਲੇ ਚਾਹੀਦਾ ।

3. ਏਕਾਦਿਤੁ ਵਰਗ: ਮਨ ਤੇ ਹਿੰਦੁ
ਦੇ, ਪਦ ਵਰਕ ਗਾਵਾ ਤੇਲ ਪਿਠੇ

ਮੇਰੀ ਪੜ੍ਹਿ ਬਨਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਮੇਰੇ

ਇਹ ਫੇਰ ਦਿੰਦੇ ਵੇਰਾਗਾ ਹੈ। (ਮਿਤਾ ੧੦੦੩)

ਭਲਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ

ਦਾ ਨਾਮ ਯਤਮਾਨ ਵੇਜਾਗਾ ਹੈ, (੩੨੬)

ਦੇਸ਼ ਵੰਗਾ:-ਪਿੰਡ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਕਿ ਮੈਂ ਮੈਂ, ਜਿਹਾ

.....

ਇਹ ਵਿਦੁਸ਼ੀ ਹੋਣਗੀ ਹੈ
 ਏ ਹਮੀਰ 'ਤੇ ਹਮੀਰ' ਮਨ ਤੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਲੈਣਾ, ਮਨ ਦੀਆਂ
 ਏ ਹਮੀਰ 'ਤੇ ਹਮੀਰ' ਮਨ ਤੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਿੱਥਿਆਂ ਵਲੋਂ ਰੱਖ ਲੈਣਾ
 ਏ ਹਮੀਰ 'ਤੇ ਹਮੀਰ' ਮਨ ਤੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਿੱਥਿਆਂ ਵਲੋਂ ਰੱਖ ਲੈਣਾ
 ਏ ਹਮੀਰ 'ਤੇ ਹਮੀਰ' ਮਨ ਤੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਿੱਥਿਆਂ ਵਲੋਂ ਰੱਖ ਲੈਣਾ
 ਏ ਹਮੀਰ 'ਤੇ ਹਮੀਰ' ਮਨ ਤੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਿੱਥਿਆਂ ਵਲੋਂ ਰੱਖ ਲੈਣਾ

[illegible]

ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ 'ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿੰਦ
ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ 'ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿੰਦ
ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ 'ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿੰਦ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪੁਸਤਕਾਵਲੀ

(9-20)

ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਜਾਂਚ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਥਵਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

“ਸ਼੍ਰੀਮਦ੍ਰਾਮਾਨਾਥਾਇਆ ਮੰਤਰਾ”

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

[illegible]

ਮਰਦਾਨੀ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ (ਜਿਸ ਕਾਰਨ) ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ
 ੧ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲਿਆ. - ੧੭੫ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲਿਆ
 ੩.5 ਕੀ ਹੋਵੇ।

2 ਬਾਦਰ ਸੰਨਿਆਸ - ਜਿਸੇ (ਪਿੰਡ) ਪਾਤੀ (ਬਾ) ਵਰਗਾ ਹੋ ਗਾ
ਨਹੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਬਿਨਾਂ 3 ਤੁਰ ਫਿਰਨਾ।

[illegible]

१. $\frac{1}{x^2} = x^{-2}$
 $\frac{d}{dx} x^{-2} = -2x^{-3} = -\frac{2}{x^3}$

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041

[Faint handwritten notes]

... ..

... ..

ਨਾਮ ਹੋ ੧੨, ਤਿੰਨ ਵ ਅਗਸਤ ਵੇਟ ੧੨ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਰਾਣੀਆਂ
੧੨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਆਗੇ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੋਚ
ਗਏ ਦ ਪਾ ਲੀ ਹੋਣਾ
‘ਬਾਹੀ ਦੇ ਮਨੀਆਹਿ ਸਰੇ ਕੀਰਹਿ ਸਾਬਾਸਿ ।’ (ਅੰਗ ੧੪੬)

ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੇਰਵਾ ਹੈ।
੬ ਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਮੱਧ - ਮੱਧ ਤੋਂ ਇੰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰ ਲੇਣਾ। ਮਨ ਦੀਆਂ
ਵਾਸ਼ਨਾ ਭੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇੰਨੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਿਆ ਵਲੋਂ ਹੋਰ ਲਾਜ
ਕਰ :- ‘ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੁਆ ਨ ਪੈਖ ਨਾਨ ।’ (ਅੰਗ ੨੭੪)
‘ਸ਼ਾਹਮੁਖਿ ਆਪਣਾ ਮਨੁ ਆਰਿਆ ਸਗਲਿ ਕਮਵਟੀ ਲਾਇ ।’ (੮੭)
ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਹੀ ਵੇਰਵਾ ਹੈ।

੭ ਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਮੱਧ, ਰਾਜ ਤਕ ਦੀ ਗੁੰ ਗਿੰਨੀ ਨਾ ਹੋਣੀ
ਇਕ ਵੀ ਗਿੰਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਵੇਰਵਾ ਸਹਿਤ ਰਹਿਣਾ। ਬਣਤੀ ਕਮਨ
ਕਿ ਮਨੁ ਰਾਜ, ਵਿਸ਼ ਸਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖਰਾਬ ਨ ਹੋਣਾ
‘ਪ੍ਰਿਥਿ ਲੰਕਾ ਦੀਨ ਦਵਿਆਲ ਕੁਮਰ ਬਹੁ ਹਾਰਿਆ ।’ (ਅੰਗ ੭੦੪)

੮ ਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਮੱਧ, ਰਾਜ ਤਕ ਦੀ ਗੁੰ ਗਿੰਨੀ ਨਾ ਹੋਣੀ
ਵੀ ਸ਼ਾਹੀ ਵੇਰਵਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਸੋਗ ਆਦਿਕ ਕਰਨਾ
ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇੰਨੇ ਪਦਵੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਚ
ਕਰਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ, ਕਈ ਸੋਗ ਆਦਿਕ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਕਈ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਇੰਨਾ ਹੋਣੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਰਗ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਭੇ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਣ।

‘ਕਲੀ ਮਸਤ ਕੀ ਕੀਤੇ ਮੈਂ ਰਹਿਸ ਸਨਿਹਾਰ ਕੇ ਪਰਸਾਇ
ਚਨ ਕਮਲ ਕੀ ਮਰਿਮ ਸਹਿ ਰਹਿਓ ਅੰਤਿ ਅਰ ਆਇ ।’ (੧:੭੦)

੯ ਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਮੱਧ, ਰਾਜ ਤਕ ਦੀ ਗੁੰ ਗਿੰਨੀ ਨਾ ਹੋਣੀ
ਵੀ ਸ਼ਾਹੀ ਵੇਰਵਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਸੋਗ ਆਦਿਕ ਕਰਨਾ
ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇੰਨੇ ਪਦਵੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਚ
ਕਰਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ, ਕਈ ਸੋਗ ਆਦਿਕ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਕਈ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਇੰਨਾ ਹੋਣੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਰਗ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਭੇ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਣ।

‘ਸ਼ਾਹਮੁਖਿ ਆਪਣਾ ਮਨੁ ਆਰਿਆ ਸਗਲਿ ਕਮਵਟੀ ਲਾਇ ।’ (੮੭)
ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਹੀ ਵੇਰਵਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਉਪਰਾ ਸੋਚ ਸੀਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸੋਚਿਆਸ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ ਹੋਰ
ਉਸ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਹੀਰ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਲੰਬਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ
ਹਨ। ਇਹ ਨੂੰ ਗੁੰ ਗਿੰਨੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਲੰਬਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਸਿਰਫੀ ਮਾਇਆ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਤੇ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਇੰਨਾ ਹੋਣੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਰਗ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਭੇ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਣ।

ਅਤੇ ਇਹ ਗੁੰ ਗਿੰਨੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
੧ ਕਈ ਚਰਚੇ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
ਸੋਚ ਰਹਿਣਾ।
੨ ਬਹੁਲਕ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਸਿਧੇ (ਬਿਦਕ) ਪਾਣੀ (ਬਹੁ) ਵਗਦਾ ਹੋਰ ਕਾਵ
ਦੀਆ ਆਦਿ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਚਿਰਨਾ।

‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
੧ ਕਈ ਚਰਚੇ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
ਸੋਚ ਰਹਿਣਾ।
੨ ਬਹੁਲਕ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਸਿਧੇ (ਬਿਦਕ) ਪਾਣੀ (ਬਹੁ) ਵਗਦਾ ਹੋਰ ਕਾਵ
ਦੀਆ ਆਦਿ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਚਿਰਨਾ।

‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
੧ ਕਈ ਚਰਚੇ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
ਸੋਚ ਰਹਿਣਾ।
੨ ਬਹੁਲਕ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਸਿਧੇ (ਬਿਦਕ) ਪਾਣੀ (ਬਹੁ) ਵਗਦਾ ਹੋਰ ਕਾਵ
ਦੀਆ ਆਦਿ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਚਿਰਨਾ।

‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
੧ ਕਈ ਚਰਚੇ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
ਸੋਚ ਰਹਿਣਾ।
੨ ਬਹੁਲਕ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਸਿਧੇ (ਬਿਦਕ) ਪਾਣੀ (ਬਹੁ) ਵਗਦਾ ਹੋਰ ਕਾਵ
ਦੀਆ ਆਦਿ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਚਿਰਨਾ।

‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
੧ ਕਈ ਚਰਚੇ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
ਸੋਚ ਰਹਿਣਾ।
੨ ਬਹੁਲਕ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਸਿਧੇ (ਬਿਦਕ) ਪਾਣੀ (ਬਹੁ) ਵਗਦਾ ਹੋਰ ਕਾਵ
ਦੀਆ ਆਦਿ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਚਿਰਨਾ।

‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
੧ ਕਈ ਚਰਚੇ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
ਸੋਚ ਰਹਿਣਾ।
੨ ਬਹੁਲਕ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਸਿਧੇ (ਬਿਦਕ) ਪਾਣੀ (ਬਹੁ) ਵਗਦਾ ਹੋਰ ਕਾਵ
ਦੀਆ ਆਦਿ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਚਿਰਨਾ।

‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
੧ ਕਈ ਚਰਚੇ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
ਸੋਚ ਰਹਿਣਾ।
੨ ਬਹੁਲਕ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਸਿਧੇ (ਬਿਦਕ) ਪਾਣੀ (ਬਹੁ) ਵਗਦਾ ਹੋਰ ਕਾਵ
ਦੀਆ ਆਦਿ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਚਿਰਨਾ।

‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
੧ ਕਈ ਚਰਚੇ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
ਸੋਚ ਰਹਿਣਾ।
੨ ਬਹੁਲਕ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਸਿਧੇ (ਬਿਦਕ) ਪਾਣੀ (ਬਹੁ) ਵਗਦਾ ਹੋਰ ਕਾਵ
ਦੀਆ ਆਦਿ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਚਿਰਨਾ।

‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
੧ ਕਈ ਚਰਚੇ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
ਸੋਚ ਰਹਿਣਾ।
੨ ਬਹੁਲਕ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਸਿਧੇ (ਬਿਦਕ) ਪਾਣੀ (ਬਹੁ) ਵਗਦਾ ਹੋਰ ਕਾਵ
ਦੀਆ ਆਦਿ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਚਿਰਨਾ।

‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
੧ ਕਈ ਚਰਚੇ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਹੀਰ ਕਈ ਚਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰਮ
ਸੋਚ ਰਹਿਣਾ।
੨ ਬਹੁਲਕ ਸੋਚਿਆਸ :- ‘ਸਿਧੇ (ਬਿਦਕ) ਪਾਣੀ (ਬਹੁ) ਵਗਦਾ ਹੋਰ ਕਾਵ
ਦੀਆ ਆਦਿ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਚਿਰਨਾ।

ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਹਰਦਾ ਦੇ ਕਿ ਮਨਾ ! (ਅੰਗ ੧੧੯੬)

‘ਨਾਤਲ ਯਥਾ ਮੰਗਣਾਨਾ’ (ਅੰਗ ੧੧੯੬)
ਜੋ ਰੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਜੋ ਸੋਧ ਲਵੇ ਉਸੇ ਕਰ ਲੈ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੰਕਲਪ ਨਾ ਚਿੰਨ੍ਹਾਇਆ ਕਰੇ
ਮਿਸਲ ਵਾਂਗ ਨੂੰ ਸਾਖੀ ਜਾਣ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਭੈਰੋ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹਨ ਕਰਨਾ ਹੈ,
ਇਹੋ ਧਰਮ ਹੈ।

ਅਭਿਨਵ ਰਾਇ (੧) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ,
ਜਿਹੜੀ ਮੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਹਿਰਾ ਹੀ ਹੋਣ ਨਿਕਲਣੀ ਹੈ ਤੁਪ ਰੂਪੀ ਅਮਾਨਤ
ਜਿਹੜਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਅਥਵਾ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਤੁਪ ਹੈ, ਆਗਿਆ ਮੰਨਣ ਬਰਾਬਰ
ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ।

ਗੁਰ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹਿ ਸੇਵਕ ਜੋ ਰਹੈ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਮਨ ਮਹਿ ਸਹੈ ॥ (੨੮੬)
ਸਾਹਿਬੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ, ਬਚਨ ਮੰਨਣਾ ਹੈ, ਇਹ
ਤੁਪ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ -

‘ਆਗਿਆ ਮਹਿ ਰੂਪ ਸੋਈ ਕਰ ਸੁਖਾ ਸੋਗ ਹਰਖ ਨਹੀਂ ਮਾਨਿਓ ॥’
ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਰੂਪ ਨੂੰ ਵੀ ਸਖ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰੀ ਚੰਬ ਦੇ
ਵਿਭਿਨਨ ਨੂੰ ਸੋਗ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣ ਤੇ ਸੁਖੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

‘ਜੇ ਜੋ ਰੂਪੁ ਕਰਿਓ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਸੋ ਮਾਥੈ ਲੇ ਮਾਨਿਓ ॥’ (ਅੰਗ ੧੦੦੦)
ਜਿਹੜਾ ਰੂਪੁ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਤੇ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਇਹ ਸੇਵਾ ਤੁਪ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਤੁਪ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ (ਤਾਏ) ਤਾਏਣਾ ਕਰੋ
ਇਸ ਦੇ ਰਾਮ ਨਾਲ ਤੁਪਾਉਣਾ ਕਰੋ, ਜਿਵੇਂ ਅੱਗ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੋਰ
ਕੱਢਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਪਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਗਿਆਨ (ਵ
ਬ੍ਰਹਮ ਆਭਾਸ ਰੂਪੀ ਅਗ ਰਿਦੇ ਵਿਚੋਂ ਮੰਦ ਵਾਸਨਾ ਸੰਕਲਪਾ ਵਿਕਲਪਾ ਦਾ
ਮਲ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਾ ਕਾਉ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਸੁ ਚਾਲਿ ॥) ਵਾ :- (ਭਾਣੀ) ਜੀਵ ਦਾ ਪ੍ਰਭੂ

ਸੁਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਲਖਸ਼ ਭਾਗ ਕੁਨਾਸਾ ਹੈ ਤੇ ਭਾਉ, ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ
ਦਾ ਕੋਣ ਈਸਰ, ਤਿਸ ਦਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ
(੧) ਇਸ ਵਿਚ, ਜੀਵ ਜਦੋਂ ਭਾਗ ਰੂਪੀ ਮਲ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕਰਨਾ, ਸਮਝ
ਜਾਏ (ਭਾਸਿ) ਮੰਨਣਾ ਕਰੇ। ਭਾਵ ਜੀਵ ਈਸ ਦਾ ਮਕਤ ਲਖਣਾ ਹੈ।

(ਪ੍ਰਤੀਅੰ ਸਬਦ, ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ) (੧) ਸਾਹਿਬੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ
ਸਚੇ ਟਕਸਾਲ, ਜੋ ਮਹਿਮੇਗਨ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹੀ, ਮਹਿਮੇਗਨ ਜੀ ਦੇ
ਸਚੇ ਟਕਸਾਲ ਮਨ ਰੂਪੀ ਗੀਤ ਦੇ ਰਾਖਾ ਘਰਨਾ ਹੈ।

ਅਥਵਾ ਪਤਾਵੇ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਸਾਹਿਬਾਤੁਰਾ ਰੂਪੀ ਗੀਤ
ਜਿਸ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿਚ ਘਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ
ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਕਰਨਾ, ਦੋ ਅਧਿਆਸ, ਦੋਹ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ, ਜਿਸ
ਦੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਘਰਨਾ
ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ (ਸਬਦ) ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਘਰਨਾ ਹੈ।

‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਇ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ’ (ਅੰਗ ੩੫੪) ਰੂਪ ਘਰਨਾ ਘਰਨੀ ਹੈ
(ਵ) ਹੇ ਗੁਰਸਿਖ ! (ਸਬਦ) ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ ਸਾਹਿਬੁਰੂ ਜੀ ਦੀ
ਸਾਹਿਬਾਤ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚਿਅਾ ਰੂਪੀ ਰੂਪੁ ਘਰੀਦਾ ਹੈ।

ਵਾ :- ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚਿਅਾ ਦੀ ਰੂਪਤੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਸਾਹਿਬੁਰੂ ਜੀ ਦੀ
ਸਾਹਿਬਾਤ ਰੂਪੀ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ ਹੈ, ਤਿਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਅਸਪਦ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ
ਰੂਪ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਸਾਹਿਬਾਤ ਕਰਨਾ, ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦਾ
ਪਤਨਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦਾ ਪਤਨਾ ਹੈ, ਤਿਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਅਸਪਦ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ
ਰੂਪ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਸਾਹਿਬਾਤ ਕਰਨਾ, ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦਾ
ਪਤਨਾ ਹੈ।

ਮਿਰ ਜੀ ਨਦਰਿ ਕਰਮ, ਮਿਰ ਬਾਰ ॥ ਮਿਨਾਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ
 (ਨਦਰਿ) ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਿਸਦੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਿਨਾਂ ਨੇ (ਕਰਮ) ਵਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰਕੇ
 'ਚ ਕਰਮ ਕਰਕੇ, ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁਪੀ ਬਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।
 'ਚ ਸਿਤਾ ਗ ਮਥਾ ਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ (ਨਦਰਿ) ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਿਸਦੀ
 ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਤੇ, ਕਰਮ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਤੇ
 ਗਿਆਨ ਵਾਲੀ, ਜੀਵਨ ਮਕਾਨ ਵਾਲੀ, ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਾਗ ਪਈ ਹੈ ਉਹ
 ਲੀ, ਨਾ) ਅਸੀਂ ਕੀਤੀ ਹਈ ਸ਼ਕਲੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਵਾਸਤੇ
 ਕਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।
 (ਨਦਰਿ ਨਦਰੀ: ਨਦਰ ਨਿਗਲ (੩੮੫) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
 ਜੀਵਨ ਨੇ, ਨਦਰੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾ-
 (ਨਦਰਿ) ਗਿਆਨ ਵਾਲੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇਖ ਉਹ ਨਿਗਲ
 ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ 'ਚ, ਨਿਗਲ ਦਬਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉ-
 ਬਹੁਮ ਬੋਲ ਜਿਸ ਦੇ ਉਨ ਨਿਗਲ ਕਰ ਕੇ ਭੁੱਕਦੇ ਹਨ (ਬਚਨ ਕਾਨ ਮੇਰੇ ਬਿ-
 ਹੀ) ਉਸ ਨੇ ਨਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਗਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅੰਤ
 ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ
 ਅਵਸਥਾ ਹੈ।
 ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਜਦੋਂ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਉੱਠਿਆ ਕਾਂਦੇ:-
 ਉਸ ਵਲੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗੀ ਦੁੱਖ ਸਹਿਤ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ
 ਜੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪੈਣ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਰੰਗਾਂ ਤੋਂ, ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ
 ਨੇ ਬਰ ਨੇ ਹੋ ਕੇ, ਸੁਖ ਨਾਲ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰ ਕੇ ਜਾਂਦੇ।
 'ਅਮਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸੁਖ ਕਰੈ; ਹਰੈ ਅਘ ਪਾਪ ਸਕਲ ਮਲ,
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਅਤੁ ਲੋਭ ਮੋਹ ਵਸਿ ਕਰੈ ਸਭੈ ਬਧ।
 ਸਦਾ ਸੁਖ ਮੰਤ੍ਰਿ ਵਸੈ ਦਖੁ ਸੇਸਾਰਹੁ ਧੋਵੈ।
 ਗੁਰ ਨਵ ਨਿਹਿ ਦਰੀਆਉ ਜਨਮ ਹਮ ਕਾਲਖੁ ਹੋਵੈ।
 'ਸ ਕਰੁ ਦਭ ਕਰੁ ਸਵੀਅ ਅਹਿੰਸਾ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ,
 ਦਰਸਨਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਰਾਗ ਕੈ ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਖ ਮਾਟੈ' (੧੫੩)
 ਵ 'ਸ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ (ਨਦਰੀ, ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਦੀ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਦੋਂ ਪਈ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਨੇ (ਨਿਗਲ
 ਨਿਗਲ)

ਵਾ ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਪਿਆਰ (ਨਦਰੀ, ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਦੀ ਨਦਰਿ)
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਅਥਵਾ ਨਿ, ਮ, ਗ, ਧ, ਧ
 'ਅਹ ਜੀ ਦੇਖਾ ਤੁਹ ਮੰਤ੍ਰਿ ਤੁਮਾਰੀ' (ਅੰਗ ੫੪੬)
 'ਦੇਖਾ ਤੁਮਾਰੀ ਦੇਖਾਲ ਮੀ ਨੂੰ ਅਰ ਤੁਮਾਰੀ ਘਟੀਆ ਮੀ ਨੂੰ ਮਹਿਮਾ ਵਿਚ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਆਪਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ।
 ਯਥਾ: 'ਨੂੰ ਦਰਿ ਹਰ ਸਿਸਮ ਗੁਰ ਗੰਢਿਓ ਮਿਧ।
 ਨੂੰ ਦਰਿ ਹਰ ਚਰਮ ਗੁਰ ਗੰਢਿਓ ਮਿਧ।
 ਘਾਤੀ ਪਾਠ ਆ ਜੀ ਦੇ, ਅਸਮਾਨਾ ਨੂੰ ਅਰ ਕਰਕੇ 'ਮਿਧਾ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
 ਦੀ ਸਤਿ ਕਥਾਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਕੀਤਾ
 ਕੀਤਾ, ਹ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਮਾਮ ਆਪ ਜੀ ਜਾ ਸੋਚੁ ਪੀ ਰਚਨ
 ਅਧੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਪ ਜੀ ਪੜ੍ਹਾ ਜੀਗ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਦਿਨ ਸਿਰ ਚਿੰਤਾ ਮੰ-
 ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਸਣ ਕੇ ਰਸਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਨਾਲ ਮਲਮ ਤੇ ਹੋਈ ਵੀ ਦਿਖੀ
 ਸੀ ਉਨਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਅੰਸੀ ਸਮਝਿਸਦੀ ਸੀ ਯਥਾ:-
 'ਜਨ ਨ ਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮਿਧ, ਭਰ ਗਲਤ ਨ ਗਲ ਨਿਗਲ ਨਿਗਲਾ' (੯੭੦)
 'ਜਨ ਨ ਨਕ ਕਰਿ ਮੰਤ੍ਰਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤ ਦੀਨੀ; ਹਰਿ ਦੇਖਿ ਨਿਕਟਿ
 ਹਦੁਇ ਨਿਗਲ ਨਿਹਲ ਨਿਗਲ ਨਿਗਲ ਨਿਹਲ' (੯੭੮)
 (ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ: ਨਦਰਿ ਨਿਹਲ। ੭੮੫, ਨਿਨਾ ਮਿਨਾਂ ਤੇ ਸਾਹਗੁਰੂ
 ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੋਹਰ ਭਰੀ (ਨਦਰੀ) ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ (ਨਦਰਿ
 'ਅਥਾ ਉਹ ਸਭ ਨਿਗਲ ਹੋ ਗਏ ਯਥਾ:-

੧. ਸਾਖੀ ਬਲਦੀ ਚਿਖਾ ਵਾਲੇ ਪਾਪੀ ਤੇ ਠੰਗੇ ਦੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜਿਕਰ ਨਗਰ ਵਿਚ ਗੁਰ ਸਿਮ ਵਿਚ ਸਾਹਿ
 ਵਾਹੀ ਵਸਦੇ ਸਨ। ਜੋ ਕੋਈ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਆਇਆ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨ ਕਰਨ ਬ-
 ਹੇ ਸਨ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਜੇਰ ਨੇ ਅਮਰਦਮ ਕੋਰਕ ਰਚਿਆ
 ਤੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਜਗੀ ਦੇ ਮੇਦਰ ਬਸਨ ਪੀਹਤ ਮਿਦ ਸੀ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ
 'ਹੀ ਹਾ ਸਨ। ਚਰਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾ ਚਿਹਰਾ, ਕਾਗ ਭੀਆ ਸਮਝਕ ਗੁਲਕ
 ਮੀ ਅਤੇ ਨਦਰ ਮੇਦਰ ਕੀਸੀ ਰਸਮ ਪਹਿਨ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ
 'ਜਾ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਦੇਸ ਮਕਾਮ ਦੇ ਸਨ ਜੀ ਨੂੰ ਦਵਾ ਮਿਵੇਂ ਕੋਈ
 'ਦ ਵਾਹੀ ਪ੍ਰਦੇਸ ਦਸ, ਉਹ ਵਾਹੀ ਕ ਰਹੀ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋਇਆ। ਅਦਰੀ ਠੰਗੀ

[illegible]

ਸਾਥੀ ਧਨ ਦੇ ਵਿਓ. ਰਾਜੇ ਤੇ ਸਮੇਂ ਬਚ ਗਏ ਪਰ ਤੇ ਸੀ। ਫਿਰ ਤੇ
ਇਹੀ ਰੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧਨ ਬੰਦ ਨੇ। ਤੇ ਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਰ ਤੇ ਸੀ। ਫਿਰ ਤੇ
ਫਿਰ ਤੇ ਤੇ ਸੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਰ ਕੀਆਂ ਅਧਿਕ ਕਰਨ ਤੇ ਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ
ਸਾਥੀ ਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਏ। ਪ੍ਰਸੂਤ ਤੇ ਬੰਦ ਤੇ ਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੂੰ
ਸੇ ਸਸਕਾਰ ਜੇਤਮ ਕਰ ਦਾਨੀ, ਤੇ ਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੂੰ
ਗਰ ਕੇ ਜੇਤਮ ਸਿਰ ਤੇ ਕੇ ਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੂੰ
ਕਫ਼ਕ ਦਾਨੀ ਉਪਰੀ ਤੇ ਕੇ ਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੂੰ
ਇਹ ਸਣ ਕੇ ਜੇਤਮ ਕਰਨ ਤੇ ਕੇ ਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੂੰ
ਅਪਸ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੇ ਗੇ ਤਿਆਰ ਕੇ ਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੂੰ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੇ ਪਵਿਆ ਕਿ ਤੇ ਗੇ ਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੂੰ
ਤੇ ਸੇ ਕਿਤੇ ਦਿਸਦੀ ਨਹੀਂ? ਤੇ ਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੂੰ
ਚਖਾ ਵਲ ਪ੍ਰਸੂਤ ਕੀ ਤਿਆਰ ਪਸੀ, ਉਸ ਵਲ ਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੂੰ
ਉਥੇ ਅੱਗ ਲੈ ਆਓ। ਤੇ ਸੇ ਅੱਗ ਲੈਣ ਦਿਸਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪਹਿਰੇ ਤੇ ਬੰਦ ਤੇ ਗੇ। ਚਿਖਾ ਵਲ ਸੇ ਸਸਤ ਪਕੜ ਕੇ
ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਵਾਲੇ, ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕੱਟ ਰਹੀ ਸੇ ਸੇ ਤਿਆਰ
ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨਾਂ ਤੇ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਕੁਝ ਕੇ ਸੇ ਅੱਗ ਚਿਖਾ ਕੇ ਅੱਗ ਲੈ ਕੇ
ਸੇ ਵਾਪਸ ਸੁਤ ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹੀ ਆਦਮੀ ਪਾਲਕੀ ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ
ਸੁਰ ਅਰਾਮ ਸਹਿਤ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਖ ਕੇ ਰੜ ਹੈਗਨ ਹੋਂ
ਤੁਰਦਿਆਂ ਤੇ ਨੇੜ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਸੁੱਖ ਪਾਲਕੀ ਉਪਰ ਕੌਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?
ਪੁੱਛਿਆ ਇਸ ਨੂੰ ਜਮਦੂਤ ਦੁਖ ਦ ਤੇ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਅਰਾਮ ਸਹਿਤ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?
ਤੇ ਰਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਬੰਦ ਪਾਪੀ ਸੀ ਇਹ ਅਰਾਮ ਸਹਿਤ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?
ਇਸ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸਹਿਤ ਜਾ ਕੀ ਦੁਖ ਕਣ ਅਗ ਸੀ, ਪਰ ਤੇ
ਪੁੱਛਿਆ ਇਸ ਦੀ ਇਸ ਦੇ ਪਾਪ ਤਾਸ ਤੇ ਸੇ ਗੇ ਤੇ ਇਹ ਨਿਗਾਹ ਤੇ
ਕੀਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਪਾਲਕੀ ਤੇ ਸੇ ਗੇ ਤੇ ਇਹ ਨਿਗਾਹ ਤੇ
ਜੇਤਮ ਲੈਣ ਅਫੇ ਹਨ।

पुनः - पुनः - पुनः पुनः पुनः

ਮਨਿਕਾ ਨਾਮ ਮਾਯਾ ਦੇ ਫਿਰ : 'ਮਨੀ' ਮਨਿ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ।
ਫਿਰ ਮਨਿ ਦੇ ਮਾਯੇ ਦੇ ਫਿਰ : 'ਮਨੀ' ਮਨਿ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ।
ਮਨੀ : ਮਨਿ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ।

[illegible]

ਜਦੋਂ ਹੁਸਨ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਸੀਸ ਤੇ ਆਪਣਾ ਹਸਤ ਕਮਲ ਰੱਖ ਕੇ, ਅੰਸੀ
 ਜਦੋਂ ਹੁਸਨ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਸੀਸ ਤੇ ਆਪਣਾ ਹਸਤ ਕਮਲ ਰੱਖ ਕੇ, ਅੰਸੀ
 ਮਹਿਰ ਭਰੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ -
 'ਮੇਰਾ ਫਿਨ ਬਿਲਕੁਲ ਬਿਕਟ ਕਪਾਟਾ। ਅਦਭੁਤ ਭਲੀ ਅਪਰ ਹੀ ਠਾਟਾ।
 ਮੇਰਾ ਫਿਨ ਬਿਲਕੁਲ ਬਿਕਟ ਕਪਾਟਾ। ਅਦਭੁਤ ਭਲੀ ਅਪਰ ਹੀ ਠਾਟਾ।
 ਜਗਦੀ ਰਾਜਾਨ ਦੁਬਿਧਾ ਸਭ ਧਣੀ। ਮੇਰਾ ਲੋਕ ਕੀ ਸਧ ਉਰ ਹੋਈ॥'
 ਉਸ ਫਿਨ ਅਸਰ ਕਪਾਟ ਖਲ ਗਏ, ਅੰਸੀ ਇਥੇ ਦੁਬਿਧੀ ਜਾਰੀ ਰਿਹੀ।
 ਵਿਚ ਦਵੇਰ ਮਿਟ ਗਈ। 'ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ॥' ਕਰ ਦਿਤੀ।
 ਇਸ ਨੂੰ ਫਿਨ ਵਿਚ ਨਿਹਾਲ ਹੋਇਆ ਵਧ ਕੇ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਸੀ ਤੇ ਸਾਥੀ
 ਕੀਤੀ। 'ਮੇਰੇ ਵੇਰਾਗੀ ਮੇਰੇ ਫਿਨ ਪਈ। ਕਛ ਚਿਰ ਕਾਲ ਨ ਸੇਵ ਕਮਾਈ।
 ਹੁਸਨ ਨੇ ਦੁਬਿਧਾ ਬਿ ਇਸ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਭੀ ਸੀ। ਸਾਥੀ
 ਨਿਗਾਹ ਹੀ ਪਟ ਦੀ ਦਰ ਸੀ।
 'ਦੋਹਰਾ॥ ਦੀਪਕ ਬਾਮੀ ਤੇਲ ਯਕ, ਪਾਵਕ ਲਾਵਨ ਦੇਰ।
 ਹੋਇ ਰੰਗਨੀ ਤੁਰਤ ਮਿਲ, ਤਭ ਇਸ ਕੇ ਹੂੰ ਹੋਰ। ੩੨॥

੨. ਸਾਖੀ ਕਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਏ

'ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ॥'
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਾਰਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਨਗਰ ਵਿਚ
 ਇਕ ਸਿੱਖ ਪਾਸ ਗਏ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬੜਾ ਹੀ ਪ੍ਰਮੀ ਸੀ। ਹਰੇਕ ਸੰਤ ਦੀ
 ਸਵਾ, ਭਾਵਨਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਸੇ ਮਗਰਾਂ ਇਹ ਪੁੱਛਦਾ ਕਿ ਸਾਧੂ ਦੇ ਦਰਸਨਾਂ ਦਾ
 ਕੀ ਫਲ ਹੈ? ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਪਾਸ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ
 ਹੁਸਨ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਭਾਈ! ਜੇਗਲ ਵਿਚ ਜਾਹ ਉਥੇ ਇਕ ਵੱਡੇ
 ਬਿੰਡੇ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਹੇਠ ਜਾ ਕੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਏ, ਉਥੇ ਬੈਠ
 ਉਹ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਉਸੇ ਬਿੰਡੇ ਹੇਠ ਜਾ ਬੈਠ। ਜਿਸ ਬਾਰੇ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ -

'ਮੇਰੇ ਪਰ ਵਧ ਬਾਇਸ ਦੇਉ॥ ਦਰਸਨਿ ਕਰਿ ਇਸ ਭੇ ਬਕ ਸੋਉ॥'
 ਉਥੇ ਇਕ ਕਾਵਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਬੈਠਾ ਸੀ ਇਸ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਜਵਾਂ ਬਰਾਬਰ
 ਬੜਥੀ ਬਣ ਗਏ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੈਠ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਸਨਹੀ ਕੀਤੀ।
 'ਮੇਰੇ ਹੁਸਨੀ! ਮੇਰੇ ਰੋਖੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।' ਹੁਸਨ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ,
 'ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ॥੨॥ ਸਾਖੀ' ਜਦੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ
 ਬਾਇਸ ਦਾ ਜੋੜ ਬੈਠਾ ਸੀ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵਣ ਗਏ।

'ਆਇਸ ਪਾਇ ਗਏ ਰਿਹ ਕਾਲਾ
 ਬਕਾ ਦਰਸਨ ਕਰ ਭਾਗ ਕਾਲਾ
 ਇਹ ਕੌਰਵ ਵੇਖ ਕੇ ਫੇਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਕੋਈ ਕੀਤੀ, 'ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਮੀ,
 ਮੇਰਾ ਮਸਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਮੀ।' ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੇ ਉਸੇ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਲੈ ਲਿਆ ਤਾਂ
 ਗਵਾਂ 'ਕਰਤਾਰ ਮਿਹਰ ਕਰੇਗਾ।' ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਨਾ 'ਕਮ ਮੇਰੇ
 ਹੋਰ ਰਿਖਾ -
 'ਗਮਨ ਉਠ ਪਰਭਾਤ ਬਹੁਤੀ। ਹੋਸਨ ਅਖਰ ਮਥ ਇਸ ਚਿਰੀ
 ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭ ਤਨ ਪ੍ਰਭ ਹੋਰੇ। ਸੇਠੇ ਤਰਵਨ ਕੇ ਰਨ ਦਾ ॥੬੦॥'
 ਇਸਨੂੰ ਤੇ ਪਰਸ ਬਣ ਗਏ, ਜੇਹਾ ਉਹ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਮੰਠ ਗਿਆ ਤਾਂ
 ਆਪਣਾ ਉਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਸਿੱਖ 'ਕੇ ਤੇਨੂੰ ਅਸ ਭਰਸਾ
 ਨਹੀਂ ਆਇਆ? ਧੋਨ ਹਨ ਤੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਿਨਾ ਨ ਤਨੂੰ ਸਿੱਖ ਰੱਖਿਆ ਤੇ
 ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਕਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਰਸ ਬਣੇ।
 'ਪ੍ਰਰਸ ਬਾ ਇਸ ਦਾ ਹਮਾਰਾ ਬਕ ਤੇਰੇ ਅਸ ਨਿਹਾਰਾ,
 ਤੁਮ ਕਰਣਾ ਪਨ ਭਏ ਮਰ ਲਾ। ਦੇਇ ਦਰਸ ਤੁਮ ਕਰ ਨਿਹਾਲਾ।
 ਜਾਨੂੰ ਭੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਾ।

ਉਹ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਹੁਸਨ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜਰ
 ਹੋਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਹੀ ਬੈਠ ਗਏ।
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਾਹ ਸਿੱਖਾ! ਨਿਸਾ ਤੇ ਭਾਈ? ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ -
 'ਕਰਤਾ ਪਰਖ ਮਿਲੈ ਜਾਇ ਆਇ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਨਿਸਾ ਤੇ ਭਾਈ ਮਨ ਭਾਇ।'
 (ਸ੍ਰੀ ਨਾ ਪ੍ਰ: ਉਤਰਾਧ ਅਧਿਆਇ ੨੮,

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਬਚਨ ਕਹੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ 'ਇਸਦੀ ਨਾਲ
 ਜਾਗਾ ਇਸ ਦੇ ਕਿਵਾਰ ਖਲੋ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ।
 ਹੁਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਪਰਾਰਬਧ ਭੋਗ ਕੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਖੰਡ ਨੂੰ ਮ ਵੇਗਾ, ਦੇਰ
 ਅਸ ਮਰਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਹੁਸਨ ਦੇਹ ਜ ਕਾ ਕਾਵਾਂ ਤੇ ਮਿਸਰੀ
 ਸਾਥੀ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਵਲ ਕੀ ਨਿਗਾਹ ਕੀਤੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਤੁਕ ਕੇ
 'ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ॥' ਕਰਕੇ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿਤੇ

੪. ਸਾਖੀ ਦੁਨੀ ਰੰਦ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਉਧਾਰ

੪. ਸਾਖੀ ਪੁਸਤਕ
 ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸੀ ਜਦੋਂ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ
 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਬਾਈਦ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਉਂਚਲ ਮਾਂ ਮਾ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ
 ਦੀ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਕਮਿੱਤ ਸਰਾਧ ਕਰ ਸਿੱਖਾ ਸੀ। ਜਦ
 ਇਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਉਣਾ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਪੁੱਖ ਨਾਲ ਬਨਤੀ ਕਰਨੀ
 ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਪਾਸ ਲਿਆਂਦਾ। ਸੰਸਾਰ ਜਗਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
 ਬਿਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਖੀ ਪੁਸਤਕੀ ਸਰਾਧ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬਾਤ ਬੁੱਝਾਣਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੋਧਾ
 ਜਦੋਂ ਵਿਹੜਾ ਹੋ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ
 'ਹੋ ਦੁਨੀ ਚਲਾ'। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਕੇ ਰੋੜ੍ਹ
 ਵਧਾਇਆ ਹੈ। 'ਹੋ ਦੁਨੀ ਚਲਾ' ਹੋਰ ਜਨ ਕੇ ਬਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਮਨੁੱਖ! ਅਜੇ ਵੀ ਸੰਸਾਰ
 ਮੋਹਾ ਪਿਆ ਪੁਲਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਸਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੀ
 ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ 'ਹੋਰ ਪਿਆ ਨੂੰ ਕੰਧਨ ਪੀਚਾ' ਕਿ ਨਹੀਂ? ਤਾਂ ਬਨਤੀ ਕੀਤੀ
 'ਹੋ ਦੁਨੀ ਚਲਾ'। ਮੈਂ ਅਲਪਗੰਗਾ ਜੀਵ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੀ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਆਪਣੇ
 ਸਰਬੱਤ ਹੋ, ਅੰਤਰਾਮੀ ਹੋ, ਸਮਾਜੀ ਦਾਸੇ ਜੀ? ਹਜ਼ੂਰ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ
 ਕੰਧਨ ਨਹੀਂ ਪਹਿੰਚਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਹੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਦੁਨੀ ਬੰਦ
 ਨੇ ਹੋਰਾਨਗੀ ਨਾਲ ਬਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਕਿਸ ਖੇਤਰ
 ਵਿਚ ਹੈ ਜੀ? ਕੁਝਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਕਰੋ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ
 'ਹੋ ਦੁਨੀ ਚਲਾ'। ਉਸ ਕੋਲ ਤਾਂ ਦੰਬਣ ਵਲ ਬਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਬਧਿਆਣ ਦੀ ਸੂਨ ਵਿਚ
 ਭੁੱਖਾ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਹੈ।
ਮੇਰੇ ਬਰਾਬਰ ਬੈਠ ਆਯਾਏ ਤਵ ਪਿਰ ਬ੍ਰਿਕ ਦੇਹੀ ਕੋ ਪਾਏ

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪਰ ਬਾਰਨ ਮਾ'ਰੀ। ਇਥੇ ਬੈਠ ਰਹਿੰਦੇ ਸੁ ਤ ਹੀ ੧੯੮੦
(ਸੀ ਨਾਨਕ ਪਰਕਾਸ਼)

[illegible][illegible]

ਮੂਰਤ ਪਰਤ ਭੀ ਪਰ ਆਵਾ, ਦਰਸ ਪਵਿਨੁ ਭੀ ਤੇ ਪਾਵਾ
ਤੋਰ ਦਰਸਨ ਮੈ ਕਰ ਲੀਨ, ਮਿਤਿ ਮਾਧਵ ਤਨ ਭਾ ਚੀਤੋ ॥੨੦॥
ਮੂਰਤ ਕਰਮ ਮੰਗ ਅਖ ਮੇਲ, ਸਿਰਮ ਗੁਨ ਪਾਈ ਸਿਲ੍ਹਾ ਰੇਖ
ਅਸ ਕਹਿ ਸੁਰਗ ਸਿਧੇ ਚਲਿ ਗਯੋ, ਭਨੀ ਚੰਦ ਮਨੁ ਮਨੁ ਰੇਖ

੨੨੩
 ਭਾਗ ੨
 ਪੰਨਾ ੨੨੩
 ਭਾਗ ੨
 ਪੰਨਾ ੨੨੩

ਮੈਂ ਮੁਰਖ ਕੀ ਕੋਰਕ ਬਾਤ ਹੈ ਕੋਟਿ ਪਰਧੀ ਰਹਿਆ ਹੈ ॥
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਿਨ ਮੁਲਿਆ ਪਿਆਸੇ ਫਿਰਿ ਗਰਬ ਜਿਨ ਪਰਿਆ ਹੈ ॥
(ਅੰਗ ੬੧੨)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰ

[illegible][illegible]

ਮਾਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੰਗਣ ਸਤਾਇਆ
ਪਾਣੀ ਪਿਛਾ ਪਾਣੀ ਕਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਿਛਿ ਨਿਵਾਣ ਚਲਾਇਆ
ਪਤਰੀ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕਰਿ ਬਿਤਿ ਪਤਰ ਸੋਧੀ ਬਣਾਇਆ
ਦਾਈ ਦਾਇਆ ਗਾਇ ਵਿਹ ਬਾਲ ਸਕਾਇ ਜਗਤੁ ਖਿਲਾਇਆ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਨਮੁਖਾ ਬਾਸਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਸਿ ਆਪ ਗਵਾਇਆ
ਸੰਸਾਰ ਮਰਾਧ ਬਾਟੇ ਸੀਵਨ ਮਾਰਿ ਜੰਗਤਿ ਵਰਤਾਇਆ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਾਧ ਮਤਿ ਹੋ ਪਿਤਾ ਸੋਧ ਮਖ ਪਦੁ ਪਾਇਆ
ਪਾਇਸ ਧਾਮੁ ਕਿਰਾਣੀ ਇਹ ਜਪੁ ਤਪ ਜਰ ਸਤੁ ਪਤ ਜਣਾਇਆ
ਗੁਰ ਬੋਲਾ, ਚਕਾ ਗੁਰੁ ਪਰਸਾਦ ਪਰਖ ਚਲਨੁ ਵਰਤਾਇਆ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਖ ਲਖ ਅਲਖ ਲਖਾਇਆ ॥੫॥

[illegible]

ਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਮਾਰਿਓ

(94.)

ਪਰ: ਸਦਾ ਮਹਿਤਾਬੀ ਪਹਿਤਾਬੀ
ਸੀਰ ਮਲ ਸਰਾਬ ਬਾਮ
ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ
ਬਾਗ ਬਗੀਚਿਆਂ ਵਿਚ
ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ
ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ
ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ
ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ ਮੀ

ਨਿਮ ਕਰਾ ਸਾ-ਨਾਨੁ ਨੀ ੪੨ ੧ ਪੀ ਮਾਗੀ ੧
 ਕਰੇ ਹਨ, ਵਿਸਿਆ ਦੀ ਚ-੧ ੧ ਕਰ ਕਰ ੧
 ਨਾਅਰੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਰੂਪ ਮੀ ਸਾਨਾ ਕਰਮ ੧
 ਹੋਵੇ ਕਰੇ ਹਨ। ਜਿਥੇ ੧ ਵਿਚੋਂ ਕਰਾ ੧
 ੧ ਵਿਚੋਂ ਸਤਿ ੧ ਮੀ ੧ ਮਸ ਵਿਚੋਂ ੧
 ਹਨ ਨਾ ਸਰ ਨੁ ਹਿ ਹਾਸ ਕਰ ੧ ਨਾ ੧ ਮਸ ੧
 'ਮਦ' ਕਦ ੧ ਮਲ-ਨਾਨ ੧ ਪੀਰਾ ੧ ਮਸ ੧
 ਕੀਰਾ ਕਿ 'ਸਤਿਗੁਰ' ਨੀ ੧ ਸਾਨ ਸਿਧ ੧ ਪਾਤ ਕਰਿ ੧
 ਪਤ੍ਰ ਜਿਨ ਲੇਖੇ ੧ ਸਾਨੁ ੧ ਨਾ ਸਾਨੁ ੧ ਮਿਨ ਕੇ ੧
 ਨਾ ਪਾਏਂ'। ਇਸ ਵਾਸਤੁ ਸਿਕ ਕਰੇ ੧
 ਕੰਤਾ। ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਮੀ ਕਿ ਜਿਥੇ ੧ ਕਦ ੧
 ਕਰਾ, ਇਥੇ ਮਲਤਾਨ ਸਾ ੧ ਹਰ ਰੂਪ ਕਰੇ ੧ ਪੀਰਾ ੧

[Faint handwritten notes and markings are visible on the page.]

ਚੰਦਰਮਾਪੀਠਾ ਬੁਟਮਾਪੀਠਾ, ਵਾਂਗੇ ਪਰਮ ਪਰ੍ਵਤ 1) ਜੰਮ ਮੰਤਰਾ

ਮਾਫਿ ਮਾਫਿ ਮਾਫਿ ਮਾਫਿ

1944

ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਇਕ ਗੁਰਮਤੀ ਲਿਖਵਾਈ ਸੀ।
ਉਸ ਗੁਰਮਤੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਮ 'ਤੇ
ਇਕ ਗੁਰਮਤੀ ਲਿਖਵਾਈ ਸੀ।

ਲਿਆ ਹੈ।
 (ਨਾਂ) ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰ, ਸਿਰਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ
 ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵੀ ਮਰੀ ਹਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।
 (ਕੀ ਹੋਰ) ਲਿਖੋ। ਉਹ ਗੁਰਮਤੀ ਦੀ ਸਿਰਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ 'ਆਪ' ਤੇ
 'ਮੇਰੇ ਮਿੱਠੇ' ਅਪਣੇ ਹਨ ਤੇ ਸਿਰਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵੀ 'ਮੇਰੇ' ਹਨ।
 'ਗੁਰਮਤੀ' ਸਿਰਗੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ 'ਮੇਰੇ' ਹਨ।

ਅਰਥ ੩ :— ਅੰਨ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਨਾ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਨਾ ਕਰਦੇ, ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੋ ਸਿੱਖ ਹੈ ਉਹ (ਆਪਣੀ) ਗਲਿਆਣ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ (ਆਪਣੀ) (ਆ) ਆ ਕੇ (ਪਣੀ) ਆਪਣੀ ਗਲਿਆਣ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਨਤੀ ਕਰੇ।
ਪਣਾਹ ਲਵੇ, ਸ਼ਰਨ ਪਵੇ ਤੇ ਬਨਤੀ ਕਰੇ।
(ਕ ਨੇੜੇ ਕ ਦੂਰ) ਹੋ ਸਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ! ਮੈਨੂੰ ਜਿਸ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਵਾਂਗ ਅਗਿਆਨ ਭਰਮ ਨੇ (ਦੂਰ ਕੇ) ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਰੂਪ ਦੇ ਮੈਂ (ਕ ਨੇੜੇ ਕਿਸ ਪੁਕਾਰ ਨੇੜੇ ਹੋਵਾਂ, ਭਾਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵਾਂ ?
(ਕ ਨੇੜੇ ਕਿਸ ਪੁਕਾਰ ਨੇੜੇ ਹੋਵਾਂ, ਭਾਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵਾਂ ?

ਵਾ :-(ਕ ਨੌੜੀ) ਕੀਤਾ ਹੈ ਨੌੜਾ ਜਿਸ ਅਗਿਆਨ ਨੇ ਉਹ (ਕੇ ਦਾਤ) ਕਿਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੂਰ ਪਵੇ? ਸਿੱਖ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਦਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
(ਗੁਰੂ ਨਾਮ ਪੜ੍ਹਨੇ ਸਿਨੀ ਧਿਆਇਆ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ
(ਪੜ੍ਹਨੇ) ਸੁਆਸ ਨਾਲ ਜਿਤ੍ਰਾ ਨ ਧਿਆਇਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯਥਾ :-

(ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਸੁਖਿਆਈਆਂ; ਵਾਢੈ ਧਰਮ ਪਦਵਿ।) (ਚੰਗਿਆਈਆਂ
ਸੁਖਿਆਈਆਂ ਸੁਖਿਆਈਆਂ; ਵਾਢੈ ਧਰਮ ਪਦਵਿ।) (ਚੰਗਿਆਈਆਂ
ਸੁਖਿਆਈਆਂ ਸੁਖਿਆਈਆਂ; ਵਾਢੈ ਧਰਮ ਪਦਵਿ।)

੨੫. ਉਹ ਉਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ (ਵਾਚੇ) ਕਬਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ (ਬਚਿਆਈਆਂ ਵਾਚੇ)

ਮਾਨੋਰ ਕਰਕੇ ਵੀ ਬਰਿਆਮੀਆ ਤੇ ਬਚੇ ਹਨ
ਪਰਮ ਹੁਰਦਿ ਨੇ (ਮ) ਮਮਤਾ ਤੇ ਮਤ ਹੈ ਅਤੇ (੭, ਮ) ਅਤੇ
ਦਸ ਨੂੰ ਪਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਹੁਰਦਿ ਤੇ -

[illegible]

(ਮਸਕੀਨ ਘਾਲਿ ਗਏ) ਮਿਤਰੀਆ (ਮਸਕੀਨ) ਮਿਤਰੀਆ ਕਰਨੀਆ ਸਾ
ਯੋਗਾ ਸਨਮਾਂ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮਾਈਆ ਨੂੰ ਘਾਲ ਕ ਕਮਾ ਕ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਜਿੰਦੇ ਹਨ-
(ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ) (ਪਾਣੀ) ਹਰ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਕਰ ਪ੍ਰਸੰਸ਼ਾ ਦੇ ਸਮਾਜਮਲ ਵੱਤੂ ਗਿਆਨ ਤੇ ਗਿਆ, ਮਨ ਵਿਚ ਭਾਵਿ-

(ਮਾਤਾ ਧਰਤੀ ਮਹਤ ॥) (ਮਾਤਾ) ਵੱਡੇ ਪਤੀਆਪਦ ਰੂਪ ਮਹਤਬੇ ਨੇ (ਧਰਤੀ)

(ਨਾਨਕ, ਤੇ ਸੁਖ ਉਮਰ:) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਬਾਹਿਰ ਹਨ ਸੀ।
ਸੁਖ ਉਮਰ ਮੌਰਾ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਵਾ:—ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ (ਨਾਨਕ, (ਨਾ ਅਨ ਅਕ, ਜੁੱਥਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸਰੂਪ ਦੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਪੁਲਕ ਵਿਚ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹਨ
"ਕਰੀ ਕੁਟੀ ਨਾ"ਲ "ੴ") : ਕਾਨਨੀ ਹੀ ਮਿਸ਼ਟੀ ਉਨਾ ਦੀ ਤਲਖ
ਫੁਟ ਗਈ ਹੈ।

ੳ : (ੳ) ਮ ਟਿਆ ਜੇ ਨ ਮ ਯੋਗੀ ਹੋਈ (ਕੇ ਕਿਧਰੇ ਮਨਮਾ ਲੀ,
ਅਪਣ ਆਪੀਨ ਕਰ ਰਹੀ ਮੀ, ਤਿਮ ਤੇ ਬਿਊਤੀ ਛੋਟ ਗਈ ਤੇ ਭਾਰੀ ਪੈਣੀ)

1990

1947

ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਉਸ ਦੀ ਸਤਾ ਪਿਤਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਸਤਾ
ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ ਰੂਪ ਹੈ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਉਸ ਦੀ ਸਤਾ ਪਿਤਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਸਤਾ
ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ ਰੂਪ ਹੈ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਉਸ ਦੀ ਸਤਾ ਪਿਤਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਸਤਾ
ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ ਰੂਪ ਹੈ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਉਸ ਦੀ ਸਤਾ ਪਿਤਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਸਤਾ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪੁਰਖ ਜੀ ਪੁਰਖੇ ਨਿਮਾ ਚੀਏ ।
ਅਸ ਜੀ ਮਾਹਿ ਨਮਾਹੀ ॥ (ਅੰਤ ਵੇਲੇ)
ਨਾਮ ਨਾਮ ਮਾਹਿ ਹੀ ਤੇ, ਅਸ ਜੀ ਮਾਹਿ ਨਮਾਹੀ ॥ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪੁਰਖ ਜੀ
ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪੁਰਖ ਜੀ ਪੁਰਖੇ ਨਿਮਾ ਚੀਏ ।

ਮਾਮਲੇ 3. ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹੈ (ਮਾਮਲੇ 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 83

ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਲੁਮਨਾ' ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਨੀਤੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਪਣੀ ਸੱਚੀ ਦੇ ਅਸਰ ਹੀ ਟਿਕਦੇ ਹਨ।
(ਵਿਵਸ਼ ਰਾਜ ਸੀ, ਵਾਲੀ ਦਾਇਆ; ਚਲੈ ਸਰਾਲ ਜੰਗਲ ॥) ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ
ਜਿਉਣਾ, ਮਸਰ ਵੀ ਸੱਤਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਰੇ ਮੰਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲਾ

ਜੀ ਹਾਂ, ਜੀ ਨਿਅਤ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਅਗਿਆਨੀ, ਇਹ ਸਭ ਉਮ
ਜਨ (ਹਾਂ) ਇਨ ਤੇ ਹਾਂ ਗਿਆਨਵਾਨ ਤੇ ਅਗਿਆਨੀ, ਇਹ ਸਭ ਉਮ
ਜੀ ਹਾਂ, ਜੀ ਨਿਅਤ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਅਗਿਆਨੀ, ਇਹ ਸਭ ਉਮ

ਜਥਾ : "ਮੁਖੀ ਸਿਮਾਣਾ ਏਕ ਹੈ ਏਕ ਮੋਤਿ ਦਇ ਨਾਹਿ ॥" (ਅੰਗ ੧੦੧੫)

ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਬੁਝਾ ਦਾ ਸੱਤਾ ਦਾ ਆਸਰੇ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।
(੬) ਸਾਰਾ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦਾ ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਹੀ (ਖੇਲੋ) ਕੀਤਾ (ਕੀਆ) ਕਦ

(ੳ) ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾਵਾਂ ਹਨ।

ਵਾ. ਪ੍ਰਸਿਧਤ ਦੀ ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਭਾਲ ਪੀ ਉਲੀਆ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਹਨ

ਪਰਮ ਪੁੰਨ, ਜਿਹੜਾ ਪਰਮੀ ਹੋਣਾ ਹੈ ਅਤੇ (ਪੁੰਨੀ), ਪੁੰਨੀ ਵਿਚ
ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਹੈ ਜਦ ਵਾਕਤ। ਜਿਹ ਵੀ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਸੱਤਾ ਦੇ

ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ

(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10)

1. பெரிய கிணறு 1. பெரிய கிணறு

(ਕ ਨੇ ਕੇ ਦੂਜੀ) ਜਿਹੜਾ ਨੇਤ ਕਾ ਹਿੰਦੂ ਮੰਤਰ
 ਆਸਰ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਕਾਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਿਮ ਹੀ ਮੰਤਰ
 ਮਨ ਦੂਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਉਮਦੀ ਮੰਤਰ ਹੀ ਹੀ ਮੰਤਰ
 ਹੀ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਅਗਿਆਨ ਹੀ ਹੈ। ਮੰਤਰ
 ਹਿਸਸ ਗਿਆਨ ਹੀ ਅਗਿਆਨ ਹੀ ਅਗਿਆਨ ਹੀ ਹੈ। ਮੰਤਰ
 (ਮਨੀ ਨਾਮ ਪਿਆਇਆ) ਉਸ ਕਾ ਕਾ ਹੈ
 ਮੰਤਰ ਨੇ ਪਿਆਉਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੰਤਰ ਹੀ ਹੈ।

[illegible]

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਘਲਟਾ ਨਾਪਿਛਾ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਰਤਾ ਨਾਪਿਛਾ
ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਪਰ ਆਪ ਹੀ ਹੈ ਬੜੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅੰਕੜੇ ਹਨ

(ਨਾਨਕ, ਤੇ ਮਖ ਉਸਲੇ) ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ

ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿਚ (ਮਖ) ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਹ
ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਆਸ਼ਰੇ ਹੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਹੋਂਦ (ਕੋਤੀ) ਕਿਤਨੀ

ਅਰਥ ੨ :—(ਪਵਣ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ) (ਪਵਣ) ਸਮਾਜ ਕਰਕੇ ਪਿਤਾ

ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਜੀਵਨੀ (ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਜੀਵਨੀ)

ਮਾਸ ਵਾਂਗ ਵਿਆਧਾਈ, ਧਰਤੀ ਵਾਂਗ
ਦਵਸ ਰਾਜਿ ਅਵਿੰਦਿਆ ਰਾਜੀ

... (faint text) ...

[illegible]

अलिना है।

ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਦੀਆਂ, ਸਮਝ ਤੇ ਗਫ਼ ਹਨ।
 (ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰੀ ਬਾਰਿਆਈਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਗਏ ਹਨ
 (ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਦੀਆਂ) ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਉਹ ਫਿਰਾ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਰਹਿਣ ਲਗ ਪਿਆ ਹੈ
 (ਕੋਈ ਮਾਧਿਅਮ ਨਹੀਂ) ਨੂੰ (ਕੋਈ) ਮਾਧਿਅਮ ਉਹਨਾਂ ਦੀ (ਪਾਸੇ)
 (ਕੋਈ ਮਾਧਿਅਮ ਨਹੀਂ) ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ (ਪਾਸੇ) ਮਾਧਿਅਮ ਸਹੂਲਤ ਤੇ ਕਰ
 ਸਹੂਲਤ (ਮਾਧਿਅਮ) ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ (ਪਾਸੇ) ਮਾਧਿਅਮ ਸਹੂਲਤ ਤੇ ਕਰ
 ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ (ਪਾਸੇ) ਮਾਧਿਅਮ ਸਹੂਲਤ ਤੇ ਕਰ

ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ (ਮਾ) ਜੀ ਦੇ ਹੋਣ।
(੨) ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ (ਮਾ) ਜੀ ਦੇ ਹੋਣ।
(੩) ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ (ਮਾ) ਜੀ ਦੇ ਹੋਣ।

(ਸਿਨੀ ਨਾਮ ਪਿਆਰਿਆ, ਗੁਣ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਾ॥) ਸਿਨੀ ਨ ਨਾਮ
ਪਿਆਉਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ (ਮਸਕਤਿ) ਸ਼ੀਰ ਕਰਕੇ ਜੋ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੀ ਸੀ
ਨਿਲਗੀ ਬਨਮ ਆਦਿਕ ਅੰਤ (ਘਾਲ) ਕਮਾਈ ਜੋ ਮਨ ਕਰਕੇ ਕਰਦੀ ਸੀ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵੱਲੋਂ ਉਹ ਰਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਹਨ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵੱਲੋਂ ਉਹ ਰਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਹਨ।

(ਨਾਮਕ, ਤੇ ਮਖ ਈਮਲੋ) ਸਾਡੇ ਕੁਲ ਦੇ ਪਾਤਕਾਂ ਨੂੰ ਧੋਵੇ ਤੇ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਲਈ
ਉਹ ਗੁਰਮਖ ਸਭ ਵਿਚ (ਮਖ) ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ ਅਤੇ (ਈਮਲੋ) ਸੁਧ ਹਨ
(ਤਾ ਈਮਲੋ ਮਖ ਵਾਲ ਹਨ।)

(ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾਲ। ੧।) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਕਿਤਨੀ ਹੀ ਮਿਸ਼ਨ
ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਛੱਡ ਗਈ ਹੈ।

ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪਉੜੀ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਭਾਵ

[illegible]

ਕਿਹਾ ਮੰਚਿਆਂ ਨੇ ਪਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨੇ
 ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਕਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਿਤ ਨੇ
 ਇਹ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੱਧ ਵਿੱਚ
 ਨੂੰ ਕਰਮਾਓ ਦੇ ਹਨ ਉਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।
 ਹਮੀ ਪਉਤੀ ਵਿਚ ਮਾਪ ਦੀ

ਮੇਰੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਬੰਬ ਲੱਗੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪੁਰਖ ਹੈ ਕਿ
ਵੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਨਾ ੧੦੧
ਪੰਨਾ ੧੦੨
ਪੰਨਾ ੧੦੩
ਪੰਨਾ ੧੦੪
ਪੰਨਾ ੧੦੫
ਪੰਨਾ ੧੦੬
ਪੰਨਾ ੧੦੭
ਪੰਨਾ ੧੦੮
ਪੰਨਾ ੧੦੯
ਪੰਨਾ ੧੧੦
ਪੰਨਾ ੧੧੧
ਪੰਨਾ ੧੧੨
ਪੰਨਾ ੧੧੩
ਪੰਨਾ ੧੧੪
ਪੰਨਾ ੧੧੫
ਪੰਨਾ ੧੧੬
ਪੰਨਾ ੧੧੭
ਪੰਨਾ ੧੧੮
ਪੰਨਾ ੧੧੯
ਪੰਨਾ ੧੨੦
ਪੰਨਾ ੧੨੧
ਪੰਨਾ ੧੨੨
ਪੰਨਾ ੧੨੩
ਪੰਨਾ ੧੨੪
ਪੰਨਾ ੧੨੫
ਪੰਨਾ ੧੨੬
ਪੰਨਾ ੧੨੭
ਪੰਨਾ ੧੨੮
ਪੰਨਾ ੧੨੯
ਪੰਨਾ ੧੩੦
ਪੰਨਾ ੧੩੧
ਪੰਨਾ ੧੩੨
ਪੰਨਾ ੧੩੩
ਪੰਨਾ ੧੩੪
ਪੰਨਾ ੧੩੫
ਪੰਨਾ ੧੩੬
ਪੰਨਾ ੧੩੭
ਪੰਨਾ ੧੩੮
ਪੰਨਾ ੧੩੯
ਪੰਨਾ ੧੪੦
ਪੰਨਾ ੧੪੧
ਪੰਨਾ ੧੪੨
ਪੰਨਾ ੧੪੩
ਪੰਨਾ ੧੪੪
ਪੰਨਾ ੧੪੫
ਪੰਨਾ ੧੪੬
ਪੰਨਾ ੧੪੭
ਪੰਨਾ ੧੪੮
ਪੰਨਾ ੧੪੯
ਪੰਨਾ ੧੫੦
ਪੰਨਾ ੧੫੧
ਪੰਨਾ ੧੫੨
ਪੰਨਾ ੧੫੩
ਪੰਨਾ ੧੫੪
ਪੰਨਾ ੧੫੫
ਪੰਨਾ ੧੫੬
ਪੰਨਾ ੧੫੭
ਪੰਨਾ ੧੫੮
ਪੰਨਾ ੧੫੯
ਪੰਨਾ ੧੬੦
ਪੰਨਾ ੧੬੧
ਪੰਨਾ ੧੬੨
ਪੰਨਾ ੧੬੩
ਪੰਨਾ ੧੬੪
ਪੰਨਾ ੧੬੫
ਪੰਨਾ ੧੬੬
ਪੰਨਾ ੧੬੭
ਪੰਨਾ ੧੬੮
ਪੰਨਾ ੧੬੯
ਪੰਨਾ ੧੭੦
ਪੰਨਾ ੧੭੧
ਪੰਨਾ ੧੭੨
ਪੰਨਾ ੧੭੩
ਪੰਨਾ ੧੭੪
ਪੰਨਾ ੧੭੫
ਪੰਨਾ ੧੭੬
ਪੰਨਾ ੧੭੭
ਪੰਨਾ ੧੭੮
ਪੰਨਾ ੧੭੯
ਪੰਨਾ ੧੮੦
ਪੰਨਾ ੧੮੧
ਪੰਨਾ ੧੮੨
ਪੰਨਾ ੧੮੩
ਪੰਨਾ ੧੮੪
ਪੰਨਾ ੧੮੫
ਪੰਨਾ ੧੮੬
ਪੰਨਾ ੧੮੭
ਪੰਨਾ ੧੮੮
ਪੰਨਾ ੧੮੯
ਪੰਨਾ ੧੯੦
ਪੰਨਾ ੧੯੧
ਪੰਨਾ ੧੯੨
ਪੰਨਾ ੧੯੩
ਪੰਨਾ ੧੯੪
ਪੰਨਾ ੧੯੫
ਪੰਨਾ ੧੯੬
ਪੰਨਾ ੧੯੭
ਪੰਨਾ ੧੯੮
ਪੰਨਾ ੧੯੯
ਪੰਨਾ ੨੦੦

ਓਹੀ ਪਹਿਲੀ ਵਿਚ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵਜੋਂ ਉਥੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਅਪਾਰ ਪ੍ਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਗਾਇਆ) ਬਚਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਮੋਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪੰਜਵਾਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਿਸੇ ਦਾ ਕੇਸਾ ਸਣਾ ਕੇ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਪੁਰਖ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪ ਆਪ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਸਾਰਗਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਇਆ ਤੇ ਨਾਮ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੋਮ ਰੱਖੀਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਫੇਰ ਜਦਾ ਮਨ ਵਿਚ ਨੀ ਦੇ ਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ (ਸੀਸਰੂ) ਸਿਦਾਸੀ ਦਾ ਕੀ ਗੁਰੂ ਹੈ। (ਗੋਪ੍ਰ, ਵਿਸ਼ਨੂ ਦਾ ਕੀ ਗੁਰੂ ਹੈ। (ਬਰਮਾ) ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਦਾ ਕੀ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪਾਰਬਰੀ, ਸੁਰੱਸਰੀ, ਲਛਮੀ ਦਾ ਕੀ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹੇ ਗੁਰਸਿਖ! ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਬਿਨੀ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹੇ ਗੁਰਸਿਖ! ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਜੀਵਾ ਤੇ ਸਾਢੇਵਾ ਤਾਂ, ਜਾਂ ਹੀ ਸਵਲਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨੀਏ ਬਿਨਾਂ ਭਾਣਾ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੇ ਕੀ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ? ਜਿਨੀ ਸਾਜੇ ਸਿਸ਼ਟੀ ਹੈ, ਕਮਾਈ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੁਝ ਹੁਥ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ, ਸੁਣ ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਇਹ ਹੈ—

‘ਸਕਤਾ ਜੀਆ ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ ਸੋ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ’

ਸੱਤਵਾਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਵੈਰਾਗ ਦਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੱਠਵੀਂ, ਨਾਵਾਂ, ਦਸਵੀਂ ਤੇ ਗਿਆਰਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਸਚੇ ਪਾਸਾ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਚੌਥੀ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜ ਪਾਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੋਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਮਾਈ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਰ ਦਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਰਾਮਸੀ, ਰਾਮਸੀ, ਸਾਹਿਬ, ਸਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਸਕਨ ਜੀਆ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਨਾ ਉਂ ਕਥਨ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਅਗਮ ਅਰੰਘ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਸੇਸਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਬਾਰ ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਬਿਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮੋਦ ਸਮਝ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਿਹ ਪਾ ਲਾ ਲਿਖਿ ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਣ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵੀਹਵੀਂ ਪਉੜੀ :-

‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਦੇ ਦੋ ਉਪਨਾਮ ਸਥਾਪਨੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਜੋ, ਸੇਰੀਸੇ, ਨਾਲ ਕਰ ਸਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਧੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮੋਦ ਕਰਪਤਾ ਅਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮੋਦ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਲ ਧੋਣ ਤੋਂ ਪਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹਨੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜੋਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਮ ਦੇ ਨਿ, ਉਹ ਹਕਮੀ ਦੇ ਹਕਮ ਕਰ ਕੇ ਜੇਮਟ ਮਰਨ, ਜੇਮਟੇ ਤੇ ਸਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਸੇਸਰ ਵਿਚ, ਸੁਨਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਜੇਮਟੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਹ ਪਾਪੀਆਂ ਤੇ ਪੰਨੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ।

ਇਕੀਵੀਂ ਪਉੜੀ :-

‘ਵਾਲੀ ਦਇਆ ਕਰੋ ਤੇ ਦਾਨ ਆਦਿਕ ਜੋ ਕਮਾ ਦੇਣਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਮੋਦ ਦੇ ਪ੍ਰਮ ਵਿਚ ਖਿਲ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਨਿਕਾਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਨਾਲ ਦੇ ਮਣ ਕਰ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜਾਂ ਭੀ ਪ੍ਰਮੋਦ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਪ੍ਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੋਦ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਸੁਣਾ, ਜੇਮਟੇ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਮਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੋਦ ਦਾ ਕਰੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਅੰਤਰ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਪ੍ਰਮੋਦ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਰ ਕੇ, ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਅਨ ਬਾਹਰ ਗੁਰੀਸੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਮਟੇ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਜਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ ਮਨ ਦੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗੇ ਹਨ, ਜੇਮਟੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਣ

ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁ ਮਨੁ ਕੀ ਕਮ ਕੀ ਬਿਨਾ ਤ ਆਪ ਜੀ ਨ ਵਿਚ ਗਣ ਅਰੁ
 ੧੧ ਹੈ ਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਕਮ ਕੀ ਬਿਨਾ ਤ ਆਪ ਜੀ ਨ ਵਿਚ ਗਣ ਅਰੁ
 ੧੨ ਹੈ ਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਕਮ ਕੀ ਬਿਨਾ ਤ ਆਪ ਜੀ ਨ ਵਿਚ ਗਣ ਅਰੁ
 ੧੩ ਹੈ ਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਕਮ ਕੀ ਬਿਨਾ ਤ ਆਪ ਜੀ ਨ ਵਿਚ ਗਣ ਅਰੁ
 ੧੪ ਹੈ ਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਕਮ ਕੀ ਬਿਨਾ ਤ ਆਪ ਜੀ ਨ ਵਿਚ ਗਣ ਅਰੁ
 ੧੫ ਹੈ ਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਕਮ ਕੀ ਬਿਨਾ ਤ ਆਪ ਜੀ ਨ ਵਿਚ ਗਣ ਅਰੁ
 ੧੬ ਹੈ ਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਕਮ ਕੀ ਬਿਨਾ ਤ ਆਪ ਜੀ ਨ ਵਿਚ ਗਣ ਅਰੁ
 ੧੭ ਹੈ ਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਕਮ ਕੀ ਬਿਨਾ ਤ ਆਪ ਜੀ ਨ ਵਿਚ ਗਣ ਅਰੁ
 ੧੮ ਹੈ ਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਕਮ ਕੀ ਬਿਨਾ ਤ ਆਪ ਜੀ ਨ ਵਿਚ ਗਣ ਅਰੁ
 ੧੯ ਹੈ ਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਕਮ ਕੀ ਬਿਨਾ ਤ ਆਪ ਜੀ ਨ ਵਿਚ ਗਣ ਅਰੁ
 ੨੦ ਹੈ ਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਕਮ ਕੀ ਬਿਨਾ ਤ ਆਪ ਜੀ ਨ ਵਿਚ ਗਣ ਅਰੁ

ਬਾਈਵੀ ਪਉੜੀ :-

ਜਿਸ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਉ ਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲਿਖੇ ਜਾਣੇ ਪਾਠ ਪਾਠ ਅਰ ਅਕਾਸ਼ ਉਪਰ ਆਕਾਸ਼ ਹਨ, ਸਿਰਫ ਭਾਵੇਂ ਵਾਲ ਸਤਰ ਨੂੰ ਸਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਯਥਾ :-

ਸਤਰ ਸਤਰ ਗੁਲਿ ਨ ਸਤਰੁ ਪਾਇਆ ॥

ਯਾਕ ਕਾਲਨ ਗੁਰੇ ਸਿ ਫੇਰਨ ਆਇਆ ॥

(ਵਾਰ ੨੨ ਪਉੜੀ ਤ)

ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੇ ਗੁਲ ਸੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਨਾਰੀ ਹੋਸ਼

ਜਿਸ ਮਸਲਾਨਾਂ ਦਾ ਅਰੇ ਚਾਰ ਕੰਮਾਂ ਅਰੀਯ, ੧੧੨, ੧੧੩ ਤ ਕਮ
 ੧੧੨ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ੧੧੨, ੧੧੩ ਤ ਕਮ
 ੧੧੩ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤੇ ਬਿਨਾ ਸਰ ਧਾਨ) ਮਾਇਆ ਤੇ ੧੧੩ ਤ ਕਮ
 ੧੧੪ ਜੇਕਰ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਯੇਥਾ ਕਾਨ ਵਾਰੀ ੧੧੩ ਤ ਕਮ
 ੧੧੫ ਮੰਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤ ਸਹ ਜਾਨ ਹਨ ਉਹ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹਾ ਅਰੁ
 ੧੧੬ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹਾ ਅਰੁ

ਬਾਈਵੀ ਪਉੜੀ :-

ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਉਸ ਦਾ ਅਤ ਨਹੀ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ
 ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਰਤ ਉਸ ਵਿਚ ਅਰੁ ਹਨ ਤਕ ਕਮ ਅਤ ਨਹੀ ਪਾਇਆ ਹੈ
 ੧੧੭ ਚਰ ਸਮੇਂਦਰ ਵਿਚ ਨਹੀ ਮਿਲ ਸਕੇ, ਸਿਰ ਦਾਇਆ ਹੈ
 ੧੧੮ ਜਗਲਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰ ਚੀਰ ਕੇ ਜੇ ਜੀ ਹੋਸ਼, ਸਰ ਜ ਨਹੀ ਪਾਇਆ ਹੈ
 ੧੧੯ ਮਿਲ ਕੇ ਸਮੇਂਦਰ ਪੁਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਏ ਹਨ, ਜਿਉਂ ਮਾਰੇ ਮਗਵਾ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਵਿਚ
 ੧੨੦ ਚੀਰ ਚੀਰ ਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਵਲ ਜਾਏ ਚਲਾ। ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਸਤ ਨੂੰ ਲੇਖਦੇ ਹਨ
 ੧੨੧ ਜਾਂ ਕੋਈ ਪੁਪੀ ਪੁਪੀ ਨੂੰ ਚੀਰਦੇ ਹੋ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੁਪੀ ਸਮੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਾ ਕ
 ੧੨੨ ਅਰੁ ਤਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਸੰਨ ਦੇ ਸਿਮਟਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ, ਭਗਤੀ ਵਾਲ, ਸਿੰਘ
 ੧੨੩ ਫਟ ਜਾਏਗੇ। ਫਰ ਚੋਕਰਵਰਤੀ ਬਾਦਸਾਹ :-

‘ਜਿਸ ਨਾਮ ਰਿਦੇ ਸੇਏ ਵਡ ਰਾਮਾ ॥’ (ਅੰਗ ੧੧੫੫)

ਇਹ ਵਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ ਭਾਵ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ
 ੧੨੪ ਜਾਂਦੀਗਾ। ਅਤੇ ਕੀਤੀ ਜਿਨਾ ਵੀ ਮਾਣ ਨਹੀ ਫੇਰੇਗਾ ਮਿਹਰੇ ਲਕ
 ੧੨੫ ਨ ਫਟਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਲ ਪਹਾਤਾ ਜੇਨਾ ਮਾਲ ਧਨ ਹੀ
 ੧੨੬ ਸੇਰ ਵਰਗੀਆ ਬਿਭੂਤੀਆ ਹਨ ਫਰ ਵਾ ਉਹ ਕੀਤੀ ਦੇ ਬਰ ਸਰ
 ੧੨੭ ਵੀ ਨਹੀ ਹਨ

ਚਉਵੀਵੀ ਪਉੜੀ :-

ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਰੇ ਸਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਅੰਨ ਨਹੀ ਅਉਂਦਾ ਉਸ ਦੇ
 ੧੨੮ ਜਾਂ ਕੋਈ ਉਸ ਦੀਆ ਦਿਖ ਆ ਜਾਗੇ ਦਾ ਭੀ ਅੰਨ ਨਹੀ ਹੈ, ਵੇਖਣ
 ੧੨੯ ਵਾਲਾ ਦਾ ਅਤ ਸਨਟ ਵਾਲਿਆਂ ਵੀ ਅੰਨ ਨਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਸੰਨ

ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਬੰਨ੍ਹਤ ਹੈ, ਅੰਤ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਸੰਵਕ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੰਵਕ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਛੱਤੀਵੀਂ ਪਉੜੀ :- ਇਸ ਵਿਚ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਵਿਚ ਐਸਾ ਤਿੱਖਾ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਓਥੇ ਪੁੰਨੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਸੂਫਟ ਤਿਸ ਦੇ ਦਰਬਾਨਾਂ ਦਾ ਛੇੜਾ ਗੁਣਾ ਅਨੰਦ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਪਿਛਲੀ ਪਉੜੀ 'ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਕਾ ਆਖਰੁ ਕਰਮੁ' ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਸਰਮ ਖੰਡ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਅਸੰਸਕਤ ਪੰਜਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਕਥਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਰਮ ਖੰਡੀਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਜੋ ਮੁੱਖੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ, ਕਥਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਰਮ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਸਰੂਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਸਰੂਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਘਾਤਤ ਉਪਮਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਘੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਸਰਮ ਖੰਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਹਿ ਕਿ ਮੈਂ ਕਥਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਥਨ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਹਿ ਕਿ ਮੈਂ ਕਥਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਥਨ ਕਰ ਸਕਣ ਕਰ ਕੇ ਮਗਰੋਂ ਪਛਤਾਉਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸੁਰਤ (ਚਿਤ) ਮਤ, ਮਨ, ਬੁਧ ਚਤੁਸਟੇ ਅੰਤਹਕਰਨ ਦੀ ਹੋਗਤਾ ਮੰਦ ਕੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕਰਨ ਰੂਪ ਘਾਤਤ ਘੜੀ ਜਾਂਦੀ।

ਸੱਤੀਵੀਂ ਪਉੜੀ :- 'ਕਰਮ ਖੰਡ ਕੀ ਬਾਣੀ ਜੋਰੁ' ਵਿਚ ਸਨਮੁਖ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਛੇਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਪਦਾਰਥਾਭਾਵਨੀ (ਕਰਮ) ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਪੁੰਨੇਸਰ ਦੀ ਕਰਮ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ, ਓਸ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ (ਜੋਰੁ) ਬਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਮੁੱਖੋਂ ਕਹਿਣ ਓਹੋ ਹੀ ਕਥਨ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾ :- ਪੁੰਨੇਸਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ। ਓਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੀ ਵਾ :- ਪਾਖੰਡ ਧਾਰ ਕੇ ਪੂਜਾ ਕਰੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਭੇਦਵਾਦੀ ਕਾਲਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ। ਪੁੰਨੇਸਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਪਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੰਸਕਾਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਓਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਜੋਹੋ ਸੂਫਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਮਹਾਂਬਲੀ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ, ਨਿਧਿਆਸਟ ਵਾਲੇ ਅਥਵਾ ਸੂਰ ਨੂੰ ਕੁਸੰਗਤ ਵਾਲੇ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਲੋਂ ਹਟੇਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਮਨ ਤੇ ਫਤਹ ਹੋਣ ਵਾਲੇ, ਪੁੰਨੇਸਰ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਮ ਰੋਮ ਤੇ ਰਿਦੇ ਅੰਦਰ ਪੁੰਨੇਸਰ ਹੀ ਵਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਪੁੰਨੇਸਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਿਚ ਸੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਠੰਡ ਹੀ ਠੰਡ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਸਤਕ ਹੋਣ ਰੂਪ ਮਰਦੇ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਠੱਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੰਡ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੇ ਭਗਤ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਨ ਵਿਚ ਸੱਚਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ।

ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਸਨਮੁਖ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਕਹੀ ਹੈ। ਅਗੇ 'ਸਰਮ' ਵਿਚ ਵਸੇ ਨਿਰੰਕਾਰੁ' ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਸੱਤੀਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਤੁਰੀਆ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ। ਪੁੰਨੇਸਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸਾਖਿਆਤਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਈਦਾ ਹੈ, ਇਉਂ ਉਹ ਪੁੰਨੇਸਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਓਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਖੰਡੀ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਸਭ ਦੀ ਗਿਆਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਐਸੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਸ਼ਟੀ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਓਥੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਅਕਾਰ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਿਰੰਗੁਨ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਥਨ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਰ ਲੋਹੇ ਦਾ ਸ਼ਸਤਰ ਖੜਨਾ ਜਾਂ ਸੋਨੇ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਘੜਨਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਰ ਲੋਹੇ ਦਾ ਸ਼ਸਤਰ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਘੜਨਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਅਠਤੀਵੀਂ ਪਉੜੀ :- 'ਸਤੁ ਪਾਹਾਰ' ਵਿਚ 'ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਿਆਰੇ' ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਅਤੇ 'ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਭਰਨ' ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਤੁਰੀਆ ਅਤੀਤ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਬੂਝਣ ਘੜਨ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਪੁ ਪਹਾਰਾ ਸੁਨਿਆਰੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸਾਂਭੋਨੀ ਤੇ ਧੀਰਜ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਨਿਆਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਜੋ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਕ ਹਨ ਇਹ ਹਥੇੜੇ ਹਨ।

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਅਚੱਲ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਵੇਦ ਦੇ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਮ, ਉਪਾਸ਼ਨਾਂ, ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਾਕਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਗੁਰਮਤਿ ਵਲੋਂ ਨਹੀਂ ਫੁੱਲਦਾ, ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਅੰਗ ਸੰਗ ਸਾਟ ਕੇ ਹਾਰਨ ਰੂਪ ਹੀ (ਖਲਾ) ਹੋਂਦਵੀ ਹਵਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਫੁੱਕਣੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਰੂਪ ਹਵਾ ਦੇ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਸ਼ੇਟੀ ਰੂਪੀ ਅੰਗ ਬਾਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਨਿਬਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਰੂਪ ਤਪੋਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇਟ ਰਿਦਾ ਭਾਂਡਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਾ ਨਾਮ ਰੂਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਰੂਪੀ ਸੱਚੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਸੋਹਣਾ ਬੂਝਣ ਘੜਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਰੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਿਆਰੇ ਹਨ।

ਅਤੇ 'ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥' ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤੁਰੀਆ ਅਤੀਤ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਜੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਰੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਨਾਲ ਤੱਕ ਕੇ 'ਨਿੰਦਰ ਦੁਸਟ ਸਭ ਦੇਖੀ ਤਾਰੇ' ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਲੋਕੁ ॥--ਅੱਗੇ ਸਲੋਕੁ ਵਿਚ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਲਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੰਜ ਦੀ ਖੋਲ ਵਿਚ ਖਿਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਉਣ ਵਾਂਗ ਨਿਰਲੋਪ, ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿਤ, ਮਾਤਾ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਸਭ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ, ਧਰਤੀ ਵਾਂਗ ਖਿਮਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ, ਦਾਈ ਤੇ ਦਾਇਆ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ, ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਿਆ ਕਰਨ ਰੂਪ ਖੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਬਲਾ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨੂੰ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪਰਪੱਕ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਚੰਗਿਆਈਆਂ

ਕਰਨ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਨਿਬਕਾਮ ਕਰਮ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਹਨ। ਬੁਰਾਈਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਨਾਸਤਕ, ਬੰਦੂਕ ਅਤੇ ਪਾਪੀ ਹਤਿਆਰੇ ਹਨ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਭਜਨ ਭਾਉ ਭਗਤੀ ਦੀਆਂ ਮਿਹਨਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਰੀਰ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਘੋਲ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਵਿਚ ਉੱਜਲੇ ਮੁਖ ਹਨ। ਉਹ ਆਪ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਬੰਦ ਸ਼ਿਬਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰ ਕੇ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਯਥਾ :-

‘ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤੁ ਕਰੇ ਸੰਸਾਰੁ ॥’
(ਅੰਗ ੨੯੫)

ਹੋ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੀ ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਸਾਡਾ ਦਾਸਾਂ ਨਿਰਗੁਣਾਪਾਰਿਆਂ ਦਾ ਭੀ ਉਧਾਰ ਕਰੋ ਜੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਬਿਰਦ ਹੈ :-

‘ਜੋ ਸਰਣਿ ਆਵੈ ਤਿਸੁ ਕੰਠਿ ਲਾਵੈ
ਇਹੁ ਬਿਰਦੁ ਸੁਆਮੀ ਸੇਵਾ ॥’
(ਅੰਗ ੫੪੪)

‘ਹਮਰੇ ਅਵਗੁਣ ਬਹੁਤੁ ਬਹੁਤੁ ਹੈ
ਬਹੁ ਬਾਰ ਬਾਰ ਹਰਿ ਗਣਤ ਨ ਆਵੈ ॥
ਗੁਣਵੰਤਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਦਇਆਲੂ
ਹਰਿ ਆਪੇ ਬਖਸਿ ਲੈਹਿ ਹਰਿ ਭਾਵੈ ॥
ਹਮ ਅਪਰਾਧੀ ਰਾਖੇ ਗੁਰ ਸੰਗਤੀ
ਉਪਦੇਸੁ ਦੀਓ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਫੜਾਵੈ ॥’

(ਅੰਗ ੧੬੭)

ਸਤਿਗੁਰ ਕਾਣੀ ਨਿਰਾਨੁ ਹੈ ਗੁਣ ਕਰਿ ਬਖਸੈ ਅਵਗੁਣਿਆਰੇ।
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਵੇਦੁ ਹੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰੋਗ ਅਸਾਧ ਨਿਵਾਰੇ।
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਭਰੁ ਦਉ ਹੈ ਸੁਖ ਦੇ ਸੰਲਿ ਲਏ ਦੁਖਿਆਰੇ।
 ਸੁਖ ਭਾਗੁ ਭਰੁ ਦਉ ਹੈ ਨਿਦਰ ਦੇਖੀ ਬੇਮੁਖ ਭਾਰੇ।
 ਗੁਰ ਪੂਰਾ ਨਿਰਭਉ ਸਦਾ ਮਨਮ ਮਰਣ ਜਮ ਤਰੈ ਉਤਾਰੇ।
 ਗੁਰ ਪੂਰਾ ਨਿਰਭਉ ਸਦਾ ਹੈ ਵਡੈ ਅਜਾਣ ਮੁਗਧ ਨਿਸਤਾਰੇ।
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰੁ ਸੁਜਾਣ ਹੈ ਵਡੈ ਅਜਾਣ ਮੁਗਧ ਨਿਸਤਾਰੇ।
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਗੁ ਜਾਣੀਐ ਭਾਹ ਪਕਸਿ ਅੰਧਲੇ ਉਹਾਰੇ।
 ਮਾਨੁ ਨਿਮਾਣੇ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੇ ॥ ੧੯ ॥

(ਵਾਰ ੨੬ ਪਉੜੀ ੧੯)
 ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਕਿਰਪਾਲ ਆਪੇ ਬਖਸਿ ਲੈ ॥
 ਸਦਾ ਸਦਾ ਜਪੀ ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਇ ਪੈ ॥

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸਟੀਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਸ੍ਰੀ ਰਹਰਾਸਿ ਸਾਹਿਬ ਸਟੀਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭ

ਤਿਨਾ ਸੇਦਰਾ ਦਾ ਪਾਠ-ਭੇਦ

| ਸੇਦਰੁ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ
(ਅੰਗ ੬) | ਸੇਦਰੁ ਸ੍ਰੀ ਰਹਰਾਸਿ ਸਾਹਿਬ
(ਅੰਗ ੮) | ਸੇਦਰੁ ਰਾਗੁ ਆਸਾ
(ਅੰਗ ੩੪੭) |
|--|--|--|
| ਸੇਦਰੁ ਕੋਹਾ, ਸੇ ਘਰੁ ਕੋਹਾ;
ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ ॥
ਵਾਸੇ ਨਾਦ ਅਨੇਕ ਅਸੰਖਾ;
ਕੋਤੇ ਵਾਵਣਹਾਰੇ ॥
ਕੋਤੇ ਰਾਗ ਪਰੀਸਿਉ 'ਕਹੀਅਨਿ';
ਕੋਤੇ ਗਾਵਣਹਾਰੇ ॥
'ਗਾਵਹਿ ਤੂਹਨੇ ਪਉਣੁ' ਪਾਣੀਏਸੰਤਰੁ;
ਗਾਵੈ ਰਾਜਾਧਰਮੁ ਦੁਆਰੇ ॥ | ਸੇਦਰੁ ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧
੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
ਸੇਦਰੁ 'ਤੇਰਾ' ਕੋਹਾ, ਸੇ ਘਰੁ ਕੋਹਾ;
ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ ॥
ਵਾਸੇ 'ਤੇਰੇ' ਨਾਦ ਅਨੇਕ ਅਸੰਖਾ;
ਕੋਤੇ 'ਤੇਰੇ' ਵਾਵਣਹਾਰੇ ॥
ਕੋਤੇ 'ਤੇਰੇ' ਰਾਗ ਪਰੀਸਿਉ 'ਕਹੀਅਹਿ';
ਕੋਤੇ 'ਤੇਰੇ' ਗਾਵਣਹਾਰੇ ॥
'ਗਾਵਨਿ ਤੂਧਨੇ ਪਵਣੁ' ਪਾਣੀਏਸੰਤਰੁ;
ਗਾਵੈ ਰਾਜਾਧਰਮੁ ਦੁਆਰੇ ॥ | ੧ ਓ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ
ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ
ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧
ਘਰੁ ੧ ਸੇਦਰੁ
ਸੇਦਰੁ ਤੇਰਾ ਕੋਹਾ, ਸੇ ਘਰੁ ਕੋਹਾ;
ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ 'ਸਮਾਲੇ' ॥
ਵਾਸੇ ਤੇਰੇ ਨਾਦ ਅਨੇਕ ਅਸੰਖਾ;
ਕੋਤੇ ਤੇਰੇ ਵਾਵਣਹਾਰੇ ॥
ਕੋਤੇ ਤੇਰੇ ਰਾਗ ਪਰੀਸਿਉ 'ਕਹੀਅਹਿ';
ਕੋਤੇ ਤੇਰੇ ਗਾਵਣਹਾਰੇ ॥
'ਗਾਵਨਿ ਤੂਧਨੇ ਪਉਣੁ' ਪਾਣੀਏਸੰਤਰੁ;
ਗਾਵੈ 'ਰਾਜਾਧਰਮ' ਦੁਆਰੇ ॥ |